

2024/90408

26.7.2024

Komisjoni 31. juuli 2023. aasta delegeeritud määruse (EL) 2023/2772 (millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/34/EL seoses kestlikkusaruandluse standarditega) parandus

(Euroopa Liidu Teataja L, 2023/2772, 22. detsember 2023)

Delegeeritud määruse (EL) 2023/2772 I ja II lisa asendatakse järgmise tekstiga:

„I LISA

EUROOPA KESTLIKKUSARUANDLUSE STANDARDID (ESRS)

ESRS 1	Peamised nõuded
ESRS 2	Üldine avalikustatav teave
ESRS E1	Kliimamuutused
ESRS E2	Saastus
ESRS E3	Vee- ja mereressursid
ESRS E4	Elurikkus ja ökosüsteemid
ESRS E5	Ressursikasutus ja ringmajandus
ESRS S1	Oma töötajaskond
ESRS S2	Töötajad väärtusahelas
ESRS S3	Mõjutatud kogukonnad
ESRS S4	Tarbijad ja lõppkasutajad
ESRS G1	Äriline käitumine

ESRS 1

PEAMISED NÕUDED

Sisukord

Eesmärk

- ESRSide kategooriad, aruandlusvaldkonnad ja standardite koostamise tavad
 - ESRSi kategooriad
 - Aruandlusvaldkonnad ja poliitika, meetmete, eesmärkide ja mõõdikute avalikustamise miinimumnõuded
 - Standardite koostamise tavad
- Teabe kvalitatiivsed omadused
- Kahene olulisus kui kestlikkusteabe avalikustamise alus
 - Sidusrühmad ja nende tähtsus olulisuse hindamise protsessis
 - Olulised aspektid ja teabe olulisus
 - Kahene olulisus
 - Mõjudest tulenev olulisus
 - Finantsolulisus
 - Kestlikkusaspektide suhtes võetud meetmetest tulenevad olulised mõjud ja riskid
 - Liigendamise tasand
- Hoosuskohustus

5. Väärtusahel
 - 5.1. Aruandev ettevõtja ja väärtusahel
 - 5.2. Sektori keskmistel andmetel ja asendusandmetel põhinev hinnang
 6. Ajaperspektiivid
 - 6.1. Aruandeperiood
 - 6.2. Mineviku, oleviku ja tuleviku sidumine
 - 6.3. Aruandlus võrdlusaastaga võrreldes tehtud edusammude kohta
 - 6.4. Lühikese, keskmise ja pika perioodi määratlus aruandluses
 7. Kestlikkusteabe koostamine ja esitamine
 - 7.1. Võrdlusandmete esitamine
 - 7.2. Hinnangute allikad ja tulemuste määramatus
 - 7.3. Pärast aruandeperioodi lõppu toimunud sündmuste kohta avalikustatava teabe ajakohastamine
 - 7.4. Muudatused kestlikkusteabe koostamisel ja esitamisel
 - 7.5. Eelnevate perioodide vigadest teatamine
 - 7.6. Konsolideeritud aruandlus ja tütarettevõtjate erand
 - 7.7. Salastatud ja tundlik teave ning teave intellektuaalomandi, oskusteabe või innovatsiooni tulemuste kohta
 - 7.8. Aruandlus võimaluste kohta
 8. Kestlikkusaruande struktuur
 - 8.1. Üldine esitusviis
 - 8.2. Kestlikkusaruande sisu ja struktuur
 9. Seosed äriühingu aruandluse muude osadega ja seotud teave
 - 9.1. Andmete esitamine viidetena
 - 9.2. Seotud teave ja ühenduvus finantsaruannetega
 10. Üleminekusätted
 - 10.1. Üksusepõhise avalikustatava teabega seotud üleminekusäte
 - 10.2. 5. peatükiga „Väärtusahel“ seotud üleminekusäte
 - 10.3. Peatükiga 7.1 „Võrdlusandmete esitamine“ seotud üleminekusäte
 - 10.4. Üleminekusäte: Järk-järgult kohaldatavate avalikustamisnõuete loetelu
- A liide. Kohaldamisnõuded
- Üksusepõhine avalikustatav teave
 - Kahene olulisus
 - Sektori keskmistel andmetel ja asendusandmetel põhinev hinnang
 - Kestlikkusaruande sisu ja struktuur
- B liide. Teabe kvalitatiivsed omadused
- C liide. Järk-järgult kohaldatavate avalikustamisnõuete loetelu
- D liide. ESRSide kohase kestlikkusaruande struktuur
- E liide. Vooskeem avalikustatava teabe kindlaksmääramiseks
- F liide. ESRSide kohase kestlikkusaruande struktuuri näide
- G liide. Näide andmete esitamise kohta viidetena

Eesmärk

1. Euroopa kestlikkusaruandluse standardite (ESRS) eesmärk on määrata kindlaks kestlikkusalane teave, mida ettevõtja avalikustab kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2013/34/EL, ⁽¹⁾ mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2022/2464 ⁽²⁾. ESRSide kohane aruandlus ei vabasta ettevõtjaid muudest liidu õiguses sätestatud kohustustest.
2. Täpsemalt on ESRSides esitatud teave, mida ettevõtja avalikustab oma oluliste **mõjude**, **riskide** ja **võimaluste** kohta seoses keskkonna-, sotsiaal- ja valitsemisteemadega seotud **kestlikkusaspektidega**. ESRSides ei nõuta, et ettevõtjad avalikustaksid ESRSidega hõlmatud keskkonna-, sotsiaal- ja valitsemisteemade kohta teavet, kui ettevõtja on hinnanud kõnealuse teema mitteoluliseks (vt käesoleva standardi E liide „Vookeem avalikustatava teabe kindlaksmääramiseks“). ESRSide kohaselt avalikustatav teave võimaldab **kestlikkusaruande kasutajatel** mõista ettevõtja olulisi mõjusid inimestele ja keskkonnale ning kestlikkusaspektide olulist mõju ettevõtja arengule, tulemustele ja seisundile.
3. Standardi (ESRS 1) eesmärk on anda ettekujutus ESRSide ülesehitusest, koostamise tavadest ja kasutatud põhimõistetest ning kestlikkusteabe koostamise ja esitamise üldnõuetest kooskõlas direktiiviga 2013/34/EL, mida on muudetud direktiiviga (EL) 2022/2464.

1. ESRSide kategooriad, aruandlusvaldkonnad ja standardite koostamise tavad

1.1 ESRSide kategooriad

4. ESRSid jagunevad kolme kategooriasse:

- (a) teemadeüleused standardid;
- (b) teemapõhised standardid (keskkonna-, sotsiaalsed ja valitsemisstandardid);
- (c) sektoripõhised standardid.

Teemadeüleused ja teemapõhised standardid on sektorist sõltumatud, st neid kohaldatakse kõigi ettevõtjate suhtes sõltumata sellest, millises sektoris või sektorites ettevõtja tegutseb.

5. Teemadeüleseid ESRS 1 „Peamised nõuded“ ja ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“ kohaldatakse teema- ja sektoripõhiste standarditega hõlmatud **kestlikkusaspektide** suhtes.
6. Käesolevas standardis (ESRS 1) kirjeldatakse ESRSide ülesehitust, selgitatakse nende koostamise tavasid ja põhimõisteid ning sätestatakse kestlikkusteabe koostamise ja esitamise üldnõuded.
7. ESRS 2 sätestab avalikustamismõõde teabe kohta, mida ettevõtja esitab üldisel tasandil kõigi oluliste **kestlikkusaspektide** kohta valitsemise, strateegia, **mõjude**, **riskide** ja **võimaluste** juhtimise ning **mõõdikute** ja **eesmärkide** aruandlusvaldkondades.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/34/EL teatavat liiki ettevõtjate aruandeaasta finantsaruannete, konsolideeritud finantsaruannete ja nendega seotud aruannete kohta ja millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/43/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ (ELT L 182, 29.6.2013, lk 19).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2464, millega muudetakse määrust (EL) nr 537/2014, direktiivi 2004/109/EÜ, direktiivi 2006/43/EÜ ja direktiivi 2013/34/EL seoses äriühingute kestlikkusaruandlusega (ELT L 322, 16.12.2022, lk 15).

8. Teemapõhised ESRSid hõlmavad teatavaid kestlikkusteemasid ja alateemasid ja vajaduse korral alateema alateemasid. Selle standardi kohaldamismõude 16 (AR 16) juures esitatud tabel annab ülevaate kestlikkusteemadest, alateemadest ja alateema alateemasid (edaspidi koos „**kestlikkusaspektid**“), mida teemapõhised standardid hõlmavad.
9. Teemapõhised ESRSid võivad hõlmata konkreetseid nõudeid, mis täiendavad ESRS 2s esitatud üldiseid avalikustamismõudeid. ESRS 2 C liites „Teemapõhiste ESRSide avalikustamis- ja kohaldamismõuded, mida kohaldatakse koos ESRS 2ga „Üldine avalikustatav teave“ on esitatud loend teemapõhiste ESRSide täiendavatest nõuetest, mida ettevõtja kohaldab koos ESRS 2s esitatud üldiste avalikustamismõuetega.
10. Sektoripõhiseid standardeid kohaldatakse sektori kõigi ettevõtjate suhtes. Nendes käsitletakse **mõjusid, riske ja võimalusi**, mis on tõenäoliselt olulised kõigi teatava sektori ettevõtjate jaoks ja mis ei ole hõlmatud või piisavalt hõlmatud teemapõhiste standarditega. Sektoripõhised standardid käsitlevad mitut teemat ja hõlmavad asjaomasele sektorile kõige olulisemaid teemasid. Sektoripõhised standardid võimaldavad kõrget võrreldavuse taset.
11. Kui ettevõtja jõuab järeldusele, et mõned mõjud, riskid või võimalused ei ole hõlmatud või ei ole piisavalt üksikasjalikult hõlmatud mõne ESRSiga, kuid on konkreetsetest asjaoludest ja olukorrast tulenevalt siiski olulised, avalikustab ettevõtja lisaks kõigi kolme kategooria ESRSides sätestatud avalikustamismõuete täitmisele täiendavat üksusepõhist teavet, mis võimaldab kasutajatel mõista ettevõtja kestlikkusalasid **mõjusid, riske** või **võimalusi**. Kohaldamismõuded AR 1–AR 5 annavad täpsemad suuniseid üksusepõhiselt avalikustatava teabe kohta.
- 1.2. **Aruandlusvaldkonnad ja poliitika, meetmete, eesmärkide ja mõõdikute avalikustamise miinimumnõuded**
12. Avalikustamismõuded ESRS 2s, teemapõhistes standardites ja sektoripõhistes standardites hõlmavad järgmisi aruandlusvaldkondi:
 - (a) **valitsemine** (GOV): **mõjude, riskide** ja **võimaluste** seireks ja juhtimiseks kasutatavad valitsemisprotsessid, kontrollid ja protseduurid (vt ESRS 2 2, peatükk „Valitsemine“);
 - (b) **strateegia** (SBM): kuidas ettevõtja strateegia ja **ärimudel** mõjutavad tema olulisi mõjusid, riske ja võimalusi, sh teave selle kohta, kuidas ettevõtja neid mõjusid, riske ja võimalusi käsitleb (vt ESRS 2, 3. peatükk „Strateegia“);
 - (c) **mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine** (IRO): protsess(id), millega ettevõtja:
 - i. teeb kindlaks mõjud, riskid ja võimalused ning hindab nende **olulisust** (vt IRO-1 ESRS 2 peatükis 4.1),
 - ii. juhib olulisi **kestlikkusaspekte poliitika** ja **meetmete** kaudu (vt ESRS 2, peatükk 4.2).
 - (d) **mõõdikud ja eesmärgid** (MT): ettevõtja tulemuslikkus, sh seatud eesmärgid ja edusammud nende saavutamisel (vt ESRS 2, 5. peatükk „Mõõdikud ja eesmärgid“).
13. ESRS 2 hõlmab:
 - (a) peatükis 4.2 avalikustamise miinimumnõudeid seoses **poliitika** (MDR-P) ja **meetmetega** (MDR-A);
 - (b) peatükis 5 avalikustamise miinimumnõudeid seoses mõõdikute (MDR-M) ja **eesmärkidega** (MDR-T).

Ettevõtja kohaldab **avalikustamise miinimumnõudeid** seoses poliitika, meetmete, mõõdikute ja eesmärkidega koos vastavate avalikustamisnõuetega teema- ja sektoripõhistes ESRsides.

1.3 Standardite koostamise tavad

14. Kõigis ESRsides

- (a) tähistab termin „**mõjud**“ ettevõtja äritegevusega seotud positiivseid ja negatiivseid kestlikkusega seotud mõjusid, mis on kindlaks tehtud **mõjudest tuleneva olulisuse** hindamise käigus (vt peatükk 3.4 „Mõjudest tulenev olulisus“). Terminit kasutatakse nii tegelike mõjude kui ka võimalike tulevaste mõjude kohta.
- (b) Terminid „**riskid**“ ja „**võimalused**“ viitavad ettevõtja kestlikkusalastele finantsriskidele ja -võimalustele, sh riskidele ja võimalustele, mis tulenevad sõltuvusest loodus-, inim- ja sotsiaalsetest ressurssidest, nagu need on kindlaks tehtud **finantsolulisuse** hindamise käigus (vt peatükk 3.5).

Nende kohta kasutatakse koos terminit „mõjud, riskid ja võimalused“ (IRO). Need peegeldavad ESRSi **kahest olulisust**, mida on kirjeldatud peatükis 3.

15. Kogu ESRSi ulatuses on mõistete sõnastikus (II lisa) sisalduvad terminid esitatud **poolpaksus kursiivkirjas**, v.a juhul, kui määratletud terminid on kasutatud ühes lõigus mitu korda.

16. ESRsides on avalikustatav teave esitatud struktureeritult avalikustamisnõuete alusel. Iga avalikustamisnõue sisaldab üht või mitut konkreetset andmepunkti. Termin „andmepunkt“ võib viidata ka avalikustamisnõude kirjeldavale alamelemendile.

17. Lisaks avalikustamisnõuetele sisaldab enamik standardeid ka kohaldamisnõudeid. Kohaldamisnõuded toetavad avalikustamisnõuete kohaldamist ja neil on sama tähtsus kui ESRSi teistel osadel.

18. ESRsis kasutatakse järgmist sõnastust, et teha vahet ettevõtja avalikustamiskohustuse erinevate astmete vahel:

- (a) „avalikustab“ (ingl *shall disclose*) – näitab, et säte on ette nähtud avalikustamisnõude või andmepunktiga;
- (b) „võib avalikustada“ (ingl *may disclose*) – viitab vabatahtlikule avalikustamisele, millega soodustatakse head tava.

Lisaks on ESRsis kasutatud sõnastust „võtab arvesse / kaalub“ (ingl *shall consider*), kui osutatakse küsimustele, ressurssidele või meetoditele, mida ettevõtja võtab eeldatavasti arvesse või kasutab teatava avalikustamise ettevalmistamisel, kui see on kohaldatav.

2. Teabe kvalitatiivsed omadused

19. **Kestlikkusaruande** koostamisel kohaldab ettevõtja järgmist:

- (a) teabe peamised kvalitatiivsed omadused, st asjakohasus ja tõene esitamine;
- (b) teabe täiendavad kvalitatiivsed omadused, st võrreldavus, tõendatavus ja arusaadavus.

20. Need teabe kvalitatiivsed omadused on määratletud ja neid on kirjeldatud käesoleva standardi B liites.

3. Kahene olulisus kui kestlikkusteabe avalikustamise alus

21. Ettevõtja lähtub **kestlikkusaspektide** kohta aru andes käesolevas peatükis määratletud ja selgitatud **kahesest olulisusest**.

3.1 *Sidusrühmad ja nende tähtsus olulisuse hindamise protsessis*

22. **Sidusrühmad** on isikud, kes saavad ettevõtjat mõjutada või keda ettevõtja mõjutab. Sidusrühmade kaks peamist rühma on:
- (a) mõjutatud sidusrühmad: üksikisikud või rühmad, kelle huve mõjutavad või võivad mõjutada – positiivselt või negatiivselt – ettevõtja tegevus ning tema otsesed ja kaudsed **ärisuhted** kogu **väärtusahelas**;
 - (b) **kestlikkusaruannete** kasutajad: üldotstarbeliste finantsaruannete põhikasutajad (olemasolevad ja potentsiaalsed investorid, laenuandjad ja muud võlausaldajad, sh varahaldurid, krediidiastutused, kindlustusandjad), samuti muud kestlikkusaruannete kasutajad, sh ettevõtja äripartnerid, ametiühingud ja sotsiaalpartnerid, kodanikuühiskond ja valitsusvälised organisatsioonid, valitsused, analüütikud ja teadlased.
23. Mõned, kuid mitte kõik **sidusrühmad** võivad kuuluda mõlemasse paragrahvis 22 nimetatud rühma.
24. Koostöö mõjutatud **sidusrühmadega** on kesksel kohal ettevõtja käimasolevas hoolsuskohustuse protsessis (vt 4. peatükk „Hoolsuskohustus“) ja kestlikkusalasel **olulisuse** hindamisel. See hõlmab tegelike ja võimalike negatiivsete mõjude kindlakstegemise ja hindamise protsesse, mille alusel tehakse seejärel kindlaks olulised mõjud kestlikkusaruandluse jaoks (vt selle standardi peatükk 3.4).

3.2 *Olulised aspektid ja teabe olulisus*

25. **Olulisuse** hindamine (vt peatükid 3.4 „Mõjudest tulenev olulisus“ ja 3.5 „Finantsolulisus“) on vajalik selleks, et ettevõtja saaks kindlaks teha aruandes kajastatavad olulised **mõjud, riskid** ja **võimalused**.
26. **Olulisuse** hindamine on ESRSi kohase kestlikkusaruandluse lähtepunkt. ESRs 2 peatüki 4.1 avalikustamismõttes IRO-1 sisalduvad üldised avalikustamismõtted seoses protsessiga, mida ettevõtja kasutab **mõjude, riskide** ja **võimaluste** kindlaksmääramiseks ja nende olulisuse hindamiseks. ESRs 2 avalikustamismõttes SBM-3 on esitatud üldised avalikustamismõtted ettevõtja olulisuse hinnangust tulenevate oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kohta.
27. Selle standardi A liites esitatud kohaldamismõtted sisaldavad loetelu teemapõhiste ESRsides käsitletud **kestlikkusspektridest**, mis on liigitatud teemade, alateemade ja alateema alateemade kaupa, et **olulisuse** hindamist hõlbustada. E liites esitatud vooskeem avalikustatava teabe kindlaksmääramiseks näitlikustab käesolevas paragrahvis kirjeldatud olulisuse hindamist.
28. Kestlikkusaspekt on ettevõtja jaoks oluline, kui see vastab **mõjudest tuleneva olulisuse** (vt selle standardi peatükk 3.4) või **finantsolulisuse** (vt selle standardi peatükk 3.5) või mõlema kriteeriumidele.
29. Olenemata olulisuse hindamise tulemusest avalikustab ettevõtja alati teabe, mida nõutakse järgmiste standarditega: ESRs 2 „Üldine avalikustatav teave“ (st kõik ESRs 2s sätestatud avalikustamismõtted ja andmepunktid) ja avalikustamismõtted (sh nende andmepunktid) teemapõhiste ESRsides, mis on seotud avalikustamismõttega IRO-1 „Oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsessi kirjeldus“, mis on loetletud ESRs 2 C liites „Teemapõhiste ESRside avalikustamis-/kohaldamismõtted, mida kohaldatakse koos ESRs 2ga „Üldine avalikustatav teave““.

30. Kui ettevõtja jõuab **olulisuse** hindamise tulemusel järeldusele, et kestlikkusaspekt on oluline ja hõlmatud ESRS 2 avalikustamismäärustes IRO-1, IRO-2 ja SBM-3 sisalduvate avalikustamismäärustega, teeb ta järgmist:
- (a) avalikustab teabe vastavas teemapõhises ja sektoripõhises standardis konkreetse kestlikkusaspektiga seotud avalikustamismääruste (sh kohaldamismääruste) kohaselt ja
 - (b) esitab täiendava asjakohase üksusepõhise avalikustatava teabe (vt käesoleva standardi paragrahv 11 ja kohaldamismäärused AR 1–AR 5), kui oluline kestlikkusaspekt ei ole hõlmatud mõne ESRSiga või kui see ei ole hõlmatud piisavalt üksikasjalikult.
31. Kohaldatav teave, mis on ette nähtud mõnes avalikustamismääruses, sh selle andmepunktides, või üksusepõhises avalikustatavas teabes, lisatakse siis, kui ettevõtja peab seda olulise teabe hindamise osana kestlikkusaruandes asjakohaseks, pidades silmas üht või mitut järgmist vaatepunkti:
- (a) teabe olulisus seoses aspektiga, mida sellega soovitakse kirjeldada või selgitada, või
 - (b) kas selline teave võib rahuldada kasutajate otsustusvajadusi, sh paragrahvis 48 kirjeldatud üldotstarbeliste finantsaruannete esmaste kasutajate vajadusi ja/või nende kasutajate vajadusi, kelle peamine huvi on saada teavet ettevõtja mõjude kohta.
32. Kui ettevõtja jõuab järeldusele, et kliimamuutused ei ole olulised ja jätab seetõttu kohaldamata kõik ESRS E1 „Kliimamuutused“ avalikustamismäärused, selgitab ta üksikasjalikult oma **olulisuse** hindamise järeldusi kliimamuutuste kohta (vt ESRS 2 avalikustamismääruse IRO-2 „ESRSide avalikustamismäärused, mis on hõlmatud ettevõtja kestlikkusaruandega“), lisades sh tulevikku suunatud analüüsi tingimustest, mille alusel ettevõtja võiks järeldada, et kliimamuutused on tulevikus olulised. Kui ettevõtja jõuab järeldusele, et mõni muu teema (v.a kliimamuutused) ei ole oluline ja jätab seetõttu kohaldamata vastava teemapõhise ESRSi kõik avalikustamismäärused, võib ta lühidalt selgitada oma olulisuse hindamise järeldusi asjaomase teema kohta.
33. Oluliseks hinnatud **kestlikkusaspektiga** seotud **poliitika**, **meetmete** ja **eesmärkide** kohta aru andes avalikustab ettevõtja teabe, mis on nõutav vastavalt kõigile avalikustamismäärustele ja andmepunktidele selle aspektiga seotud asjaomastes teemapõhistes ja sektoripõhistes ESRSides ning ESRS 2 kohaselt nõutud vastavas **avalikustamise miinimumnõudes** poliitika, meetmete ja eesmärkide kohta. Kui ettevõtja ei saa avalikustada teavet, mis on ette nähtud kas teema- või sektoripõhise standardi avalikustamismäärustega ja andmepunktidega või ESRS 2 kohaste avalikustamise miinimumnõuetega poliitika, meetmete ja eesmärkide kohta, sest ta ei ole vastavat poliitikat vastu võtnud, vastavaid meetmeid rakendanud või eesmärgi seadnud, avalikustab ta selle kohta teabe ja võib esitada ajakava, mille jooksul ta kavatseb need kehtestada.
34. Esitades teavet asjakohase teemapõhise standardi **mõõdikute** ja eesmärkide osa kohaselt olulise **kestlikkusaspektiga** seotud mõõdikute kohta, ettevõtja:
- (a) lisab avalikustamismäärustega ette nähtud teabe, kui see on tema hinnangul oluline, ja
 - (b) võib jätta avalikustamata teabe, mis on ette nähtud avalikustamismääruste andmepunktis, kui selline teave ei ole tema hinnangul oluline, ja ta järeldab, et sellist teavet ei ole vaja avalikustamise nõude eesmärgi täitmiseks.
35. Kui ettevõtja jätab välja andmepunktiga ettenähtud teabe, mis tuleneb ESRS 2 B liites loetletud muudest ELi õigusaktidest, märgib ta sõnaselgelt, et kõnealune teave ei ole oluline.

36. Ettevõtja otsustab, kuidas ta kohaldab kriteeriume, sealhulgas asjakohaseid künniseid, et määrata kindlaks:
- (a) teave, mis tuleb esitada olulise kestlikkusaspekti **mõõdikute** kohta kooskõlas paragrahviga 34 vastavalt asjakohase teemapõhise ESRSi mõõdikute ja eesmärkide peatükile, ja
 - (b) teave, mis tuleb avalikustada üksusepõhiselt avalikustatava teabena.

3.3 Kahene olulisus

37. **Kahesel olulisusel** on kaks mõõdet: **mõjudest tulenev olulisus** ja **finantsolulisus**. Kui ei ole sätestatud teisiti, kasutatakse mõisteid „oluline“ ja „olulisus“ kogu ESRSis kahese olulisuse tähenduses.
38. **Mõjudest tuleneva olulisuse** ja **finantsolulisuse** hindamine on omavahel seotud ning võetakse arvesse nende kahe mõõtme vastastikust sõltuvust. Üldiselt on lähtepunktiks mõjude hindamine, kuigi võib esineda ka olulisi **riske** ja **võimalusi**, mis ei ole seotud ettevõtja **mõjuga**. Kestlikkusele avalduvad mõjud võivad olla algusest peale finantsolulised või muutuda finantsolulisteks, kui võib põhjendatult eeldada, et see mõjutab ettevõtja finantsseisundit, finantstulemusi, rahavooge, juurdepääsu rahastamisele või kapitalikulu lühikeses, keskmises või pikas perspektiivis. Mõjudest tuleneva olulisuse perspektiiv hõlmab mõjusid olenemata sellest, kas need on finantsolulised.
39. Ettevõtja **väärtusahela mõjude, riskide** ja **võimaluste** kindlakstegemisel ja hindamisel, et teha kindlaks nende **olulisus**, keskendub ettevõtja valdkondadele, kus mõjud, riskid ja võimalused tõenäoliselt tekivad, võttes arvesse asjaomaste tegevuste laadi, ärisuhteid, geograafilisi asukohti või muid tegureid.
40. Ettevõtja võtab arvesse, kuidas teda mõjutab **sõltuvus** loodus-, inim- ja sotsiaalsete ressursside kättesaadavusest asjakohase hinna ja kvaliteediga, olenemata tema võimalikest **mõjudest** nendele ressurssidele.
41. Ettevõtja peamised **mõjud, riskid** ja **võimalused** on samad kui **kahese olulisuse** alusel kindlaks tehtud olulised mõjud, riskid ja võimalused ning seetõttu on need esitatud tema **kestlikkusaruandes**.
42. Ettevõtja kohaldab käesoleva standardi peatükkides 3.4 ja 3.5 sätestatud kriteeriume, kasutades asjakohaseid kvantitatiivseid ja/või kvalitatiivseid künniseid. On vaja asjakohaseid künniseid, et määrata kindlaks, millised **mõjud, riskid** ja **võimalused** on ettevõtja määratletud ja mida ettevõtja käsitab olulisena ning millised **kestlikkusaspektid** on aruandluse seisukohast olulised. Mõnes olemasolevas standardis ja raamistikus kasutatakse mõistet „kõige olulisemad mõjud“, kui viidatakse künnisele, mida kasutatakse selliste mõjude kindlakstegemiseks, mida on ESRSis kirjeldatud oluliste mõjudena.

3.4 Mõjudest tulenev olulisus

43. **Kestlikkusaspekt** on mõjude seisukohast oluline, kui see on seotud ettevõtja tegelike või võimalike oluliste positiivsete või negatiivsete **mõjudega** inimestele või keskkonnale lühikeses, keskmises või pikas perspektiivis. Mõjud hõlmavad ettevõtja enda tegevuse ja väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappidega seotud mõjusid, sh tema toodete ja teenuste ning ärisuhete kaudu avalduvaid mõjusid. **Ärisuhted** hõlmavad ettevõtja **väärtusahela** eelnevaid ja järgnevaid etappe ega piirdu otseste lepinguliste suhetega.
44. Sellega seoses hõlmavad mõjud inimestele või keskkonnale mõjusid keskkonna-, sotsiaal- ja valitsemisaspektidele.

45. Negatiivsetest mõjudest tuleneva **olulisuse** hindamisel lähtutakse hoolsuskohustuse protsessist, mis on määratletud ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete rahvusvahelistes dokumentides ning OECD suunistes hargmaistele ettevõtetele. Tegelike negatiivsete mõjude puhul põhineb olulisus mõjude tõsidusel, samal ajal kui võimalike negatiivsete mõjude puhul põhineb see mõjude tõsidusel ja tõenäosusel. Tõsidus sõltub järgmistest teguritest:

- (a) mõjude tase,
- (b) ulatus ja
- (c) pöördumatus.

Võimalike negatiivsete mõjude korral inimõigustele on mõjude tõsidus selle tõenäosuse suhtes ülimuslik.

46. Positiivsete mõjude puhul põhineb **olulisus** järgmisel:

- (a) tegelike mõjude tase ja ulatus ja
- (b) võimalike mõjude tase, ulatus ja tõenäosus.

3.5 **Finantsolulisus**

47. Kestlikkusaruandluses on **finantsolulisuse** ulatuse aluseks selle olulisuse ulatuse laiendamine, mida kasutatakse eesmärgiga määrata kindlaks, millist teavet tuleks esitada ettevõtja finantsaruannetes.

48. **Finantsolulisuse** hindamine vastab sellise teabe kindlakstegemisele, mida peetakse oluliseks üldotstarbeliste finantsaruannete esmaste kasutajate jaoks üksusele ressursside andmist käsitlevate otsuste tegemisel. Eelkõige peetakse teavet üldotstarbeliste finantsaruannete esmaste kasutajate jaoks oluliseks, kui võib mõistlikult eeldada, et selle teabe väljajätmine, väärkajastamine või varjamine mõjutab otsuseid, mida nad ettevõtja **kestlikkusaruande** alusel teevad.

49. Kestlikkusaspekt on finantsperspektiivist oluline, kui sellest tuleneb või võib tuleneda oluline **finantsmõju** ettevõtjale. See on nii juhul, kui kestlikkusaspekt tingib **riske** või loob **võimalusi**, millel on oluline mõju või mille puhul võib põhjendatult eeldada, et sellel on oluline mõju ettevõtja arengule, finantsseisundile, finantstulemustele, rahavoogudele, rahastamisvõimalustele või kapitalikuludele lühikeses, keskmises või pikas perspektiivis. Riskid ja võimalused võivad tuleneda minevikus toimunud sündmustest või tulevastest sündmustest. Kestlikkusaspekti **finantsolulisus** ei ole piiratud küsimustega, mis on ettevõtja kontrolli all, vaid see hõlmab teavet oluliste **riskide** ja **võimaluste** kohta, mis tulenevad **ärisuhetest**, mis ei kuulu finantsaruannete koostamisel konsolideerimise alla.

50. **Sõltuvus** loodus-, inim- ja sotsiaalsetest ressurssidest on **finantsriskide** või **võimaluste** allikas. Sõltuvus võib mõju esile kutsuda kahel võimalikul viisil:

- (a) see võib mõjutada ettevõtja suutlikkust jätkata oma äriprotsessides vajalike ressursside kasutamist või hankimist, samuti nende vahendite kvaliteeti ja hinda, ja
- (b) see võib mõjutada ettevõtja võimet tugineda äriprotsessides vajalikele suhetele vastuvõetavatel tingimustel.

51. **Riskide** ja **võimaluste olulisust** hinnatakse esinemise tõenäosuse ja võimaliku **finantsmõju** suuruse kombinatsiooni alusel.

3.6 **Kestlikkusaspektide suhtes võetud meetmetest tulenevad olulised mõjud ja riskid**

52. Ettevõtja **olulisuse** hindamise käigus võivad ilmned olukorrad, kus ettevõtja **meetmed**, mille eesmärk on käsitleda teatavaid **mõjusid** või **riske** või saada kasu teatavatest kestlikkusaspektidega seotud **võimalustest**, võivad avaldada olulist negatiivset mõju või põhjustada olulisi riske seoses ühe või mitme muu **kestlikkusaspektiga**. Näiteks:
- (a) teatavatest toodetest loobumist eeldaval tootmise CO₂ heite vähendamise tegevuskaval võivad olla olulised negatiivsed mõjud ettevõtja **oma töötajaskonnale** ja sellega võivad kaasned ülesütlemishüvitistest tulenevad olulised riskid, või
 - (b) autode **tarnija** tegevuskava, milles keskendutakse elektrisõidukite tootmisele, võib põhjustada tavasõidukite varuosade tootmiseks kasutatava vara kasutuskõlbmatuks muutumist.
53. Sellistes olukordades peab ettevõtja:
- (a) avalikustama oluliste negatiivsete mõjude või oluliste riskide olemasolu koos neid põhjustavate **meetmetega**, lisades viite teemale, millega mõjud või riskid on seotud, ja
 - (b) kirjeldama, kuidas käsitletakse olulisi negatiivseid mõjusid või olulisi riske teema raames, millega need on seotud.

3.7 **Liigendamise tasand**

54. Kui see on vajalik oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** nõuetekohaseks mõistmiseks, liigendab ettevõtja esitatava teabe järgmiselt:
- (a) riikide kaupa, kui olulised mõjud, riskid ja võimalused on riigiti väga erinevad ning kui teabe esitamisega üldisemal tasandil varjatakse olulist teavet mõjude, riskide või võimaluste kohta või
 - (b) oluliste **tegevuskohtade** või varade kaupa, kui olulised mõjud, riskid ja võimalused on seotud konkreetse tegevuskoha või varaga.
55. Aruandluse asjakohase liigendustasandi kindlaksmääramisel võtab ettevõtja arvesse olulisuse hindamisel kasutatud liigendustasandit. Sõltuvalt ettevõtja konkreetsetest asjaoludest ja olukordadest võib olla vaja esitada andmed tütaretevõtjate kaupa.
56. Kui eri tasandite või tasandi eri asukohtade andmed koondatakse, tagab ettevõtja, et selline koondamine ei varja teabe tõlgendamiseks vajalikku spetsiifilisust ja konteksti. Ettevõtja ei koonda oma olemuselt erinevaid olulisi andmeid.
57. Kui ettevõtja esitab teavet sektorite kaupa, võtab ta kasutusele ESRSis esitatud sektorite liigituse, mis määratakse kindlaks komisjoni poolt direktiivi 2013/34/EL artikli 29b lõike 1 kolmanda lõigu punkti ii kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktis. Kui teema- või sektoripõhise standardiga on nõutud, et konkreetse teabe ettevalmistamisel kasutatakse teatavat liigendustasandit, kohaldatakse teema- või sektoripõhise standardiga ette nähtud nõuet.

4. **Hoosuskohustus**

58. Ettevõtja võtab kestlikkusalas hoosuskohustuse protsessi (mida allpool nimetatud rahvusvahelistes dokumentides on nimetatud „hoosuskohustuseks“) tulemust arvesse oma olulistele **mõjudele, riskidele** ja **võimalustele** hinnangu andmisel. ESRSidega ei kehtestata käitumisenõudeid seoses kestlikkusalas hoosuskohustusega; samuti ei laiendate või muudeta nendega ettevõtja haldus-, juht- või järelevalveorganite rolli seoses hoosuskohustuse täitmiseiga.

59. Hoosuskohustus on protsess, millega ettevõtja teeb kindlaks tegelikud ja võimalikud negatiivsed **mõjud** keskkonnale ja oma äritegevusega seotud inimestele, väldib ja leevendab selliseid mõjusid ning esitab nende kohta aruandeid. Need mõjud hõlmavad ettevõtja enda tegevuse ja väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappidega seotud negatiivseid mõjusid, sh tema toodete ja teenuste ning ärisuhete kaudu avalduvaid mõjusid. Hoosuskohustus on pidev tava, mida rakendatakse, reageerides muutustele ettevõtja strateegias, ärimudelis, tegevuses, ärisuhetes ning tegevus-, hanke- ja müügikontekstis, ja mis võib muutusi esile kutsuda. Seda protsessi on kirjeldatud ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete rahvusvahelistes dokumentides ning OECD suunistes hargmaistele ettevõtetele.
60. Nendes rahvusvahelistes suunistes on kindlaks määratud hoosuskohustuse protsessi mitu etappi, sh ettevõtja enda tegevuse ning väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappidega seotud, sh ettevõtja toodete või teenuste ning ärisuhete kaudu avalduvate negatiivsete mõjude kindlakstegemine ja hindamine. Kui ettevõtja ei suuda kõiki mõjusid korraga käsitleda, võimaldab hoosuskohustuse protsess seada meetmed tähtsuse järjekorda, lähtudes mõjude tõsidusest ja tõenäosusest. Oluliste mõjude hindamisel võetakse arvesse hoosuskohustuse protsessi seda aspekti (vt käesoleva standardi peatükk 3.4). Oluliste mõjude kindlakstegemine toetab ka oluliste kestlikkusalaste **riskide** ja **võimaluste** kindlakstegemist, mis sageli tekivad selliste mõjude tagajärjel.
61. Hoosuskohustuse põhielemendid kajastuvad otseselt ESRS 2s ja teemapõhistes standardites sätestatud avalikustamisnõuetes, nagu on näidatud allpool:
- (a) hoosuskohustuse integreerimine valitsemisse, strateegiasse ja ärimudelisse ⁽³⁾. Seda käsitletakse järgmistes peatükkides:
- i. ESRS 2 GOV-2: „Ettevõtja haldus-, juht- ja järelevalveorganitele esitatud teave ja nende käsitletavat kestlikkusaspektid“;
 - ii. ESRS 2 GOV-3: „Kestlikkusalase tulemuslikkuse kaasamine motivatsioonikavadesse“ ja
 - iii. ESRS 2 SBM-3: „Olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga“;
- (b) suhtlemine mõjutatud **sidusrühmadega** ⁽⁴⁾. Seda käsitletakse järgmistes peatükkides:
- i. ESRS 2 GOV-2;
 - ii. ESRS 2 SBM-2: „Sidusrühmade huvid ja seisukohad“;
 - iii. ESRS 2 IRO-1;
 - iv. ESRS 2 DC-P ja
 - v. teemapõhised standardid: sidusrühmade kaasamise eri etappide ja eesmärkide kajastamine kogu hoosuskohustuse protsessi vältel;

⁽³⁾ ÜRO juhtpõhimõtte 16 ja selle kommentaarid, ÜRO tõlgendamisujuhendi küsimused 21 ja 25 ning OECD suuniste II peatükk üldpoliitika kohta (punkt A.10) ja IV peatükk inimõiguste kohta (punkt 4 ja kommentaaride punkt 44), OECD hoosuskohustuse suuniste II jao punktid 1.1 ja 1.2 ning lisa küsimustes 14 ja 15.

⁽⁴⁾ ÜRO juhtpõhimõtte 18 ja selle kommentaarid, ÜRO juhtpõhimõtte 20, kommentaarid ÜRO juhtpõhimõtete 21 ja 29 kohta ning ÜRO juhtpõhimõtte 31 punkt h ja selle kommentaarid, samuti ÜRO tõlgendamisujuhendi küsimused 30, 33, 42 ja 76 ning OECD suuniste II peatükk üldpoliitika kohta (punkt A.14 ja kommentaaride punktis 25) ja OECD hoosuskohustuse suuniste II jagu (2.1.c, 2.3 2.4.a, 3.1.b ja 3.1.f) ning lisa küsimused 8–11.

- (c) inimestele ja keskkonnale avalduva negatiivsete mõjude kindlakstegemine ja hindamine⁽⁵⁾. Seda käsitletakse järgmistes peatükkides:
- i. ESRS 2 avalikustamismõue IRO-1 (sh konkreetsete **kestlikkusaspektidega** seotud kohaldamismõuded asjaomases standardis) ja
 - ii. ESRS 2 SBM-3;
- (d) inimestele ja keskkonnale avalduvate negatiivsete mõjude käsitlemiseks meetmete võtmine⁽⁶⁾. Seda käsitletakse järgmistes peatükkides:
- i. ESRS 2 MDR-A ja
 - ii. teemapõhised standardid: peegeldavad mitmesuguste **meetmete**, sh **üleminekukavade** ulatust, mille kaudu mõjusid käsitletakse.
- (e) nende jõupingutuste tõhususe jälgimine⁽⁷⁾. Seda käsitletakse järgmistes peatükkides:
- i. ESRS 2 MDR-M,
 - ii. ESRS 2 MDR-T ja
 - iii. teemapõhised standardid: seoses **möödikute** ja **eesmärkidega**

5. Väärtusahel

5.1 Aruandev ettevõtja ja väärtusahel

62. **Kestlikkusaruanne** esitatakse sama aruandva ettevõtja kohta kui finantsaruanded. Näiteks kui aruandev ettevõtja on emaettevõtja ja kohustatud koostama konsolideeritud finantsaruanded, esitatakse kestlikkusaruanne kontserni kohta. Seda nõuet ei kohaldata, kui aruandev ettevõtja ei pea finantsaruandeid koostama või kui aruandev ettevõtja koostab konsolideeritud kestlikkusaruandlust vastavalt direktiivi 2013/34/EL artiklile 48i.
63. **Kestlikkusaruandes** aruandva ettevõtja kohta esitatud teavet laiendatakse nii, et see hõlmaks teavet oluliste **mõjude**, **riskide** ja **võimaluste** kohta, mis on ettevõtjaga seotud tema otseste ja kaudsete **ärisuhete** kaudu **väärtusahela** eelnevates ja/või järgnevates etappides (edaspidi „väärtusahela teave“). Aruandvat ettevõtjat käsitleva teabe laiendamisel võtab ettevõtja arvesse olulisi mõjusid, riske ja võimalusi, mis on seotud tema väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappidega:
- (a) järgides hoolsuskohustuse protsessi ja **olulisuse** hindamise tulemusi ja
 - (b) kooskõlas muude ESRSi erinõuetega väärtusahela kohta.
64. Paragrahvis 63 ei nõuta teavet iga **väärtusahelas osaleja** kohta, vaid üksnes **väärtusahela** eelnevaid ja järgnevaid etappe käsitleva olulise teabe lisamist. Ettevõtja väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappide eri osade puhul võivad olla olulised erinevad **kestlikkusaspektid**. Teavet laiendatakse nii, et see hõlmaks väärtusahela teavet ainult seoses väärtusahela nende osadega, mille puhul aspekt on oluline.

⁽⁵⁾ ÜRO juhtpõhimõtted 17, 18 ja 24 ning nende kommentaarid ning ÜRO juhtpõhimõtte 29 kommentaarid; ÜRO tõlgendamisjuhendi küsimused 9, 12–13, 27–28, 36–42 ja 85–89 ning OECD suuniste II peatükk üldpoliitika kohta (punktid A.10–11 ja kommentaaride punkt 14) ning IV peatükk inimõiguste kohta (kommentaariid punktid 1–2 ja punktid 41–43) ja OECD hoolsuskohustuse suuniste II jao punktid 2.1–2.4 ning lisa küsimustes 3–5 ja 19–31).

⁽⁶⁾ ÜRO juhtpõhimõtted 19, 22 ja 23 ning nende kommentaarid ja ÜRO tõlgendamisjuhendi küsimused 11, 32, 46–47, 64–68 ja 82–83 ning OECD suuniste II peatükk üldpoliitika kohta (punktid A.12 ja kommentaaride punktid 18–22) ning IV peatükk inimõiguste kohta (kommentaariid punktid 3 ja punktid 42–43) ja OECD hoolsuskohustuse suuniste II jao punktid 3.1 ja 3.2 ning lisa küsimused 32–40.

⁽⁷⁾ ÜRO juhtpõhimõtte 20 ja juhtpõhimõtte 31 punkt g ning nende kommentaarid, samuti ÜRO tõlgendamisjuhendi küsimused 49–53 ja 80 ning OECD hoolsuskohustuse suuniste II jagu (punktid 4.1 ja 5.1) ja lisa küsimused 41–47.

65. Ettevõtja lisab olulise teabe **väärtusahela** kohta, kui see on vajalik selleks, et
- (a) võimaldada **kestlikkusaruannete** kasutajatel mõista ettevõtja olulisi **mõjusid, riske** ja **võimalusi** ja/või
 - (b) koostada teabekogum, mis vastab teabe kvalitatiivsetele omadustele (vt käesoleva standardi B liide).
66. Selleks, et määrata kindlaks, millisel tasandil tema tegevuses ning väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides oluline kestlikkusaspekt tekib, kasutab ettevõtja oma **mõjude, riskide** ja **võimaluste** hinnangut, järgides **kahese olulisuse** põhimõtet (vt käesoleva standardi 3. peatükk).
67. Kui sidus- või ühissettevõtted, mida kajastatakse kapitaliosaluse meetodil või mis on finantsaruannetes proportsionaalselt konsolideeritud, on osa ettevõtja väärtusahelast, nt tarnijana, lisab ettevõtja paragrahvi 63 kohaselt nende ettevõtjatega seotud teabe, mis on kooskõlas väärtusahela muude **ärisuhete** puhul kasutatud meetodiga. Sellisel juhul ei piirdu sidus- või ühissettevõtte andmed mõjude **mõõdikute** kindlaksmääramisel omatava osalusega omakapitalis, vaid neid võetakse arvesse mõju alusel, mis on seotud ettevõtja toodete ja teenustega tema ärisuhete kaudu.

5.2 Sektori keskmistel andmetel ja asendusandmetel põhinev hinnang

68. Ettevõtja suutlikkus saada vajalikku teavet **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappide kohta võib varieeruda sõltuvalt mitmesugustest teguritest, nagu ettevõtja lepingupõhised kokkulepped, see, mil määral tal on kontroll konsolideerimisest välja jäävate tehingute üle, ja tema ostujõud. Kui ettevõtjal ei ole suutlikkust kontrollida oma väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappide tegevust ja ärisuhteid, võib väärtusahelat käsitleva teabe hankimine olla keerulisem.
69. On olukordi, kus ettevõtja ei saa mõistlike jõupingutustega koguda teavet oma **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappide kohta, nagu on nõutud paragrahvis 63. Sellisel juhul hindab ettevõtja oma väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappide kohta esitatavat teavet, kasutades kogu mõistlikku ja toetavat teavet, nagu sektori keskmised andmed ja muud asendusandmed.
70. **Väärtusahelat** käsitleva teabe hankimine võib olla keeruline ka VKEde ja muude väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappide üksuste puhul, mis ei kuulu direktiivi 2013/34/EL artiklitega 19a ja 29a nõutud kestlikkusaruandluse kohaldamisalasse (vt ESRS 2 avalikustamismõõde BP-2 „Avalikustamine seoses konkreetsete asjaoludega“).
71. Seoses **poliitika, meetmete** ja **eesmärkidega** hõlmab ettevõtja aruandlus **väärtusahelat** käsitlevat teavet niivõrd, kui võrd see poliitika ning need meetmed ja eesmärgid hõlmavad **väärtusahelas osalejaid**. Mis puudutab **mõõdikuid**, siis paljudel juhtudel, eelkõige keskkonnaaspektides, mille kohta on olemas asendusandmed, võib ettevõtja olla võimeline täitma aruandlusnõudeid ilma väärtusahela eelnevates ja järgmistes etappides osalejatel, eelkõige VKEdelt, andmeid kogumata, nt mõjuala 3 KHG heitkoguste arvutamisel.
72. Sektori keskmisi andmeid või muid asendusandmeid kasutades antud hinnangute arvessevõtmise tulemuseks ei tohi olla teave, mis ei vasta teabe kvalitatiivsetele omadustele (vt käesoleva standardi 2. peatükk ja peatükk 7.2 „Hinnangute allikad ja tulemuste määramatus“).

6. Ajaperspektiivid

6.1 Aruandeperiood

73. Ettevõtja **kestlikkusaruande** aruandeperiood peab vastama tema finantsaruannete aruandeperioodile.

6.2 Mineviku, oleviku ja tuleviku sidumine

74. Ettevõtja loob oma **kestlikkusaruandes** asjakohased seosed tagasiulatuva ja tulevikku suunatud teabe vahel, kui see on asjakohane, et edendada selget arusaamist sellest, kuidas ajalooline teave on seotud tulevikku suunatud teabega.

6.3 Aruandlus võrdlusaastaga võrreldes tehtud edusammude kohta

75. Võrdlusaasta on varasem vaatluskuupäev või -periood, mille kohta on teave kättesaadav ja millega saab hilisemat teavet aja jooksul võrrelda.

76. Ettevõtja esitab võrdlusaasta võrdlusandmed jooksva perioodil esitatud väärtuste kohta, kui ta annab aru arengust ja edusammudest eesmärgi saavutamisel, välja arvatud juhul, kui asjakohase avalikustamissooidega on juba kindlaks määratud, kuidas edusammudest teatada. Ettevõtja võib lisada ka varasema teabe võrdlusaasta ja aruandeperioodi vahel saavutatud vahe-eesmärkide kohta, kui see on asjakohane teave.

6.4 Lühikese, keskmise ja pika perioodi määratlus aruandluses

77. **Kestlikkusaruande** koostamisel kohaldab ettevõtja alates aruandeperioodi lõpust järgmisi ajavahemikke:

- (a) lühike perspektiiv: periood, mida ettevõtja kasutab oma finantsaruannetes aruandeperioodina;
- (b) keskmine perspektiiv: kuni viis aastat alates alapunktis a määratletud lühiajalise aruandeperioodi lõpust ja
- (c) pikk perspektiiv: üle viie aasta.

78. Ettevõtja kasutab pika ajaperspektiivi täiendavat jaotust, kui **mõjud** või **meetmed** kestavad eeldatavasti kauem kui viis aastat ja kui **kestlikkusaruannete** kasutajatele on vaja anda asjakohast teavet.

79. Kui mõne muu ESRSi kohaselt avalikustatava teabe puhul on vaja teistsuguseid keskmise või pika ajavahemiku määratlusi, on ülimalikud nende ESRSide määratlused.

80. Võib esineda olukordi, kus paragrahvis 77 osutatud keskmise või pika perspektiivi kasutamise tulemuseks on ebaoluline teave, sest ettevõtja kasutab teistsugust määratlust i) oluliste **mõjude**, **riskide** ja **võimaluste** kindlakstegemise ja valitsemise protsesside puhul või ii) oma **meetmete** kindlaksmääramisel ja **eesmärkide** seadmisel. Need asjaolud võivad olla tingitud valdkonnaspetsiifilistest omadustest, nagu rahavood ja äriotsused, kapitaliinvesteeringute eeldatav kestus, ajavahemikud, mille jooksul **kestlikkusaruannete** kasutajad oma hinnangud läbi viivad, või planeerimisperioodid, mida ettevõtja sektoris tavaliselt otsuste tegemisel kasutatakse. Sellises olukorras võib ettevõtja kasutada teistsugust keskmise ja/või pika ajavahemiku määratlust (vt ESRS 2, avalikustamissooide BP-2, paragrahv 9).

81. ESRSide viited lühikesele, keskmisele ja pikale perspektiivile viitavad ajavahemikule, mille ettevõtja on kindlaks määranud vastavalt paragrahvide 77–80 sätetele.

7. Kestlikkusteabe koostamine ja esitamine

82. Selles peatükis esitatakse üldnõuded, mida tuleb kohaldada kestlikkusteabe koostamisel ja esitamisel.

7.1 Võrdlusandmete esitamine

83. Ettevõtja avalikustab eelmise perioodi võrdlusandmed kõigi jooksva perioodil avalikustatud kvantitatiivsete **mõõdikute** ja rahaliste summade kohta. Kui see on käesoleva perioodi **kestlikkusaruande** mõistmiseks oluline, avalikustab ettevõtja ka kirjeldava teabe võrdlusteabe.

84. Kui ettevõtja esitab võrdlusandmed, mis erinevad eelmisel perioodil esitatud teabest, avalikustab ta:

- (a) eelmisel perioodil esitatud arvu ja korrigeeritud võrdlusarvu vahe ja
- (b) arvu korrigeerimise põhjused.

85. Mõnikord on võimatu kohandada ühe või mitme eelneva perioodi võrdlusandmeid, et saavutada võrreldavus käesoleva perioodiga. Näiteks ei pruugi olla andmeid kogutud eelmis(t)e perioodi(de) jooksul viisil, mis võimaldab kas uue mõõdiku või eesmärgi määratluse tagasiulatuvat kohaldamist või korrigeerimist, et parandada varasema perioodi viga, ning teabe taasloomine ei pruugi olla teostatav (vt ESRS 2 avalikustamismõue BP-2). Kui ühe või mitme eelneva perioodi võrdlusandmete kohandamine ei ole võimalik, avalikustab ettevõtja selle asjaolu.

86. Kui ettevõtja peab mõne ESRSi kohaselt esitama mõõdiku või andmepunkti kohta rohkem kui ühe võrdlusperioodi andmed, kohaldatakse selle ESRSi nõudeid.

7.2 Hinnangute allikad ja tulemuste määramatus

87. Kui kvantitatiivseid **mõõdikuid** ja rahalisi summasid, sh teavet **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappide kohta (vt käesoleva standardi 5. peatükk), ei saa otseselt mõõta ja neid saab ainult hinnata, võib tekkida mõõtemääramatus.

88. Ettevõtja avalikustab teabe, mis võimaldab kasutajatel mõista kõige olulisemat ebakindlust, mis mõjutab tema kestlikkusaruandes esitatud kvantitatiivseid mõõdikuid ja rahalisi summasid.

89. Mõistlike eelduste ja hinnangute, sh **stsenariumi**- või tundlikkusanalüüsi kasutamine on kestlikkuselase teabe koostamise oluline osa ega vähenda selle teabe kasulikkust, tingimusel et eeldusi ja hinnanguid kirjeldatakse ja selgitatakse täpselt. Isegi suur mõõtemääramatus ei välista alati, et selline eeldus või hinnang võib anda kasulikku teavet või vastab teabe kvalitatiivsetele omadustele (vt käesoleva standardi B liide).

90. Kestlikkusaruande koostamisel kasutatud andmed ja eeldused peavad olema võimalikult täpselt kooskõlas ettevõtja finantsaruannetes kasutatud vastavate finantsandmete ja eeldustega.

91. Mõne ESRSi kohaselt tuleb avalikustada teave, näiteks selgitused võimalike tulevikusündmuste kohta, mille tulemused on ebakindlad. Hinnates, kas teave selliste võimalike tulevaste sündmuste kohta on oluline, viitab ettevõtja käesoleva standardi 3. peatükis esitatud kriteeriumidele ja võtab arvesse järgmist:
- (a) sündmuste oodatav **finantsmõju** (võimalik tulemus);
 - (b) võimalikest sündmustest inimestele või keskkonnale tulenevate mõjude tõsidus ja tõenäosus, võttes arvesse paragrahvis 45 täpsustatud tõsidustegureid, ja
 - (c) kõik võimalikud tulemused ja võimalike tulemuste tõenäosus selles vahemikus.
92. Võimalike tulemuste hindamisel võtab ettevõtja arvesse kõiki asjakohaseid fakte ja asjaolusid, sh teavet väikese tõenäosuse ja suure mõjuga tulemuste kohta, mis koondatuna võivad muutuda oluliseks. Näiteks võib ettevõtja kokku puutuda mitme mõju või riskiga, millest igaüks võib põhjustada sama liiki häireid, näiteks häireid ettevõtja **tarneahelas**. Teave üksiku riskiallika kohta ei pruugi olla oluline, kui sellest allikast on häirete esinemine väga ebatõenäoline. Teave **tarneahela** kõigi allikate häirete koondriski kohta võib siiski olla oluline (vt ESRS 2 avalikustamismõue BP-2).

7.3 **Pärast aruandeperioodi lõppu toimunud sündmuste kohta avalikustatava teabe ajakohastamine**

93. Mõnel juhul võib ettevõtja saada teavet pärast aruandeperioodi, kuid enne, kui tegevusaruanne on avaldamiseks heaks kiidetud. Kui selline teave annab tõendeid või teavet perioodi lõpus valitsevate tingimuste kohta, ajakohastab ettevõtja vajaduse korral hinnanguid ja avalikustatavat kestlikkusteavet, võttes arvesse uut teavet.
94. Kui selline teave annab tõendeid või teavet pärast aruandeperioodi lõppu toimunud oluliste tehingute, muude sündmuste ja esinenud tingimuste kohta, esitab ettevõtja kirjeldava teabe selliste aastalõpujärgsete sündmuste olemasolu, laadi ja võimalike tagajärgede kohta, kui see on asjakohane.

7.4 **Muudatused kestlikkusteabe koostamisel ja esitamisel**

95. **Mõõdikute**, sh **eesmärkide** seadmisel ja nende saavutamisel tehtavate edusammude jälgimiseks kasutatavate mõõdikute kindlaksmääramine ja arvutamine peab olema ajas järjepidev. Ettevõtja esitab korrigeeritud võrdlusandmed, v.a juhul, kui see on teostamatu (vt ESRS 2 avalikustamismõue BP-2), kui ta on:
- (a) mõõdiku või eesmärgi uuesti määratlenud või asendanud;
 - (b) teinud kindlaks uue teabe eelmisel perioodil avalikustatud hinnanguliste näitajate kohta ning uus teave tõendab sellel perioodil esinenud asjaolusid.

7.5 **Eelnevate perioodide vigadest teatamine**

96. Ettevõtja korrigeerib eelmiste perioodide olulised vead, korrigeerides eelmis(t)e perioodi(de) võrdlussummad, v.a juhul, kui see on võimatu. See nõue ei laiene aruandeperioodidele, mis eelnevad esimesele aastale, mil ettevõtja ESRSi kohaldas.
97. Eelnevate perioodide vead on väljajätet ja väärkajastamised ettevõtja ühe või mitme eelmise perioodi **kestlikkusaruandes**. Sellised vead tulenevad sellest, et ei kasutata või väärkasutatakse usaldusväärset teavet,
- (a) mis oli kättesaadav ajal, mil kõnealuste perioodide kestlikkusaruandeid sisaldav tegevusaruanne avaldamiseks heaks kiideti, ja

- (b) mille puhul võib mõistlikult eeldada, et see oleks saadud ja seda oleks arvesse võetud nendes aruannetes sisalduva kestlikkusteabe koostamisel.
98. Selliste vigade hulka kuuluvad: matemaatiliste vigade, **mõõdikute** või **eesmärkide** määratluste kohaldamisel tehtud vigade, faktide tähelepanuta jätmise või väärat tõlgendamise ning pettuse mõju.
99. Sel perioodil avastatud jooksva perioodi võimalikud vead parandatakse enne, kui tegevusaruanne avaldamiseks heaks kiidetakse. Ent mõnikord avastatakse olulisi vigu alles mõnel hilisemal perioodil.
100. Kui ei ole võimalik kindlaks määrata vea mõju kõigile esitatud varasematele perioodidele, korrigeerib ettevõtja võrdlusandmeid, et parandada viga alates varasemast võimalikust kuupäevast. Varasema perioodi kohta avalikustatud teabe korrigeerimisel ei kasuta ettevõtja tagantjärele saadud teavet ei eeldustes selle kohta, millised oleksid olnud juhtkonna kavatsused varasemal perioodil, ega varasemal perioodil avalikustatud summade hindamisel. Seda nõuet kohaldatakse nii tagasivaatava kui ka tulevikku suunatud teabe korrigeerimise suhtes.
101. Vigade parandusi eristatakse hinnangute muudatustest. Hinnangud tuleb läbi vaadata niipea, kui saadakse lisateavet (vt ESRS 2 avalikustamispõhise BP-2).

7.6 **Konsolideeritud aruandlus ja tütarettevõtjate erand**

102. Kui ettevõtja esitab konsolideeritud aruandeid, hindab ta olulisi **mõjusid, riske** ja **võimalusi** kogu konsolideerimisgrupi jaoks olenemata konsolideerimisgrupi õiguslikust struktuurist. Ettevõtja tagab, et kõik tütarettevõtjad on hõlmatud viisil, mis võimaldab erapooletult tuvastada olulisi mõjusid, riske ja võimalusi. Kriteeriumid ja künnised mõjude, riski või võimaluse olulisuse hindamiseks määratakse kindlaks käesoleva standardi 3. peatüki alusel.
103. Kui ettevõtja tuvastab märkimisväärseid erinevusi konsolideerimisgrupi tasandi oluliste **mõjude, riskide** või **võimaluste** ning ühe või mitme tütarettevõtja oluliste mõjude, riskide või võimaluste vahel, esitab ettevõtja vajaduse korral asjaomas(t)e tütarettevõtja(te) mõjude, riskide ja võimaluste piisava kirjelduse.
104. Hinnates, kas erinevused konsolideerimisgrupi tasandi oluliste **mõjude, riskide** või **võimaluste** ning ühe või mitme tütarettevõtja oluliste mõjude, riskide või võimaluste vahel on märkimisväärsed, võib ettevõtja võtta arvesse erinevaid asjaolusid, näiteks seda, kas tütarettevõtja tegutseb või tütarettevõtjad tegutsevad muus sektoris kui ülejäänud konsolideerimisgrupp, või peatükis 3.7 „Liigendamise tasand“ kirjeldatud asjaolusid.

7.7 **Salastatud ja tundlik teave ning teave intellektuaalomandi, oskusteabe või innovatsiooni tulemuste kohta**

105. Ettevõtja ei ole kohustatud avaldama **salastatud teavet** või **tundlikku teavet**, isegi kui sellist teavet peetakse oluliseks.
106. Oma **strateegiat, kavasisid** ja **meetmeid** käsitleva teabe avalikustamisel, kui konkreetne intellektuaalomandile, oskusteabele või innovatsiooni tulemustele vastav teave on avalikustamispõhise eesmärgi täitmiseks asjakohane, võib ettevõtja siiski selle konkreetse teabe esitamata jätta, kui:
- (a) teave on salajane selles mõttes, et see ei ole tervikuna või täpselt sellises osades paigutuses ja koostises üldtuntud või kergesti kättesaadav isikutele ringkondades, kus tavaliselt kõnealust liiki teavet käsitletakse;

- (b) tabel on selle salajasuse tõttu kaubanduslik väärtus ja
- (c) ettevõtja on võtnud mõistlikke meetmeid, et hoida seda salajas.

107. Kui ettevõtja jätab välja **salastatud teabe** või **tundliku teabe** või konkreetse teabe, mis vastab intellektuaalomandile, oskusteabele või innovatsiooni tulemustele, sest see vastab eelmises paragrahvis sätestatud kriteeriumidele, täidab ta kõnealust avalikustamisnõuet, avalikustades kogu muu nõutava teabe.
108. Ettevõtja teeb kõik mõistlikud jõupingutused tagamaks, et lisaks **salastatud teabe** või **tundliku teabe** või intellektuaalomandile, oskusteabele või innovatsiooni tulemustele vastava konkreetse teabe väljajätmisele ei kahjustata kõnealuse avalikustatava teabe üldist asjakohasust.

7.8 **Aruandlus võimaluste kohta**

109. Kui antakse aru **võimalustest**, peab avalikustatav teave hõlmama kirjeldavat teavet, mis võimaldab lugejal mõista võimalust ettevõtja või kogu sektori jaoks. Võimalustest aru andes võtab ettevõtja arvesse avalikustatava teabe **olulisust**. Sellega seoses võtab ta muude tegurite hulgas arvesse järgmist:
- (a) kas seda võimalust praegu kasutatakse ja kas see sisaldub ettevõtja või sektori üldstrateegias, vastandatuna ettevõtja või sektori üldisele võimalusele, ja
 - (b) kas **oodatava finantsmõju** kvantitatiivsete näitajate lisamine on asjakohane, võttes arvesse eelduste arvu, mida see võib nõuda, ja sellest tulenevat määramatust.

8. **Kestlikkusaruande struktuur**

110. See peatükk on aluseks **kestlikkusaspektide** kohta teabe esitamisel ettevõtja tegevusaruandes kooskõlas direktiivi 2013/34/EL artiklitega 19a ja 29a (st **kestlikkusaruanne**). Selline teave on esitatud tegevusaruande spetsiaalses osas, mida nimetatakse kestlikkusaruandeks. Käesoleva standardi F liites „ESRSide kohase kestlikkusaruande struktuuri näide“ on esitatud illustreeriv näide kestlikkusaruandest, mis on struktureeritud vastavalt käesoleva peatüki nõuetele.

8.1. **Üldine esitusviis**

111. Kestlikkusteave esitatakse:
- (a) viisil, mis võimaldab eristada ESRSiga nõutud teabe avalikustamist muust tegevusaruandes sisalduvast teabest, ja
 - (b) järgides struktuuri, mis hõlbustab juurdepääsu **kestlikkusaruandele** nii inim- kui ka masinloetavas vormingus ja selle mõistmist.

8.2. **Kestlikkusaruande sisu ja struktuur**

112. V.a käesoleva standardi peatükiga 9.1 „Andmete esitamine viidetena“ ette nähtud võimalus esitada andmeid viidetena, esitab ettevõtja kogu teabe, mille avalikustamist on ESRSiga vastavalt käesoleva standardi 1. peatükile nõutud, tegevusaruande vastavas osas.

113. Ettevõtja lisab **kestlikkusaruandesse** Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852⁽⁸⁾ artikli 8 ja komisjoni delegeeritud määruste kohase teabe, milles täpsustatakse sellise avalikustamise sisu ja muu vajalik teave. Ettevõtja tagab, et selline avalikustatav teave on kestlikkusaruandes eraldi tuvastatav. Kõigi taksonoomiamääruses määratletud keskkonnamärgidega seotud avalikustatav teave esitatakse üheskoos kestlikkusaruande keskkonnaosa selgelt eristatavas osas. Sellise avalikustamise suhtes ei kohaldata ESRSi sätteid, v.a käesolev paragrahv ja käesoleva standardi paragrahvi 115 esimene lause.
114. Kui ettevõtja lisab oma **kestlikkusaruandesse** täiendava teabe, mis tuleneb i) muudest õigusaktidest, millega nõutakse ettevõtjalt kestlikkusteabe avalikustamist, või ii) üldtunnustatud kestlikkusaruandluse standarditest ja raamistikest, sh mittekohustuslikest suunistest ja sektoripõhistest suunistest, mille on avaldanud muud standardeid kehtestavad organid (nt rahvusvahelise kestlikkusstandardite nõukogu ISSB (*International Sustainability Standards Board*, edaspidi „ISSB“) või globaalse aruandlusalgatuse (*Global Reporting Initiative*, edaspidi „GRI“) välja antud tehniline materjal), siis avalikustatav teave:
- a) on selgelt tähistatud asjakohase viitega seotud õigusaktidele, standardile või raamistikule (vt ESRS 2 avalikustamismõnede BP-2 paragrahv 15);
 - b) vastab käesoleva standardi 2. peatükis ja B liites sätestatud teabe kvalitatiivsete omaduste nõuetele.
115. Ettevõtja jagab oma **kestlikkusaruande** nelja ossa järgmises järjestuses: üldteave, keskkonnateave (sh määruse (EL) 2020/852 artikli 8 kohane avalikustamine), sotsiaalne ja valitsemisteave. Järgides käesoleva standardi peatükis 3.6 „Kestlikkusaspektide suhtes võetud meetmetest tulenevad olulised mõjud ja riskid“ esitatut, võib ettevõtja juhul, kui aruande ühes osas esitatud teave hõlmab ka teises osas esitatavat teavet, osutada ühes osas teabele, mis on esitatud teises osas, vältides dubleerimist. Ettevõtja võib rakendada käesoleva standardi F liites kirjeldatud üksikasjalikku struktuuri.
116. Sektoripõhiste ESRSide kohaselt nõutav avalikustatav teave rühmitatakse aruandlusvaldkondade ja vajaduse korral kestlikkusteemade järgi. See esitatakse koos ESRS 2 ja vastavate teemapõhiste ESRSidega nõutava teabega.
117. Kui ettevõtja töötab välja olulise üksusepõhiselt avalikustatava teabe kooskõlas paragrahviga 11, avalikustab ta selle teabe koos kõige asjakohasema sektoriülese ja sektoripõhise teabega.

9. Seosed äriühingu aruandluse muude osadega ja seotud teave

118. Ettevõtja esitab teabe, mis võimaldab tema **kestlikkusaruande** kasutajatel hinnata seoseid aruandes esitatud teabe eri osade vahel ning seoseid kestlikkusaruandes esitatud teabe ja muu teabe vahel äriühingu muus aruandluses.

9.1. Andmete esitamine viidetena

119. Kui paragrahvis 120 sätestatud tingimused on täidetud, võib mõne standardi avalikustamismõnudes ette nähtud teabe, sh avalikustamismõnudega ette nähtud konkreetse andmepunkti, lisada **kestlikkusaruandesse** sel viisil, et viidatakse järgmisele:
- (a) mõni teine tegevusaruande osa;

⁽⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13).

- (b) finantsaruanded;
 - (c) ühingujuhtimise aruanne (kui see ei ole osa tegevusaruandest);
 - (d) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2007/36/EÜ nõutav tasustamisaruanne ⁽⁹⁾;
 - (e) määruse (EL) 2017/1129 ⁽¹⁰⁾ artiklis 9 osutatud universaalne registreerimisdokument ja
 - (f) avalikustamine vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 575/2013 (3. samba kohane avalikustamine) ⁽¹¹⁾. Kui ettevõtja lisab viitena 3. samba kohaselt avalikustatava teabe, tagab ta, et teave vastab **kestlikkusaruandes** kasutatava konsolideerimise ulatusele, täiendades vajaduse korral lisatud teavet täiendavate elementidega.
120. Ettevõtja võib lisada andmeid viidetena paragrahvis 119 loetletud dokumentidele või nende osadele, tingimusel et viitena esitatud teave:
- (a) moodustab eraldi teabeelemendi ja on asjaomases dokumendis selgelt määratletud kui asjakohase avalikustamismisnõude või avalikustamismisnõudega ette nähtud konkreetse andmepunkti käsitlemine;
 - (b) avaldatakse varem või samal ajal kui tegevusaruanne;
 - (c) on samas keeles kui **kestlikkusaruanne**;
 - (d) peab andma vähemalt sama kindlustaseme kui kestlikkusaruanne ja
 - (e) vastab samadele tehnilistele digitaliseerimismisnõuetele nagu kestlikkusaruanne.
121. Kui paragrahvis 120 kehtestatud tingimused on täidetud, võib mõne standardi avalikustamismisnõudega ette nähtud andmed (sh avalikustamismisnõudega ette nähtud konkreetse andmepunkti) lisada **kestlikkusaruandesse** viitena ettevõtja aruandele, mis on koostatud vastavalt ELi keskkonnavalitsemis- ja -auditeerimissüsteemi (EMAS) määrusele (EL) nr 1221/2009 ⁽¹²⁾. Sellisel juhul tagab ettevõtja, et viitena esitatud andmete koostamisel on lähtutud samadest alustest nagu ESRSide puhul, sh seoses konsolideerimise ulatuse ja **väärtusahela** teabe käsitlemisega.
122. Kui **kestlikkusaruande** koostamisel kasutatakse andmete esitamist viidetena, võtab ettevõtja arvesse esitatud teabe üldist sidusust ja tagab, et viitena esitamine ei kahjusta kestlikkusaruande loetavust. Käesoleva standardi G liites „Näide andmete esitamise kohta viidetena“ on esitatud illustreeriv näide andmete esitamise kohta viitena (vt ESRS 2 avalikustamismisnõue BP-2).

⁽⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta direktiiv 2007/36/EÜ noteeritud äriühingute aktsionäride teatavate õiguste kasutamise kohta (ELT L 184, 14.7.2007, lk 17).

⁽¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta määrus (EL) 2017/1129, mis käsitleb väärtipaberite avalikul pakkumisel või reguleeritud turul kauplemisele võtmisel avaldatavat prospekti ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/71/EÜ (ELT L 168, 30.6.2017, lk 12).

⁽¹¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 575/2013 krediidiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176, 27.6.2013, lk 1).

⁽¹²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1221/2009 organisatsioonide vabatahtliku osalemise kohta ühenduse keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS) ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 761/2001 ning komisjoni otsused 2001/681/EÜ ja 2006/193/EÜ (ELT L 342, 22.12.2009, lk 1).

9.2. Seotud teave ja ühenduvus finantsaruannetega

123. Ettevõtja kirjeldab eri andmete vahelisi seoseid. Selleks võib olla vaja ühendada kirjeldav teave valitsemise, strateegia ja riskijuhtimise kohta seotud **mõõdikute** ja **eesmärkidega**. Näiteks võib ettevõtjal seotud teabe esitamisel olla vaja selgitada oma strateegia mõju või tõenäolist mõju oma finantsaruannetele või finantsplaanidele või selgitada, kuidas ettevõtja strateegia on seotud mõõdikute ja eesmärkidega, mida kasutatakse edusammude mõõtmiseks. Lisaks võib ettevõtjal olla vaja selgitada, kuidas tema **loodusvarade** kasutamine ja muutused **tarneahelas** võivad võimendada, muuta või vähendada tema olulisi **mõjusid, riske** ja **võimalusi**. Tal võib olla vaja siduda see teave teabega tootmiskuludele avalduva praeguse või oodatava finantsmõju kohta, strateegilise reageerimisega selliste mõjude või riskide leevendamiseks ja sellega seotud investeeringutega uutesse varadesse. Samuti võib ettevõtjal olla vaja siduda kirjeldav teave asjaomaste mõõdikute ja eesmärkidega ning finantsaruannetes sisalduva teabega. Seoseid kirjeldav teave peab olema selge ja kokkuvõtlik.
124. Kui **kestlikkusaruanne** sisaldab rahalisi summasid või muid kvantitatiivseid andmepunkte, mis ületavad **olulisuse** künnise ja esitatakse finantsaruannetes (otsene seos kestlikkusaruandes ja finantsaruannetes avalikustatud teabe vahel), lisab ettevõtja viite oma finantsaruannete asjaomasele punktile, kust leiab vastava teabe.
125. **Kestlikkusaruanne** võib sisaldada rahalisi summasid või muid kvantitatiivseid andmepunkte, mis ületavad **olulisuse** piirmäära ja mis on kas ettevõtja finantsaruannetes esitatud rahasummade või kvantitatiivsete andmete koondsumma või osa nendest (kaudne seos kestlikkusaruandes ja finantsaruannetes avalikustatud teabe vahel). Sellisel juhul selgitab ettevõtja, kuidas need summad või andmepunktid on seotud finantsaruandes esitatud kõige asjakohasema(te) summa(de)ga. Avalikustatav teave peab sisaldama viidet finantsaruannete kirjele ja/või asjaomas(t) ele punkti(de)le, kust on võimalik leida vastavat teavet. Vajaduse korral võib esitada kooskõlastava võrdlemise, mille võib esitada tabeli kujul.
126. Kui teave ei ole paragrahvidega 124 ja 125 hõlmatud, selgitab ettevõtja olulisuse künnise alusel oma **kestlikkusaruandes** esitatud oluliste andmete, eelduste ja kvalitatiivse teabe vastavust finantsaruannete vastavatele andmetele, eeldustele ja kvalitatiivsele teabele. See võib nii olla juhul, kui kestlikkusaruanne sisaldab järgmist:
- (a) rahasummad või muud kvantitatiivsed andmed, mis on seotud finantsaruannetes esitatud rahasummade või muude kvantitatiivsete andmetega, või
 - (b) kvalitatiivne teave, mis on seotud finantsaruannetes esitatud kvalitatiivse teabega.
127. Paragrahvis 126 nõutud järjepidevus peab olema ühe andmepunkti tasandil ja sisaldama viidet finantsaruannete asjakohasele kirjele või finantsaruannete lisa punktile. Kui olulised andmed, eeldused ja kvalitatiivne teave ei ole kooskõlas, teatab ettevõtja sellest ja selgitab selle põhjust.
128. Näited punktidest, mille puhul nõutakse paragrahvis 126 mainitud selgitust, on järgmised:
- (a) kui sama mõõdik on esitatud finantsaruannetes aruandekuupäeva seisuga ja **kestlikkusaruandes** tulevaste perioodide prognoosina ja
 - (b) kui **kestlikkusaruandes** on **mõõdikute** väljatöötamiseks kasutatud makromajanduslikke või äriprognoose ning need on olulised ka varade kaetava väärtuse, kohustiste summa või finantsaruannete eraldiste hindamisel.

129. Teema- ja sektoripõhised standardid võivad sisaldada nõudeid, mis hõlmavad võrdlusi või illustreerivad andmete ja eelduste järjepidevust konkreetsete avalikustamismõnede puhul. Sellisel juhul kohaldatakse kõnealuste ESRSide nõudeid.

10. Üleminekusätted

10.1. Üksusepõhise avalikustatava teabega seotud üleminekusäte

130. See, mil määral **kestlikkusspektid** on ESRSiga hõlmatud, peaks selguma edasiste avalikustamismõnede väljatöötamisel. Seetõttu on tõenäoline, et vajadus üksusepõhise avalikustamise järele väheneb aja jooksul, eelkõige tulevaste sektoripõhiste standardite vastuvõtmise tõttu.
131. Oma üksusepõhise avalikustatava teabe kindlaksmääramisel võib ettevõtja rakendada üleminekumeetmeid seoses sellise teabe koostamisega esimeses kolmes igaaastases **kestlikkusaruandes**, mille käigus ta võib esmajärjekorras:
- (a) esitada oma aruandluses need üksusepõhised avalikustatavad andmed, mida ta eelmistel perioodidel esitas, kui need avalikustatavad andmed vastavad käesoleva standardi 2. peatükis osutatud teabe kvalitatiivsetele omadustele või neid on kohandatud nendele vastavaks, ja
 - (b) täiendada teemapõhise standardi alusel koostatud avalikustatavat teavet asjakohase lisateabega, mis hõlmab **kestlikkusspekte**, mis on ettevõtja sektori(te)s olulised, kasutades olemasolevaid parimaid tavasid ja/või olemasolevaid raamistikke või aruandlusstandardeid, näiteks IFRSi majandusharupõhised suunised ja GRI sektoripõhised standardid.

10.2. Üleminekusäte seoses 5. peatükiga „Väärtusahel“

132. ESRSide kohase kestlikkusaruandluse esimese kolme aasta jooksul selgitab ettevõtja juhul, kui kogu vajalik teave **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappide kohta ei ole kättesaadav, mida ta on teinud, et oma väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappide kohta vajalikku teavet saada, põhjuseid, miks kogu vajalikku teavet ei ole veel saadud, ja seda, kuidas ta kavatses edaspidi vajaliku teabe saada.
133. ESRSide kohase kestlikkusaruandluse esimese kolme aasta jooksul lähtub ettevõtja järgmisest, et võtta arvesse raskusi, millega ettevõtjad võivad kokku puutuda teabe kogumisel osalejatelt kogu oma **väärtusahelas**, ning selleks, et piirata VKEde koormust väärtusahelas:
- (a) **poliitikat, meetmeid ja eesmärke** käsitleva teabe avalikustamisel kooskõlas ESRS 2ga ja muude ESRSidega võib ettevõtja piirata väärtusahela eelnevaid ja järgnevaid etappe käsitlevat teavet ettevõttesiseselt kättesaadava teabega, nt ettevõtjale juba kättesaadavate andmete ja avalikult kättesaadava teabega, ja
 - (b) **mõõdikute** avalikustamisel ei pea ettevõtja lisama väärtusahela eelnevaid ja järgnevaid etappe käsitlevat teavet, v.a muudest ELi õigusaktidest tulenevad andmepunktid, mis on loetletud ESRS 2 B liites.
134. Paragrahve 132 ja 133 kohaldatakse olenemata sellest, kas asjaomane **väärtusahelas osaleja** on VKE või mitte.
135. Ettevõtja lisab alates ESRSi kohase aruandluse neljandast aastast **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappide teabe vastavalt paragrahvile 63. Sellega seoses ei lähe teave, mille esitamist ettevõtja väärtusahela eelnevatesse ja/või järgnevatesse etappidesse kuuluvatelt VKEdelt standardiga nõutakse, kaugemale börsil noteeritud VKEsid käsitleva tulevase ESRSi sisust.

10.3. *Peatükiga 7.1 „Võrdlusandmete esitamine“ seotud üleminekusäte*

136. Selleks, et lihtsustada käesoleva standardi esmakordset kohaldamist, ei ole ettevõtja kohustatud avalikustama peatükis 7.1 „Võrdlusandmete esitamine“ nõutud võrdlevat teavet ESRSide kohase **kestlikkusaruande** koostamise esimesel aastal. C liites „Järk-järgult kohaldatavate avalikustamismõnede loetelu“ loetletud avalikustamismõnede puhul kohaldatakse käesolevat üleminekusätet järkjärgulise avalikustamise nõude kohustusliku kohaldamise esimese aasta suhtes.

10.4. *Üleminekusäte. Järk-järgult kohaldatavate avalikustamismõnede loetelu*

137. Käesoleva standardi C liitega „Järk-järgult kohaldatavate avalikustamismõnede loetelu“ on kehtestatud sätted selliste järk-järgult kohaldatavate avalikustamismõnede või standardite avalikustamismõnede andmepunktide kohta, mille võib välja jätta või mis ei ole kohaldatavad ESRSi kohase **kestlikkusaruande** koostamise esimes(t)el aasta(te)l.

—

A liide.

Kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS 1 lahutamatu osa ja sel on sama tähtsus nagu standardi muudel osadel.

Üksusepõhine avalikustatav teave

- AR 1. Üksusepõhine avalikustatav teave peab võimaldama **kasutajatel** mõista ettevõtja **mõjusid, riske** ja **võimalusi** seoses keskkonnaga seotud, sotsiaalsete või valitsemisaspektidega.
- AR 2. Üksusepõhise avalikustatava teabe koostamisel tagab ettevõtja, et:
- avalikustatav teave vastab teabe kvalitatiivsetele omadustele, mida on kirjeldatud 2. peatükis „Teabe kvalitatiivsed omadused“, ja
 - avalikustatav teave hõlmab vajaduse korral kogu olulist teavet aruandlusvaldkondade kohta, mis on seotud valitsemisega, strateegiaga, **mõjude, riskide** ja **võimaluste** juhtimisega ning **mõõdikute** ja **eesmärkidega** (vt ESRS 2, 2.–5. peatükk).
- AR 3. Määratledes **mõõdikute** kasulikkust oma üksusepõhises avalikustatavas teabes, võtab ettevõtja arvesse,
- kas valitud tulemusmõõdikud annavad ülevaate järgmisest:
 - kui tõhusad on vastavad praktikad negatiivsete tulemuste vähendamisel ja/või positiivsete tulemuste suurendamisel inimeste ja keskkonna jaoks (mõjude seisukohast) ja/või
 - kui tõenäoliselt on nendel praktikatel ettevõtjale **finantsmõju** (**riskide** ja **võimaluste** seisukohast);
 - kas mõõdetud tulemused on piisavalt usaldusväärsed, st need ei hõlma liiga palju eeldusi ja tundmatuid näitajaid, mis muudaksid mõõdikud usaldusväärse ülevaate andmiseks liiga meelevaldseks, ja
 - kas on antud piisavalt taustteavet, et tulemusmõõdikuid asjakohaselt tõlgendada, ning kas sellise taustteabe erinevused võivad mõjutada mõõdikute võrreldavust aja jooksul.
- AR 4. Üksusepõhise avalikustatava teabe koostamisel võtab ettevõtja hoolikalt arvesse järgmist:
- ettevõtjate võrreldavust, tagades samas esitatud teabe asjakohasuse, ent tunnistades, et võrreldavus võib olla üksusepõhise avalikustatava teabe puhul piiratud. Ettevõtja võtab arvesse, kas olemasolevad ja asjakohased raamistikud, algatused, aruandlusstandardid ja võrdlusalusused (näiteks ISSB või GRI raames avaldatud tehniline materjal) pakuvad elemente, mis toetavad võrreldavust võimalikult suures ulatuses, ja
 - ajalist võrreldavust: ajalise võrreldavuse saavutamisel on üks peamine tegur meetodikate ja avalikustamise järjepidevus.
- AR 5. Täiendavaid suuniseid üksusepõhise avalikustatava teabe koostamiseks võib leida, kui võtta arvesse teavet, mida nõutakse teemapõhiste standardite raames, milles käsitletakse sarnaseid **kestlikkusaspekte**.

Kahene olulisus

Sidusrühmad ja nende tähtsus olulisuse hindamise protsessis

- AR 6. Lisaks paragrahvis 22 loetletud sidusrühmadele on tavapärasel **sidusrühmade** kategooriad veel: **palgatöötajad** jm töötajad, **tarnijad, tarbijad**, kliendid, **lõppkasutajad**, kohalikud kogukonnad ja haavatavas olukorras isikud, ametiasutused, sh reguleerivad asutused, järelevalveasutused ja keskpangad.

- AR 7. Loodust võib pidada vaikivaks **sidusrühmaks**. Sellisel juhul võivad ettevõtja **olulisuse** hindamist toetada ökoloogilised ja liikide kaitset käsitlevad andmed.
- AR 8. **Olulisuse** hindamisel lähtutakse dialoogist mõjutatud sidusrühmadega. Ettevõtja võib teha koostööd mõjutatud **sidusrühmade** või nende esindajatega (nt **palgatöötajad** või ametiühingud), kestlikkusaruannete kasutajate ja muude ekspertidega, et anda sisendeid või saada tagasisidet oma järelduste kohta seoses oluliste **mõjude, riskide ja võimalustega**.

Mõjudest tuleneva olulisuse hindamine

- AR 9. **Mõjudest tuleneva olulisuse** hindamisel ja aruandes käsitletavate oluliste aspektide kindlaksmääramisel võtab ettevõtja arvesse kolme järgmist etappi:
- konteksti mõistmine seoses oma mõjudega, sh oma tegevus, ärisuhted ja **sidusrühmad**;
 - tegelike ja võimalike (nii negatiivsete kui ka positiivsete) mõjude kindlakstegemine mh sidusrühmade ja ekspertide kaasamise kaudu. Selles etapis võib ettevõtja tugineda teaduslikele ja analüütilistele uuringutele, mis käsitlevad mõjusid kestlikkusaspektidele;
 - tema tegelike ja võimalike mõjudega seotud olulisuse hindamine ning oluliste aspektide kindlaksmääramine. Selles etapis kehtestab ettevõtja künnised, et määrata kindlaks, milliseid mõjusid tema kestlikkusaruandes käsitlema hakatakse.

Tõsiduse näitajad

- AR 10. Tõsiduse kindlakstegemisel lähtutakse järgmistest teguritest:
- tase: kui tõsised on negatiivsed mõjud või kui kasulikud on positiivsed mõjud inimestele ja keskkonnale;
 - ulatus: kui laialdased on negatiivsed või positiivsed mõjud. Keskkonnamõjude puhul võib ulatust mõista keskkonnakahju ulatuse või geograafilise ulatusena. Inimestele avalduvate mõjude korral võib ulatust mõista inimeste arvuna, kes on mõjutatud, ja
 - pöördumatus: kas ja mil määral saaks negatiivseid mõjusid heastada, st taastada keskkonna või mõjutatud inimeste varasema seisundi.
- AR 11. Ükskõik milline nendest kolmest näitajast (tase, ulatus ja pöördumatus) võib muuta negatiivsed mõjud tõsisteks. Võimalike negatiivsete mõjude korral inimõigustele on mõjude tõsidus selle tõenäosuse suhtes ülimuslik.

Ettevõtjaga seotud mõjud

- AR 12. Illustreeriv näide:
- kui ettevõtja kasutab oma toodetes koobaltit, mida kaevandatakse lapstööjõu abil, on negatiivsed mõjud (st lapstööjõu kasutamine) seotud ettevõtja toodetega tema väärtusahela eelnevate etappide **ärisuhete** tasandite kaudu. Nende suhete all on mõeldud suhteid sulatuskoja ja mineraalidega kaupleja ning lapstööjõudu kasutava kaevandusettevõttega, ja
 - kui ettevõtja annab mõnele ettevõttele finantslaene äritegevuseks, mis kokkulepitud tingimusi rikkudes põhjustab tegevuskohta ümbritseva vee ja maa saastumist, on need negatiivsed mõjud seotud ettevõtjaga tema suhte kaudu ettevõttega, kellele ta laenu annab.

Finantsolulisuse hindamine

AR 13. Allpool on esitatud näited selle kohta, kuidas mõjud ja **sõltuvus** on **riskide** või **võimaluste** allikaks:

- (a) kui ettevõtja **ärimudel** sõltub loodusvarast – nt veest –, mõjutavad seda tõenäoliselt muutused selle loodusvara kvaliteedis, kättesaadavuses ja hinnas;
- (b) kui ettevõtja tegevusel on negatiivsed mõjud nt kohalikule kogukonnale, võib tegevuse suhtes kohaldada rangemaid riiklikke eeskirju ja/või see mõju võib kahjustada ettevõtja mainet. Neil võib olla negatiivne mõju ettevõtja kaubamärgile, mis võib kaasa tuua suuremad värbamiskulud, ja
- (c) kui ettevõtja äripartnerid seisavad silmitsi oluliste kestlikkusega seotud riskidega, võivad selle tagajärjed mõjutada ka ettevõtjat.

AR 14. **Finantsolulisuse** hindamise lähtepunktiks on selliste **riskide** ja **võimaluste** kindlakstegemine, mis mõjutavad või mille puhul võib põhjendatult eeldada, et need mõjutavad ettevõtja finantsseisundit, finantstulemusi, rahavooge, rahastamisele juurdepääsu või kapitalikuluseid lühikeses, keskmises või pikas perspektiivis. Sellega seoses võtab ettevõtja arvesse järgmist:

- (a) kas esineb **sõltuvus** loodus- ja sotsiaalsetest ressurssidest, mis on **finantsmõju** allikaks (vt paragrahv 50);
- (b) nende liigitamine vastavalt sellele, kas neist tulenevad:
 - i. riskid (mis aitavad kaasa tulevaste eeldatavate sissetulevate rahavoogude negatiivsele kõrvalekaldele või tulevaste eeldatavate väljaminevate rahavoogude kõrvalekalde suurenemisele ja/või negatiivsele kõrvalekaldele eeldatavast kapitalide muutusest, mida finantsaruannetes ei kajastata) või
 - ii. võimalused (mis aitavad kaasa positiivsele kõrvalekaldele tulevastes eeldatavates sissetulevates rahavoogudes või tulevaste väljaminevate rahavoogude kõrvalekalde vähenemisele ja/või positiivsele kõrvalekaldele eeldatavast kapitalide muutusest, mida ei ole finantsaruannetes kajastatud).

AR 15. Kui ettevõtja on oma **riskid** ja **võimalused** kindlaks teinud, otsustab ta, millised neist on aruandluse seisukohast olulised. See põhineb i) esinemise tõenäosuse ja ii) asjakohaste künniste alusel kindlaks määratud võimaliku **finantsmõju** suuruse kombinatsioonil. Selles etapis võtab ta arvesse nende riskide ja võimaluste mõju finantsmõjule lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis, tuginedes järgmisele:

- (a) **stsenaariumid**/prognoosid, mille realiseerumist peetakse tõenäoliseks, ja
- (b) **kestlikkusaspektidega** seotud oodatav finantsmõju, mis tuleneb olukordadest, mis jäävad allapoole „pigem tõenäolise“ künnist, või varadest/kohustistest, mida ei ole või veel ei ole finantsaruannetes kajastatud. See hõlmab järgmist:
 - i. võimalikud olukorrad, mis võivad pärast tulevaste sündmuste toimumist mõjutada rahavoogude tekkimise võimalikkust;
 - ii. ressursid, mida ei kajastata raamatupidamise ja finantsaruandluse seisukohast varadena, kuid millel on märkimisväärne mõju finantstulemustele, näiteks loodus-, intellektuaalsed (organisatsioonilised), inim-, sotsiaalsed ja suhteressursid, ja
 - iii. võimalikud tulevased sündmused, mis võivad mõjutada selliste ressursside arengut.

Kestlikkusaspektid, mida tuleb olulisuse hindamisel arvesse võtta

AR 16. **Olulisuse** hindamisel võtab ettevõtja arvesse järgmist teemapõhistes ESRSides käsitletud **kestlikkusaspektide** loetelu. Kui ettevõtja olulisuse hindamise tulemusena (vt ESRS 2 avalikustamisnõue IRO-1) hinnatakse mõnd selles loetelus esitatud kestlikkusaspekti oluliseks, esitab ettevõtja aruande vastavalt asjaomase teemakohase standardi avalikustamisnõuetele. Selle loetelu kasutamine ei asenda oluliste aspektide kindlaksmääramise protsessi. See loetelu on vahend, mis toetab ettevõtja olulisuse hindamist. Ettevõtja peab oma oluliste asjaolude kindlaksmääramisel siiski arvesse võtma enda konkreetset olukorda. Samuti töötab ettevõtja vajaduse korral välja üksusepõhiselt avalikustatava teabe oluliste **mõjude**, **riskide** ja **võimaluste** kohta, mida ESRSid ei hõlma, nagu on kirjeldatud käesoleva standardi paragrahvis 11.

Teemapõhised ESRS	Teemapõhiste standarditega hõlmatud kestlikkusaspektid		
	Teema	Alateema	Alateema alateemad
ESRS E1	Kliimamuutused	<ul style="list-style-type: none"> — Kliimamuutustega kohanemine — Kliimamuutuste leevendamine — Energia 	
ESRS E2	Saastus	<ul style="list-style-type: none"> — Õhusaaste — Veesaaste — Pinnase saastamine — Elusorganismide ja toiduresursside saastamine — Probleemsed ained — Väga ohtlikud ained — Mikroplast 	
ESRS E3	Vee- ja mereressursid	<ul style="list-style-type: none"> — Vesi — Mereressursid 	<ul style="list-style-type: none"> — Veetarbimine — Veevõtt — Veeheide — Veeheide ookeanides — Mereressursside hõlvamine ja kasutamine
ESRS E4	Elurikkus ja ökosüsteemid	<ul style="list-style-type: none"> — Elurikkuse kadumise otsesed mõjurid 	<ul style="list-style-type: none"> — Kliimamuutused — Maakasutuse muutus, mageveekasutuse muutus ja merekasutuse muutus — Otsene eksploateerimine — Invasiivsed võõrliigid — Saastus — Muu
		<ul style="list-style-type: none"> — Mõjud liikide seisundile 	Näited: <ul style="list-style-type: none"> — liigi populatsiooni suurus — liigi väljasuremise oht kogu maailmas

Teemapõhised ESRS	Teemapõhiste standarditega hõlmatud kestlikkusaspektid		
	Teema	Alateema	Alateema alateemad
		— Mõjud ökosüsteemide suurusele ja seisundile	Näited: — maa degradeerumine — kõrbestumine — mulla katmine
		— Mõjud ökosüsteemi teenustele ja sõltuvus nendest	
ESRS E5	Ring-majandus	— Ressursside sisendvood, sealhulgas ressursside kasutamine — Toodete ja teenustega seotud ressursside väljundvood — Jäätmed	
ESRS S1	Oma töötajaskond	— Töötingimused	— Tööhõivekindlus — Tööaeg — Piisav töötasu — Sotsiaaldialoog — Ühinemisvabadus, töönõukogude olemasolu ning töötajate teavitamis-, konsulteerimis- ja osalemisõigus — Kollektiivläbirääkimised, sh kollektiivlepingutega hõlmatud töötajate määr — Töö ja eraelu tasakaal — Tervishoid ja ohutus
		— Võrdne kohtlemine ja võrdsed võimalused kõigile	— Sooline võrdõiguslikkus ja võrdne palk võrdväärse töö eest — Koolitus ja oskuste arendamine — Puuetega inimeste tööhõive ja kaasamine — Meetmed vägivalda ja ahistamise vastu töökohal — Mitmekesisus
		— Muud tööga seotud õigused	— Lapstööjõu kasutamine — Sunniviisiline töö — Piisav eluase — Eraelu puutumatus
ESRS S2	Töötajad väärtusahelas	— Töötingimused	— Tööhõivekindlus — Tööaeg — Piisav töötasu

Teemapõhised ESRS	Teemapõhiste standarditega hõlmatud kestlikkusaspektid		
	Teema	Alateema	Alateema alateemad
			<ul style="list-style-type: none"> — Sotsiaaldialoog — Ühinemisvabadus, sh töönõukogude olemasolu — Kollektiivläbirääkimised — Töö ja eraelu tasakaal — Tervishoid ja ohutus
		<ul style="list-style-type: none"> — Võrdne kohtlemine ja võrdsed võimalused kõigile 	<ul style="list-style-type: none"> — Sooline võrdõiguslikkus ja võrdne tasu võrdväärse töö eest — Koolitus ja oskuste arendamine — Puuetega inimeste tööhõive ja kaasamine — Meetmed vägivalda ja ahistamise vastu töökohal — Mitmekesisus
		<ul style="list-style-type: none"> — Muud tööga seotud õigused 	<ul style="list-style-type: none"> — Lapstööjõu kasutamine — Sunniviisiline töö — Piisav eluase — Vesi ja kanalisatsioon — Eraelu puutumatus
ESRS S3	Mõjutatud kogukonnad	<ul style="list-style-type: none"> — Kogukondade majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused 	<ul style="list-style-type: none"> — Piisav eluase — Piisav toit — Vesi ja kanalisatsioon — Mõjud maale — Mõjud julgeolekule
		<ul style="list-style-type: none"> — Kogukondade kodaniku- ja poliitilised õigused 	<ul style="list-style-type: none"> — Väljendusvabadus — Kogunemisvabadus — Mõjud inimõiguste kaitsjatele
		<ul style="list-style-type: none"> — Põlisrahvaste õigused 	<ul style="list-style-type: none"> — Eelnev vabatahtlik ja teadev nõusolek — Enesemääramine — Kultuurilised õigused
ESRS S4	Tarbijad ja lõppkasutajad	<ul style="list-style-type: none"> — Teabega seotud mõjud tarbijatele ja/või lõppkasutajatele 	<ul style="list-style-type: none"> — Eraelu puutumatus — Väljendusvabadus — Juurdepääs (kvaliteet)teabele
		<ul style="list-style-type: none"> — Tarbijate ja/või lõppkasutajate isiklik ohutus 	<ul style="list-style-type: none"> — Tervishoid ja ohutus — Isiku turvalisus

Teemapõhised ESRS	Teemapõhiste standarditega hõlmatud kestlikkusaspektid		
	Teema	Alateema	Alateema alateemad
			— Lastekaitse
		— Tarbijate ja/või lõppkasutajate sotsiaalne kaasamine	— Diskrimineerimisest hoidumine — Juurdepääs toodetele ja teenustele — Vastutustundlikud turundustavad
ESRS G1	Äriline käitumine	— Ettevõtte kultuur — Rikkumisest teatajate kaitse — Loomade heaolu — Poliitiline aktiivsus ja lobitöö — Suhete haldamine tarnijatega, sh maksetavad	
		— Korruptsioon ja altkäemaksu andmine	— Ennetus ja avastamine, sh koolitus — Juhtumid

Sektori keskmistel andmetel ja asendusandmetel põhinev hinnang

AR 17. Kui ettevõtja ei saa mõistlikele jõupingutustele vaatamata koguda **väärtusahela** eelnevaid ja järgnevaid etappe käsitlevat teavet, nagu on nõutud paragrahvis 63, hindab ta esitatavat teavet, kasutades kogu mõistlikku ja toetavat teavet, mis on ettevõtjale aruandekuupäeval kättesaadav ilma liigsete kulude või jõupingutusteta. See hõlmab muu hulgas ettevõttesisest ja -välist teavet, nt kaudsetest allikatest pärit andmeid, sektori keskmisi andmeid, valimianalüüse, turu- ja võrdlusrühmade andmeid, muid asendusandmeid või kulupõhiseid andmeid.

Kestlikkusaruande sisu ja struktuur

AR 18. Käesoleva standardi peatüki 8.2 „Kestlikkusaruannete sisu ja struktuur“ paragrahvi 115 näitena võib ettevõtja, kes hõlmab sama **poliitikaga** keskkonna- ja sotsiaalaspekte, kasutada ristviiteid. See tähendab, et ettevõtja võib seda poliitikat käsitleda oma avalikustatava keskkonnaalase teabe all ja asjaomase sotsiaalse teabe all sellele viidata või vastupidi. Lubatud on mitut teemat hõlmav **poliitika** koondtutvustus.

—

—

B liide.

Teabe kvalitatiivsed omadused

Käesolev liide on ESRS 1 lahutamatu osa ja sel on sama tähtsus nagu standardi muudel osadel. Käesolevas liites on määratletud kvalitatiivsed näitajad, millele ESRSi kohaselt koostatud **kestlikkusaruandes** esitatud teave peab vastama.

Asjakohasus

- QC 1. Kestlikkusteave on asjakohane, kui see võib muuta kasutajate otsuseid **kahese olulisuse** alusel (vt käesoleva standardi 3. peatükk).
- QC 2. Teave võib muuta otsust isegi siis, kui mõni kasutaja otsustab seda mitte kasutada või on sellest juba teadlik muudest allikatest. Kestlikkusteave võib mõjutada kasutajate otsuseid, kui sellel on prognoosiv väärtus, kinnitav väärtus või mõlemad. Teabel on prognoosiv väärtus, kui seda saab kasutada sisendina protsessides, mida kasutajad kasutavad tulevaste tulemuste prognoosimiseks. Kestlikkusteave ise ei pea olema prognoos, vaid sellel on prognoosiv väärtus pigem siis, kui kasutajad kasutavad seda oma prognooside tegemisel.
- QC 3. Teabel on kinnitav väärtus, kui see annab tagasisidet varasemale hinnangule (kinnitab või muudab seda).
- QC 4. Olulisus on üksusepõhine aspekt, mis põhineb teabega seotud andmete laadil või ulatusel või mõlemal, nagu seda on hinnatud ettevõtja kestlikkusaruandluse kontekstis (vt käesoleva standardi 3. peatükk).

Tõene esitus

- QC 5. Selleks, et teave oleks kasulik, peab see kajastama mitte ainult asjakohaseid nähtusi, vaid ka tõetruult nende nähtuste sisu, mida sellega soovitakse kujutada. Tõene esitus eeldab, et teave on i) täielik, ii) neutraalne ja iii) täpne.
- QC 6. Mõju, riski või võimaluse täielik kirjeldus hõlmab kogu olulist teavet, mida kasutajad vajavad selle mõju, riski või võimaluse mõistmiseks. See hõlmab nii seda, kuidas ettevõtja on kohandanud oma strateegiat, riskijuhtimist ja valitsemist vastavalt sellele mõjule, riskile või võimalusele, samuti **eesmärkide** seadmiseks ja tulemuslikkuse mõõtmiseks kindlaksmääratud **mõõdikuid**.
- QC 7. Kirjeldus on neutraalne siis, kui see on teabe valikul või avalikustamisel erapooletu. Teave on neutraalne, kui seda ei ole kallutatud, kaalutud, rõhutatud, varju jäetud või sellega muul viisil manipuleeritud, et suurendada tõenäosust, et kasutajad reageerivad sellele teabele positiivselt või negatiivselt. See peab olema tasakaalustatud, et hõlmata nii soodsaid/positiivseid kui ka ebasoodsaid/negatiivseid aspekte. Võrdset tähelepanu pööratakse nii **mõjudest tuleneva olulisuse** seisukohast negatiivsele või positiivsele olulisele mõjule kui ka **finantsolulisuse** seisukohast olulistele **riskidele** ja **võimalustele**. Igasugune kestlikkusalaane teave, näiteks **eesmärgid** või kavad, peab hõlmama nii püüdlusi kui ka tegureid, mis võivad takistada ettevõtjat neid püüdlusi saavutamast, et esitatud kirjeldus oleks neutraalne.
- QC 8. Neutraalsust toetab hoolsuskohustus, mis tähendab, et ebakindlates tingimustes tuleb otsuste tegemisel olla ettevaatlik. Teavet ei tasakaalustata ega kompenseerita, et see oleks neutraalne. Hoolsuskohustus tähendab, et **võimalusi** ei ole ülehinnatud ja **riske** ei ole alahinnatud. Samuti ei võimalda hoolsuskohustuse rakendamine võimalusi alahinnata ega riske ülehinnata. Ettevõtja võib esitada netoandmed, kui nende lisamine brutoväärtustele ei varja asjakohast teavet ning sisaldab selget selgitust tasakaalustamise mõju ja põhjuste kohta.

- QC 9. Teave võib olla korrektne, ilma et see oleks kõigis aspektides täiesti täpne. Korrektne teave tähendab, et ettevõtja on rakendanud asjakohaseid protsesse ja sisekontrolli, et vältida olulisi vigu või olulisi väärkajastamisi. Sellisel kujul esitatakse hinnangud selge rõhuasetusega nende võimalikele piirangutele ja nendega seotud määramatusele (vt käesoleva standardi peatükk 7.2). Vajalik ja saavutatav täpsus ning tegurid, mis muudavad teabe korrektseks, sõltuvad teabe laadist ja nende aspektide laadist, mida selles käsitletakse. Näiteks eeldab korrektsus, et:
- (a) faktiline teave ei sisalda olulisi vigu;
 - (b) kirjeldused on täpsed;
 - (c) hinnangud, ligikaudsed väärtused ja prognoosid on sellistena selgelt määratletud;
 - (d) hinnangu, lähenduse või prognoosi koostamiseks sobiva protsessi valimisel ja rakendamisel ei ole tehtud olulisi vigu ning selle protsessi sisendid on mõistlikud ja põhjendatud;
 - (e) väited on mõistlikud ning põhinevad piisava kvaliteedi ja kvantiteediga teabel ja
 - (f) teave tulevaste otsuste kohta kajastab usaldusväärselt nii neid otsuseid kui ka nende aluseks olevat teavet.

Võrreldavus

- QC 10. Kestlikkusteave on võrreldav, kui seda saab võrrelda teabega, mille ettevõtja on esitanud eelmistel perioodidel, ja seda võib võrrelda teiste ettevõtjate, eelkõige sarnase tegevusega või samas tööstusharus tegutsevate ettevõtjate esitatud teabega. Võrdluse aluseks võib olla eesmärk, lähtetase, tööstusharu võrdlusalus, võrreldav teave teistelt ettevõtjatelt või rahvusvaheliselt tunnustatud organisatsioonilt jne.
- QC 11. Võrreldavusega on seotud järjepidevus, kuid need ei ole üks ja sama. Järjepidevus tähendab seda, et ettevõtja ja teised ettevõtjad kasutavad sama kestlikkusaspekti puhul perioodist perioodi samu lähenemisviise või meetodeid. Järjepidevus aitab saavutada võrreldavuse eesmärki.
- QC 12. Võrreldavus ei ole ühetaoline. Selleks, et teave oleks võrreldav, peavad sarnased osad nägema välja sarnased ja erinevad osad peavad välja nägema erinevad. Kestlikkusteabe võrreldavust ei aita parandada see, kui erinevad asjad esitatakse nii, et need näevad välja sarnased, ega ka see, kui sarnased asjad esitatakse nii, et need näevad välja erinevad.

Kontrollitavus

- QC 13. Kontrollitavus aitab anda kasutajatele kindluse, et teave on täielik, neutraalne ja korrektne. Kestlikkusteave on kontrollitav, kui sellist teavet ennast või selle tuletamiseks kasutatud sisendeid on võimalik kinnitada.
- QC 14. Kontrollitavus tähendab, et erinevad asjatundlikud ja sõltumatud vaatlejad võivad jõuda üksmeelele, kuigi mitte tingimata täielikule kokkuleppele, et konkreetne kirjeldus on usaldusväärne. Kestlikkusteave esitatakse viisil, mis suurendab selle kontrollitavust, näiteks:
- (a) see sisaldab teavet, mida saab kinnitada, võrreldes seda muu teabega, mis on kasutajatele kättesaadav ettevõtja äritegevuse, muude ettevõtete või väliskeskkonna kohta;

- (b) selles antakse teavet hinnangute või lähenduste koostamiseks kasutatud sisendite ja arvutusmeetodite kohta ja
- (c) selles esitatakse **haldus-, juht- ja järelevalveorganite** või nende komiteede poolt läbivaadatud ja kokkulepitud teavet.

QC 15. Osa kestlikkusteabest esitatakse selgituste või tulevikku suunatud teabe kujul. Sellist avalikustamist saab toetada, esitades tõeselt ja faktipõhiselt nt ettevõtja strateegiaid, plaane ja riskianalüüse. Selleks, et aidata kasutajatel otsustada, kas sellist teavet kasutada, kirjeldab ettevõtja teabe koostamise aluseks olevaid eeldusi ja meetodeid ning muid tegureid, mis tõendavad, et see kajastab ettevõtja tegelikke plaane või tehtud otsuseid.

Arusaadavus

QC 16. Kestlikkusteave on arusaadav, kui see on selge ja kokkuvõtlik. Arusaadav teave võimaldab igal mõistlikult asjatundlikul kasutajal edastatavast teabest hõlpsasti aru saada.

QC 17. Et kestlikkuse kohta avaldatav teave oleks sisutihe, tuleb selles a) vältida üldist korduvat teavet, mis ei ole seotud konkreetselt asjaomase ettevõtjaga; b) vältida teabe, sealhulgas ka finantsaruannetes esitatud teabe tarbetut dubleerimist ning c) kasutada selget keelt ning hästi struktureeritud lauseid ja lõike. Sisutihe avalikustamine hõlmab üksnes olulist teavet. Paragrahvi 114 kohaselt esitatud täiendav teave tuleb esitada viisil, millega välditakse olulise teabe varjamist.

QC 18. Selgust saab suurendada, kui eristada aruandeperioodil toimunud arengut käsitlevat teavet n-ö püsisteabest, mis jääb ühest perioodist teise suhteliselt muutumatuks. Seda saab teha näiteks sel viisil, et ettevõtja kestlikkusega seotud valitsemis- ja riskijuhtimisprotsesside omadusi, mis on pärast eelmist aruandeperioodi muutunud, kirjeldatakse eraldi nendest, mis jäävad samaks.

QC 19. Kestlikkust käsitleva teabe täielikkus, selgus ja võrreldavus tuginevad kõik sellele, et teave esitatakse sidusa tervikuna. Selleks, et kestlikkusteabe avalikustamine oleks sidus, esitatakse see viisil, millega selgitatakse tausta ja asjassepuutuva teabe omavahelisi seoseid. Sidususe huvides peab ettevõtja esitama teavet viisil, mis võimaldab kasutajatel seostada teavet tema kestlikkusega seotud **mõjude, riskide** ja **võimaluste** kohta ettevõtja finantsaruannetes esitatud teabega.

QC 20. Kui finantsaruannetes käsitletud kestlikkusega seotud **riskid** ja **võimalused** mõjutavad kestlikkusaruandlust, lisab ettevõtja **kestlikkusaruandesse** teabe, mida kasutajad vajavad vastavate mõjude hindamiseks, ja esitab asjakohased lingid finantsaruannetele (vt käesoleva standardi 9. peatükk). Teabe tase, detailsus ja tehnilisus peavad olema kooskõlas kasutajate vajaduste ja ootustega. Lühendeid tuleb vältida ning mõõtühikud tuleb määratleda ja avalikustada.

C liide.

Järk-järgult kohaldatavate avalikustamisnõuete loetelu

Käesolev liide on ESRS 1 lahutamatu osa ja sel on sama tähtsus nagu standardi muudel osadel.

ESRS	Avalikustamisnõue	Avalikustamisnõude täielik nimetus	Järkjärguline kasutuselevõtmine või jõustumiskuupäev (sh esimene aasta)
ESRS 2	SBM-1	Strateegia, ärimudel ja väärtusahel	Ettevõtja esitab ESRS 2 avalikustamisnõude SBM-1 paragrahvi 40 alapunktis b (kogutulu jaotus oluliste ESRSi sektorite lõikes) ja paragrahvi 40 alapunktis c (täiendavate oluliste ESRSi sektorite loetelu) ette nähtud teabe alates kohaldamiskuupäevast, mis on kindlaks määratud direktiivi 2013/34/EL artikli 29b lõike 1 kolmanda lõigu punkti ii kohaselt vastu võetavas komisjoni delegeeritud õigusaktis.
ESRS 2	SBM-3	Olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga	Ettevõtja võib jätta ESRS 2 avalikustamisnõude SBM-3 paragrahvi 48 alapunktiga e (oodatav finantsmõju) ette nähtud teabe kestlikkusaruande koostamise esimesel aastal esitamata. Ettevõtja võib täita ESRS 2 avalikustamisnõude SBM-3 paragrahvi 48 alapunktis e esitatud nõuet, esitades oma kestlikkusaruande koostamise esimese kolme aasta kohta üksnes kvalitatiivse teabe, kui ei ole võimalik ette valmistada kvantitatiivselt avalikustatavat teavet.
ESRS E1	E1-6	Mõjualade 1, 2 ja 3 heide (bruto) ja KHG koguheide	Ettevõtjad või rühmad, kelle keskmine palgatöötajate arv majandusaasta jooksul ei ületa bilansipäeval 750 töötajat (vajaduse korral konsolideeritud alusel), võivad jätta välja andmepunktid mõjuala 3 heitkoguste ja KHG koguheitte kohta oma kestlikkusaruande koostamise esimesel aastal.
ESRS E1	E1-9	Olulistest füüsilistest ja üleminekuriskidest ning võimalikest kliimaga seotud võimalustest tulenev oodatav finantsmõju	Ettevõtja võib jätta standardi avalikustamisnõudega E1-9 ette nähtud teabe kestlikkusaruande koostamise esimesel aastal esitamata. Ettevõtja võib täita standardi avalikustamisnõuet E1-9, esitades oma kestlikkusaruande koostamise esimese kolme aasta kohta üksnes kvalitatiivse teabe, kui ei ole võimalik ette valmistada kvantitatiivselt avalikustatavat teavet.
ESRS E2	E2-6	Saastega seotud mõjude, riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju	Ettevõtja võib jätta standardi avalikustamisnõudega E2-6 ette nähtud teabe kestlikkusaruande koostamise esimesel aastal esitamata. V.a paragrahvi 40 alapunktiga b ette nähtud teave tõsiste juhtumite ja sadestumisega seoses kantud tegevus- ja kapitalikulude kohta aruandeperioodil, võib ettevõtja täita standardi avalikustamisnõuet E2-6, esitades kestlikkusaruande koostamise esimesel kolmel aastal üksnes kvalitatiivset teavet.

ESRS	Avalikustamisnõue	Avalikustamisnõude täielik nimetus	Järkjärguline kasutuselevõtmine või jõustumiskuupäev (sh esimene aasta)
ESRS E3	E3-5	Vee- ja mereressurssidega seotud mõjude, riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju	Ettevõtja võib standardi avalikustamisnõude E3-5 kohase teabe oma kestlikkusaruande koostamise esimese aasta kohta välja jätta. Ettevõtja võib täita standardi avalikustamisnõuet E3-5, esitades oma kestlikkusaruande koostamise esimese kolme aasta kohta ainult kvalitatiivse teabe.
ESRS E4	Kõik avalikustamisnõuded	Kõik avalikustamisnõuded	Ettevõtjad või kontsernid, kelle keskmine palgatöötajate arv majandusaasta jooksul ei ületa bilansipäeval 750 töötajat (vajaduse korral konsolideeritud alusel), võivad oma kestlikkusaruande koostamise esimese kahe aasta kohta ESRS E4 avalikustamisnõuetes kindlaksmääratud teabe esitamata jätta.
ESRS E4	E4-6	Elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud mõjude, riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju	Ettevõtja võib jätta standardi avalikustamisnõudega E4-6 ette nähtud teabe kestlikkusaruande koostamise esimesel aastal esitamata. Ettevõtja võib täita standardi avalikustamisnõuet E4-6, esitades oma kestlikkusaruande koostamise esimese kolme aasta kohta ainult kvalitatiivse teabe.
ESRS E5	E5-6	Ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju	Ettevõtja võib jätta standardi avalikustamisnõudega E5-6 ette nähtud teabe kestlikkusaruande koostamise esimesel aastal esitamata. Ettevõtja võib täita standardi avalikustamisnõuet E5-6, esitades oma kestlikkusaruande koostamise esimese kolme aasta kohta ainult kvalitatiivse teabe.
ESRS S1	Kõik avalikustamisnõuded	Kõik avalikustamisnõuded	Ettevõtjad või kontsernid, kelle keskmine palgatöötajate arv majandusaasta jooksul ei ületa bilansipäeval 750 töötajat (konsolideeritud alusel, kui see on asjakohane), võivad oma kestlikkusaruande koostamise esimese aasta kohta esitamata jätta ESRS S1 avalikustamisnõuetes kindlaksmääratud teabe.
ESRS S1	S1-7	Ettevõtja oma töötajaskonda kuuluvate mittepalgatöötajate tunnused	Ettevõtja võib oma kestlikkusaruande koostamise esimesel aastal jätta aruandlusest välja kõik selle avalikustamisnõude andmepunktid.
ESRS S1	S1-8	Hõlmatus kollektiivläbirääkimistega ja sotsiaaldialoog	Ettevõtja võib kestlikkusaruande koostamise esimesel aastal jätta avalikustamata selle avalikustamisnõude kohase teabe oma palgatöötajate kohta EMP-välistes riikides.
ESRS S1	S1-11	Sotsiaalkaitse	Ettevõtja võib jätta standardi avalikustamisnõudega S1-11 ette nähtud teabe kestlikkusaruande koostamise esimesel aastal esitamata.

ESRS	Avalikustamisnõue	Avalikustamisnõude täielik nimetus	Järkjärguline kasutuselevõtmine või jõustumiskuupäev (sh esimene aasta)
ESRS S1	S1-12	Puuetega inimesed	Ettevõtja võib jätta standardi avalikustamisnõudega S1-12 ette nähtud teabe kestlikkusaruande koostamise esimesel aastal esitamata.
ESRS S1	S1-13	Koolitus ja oskuste arendamine	Ettevõtja võib jätta standardi avalikustamisnõudega S1-13 ette nähtud teabe kestlikkusaruande koostamise esimesel aastal esitamata.
ESRS S1	S1-14	Tervishoid ja ohutus	Ettevõtja võib kestlikkusaruande koostamise esimesel aastal jätta välja andme tööga seotud terviseprobleemide ning vigastuste, õnnetuste, surmajuhtumite ja tööga seotud terviseprobleemide tõttu kaotatud päevade arvu kohta.
ESRS S1	S1-14	Tervishoid ja ohutus	Ettevõtja võib oma kestlikkusaruande koostamise esimesel aastal jätta välja teabe mittepalgatöötajate kohta
ESRS S1	S1-15	Töö ja eraelu tasakaal	Ettevõtja võib jätta standardi avalikustamisnõudega S1-15 ette nähtud teabe kestlikkusaruande koostamise esimesel aastal esitamata.
ESRS S2	Kõik avalikustamisnõuded	Kõik avalikustamisnõuded	Ettevõtjad või kontsernid, kelle keskmine palgatöötajate arv majandusaasta jooksul ei ületa bilansipäeval 750 töötajat (vajaduse korral konsolideeritud alusel), võivad oma kestlikkusaruande koostamise esimese kahe aasta kohta ESRS S2 avalikustamisnõuetes kindlaksmääratud teabe esitamata jätta.
ESRS S3	Kõik avalikustamisnõuded	Kõik avalikustamisnõuded	Ettevõtjad või kontsernid, kelle keskmine palgatöötajate arv majandusaasta jooksul ei ületa bilansipäeval 750 töötajat (vajaduse korral konsolideeritud alusel), võivad oma kestlikkusaruande koostamise esimese kahe aasta kohta ESRS S3 avalikustamisnõuetes kindlaksmääratud teabe esitamata jätta.
ESRS S4	Kõik avalikustamisnõuded	Kõik avalikustamisnõuded	Ettevõtjad või kontsernid, kelle keskmine palgatöötajate arv majandusaasta jooksul ei ületa bilansipäeval 750 töötajat (vajaduse korral konsolideeritud alusel), võivad oma kestlikkusaruande koostamise esimese kahe aasta kohta ESRS S4 avalikustamisnõuetes kindlaksmääratud teabe esitamata jätta.

D liide.

ESRSide kohase kestlikkusaruande struktuur

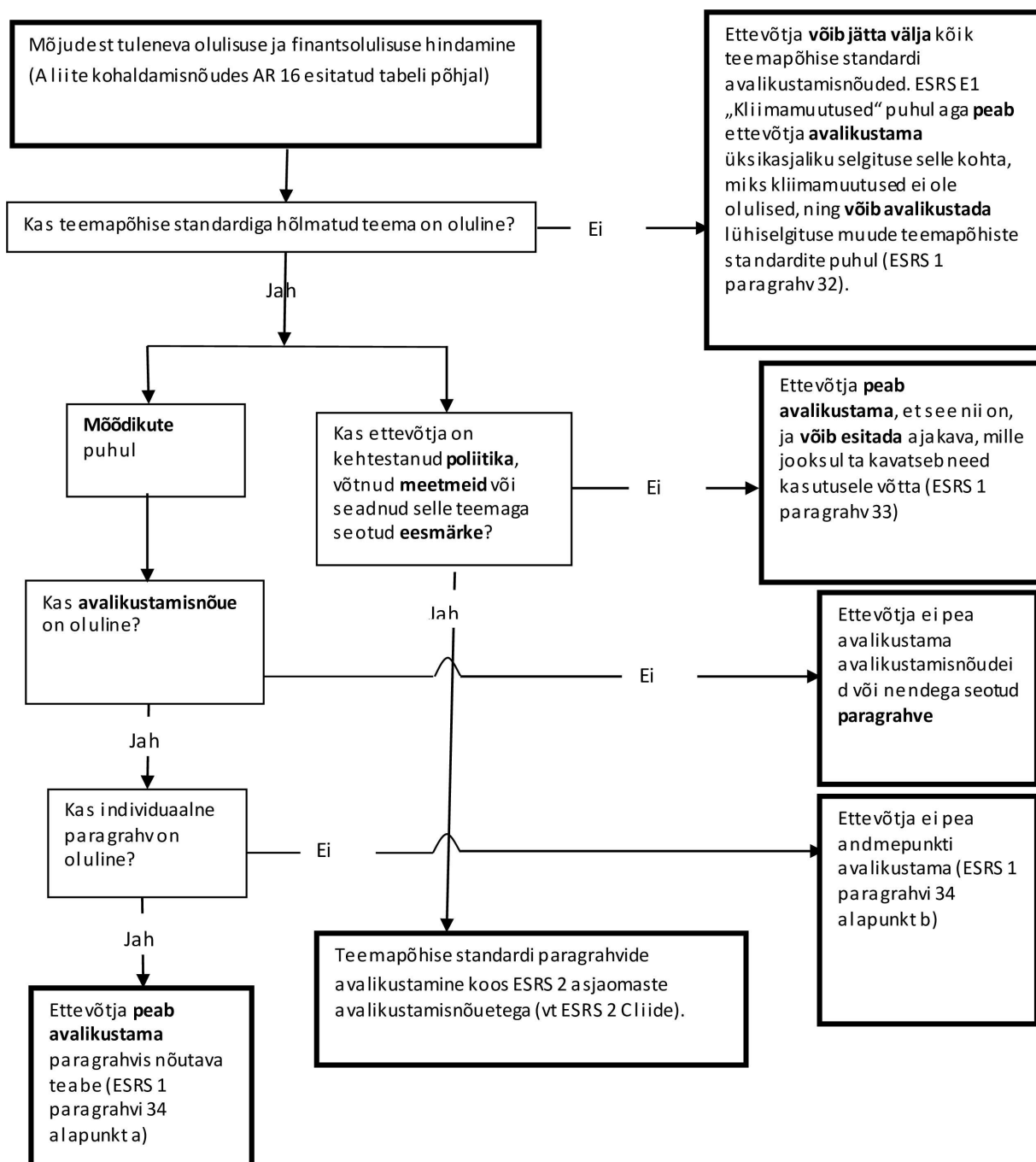
Käesolev liide on ESRS 1 lahutamatu osa ja sellel on standardi teiste osadega sama tähtsus seoses neljaosalise aruandlusega, nagu on kirjeldatud paragrahvis 115.

Tegevusaruande osa	ESRSi koodifitseerimine	Pealkiri
1. Üldteave	ESRS 2	„Üldine avalikustatav teave“, sh ESRS 2 C liites loetletud teemapõhiste standardite kohaldamisnõuete alusel esitatud teave.
2. Keskkonnateave	<i>Ei kohaldata</i>	<i>Määruse (EL) 2020/852 (taksonoomiamäärus) artikli 8 kohane avalikustamine</i>
	ESRS E1	Kliimamuutused
	ESRS E2	Saastus
	ESRS E3	Vee- ja mereressursid
	ESRS E4	Elurikkus ja ökosüsteemid
	ESRS E5	Ressursikasutus ja ringmajandus
3. Sotsiaalne teave	ESRS S1	Oma töötajaskond
	ESRS S2	Töötajad väärtusahelas
	ESRS S3	Mõjutatud kogukonnad
	ESRS S4	Tarbijad ja lõppkasutajad
4. Valitsemisalane teave	ESRS G1	Äriline käitumine

E liide.

Vooskeem ESRSide kohaselt avalikustatava teabe kindlaksmääramiseks

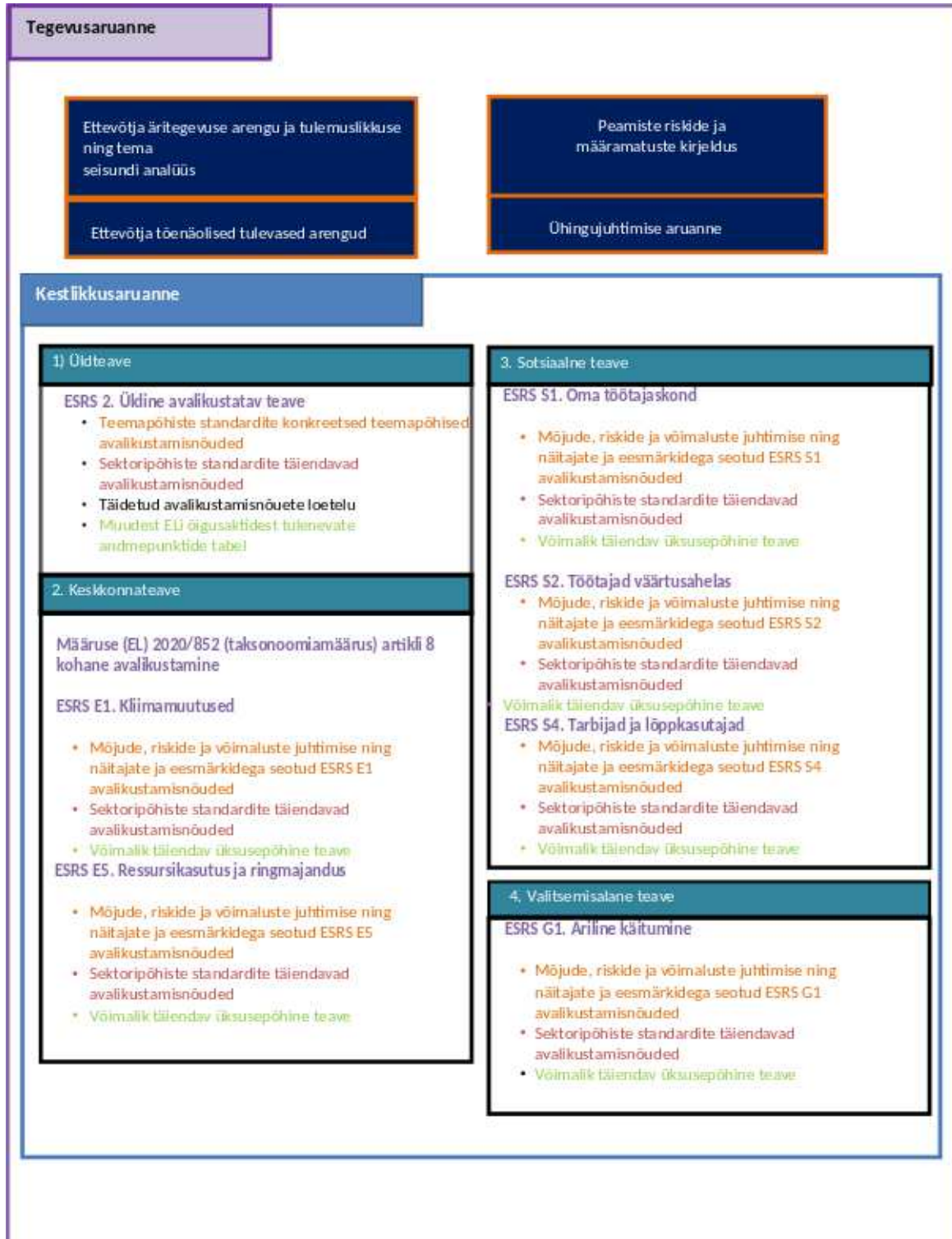
Olulisuse hindamine on ESRSide kohase kestlikkusaruandluse lähtepunktiks. Käesolevas liites on esitatud mittesiduv näide 3. peatükis kirjeldatud mõjudega seotud olulise ja finantsolulisuse hindamisest. ESRS 2 peatüki 4.1 avalikustamismisnõudes IRO-1 sisalduvad üldised avalikustamismisnõuded seoses protsessiga, mida ettevõtja kasutab mõjude, riskide ja võimaluste tuvastamiseks ja nende olulisuse hindamiseks. ESRS 2 avalikustamismisnõudes SBM-3 on esitatud üldised avalikustamismisnõuded oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kohta, mis tulenevad ettevõtja olulisuse hinnangust. Ettevõtja võib jätta teemapõhisest standardist välja kõik avalikustamismisnõuded, kui kõnealune teema ei ole tema hinnangul oluline. Sellisel juhul võib ta avalikustada lühiselgituse selle teema olulisuse hindamise järelduste kohta, aga peab avalikustama üksikasjaliku selgituse kliimamuutuste ESRS E1 puhul (ESRS 2 avalikustamismisnõue IRO-2). ESRSidega kehtestatakse avalikustamise, mitte käitumise nõuded. **Tegevuskavade, eesmärkide, poliitika, stsenaariumianalüüsi ja üleminekukavadega** seotud avalikustamismisnõuded on proportsionaalsed, sest need sõltuvad sellest, kas ettevõtjal on kõnealused dokumendid olemas, mis võib sõltuda ettevõtja suurusel, suutlikkusest, ressurssidest ja oskustest. Märkus. Allpool esitatud vooskeem ei hõlma olukorda, kus ettevõtja hindab kestlikkuspekti oluliseks, kuid see ei ole hõlmatud teemapõhise standardiga; sellisel juhul avalikustab ettevõtja täiendavad üksusepõhised andmed (ESRS 1 paragrahvi 30 alapunkt b).

F liide.

ESRSide kohase kestlikkusaruande struktuuri näide

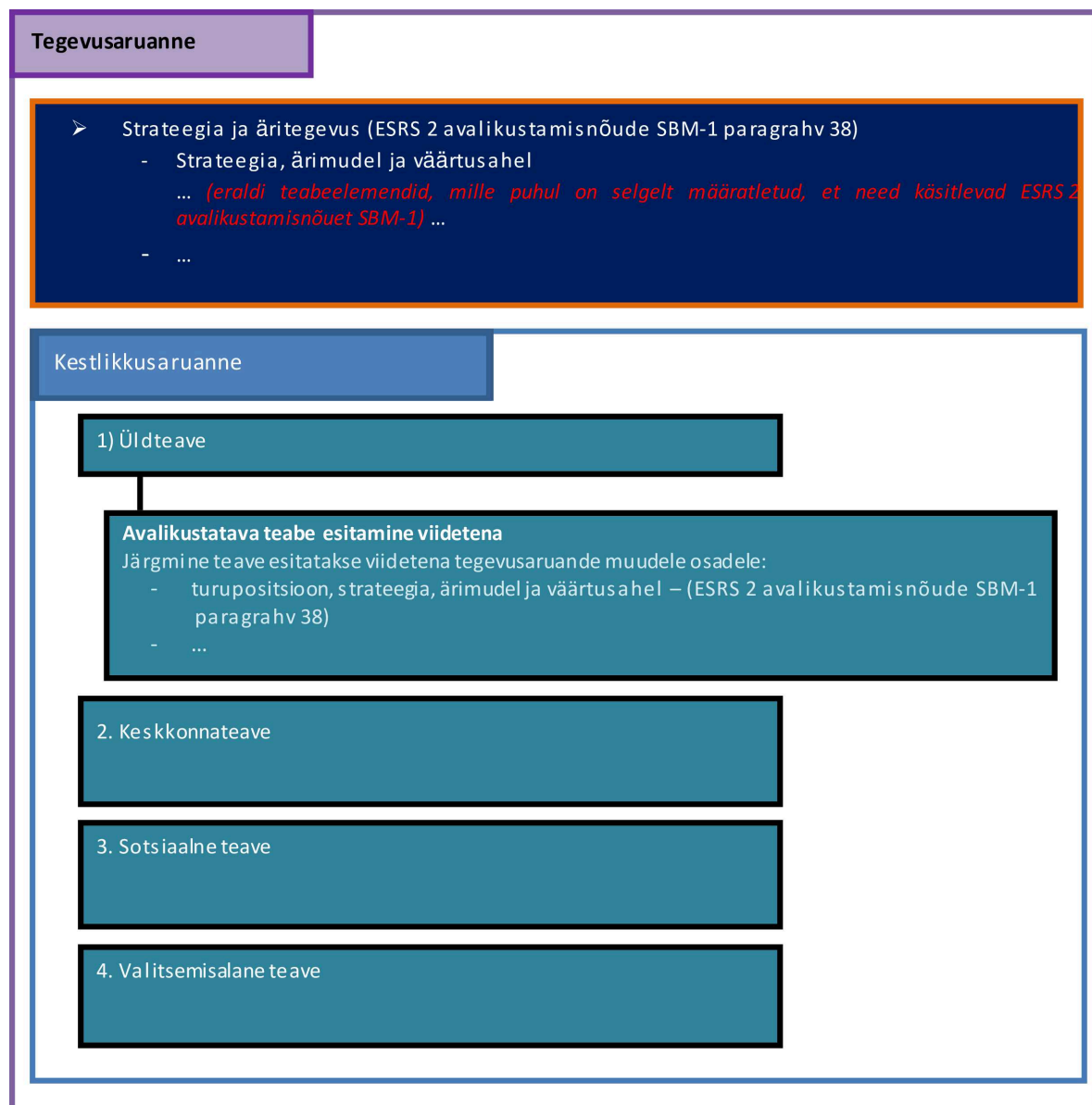
See liide täiendab ESRS 1. Selles esitatakse mittesiduvad näited standardi peatükis 8.2 kirjeldatud **kestlikkusaruande** struktuuri kohta. Selles illustreerivas näites on ettevõtja jõudnud järeldusele, et elurikkus ja ökosüsteemid, saaste ja mõjutatud kogukonnad ei ole olulised.

G liide

Näide andmete esitamise kohta viidetena

See liide täiendab ESRS 1. Selles esitatakse mittesiduvad näited mõne muu tegevusaruande osa viidetena lisamise kohta **kestlikkusaruandesse**, nagu on kirjeldatud käesoleva standardi peatükis 9.1.

ESRS 2**Üldine avalikustatav teave**

Sisukord

Eesmärk

1. Aruande koostamise alus
 - Avalikustamisnõue BP-1 – kestlikkusaruannete koostamise üldine alus
 - Avalikustamisnõue BP-2 – avalikustamine seoses konkreetsete asjaoludega
2. Valitsemine
 - Avalikustamisnõue GOV-1 – haldus-, juht- ja järelevalveorganite roll
 - Avalikustamisnõue GOV-2 – ettevõtja haldus-, juht- ja järelevalveorganitele esitatud teave ja nende poolt käsitletud kestlikkusaspektid
 - Avalikustamisnõue GOV-3 – kestlikkusalase tulemuslikkuse kaasamine motivatsioonikavadesse
 - Avalikustamisnõue GOV-4 – avaldus hoolsuskohustuse kohta
 - Avalikustamisnõue GOV-5 – riskijuhtimine ja kestlikkusaruandluse sisekontroll
3. Strateegia
 - Avalikustamisnõue SBM-1 – strateegia, ärimudel ja väärtusahel
 - Avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad
 - Avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seos strateegia ja ärimudeliga
4. Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine
 - 4.1 Olulisuse hindamise protsessi kohta avalikustatav teave
 - Avalikustamisnõue IRO-1 – oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsessi kirjeldus
 - Avalikustamisnõue IRO-2 – ESRSide avalikustamisnõuded, mis on hõlmatud ettevõtja kestlikkusaruandega
 - 4.2 Poliitika ja meetmete avalikustamise miinimumnõue
 - Avalikustamise miinimumnõue. Poliitika DC-P. Oluliste kestlikkusaspektide haldamiseks vastu võetud poliitika
 - Avalikustamise miinimumnõue. Meetmed DC-A. Oluliste kestlikkusaspektidega seotud meetmed ja ressursid
5. Mõõdikud ja eesmärgid
 - Avalikustamise miinimumnõue. Mõõdikud MDR-M. Oluliste kestlikkusaspektidega seotud mõõdikud
 - Avalikustamise miinimumnõue. Eesmärgid MDR-T. Poliitika ja meetmete tõhususe jälgimine eesmärkide kaudu

A liide. Kohaldamisnõuded

1. Aruande koostamise alus
 - Avalikustamisnõue BP-1 – kestlikkusaruande koostamise üldine alus
2. Valitsemine
 - Avalikustamisnõue GOV-1 – haldus-, juht- ja järelevalveorganite roll
 - Avalikustamisnõue GOV-2 – ettevõtja haldus-, juht- ja järelevalveorganitele esitatud teave ja nende poolt käsitletud kestlikkusaspektid

- Avalikustamisnõue GOV-3 – kestlikkusalasase tulemuslikkuse kaasamine motivatsioonikavadesse
 - Avalikustamisnõue GOV-4 – avaldus hoolsuskohustuse kohta
 - Avalikustamisnõue GOV-5 – riskijuhtimine ja kestlikkusaruandluse sisekontroll
3. **Strateegia**
- Avalikustamisnõue SBM-1 – strateegia, ärimudel ja väärtusahel
 - Avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad
 - Avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seos strateegia ja ärimudeliga
4. **Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine**
- Avalikustamisnõue IRO-2 – ESRSide avalikustamisnõuded, mis on hõlmatud ettevõtja kestlikkusaruandega
 - Avalikustamise miinimumnõue. Poliitika MDR-P. Oluliste kestlikkusaspektide haldamiseks vastu võetud poliitika
 - Avalikustamise miinimumnõue. Meetmed MDR-A. Oluliste kestlikkusaspektidega seotud meetmed ja ressursid
5. **Mõõdikud ja eesmärgid**
- Avalikustamise miinimumnõue. Eesmärgid MDR-T. Poliitika ja meetmete tõhususe jälgimine eesmärkide kaudu
- B liide. Teemadeüleste ja teemapõhiste standardite muudest ELi õigusaktidest tulenevate andmepunktide loetelu
- C liide. Teemapõhiste ESRSide avalikustamis- ja kohaldamisnõuded, mida kohaldatakse koos ESRS 2ga „Üldine avalikustatav teave“

Eesmärk

1. Käesolevas ESRSis sätestatakse avalikustamisnõuded, mida kohaldatakse kõigi ettevõtjate suhtes olenemata nende tegevusvaldkonnast (st sektoriülesed) ja mida kohaldatakse kõigi kestlikkusteemade suhtes (st teemaülesed) suhtes. Käesolev standard hõlmab ESRS 1 „Peamised nõuded“ peatükis 1.2 „Aruandlusvaldkonnad ja poliitika, meetmete, eesmärkide ja mõõdikute avalikustamise miinimumnõuded“ määratletud aruandlusvaldkondi.
2. Standardi alusel avalikustatava teabe ettevalmistamisel kohaldab ettevõtja teemapõhistes ESRSide sätestatud avalikustamisnõudeid (sh nende andmepunkte), mis on loetletud käesoleva standardi C liites „Teemapõhiste ESRSide avalikustamis-/kohaldamisnõuded, mida kohaldatakse koos ESRS 2ga „Üldine avalikustatav teave““. Ettevõtja kohaldab C liites loetletud nõudeid:
 - (a) kõigil juhtudel avalikustamisnõudega IRO-1 „Oluliste **mõjude**, **riskide** ja **võimaluste** kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus“ seotud teemapõhiste standardite nõuete puhul ja
 - (b) kõigi muude C liites loetletud nõuete puhul üksnes juhul, kui kestlikkuse teema on ettevõtja **olulisuse** hindamise põhjal oluline (vt ESRS 1 3. peatükk „Kahene olulisus kestlikkusteabe avalikustamise alusena“).

1. Koostamise alus

Avalikustamisnõue BP-1 – kestlikkusaruande koostamise üldine alus

3. **Ettevõtja avalikustab oma kestlikkusaruande koostamise üldise aluse.**

4. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, kuidas ettevõtja koostab **kestlikkusaruande**, sh konsolideerimise ulatusest, **väärtusahelas** eelnevatest ja järgnevatest etappidest ja, kui see on asjakohane, sellest, kas ettevõtja on kasutanud mõnda järgmise paragrahvi alapunktides d ja e osutatud teabe väljajätmise võimalust.
5. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:
 - (a) kas **kestlikkusaruanne** on koostatud konsolideeritud või individuaalsel alusel;
 - (b) konsolideeritud kestlikkusaruande puhul:
 - i. kinnitus selle kohta, et konsolideerimise ulatus on sama mis finantsaruannete puhul, või vajaduse korral selle kohta, et aruandev ettevõtja ei pea finantsaruandeid koostama või et aruandev ettevõtja koostab konsolideeritud kestlikkusaruandlust vastavalt direktiivi 2013/34/EL artiklile 48i, ja
 - ii. vajaduse korral teave selle kohta, millised konsolideerimisega hõlmatud tüarettevõtjad on vabastatud individuaalse või konsolideeritud kestlikkusaruande esitamise kohustusest vastavalt direktiivi 2013/34/EL artikli 19a lõikele 9 või artikli 29a lõikele 8;
 - (c) mil määral hõlmab kestlikkusaruanne ettevõtja **väärtusahela** eelnevaid ja järgnevaid etappe (vt ESRS 1 peatükk 5.1. „Aruandev ettevõtja ja väärtusahel“);
 - (d) kas ettevõtja on kasutanud võimalust jätta välja konkreetne teave, mis vastab intellektuaalomandile, oskusteabele või innovatsiooni tulemustele (vt ESRS 1 peatükk 7.7 „Salastatud ja tundlik teave ning teave intellektuaalomandi, oskusteabe või innovatsiooni tulemuste kohta“), ja
 - (e) sellises ELi liikmesriigis asuvate ettevõtjate puhul, mis lubab jätta avalikustamata teabe oodatava arengu või läbirääkimisjärgus küsimuste kohta, nagu on sätestatud direktiivi 2013/34/EL artikli 19a lõikes 3 ja artikli 29a lõikes 3, teave selle kohta, kas ettevõtja on seda erandit kasutanud.

Avalikustamisnõue BP-2 – avalikustamine seoses konkreetsete asjaoludega

6. **Ettevõtja avalikustab teabe konkreetsete asjaolude kohta.**
7. Selle avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade nende konkreetsete asjaolude mõjust **kestlikkusaruande** koostamisele.
8. Ettevõtja võib esitada selle teabe koos vastava avalikustatava teabega.

Ajaperspektiivid

9. Kui ettevõtja on kaldunud kõrvale ESRS 1 peatükis 6.4 „Lühikese, keskmise ja pika perioodi määratlus aruandluses“ määratletud keskmisest või pikast ajaperspektiivist, kirjeldab ta järgmist:
 - (a) enda keskmise või pika ajaperspektiivi määratlust ja
 - (b) nende määratluste kohaldamise põhjusi.

Väärtusahela hinnang

10. Kui **mõõdikud** hõlmavad **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappide andmeid, mille hindamisel kasutatakse kaudseid allikaid, nagu sektori keskmised andmed või muud asendusandmed, teeb ettevõtja järgmist:
 - (a) määratleb mõõdikud,
 - (b) kirjeldab koostamise aluseid,
 - (c) kirjeldab saadud täpsusastet ja

- (d) kirjeldab vajaduse korral tulevikus täpsuse parandamiseks kavandatud **meetmeid** (vt ESRS 1 5. peatükk „Väärtusahel“).

Hinnangute allikad ja tulemuste määramatus

11. ESRS 1 peatüki 7.2 „Hinnangute allikad ja tulemuste määramatus“ kohaselt peab ettevõtja:
- (a) tuvastama need avalikustatud kvantitatiivsed **mõõdikud** ja rahalised summad, mille puhul esineb suur mõõtemääramatus;
 - (b) iga tuvastatud kvantitatiivse mõõdiku ja rahalise summa kohta tuleb avalikustada:
 - i. teave mõõtemääramatuse allikate kohta (nt summa sõltuvus mõnest tulevasest sündmusest, mõõtmistehnikast või üksuse väärtusahela eelnevate ja/või järgnevate etappide andmete kättesaadavusest ja kvaliteedist) ja
 - ii. eeldused, lähendused ja hinnangud, mida üksus on vastava mõõtmise käigus teinud.
12. Ettevaatavat teavet avaldades võib ettevõtja märkida, et ta peab sellist teavet ebakindlaks.

Muudatused kestlikkusteabe koostamisel ja esitamisel

13. Kui kestlikkusteabe koostamisel ja esitamisel on tehtud eelmis(t)e aruandeperioodi(de)ga võrreldes muudatusi (vt ESRS 1 peatükk 7.4 „Muudatused kestlikkusteabe koostamisel ja esitamisel“), teeb ettevõtja järgmist:
- (a) selgitab neid muudatusi ja nende põhjuseid, sh seda, miks uus mõõdik annab kasulikumat teavet;
 - (b) esitab korrigeeritud võrdlusandmed, v.a juhul, kui see on võimatu. Kui ühe või mitme eelneva perioodi võrdlusandmete kohandamine ei ole võimalik, avalikustab ettevõtja selle asjaolu; ja
 - (c) avalikustab eelmisel perioodil esitatud arvu ja korrigeeritud võrdlusarvu vahe.

Eelnevate perioodide vigadest teatamine

14. Kui eelnevate perioodide andmetes esineb olulisi vigu (vt ESRS 1 peatükk 7.5 „Eelnevate perioodide vigadest teatamine“), avalikustab ettevõtja:
- (a) eelmise perioodi olulise vea laadi;
 - (b) niivõrd kui see on võimalik, korrigeerib iga kestlikkusaruandes esitatud eelneva perioodi andmeid, ja
 - (c) kui vea parandamine ei ole teostatav, siis asjaolud, mis viisid selle tingimuse tekkimiseni.

Muudest õigusaktidest või üldtunnustatud kestlikkusaruandluse suunistest tulenev avalikustatav teave

15. Kui ettevõtja lisab peale standardiga ette nähtud teabe oma **kestlikkusaruandesse** teavet, mis põhineb muudel õigusaktidel, millega ettevõtjalt nõutakse kestlikkusteabe avalikustamist, või üldtunnustatud kestlikkusaruandluse standarditel ja raamistikel (vt ESRS 1 peatükk 8.2. „Kestlikkusaruande sisu ja struktuur“), avalikustab ta selle asjaolu. Osaliselt muude aruandlusstandardite ja raamistike kohaldamise korral esitab ettevõtja täpse viite kohaldatud standardi või raamistiku punktidele.

Andmete esitamine viidetena

16. Kui ettevõtja esitab andmeid viidetena (vt ESRS 1 peatükk 9.1 „Andmete esitamine viidetena“), avalikustab ta ESRSide selliste avalikustamiskooste või avalikustamiskoostega ette nähtud konkreetsete andmepunktide loetelu, mis on esitatud viidetena.

Järk-järgult kohaldatavate sätete kasutamine kooskõlas ESRS 1 C liitega

17. Kui ettevõtja või kontsern, mille keskmine palgatöötajate arv majandusaasta jooksul ei ületa bilansipäeval 750 töötajat, otsustab ESRS 1 C liite kohaselt välja jätta ESRS E4, ESRS S1, ESRS S2, ESRS S3 või ESRS S4ga nõutava teabe, avalikustab ta siiski teabe selle kohta, kas ESRS E4, ESRS S1, ESRS S2, ESRS S3 ja ESRS S4 alla kuuluvad kestlikkusteemad on ettevõtja olulisuse hindamise tulemusel hinnatud oluliseks. Kui üks või mitu neist teemadest on hinnatud oluliseks, lisab ettevõtja iga olulise teema kohta järgmise teabe:
- (a) avalikustab ESRS 1 A liite kohaldamiskooste AR 16 põhjal nende teemade (st teema, alateema või alateema alateema) loetelu, mida hinnatakse oluliseks, ning kirjeldab lühidalt, kuidas ettevõtja **ärimudel**is ja strateegias võetakse arvesse ettevõtja mõjusid seoses nende aspektidega. Ettevõtja võib aspekti määratleda teema, alateema või alateema alateema tasandil;
 - (b) kirjeldab lühidalt kõiki tähtsajalisi **eesmärke**, mille ta on seadnud seoses kõnealuste aspektidega, edusamme, mida ta on nende eesmärkide saavutamisel teinud, ning seda, kas **elurikkuse** ja **ökosüsteemidega** seotud eesmärgid põhinevad veenvatel teaduslikel tõenditel;
 - (c) kirjeldab lühidalt oma **poliitikat** seoses kõnealuste küsimustega;
 - (d) kirjeldab lühidalt **meetmeid**, mida ta on võtnud tegelike või võimalike kahjulike mõjude kindlakstegemiseks, seireks, vältimiseks, leevendamiseks, heastamiseks või lõpetamiseks, ja nende meetmete tulemust ja
 - (e) avalikustab asjaomaste aspektidega seotud **mõõdikud**.

2. Valitsemine

18. Peatüki eesmärk on kehtestada avalikustamiskoosted, millega antakse ülevaade **kestlikkusaspektide** jälgimiseks, juhtimiseks ja järelevalveks kehtestatud valitsemisprotsessidest, kontrollidest ja protseduuridest.

Avalikustamiskooste GOV-1 – haldus-, juht- ja järelevalveorganite roll

19. Ettevõtja avalikustab teabe haldus-, juht- ja järelevalveorganite koosseisu, nende rollide ja vastutuse ning juurdepääsu kohta kestlikkusaspektidega seotud eksperditeadmiste ja oskuste.
20. Selle avalikustamiskooste eesmärk on anda ülevaade järgmisest:
- (a) **haldus-, juht- ja järelevalveorganite** koosseis ja mitmekesisus;
 - (b) **haldus-, juht- ja järelevalveorganite** rollid ja vastutus oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** juhtimise protsessi üle järelevalve teostamisel, sh juhtkonna roll nendes protsessides, ja
 - (c) haldus-, juht- ja järelevalveorganite **kestlikkusaspektide** alased eksperditeadmised ja oskused või juurdepääs sellistele eksperditeadmiste ja oskustele.
21. Ettevõtja avalikustab oma haldus-, juht- ja järelevalveorganite koosseisu ja mitmekesisuse kohta järgmise teabe:
- (a) tegevjuhtkonda kuuluvate liikmete ja tegevjuhtkonda mittekuuluvate liikmete arv;

- (b) **palgatöötajate** ja muude töötajate esindatus;
- (c) ettevõtja sektorite, toodete ja geograafiliste asukohtadega seotud kogemused;
- (d) sooline osakaal ja muud mitmekesisuse aspektid, mida ettevõtja arvesse võtab. Juhtimisorganite sooline mitmekesisus ⁽¹³⁾ arvutatakse juhatuse nais- ja meesliikmete keskmise suhtarvuna ja
- (e) **juhtimisorganite sõltumatute liikmete** ⁽¹⁴⁾ osakaal. Ühetasandilise juhtimissüsteemiga ettevõtjate puhul vastab see sõltumatute tegevjuhtkonda mittekuuluvate juhtorgani liikmete protsendile. Kahetasandilise juhtimissüsteemiga ettevõtjate puhul vastab see järelevalveorgani sõltumatute liikmete protsendile.
22. Ettevõtja avalikustab **haldus-, juht- ja järelevalveorganite** rollide ja kohustuste kohta järgmise teabe:
- (a) **mõjude, riskide ja võimaluste** järelevalve eest vastutava **haldus-, juht- ja järelevalveorgani** (nt juhtimisorganite tasandi komitee vms) või vastutava(te) üksikisiku(te) andmed;
- (b) kuidas iga organi või üksikisiku vastutus mõjude, riskide ja võimaluste eest kajastub ettevõtja pädevuses, juhtimisorganite volitustes ja muus asjakohases **poliitikas**;
- (c) kirjeldus juhtkonna rollist valitsemisprotsessides, kontrollimehhanismides ja protseduurides, mida kasutatakse mõjude, riskide ja võimaluste jälgimiseks, juhtimiseks ja järelevalveks, sh:
- i. kas see roll on delegeeritud konkreetsele juhtkonna tasandi ametikohale või komiteele ja kuidas teostatakse järelevalvet selle ametikoha või komitee üle;
 - ii. teave haldus-, juht- ja järelevalveorganitele aru andmise korra kohta;
 - iii. kas mõjude, riskide ja võimaluste juhtimisel kohaldatakse spetsiaalseid kontrolle ja protseduure ning kui jah, siis kuidas need on integreeritud muude sisefunktsioonidega, ja
- (d) kuidas teevad haldus-, juht- ja järelevalveorganid ning kõrgem tegevjuhtkond järelevalvet selliste **eesmärkide** seadmise üle, mis on seotud oluliste mõjude, riskide ja võimalustega, ning kuidas nad jälgivad nende saavutamisel tehtavaid edusamme.
23. Avalikustatav teave hõlmab kirjeldust selle kohta, kuidas **haldus-, juht- ja järelevalveorganid** tagavad, et **kestlikkusspektride** järelevalveks on olemas või arendatakse välja vajalikud oskused ja eksperditeadmised, sh:
- (a) kestlikkusega seotud eksperditeadmised, mis on organil kui tervikul kas otseselt olemas või mida nad saavad kasutada näiteks juurdepääsu kaudu ekspertidele või koolitusele, ja
- (b) kuidas need oskused ja eksperditeadmised on seotud ettevõtja oluliste mõjude, riskide ja võimalustega.

⁽¹³⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni 6. aprilli 2022. aasta delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 (millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/2088) I lisa tabelis 1 näitajana nr 13 („Juhtorganite sooline mitmekesisus“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega, ja võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada komisjoni 17. juuli 2020. aasta delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 (millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/1011) kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud II lisa 1. ja 2. jao näitajaga „Juhatuses nais- ja meessoost liikmete kaalutud keskmine suhe“.

⁽¹⁴⁾ See teave toetab võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada määruse (EL) 2020/1816 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud II lisa 1. jao näitajaga „Sõltumatute juhatuse liikmete kaalutud keskmine protsent“.

Avalikustamisnõue GOV-2 – ettevõtja haldus-, juht- ja järelvalveorganite esitatud teave ja nende käsitletavat kestlikkusaspektid

24. Ettevõtja avalikustab, kuidas haldus-, juht- ja järelvalveorganeid teavitatakse kestlikkusaspektidest ning kuidas neid aspekte on aruandeperioodil käsitletud.
25. Selle avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, kuidas **haldus-, juht- ja järelvalveorganeid kestlikkusaspektidest** teavitatakse ning millist teavet ja aspekte need organid on aruandeperioodil käsitlenud. See omakorda võimaldab mõista, kas nende organite liikmeid teavitati piisavalt ja kas nad suutsid oma ülesandeid täita.
26. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:
 - (a) kas, kelle poolt ja kui sageli **haldus-, juht- ja järelvalveorganeid**, sh nende asjaomaseid komiteesid teavitatakse olulistest **mõjudest, riskidest ja võimalustest** (vt käesoleva standardi avalikustamisnõue IRO-1 „Oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus“), hoolsuskohustuse rakendamisest ning nende käsitlemiseks vastu võetud **poliitika, meetmete, mõõdikute** ja **eesmärkide** tulemustest ja tõhususest;
 - (b) kuidas **haldus-, juht- ja järelvalveorganid** kaaluvad mõjusid, riske ja võimalusi ettevõtja strateegia, oluliste tehingutega seotud otsuste ja riskijuhtimisprotsessi järelvalves, sh teave selle kohta, kas on arvesse võetud nende mõjude, riskide ja võimalustega seotud kompromisse, ja
 - (c) loetelu olulistest mõjudest, riskidest ja võimalustest, mida haldus-, juht- ja järelvalveorganid või nende asjaomased komiteed on aruandeperioodil käsitlenud.

Avalikustamisnõue GOV-3 – kestlikkuselase tulemuslikkuse kaasamine motivatsioonikavadesse

27. Ettevõtja avalikustab teabe kestlikkuselase tulemuslikkuse kaasamise kohta motivatsioonikavadesse.
28. Käesoleva avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, kas **haldus-, juht- ja järelvalveorganite** liikmetele pakutakse **kestlikkusaspektidega** seotud motivatsioonikavasid.
29. Ettevõtja avalikustab oma **haldus-, juht- ja järelvalveorganite** (kui on olemas) liikmete **kestlikkusaspektidega** seotud motivatsioonikavade ja tasustamise **poliitika** kohta järgmise teabe:
 - (a) motivatsioonikava peamiste omaduste kirjeldus;
 - (b) kas tulemuslikkust hinnatakse konkreetsete kestlikkusega seotud **eesmärkide** ja/või mõjude alusel ja kui jah, siis milliste;
 - (c) kas kestlikkusega seotud tulemuslikkuse **mõõdikuid** käsitatakse tulemuslikkuse võrdlusalustena ja kuidas seda tehakse või kas ja kuidas neid võetakse arvesse tasustamispõhimõtetes;
 - (d) kestlikkusega seotud eesmärkidest ja/või mõjudest sõltuva muutuvtasu osakaal ja
 - (e) ettevõtja tasand, kus motivatsioonikavade tingimused heaks kiidetakse ja neid ajakohastatakse.

Avalikustamisnõue GOV-4 – avaldus hoolsuskohustuse täitmise kohta

30. Ettevõtja kaardistab oma kestlikkusaruandes hoolsuskohustuse protsessi kohta esitatud teabe ja avalikustab selle.

31. Avalikustamisnõude eesmärk on hõlbustada arusaamist ettevõtja hoolsuskohustuse protsessist seoses **kestlikkusaspektidega**.
32. ESRS 1 4. peatükis „Hoolsuskohustus“ osutatud hoolsuskohustuse peamised aspektid ja etapid on seotud ESRSide mitme teemadeülese ja teemapõhise avalikustamisnõudega. Ettevõtja kaardistab teabe, milles selgitatakse, kuidas ja kus hoolsuskohustuse protsessi peamiste aspektide ja etappide kohaldamine tema kestlikkusaruandes kajastub, et oleks võimalik kirjeldada ettevõtja tegelikke praktikaid seoses hoolsuskohustusega ⁽¹⁵⁾.
33. Selle avalikustamisnõudega ei nähta ette konkreetseid käitumisnõudeid seoses hoolsuskohustuse **meetmetega** ning see ei laiene **haldus-, juht- ja järelevalveorganite** rollile, mis on ette nähtud muude õigusaktide või määrustega, ega muuda seda.

Avalikustamisnõue GOV-5 – riskijuhtimine ja kestlikkusaruandluse sisekontroll

34. **Ettevõtja avalikustab oma riskijuhtimis- ja sisekontrollisüsteemi põhijooned seoses kestlikkusaruandluse protsessiga.**
35. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade ettevõtja riskijuhtimis- ja sisekontrolliprotsessidest seoses kestlikkusaruandlusega.
36. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:
 - (a) kestlikkusaruandlusega seotud riskijuhtimis- ja sisekontrolliprotsesside ja -süsteemide ulatus, põhijooned ja -komponendid;
 - (b) kasutatud riskihindamise meetod, sh riskide prioriseerimise meetodika;
 - (c) peamised tuvastatud riskid ning nende maandamise strateegiad, sh nendega seotud kontrollid;
 - (d) kirjeldus selle kohta, kuidas ettevõtja kaasab kestlikkusaruandluse protsessiga seotud riskihindamise ja sisekontrolli leiud asjakohastes sisefunktsioonidesse ja -protsessidesse, ja
 - (e) **haldus-, juht- ja järelevalveorganitele** alapunktis d osutatud leidudest korrapärase aruandmise kirjeldus.
3. **Strateegia**
37. Peatükis sätestatakse avalikustamisnõuded, mis võimaldavad mõista järgmist:
 - (a) ettevõtja strateegia elemendid, mis on seotud **kestlikkusaspektidega**, ettevõtja **ärimudeli** ja **väärtusahelaga** või mõjutavad neid;
 - (b) kuidas võetakse ettevõtja strateegias ja ärimudelis arvesse **sidusrühmade** huve ja seisukohti ja
 - (c) oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** hindamise tulemused, sh nende seos ettevõtja strateegia ja ärimudeliga.

Avalikustamisnõue SBM-1 – strateegia, ärimudel ja väärtusahel

38. **Ettevõtja avalikustab oma strateegia elemendid, mis on seotud kestlikkusaspektidega, ettevõtja ärimudeli ja väärtusahelaga või mõjutavad neid.**

⁽¹⁵⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 10 („Hoolsusmeetmete puudumine“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega.

39. Avalikustamisnõude eesmärk on kirjeldada ettevõtja üldstrateegia põhielemente, mis on seotud **kestlikkusaspektidega** või mõjutavad neid, ning ettevõtja **ärimudeli** ja **väärtusahela** põhielemente, et anda ülevaade tema **mõjudest, riskidest** ja **võimalustest** ning nende allikatest.
40. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe oma üldstrateegia põhielementide kohta, mis on seotud **kestlikkusaspektidega** või mõjutavad neid:
- (a) järgmiste aspektide kirjeldus:
- pakutavate toodete ja/või teenuste olulised rühmad, sh aruandeperioodil toimunud muutused (toodete ja/või teenuste lisandumine/kadumine);
 - olulised teenindatavad turud ja/või kliendirühmad, sh aruandeperioodil toimunud muutused (turgude ja/või kliendirühmade lisandumine/kadumine);
 - palgatöötajate** arv geograafiliste piirkondade kaupa ja
 - vajaduse korral teatavatel turgudel keelatud tooted ja teenused, kui see on asjakohane ja oluline;
- (b) finantsaruannetes esitatud kogutulu jaotus oluliste ESRSi sektorite kaupa. Kui ettevõtja esitab oma finantsaruannetes segmendiaruandluse, nagu on nõutud IFRS 8ga „Tegevussegmentid“, tuleb sektorite tulu käsitlevat teavet võimalikul määral esitada kooskõlas IFRS 8 kohase teabega;
- (c) loetelu täiendavatest ESRSi sektoritest, mis ei ole hõlmatud paragrahvi 40 alapunktiga b, nt seotud ettevõtete vahelise tuluga seotud tegevused, ja kus ettevõtja arendab olulist tegevust või kus ta on või võib olla seotud oluliste mõjudega. Selliste täiendavate ESRSi sektorite kindlaksmääramine peab olema kooskõlas viisiga, kuidas ettevõtja on neid **olulisuse** hindamisel arvestanud, ja viisiga, kuidas ta avaldab olulist sektoripõhist teavet;
- (d) vajaduse korral koos vastavate tulude äranäitamise avaldus selle kohta, et ettevõtja tegutseb järgmistes sektorites:
- fossiilkütuste** (süsi, nafta ja gaas) sektor, ⁽¹⁶⁾ st ettevõtja saab tulu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1999 ⁽¹⁷⁾ artikli 2 punktis 62 määratletud fossiilkütuste uurimisest, kaevandamisest, tootmisest, töötlemisest, ladustamisest, rafineerimisest või turustamisest, sh fossiilkütuste transpordist ja ladustamisest ning nendega kauplemisest, sh sealhulgas söest, naftast ja gaasist saadud tulu jaotus ning fossiilse gaasiga seotud, taksonoomiaga kooskõlas olevast majandustegevusest saadud tulu, nagu on ette nähtud komisjoni delegeeritud määruse 2021/2178 ⁽¹⁸⁾ artikli 8 lõike 7 punktis a;

⁽¹⁶⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 4 („Kokkupuude fossiilkütusesektoris tegutsevate äriühingutega“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega.

⁽¹⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).

⁽¹⁸⁾ Komisjoni 6. juuli 2021. aasta delegeeritud määrus (EL) 2021/2178, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2020/852, täpsustades selliste ettevõtjate keskkonnasäästliku majandustegevuse kohta avalikustatava teabe sisu ja esitusviisi, kelle suhtes kohaldatakse direktiivi 2013/34/EL artiklit 19a või 29a, ja täpsustades kõnealuse avalikustamiskohustuse täitmise meetodikat (ELT L 443, 10.12.2021, lk 9).

- ii. kemikaalide tootmine, ⁽¹⁹⁾ st tema tegevus kuulub määruse (EÜ) nr 1893/2006 I lisa grupi 20.2 alla;
 - iii. vastuolulised relvad ⁽²⁰⁾ nagu jalaväevastased miinid, kobarlahingumoon, keemia- ja bioloogilised relvad ja/või
 - iv. tubaka kasvatamine ja tootmine ⁽²¹⁾;
- (e) ettevõtja kestlikkusalased eesmärgid seoses oluliste toote- ja teenuserühmade, kliendikategooriate, geograafiliste piirkondade ja suhetega **sidusrühmadega**;
- (f) hinnang ettevõtja praegustele olulistele toodetele ja/või teenustele ning olulistele turgudele ja kliendirühmadele seoses kestlikkuseesmärkidega ja
- (g) ettevõtja strateegia need elemendid, mis on seotud kestlikkusaspektidega või mõjutavad neid, sh peamised esseisvad probleemid, kriitilise tähtsusega lahendused või rakendatavad projektid, kui see on kestlikkusa-ruundluse seisukohast asjakohane.
41. Kui ettevõtja asub ELi liikmesriigis, mis lubab teha erandi direktiivi 2013/34/EL ⁽²²⁾ artikli 18 lõike 1 punktis a osutatud teabe avalikustamisest, ja kui ettevõtja on seda erandit kasutanud, võib ta jätta välja paragrahvi 40 alapunktis b nõutud müügitulu jaotuse ESRSide oluliste sektorite kaupa. Sellisel juhul avalikustab ettevõtja siiski enda jaoks ESRSide oluliste sektorite loetelu.
42. Ettevõtja avalikustab oma **ärimudeli** ja **väärtusahela** kirjelduse, sh:
- (a) sisendid ja oma lähenemisviisi nende sisendite kogumisele, arendamisele ja kindlustamisele;
 - (b) väljundid ja tulemused, pidades silmas praegust ja eeldatavat kasu klientidele, investoritele ja muudele **sidusrühmadele**, ja
 - (c) **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappide põhijooned ning ettevõtja positsioon väärtusahelas, sh peamiste äritegevust mõjutavate tegurite (nagu peamised **tarnijad**, kliendid, turustuskanalid ja **lõppkasutajad**) kirjeldus ja nende suhte ettevõtjaga. Kui ettevõtjal on mitu väärtusahelat, hõlmab avalikustamine peamisi väärtusahelaid.

Avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad

43. **Ettevõtja avalikustab teavet selle kohta, kuidas võetakse ettevõtja strateegias ja ärimudelis arvesse sidusrühmade huve ja seisukohti.**
44. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, kuidas ettevõtja strateegias ja **ärimudelis** on arvestatud **sidusrühmade** huvide ja seisukohtadega.

⁽¹⁹⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 2 näitajana nr 9 („Investeeringud kemikaale tootvatesse äriühingutesse“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega.

⁽²⁰⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 14 („Kokkupuude vastuoluliste relvadega (jalaväe vastased miinid, kobarlahingumoon, keemia- ja bioloogilised relvad)“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega.

⁽²¹⁾ See teave toetab võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada määruse (EL) 2020/1818 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud artikli 12 lõike 1 punktiga b.

⁽²²⁾ Direktiivi 2013/34/EL artikli 18 lõike 1 punkt a: „netokäive, sealhulgas selle jaotumine tegevusvaldkondade ja geograafiliste turgude lõikes, kui need tegevusvaldkonnad ja turud erinevad üksteisest oluliselt, võttes arvesse, kuidas on korraldatud toodete müük ja teenuste osutamine.“

45. Ettevõtja avalikustab järgmiste aspektide kokkuvõtliku kirjelduse:
- (a) sidusrühmade kaasamine, sh:
 - i. ettevõtja peamised **sidusrühmad**;
 - ii. kas neid on kaasatud ja kui jah, siis milliseid sidusrühmade kategooriaid;
 - iii. kuidas kaasamine on korraldatud;
 - iv. kaasamise eesmärk ja
 - v. kuidas ettevõtja on võtnud kaasamise tulemusi arvesse;
 - (b) ettevõtja arusaamine peamiste **sidusrühmade** huvidest ja seisukohtadest, mis on seotud ettevõtja strateegia ja **ärimudeliga**, kuivõrd neid on analüüsitud ettevõtja hoolsuskohustuse protsessi ja/või **olulisuse** hindamise protsessi jooksul (vt käesoleva standardi avalikustamismõue IRO-1);
 - (c) vajaduse korral strateegia ja/või ärimudeli muudatused, sh:
 - i. kuidas ettevõtja on muutnud või kavatses muuta oma strateegiat ja/või ärimudelit, et võtta arvesse oma sidusrühmade huve ja seisukohti;
 - ii. kavandatavad edasised sammud ja nende ajakava ja
 - iii. kas need sammud tõenäoliselt muudavad suhteid sidusrühmadega ja nende seisukohti ja
 - (d) kas ja kuidas on **haldus-, juht- ja järelevalveorganeid** teavitatud mõjutatud **sidusrühmade** seisukohtadest ja huvidest seoses ettevõtja kestlikkusalaste mõjudega.

Avalikustamismõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seos strateegia ja ärimudeliga

46. Ettevõtja avalikustab oma olulised mõjud, riskid ja võimalused ning selle, kuidas need on seotud tema strateegia ja ärimudeliga.
47. Avalikustamismõude eesmärk on anda ülevaade ettevõtja olulisuse hindamise põhjal kindlaks tehtud olulistest **mõjudest, riskidest ja võimalustest** ning sellest, kuidas need tulenevad ettevõtja strateegiast ja **ärimudelist**, sh ressursside jaotusest, ning põhjustavad nende kohandamist. Teave, mis tuleb avalikustada ettevõtja oluliste mõjude, riskide ja võimaluste haldamise kohta, on ette nähtud teemapõhistes ESRSides ja sektoripõhistes standardites, mida kohaldatakse koos käesolevas standardis sätestatud **poliitika, meetmete ja eesmärkide avalikustamise miinimumnõuetega**.
48. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:
- (a) olulisuse hindamisest tulenevate oluliste **mõjude, riskide ja võimaluste** lühikirjeldus (vt käesoleva standardi avalikustamismõue IRO-1), sh kirjeldus selle kohta, kuhu tema **ärimudelis**, enda tegevuses ning **väärtusahela** eelnevates ja järgnevates etappides need olulised mõjud, riskid ja võimalused on koondunud;
 - (b) oma oluliste mõjude, riskide ja võimaluste praegune ja prognoositav mõju ärimudelitele, väärtusahelale, strateegiale ja otsustusprotsessile ning kuidas ta on reageerinud või kavatses sellele reageerida, sh mis tahes muudatused, mida ta on teinud või kavatses teha oma strateegias või ärimudelis osana **meetmetest**, mille eesmärk on tegeleda konkreetsete oluliste mõjude või riskidega või kasutada konkreetseid olulisi võimalusi;
 - (c) seoses ettevõtja oluliste **mõjudega**:
 - i. kuidas ettevõtja olulised negatiivsed ja positiivsed mõjud mõjutavad (või võimalike mõjude korral tõenäoliselt mõjutavad) inimesi või keskkonda;

- ii. kas ja kuidas need mõjud tulenevad ettevõtja strateegiast ja ärimudelist või on nendega seotud;
 - iii. nende mõjude mõistlikult eeldatav ajaperspektiiv ja
 - iv. kas ettevõtja on seotud nende oluliste mõjudega oma tegevuse või **ärisuhete** kaudu (kirjeldada asjaomase tegevuse või asjaomaste ärisuhete laadi);
- (d) ettevõtja oluliste riskide ja võimaluste **praegune finantsmõju** tema finantsseisundile, finantstulemustele ja rahavoogudele ning olulised riskid ja võimalused, mille puhul on märkimisväärne risk, et järgmisel aruandeaastal kohandatakse oluliselt seotud finantsaruannetes kajastatud varade ja kohustiste bilansilist jääkmaksumust;
- (e) ettevõtja oluliste riskide ja võimaluste **oodatav finantsmõju** tema finantsseisundile, finantstulemustele ja rahavoogudele lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis, sh nende mõjude mõistlikult eeldatav ajaperspektiiv. See hõlmab seda, kuidas ettevõtja eeldab oma finantsseisundi, finantstulemuste ja rahavoogude muutumist lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis, pidades silmas oma riskide ja võimaluste juhtimise strateegiat ja võttes arvesse järgmist:
- i. ettevõtja investeerimis- ja võõrandamiskavad (nt kapitalikulud, olulised omandamised ja võõrandamised, ühisettevõtted, ettevõtete ümberkujundamine, innovatsioon, uued ärivaldkonnad ja varade kasutuselt kõrvaldamine), sh plaanid, mille suhtes ettevõtja ei ole võtnud lepingulisi kohustusi, ja
 - ii. strateegia rakendamiseks kavandatud rahastamisallikad;
- (f) teave ettevõtja strateegia ja ärimudeli säilenõtkuse kohta seoses tema suutlikkusega käsitleda olulisi mõjusid ja riske ning kasutada ära oma olulisi võimalusi. Ettevõtja avalikustab säilenõtkuse kvalitatiivse ja vajaduse korral kvantitatiivse analüüsi, sh teabe selle kohta, kuidas analüüs tehti, ja kohaldatud ajaperspektiivid, nagu on määratletud ESRS 1s (vt ESRS 1 6. peatükk „Ajaperspektiivid“). Kvantitatiivse teabe esitamisel võib ettevõtja avalikustada üksikud summad või vahemikud;
- (g) oluliste mõjude, riskide ja võimaluste muutused võrreldes eelmise aruandeperioodiga ja
- (h) ESRSide avalikustamismõuetega hõlmatud mõjude, riskide ja võimaluste täpsustamine võrreldes nendega, mis on hõlmatud ettevõtja täiendava üksusepõhise avalikustamisega.
49. Ettevõtja võib avalikustada koos vastava teemapõhise ESRSi alusel avalikustatava teabega paragrahvis 46 nõutud kirjeldava teabe; sel juhul esitab ta koos ESRS 2 käesoleva peatüki kohaselt koostatud avalikustamisega siiski aruande oma oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** kohta.

4. Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

4.1. Olulisuse hindamise protsessi kohta avalikustatav teave

50. Peatükis sätestatakse avalikustamismõuded, mis võimaldavad mõista järgmist:
- (a) oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** kindlakstegemise protsess ja
 - (b) teave, mille ettevõtja on lisanud **kestlikkusaruandesse olulisuse** hindamise tulemusena.

Avalikustamismõue IRO-1 – oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsessi kirjeldus

51. **Ettevõtja avalikustab protsessi, millega ta teeb kindlaks oma mõjud, riskid ja võimalused ning hindab, millised neist on olulised.**

52. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade protsessist, mille kaudu ettevõtja teeb kindlaks **mõjud, riskid** ja **võimalused** ning hindab nende **olulisust** ja mis on aluseks tema **kestlikkusaruandes** avalikustatava teabe kindlaksmääramisel (vt ESRS 1 3. peatükk ja sellega seotud kohaldamisnõuded, milles on sätestatud nõuded ja põhimõtted seoses oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsessiga, mis põhineb kahese olulisuse põhimõttel).
53. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:
- (a) kirjeldatud protsessis kasutatud meetodite ja eelduste kirjeldus;
 - (b) ülevaade protsessist, mille eesmärk on teha kindlaks, hinnata, prioriseerida ja jälgida ettevõtja võimalikke ja tegelikke **mõjusid** inimestele ja keskkonnale, tuginedes ettevõtja hoolsuskohustuse protsessile, sh selgitus selle kohta, kas ja kuidas see protsess:
 - i. keskendub konkreetsetele tegevustele, ärisuhetele, geograafilistele piirkondadele või muudele teguritele, mis suurendavad kahjulike mõjude riski;
 - ii. võtab arvesse mõjusid, millega ettevõtja on seotud oma tegevuse või ärisuhete kaudu;
 - iii. hõlmab konsultatsioone mõjutatud **sidusrühmadega**, et mõista, kuidas neid võidakse mõjutada, ja väliseksperptidega;
 - iv. seab tähtsuse järjekorda negatiivsed mõjud nende suhtelise tõsiduse ja tõenäosuse alusel (vt ESRS 1 peatükk 3.4 „Mõjudest tulenev olulisus“) ja vajaduse korral positiivsed mõjud nende suhtelise skaala, ulatuse ja tõenäosuse põhjal ning määrab kindlaks, millised kestlikkusaspektid on aruandluse seisukohast olulised, sh kvalitatiivsed või kvantitatiivsed künnised ja muud kriteeriumid, mida kasutatakse vastavalt ESRS 1 peatükile 3.4 „Mõjudest tulenev olulisus“;
 - (c) ülevaade protsessist, mida kasutatakse selliste **riskide** ja **võimaluste** kindlakstegemiseks, hindamiseks, prioriseerimiseks ja seireks, millel on või võib olla **finantsmõju**. Avalikustatakse järgmine teave:
 - i. kuidas ettevõtja on kaalunud oma mõjude ja sõltuvuste seoseid riskide ja võimalustega, mis võivad neist mõjudest ja sõltuvustest tuleneda;
 - ii. kuidas ettevõtja hindab kindlakstehtud riski ja võimaluste mõju tõenäosust, ulatust ja laadi (nt kvalitatiivsed või kvantitatiivsed künnised ja muud kriteeriumid, mida kasutatakse vastavalt ESRS 1 peatükile 3.5 „Finantsolulisus“);
 - iii. kui tähtsaks peab ettevõtja kestlikkusega seotud riske muude riskidega võrreldes, sealhulgas teave riskihindamisvahendite kasutamise kohta;
 - (d) otsustusprotsessi ja sellega seotud sisekontrolliprotseduuride kirjeldus;
 - (e) mil määral ja kuidas on mõjude ja riskide kindlakstegemise, hindamise ja juhtimise protsess integreeritud ettevõtja üldisesse riskijuhtimisprotsessi ja kasutusel ettevõtja üldise riskiprofüli ja riskijuhtimisprotsesside hindamisel;
 - (f) mil määral ja kuidas on võimaluste kindlakstegemise, hindamise ja juhtimise protsess integreeritud ettevõtja üldisesse juhtimisprotsessi, kui see on asjakohane;
 - (g) teave sisendparameetrite kohta, mida ettevõtja kasutab (nt andmeallikad, hõlmatud tegevuste ulatus ja eeldustes kasutatud üksikasjad), ja
 - (h) kas ja kuidas on protsess eelmise aruandeperioodiga võrreldes muutunud, millal seda viimati muudeti ja **olulisuse** hindamise tulevase läbivaatamise kuupäevad.

Avalikustamisnõue IRO-2 – ESRSide avalikustamisnõuded, mis on hõlmatud ettevõtja kestlikkusaruandega

54. **Ettevõtja esitab oma kestlikkusaruannetes aruande täidetud avalikustamisnõuete kohta.**
55. Selle avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade ettevõtja kestlikkusaruandes sisalduvatest avalikustamisnõuetest ja teemadest, mis on **olulisuse** hindamise tulemusena välja jäetud kui ebaolulised.
56. Ettevõtja lisab pärast **olulisuse** hindamist (vt ESRS 1 3. peatükk) **kestlikkusaruannet** koostades täidetud avalikustamisnõuete loetelu, sh leheküljenumbreid ja/või lõigud, kus asjaomane avalikustatav teave kestlikkusaruandes asub. Selle võib esitada sisuregistrina. Ettevõtja lisab ka tabeli muudest ELi õigusaktidest tulenevatest andmepunktidest, mis on loetletud käesoleva standardi B liites, märkides ära nende asukoha kestlikkusaruandes, lisades ka need, mida ettevõtja on hinnanud mitteoluliseks; sel juhul märgib ettevõtja ESRS 1 paragrahvi 35 kohasesse tabelisse „ei ole oluline“.
57. Kui ettevõtja jõuab järeldusele, et kliimamuutused ei ole olulised ja jätab seetõttu kohaldamata kõik ESRS E1 „Kliimamuutused“ avalikustamisnõuded, selgitab ta üksikasjalikult oma **olulisuse** hindamise järeldusi kliimamuutuste kohta (vt ESRS 2 avalikustamisnõue IRO-2 „ESRSide avalikustamisnõuded, mis on hõlmatud ettevõtja kestlikkusaruandega“), lisades sh tulevikku suunatud analüüsi tingimustest, mille alusel ettevõtja võiks järeldada, et kliimamuutused on tulevikus olulised.
58. Kui ettevõtja jõuab järeldusele, et mõni muu teema (v.a kliimamuutused) ei ole oluline ja jätab seetõttu kohaldamata vastava teemapõhise ESRSi kõik avalikustamisnõuded, võib ta lühidalt selgitada oma **olulisuse** hindamise järeldusi asjaomase teema kohta.
59. Ettevõtja esitab selgituse selle kohta, kuidas ta on kindlaks määranud olulise teabe, mis avalikustatakse tema hinnangul oluliste **mõjude**, **riskide** ja **võimaluste**, sh künniste kasutamise kohta ja/või kuidas ta on rakendanud ESRS 1 peatükis 3.2 „Olulised aspektid ja teabe olulisus“ esitatud kriteeriume.

4.2 Poliitika ja meetmete avalikustamise miinimumnõuded

60. Selles peatükis sätestatakse **avalikustamise miinimumnõuded**, mis tuleb lisada, kui ettevõtja avalikustab teabe oma **poliitika** ja **meetmete** kohta, mille eesmärk on vältida, leevendada ja heastada tegelikke ja võimalikke olulisi **mõjusid**, käsitleda olulisi **riske** ja/või kasutada olulisi **võimalusi** (nendele tegevustele ühiselt viidatakse sõnastusega „oluliste **kestlikkuspektide** juhtimine“). Neid kohaldatakse koos asjaomases teemapõhises ja sektoripõhises ESRSi esitatud avalikustamisnõuetega, sealhulgas kohaldamisnõuetega. Neid kohaldatakse ka siis, kui ettevõtja koostab üksusepõhist avalikustatavat teavet.
61. Vastav avalikustatav teave peab asuma asjakohase ESRSi ette nähtud avalikustatava teabe juures. Kui ühe **poliitika** või samade **meetmetega** käsitletakse mitut omavahel seotud **kestlikkuspekti**, võib ettevõtja avalikustada nõutud teabe ühe teemapõhise ESRSi kohases aruandluses ja muude teemapõhiste ESRSide kohases aruandluses sellele viidata.
62. Kui ettevõtja ei saa avalikustada teavet asjaomase ESRSi nõutava **poliitika** ja **meetmete** kohta, sest ta ei ole konkreetse **kestlikkuspektiga** seoses poliitikat ja/või meetmeid vastu võtnud, avalikustab ta selle asjaolu ning esitab põhjused, miks ta ei ole poliitikat ja/või meetmeid vastu võtnud. Ettevõtja võib avalikustada ajakava, mille jooksul ta kavatseb need vastu võtta.

Avalikustamise miinimumnõue. Poliitika MDR-P. Oluliste kestlikkusaspektide haldamiseks vastu võetud poliitika

63. Ettevõtja kohaldab selle sättega ette nähtud **avalikustamise miinimumnõudeid**, kui ta avalikustab **poliitika**, mille on kehtestanud seoses iga olulisena määratletud **kestlikkusaspektiga**.
64. **Avalikustamise miinimumnõude** eesmärk on anda ülevaade ettevõtja kehtivast **poliitikast** tegelike ja võimalike **mõjude** ennetamiseks, leevendamiseks ja heastamiseks, **riskide** käsitlemiseks ja **võimaluste** kasutamiseks.
65. Ettevõtja avalikustab teabe oluliste **kestlikkusaspektide** haldamiseks vastu võetud **poliitika** kohta. Avalikustada tuleb järgmine teave:
- (a) **poliitika** põhisisu kirjeldus, sh selle üldeesmärgid ning olulised **mõjud**, **riskid** või **võimalused**, millega poliitika on seotud, ja seireprotsess;
 - (b) poliitika ulatuse või erandite kirjeldus, pidades silmas tegevusi, **väärtusahela** eelnevaid ja järgnevaid etappe, geograafilisi piirkondi ja vajaduse korral mõjutatud **sidusrühmi**;
 - (c) ettevõtja organisatsiooni kõige kõrgem tase, mis poliitika rakendamise eest vastutab;
 - (d) vajaduse korral viide kolmandate isikute standarditele või algatustele, mida ettevõtja kohustub poliitika rakendamise kaudu järgima;
 - (e) vajaduse korral kirjeldus peamiste **sidusrühmade** huvide arvessevõtmise kohta poliitika kehtestamisel ja
 - (f) kui see on asjakohane, siis kas ja kuidas teeb ettevõtja poliitika kättesaadavaks võimalikele mõjutatud sidusrühmadele ja sidusrühmadele, kes peavad aitama seda rakendada.

Avalikustamise miinimumnõue. Meetmed MDR-A. Oluliste kestlikkusaspektidega seotud meetmed ja ressursid

66. Ettevõtja kohaldab käesolevas sättes esitatud avalikustatava sisu nõudeid, kui ta kirjeldab **meetmeid**, millega haldab iga olulist **kestlikkusaspekti**, sh tegevuskavasid ning eraldatud ja/või kavandatud ressursse.
67. **Avalikustamise miinimumnõude** eesmärk on anda ülevaade põhilistest **meetmetest**, mida on võetud ja/või kavandatakse võtta tegelike ja potentsiaalsete oluliste **mõjude** vältimiseks, leevendamiseks ja **heastamiseks**, **riskide** ja **võimaluste** käsitlemiseks ning vajaduse korral seotud **poliitika** sihtide ja **eesmärkide** saavutamiseks.
68. Kui **poliitika** rakendamine nõuab eesmärkide saavutamiseks **meetmeid** või terviklikku tegevuskava või kui meetmeid rakendatakse ilma konkreetse poliitikata, avalikustab ettevõtja järgmise teabe:
- (a) aruandeaastal võetud ja tulevikus kavandatud põhimeetmete loetelu, nende oodatavad tulemused ja vajaduse korral see, kuidas nende rakendamine aitab kaasa poliitikaga seotud sihtide ja **eesmärkide** saavutamisele;
 - (b) põhimeetmete ulatus (pidades silmas tegevusi, **väärtusahela** eelnevaid ja järgnevaid etappe, geograafilisi piirkondi ja vajaduse korral mõjutatud **sidusrühmi**);
 - (c) ajaperspektiiv, mille jooksul ettevõtja kavatseb iga põhimeetme lõpule viia;
 - (d) kui see on asjakohane, siis põhimeetmed (koos tulemustega), mis on võetud selleks, et näha ette **õiguskaitsevahendite** pakkumist neile, keda tegelikud olulised mõjud on kahjustanud, teha selliste meetmete pakkumisel koostööd või seda toetada;
 - (e) vajaduse korral kvantitatiivne ja kvalitatiivne teave varasematel perioodidel avalikustatud meetmete või tegevuskavade edenemise kohta.

69. Kui tegevuskava rakendamine nõuab märkimisväärseid tegevuskulusid (Opex) ja/või investeerimiskulusid (Capex), siis ettevõtja:
- (a) kirjeldab tegevuskavale eraldatud praeguste ja tulevaste rahaliste ja muude vahendite liiki, sh vajaduse korral kestlike rahastamisvahendite – nagu rohelised võlakirjad, sotsiaalsed võlakirjad ja rohelised laenud – asjaomaseid tingimusi, keskkonnaalaseid või sotsiaalseid eesmärke ning seda, kas meetmete või tegevuskava rakendamise võime sõltub konkreetsetest eeltingimustest, nt rahalise toetuse andmine või avalik poliitika ja turusuundumus;
 - (b) esitab praeguste rahaliste vahendite summa ja selgitab, kuidas need vahendid on seotud kõige asjakohasemate summadega finantsaruannetes, ja
 - (c) esitab tulevaste rahaliste vahendite summa.

5. Mõõdikud ja eesmärgid

70. Selles peatükis sätestatakse **avalikustamise miinimumnõuded**, mis tuleb lisada, kui ettevõtja avalikustab teabe oma **mõõdikute** ja **eesmärkide** kohta, mis on seotud iga olulise kestlikkusaspektiga. Neid kohaldatakse koos asjaomases teemapõhises ESRSis esitatud avalikustamisnõuetega, sealhulgas kohaldamisnõuetega. Neid kohaldatakse ka siis, kui ettevõtja koostab üksusepõhist avalikustatavat teavet.
71. Vastav avalikustatav teave peab asuma teemapõhise ESRSiga ette nähtud avalikustatava teabe juures.
72. Kui ettevõtja ei saa avalikustada asjaomase teemapõhise ESRSiga nõutavat teavet **eesmärkide** kohta, sest ta ei ole konkreetse kestlikkusaspektiga seoses eesmärke püstitanud, avalikustab ta selle asjaolu ning esitab põhjused, miks ta ei ole eesmärke vastu võtnud. Ettevõtja võib avalikustada ajakava, mille jooksul ta kavatseb need vastu võtta.

Avalikustamise miinimumnõue. Mõõdikud MDR-M. Oluliste kestlikkusaspektidega seotud mõõdikud

73. Ettevõtja kohaldab selle sättega ette nähtud nõudeid avalikustatava sisu kohta, kui ta avalikustab **mõõdikud**, mille on kehtestanud seoses iga olulise **kestlikkusaspektiga**.
74. **Avalikustamise miinimumnõude** eesmärk on anda ülevaade **mõõdikutest**, mida ettevõtja kasutab oluliste **kestlikkusaspektide** haldamiseks võetud **meetmete** tõhususe jälgimiseks.
75. Ettevõtja avalikustab kõik **mõõdikud**, mida ta kasutab tulemuslikkuse ja tõhususe hindamiseks seoses oluliste **mõjude, riskide** või **võimalustega**.
76. **Mõõdikud** hõlmavad ESRSides määratletud mõõdikuid ning üksusepõhiselt kindlaks määratud mõõdikuid, olenemata sellest, kas need on võetud muudest allikatest või on need välja töötanud ettevõtja ise.
77. Ettevõtja teeb iga **mõõdiku** puhul järgmist:
- (a) avalikustab mõõdiku aluseks olevad meetodid ja olulised eeldused, sealhulgas kasutatud meetodika piirangud;
 - (b) avalikustab teabe selle kohta, kas mõõdiku mõõtmise on valideerinud muu väline asutus kui kindlusandja, ja kui see on nii, siis milline asutus;
 - (c) tähistab ja määratleb mõõdikud sisukate, selgete ja täpsete nimetuste ja kirjeldustega;
 - (d) kui mõõtühikuks on vääring, kasutab oma finantsaruannete esitusvaluutat.

Avalikustamise miinimumnõue. Eesmärgid MDR-T. Poliitika ja meetmete tõhususe jälgimine eesmärkide kaudu

78. Ettevõtja kohaldab selle sättega ette nähtud nõudeid avalikustatava sisu kohta, kui ta avalikustab teavet **eesmärkide** kohta, mille on kehtestanud seoses iga olulise **kestlikkusaspektiga**.
79. **Avalikustamise miinimumnõude** eesmärk on esitada iga olulise **kestlikkusaspekti** kohta teavet, mis võimaldab mõista:
- (a) kas ja kuidas ettevõtja jälgib oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** käsitlemiseks võetud **meetmete** tõhusust, sh selleks kasutatavad **mõõdikud**;
 - (b) mõõdetavaid ajaliselt piiritletud tulemuspõhiseid **eesmärke**, mis ettevõtja on seadnud **poliitika** elluviimiseks ja mis on määratletud inimeste, keskkonna või ettevõtja jaoks oodatavate tulemustena seoses oluliste mõjude, riskide ja võimalustega;
 - (c) üldised edusammud vastuvõetud eesmärkide suunas aja jooksul;
 - (d) juhul, kui ettevõtja ei ole seadnud mõõdetavaid ajaliselt piiritletud tulemuspõhiseid eesmärke, siis kas ja kuidas ta siiski jälgib oluliste mõjude, riskide ja võimaluste käsitlemiseks võetud meetmete tõhusust ning mõõdab edusamme oma **poliitika** elluviimisel ja
 - (e) kas ja kuidas on **sidusrühmad** osalenud selliste eesmärkide seadmises, mis on seotud iga olulise kestlikkusaspektiga.
80. Ettevõtja avalikustab mõõdetavad, tulemuspõhised ja ajaliselt piiritletud, oluliste **kestlikkusaspektidega** seotud **eesmärgid**, mille ta on seadnud edusammude hindamiseks. Iga eesmärgi kohta tuleb avalikustada järgmine teave:
- (a) eesmärgi ja **poliitika** vahelise seose kirjeldus;
 - (b) kindlaksmääratud sihttase, mis tuleb saavutada, sh, kui see on asjakohane, kas eesmärk on absoluutne või suhteline ning millistes ühikutes seda mõõdetakse;
 - (c) eesmärgi ulatus, sh ettevõtja tegevus ja/või **väärtusahela** eelnevad ja järgnevad etapid, kui need on asjakohased, ning geograafilised piirid;
 - (d) lähtetaseme väärtus ja võrdlusaasta, millest alates edusamme mõõdetakse;
 - (e) eesmärgi saavutamise ajavahemik ning vajaduse korral vahe-eesmärgid;
 - (f) eesmärkide kindlaksmääramiseks kasutatud meetodid ja olulised eeldused, sh vajaduse korral valitud **stsenaarium**, andmeallikad, kooskõla riiklike, ELi või rahvusvaheliste poliitikaeesmärkidega ning teave selle kohta, kuidas eesmärkides võetakse arvesse kestliku arengu laiemat konteksti ja/või kohalikku olukorda, kus mõjud avalduvad;
 - (g) kas ettevõtja keskkonnanäppidega seotud eesmärgid põhinevad veenvatel teaduslikel tõenditel;
 - (h) kas ja kuidas on **sidusrühmad** osalenud selliste eesmärkide seadmises, mis on seotud iga olulise kestlikkusaspektiga;
 - (i) mis tahes muudatused eesmärkides ja vastavates **mõõdikutes** või nende aluseks olevates mõõtmismeetodites, olulistest eeldustest, piirangutest, allikatest ja andmekogumise protsessides kindlaksmääratud aja jooksul. See hõlmab nende muudatuste põhjendust ja nende mõju võrreldavusele (vt avalikustamisnõue BP-2 „Avalikustamine seoses käesoleva standardi konkreetsete asjaoludega“) ja
 - (j) tulemused võrreldes avalikustatud eesmärkidega, sh teave selle kohta, kuidas eesmärki jälgitakse ja läbi vaadatakse ja milliseid mõõdikuid kasutatakse, ning kas edusammud on kooskõlas algselt kavandatuduga, samuti analüüs suundumuste või oluliste muutuste kohta ettevõtja tulemustes eesmärgi saavutamisel.

81. Kui ettevõtja ei ole kehtestanud ühtegi mõõdetavat tulemuspõhist **eesmärki**:
- (a) võib ta avalikustada, kas sellised eesmärgid kehtestatakse ja nende kehtestamise ajakava või põhjused, miks ettevõtja ei kavatse selliseid eesmärke kehtestada;
 - (b) avalikustab ta, kas ta jälgib oma **poliitika** ja **meetmete** tõhusust seoses kestlikkusega seotud oluliste mõjude, **riskide** ja **võimalustega** ning kui jah, siis:
 - i. kõik protsessid, mille abil ta seda teeb;
 - ii. saavutatavate eesmärkide kindlaksmääratud tase ja kõik kvalitatiivsed või kvantitatiivsed näitajad, mida kasutatakse edusammude hindamiseks, sealhulgas võrdlusperiood, millest alates edusamme mõõdetakse.
-

A liide.

Kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS 2 lahutamatu osa ja sel on sama tähtsus nagu standardi muudel osadel.

1. Koostamise alus

Avalikustamisnõue BP-1 – kestlikkusaruannete koostamise üldine alus

- AR 1. Kirjeldades seda, mil määral hõlmab **kestlikkusaruanne** ettevõtja **väärtusahela** eelnevaid ja järgnevaid etappe (vt ESRS 1 peatükk 5.1. „Aruandev ettevõtja ja väärtusahel“), võib ettevõtja eristada järgmist:
- mil määral tema **mõjude, riskide** ja **võimaluste olulisuse** hinnang hõlmab tema väärtusahela eelnevaid ja järgnevaid etappe;
 - mil määral tema **poliitika, meetmed** ja **eesmärgid** hõlmavad tema väärtusahelat ja
 - mil määral sisaldavad **mõõdikute** kohta avalikustatavad andmed väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappide andmeid.

Avalikustamisnõue BP-2 – avalikustamine seoses konkreetsete asjaoludega

- AR 2. Ettevõtja võib avalikustada, kas ta tugineb mõnele Euroopa standardisüsteemi poolt heaks kiidetud Euroopa standardile (ISO/IECi või CEN/CENELECI standardid), ning millises ulatuses on kestlikkusaruandluseks kasutatavaid andmeid ja protsesse kontrollinud väline kindlusandja ning leidnud, et need vastavad vastavale ISO/IECi või CEN/CENELECI standardile.

2. Valitsemine

Avalikustamisnõue GOV-1 – haldus-, juht- ja järelevalveorganite roll

- AR 3. Kirjeldades **haldus-, juht- ja järelevalveorganite** rolle ja kohustusi seoses **kestlikkusaspektidega**, võib ettevõtja täpsustada järgmist:
- keskkonna, sotsiaalvaldkonna ja valitsemisega seotud kestlikkusaspektid, mille üle tehakse järelevalvet, sh:
 - ettevõtja strateegia ja **ärimudeli** kestlikkusega seotud aspektide hindamine ja nende muutused;
 - oluliste **riskide, võimaluste** ja **mõjude** kindlakstegemine ja hindamine;
 - vastav **poliitika** ja vastavad **eesmärgid**, tegevuskavad ja sihtotstarbelised vahendid ja
 - kestlikkusaruandlus;
 - sellise järelevalve vorm iga eespool nimetatud aspekti puhul, st teavitamine, konsulteerimine või otsustamine, ja
 - sellise järelevalve korraldamise ja tegemise viis, st protsessid, mille abil haldus-, juht- ja järelevalveorganid tegelevad nende kestlikkusaspektidega.
- AR 4. Ettevõtja **kestlikkusaspektidega** seotud valitsemiskorralduse kirjeldamisel võib keeruka valitsemisstruktuuri kirjeldust täiendada diagrammiga.

AR 5. **Haldus-, juht- ja järelevalveorganite** eksperditeadmiste taseme või kättesaadavuse kirjelduse täiendamiseks võib kirjeldada organite koosseisu, sh liikmeid, kellele need organid **kestlikkusaspektide** üle järelevalve teostamisel toetuvad, ning seda, kuidas nad neid eksperditeadmisi organina kasutavad. Kirjelduses võtab ettevõtja arvesse, kuidas on eksperditeadmised ja oskused ettevõtja oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** seisukohast asjakohased ning kas organitel ja/või selle liikmetel on juurdepääs muudele eksperditeadmiste allikatele, nagu erieksperdid, **koolitus** ja muud haridusalgatused, et ajakohastada ja arendada kestlikkusalaseid eksperditeadmisi kõnealustes organites.

Avalikustamisnõue GOV-2 – ettevõtja haldus-, juht- ja järelevalveorganitele esitatud teave ja nende poolt käsitletud kestlikkusaspektid

AR 6. Sõltuvalt ettevõtja struktuurist võivad **haldus-, juht- ja järelevalveorganid** keskenduda üldistele **eesmärkidele**, samal ajal kui juhtkond keskendub üksikasjalikumatele eesmärkidele. Sellisel juhul võib ettevõtja avalikustada, kuidas juhtorganid tagavad asjakohase tulemusseire mehhanismi olemasolu.

Avalikustamisnõue GOV-3 – kestlikkusalase tulemuslikkuse kaasamine motivatsioonikavadesse

AR 7. Börsil noteeritud ettevõtjate puhul peaks käesolev avalikustamisnõue olema kooskõlas direktiivi 2007/36/EÜ (noteeritud äriühingute aktsionäride teatavate õiguste kasutamise kohta) artiklites 9a ja 9b sätestatud tasustamisaruandega. Vastavalt ESRS 1 paragrahvidele 119, 120 ja 122 võib börsil noteeritud ettevõtja viidata oma tasustamisaruandele.

Avalikustamisnõue GOV-4 – avaldus hoolsuskohustuse kohta

AR 8. Paragrahvis 30 nõutud kaardistamise võib esitada tabelina, milles hoolsuskohustuse põhielemendid on inimestele ja keskkonnale avalduvate mõjude puhul seostatud ettevõtja **kestlikkusaruandes** avalikustatud asjakohase teabega, nagu on sätestatud allpool.

AR 9. Ettevõtja võib lisada allpool olevasse tabelisse täiendavaid veerge, et selgelt kindlaks määrata need avalikustatavad andmed, mis on seotud mõjudega inimestele ja/või keskkonnale, arvestades, et mõnel juhul võidakse sama hoolsuskohustuse täitmise etapi kohta teavet anda rohkem kui ühes punktis.

AR 10. ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete rahvusvaheliste dokumentide ja OECD hargmaiste ettevõtete suuniste peamised viited hoolsuskohustuse protseduuride põhielementidele on loetletud ESRS 1 4. peatükis.

HOOLSUSKOHUSTUSE PÕHIELEMENID	KESTLIKKUSARUANDE PUNKTID
a) Hoolsuskohustuse integreerimine valitsemisse, strateegiasse ja ärimudelisse	
b) Mõjutatud sidusrühmade kaasamine hoolsuskohustuse kõigisse olulistesse etappidesse	
c) Kahjulike mõjude tuvastamine ja hindamine	
d) Meetmete võtmine nende kahjulike mõjude leevendamiseks	
e) Nende jõupingutuste tõhususe jälgimine ja sellest teavitamine	

Avalikustamisnõue GOV-5 – riskijuhtimine ja kehtlikkusaruandluse sisekontroll

AR 11. Käesolevas avalikustamisnõudes keskendutakse üksnes kehtlikkusaruandluse protsessi sisekontrolliprotsessidele. Ettevõtja võib arvesse võtta selliseid riske nagu andmete täielikkus ja terviklus, hindamistulemuste täpsus, **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappide andmete kättesaadavus ja teabe kättesaadavuse ajastus.

3. Strateegia**Avalikustamisnõue SBM-1 – strateegia, ärimudel ja väärtusahel**

AR 12. Selleks, et anda teavet paragrahvis 40 nõutud sektorite kohta, kaardistab ettevõtja oma olulised tegevused vastavalt ESRSi sektoritele. Kui mõnel allsektoril kood puudub, kasutatakse kategooriat „muud“.

AR 13. Paragrahvis 40 nõutud avalikustamise seisukohast on pakutavate toodete ja/või teenuste rühm, teenindatavate turgude ja/või kliendirühmade rühm või ESRSi sektor ettevõtja jaoks oluline, kui see vastab ühele või mõlemale järgmistest kriteeriumidest:

- (a) see moodustab üle 10 % ettevõtja müügitulust;
- (b) see on seotud ettevõtja oluliste tegelike mõjude või võimalike oluliste negatiivsete mõjudega.

AR 14. Oma **ärimudeli** ja **väärtusahelaga** seotud teabe koostamisel võtab ettevõtja arvesse järgmist:

- (a) ettevõtja põhitegevus, ressursid, turustuskanalid ja kliendisegmendid;
- (b) ettevõtja peamised **ärisuhted** ja põhiomadused, sh suhted klientide ja **tarnijatega**;
- (c) ettevõtja ärisegmentide kulude struktuur ja müügitulu kooskõlas IFRS 8 kohaste avalikustamisnõuetega finantsaruannetes, kui see on asjakohane;
- (d) võimalikud **mõjud**, **riskid** ja **võimalused** olulis(t)es sektori(te)s ning nende võimalik seos ettevõtja **ärimudeli** või **väärtusahelaga**.

AR 15. Ettevõtja kehtlikkusaruande kasutajate jaoks võib olla eriti oluline taustteave, mis aitab mõista, mil määral sisaldab avalikustatav teave **väärtusahela** eelnevaid ja järgnevaid etappe käsitlevat teavet. Väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappide põhiomaduste kirjeldus ja – kui see on asjakohane – peamiste väärtusahelate kindlakstegemine peaks aitama mõista, kuidas ettevõtja kohaldab ESRS 1 5. peatüki nõudeid ja ettevõtja poolt ESRS 1 3. peatüki kohaselt tehtud **olulisuse** hindamist. See kirjeldus võib anda kõrgetasemelise ülevaate väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappide üksuste põhiomadustest, näidates ära nende suhtelise panuse ettevõtja majandustulemustesse ja -seisundisse ning selgitades, kuidas need aitavad ettevõtjat väärtuse loomisel.

Avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad

AR 16. **Sidusrühmade** seisukohad ja huvid, mida väljendatakse osana ettevõtja sidusrühmade kaasamisest hoolsuskohustuse protsessi kaudu, võivad olla asjakohased ettevõtja strateegia või ärimudeli ühe või mitme aspekti puhul. Sellisena võivad need mõjutada ettevõtja otsuseid strateegia või ärimudeli tulevase suuna kohta.

Avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seos strateegia ja ärimudeliga

- AR 17. Kirjeldades, kuhu tema **väärtusahela** eelnevates ja järgnevates etappides on koondunud olulised **mõjud, riskid** ja **võimalused**, võtab ettevõtja arvesse järgmist: geograafilised piirkonnad, rajatised või varade liigid, sisendid, väljundid ja turustuskanali.
- AR 18. Avalikustatav teave võib väljenduda ühe **mõju, riski** või **võimalusena** või oluliste mõjude, riskide ja võimaluste koondatud rühmana, kui sel viisil antakse asjakohasemat teavet ega varjata olulist teavet.

4. Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine**Avalikustamisnõue IRO-2 – ESRSide avalikustamisnõuded, mis on hõlmatud ettevõtja kestlikkusaruandega**

- AR 19. Olenemata ESRS 1 8. peatükis „Kestlikkusaruande struktuur“ sisalduva **kestlikkusaspekte** käsitleva teabe esitamise alusest võib ettevõtja avalikustada **kestlikkusaruande** koostamisel täidetud avalikustamisnõuete loetelu (vt paragrahv 54) üldteabe osas või kestlikkusaruande muudes osades, kui ta peab seda asjakohaseks. Ettevõtja võib kasutada sisuregistrit, st kestlikkusaruandes sisalduvate avalikustamisnõuete loendit tabeli kujul, märkides ära nende asukoha (lehekülj/punktid).

Avalikustamise miinimumnõue. Poliitika MDR-P. Oluliste kestlikkusaspektide haldamiseks vastu võetud poliitika

- AR 20. Inimestele ja keskkonnale avalduvate mõjude, **riskide** ja **võimaluste** vaheliste sõltuvussuhete tõttu võidakse mitme olulise **kestlikkusaspekti** suhtes kohaldada ühte **poliitikat**, sh aspektide suhtes, mida käsitletakse rohkem kui ühes teemapõhises ESRSis. Näiteks kui ühtne poliitika hõlmab nii mõnd keskkonna- kui ka sotsiaalaspekti, võib ettevõtja esitada selle poliitika oma **kestlikkusaruande** keskkonnaosas. Sellisel juhul peab ta sotsiaalvaldkonna osas ära näitama viite keskkonnaosale, kus poliitikast teatatakse. Samuti võib poliitikast teatada sotsiaalvaldkonna osas, lisades sellele viite keskkonnaosas.
- AR 21. **Poliitika** ulatuse kirjelduses võib selgitada, milliseid tegevusi ja/või ettevõtja enda tegevuse või **väärtusahela** eelnevaid ja järgnevaid etappe see puudutab. Kirjelduses võib ulatust ka konkreetse teema või ettevõtja asjaoludega seoses täiendavalt piiritleda, hõlmates geograafiat, elutsüklit jne. Teatavatel juhtudel, näiteks kui põhimõtte ei hõlma kogu väärtusahelat, võib ettevõtja anda selget teavet põhimõttega hõlmatud väärtusahela ulatuse kohta.

Avalikustamise miinimumnõue. Meetmed MDR-A. Oluliste kestlikkusaspektidega seotud meetmed ja ressursid

- AR 22. **Avalikustamise miinimumnõudega** seotud põhilised **meetmed** on meetmed, mis aitavad oluliselt kaasa ettevõtja eesmärkide saavutamisele oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** käsitlemisel. Arusaadavuse huvides võib põhimeetmed vajaduse korral koondada.
- AR 23. Teabe vahendite jaotuse kohta võib esitada tabelina, jaotatuna investeeringu- ja tegevuskulude vahel asjaomaste ajaperspektiivide lõikes ja jooksva aruandeaastal kasutatud vahendite ja vahendite kavandatud eraldamise vahel konkreetsel ajavahemikul.

5. Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamise miinimumnõue. Eesmärgid MDR-T. Poliitika ja meetmete tõhususe jälgimine eesmärkide kaudu

- AR 24. Keskkonnamõjude ennetamise või leevendamise seotud **eesmärkide** avalikustamisel seab ettevõtja esikohale eesmärgid, mis on mõjude vähendamise seotud absoluutses, mitte suhtelises arvestuses. Kui eesmärgid on suunatud sotsiaalsete mõjude ennetamisele või leevendamisele, võib nende täpsustamisel lähtuda mõjust mõjutatud **sidusrühmade** inimõigustele, heolule või positiivsetele tulemustele.
- AR 25. Teabe **eesmärkide** saavutamisel tehtud edusammude kohta võib esitada ülevaatlikus tabelis, mis sisaldab teavet lähtetaseme ja sihtväärtuse, vahe-eesmärkide ja varasematel perioodidel saavutatud tulemuste kohta.
- AR 26. Kui ettevõtja kirjeldab **poliitika** elluviimisel tehtud edusamme mõõdetava eesmärgi puudumisel, võib ta määrata kindlaks lähtetaseme, millega võrdluses edusamme kirjeldatakse. Näiteks võib ettevõtja hinnata **töötasu** tõusu teatava protsendi alusel nende puhul, kelle palk jääb alla õiglase palga, või hinnata oma suhteid kohalike kogukondadega, lähtudes sellest, kui suur osa kogukondade tõstatatud küsimustest on neid rahuldavalt lahendatud. Lähtetase ja edusammude hindamine on seotud poliitikaga käsitletava aspekti **olulisuse** aluseks olevate **mõjude, riskide** ja **võimalustega**.

B liide.

Teemadeüleste ja teemapõhiste standardite muudest ELi õigusaktidest tulenevate andmepunktide loetelu

Käesolev liide on ESRS 2 lahutamatu osa. Järgmises tabelis on esitatud ESRS 2 ja teemapõhiste ESRSide andmepunktid, mis tulenevad muudest ELi õigusaktidest.

Avalikustamisnõue ja sellega seotud andmepunkt	SFDR-määruse (1) viide	3. samba (2) viide	Võrdlusaluste määruse (3) viide	Euroopa Kliimamääruse (4) viide
ESRS 2 GOV-1 Juhtimisorganite sooline mitmekesisus paragrahvi 21 alapunkt d	I lisa tabeli 1 näitaja nr 13		Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2020/1816 (5), II lisa	
ESRS 2 GOV-1 Juhtimisorganite sõltumatute liikmete protsent, paragrahvi 21 alapunkt e			Delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 II lisa	
ESRS 2 GOV-4 Avaldus hoolsuskohustuse kohta paragrahv 30	I lisa tabeli 3 näitaja nr 10			
ESRS 2 SBM-1 Osalemine fossiilkütustega seotud tegevustes paragrahvi 40 alapunkti d alapunkt i	I lisa tabeli 1 näitaja nr 4	Määruse (EL) nr 575/2013 artikkel 449a; komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/2453 (6) tabel 1: kvalitatiivne teave keskkonnamisriiki kohta ja tabel 2: kvalitatiivne teave sotsiaalsete riskide kohta	Delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 II lisa	
ESRS 2 SBM-1 Osalemine kemikaalide tootmisega seotud tegevustes paragrahvi 40 alapunkti d alapunkt i	I lisa tabeli 2 näitaja nr 9		Delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 II lisa	
ESRS 2 SBM-1 Osalemine vastuoluliste relvade seotud tegevustes paragrahvi 40 alapunkti d alapunkt iii	I lisa tabeli 1 näitaja nr 14		Delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 (7) artikli 12 lõige 1, delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 II lisa	

Avalikustamisnõue ja sellega seotud andmepunkt	SFDR-määruse (¹) viide	3. samba (²) viide	Võrdlusaluste määruse (³) viide	Euroopa Kliimamääruse (⁴) viide
ESRS 2 SBM-1 Osalemine tubaka kasvatamise ja tootmisega seotud tegevustes paragrahvi 40 alapunkti d alapunkt iv			Delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 artikli 12 lõige 1, delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 II lisa	
ESRS E1-1 Üleminekukava kliimaneutraalsuse saavutamiseks 2050. aastaks paragrahv 14				määruse (EL) 2021/1119 artikli 2 lõige 1
ESRS E1-1 Ettevõtjad, kes on välja jäetud Pariisi kokkuleppega kooskõlas olevatest võrdlusalustest paragrahvi 16 alapunkt g		Artikkel 449a määrus (EL) nr 575/2013; komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/2453 vorm 1: pangaportfell – kliimamuutustega seotud üleminekurisk: riskipositsioonide krediidikvaliteet sektorite kaupa, heitkogused ja järelejäänud tähtaeg	Delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 artikli 12 lõike 1 punktid d–g ja artikli 12 lõige 2	
ESRS E1-4 KHG heite vähendamise eesmärgid paragrahv 34	I lisa tabeli 2 näitaja nr 4	Artikkel 449a määrus (EL) nr 575/2013; komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/2453 vorm 3: pangaportfell – kliimamuutustega seotud üleminekurisk: järgimishäitajad	Delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 artikkel 6	
ESRS E1-5 Fossiilkütustest tulenev energiatarbimine, jaotatuna allikate kaupa (ainult suure kliimamõjuga sektorid) paragrahv 38	I lisa tabeli 1 näitaja nr 5 ja tabeli 2 näitaja nr 5			

Avalikustamisnõue ja sellega seotud andmepunkt	SFDR-määruse (1) viide	3. samba (2) viide	Võrdlusaluste määruse (3) viide	Euroopa Kliimamääruse (4) viide
ESRS E1-5 energiatarbimine ja energiaallikate jaotus, paragrahv 37	I lisa tabeli 1 näitaja nr 5			
ESRS E1-5 Energiamahukus seoses tegevustega suure kliimamõjuga sektorites paragrahvid 40 kuni 43	I lisa tabeli 1 näitaja nr 6			
ESRS E1-6 Mõjualade 1, 2 ja 3 koguheid ja KHG koguheid paragrahv 44	I lisa tabeli 1 näitajad nr 1 ja 2	Artikkel 449a; määrus (EL) nr 575/2013; komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/2453 vorm 1: pangaportfell – kliimamuutustega seotud üleminekurisk: riskipositsioonide krediitkvaliteet sektorite kaupa, heitkogused ja järelejäänud tähtaeg	Delegeeritud määrus (EL) 2020/1818, artikli 5 lõige 1, artikkel 6 ja artikli 8 lõige 1	
ESRS E1-6 KHG koguheid mahukus paragrahvid 53 kuni 55	I lisa tabeli 1 näitaja nr 3	Määruse (EL) nr 575/2013 artikkel 449a; komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/2453 vorm 3: pangaportfell – kliimamuutustega seotud üleminekurisk: järgimistäitajad	Delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 artikli 8 lõige 1	
ESRS E1-7 KHG sidumine ja süsinikukrediidid paragrahv 56				määruse (EL) 2021/1119 artikli 2 lõige 1
ESRS E1-9 Võrdlusaluse portfelli riskipositsioon kliimaga seotud füüsiliste riskide suhtes paragrahv 66			Delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 II lisa; delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 II lisa	

Avalikustamisnõue ja sellega seotud andmepunkt	SFDR-määruse (1) viide	3. samba (2) viide	Võrdlusaluste määruse (3) viide	Euroopa Kliimamääruse (4) viide
ESRS E1-9 Rahaliste summade jaotus akuutse ja kroonilise füüsilise riski alusel, paragrahvi 66 alapunkt a ESRS E1-9 Olulisele füüsilisele riskile avatud oluliste varade asukoht paragrahvi 66 alapunkt c		Määruse (EL) nr 575/2013 artikkel 449a; komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/2453 punktid 46 ja 47; vorm 5: pangaportfell – kliimamuutustega seotud füüsiline risk; füüsilise riskiga seotud riskipositsioonid).		
ESRS E1-9 Kinnisvara jaotus bilansilise väärtuse ja energiatõhususe klasside alusel paragrahvi 67 alapunkt c		Määruse (EL) nr 575/2013 artikkel 449a; komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/2453 punkt 34; vorm 2: pangaportfell – kliimamuutustega seotud üleminekurisk: kinnisvaratagatisega laenud – tagatise energiatõhusus)		
ESRS E1-9 Portfelli avatus kliimaga seotud võimalustele paragrahv 69			Delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 II lisa	
ESRS E2-4 Iga Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegistri määruse II lisa loetletud saasteaine kogus, mis on väljutatud õhku, vette ja pinnasesse, paragrahv 28	I lisa tabeli 1 näitaja nr 8; I lisa tabeli 2 näitaja nr 2; I lisa tabeli 2 näitaja nr 1, I lisa tabelis 2 näitaja nr 3			
ESRS E3-1 Vee- ja mereressursid, paragrahv 9	I lisa tabeli 2 näitaja nr 7			

Avalikustamisinõue ja sellega seotud andmepunkt	SFDR-määruse (1) viide	3. samba (2) viide	Võrdlusaluste määruse (3) viide	Euroopa Kliimamääruse (4) viide
ESRS E3-1 Eripoliitika, paragrahv 13	I lisa tabeli 2 näitaja nr 8			
ESRS E3-1 Kestlikud ookeanid ja mered paragrahv 14	I lisa tabeli 2 näitaja nr 12			
ESRS E3-4 Ringlusse võetud ja korduskasutatud vee üldkogus, paragrahvi 28 alapunkt c	I lisa tabeli 2 näitaja nr 6.2			
ESRS E3-4 Vee kogutarbimine (m ³) oma tegevuse puhastulu kohta paragrahv 29	I lisa tabeli 2 näitaja nr 6.1			
ESRS 2 – SBM 3 – E4 paragrahvi 16 alapunkti a alapunkt i	I lisa tabeli 1 näitaja nr 7			
ESRS 2 – SBM 3 – E4 paragrahvi 16 alapunkt b	I lisa tabeli 2 näitaja nr 10			
ESRS 2 – SBM 3 – E4 paragrahvi 16 alapunkt c	I lisa tabeli 2 näitaja nr 14			
ESRS E4-2 Maaga/põllumajandusega seotud kestlik praktika või poliitika paragrahvi 24 alapunkt b	I lisa tabeli 2 näitaja nr 11			
ESRS E4-2 Ookeanide/meredega seotud kestlik praktika või poliitika paragrahvi 24 alapunkt c	I lisa tabeli 2 näitaja nr 12			
ESRS E4-2 Raadamisega seotud poliitika, paragrahvi 24 alapunkt d	I lisa tabeli 2 näitaja nr 15			

Avalikustamisnõue ja sellega seotud andmepunkt	SFDR-määruse (¹) viide	3. samba (²) viide	Võrdlusaluste määruse (³) viide	Euroopa Kliimamääruse (⁴) viide
ESRS E5-5 Ringlusse võtmata jäätmed, paragrahvi 37 alapunkt d	I lisa tabeli 2 näitaja nr 13			
ESRS E5-5 Ohtlikud ja radioaktiivsed jäätmed, paragrahv 39	I lisa tabeli 1 näitaja nr 9			
ESRS 2- SBM3 - S1 Sunniviisilise töö juhtumite oht, paragrahvi 14 alapunkt f	I lisa tabeli 3 näitaja nr 13			
ESRS 2- SBM3 - S1 Lapstööjõu kasutamise juhtumite oht paragrahvi 14 alapunkt g	I lisa tabeli 3 näitaja nr 12			
ESRS S1-1 Inimõigustealased poliitilised kohustused paragrahv 20	I lisa tabeli 3 näitaja nr 9 ja tabeli 1 näitaja nr 11			
ESRS S1-1 Hoolsuskohustuse poliitika küsimustes, mida käsitletakse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni põhikonventsioonides nr 1–8; paragrahv 21			Delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 II lisa	
ESRS S1-1 inimkaubanduse tokestmise protsessid ja meetmed paragrahv 22	I lisa tabeli 3 näitaja nr 11			
ESRS S1-1 tööõnnetuste ennetamise poliitika või ohjamissüsteem, paragrahv 23	I lisa tabeli 3 näitaja nr 1			
ESRS S1-3 kaebuste käsitlemise mehhanismid, paragrahvi 32 alapunkt c	I lisa tabeli 3 näitaja nr 5			

Avalikustamisnõue ja sellega seotud andmepunkt	SFDR-määruse (1) viide	3. samba (2) viide	Võrdlusaluste määruse (3) viide	Euroopa Kliimamääruse (4) viide
ESRS S1-14 Surmajuhtumite arv ning tööõnnetuste arv ja määr, paragrahvi 88 alapunktid b ja c	I lisa tabeli 3 näitaja nr 2		Delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 II lisa	
ESRS S1-14 Vigastuste, õnnetuste, surmajuhtumite või haiguste tõttu kaotatud päevade arv paragrahvi 88 alapunkt e	I lisa tabeli 3 näitaja nr 3			
ESRS S1-16 Korrigeerimata sooline palgalõhe paragrahvi 97 alapunkt a	I lisa tabeli 1 näitaja nr 12		Delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 II lisa	
ESRS S1-16 Liiga suur tegevjuhi palga suhtarv paragrahvi 97 alapunkt b	I lisa tabeli 3 näitaja nr 8			
ESRS S1-17 Diskrimineerimisjuhtumid, paragrahvi 103 alapunkt a	I lisa tabeli 3 näitaja nr 7			
ESRS S1-17 ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete ning OECD suuniste mittejärgimine paragrahvi 104 alapunkt a	I lisa tabeli 1 näitaja nr 10 ja tabeli 3 näitaja nr 14		Delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 II lisa; delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 artikli 12 lõige 1	
ESRS 2 --SBM3 – S2 Märkimisväärne oht, et väärtusahelas kasutatakse lapstööjõudu või sunniviisilist tööd, paragrahvi 11 alapunkt b	I lisa tabeli 3 näitajad nr 12 ja 13			
ESRS S2-1 Inimõigustealased poliitilised kohustused paragrahv 17	I lisa tabeli 3 näitaja nr 9 ja tabeli 1 näitaja nr 11			

Avalikustamisnõue ja sellega seotud andmepunkt	SFDR-määruse (¹) viide	3. samba (²) viide	Võrdlusaluste määruse (³) viide	Euroopa Kliimamääruse (⁴) viide
ESRS S2-1 Väärtusahela töötajatega seotud poliitika paragrahv 18	I lisa tabeli 3 näitajad nr 11 ja 4			
ESRS S2-1 ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete või OECD suuniste mittejärgimine paragrahv 19	I lisa tabeli 1 näitaja nr 10		Delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 II lisa; delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 artikli 12 lõige 1	
ESRS S2-1 Hoolsuskohustuse poliitika küsimustes, mida käsitletakse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni põhikonventsioonides nr 1–8; paragrahv 19			Delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 II lisa	
ESRS S2-4 Inimõigustega seotud küsimused ja intsendid, mis on seotud väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappidega paragrahv 36	I lisa tabeli 3 näitaja nr 14			
ESRS S3-1 Inimõigustealased poliitilised kohustused, paragrahv 16	I lisa tabeli 3 näitaja nr 9 ja tabeli 1 näitaja nr 11			
ESRS S3-1 ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete, ILO põhimõtete ja OECD suuniste mittejärgimine paragrahv 17	I lisa tabeli 1 näitaja nr 10		Delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 II lisa; delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 artikli 12 lõige 1	
ESRS S3-4 Inimõiguste küsimused ja juhtumid, paragrahv 36	I lisa tabeli 3 näitaja nr 14			

Avalikustamisnõue ja sellega seotud andmepunkt	SFDR-määruse ⁽¹⁾ viide	3. samba ⁽²⁾ viide	Võrdlusaluste määruse ⁽³⁾ viide	Euroopa Kliimamääruse ⁽⁴⁾ viide
ESRS S4-1 Tarbijate ja lõppkasutajatega seotud poliitika, paragrahv 16	I lisa tabeli 3 näitaja nr 9 ja tabeli 1 näitaja nr 11			
ESRS S4-1 ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete ja OECD suuniste mittejärgimine paragrahv 17	I lisa tabeli 1 näitaja nr 10		Delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 II lisa; delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 artikli 12 lõige 1	
ESRS S4-4 Inimõiguste küsimused ja juhtumid, paragrahv 35	I lisa tabeli 3 näitaja nr 14			
ESRS G1-1 ÜRO korrupsioonivastane konventsioon, paragrahvi 10 alapunkt b	I lisa tabeli 3 näitaja nr 15			
ESRS G1-1 Rikkumisest teatajate kaitse paragrahvi 10 alapunkt d	I lisa tabeli 3 näitaja nr 6			
ESRS G1-4 Korrupsiooni- ja altkäemaksuvastaste seaduste rikkumise eest määratavad trahvid, paragrahvi 24 alapunkt a	I lisa tabeli 3 näitaja nr 17		Delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 II lisa	
ESRS G1-4 Korrupsiooni- ja altkäemaksuvastase võitluse standardid paragrahvi 24 alapunkt b	I lisa tabeli 3 näitaja nr 16			

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/2088, mis käsitleb jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamist finantsteenuste sektoris (ELT L 317, 9.12.2019, lk 1).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 575/2013 krediitiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (kapitalinõuete määrus) (ELT L 176, 27.6.2013, lk 1).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2016. aasta määrus (EL) 2016/1011, mis käsitleb indekseid, mida kasutatakse võrdlusalustena finantsinstrumentide ja -lepingute puhul või investeerimisfondide tootluse mõõtmiseks, ning millega muudetakse direktiivi 2008/48/EÜ ja 2014/17/EL ning määrust (EL) nr 596/2014 (ELT L 171, 29.6.2016, lk 1).

-
- (⁴) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1).
- (⁵) Komisjoni 17. juuli 2020. aasta delegeeritud määrus (EL) 2020/1816, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/1011 seoses võrdlusaluse kirjelduses esitatava selgitusega selle kohta, kuidas kajastatakse igas esitatud ja avaldatud võrdlusaluses keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegureid (ELT L 406, 3.12.2020, lk 1).
- (⁶) Komisjoni 30. novembri 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/2453, millega muudetakse rakendusmääruses (EL) 2021/637 sätestatud rakenduslikke tehnilisi standardeid seoses keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisriskide avalikustamisega (ELT L 324, 19.12.2022, lk 1).
- (⁷) Komisjoni 17. juuli 2020. aasta delegeeritud määrus (EL) 2020/1818, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/1011 seoses ELi kliimaülemineku võrdlusaluste ja Pariisi kokkulepet järgivate ELi võrdlusaluste miinimumnõuetega (ELT L 406, 3.12.2020, lk 17).
-

C liide.

Teemapõhiste ESRSide avalikustamis- ja kohaldamisnõuded, mida kohaldatakse koos standardiga ESRS 2ga „Üldine avalikustatav teave“

Käesolev liide on ESRS 2 lahutamatu osa ja sellel on sama õiguslik jõud nagu standardi muudel osadel. Järgmises tabelis on esitatud teemapõhiste ESRSide nõuded, mida tuleb ESRS 2 esitatud avalikustamisinõuete alusel teabe esitamisel arvesse võtta.

ESRS 2 avalikustamisinõue	Vastav ESRSi paragrahv
GOV-1. Haldus-, juht- ja järelevalveorganite roll	ESRS G1. Äriline käitumine (paragrahv 5)
GOV-3. Kestlikkusalase tulemuslikkuse kaasamine motivatsioonikavadesse	ESRS E1. Kliimamuutused (paragrahv 13)
SBM-2. Sidusrühmade huvid ja seisukohad	ESRS S1. Oma töötajaskond (paragrahv 12) ESRS S2. Töötajad väärtusahelas (paragrahv 9) ESRS S3. Mõjutatud kogukonnad (paragrahv 7) ESRS S4. Tarbijad ja lõppkasutajad (paragrahv 8);
SBM-3. Olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga	ESRS E1. Kliimamuutused (paragrahvid 18 ja 19) ESRS E4. Elurikkus ja ökosüsteemid (paragrahv 16) ESRS S1. Oma töötajaskond (paragrahvid 13–16) ESRS S2. Töötajad väärtusahelas (paragrahvid 10–13) ESRS S3. Mõjutatud kogukonnad (paragrahvid 8–11) ESRS S4. Tarbijad ja lõppkasutajad (paragrahvid 9–12);
IRO-1. Oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus	ESRS E1. Kliimamuutused (paragrahvid 20 ja 21) ESRS E2. Saastus (paragrahv 11) ESRS E3. Vee- ja mereressursid (paragrahv 8) ESRS E4. Elurikkus ja ökosüsteemid (paragrahvid 17–19) ESRS E5. Ressursikasutus ja ringmajandus (paragrahv 11) ESRS G1. Äriline käitumine (paragrahv 6)

ESRS E1
KLIIMAMUUTUSED

Sisukord

Eesmärk

Seosed teiste ESRSidega

Avalikustamisnõuded

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Valitsemine

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue GOV-3 – kestlikkusalase tulemuslikkuse kaasamine motivatsioonikavadesse

Strateegia

- Avalikustamisnõue E1-1 – üleminekukava kliimamuutuste leevendamiseks
- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue IRO-1 – kliimaga seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus
- Avalikustamisnõue E1-2 – kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemisega seotud poliitika
- Avalikustamisnõue E1-3 – kliimamuutuste poliitikaga seotud meetmed ja ressursid

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue E1-4 – kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemisega seotud eesmärgid
- Avalikustamisnõue E1-5 – energiatarbimine ja energiaallikate jaotus
- Avalikustamisnõue E1-6 – 1., 2. ja 3. mõjuala koguheid ning KHG koguheid
- Avalikustamisnõue E1-7 – KHG sidumine ja KHG heite vähendamise projektid, mida rahastatakse süsinikukrediitide kaudu
- Avalikustamisnõue E1-8 – ettevõttesisene süsinikuheite hinnastamine
- Avalikustamisnõue E1-9 – olulistest füüsilistest ja üleminekuriskidest ning potentsiaalsetest kliimaga seotud võimalustest tulenev oodatav finantsmõju

A liide. Kohaldamisnõuded

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Strateegia

- Avalikustamisnõue E1-1 – üleminekukava kliimamuutuste leevendamiseks

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- Avalikustamisnõue E1-2 – kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemisega seotud poliitika
- Avalikustamisnõue E1-3 – kliimamuutuste poliitikaga seotud meetmed ja ressursid

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue E1-4 – kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemisega seotud eesmärgid
- Avalikustamisnõue E1-5 – energiatarbimine ja energiaallikate jaotus
- Avalikustamisnõue E1-6 – Mõjualade 1, 2 ja 3 koondheid ning KHG koguheid

- Avalikustamismõue E1-7 – KHG sidumine ja KHG heite vähendamise projektid, mida rahastatakse süsinikukrediitide kaudu
- Avalikustamismõue E1-8 – ettevõttesisene süsinikuheite hinnastamine
- Avalikustamismõue E1-9 – olulistest füüsilistest ja üleminekuriskidest ning potentsiaalsetest kliimaga seotud võimalustest tulenev oodatav finantsmõju

Eesmärk

1. Standardi eesmärk on täpsustada avalikustamismõudeid, mis võimaldavad **kestlikkusaruannete** kasutajatel saada ülevaate järgmisest:
 - (a) kuidas ettevõtja mõjutab kliimamuutusi, võttes arvesse olulisi positiivseid ja negatiivseid tegelikke ja võimalikke mõjusid;
 - (b) ettevõtja varasemad, praegused ja tulevased leevendamispüüdlused kooskõlas Pariisi kokkuleppega (või ajakohastatud rahvusvahelise kliimamuutuste kokkuleppega) ning globaalse soojenemise piiramisega 1,5 °C-ni;
 - (c) ettevõtja plaanid ja suutlikkus kohandada oma strateegiat ja ärimudelit kooskõlas üleminekuga kestlikule majandusele ning aidata kaasa globaalse soojenemise piiramisele 1,5 °C-ni;
 - (d) mis tahes muud ettevõtja võetud **meetmed** tegelike või võimalike negatiivsete mõjude ennetamiseks, leevendamiseks või heastamiseks ning **riskide** ja **võimaluste** käsitlemiseks ja nende tulemused;
 - (e) kliimamuutustega seotud mõjudest ja **sõltuvustest** tulenevate ettevõtja oluliste riskide ja võimaluste laad, liik ja ulatus ning see, kuidas ettevõtja neid juhib, ja
 - (f) kliimamuutustega seotud mõjust ja sõltuvusest tulenevate riskide ja võimaluste **finantsmõju** ettevõtjale lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis.
2. Standardi avalikustamismõuetes võetakse arvesse asjaomaste ELi õigusaktide ja eeskirjade nõudeid (st ELi kliimaseadus,⁽²³⁾ kliimaülemineku võrdlusaluste standardite määrus,⁽²⁴⁾ jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamise määrus,⁽²⁵⁾ ELi taksonoomia⁽²⁶⁾ ja EBA 3. samba avalikustamismõuded⁽²⁷⁾).
3. Standard hõlmab avalikustamismõudeid, mis on seotud järgmiste **kestlikkusaspektidega: kliimamuutuste leevendamine** ja **kliimamuutustega kohanemine**. See hõlmab ka energiaga seotud küsimusi niivõrd, kuivõrd need on kliimamuutuste seisukohast olulised.

⁽²³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1).

⁽²⁴⁾ Komisjoni 17. juuli 2020. aasta delegeeritud määrus (EL) 2020/1818, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/1011 seoses ELi kliimaülemineku võrdlusaluste ja Pariisi kokkulepet järgivate ELi võrdlusaluste miinimumnõuetega (ELT L 406, 3.12.2020, lk 17).

⁽²⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/2088, mis käsitleb jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamist finantsteenuste sektoris (ELT L 317, 9.12.2019, lk 1).

⁽²⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13).

⁽²⁷⁾ Komisjoni 30. novembri 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/2453, millega muudetakse rakendusmääruses (EL) 2021/637 sätestatud rakenduslikke tehnilisi standardeid seoses keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisriskide avalikustamisega (ELT L 324, 19.12.2022, lk 1).

4. **Kliimamuutuste leevendamine** on seotud ettevõtja üldiste püüdlustega piirata ülemaailmse keskmise temperatuuri tõusu tasemeni, mis ületab industriaalühiskonna eelset taset 1,5 °C võrra, nagu on sätestatud Pariisi kokkuleppes. Standard hõlmab avalikustamismõndeid, mis on muu hulgas seotud seitsme **kasvuhoonegaasiga (KHG)**: süsinikdioksiid (CO₂), metaan (CH₄), diämmastikoksiidiga (N₂O), fluorosüivesinikud (HFC), perfluorosüsinikud (PCF), väävelheksafluoriid (SF₆) ja lämmastiktrifluoriid (NF₃). See hõlmab ka avalikustamismõndeid selle kohta, kuidas ettevõtja käsitleb KHG **heidet** ja sellega seotud **üleminekuriske**.
5. **Kliimamuutustega kohanemine** on seotud ettevõtja kohanemisega tegelike ja eeldatavate kliimamuutustega.
6. Standard hõlmab avalikustamismõndeid seoses kliimaga seotud ohtudega, mis võivad põhjustada ettevõtja jaoks füüsilisi kliimariske, ja tema kohanemislahendustega nende riskide vähendamiseks. See hõlmab ka **üleminekuriske**, mis tulenevad vajalikust kohanemisest kliimaga seotud ohtudega.
7. Energeetikaga seotud avalikustamismõnuded hõlmavad kõiki energia tootmise ja tarbimise liike.

Seosed teiste ESRSidega

8. **Osoonikihti kahandavad ained** (OKA), lämmastikoksiidid (NO_x) ja vääveloksiidid (SO_x) on seotud kliimamuutustega nagu teisedki õhku eralduvad saasteained, kuid nende suhtes kohaldatakse ESRS E2 aruandlusmõndeid.
9. Kliimanutraalsele majandusele üleminekust tuleneda võivaid mõjusid inimestele käsitleb ESRS S1 „Oma töötajaskond“, ESRS S2 „Töötajad väärtusahelas“, ESRS S3 „Mõjutatud kogukonnad“ ja ESRS S4 „Tarbijad ja lõppkasutajad“.
10. **Kliimamuutuste leevendamine** ja nendega **kohanemine** on tihedalt seotud teemadega, mida käsitleb eelkõige ESRS E3 „Vee- ja mereressursid“ ning ESRS E4 „Elurikkus ja ökosüsteemid“. Mis puudutab vett ja nagu on näidatud AR 11 kliimaga seotud ohtude tabelis, siis käesolevas standardis käsitletakse vee ja ookeaniga seotud ohtudest tulenevaid akuutseid ja kroonilisi **füüsilisi riske**. **Elurikkuse kadumist** ja ökosüsteemide **degradeerumist**, mida võivad põhjustada kliimamuutused, käsitletakse ESRS E4s „Elurikkus ja ökosüsteemid“.
11. Käesolevat standardit tuleks lugeda ja kohaldada koos ESRS 1ga „Peamised nõuded“ ja ESRS 2ga „Üldine avalikustatav teave“.

Avalikustamismõnuded

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

12. Käesoleva paragrahvi nõudeid tuleks lugeda ja kohaldada koos teabega, mille avalikustamist nõutakse ESRS 2 2. peatükis „Valitsemine“, 3. peatükis „Strateegia“ ja 4. peatükis „Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine“. Selle tulemusena avalikustatav teave esitatakse **kestlikkusaruandes** koos ESRS 2 kohaselt nõutava avalikustamisega, v.a ESRS 2 avalikustamismõue SBM-3 „Olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga“, mille kohta ettevõtjal on kooskõlas ESRS 2 paragrahviga 49 võimalus esitada avalikustatav teave koos selle temaatilise standardi muude avalikustamisega.

Valitsemine

ESRS 2ga seotud avalikustamismõue GOV-3 – kestlikkuselase tulemuslikkuse kaasamine motivatsioonikavadesse

13. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas võetakse **haldus-, juht- ja järelevalveorganite** liikmete tasustamisel arvesse kliimaga seotud kaalutlusi, sh seda, kas nende tulemusi on hinnatud avalikustamismõude E1-4 kohaselt esitatud **KHG heite vähendamise eesmärkide** alusel, ning kliimakaalutlustega seotud tasu osakaalu jooksva perioodil, selgitades, millised need kliimakaalutlused on.

Strateegia

Avalikustamisnõue E1-1 – üleminekukava kliimamuutuste leevendamiseks

14. **Ettevõtja avalikustab oma üleminekukava kliimamuutuste leevendamiseks** ⁽²⁸⁾.
15. Avalikustamisnõude eesmärk on saada ülevaade ettevõtja varasematest, praegustest ja tulevastest leevendamis- püüdlustest tagamaks, et tema strateegia ja **ärimudel** on kooskõlas üleminekuga kestlikule majandusele ning globaalse soojenemise piiramisega 1,5 °C-ni kooskõlas Pariisi kokkuleppega ja eesmärgiga saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus, ning ettevõtja kokkupuutest sõe, nafta ja gaasiga seotud tegevustega.
16. Paragrahviga 14 nõutav teave peab sisaldama järgmist:
- seoses **KHG heite vähendamise eesmärkidega** (nagu on nõutud avalikustamisnõudega E1-4) selgitus selle kohta, kuidas ettevõtja eesmärgid vastavad eesmärgile piirata globaalset soojenemist 1,5 °C-ni kooskõlas Pariisi kokkuleppega;
 - seoses KHG heite vähendamise eesmärkidega (nagu on nõutud avalikustamisnõudega E1-4) ja **kliimamuutuste leevendamise meetmetega** (nagu on nõutud avalikustamisnõudega E1-3) selgitus kindlaks tehtud **süsinikuheite vähendamise hoobade** ja kavandatud põhimeetmete kohta, sh ettevõtja toote- ja teenuseportfelli muutused ja uute tehnoloogialahenduste kasutuselevõtt tema enda tegevuses või väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides;
 - seoses **kliimamuutuste leevendamise meetmetega** (nagu on nõutud avalikustamisnõudes E1-3) ettevõtja **üleminekukava** rakendamist toetavate investeeringute ja rahastamise selgitus ja kvantifitseerimine koos viitega taksonoomiaga kooskõlas olevate kapitalikuludega seotud peamistele tulemusnäitajatele ja vajaduse korral kapitalikulude kavadele, mille ettevõtja avalikustab kooskõlas komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2021/2178;
 - ettevõtja põhilistest varadest ja toodetest tulenevate võimalike **tulevaste KHG heitkoguste** kvalitatiivne hindamine. See hõlmab selgitust selle kohta, kas ja kuidas need **heitkogused** võivad ohustada ettevõtja **KHG heite vähendamise eesmärkide** saavutamist ja põhjustada **üleminekuriski**, ning vajaduse korral selgitust ettevõtja kavade kohta oma KHG heite ja energiamahukate varade ja toodete haldamiseks;
 - ettevõtjate puhul, kelle majandustegevus on hõlmatud taksonoomiamääruse alusel kliimamuutustega kohanemist või nende leevendamist käsitlevate delegeeritud määrustega, selgitus mis tahes eesmärgi või kavade kohta (kapitalikulud, kapitalikulude kavad, tegevuskulud), millega ettevõtja kavatseb oma majandustegevuse (müügitulu, kapitalikulud, tegevuskulud) vastavusse viia komisjoni delegeeritud määruses 2021/2139 ⁽²⁹⁾ sätestatud eesmärkidega;
 - vajaduse korral avalikustatakse ka olulised kapitalikulude summad, mis on aruandeaasta jooksul investeeritud seoses sõe, nafta ja gaasiga seotud majandustegevusega ⁽³⁰⁾;

⁽²⁸⁾ See teave on kooskõlas ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1119 (ELi kliimaseadus) artikli 2 lõikega 1 ning komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 (kliimaülemineku võrdlusaluste määrus) artikliga 2.

⁽²⁹⁾ Komisjoni 4. juuni 2021. aasta delegeeritud määrus (EL) 2021/2139, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2020/852, kehtestades tehnilised sõelumiskriteeriumid, millega määratakse kindlaks, millistel tingimustel võib majandustegevust pidada kliimamuutuste leevendamisele või nendega kohanemisele oluliselt kaasa aitavaks, ja mille alusel otsustatakse, ega see majandustegevus ei kahjusta oluliselt muid keskkonnanäesärke (ELT L 442, 9.12.2021, lk 1).

⁽³⁰⁾ Arvesse võetud kapitalikulude summad on seotud järgmiste NACE koodidega:

- B.05 Kivi- ja pruunsõe kaevandamine, B.06 Toornafta ja maagaasi tootmine (piiratud toornaftaga), B.09.1 Nafta ja maagaasi tootmist abistavad tegevusalad (ainult toornafta),
 - C.19 Koksi ja puhastatud naftatoodete tootmine,
 - D.35.1 Elektrienergia tootmine, ülekanne ja jaotus,
 - D.35.3 Auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine (ainult sõe- ja naftakütell elektri ja/või soojuste tootmine),
 - G.46.71 Tahke-, vedel- ja gaaskütuste jms toodete (ainult tahke- ja vedelkütuste) hulgimüük.
- Gaasiga seotud tegevusalade puhul hõlmab NACE koodi määratlus tegevusi, mille otsene KHG heide on suurem kui 270 gCO₂/KWh.

- (g) teave selle kohta, kas ettevõtja on Pariisi kokkulepet järgivatest ELi võrdluselustest välja jäetud või mitte ⁽³¹⁾;
- (h) selgitus selle kohta, kuidas **üleminekukava** on integreeritud ettevõtja üldisesse äristrateegiasse ja finantsplaneerimisse ning on sellega kooskõlas;
- (i) kas **haldus-, juht- ja järelevalveorganid** on üleminekukava heaks kiitnud ja
- (j) selgitus ettevõtja edusammude kohta üleminekukava rakendamisel.

17. Kui ettevõtja ei ole **üleminekukava** kehtestanud, märgib ta, kas ta võtab üleminekukava vastu ja millal.

ESRS 2ga seotud avalikustamiskava SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

- 18. Ettevõtja selgitab iga kindlaks tehtud kliimaga seotud riski puhul, kas ta peab riski **kliimaga seotud füüsiliseks riskiks** või **kliimaga seotud üleminekuriskiks**.
- 19. Ettevõtja kirjeldab oma strateegia ja **ärimudeli** säilenõtkust kliimamuutuste suhtes. Kirjeldus sisaldab järgmist:
 - (a) säilenõtkusanalüüsi ulatus;
 - (b) kuidas ja millal säilenõtkusanalüüs on tehtud, sh kliima **stsenariumianalüüsi** kasutamine, nagu on osutatud ESRS 2 avalikustamiskavas IRO-1 ja sellega seotud kohaldamiskavade punktides, ja
 - (c) säilenõtkusanalüüsi tulemused, sh stsenariumianalüüsi kasutamise tulemused.

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

ESRS 2ga seotud avalikustamiskava IRO-1 – kliimaga seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus

- 20. Ettevõtja kirjeldab kliimaga seotud oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** kindlakstegemise ja hindamise protsessi. Kirjeldus sisaldab ettevõtja protsessi seoses järgmisega:
 - (a) mõjud kliimamuutustele, eelkõige ettevõtja **KHG heitele** (nagu on nõutud avalikustamiskavade ESRS E1-6);
 - (b) **kliimaga seotud füüsilised riskid** ettevõtja enda tegevuses ja **väärtusahela** eelnevates ja järgnevates etappides, eelkõige:
 - i. kliimaga seotud ohtude kindlakstegemine, võttes arvesse vähemalt suure **heitega** kliimastenaariume, ja
 - ii. hinnang selle kohta, kuidas ettevõtja varad ja äritegevus võivad olla avatud kliimaga seotud ohtudele ja nende suhtes tundlikud, tekitades ettevõtjale suuri **füüsilisi riske**.
 - (c) **kliimaga seotud üleminekuriske** ja võimalusi ettevõtja enda tegevuses ja **väärtusahela** eelnevates ja järgnevates etappides, eelkõige:
 - i. kliimaga seotud üleminekusündmuste kindlakstegemine, võttes arvesse vähemalt kliimastenaariumi, mis on kooskõlas globaalse soojenemise piiramisega 1,5 °C-ni ilma ületamiseta või piiratud ületamisega, ja
 - ii. hinnang selle kohta, kuidas ettevõtja varad ja äritegevus võivad olla avatud nendele kliimaga seotud üleminekusündmustele, tekitades ettevõtjale suuri **üleminekuriske** või **võimalusi**.

⁽³¹⁾ Avalikustamiskava on lisatud kooskõlas komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/2453 sätestatud nõuetega (vorm 1: kliimamuutustega seotud üleminekurisk) ja on kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 (kliimaülemineku võrdluseluste määrus) artikli 12 lõike 1 punktidega d–g ning artikli 12 lõikega 2.

21. Paragrahvi 20 alapunktide b ja c kohaselt nõutava teabe avalikustamisel selgitab ettevõtja, kuidas ta on kasutanud kliimaga seotud **stsenaariumianalüüsi**, sh erinevaid kliimastsenaariume, et teha kindlaks ja hinnata **füüsilisi riske** ja **üleminekuriske** ning võimalusi lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis.

Avalikustamisnõue E1-2 – kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemisega seotud poliitika

22. Ettevõtja kirjeldab poliitikat, mille ta on vastu võtnud kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemisega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste juhtimiseks.
23. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, mil määral ettevõtja rakendab **poliitikat**, mis käsitleb **kliimamuutuste leevendamise** ja nendega **kohanemisega** seotud oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** kindlakstegemist, hindamist, juhtimist ja/või **heastamist**.
24. Paragrahvis 22 nõutav avalikustatav teave sisaldab teavet **poliitika** kohta, mida ettevõtja on rakendanud **kliimamuutuste leevendamise** ja nendega **kohanemisega** seotud oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** juhtimiseks (vt ESRS 2ga seotud poliitika MDR-P „Oluliste kestlikkusaspektide haldamiseks vastu võetud poliitika“).
25. Ettevõtja märgib, kas ja kuidas tema **poliitika** hõlmab järgmisi valdkondi:
- kliimamuutuste leevendamine,**
 - kliimamuutustega kohanemine,**
 - energiatõhusus,
 - taastuenergia** kasutuselevõtt ja
 - muu.

Avalikustamisnõue E1-3 – kliimamuutuste poliitikaga seotud meetmed ja ressursid

26. Ettevõtja avalikustab kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise meetmed ning nende rakendamiseks eraldatud vahendid.
27. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade kliimaga seotud **poliitika** elluviimiseks võetud ja kavandatud peamistest **meetmetest** ja **eesmärkidest**.
28. **Kliimamuutuste leevendamise** ja nendega kohanemisega seotud **meetmete** ja ressursside kirjeldamisel järgitakse põhimõtteid, mis on esitatud ESRS 2 meetmetes MDR-A „Oluliste kestlikkusaspektidega seotud meetmed ja ressursid“.
29. Lisaks ESRS 2 meetmetele MDR-A peab ettevõtja:
- aruandeaastal võetud ja tulevikus kavandatud peamiste **meetmete** loetlemisel esitama **kliimamuutuste leevendamise** meetmed süsinikuheite vähendamise hoobade kaupa, sh looduspõhised lahendused;
 - kliimamuutuste leevendamise meetmete tulemuste kirjeldamisel esitama teavet saavutatud ja eeldatava **KHG heite vähendamise** kohta ja
 - siduma võetud või kavandatud meetmete rakendamiseks vajalikud märkimisväärsed kapitali- ja tegevuskulude rahalised summad järgmisega:
 - finantsaruannete asjakohased kirjed või lisad;
 - komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2021/2178 nõutud peamised tulemusnäitajad ja
 - vajaduse korral komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2021/2178 nõutav kapitalikulude kava.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamisnõue E1-4 – kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemisega seotud eesmärgid

30. Ettevõtja avalikustab kliimaga seotud eesmärgid, mille ta on vastu võtnud.
31. Selle avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade **eesmärkidest**, mille ettevõtja on seadnud **kliimamuutuste leevendamise** ja nendega **kohanemise põhimõtete** toetamiseks ning oluliste kliimaga seotud **mõjude, riskide** ja **võimaluste** käsitlemiseks.
32. Paragrahvis 30 nõutud **eesmärkide** avalikustamine peab sisaldama ESRS 2 eesmärkidega MDR-T „Poliitika ja meetmete tõhususe jälgimine eesmärkide kaudu“ nõutavat teavet.
33. Paragrahvis 30 nõutud avalikustamisega seoses avalikustab ettevõtja, kas ja kuidas ta on seadnud **KHG heite vähendamise eesmärgid** ja/või muud eesmärgid kliimaga seotud oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** juhtimiseks, näiteks **taastuenergia** kasutuselevõtt, energiatõhusus, **kliimamuutustega kohanemine** ning **füüsiliste** või **üleminekuriskide** leevendamine.
34. Kui ettevõtja on seadnud **KHG heite vähendamise eesmärgid** ⁽³²⁾, kohaldatakse ESRS 2 eesmärgid MDR-T ja järgmisi eesmärgid:
 - (a) KHG heite vähendamise eesmärgid avalikustatakse absoluutväärtusena (kas tonnides CO₂ ekvivalendina või protsendina võrdlusaasta **heitest**) ja, kui seda peetakse asjakohaseks, heitemahukust näitava väärtusena;
 - (b) KHG heite vähendamise eesmärgid avalikustatakse **mõjualade 1, 2 ja 3 KHG heite** kohta, kas eraldi või koondatult. Ettevõtja täpsustab **KHG heite vähendamise** koondatud **eesmärkide** puhul, milliseid KHG heite mõjualasid (1, 2 ja/või 3) eesmärk hõlmab, iga vastava KHG heite valdkonnaga seotud osa ja millised KHG on hõlmatud. Ettevõtja selgitab, kuidas on tagatud nende eesmärkide kooskõla KHG inventuuri piiridega (nagu nõutakse avalikustamisnõudes E1-6). KHG heite vähendamise eesmärgid esitatakse brutoarvestuses, st ettevõtja ei võta KHG heite vähendamise eesmärkide saavutamise vahendina arvesse KHG sidumist, **süsinikukrediite** ega välditud heidet;
 - (c) ettevõtja avalikustab oma jooksva võrdlusaasta ja lähtetaseme väärtuse ning ajakohastab alates 2030. aastast oma KHG heite vähendamise eesmärkide võrdlusaastat iga viie aasta järel. Ettevõtja võib avalikustada oma eesmärkide saavutamisel enne jooksvat võrdlusaastat tehtud edusammud, tingimusel et see teave on kooskõlas käesoleva standardi nõuetega;
 - (d) KHG heite vähendamise eesmärgid hõlmavad vähemalt 2030. aasta ja võimaluse korral 2050. aasta eesmärgid. Alates 2030. aastast kehtestatakse eesmärgid iga viie aasta järel;
 - (e) ettevõtja märgib, kas KHG heite vähendamise eesmärgid on teaduspõhised ja sobivad eesmärgiga piirata globaalset soojenemist 1,5 °C-ga. Ettevõtja märgib, millist raamistikku ja meetodit on nende **eesmärkide** kindlaksmääramiseks kasutatud, sh seda, kas need on tuletatud sektori süsinikuheite vähendamise suundumuse alusel ning millised on aluseks olevad kliima- ja **poliitilised stsenaariumid** ning kas eesmärgid on läbinud väliskontrolli. Osana kriitilise tähtsusega eeldustest KHG heite vähendamise eesmärkide seadmisel selgitab ettevõtja lühidalt, kuidas ta on võtnud arvesse tulevasi suundumusi (nt müügi mahuh muutused, klientide eelistuste ja nõudluse muutumine, regulatiivsed tegurid ja uued tehnoloogiad) ning kuidas need võivad mõjutada nii tema KHG heidet kui ka heitkoguste vähendamist, ja

⁽³²⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 2 näitajana nr 4 („Investeeringud äriühingutesse, kes ei ole ellu viinud CO₂ heite vähendamise algatusi“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega, ning on kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 (kliimaülemineku võrdlusaluste määrus) artikliga 6.

- (f) ettevõtja kirjeldab eeldatavaid **süsinikuheite vähendamise hoobasid** ja nende üldist kvantitatiivset panust KHG heite vähendamise eesmärkide saavutamisse (nt energia- või materjalitõhusus ja tarbimise vähendamine, kütuse vahetamine, **taastuenergia** kasutamine, toote ja protsessi järkjärguline kasutuselt kõrvaldamine või asendamine).

Avalikustamisnõue EI-5 – energiatarbimine ja energiaallikate jaotus

35. **Ettevõtja esitab teabe oma energiatarbimise ja energiaallikate jaotuse kohta.**
36. Käesoleva avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade ettevõtja energia kogutarbimisest absoluutväärtusena, energiatõhususe parandamisest, kokkupuutest söe, nafta ja gaasiga seotud tegevustega ning **taastuenergia** osakaalust tema üldises energiaallikate jaotuses.
37. Paragrahvis 35 nõutav avalikustamine hõlmab kogu ettevõtja enda tegevusega seotud energiatarbimist megavatt-tundides järgmiselt:
- (a) fossiilsetest energiaallikatest toodetud energia kogutarbimine ⁽³³⁾;
 - (b) tuumaenergiaallikatest toodetud energia kogutarbimine;
 - (c) taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kogutarbimine järgmise jaotuse alusel:
 - i. kütusetarbimine taastuvatest energiaallikatest, sh biomass (mis hõlmab ka bioloogilist päritolu tööstus- ja olmejäätmeid), biokütused, biogaas, taastuvatest energiaallikatest toodetud vesinik ⁽³⁴⁾ jne;
 - ii. taastuvatest energiaallikatest toodetud ostenud või omandatud elektri-, soojus-, auru- ja jahutusenergia tarbimine ja
 - iii. muuks kui kütuseks kasutatava oma toodetud taastuenergia tarbimine.
38. Ettevõtja, kes tegutseb **suure kliimamõjuga sektorites** ⁽³⁵⁾, jaotab täiendavalt oma fossiilsetest energiaallikatest toodetud energia kogutarbimise järgmiselt:
- (a) kütusetarbimine: süsi ja söetooted;
 - (b) kütusetarbimine: toornafta ja naftasaadused;
 - (c) kütusetarbimine: maagaas;
 - (d) kütusetarbimine muudest fossiilsetest allikatest;
 - (e) fossiilsetest energiaallikatest toodetud **ostenud või omandatud elektri-, soojus-, auru- või jahutusenergia** tarbimine;

⁽³³⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 5 („Taastumatu energia tarbimise ja tootmise osakaal“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega. Jaotus on aluseks põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavale näitajale, mis on esitatud sama lisa tabelis 2 näitajana nr 5 („Energiatarbimise jaotus taastumatute energiaallikate liikide kaupa“).

⁽³⁴⁾ Vastab taastuvatest energiaallikatest toodetud vesinikku käsitlevatele nõuetele delegeeritud õigusaktides: komisjoni 10. veebruari 2023. aasta delegeeritud määrus (EL), millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001 ja kehtestatakse üksikasjalikke norme sisaldav liidu metoodika muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud vedelate ja gaasiliste transpordikütuste tootmiseks, ja komisjoni 10. veebruari 2023. aasta delegeeritud määrus (EL), millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001, kehtestades ringlusse võetud süsinikupõhistest kütustest tuleneva kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise miinimumläveni ja määrates kindlaks metoodika muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud vedelatest ja gaasilistest transpordikütustest ja ringlusse võetud süsinikupõhistest kütustest tuleneva kasvuhoonegaaside heitkoguste vähenemise hindamiseks.

⁽³⁵⁾ Suure kliimamõjuga sektorid on loetletud NACE jagudes A-H ja L (nagu on määratletud komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2022/1288).

39. Lisaks peab ettevõtja vajaduse korral avalikustama eraldi jaotusena oma **taastumatu energia** ja **taastuenergia** tootmise megavatt-tundides ⁽³⁶⁾.

Energiamahukuse netotulu alusel ⁽³⁷⁾

40. Ettevõtja esitab teabe energiamahukuse kohta (energia kogutarbimine netotulu kohta) seoses tegevusega **suure kliimamõjuga sektorites**.
41. Paragrahvis 40 nõutud energiamahukuse avalikustamine põhineb üksnes energia kogutarbimisel ja puhastulul seoses tegevusega **suure kliimamõjuga sektorites**.
42. Ettevõtja märgib ära **suure kliimamõjuga sektorid**, mida kasutatakse paragrahvis 40 nõutud energiamahukuse kindlaksmääramiseks.
43. Ettevõtja avalikustab **suure kliimamõjuga sektorites** toimuvast tegevusest saadud puhastulu summa võrdluse asjaomase finantsaruannete kirje või lisadega (nimetaja paragrahvis 40 nõutud energiamahukuse arvutamisel).

Avalikustamisnõue E1-6 – 1., 2. ja 3. mõjuala koguheide ning KHG koguheide

44. Ettevõtja avalikustab CO₂ ekvivalenttonnides järgmise ⁽³⁸⁾:
- (a) **mõjuala 1 KHG koguheide;**
 - (b) **mõjuala 2 KHG koguheide;**
 - (c) **mõjuala 3 KHG koguheide;**
 - (d) **KHG heide kokku.**
45. Paragrahvis 44 sätestatud avalikustamisnõude eesmärk seoses järgmisega:
- (a) paragrahvi 44 alapunktis a nõutud **mõjuala 1 KHG koguheide** annab ülevaate ettevõtja otsestest mõjudest kliimamuutustele ja heitkogustega kauplemise süsteemidega reguleeritud KHG koguheitte osakaalust;
 - (b) paragrahvi 44 alapunktis b nõutud **mõjuala 2 KHG koguheide** annab ülevaate kaudsetest mõjudest, mida avaldab kliimamuutustele ettevõtja tarbitud energia, olenemata sellest, kas see on ostetud või omandatud väljastpoolt;
 - (c) paragrahvi 44 alapunktis c nõutud **mõjuala 3 KHG koguheide** annab ülevaate KHG heitest, mis tekib ettevõtja väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides väljastpoolt tema KHG 1. ja mõjuala 2 heidet. Paljude ettevõtjate jaoks võib mõjuala 3 KHG heide olla KHG inventuuri peamine osa ja ettevõtja **üleminekuriskide** oluline mõjutaja;

⁽³⁶⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 5 („Taastumatu energia tarbimise ja tootmise osakaal“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega.

⁽³⁷⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 6 („Investeerimisobjektiks olevate äriühingute kasvuhoonegaaside heitemahukus“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽³⁸⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 1 ja 2 („Kasvuhoonegaaside heide“ ja „CO₂ jalajälg“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega. See teave on kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 (kliimaülemineku võrdluseluste määrus) artikli 5 lõikega 1, artikliga 6 ja artikli 8 lõikega 1.

- (d) paragrahvi 44 alapunktis d nõutud KHG **koguheide** annab üldise ülevaate ettevõtja KHG heitest ja sellest, kas see tekib tema enda tegevusest või väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides. Selle teabe avalikustamine on eeltingimus, et mõõta edusamme KHG heite vähendamisel kooskõlas ettevõtja kliimaalaste **eesmärkide** ja ELi **poliitikaeesmärkidega**.

Käesoleva avalikustamismõõdega ette nähtud teavet on vaja ka selleks, et mõista ettevõtja kliimaga seotud **üleminekuriske**.

46. Kui ettevõtja avalikustab paragrahviga 44 nõutava teabe **KHG heite** kohta, viitab ta ESRS 1 paragrahvidele 62–67. Põhimõtteliselt ei piirdu andmed ettevõtja väärtusahela eelnevatesse ja järgnevatesse etappi kuuluvate sidus- või ühisettevõtete KHG heite kohta (ESRS 1 paragrahv 67) omatava osaga omakapitalist. Oma sidusettevõtete, ühisettevõtete, konsolideerimata tütaretevõtjate (investeeringusüksused) ja lepingupõhiste kokkulepete puhul, mis on ühiskokkulepped, mis ei ole struktureeritud üksuse kaudu, (st ühiselt kontrollitavad tegevused ja varad), lisab ettevõtja KHG heitkogused vastavalt sellele, kui suur on tema **kontroll tegevuse** üle.
47. Kui aruandva ettevõtja ja selle **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappide määratluses tehakse olulisi muudatusi, avalikustab ettevõtja need muudatused ja selgitab nende mõju enda aruannetes esitatud KHG **heite** aastatevahelisele võrreldavusele (st mõju jooksva ja eelmise aruandeperioodi KHG heite võrreldavusele).
48. Paragrahvi 44 alapunktis a nõutud **mõjuala 1 KHG koguheite** avalikustamine hõlmab järgmist:
- (a) mõjuala 1 KHG koguheide CO₂ ekvivalenttonnides;
 - (b) reguleeritud heitkogustega kauplemise süsteemide alla kuuluva mõjuala 1 KHG heite osakaal.
49. Paragrahvi 44 alapunktis b nõutud **mõjuala 2 KHG koguheite** avalikustamine hõlmab järgmist:
- (a) asukohapõhine mõjuala 2 KHG koguheide CO₂ ekvivalenttonnides;
 - (b) turupõhine mõjuala 2 KHG koguheide CO₂ ekvivalenttonnides.
50. **Mõjualade 1 ja 2 heite** puhul, mis on avalikustatud vastavalt paragrahvi 44 alapunktidele a ja b, esitab ettevõtja teabe heitkoguste kohta järgmise jaotuse alusel:
- (a) konsolideeritud kontsern (ema- ja tütaretevõtjad) ja
 - (b) investeerimisobjektid, nt sidusettevõtted, ühisettevõtted või konsolideerimata tütaretevõtjad, mis ei ole konsolideeritud kontserni finantsaruannetes täielikult konsolideeritud, samuti lepingupõhised kokkulepped, mis on ühised kokkulepped, mis ei ole struktureeritud üksuse kaudu (st ühiselt kontrollitavad tegevused ja varad) ja mille tegevust ettevõtja kontrollib.
51. Paragrahvi 44 alapunktis c nõutud **mõjuala 3 KHG koguheite** avalikustamine hõlmab KHG heidet CO₂ ekvivalenttonnides igast **mõjuala 3** olulisest **kategooriast** (st iga mõjuala 3 kategooria, mis on ettevõtja jaoks prioriteetne).
52. Paragrahvi 44 alapunktis d nõutud **KHG koguheite** avalikustamine on paragrahvi 44 alapunktides a–c nõutud **mõjualade 1, 2 ja 3 KHG heite** summa. KHG koguheide avalikustatakse eraldi, eristades järgmist:
- (a) aluseks olevast mõjuala 2 KHG heitest tuletatud KHG koguheide, mida mõõdetakse asukohapõhise meetodi abil;

(b) aluseks olevast mõjuala 2 KHG heitest tuletatud KHG koguheide, mida mõõdetakse turupõhise meetodi abil.

KHG heitemahukuse netotulu alusel ⁽³⁹⁾

53. Ettevõtja avalikustab oma KHG heitemahukuse (KHG koguheide puhastulu kohta).
54. Paragrahvis 53 nõutud KHG heitemahukuse avalikustamisel esitatakse KHG **koguheide** CO₂ ekvivalenttonnides (nagu on nõutud paragrahvi 44 alapunktis d) netotulu kohta.
55. Ettevõtja avalikustab netotulusummade (nimetaja paragrahvis 53 nõutud KHGde **heite** mahukuse arvutamisel) võrdluse finantsaruannete asjaomase kirje või lisadega.

Avalikustamisnõue E1-7 – KHG sidumine ja KHG heite vähendamise projektid, mida rahastatakse süsinikukrediitide kaudu

56. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:
 - (a) KHG sidumine ja ladustamine CO₂ ekvivalenttonnides, mis tuleneb projektidest, mille ta võib olla enda tegevuses välja töötanud või millele oma väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides kaasa aidanud, ja
 - (b) vähendatud või seotud KHG heitkoguste summa, mis tuleneb väljaspool ettevõtja väärtusahelat ellu viidud kliimamuutuste leevendamise projektidest, mida ta on rahastanud või kavatseb rahastada süsinikukrediitide ostmise kaudu.
57. Avalikustamisnõude eesmärk on:
 - (a) anda ülevaade ettevõtja **meetmetest** KHG lõplikuks eemaldamiseks atmosfäärist või selle eemaldamise aktiivseks toetamiseks, et potentsiaalselt saavutada **nullnetoesmärgid** (nagu on märgitud paragrahvis 60);
 - (b) anda ülevaade sellest, millises ulatuses ja millise kvaliteediga on ettevõtja ostnud või kavatseb vabatahtlikult osta turult **süsinikukrediite**, millega saab potentsiaalselt toetada oma KHG heite neutraalsuse väiteid (nagu on märgitud paragrahvis 61).
58. Teave **KHG sidumise ja ladustamise** kohta, mille avalikustamist nõutakse paragrahvi 56 alapunktis a, hõlmab vajaduse korral järgmist:
 - (a) KHG sidumise ja ladustamise üldkogus CO₂ ekvivalenttonnides, mis avalikustatakse jaotatuna ja eraldi ettevõtja enda tegevuse ja väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappide kohta ning sidumis tegevuste kaupa liigitatuna, ja
 - (b) ettevõtja kasutatavad arvutuslikud eeldused, meetodikad ja raamistikud.
59. Teave **süsinikukrediitide** kohta, mille avalikustamist nõutakse paragrahvi 56 alapunktis b, hõlmab vajaduse korral järgmist:
 - (a) ettevõtja **väärtusahelast** välja jäävate süsinikukrediitide kogusumma CO₂ ekvivalenttonnides, mida on kontrollitud tunnustatud riiklike või rahvusvaheliste kvaliteedistandardite alusel ja mis on aruandeperioodil tühistatud, ja

⁽³⁹⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 3 („Investeeringusobjektiks olevate äriühingute kasvuhoonegaaside heitemahukus“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega. See teave on kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 (kliimaülemineku võrdlusaluste määrus) artikli 8 lõikega 1.

- (b) ettevõtja väärtusahelast välja jäävate süsinikukrediitide kogusumma (CO₂ ekvivalenttonnides), mis kavatakse tulevikus tühistada, ja teave selle kohta, kas need põhinevad olemasolevatel lepingulistel kokkulepetel.
60. Kui ettevõtja avalikustab lisaks **KHG koguheitte vähendamise eesmärkidele** (nagu nõutakse avalikustamisnõude E1-4 paragrahvis 30) KHG **nullnetoheitte eesmärgi**, selgitab ta kohaldamisala, kohaldatud meetodeid ja raamistikke ning seda, kuidas kavatakse KHG **jääkheitte** (pärast KHG heite vähendamist ligikaudu 90–95 % võrra koos võimalusega teha põhjendatud sektoripõhiseid erinevusi kooskõlas tunnustatud sektoripõhise süsinikuheitte vähendamise suundumusega) neutraliseerida nt KHG sidumisega ettevõtja enda tegevuses ja väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides.
61. Kui ettevõtja võib olla avalikustanud väiteid KHG heite neutraalsuse kohta, mis hõlmab **süsinikukrediitide** kasutamist, selgitab ta järgmist:
- (a) kas ja kuidas on nendele väidetele lisatud KHG **heitte vähendamise eesmärgid**, nagu on nõutud avalikustamisnõudega ESRS E1-4;
- (b) kas ja kuidas need väited ja süsinikdioksiidil arvestusühikutele tuginemine ei takista ega vähenda tema KHG heite vähendamise eesmärkide⁽⁴⁰⁾ või vajaduse korral netonullheitte eesmärgi saavutamist ja
- (c) kasutatud süsinikukrediitide usaldusväärsus ja terviklikkus, sh viidates tunnustatud kvaliteedistandarditele.

Avalikustamisnõue E1-8 – ettevõttesisene süsinikuheitte hinnastamine

62. **Ettevõtja avalikustab, kas ta kohaldab ettevõttesiseseid süsinikuheitte kavasisid, ja kui kohaldab, siis kuidas need toetavad tema otsuste tegemist ning kliimaga seotud poliitika ja eesmärkide rakendamist.**
63. Paragrahvis 62 nõutav teave peab sisaldama järgmist:
- (a) ettevõttesisese süsinikuheitte maksustamise kava liik, näiteks varihinnad, mida kohaldatakse kapitalikulude või teadus- ja arendustegevuse investeerimisotsuste tegemisel, ettevõttesisesed CO₂ tasud või vahendid;
- (b) süsinikuheitte maksustamise kavade konkreetne kohaldamisala (tegevusalad, geograafilised piirkonnad, üksused jne);
- (c) CO₂ hinnad, mida kohaldatakse vastavalt kava liigile, ja hindade kindlaksmääramise kriitilised eeldused, sh kohaldatavate CO₂ hindade allikas ja miks neid peetakse valitud kasutuse jaoks asjakohaseks. Ettevõtja võib avalikustada CO₂ hindade arvutamise meetodika, sh selle, mil määral on need kehtestatud teaduslike suuniste alusel ja kuidas nende edasine areng on seotud teaduspõhiste süsinikuheitte maksustamise trajektooridega, ja
- (d) jooksva aasta ligikaudsed KHG koguheitte mahud mõjualade 1, 2 ja vajaduse korral 3 kohta nende süsteemidega hõlmatud CO₂ ekvivalenttonnides ning nende osakaal ettevõtja KHG **koguheitte** igas vastavas mõjualas.

Avalikustamisnõue E1-9 – olulistest füüsilistest ja üleminekuriskidest ning potentsiaalsetest kliimaga seotud võimalustest tulenev oodatav finantsmõju

64. **Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:**
- (a) **oluliste füüsiliste riskide oodatav finantsmõju;**
- (b) **oluliste üleminekuriskide oodatav finantsmõju ja**
- (c) **oluliste kliimaga seotud võimaluste kasutamise potentsiaal.**

⁽⁴⁰⁾ See teave on kooskõlas ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1119 (ELi kliimaseadus) artikli 2 lõikega 1.

65. Paragrahvis 64 nõutav teave täiendab praegust **finantsmõju** käsitlevat teavet, mida nõutakse ESRS 2 avalikustamismisnõude SBM-3 paragrahvi 48 alapunktiga d. Selle avalikustamismisnõude eesmärk seoses järgmisega:
- (a) olulistest **füüsilistest riskidest** ja **üleminekuriskidest** tulenev **oodatav finantsmõju** – anda ülevaade sellest, kuidas need riskid avaldavad (või põhjendatud eelduste kohaselt avaldavad) olulist mõju ettevõtja finantsseisundile, finantstulemustele ja rahavoogudele lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis. Kohaldamismisnõuetes AR 10–AR 13 nõutud säilenõukusanalüüsi tegemiseks kasutatud **stsenaariumianalüüsi** tulemused peaksid olema aluseks olulistest füüsilistest ja üleminekuriskidest tuleneva oodatava finantsmõju hindamisel;
 - (b) potentsiaal kasutada olulisi kliimaga seotud **võimalusi** – võimaldada ülevaate andmist sellest, kuidas ettevõtja võib olulistest kliimaga seotud võimalustest saada majanduslikku kasu. See avalikustamine täiendab peamisi tulemusnäitajaid, mis avalikustatakse kooskõlas komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2021/2178.
66. Paragrahvi 64 alapunktis a nõutud olulistest **füüsilistest riskidest** tuleneva **oodatava finantsmõju** avalikustamine hõlmab järgmist ⁽⁴¹⁾:
- (a) olulisele füüsilisele riskile avatud varade rahaline summa ja osakaal (protsentides) varadest lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis enne **kliimamuutustega kohanemise meetmete** arvessevõtmist; nende varade rahalised summad on jaotatud akuutse ja kroonilise füüsilise riski alusel ⁽⁴²⁾;
 - (b) olulisele füüsilisele riskile avatud varade osakaal, mis on hõlmatud **kliimamuutustega kohanemise meetmetega**;
 - (c) olulisele füüsilisele riskile avatud oluliste varade asukoht ⁽⁴³⁾ ja
 - (d) olulisele füüsilisele riskile avatud äritegevusest saadud netotulu rahaline summa ja osakaal (protsentides) lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis.
67. Paragrahvi 64 alapunktis b nõutud teave olulisest üleminekuriskist tuleneva **oodatava finantsmõju** kohta hõlmab järgmist:
- (a) olulisele üleminekuriskile avatud varade rahaline summa ja osakaal (protsentides) lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis enne **kliimamuutuste leevendamise meetmete** arvessevõtmist;
 - (b) olulisele üleminekuriskile avatud varade osakaal, mis on hõlmatud **kliimamuutuste leevendamise meetmetega**;
 - (c) ettevõtja kinnisvara jaotus bilansilise väärtuse alusel energiatõhususe klasside kaupa ⁽⁴⁴⁾;
 - (d) kohustised, mida võib olla vaja kajastada finantsaruannetes lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis, ja
 - (e) olulisele üleminekuriskile avatud äritegevusest saadud netotulu rahaline summa ja osakaal (protsentides) lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis, sh vajaduse korral puhastulu, mis on saadud ettevõtja sõe, nafta ja gaasiga seotud valdkondades tegutsevatest klientidelt.

⁽⁴¹⁾ See teave on kooskõlas komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2020/1818 (kliima võrdlusaluste määrus).

⁽⁴²⁾ Avalikustamismisnõue on kooskõlas komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/2453 sätestatud nõuetega (vorm 5: pangaportfell – kliimamuutustega seotud füüsiline risk: füüsilise riskiga seotud riskipositsioonid).

⁽⁴³⁾ Avalikustamismisnõue on kooskõlas komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/2453 sätestatud nõuetega (vorm 5: pangaportfell – kliimamuutustega seotud füüsiline risk: füüsilise riskiga seotud riskipositsioonid).

⁽⁴⁴⁾ Avalikustamismisnõue on kooskõlas komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/2453 sätestatud nõuetega (vorm 2: pangaportfell – kliimamuutustega seotud üleminekurisk: kinnisvaratagatisega laenud – tagatise energiatõhusus).

68. Ettevõtja avalikustab võrdlused finantsaruannete asjaomaste kirjete või lisadega järgmise puhul:
- (a) olulisele füüsilisele riskile avatud varade ja netotulu olulised summad (nagu on nõutud paragrahvis 66);
 - (b) olulisele üleminekuriskile avatud varade, kohustiste ja netotulu olulised summad (nagu on nõutud paragrahvis 67).
69. Kliimaga seotud **võimaluste** kasutamise potentsiaali avalikustamisel, mida nõutakse paragrahvi 64 alapunktis c, võtab ettevõtja arvesse järgmist ⁽⁴⁵⁾:
- (a) **kliimamuutuste leevendamise** ja nendega kohanemise **meetmetest** tulenev eeldatav kulude kokkuhoid ja
 - (b) võimalik turu suurus või eeldatavad muutused netotulus, mis tuleneb vähese süsinikuheitega toodetest ja teenustest või kohanemislahendustest, millele ettevõtjal on või võib olla juurdepääs.
70. **Võimalustest** tuleneva **finantsmõju** kvantifitseerimist ei nõuta, kui selline avalikustamine ei vasta ESRS 1 B liites „Teabe kvalitatiivsed omadused“ esitatud kasuliku teabe kvalitatiivsetele omadustele.

⁽⁴⁵⁾ See teave on kooskõlas komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2020/1818 (kliima võrdlusaluste määrus).

A liide.

Kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS E1 lahutamatu osa. See toetab käesolevas standardis sätestatud avalikustamisnõuete kohaldamist ja sel on standardi teiste osadega sama pädevus.

Strateegia

Avalikustamisnõue E1-1 – üleminekukava kliimamuutuste leevendamiseks

- AR 1. **Üleminekukava** on seotud ettevõtja jõupingutustega **kliimamuutuste leevendamisel**. Üleminekukava avalikustamisel peaks ettevõtja esitama kõrgetasemelise selgituse selle kohta, kuidas ta kohandab oma strateegiat ja **ärimudelit**, et tagada kooskõla kestlikule majandusele üleminekuga ja globaalse soojenemise piiramisega 1,5 °C-ni kooskõlas Pariisi kokkuleppega (või mõne ajakohastatud rahvusvahelise kliimamuutuste kokkuleppega) ja eesmärgiga saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus ilma nimetatud temperatuuritõusu taseme ületamiseta või piiratud ületamisega, nagu on sätestatud määruses (EL) 2021/1119 (Euroopa kliimaseadus), ning vajaduse korral teave selle kohta, kuidas ettevõtja vähendab oma seotust söe ning nafta ja gaasiga seotud tegevusega.
- AR 2. Kõigi sektorite avaliku **poliitikaga** ei ole veel kindlaks määratud valdkondlikke heitkoguste muutuste suundumusi. Seega tuleks paragrahvi 16 alapunkti a kohast avalikustamist, mis puudutab **üleminekukava** kooskõla eesmärgiga piirata globaalset soojenemist 1,5 °C-ni, mõista ettevõtja KHG **heite vähendamise eesmärgi** avalikustamisena. Paragrahvi 16 alapunkti a kohasel avalikustamisel võrreldakse andmeid 1,5 °C-ni liikumise suundumusega. See võrdlusalus peaks põhinema kas sektoripõhisel süsinikuheite vähendamise suundumusel, kui see on ettevõtja sektori puhul kättesaadav, või kogu majandust hõlmaval stsenaariumil, pidades silmas selle piiratust (st see on **heite vähendamise** sihtide lihtne ülekandmine riigi tasandilt ettevõtja tasandile). Selle kohaldamisnõude puhul tuleks arvesse võtta ka kohaldamisnõudeid AR 26 ja AR 27 ning nendega seotud sektoripõhiseid süsinikuheite vähendamise suundumusi.
- AR 3. Paragrahvi 16 alapunkti d kohaselt nõutava teabe avalikustamisel võib ettevõtja arvesse võtta järgmist:
- põhivaradega seotud kumulatiivseid **tulevasi KHG heitkoguseid** aruandeaastast kuni aastateni 2030 ja 2050 (CO₂ ekvivalenttonnides). Seda hinnatakse hinnangulise mõjualade 1 ja 2 KHG heite summana aktiivsete ja kindlalt kavandatud põhivarade kasutusaja jooksul. Põhivarad on ettevõtja omandis või kontrolli all olevad varad ning need koosnevad olemasolevast ja kavandatavast varast (nt paiksed või teisaldatavad **käitised**, rajatised ja seadmed), mis tekitavad märkimisväärset otsest või energiaga seotud KHG heidet. Kindlalt kavandatud põhivarad on need, mille ettevõtja järgmise viie aasta jooksul väga tõenäoliselt kasutusele võtab.
 - kumulatiivsed tulevased KHG heitkogused, mis on seotud müüdüd toodete otseste kasutuseta KHG heitega (CO₂ ekvivalenttonnides), mida hinnatakse toodete müügi mahuna aruandeaastal korratatuna hinnangulise otseste kasutuseta KHG heitega toodete eeldatava kasutusaja jooksul. Seda nõuet kohaldatakse üksnes juhul, kui ettevõtja on tunnistanud **mõjuala 3 kateooria** „Müüdüd toodete kasutamine“ oluliseks vastavalt avalikustamisnõude E1-6 paragrahvile 51, ja
 - selgitus kavade kohta, mille eesmärk on juhtida ettevõtja KHG heite mahukate ja energiamahukate varade ja toodete ümberkujundamist, kasutuselt kõrvaldamist või järkjärgulist kasutuselt kõrvaldamist.

- AR 4. Paragrahvi 16 alapunkti e kohaselt nõutava teabe avalikustamisel selgitab ettevõtja, kuidas peaks aja jooksul toimuma tema majandustegevuse vastavusse viimine komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2021/2139 sätetega eesmärgiga toetada üleminekut kestlikule majandusele. Seejuures võtab ettevõtja arvesse peamisi tulemusnäitajaid, mis tuleb määruse (EL) 2020/852 artikli 8 kohaselt avalikustada (eelkõige taksonoomiaga kooskõlas olevad tulud ja kapitalikulud ning vajaduse korral kapitalikulude kavad).
- AR 5. Paragrahvi 16 alapunkti g kohaselt nõutava teabe avalikustamisel märgib ettevõtja, kas ta on Pariisi kokkulepet järgivatest ELi võrdlusalustest välja jäetud või mitte vastavalt väljajätmise kriteeriumidele, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 (kliimaalaste võrdlusaluste standardite määrus) artikli 12 lõike 1 punktides d–g ⁽⁴⁶⁾ ja artikli 12 lõikes 2 ⁽⁴⁷⁾.

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

- AR 6. Paragrahvi 19 alapunkti a kohaselt nõutava säilenõtkusanalüüsi ulatust käsitleva teabe avalikustamisel selgitab ettevõtja, milline osa tema enda tegevusest ja **väärtusahela** eelnevatest ja järgnevatest etappidest ning millised olulised **füüsilised riskid** ja **üleminekuriskid** võidi analüüsist välja jätta.
- AR 7. Paragrahvi 19 alapunkti b kohaselt nõutava teabe avalikustamisel selle kohta, kuidas säilenõtkusanalüüs on tehtud, selgitab ettevõtja järgmist:
- kriitilised eeldused selle kohta, kuidas üleminek vähese CO₂ heitega ja säilenõtkele majandusele mõjutab ümbritsevaid makromajanduslikke suundumusi, energiatarbimist ja energiaallikate jaotust ning tehnoloogia kasutuselevõtu eeldusi;
 - kohaldatud ajaperspektiivid ja nende kooskõla kliima- ja äristsenaariumidega, mida võetakse arvesse oluliste **füüsiliste** ja **üleminekuriskide** kindlaksmääramisel (kohaldamisnõuded AR 11–AR 12) ja **KHG heite vähendamise eesmärkide** seadmisel (esitatud avalikustamisnõude E 1-4 kohaselt), ja
 - kuidas on võetud arvesse oluliste **füüsiliste** ja **üleminekuriskide** (nagu on nõutud avalikustamisnõudega E1-9) ning **leevendusmeetmete** ja -ressursside (avalikustatud avalikustamisnõude E1-3 kohaselt) hinnangulist **oodatavat finantsmõju**.

⁽⁴⁶⁾ Kliimaalaste võrdlusaluste standardite määruse artikli 12 lõikes 1 on sätestatud: „Pariisi kokkulepet järgivate ELi võrdlusaluste haldurid jätavad kõnealustest võrdlusalustest välja kõik järgmised ettevõtted:

- ettevõtted, kes saavad 1 % või rohkem oma tulust kivi- ja pruunsöe uurimisest, kaevandamisest, jaotamisest või rafineerimisest, või
- ettevõtted, kes saavad 10 % või rohkem oma tulust vedelkütuste uurimisest, ammutamisest, jaotamisest või rafineerimisest, või
- ettevõtted, kes saavad 50 % või rohkem oma tulust gaaskütuste uurimisest, ammutamisest, tootmisest või jaotamisest, või
- ettevõtted, kes saavad 50 % või rohkem oma tulust elektritootmisest, mille puhul KHG heitemahukus on üle 100 g CO₂ e/kWh.“

Artikli 12 lõikega 2 on ette nähtud järgmine: „Pariisi kokkulepet järgivate ELi võrdlusaluste haldurid jätavad kõnealustest võrdlusalustest kooskõlas käesoleva määruse artikli 13 lõike 2 kohaste hinnanguid käsitlevate eeskirjadega välja ettevõtted, kelle puhul nad või välised andmepakkujad leiavad, et need ettevõtted kahjustavad märkimisväärselt üht või mitut Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852 artiklis 9 osutatud keskkonaeesmärki“.

⁽⁴⁷⁾ See avalikustamisnõue on kooskõlas komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/2453 sätestatud nõuetega (vorm 1: kliimamuutustega seotud üleminekurisk).

- AR 8. Paragrahvi 19 alapunkti c kohaselt nõutava teabe avalikustamisel säilenõtkusanalüüsi tulemuste kohta selgitab ettevõtja järgmist:
- säilenõtkusanalüüsi ebakindlad valdkonnad ning see, mil määral ettevõtja strateegia, investeerimisotsuste ning praeguste ja kavandatavate **leevendusmeetmete** määratluses võetakse arvesse riskile avatud varasid ja äritegevust;
 - ettevõtja võime oma **ärimudelit** lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis kliimamuutustega kohandada, näiteks pideva juurdepääsu tagamisega taskukohase kapitalihinnaga rahastamisele, olemasolevate varade ümberpaigutamise, ajakohastamise või kasutuselt kõrvaldamisega, oma toodete ja teenuste portfelli muutmise ning tööjõu ümberõppega.

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue IRO-1 – kliimaga seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus

- AR 9. Paragrahvi 20 alapunkti a kohaselt nõutava teabe avalikustamisel kliimamõjude kindlakstegemise ja hindamise kohta selgitab ettevõtja, kuidas ta on:
- vaadanud läbi oma tegevuse ja kavad, et teha kindlaks tegelikud ja võimalikud tulevased KHG heite allikad ning vajaduse korral muud kliimaga seotud mõjude põhjustajad (nt musta süsiniku või troposfääri osooni **heide** või **maakasutuse muutus**) enda tegevuses ja kogu väärtusahelas, ja
 - hinnanud oma tegelikke ja võimalikke mõjusid kliimamuutustele (st oma KHG koguheidet).
- AR 10. Ettevõtja võib siduda paragrahvi 20 alapunkti a ja kohaldamisnõude AR 9 alusel avalikustatud teabe järgmiste avalikustamisnõuete alusel avalikustatud teabega: avalikustamisnõue E1-1, paragrahvi 16 alapunkt d tulevase KHG heite kohta; avalikustamisnõue E1-4 ja avalikustamisnõue E1-6.
- AR 11. Paragrahvi 20 alapunkti b kohaselt nõutava teabe avalikustamisel **füüsiliste riskide** kindlakstegemise ja hindamise protsesside kohta selgitab ettevõtja, kas ja kuidas ta on:
- kindlaks teinud kliimaga seotud ohud (vt tabel allpool) lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis ning kontrollinud, kas tema varad ja äritegevus võivad nende ohtudega kokku puutuda;
 - määratlenud lühikese, keskmise ja pika perspektiivi ning kuidas need määratlused on seotud tema varade eeldatava kasutusaja, strateegilise planeerimise ajaperspektiivide ja kapitali jaotamise kavadega;
 - hinnanud, mil määral võivad tema varad ja äritegevus kokku puutuda tuvastatud kliimaga seotud ohtudega ja olla nende suhtes tundlikud, võttes arvesse ohtude tõenäosust, ulatust ja kestust ning ettevõtja asukohale ja **tarneahelatele** omaseid georuumilisi koordinaate (näiteks ühine statistiliste territoriaalüksuste liigitus NUTS ELi territooriumil), ja
 - kuidas kliimaga seotud ohtude kindlakstegemisel ning kokkupuute ja tundlikkuse hindamisel võetakse arvesse suure **heitega kliimastenaariume**, mis põhinevad näiteks valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma (IPCC) stsenaariumil SSP5–8.5 või nendel heitestsenaariumidel põhinevatel asjakohastel piirkondlikel kliimaprognoosidel või finantssüsteemi keskkonnahoidlikuks muutmise võrgustiku (NGFS) suure füüsilise riskiga kliimastenaariumidel nagu „Kasvuhoonemaailm“ või „Liiga vähe, liiga hilja“. Kliimaga seotud **stsenaariumianalüüsi** üldnõuded on esitatud paragrahvides 18 ja 19 ning avalikustamisnõuetes AR 13 ja AR 15.

Kliimaga seotud ohtude liigitus

(Allikas: komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2021/2139)

	Temperatuuriga seotud	Tuulega seotud	Veega seotud	Tahke massiga seotud
Kroonilised	Muutuv (õhu-, magevee-, merevee-)temperatuur	Muutuvad tuulemustrid	Muutuvad sademete mustrid ja liigid (vihm, rahe, lumi/jää)	Rannikuerosioon
	Kuumastress		Sademete hulga või veerežiimi muutlikkus	Mulla degradeerumine
	Temperatuuri kõikumine		Ookeanide hapestumine	Mullaerosioon
	Igikeltsa sulamine		Soolase vee sissetung	Maavoole
			Meretaseme tõus	
			Veestress	
Akuutne	Kuumalaine	Tsüklonid, orkaanid, taifuunid	Põud	Laviin
	Külmalaine / pakane	Tormid (sh lume-, tolmu- ja liivatormid)	Suur sademete hulk (vihm, rahe, lumi/jää)	Maalihe
	Metsapõleng	Tornaado	Üleujutus (rannik, jõed, vihmatekkeline, põhjavesi)	Maapinna vajumine
			Liustikujärve kallaste murdumine	

AR 12. Paragrahvi 20 alapunkti c kohaselt nõutava teabe avalikustamisel **üleminekuriskide** ja **-võimaluste** kindlakstegemise kohta selgitab ettevõtja, kas ja kuidas ta on:

- kindlaks teinud üleminekusündmused (vt tabel allpool) lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis ning kontrollinud, kas tema varad ja äritegevus võivad nende sündmustega kokku puutuda. Üleminekuriskide ja -võimaluste korral võib pikaajalisena käsitatav hõlmata rohkem kui kümneaastast ajavahemikku ja olla kooskõlas kliimaga seotud avaliku **poliitika** eesmärkidega;
- hinnanud, mil määral võivad tema varad ja äritegevus olla avatud kindlaks tehtud üleminekusündmustele ja nende suhtes tundlikud, võttes arvesse üleminekusündmuste tõenäosust, ulatust ja kestust;
- andnud teavet üleminekusündmuste kindlakstegemise ja kokkupuute hindamise kohta kliimaga seotud **stsenaariumianalüüsi** abil, võttes arvesse vähemalt stsenaariumi, mis on kooskõlas Pariisi kokkuleppega ja kliimamuutuste piiramisega 1,5 °C-ni, tuginedes näiteks Rahvusvahelise Energiaagentuuri stsenaariumidele (nullheide 2050. aastaks, kestliku arengu stsenaarium jne) või finantssüsteemi keskkonnahoidlikuks muutmise võrgustiku (NGFS) kliimaststsenaariumidele. Kliimaga seotud stsenaariumide analüüsi üldnõuded on esitatud paragrahvides 18 ja 19 ning avalikustamisnõuetes AR 13 ja AR 15, ja

- (d) teinud kindlaks varad ja äritegevuse, mis ei ole kooskõlas kliimaneutraalsele majandusele üleminekuga või mille puhul on vaja teha märkimisväärseid jõupingutusi (näiteks märkimisväärsete **tulevaste KHG heitkoguste** tõttu või kokkusobimatuse tõttu taksonoomiaga kooskõlla viimise nõuetega vastavalt komisjoni delegeritud määrusele (EL) 2021/2139).

Kliimaga seotud üleminekusündmuste näited (põhinevad TCFD klassifikatsioonil)			
Poliitika ja õigusvaldkond	Tehnoloogia	Turg	Maine
KHG heitkoguste kõrgem hind	Olemasolevate toodete ja teenuste asendamine väiksema heitega valikutega	Klientide käitumise muutumine	Tarbijate eelistuste muutumine
Rangemad heitearuandluskohtused	Ebaõnnestunud investeringud uutesse tehnoloogiatesse	Turusignaali ebakindlus	Sektori häbimärgistamine
Olemasolevate toodete ja teenustega seotud volitused ja reguleerimine	Väiksema heitega tehnoloogiale ülemineku kulud	Tooraine hinna tõus	Sidusrühmadepoolne teravam probleemitõustus
Olemasolevate toomisprotsessidega seotud volitused ja reguleerimine			Sidusrühmade negatiivne tagasiside
Kokkupuude kohtuvaidlusega			

Kliimaga seotud stsenaariumianalüüs

AR 13. Paragrahvide 19, 20 ja 21 ning kohaldamisnõuete AR 10 ja AR 11 kohaselt nõutava teabe avalikustamisel selgitab ettevõtja, kuidas ta on kasutanud kliimaga seotud ja oma olukorrast lähtuvat **stsenaariumianalüüsi**, et teha kindlaks ja hinnata **füüsilisi** ja **üleminekuriske** ning **võimalusi** lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis, sh:

- milliseid **stsenaariume** kasutati, nende allikad ja vastavus tippasemel teadusele;
- kasutatud narratiivid, ajavahemikud ja näitajad koos aruteluga selle üle, miks ettevõtja usub, et kasutatud stsenaariumide valik hõlmab usutavaid riske ja ebakindlust;
- iga stsenaariumi puhul arvesse võetud peamised jõud ja mõjurid ning põhjused, miks need on ettevõtja jaoks olulised, nt **poliitika** puhul kasutatud eeldused, makromajanduslikud suundumused, energiakasutus ja energiaallikate jaotus ning tehnoloogilised eeldused, ja
- stsenaariumide peamised sisendid ja piirangud, sealhulgas nende üksikasjalikkuse tase (nt kas kliimaga seotud füüsiliste riskide analüüs põhineb ettevõtja asukohale omastel georuumilistel koordinaatidel või riigi või piirkonna tasandi andmetel).

AR 14. **Stsenaariumianalüüsi** tegemisel võib ettevõtja võtta arvesse järgmisi suuniseid: TCFD tehniline lisa, mis käsitleb stsenaariumianalüüsi kasutamist kliimaga seotud riskide ja võimaluste avalikustamisel (2017); TCFD stsenaariumianalüüsi suunised mittefinantsettevõtetele (2020); ISO 14091:2021 „Adaptation to climate change — Guidelines on vulnerability, impacts and risk assessment“ (Kliimamuutustega kohanemine – suunised haavatavuse, mõjude ja riskihindamise kohta); muud sektori tunnustatud standardid, näiteks finantssüsteemi keskkonnahoidlikumaks muutmise võrgustik (NGFS), ning ELi, riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud eeskirjad.

AR 15. Ettevõtja selgitab lühidalt, kuidas kasutatavad **kliimastenaariumid** on kooskõlas finantsaruannetes esitatud oluliste kliimaga seotud eeldustega.

Avalikustamisnõue E1-2 – kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemisega seotud poliitika

AR 16. **Kliimamuutuste leevendamise** või **nen dega kohanemisega** seotud **poliitika** võib avalikustada eraldi, sest nende eesmärgid, kaasatud isikud, nende rakendamiseks vajalikud **meetmed** ja vahendid on erinevad.

AR 17. **Kliimamuutuste leevendamisega** seotud **poliitika** käsitleb ettevõtja **KHG heite**, KHG sidumise ja **üleminekuriskide** juhtimist ettevõtja enda tegevuses ja/või **väärtusahela** eelnevates ja järgnevates etappides eri ajaperspektiivides. Paragrahvi 22 kohane nõue võib olla seotud eraldiseisvate kliimamuutuste leevendamise põhimõtetega, samuti asjakohaste põhimõtetega muudes küsimustes, mis kaudselt toetavad kliimamuutuste leevendamist, sh **koolituse**, hanke- või **tarneahela**, investeerimise või tootearenduse põhimõtted.

AR 18. **Kliimamuutustega kohanemise poliitikas** käsitletakse ettevõtja füüsiliste kliimarisikude ja kliimamuutustega kohanemisega seotud **üleminekuriskide** juhtimist. Paragrahvides 22 ja 25 esitatud nõue võib olla seotud eraldiseisvate kliimamuutustega kohanemise põhimõtetega, samuti asjakohaste põhimõtetega muudes küsimustes, mis kaudselt toetavad kliimamuutustega kohanemist, sh **koolituse**, hädaolukordade lahendamise, tervishoiu ja ohutuse poliitikat.

Avalikustamisnõue E1-3 – kliimamuutuste poliitikaga seotud meetmed ja ressursid

AR 19. Teabe avalikustamisel **meetmete** kohta vastavalt paragrahvi 29 alapunktidele a ja b võib ettevõtja:

- (a) avalikustada oma peamised võetud meetmed ja/või kavad **kliimamuutuste leevendamise** ja **kliimamuutustega kohanemise poliitika** rakendamiseks ühe meetmena või eraldi meetmetena;
- (b) koondada liigiti kokku leevendusmeetmed (süsinikuheite vähendamise hoovad), nagu energiatõhusus, elektrifitseerimine, kütuse vahetamine, **taastuenergia** kasutamine, toodete muutmine ja tarneahela süsinikuheite vähendamine, mis sobivad kokku ettevõtja konkreetsete meetmetega;
- (c) avalikustada peamiste leevendusmeetmete loetelu koos mõõdetavate **eesmärkidega** (nagu nõutakse avalikustamisnõudes E1-4), jaotades need süsinikuheite vähendamise hoobade kaupa, ja
- (d) avalikustada **kliimamuutustega kohanemise** meetmed kohanemislahenduste liikide kaupa, nagu looduspõhine kohanemine, insenertehnilised või tehnoloogilised lahendused.

AR 20. Kui ettevõtja avalikustab paragrahvi 29 alapunkti c kohaselt nõutava teabe ressurside kohta, avalikustab ta üksnes olulised tegevus- ja kapitalikulude summad, mida on vaja **meetmete** rakendamiseks, kuna selle teabe eesmärk on pigem näidata oma tegevuse usaldusväärsust kui võrrelda avalikustatud summasid finantsaruannetega. Avalikustatud kapitali- ja tegevuskulude summad on jooksval majandusaastal nii materiaalsele kui ka immateriaalsele varale lisandunud summad ning meetmete rakendamise tulevateks perioodideks kavandatud täiendused. Avalikustatud summad on üksnes täiendavad finantsinvesteeringud, mis aitavad otseselt kaasa ettevõtja **eesmärkide** saavutamisele.

- AR 21. Kooskõlas ESRS 2 avalikustamisnõudega MDR-A selgitab ettevõtja, kas ja mil määral sõltub tema võime **meetmeid** rakendada ressurside kättesaadavusest ja jaotamisest. Pidev juurdepääs taskukohase kapitalihinnaga rahastamisele võib olla otsustava tähtsusega ettevõtja meetmete rakendamisel, mis hõlmab kohandamist pakkumise/nõudluse muutuste või sellega seotud omandamistega ning märkimisväärseid teadus- ja arendustegevusse tehtavaid investeeringuid.
- AR 22. Paragrahvi 29 alapunkti c kohaselt avalikustatud, **meetmete** rakendamiseks vajalikud tegevus- ja kapitalikulude summad peavad olema kooskõlas peamiste tulemusnäitajatega (kapitali- ja tegevuskuludega seotud peamised tulemusnäitajad) ja vajaduse korral kapitalikulude kavaga, mida on nimetatud komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2021/2178. Ettevõtja selgitab mis tahes võimalikke erinevusi käesoleva standardi kohaselt avalikustatud oluliste tegevus- ja kapitalikulude summade ning komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2021/2178 alusel avalikustatud peamiste tulemusnäitajate vahel, mis tulenevad näiteks kõnealuses delegeeritud määruses määratletud „taksonoomias käsitlemata majandustegevuse“ avalikustamisest. Ettevõtja võib oma meetmeid struktureerida majandustegevuste kaupa, et võrrelda oma tegevuskulusid ja kapitalikuluseid ning vajaduse korral oma tegevuskulude ja/või kapitalikulude kavasisid taksonoomiaga kooskõlas olevate peamiste tulemusnäitajatega.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamisnõue E1-4 – Kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemisega seotud eesmärgid

- AR 23. Vastavalt paragrahvi 34 alapunktile a võib ettevõtja avalikustada **KHG heite vähendamise** eesmärgid heitemahukuse väärtusena. Heitemahukuse sihttasemed on sõnastatud **KHG heite** suhtena füüsilise tegevuse või majandustoodangu ühikusse. Asjaomastele tegevus- või toodanguühikutele osutatakse ESRSi sektoripõhistes standardites. Kui ettevõtja on kehtestanud üksnes KHG heitemahukuse vähendamise eesmärgi, avalikustab ta siiski sellega seotud absoluutväärtused sihtaasta ja vahe-eesmärgi aasta(te) kohta. Selle tulemuseks võib olla olukord, kus ettevõtja peab avalikustama KHG absoluutse heite suurenemise sihtaasta ja vahe-eesmärgi aasta(te) kohta, näiteks seetõttu, et ta prognoosib oma äritegevuse orgaanilist kasvu.
- AR 24. Paragrahvi 34 alapunkti b kohaselt nõutava teabe avalikustamisel täpsustab ettevõtja iga vastava **KHG heite mõjualaga (mõjuala 1, 2 või 3)** seotud osa eesmärgist. Ettevõtja märgib, millist meetodit kasutati eesmärgis sisalduva mõjuala 2 KHG **heite** arvutamiseks (st kas asukoha- või turupõhine meetod). Kui KHG **heite vähendamise eesmärgi** piir erineb avalikustamisnõude E1-6 kohaselt teatatud KHG heite piirist, avalikustab ettevõtja eesmärgiga hõlmatud mõjualade 1, 2 ja 3 heite vastava protsendimäära ja KHG koguheite. Tütarettevõtjate KHG heite vähendamise **eesmärkide** puhul kohaldab ettevõtja neid nõudeid analoogselt tütarettevõtja tasandil.
- AR 25. Paragrahvi 34 alapunktis c nõutud teabe avalikustamisel võrdlusaasta ja lähtetaseme väärtuse kohta:
- selgitab ettevõtja lühidalt, kuidas on tagatud, et lähtetaseme väärtus, mille alusel mõõdetakse edusamme eesmärgi saavutamisel, on hõlmatud tegevuste ja väliste tegurite mõju (nt teatava aasta temperatuuri kõrvalekaldeid, mis mõjutavad energiatarbimise kogust ja sellega seotud KHG heidet) suhtes representatiivne. Seda saab teha lähtetaseme väärtuse normaliseerimisega või kasutades lähtetaseme väärtust, mis tuletatakse kolme aasta keskmisest, kui see suurendab representatiivsust ja võimaldab usaldusväärsemat esitust;
 - lähtetaseme väärtust ja võrdlusaastat ei muudeta, v.a juhul, kui sihtväärtuses või aruandluspiiris toimuvad olulised muutused. Sellisel juhul selgitab ettevõtja, kuidas uus lähtetaseme väärtus mõjutab uut eesmärki, selle saavutamist ja aja jooksul tehtud edusammude esitamist. Võrreldavuse parandamiseks valib ettevõtja uute **eesmärkide** seadmisel hiljutise võrdlusaasta, mis ei ole uue sihtperioodi esimesest aruandeaastast rohkem kui kolm aastat varasem. Näiteks 2030. aastaks kui sihtaastaks ja 2025.–2030. aasta sihtperioodiks valitakse võrdlusaasta ajavahemikust 2022–2025;

- (c) ettevõtja ajakohastab oma võrdlusaastat alates 2030. aastast ja pärast seda iga viie aasta järel. See tähendab, et enne 2030. aastat võivad ettevõtjate valitud võrdlusaastad olla kas kehtivate eesmärkide puhul praegu kohaldatav võrdlusaasta või kestlikkusaruandluse nõuete kohaldamise esimene aasta direktiivi (EL) 2022/2464 artikli 5 lõike 2 kohaselt (2024, 2025 või 2026) ja pärast 2030. aastat iga viie aasta järel (2030, 2035 jne) ja
- (d) kliimaga seotud eesmärkide esitamisel võib ettevõtja avalikustada nende eesmärkide saavutamisel enne jooksvat võrdlusaastat tehtud edusammud. Seda tehes tagab ettevõtja võimalikult suures ulatuses, et teave varasemate edusammude kohta on kooskõlas käesoleva standardi nõuetega. Metoodiliste erinevuste korral, näiteks seoses sihtpiiridega, esitab ettevõtja nende erinevuste kohta lühikese selgituse.

AR 26. Paragrahvi 34 alapunktide d ja e kohaselt nõutava teabe avalikustamisel esitab ettevõtja teabe sihtperioodi kohta, viidates sektoripõhisele (kui see on olemas) või sektoriülesele heitkoguste muutuse suundumusele, mis on kooskõlas globaalse soojenemise piiramisega 1,5 °C-ni. Selleks arvutab ettevõtja mõjualade 1 ja 2 (ja vajaduse korral eraldi mõjuala 3) sihttaseme, mis on kooskõlas 1,5 °C eesmärgiga ja millega saab võrrelda tema enda KHG **heite vähendamise eesmäärke** või vastavate valdkondade vahe-eesmäärke.

AR 27. Sihttaseme arvutamiseks võib korrutada KHG **heite** võrdlusaastal kas sektoripõhise (sektoripõhine süsinikuheite vähendamise meetod) või sektoriülese (vähendamismetod) **heite vähendamise** koefitsiendiga. Heite vähendamise koefitsiente saab tuletada eri allikatest. Ettevõtja peaks tagama, et kasutatav allikas põhineb heitkoguste vähendamise trajektoril, mis on kooskõlas globaalse soojenemise piiramisega 1,5 °C-ni.

AR 28. **Heite vähendamise** koefitsiente arendatakse edasi. Sellest tulenevalt soovitatakse ettevõtjatel kasutada üksnes ajakohastatud avalikult kättesaadavat teavet.

	2030	2050
Sektoriülene (ACA) vähendamise trajektor põhineb võrdlusaastal 2020	- 42 %	- 90 %

Allikas: põhineb dokumendil „Pathways to Net-zero –SBTi Technical Summary“ (versioon 1.0, oktoober 2021)

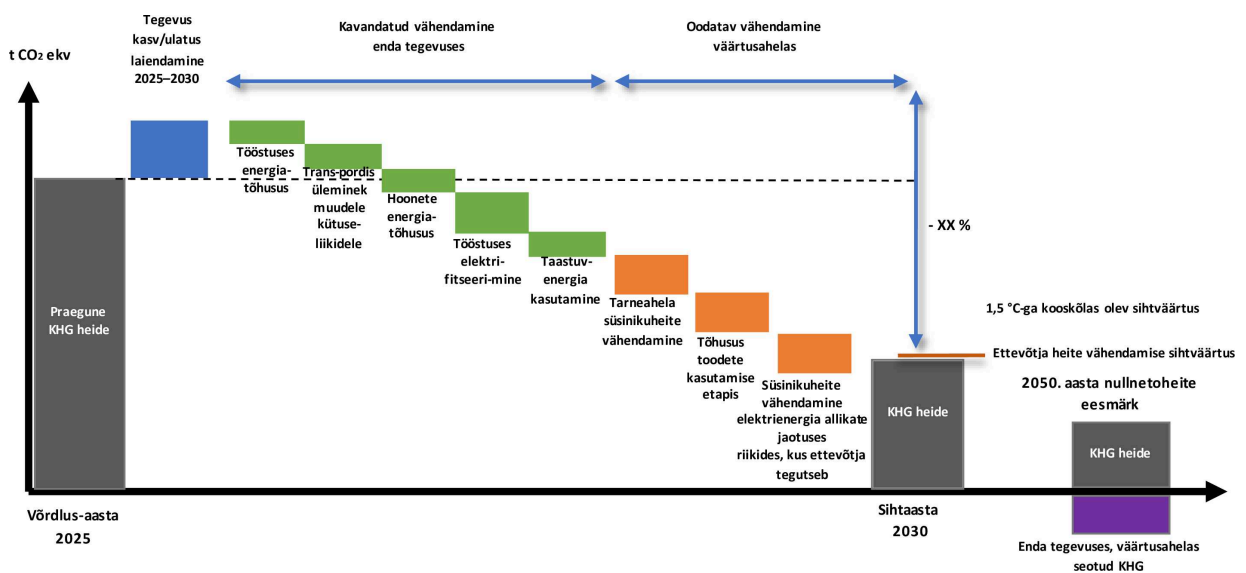
AR 29. Sihttaseme võrdlusväärtus sõltub ettevõtja KHG **heite vähendamise** eesmärgi võrdlusaastast ja **heite** lähtetasemest. Selle tulemusena võib võrdlusväärtuse saavutamine ettevõtjate puhul, kellel on hiljutine võrdlusaasta või kõrgem lähtetase, olla lihtsam kui ettevõtjatel, kes on varem juba võtnud ulatuslikke meetmeid KHG heite vähendamiseks. Seepärast võivad ettevõtjad, kes on varem saavutanud KHG heite vähendamise kooskõlas 1,5 °C-ga kooskõlas oleva sektoriteülese või sektoripõhise heitkoguste muutuse suundumusega, oma heite lähtetaset vastavalt kohandada, et määrata kindlaks sihttaseme võrdlusväärtus. Seega ei võta ettevõtja, kui ta sihttaseme võrdlusväärtuse kindlaksmääramisel kohandab heite lähtetaset, arvesse KHG heite vähendamist enne 2020. aastat ja esitab asjakohased tõendid oma varasema KHG heite vähendamise kohta.

AR 30. Paragrahvi 34 alapunkti f kohaselt nõutava teabe avalikustamisel selgitab ettevõtja järgmist:

- (a) **kliimamuutuste leevendamise meetmete** viidates **süsinikuheite vähendamise hoobasid** ja nende hinnangulist kvantitatiivset panust KHG **heite vähendamise eesmärkide** saavutamisse, jaotatuna mõjualade kaupa (mõjuala 1, 2 ja 3);

- (b) kas ettevõtja kavatseb võtta kasutusele uued tehnoloogialahendused ja nende roll KHG heite vähendamise eesmärkide saavutamisel ja
- (c) kas ja kuidas on ettevõtja võtnud arvesse erinevaid **kliimastenaariume**, sh vähemalt kliimastenaariumi, mis on kooskõlas globaalse soojenemise piiramisega 1,5 °C-ni, et teha kindlaks asjakohased keskkonna, ühiskonna, tehnoloogia, turu ja **poliitikaga** seotud arengusuunad ning määrata kindlaks oma süsinikuheite vähendamise hoovad.

AR 31. Ettevõtja võib esitada oma KHG **heite vähendamise eesmärgid** koos **kliimamuutuste leevendamise meetmetega** (vt paragrahv AR 19) tabelina või graafilise kujutisena, mis näitab aja jooksul toimunud arengut. Järgmisel joonisel ja tabelis on esitatud näited eesmärkide ja süsinikuheite vähendamise hoobade kombineerimise kohta:

	Võrdlusaasta (nt 2025)	2030. aasta eesmärk	2035. aasta eesmärk	...	Kuni 2050. aasta eesmärgini
KHG heide (kt CO ₂ ekv)	100	60	40		
Energia- ja tarbimise vähendamine	-	- 10	- 4		
Materjalitõhusus ja tarbimise vähendamine	-	- 5	-		
Üleminek muudele kütuseliikidele	-	- 2	-		
Elektrifitseerimine	-	-	- 10		
Taastuvenergia kasutamine	-	- 10	- 3		
Toote järkjärguline kasutuselt kõrvaldamine, asendamine või muutmine	-	- 8	-		
Protsessi järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamine, asendamine või muutmine	-	- 5	- 3		
muu	-	-			

Avalikustamisnõue E1-5 – energiatarbimine ja energiaallikate jaotus**Arvutussuunised**

AR 32. Paragrahvis 35 nõutava teabe avalikustamisel energiatarbimise kohta teeb ettevõtja järgmist:

- (a) teatab üksnes sellise energia tarbimisest, mis on saadud protsessidest, mis kuuluvad ettevõtjale või mida ettevõtja kontrollib, kohaldades sama ulatust, mida kohaldatakse mõjualade 1 ja 2 KHG heitest teatamisel;
- (b) jätab välja lähteained ja kütused, mida ei põletata energia saamiseks. Ettevõtja, kes tarbib kütust lähteainena, võib avalikustada selle tarbimise kohta teabe nõutavast avalikustamisest eraldi;
- (c) tagab, et kogu energiaalane kvantitatiivne teave esitatakse megavatt-tundides (MWh) alumise kütteväärtusena. Kui energiaga seotud teabe toorandmed on kättesaadavad ainult muudes energiaühikutes kui MWh (nt gigadžaulid (GJ)) või Briti soojusühikud (Btu)), mahuühikutes (nt kuupjalad või gallonid) või massiühikutes (nt kilogrammid või naelad), teisendatakse need MWh-ks, kasutades sobivaid teisendustegureid (vt nt IPCC viienda hindamise aruande II lisa). Kütuste ümberarvestustegurid muudetakse läbipaistvaks ja neid kohaldatakse järjepidevalt;
- (d) tagab, et kogu kvantitatiivne energiaalane teave esitatakse energia lõpptarbimisena, viidates energia kogusele, mida ettevõtja tegelikult tarbib, kasutades nt Euroopa Parlamendi ja nõukogu energiatõhusust käsitleva direktiivi 2012/27⁽⁴⁸⁾ IV lisa tabelit;
- (e) väldib omatoodetud energiatarbimise avalikustamisel kütusekulu topeltarvestust. Kui ettevõtja toodab elektrit kas taastumatust või taastuvast kütuseallikast ja tarbib seejärel toodetud elektrienergiat, arvestatakse energiatarbimist kütusekulu all ainult üks kord;
- (f) ei tasaarvesta energiatarbimist isegi juhul, kui kohapeal toodetud energia müüakse kolmandale isikule ja seda kasutab kolmas isik;
- (g) ei võta arvesse organisatsiooni piiridest „ostetud või omandatud“ energiana hangitud energiat;
- (h) võtab arvesse auru, soojust või jahutust, mis on saadud „jäätmeenergiana“ kolmanda isiku tööstusprotsessidest „ostetud või omandatud“ energiana;
- (i) võtab taastuvkütusena arvesse taastuvallikatest toodetud vesinikku⁽⁴⁹⁾. Vesinik, mis ei ole täielikult saadud taastuvatest energiaallikatest, lisatakse rubriiki „muudest taastumatutest energiaallikatest toodetud kütuse tarbimine“, ja

⁽⁴⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ (ELT L 315, 14.11.2012, lk 1).

⁽⁴⁹⁾ Vastab taastuvatest energiaallikatest toodetud vesinikku käsitlevatele nõuetele delegeeritud õigusaktides: komisjoni 10. veebruari 2023. aasta delegeeritud määrus (EL), millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001 ja kehtestatakse üksikasjalikke norme sisaldav liidu metoodika muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud vedelate ja gaasiliste transpordikütuste tootmiseks, ja komisjoni 10. veebruari 2023. aasta delegeeritud määrus (EL), millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001, kehtestades ringluse võetud süsinikupõhistest kütustest tuleneva kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise miinimumläveni ja määrates kindlaks metoodika muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud vedelatest ja gaasilistest transpordikütustest ja ringluse võetud süsinikupõhistest kütustest tuleneva kasvuhoonegaaside heitkoguste vähenemise hindamiseks.

- (j) kasutab elektri, auru, soojuse või jahutuse jaotamisel taastuvate ja mittetaastuvate energiaallikate vahel konservatiivset lähenemisviisi, mis põhineb turupõhise mõjuala 2 KHG heite arvutamisel kasutataval lähenemisviisil. Ettevõtja käsitleb seda energiatarbimist taastuvatest energiaallikatest pärinevana üksnes juhul, kui ostetud energia päritolu on selgelt määratletud tema **tarnijatega** sõlmitud lepingutes (taastuenergia ostuleping, roheline elektri standardtariif, turuinstrumendid, nagu päritolutunnistus Euroopas⁽⁵⁰⁾ või sarnased dokumendid, nt taastuenergia sertifikaadid USAs ja Kanadas jne).

AR 33. Paragrahvis 38 nõutud teavet kohaldatakse juhul, kui ettevõtja tegutseb vähemalt ühes **suure kliimamõjuga sektoris**. Paragrahvi 38 alapunktides a–e nõutav teave hõlmab ka fossiilkütustest toodetud energiat, mida tarbitakse tegevustes, mis ei kuulu suure kliimamõjuga sektoritesse.

AR 34. **Suure kliimamõjuga sektorite** ja kõigi muude sektorite puhul võib energiatarbimist ja energiaallikate jaotust käsitleva teabe esitamiseks kasutada järgmist tabelivormi, jättes välja read 1–5.

Energiatarbimine ja energiaallikate jaotus	Võrdlus	Aasta N
1) Söel ja söetoodetel põhinev kütusetarbimine (MWh)		
2) Toornaftal ja naftasaadustel põhinev kütusetarbimine (MWh)		
3) Maagaasil põhinev kütusetarbimine (MWh)		
4) Muudest fossiilsetest allikatest pärit kütuse tarbimine (MWh)		
5) Fossiilsetest energiaallikatest toodetud ostetud või omandatud ostetud või omandatud elektri-, soojus-, auru- ja jahutusenergia (MWh)		
6) Fossiilenergia tarbimine kokku (MWh) (arvutatakse ridade 1–5 summana)		
Fossiilsete allikate osakaal energia kogutarbimises (%)		
7) Tuumaallikatel põhineva energia tarbimine (MWh)		
tuumaenergia allikatest toodetud energia kogutarbimine energia kogutarbimises (%)		
8) Taastuvate allikate, sh biomass (mis hõlmab ka bioloogialist päritolu tööstus- ja olmejäätmeid, biogaasi, taastuallikatest toodetud vesinikku jne) kütusetarbimine (MWh)		

⁽⁵⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta.

9) Taastuvatest energiaallikatest toodetud ostetud või omandatud elektri-, soojus-, auru- ja jahutusenergia tarbimine (MWh)		
10) Muuks kui kütuseks kasutatava oma toodetud taastuvenergia tarbimine (MWh)		
11) Taastuvenergia tarbimine kokku (MWh) (arvutatakse ridade 8–10 summana)		
Taastuvate allikate osakaal energia kogutarbimises (%)		
Energia kogutarbimine (MWh) (arvutatakse ridade 6, 7 ja 11 summana)		

AR 35. Energia kogutarbimist eristusega fossiil-, tuuma- ja taastuvenergia vahel, võib **kestlikkusaruandes** kirjeldada graafiliselt, näidates aja jooksul toimunud arengut (nt ring- või tulpdigrammina).

Energiamahukus netotulu alusel

Arvutussuunised

AR 36. Paragrahvis 40 nõutava energiamahukuse teabe ettevalmistamisel teeb ettevõtja järgmist:

(a) arvutab energiamahukuse suhtarvu järgmise valemi abil:

$$\frac{\text{Suure kliimamõjuga sektorite tegevusest tulenev energia kogutarbimine (MWh)}}{\text{Suure kliimamõjuga sektorite netotulu (rahaühikutes)}} - ;$$

Suure kliimamõjuga sektorite netotulu (rahaühikutes)

(b) väljendab kogu energiatarbimist MWh-des ja netotulu rahaühikutes (nt eurodes);

(c) lugeja ja nimetaja koosnevad ainult sellest osast energia lõpptarbimisest (lugejas) ja netotulust (nimetajas), mis on omistatavad tegevusele **suure kliimamõjuga sektorites**. Tegelikult peaks nii lugeja kui ka nimetaja ulatus olema järjepidev;

(d) arvutab kogu energiatarbimise vastavalt paragrahvis 37 esitatud nõudele;

(e) arvutab netotulu kooskõlas raamatupidamisstandarditega, mida kohaldatakse finantsaruannete suhtes, st IFRS 15ga „Kliendilepingutest saadav müügitulu“ või riigisiseste üldtunnustatud raamatupidamispõhimõtetega.

AR 37. Kvantitatiivsed andmed võib esitada järgmises tabelis.

Energiamahukus netotulu alusel	Võrdlus	N	% N / N-1
Suure kliimamõjuga sektorites tegevusest tulenev energiatarbimine kokku suure kliimamõjuga sektorite netotulu kohta (MWh/rahaühik)			

Netotulul põhineva energiamahukuse võrdlus finantsaruannete teabega

AR 38. **Suure kliimamõjuga sektorite** tegevusest saadud netotulu võrdluse asjaomase finantsaruande kirjega või avalikustamisega (nagu on nõutud paragrahvis 43) võib esitada kas:

- viitega seotud kirjele või avalikustamisele finantsaruannetes või
- kui netotulu ei ole võimalik otsese viitega seostada rea või finantsaruannetes avalikustatud teabega, siis kvantitatiivse võrdluse abil, kasutades allpool esitatud tabelivormi.

Suure kliimamõjuga sektorite tegevusest saadav netotulu, mida kasutatakse energiamahukuse arvutamisel	
Netotulu (muu)	
Netotulu kokku (finantsaruanded)	

Avalikustamisnõue E1-6 – Mõjualade 1, 2 ja 3 koondheide ning KHG koguheide

Arvutussuunised

AR 39. Paragrahvis 44 nõutava KHG **heite** avalikustamiseks vajaliku teabe ettevalmistamisel teeb ettevõtja järgmist:

- võtab arvesse põhimõtteid, nõudeid ja suuniseid, mis on esitatud kasvuhoonegaaside protokollis ettevõttesstandardis (2004. aasta versioon). Ettevõtja võib arvesse võtta komisjoni soovitusel (EL) 2021/2279⁽³¹⁾ või standardis EN ISO 14064-1:2018 sätestatud nõudeid. Kui ettevõtja juba rakendab standardis ISO 14064-1:2018 esitatud KHG arvestusmeetodit, peab ta siiski järgima käesoleva standardi nõudeid (nt mis puudutab aruandluspiire ja mõjuala 2 KHG heite turupõhise avalikustamist);
- avalikustab KHG heite arvutamiseks või mõõtmiseks kasutatud meetodid, olulised eeldused ja heitekoefitsiendid koos nende valimise põhjustega ning esitab viite või lingi kasutatud arvutusvahenditele;
- käsitleb CO₂, CH₄, N₂O, HFCde, PFCde, SF₆ ja NF₃ heitkoguseid. Arvesse võib võtta täiendavaid kasvuhoonegaase, kui need on olulised, ja
- kasutab valitsustevahelise IPCC avaldatud uusimaid **globaalse soojendamise potentsiaali (GWP)** väärtusi, mis põhinevad 100aastasel perioodil, et arvutada peale muude gaaside kui süsinikdioksiidi heide CO₂ ekvivalendina.

AR 40. Oma sidusettevõtete, ühisettevõtete, konsolideerimata tütaretevõtjate (investeeringusüksused) ja lepingupõhiste kokkulepete aruandluseks vajaliku teabe koostamisel, nagu on nõutud paragrahvis 50, konsolideerib ettevõtja 100 % nende üksuste KHGde heitest, mille tegevust ta kontrollib. Praktikas on see nii juhul, kui ettevõtjatel on nende sidusettevõtete, ühisettevõtete, konsolideerimata tütaretevõtjate (investeeringusüksused) ja lepingupõhiste kokkulepete varade kasutamise luba või litsents. Kui ettevõtjal on lepinguga kindlaks määratud osalise ajaga tegevuskontroll, konsolideerib ta 100 % KHG heitest oma tegevuskontrolli kasutamise ajal.

⁽³¹⁾ Komisjoni 15. detsembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/2279 toodete ja organisatsioonide olelusringi keskkonnatoime mõõtmisel ja teatavakstegemisel kasutatavate keskkonnajalajälje määramise meetodite kasutamise kohta (ELT L 471, 30.12.2021, lk 1).

AR 41. Kooskõlas ESRS 1 peatükiga 3.7 esitab ettevõtja vajaduse korral teabe oma KHG heite kohta liigitatuna. Näiteks võib ettevõtja jaotada oma mõjuala 1, 2 ja 3 heidet ja KHG **koguheidet** käsitleva teabe riikide, tegevussegmentide, majandustegevuse, tüarettevõtjate, KHG kategooriate (CO₂, CH₄, N₂O, HFCd, PFCd, SF₆, NF₃ ja muud ettevõtja poolt arvesse võetud KHGd) või allikatüüpide (paikne põletamine, liikuv põletamine, protsessiheide ja kontrollimatu heide) kaupa.

AR 42. Ettevõtja aruandeperiood võib erineda mõne või kõigi tema väärtusahela üksuste aruandeperioodist. Sellisel juhul on ettevõtjal lubatud mõõta oma KHG heidet vastavalt paragrahvile 44, kasutades teavet aruandeperioodide kohta, mis erinevad tema enda aruandeperioodist, kui see teave on saadud tema väärtusahela üksustelt, mille aruandeperioodid erinevad ettevõtja aruandeperioodist, tingimusel et:

- a) ettevõtja kasutab oma kasvuhoonegaaside heitkoguste mõõtmiseks ja avalikustamiseks oma väärtusahela üksustelt saadud kõige värskemaid andmeid,
- b) aruandeperioodide pikkus on sama ja
- c) ettevõtja avalikustab selliste oluliste sündmuste ja asjaolude (kui need on tema KHG heite seisukohast olulised) muutuste mõju, mis toimuvad tema väärtusahelasse kuuluvate üksuste aruandekuupäevade ja ettevõtja üldotstarbeliste finantsaruannete kuupäeva vahel.

AR 43. Paragrahvi 48 alapunktis a nõutava kogu **mõjuala 1 KHG heite** teabe ettevalmistamisel teeb ettevõtja järgmist:

- (a) arvutab või mõõdab paiksest põlemisest, liikuvast põlemisest, protsessiheitest ja kontrollimatust heitest tulenevat KHG heidet ja kasutab sobivaid tegevusandmeid, mis hõlmavad taastumatute kütuste tarbimist;
- (b) kasutab järjepidevalt sobivaid heitekoefitsiente;
- (c) avalikustab biomassi põletamisel või biolagunemisel tekkiva CO₂ biogeense heite mõjuala 1 KHG heitest eraldi, kuid lisab muud liiki KHG (eelkõige CH₄ ja N₂O) heite,
- (d) jätab mõjuala 1 KHG heite arvutamisel välja ostenud, müüdüd või ülekantud **süsinikukrediidid** või KHG lubatud heitkoguse ühikud, ja
- (e) esitab sellise tegevuse puhul, millest antakse aru ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) raames, aruande mõjuala 1 heitkoguste kohta, järgides ELi HKS-i meetodikat. ELi HKS-i meetodikat võib kohaldada ka tegevuste suhtes geograafilistes piirkondades ja sektorites, mis ei ole ELi HKSiga hõlmatud.

AR 44. Valmistades ette teavet selliste mõjuala 1 KHG heitkoguste osakaalu kohta, mis on seotud heitkogustega kauplemise reguleeritud süsteemidega, nagu on nõutud paragrahvi 48 alapunktis b, teeb ettevõtja järgmist:

- (a) võtab arvesse KHG heidet, mis pärineb tema käitatavatest **käitistest**, mille suhtes kohaldatakse heitkogustega kauplemise reguleeritud süsteemi (HKS), sealhulgas ELi HKS-i, riiklikku HKS-i ja ELi-välise HKS-i, kui see on asjakohane;
- (b) käsitleb üksnes CO₂, CH₄, N₂O, HFCde, PFCde, SF₆ ja NF₃ heidet;
- (c) tagab sama arvestusperioodi mõjuala 1 KHG koguheite ja HKSiga reguleeritud KHG koguheite puhul ja
- (d) arvutab osakaalu järgmise valemi abil:

$$\frac{\text{KHG heitkogused (CO}_2\text{ ekvivalenttonnides) ELi HKSiga hõlmatud käitistest + riikliku HKSiga hõlmatud käitistest + ELi-välise HKSiga hõlmatud käitistest}}{\text{mõjuala 1 KHG heide (CO}_2\text{ ekvivalenttonnides)}}$$

AR 45. Paragrahvis 49 nõutava mõjuala 2 KHG koguheite teabe ettevalmistamisel teeb ettevõtja järgmist:

- (a) võtab arvesse KHG protokollide mõjuala 2 suuniste põhimõtteid ja nõudeid (2015. aasta versioon, eelkõige mõjuala 2 kvaliteedikriteeriumid peatükis 7.1, mis käsitleb lepingulisi instrumente); samuti võib ettevõtja arvesse võtta komisjoni soovitusi (EL) 2021/2279 või asjakohaseid nõudeid imporditud energiast tuleneva **kaudse KHG heite** kvantifitseerimiseks standardis EN ISO 14064-1:2018;
- (b) lisab aruandesse andmed ettevõtja tarbitud **ostetud või omandatud elektri-, auru-, soojus- ja jahutusenergia** kohta;
- (c) väldib mõjuala 1 või 3 raames teatatud KHG heite topeltarvestust;
- (d) kohaldab mõjuala 2 KHG heite arvutamiseks asukohapõhiseid ja turupõhiseid meetodeid ning annab teavet lepinguliste instrumentide osakaalu ja liikide kohta. Asukohapõhise meetodiga kvantifitseeritakse mõjuala 2 KHG heitkogused kohaliku, piirkondliku või riigi tasandi kindlaksmääratud asukohtade keskmiste energiatootmise heitekoefitsientide põhjal (GHG Protocol, „Scope 2 Guidance“, Glossary, 2015). Turupõhise meetodiga kvantifitseeritakse mõjuala 2 KHG heitkogused nende tootjate KHG heite põhjal, kellelt aruandev üksus ostab lepingu alusel kas elektrit komplektis instrumentidega või omaette instrumente (GHG Protocol, „Scope 2 Guidance“, Glossary, 2015); sel juhul võib ettevõtja avalikustada turupõhisel mõõdetud mõjuala 2 KHG heite osa, mis on seotud elektriga, mis on ostetud koos selliste instrumentidega nagu päritolutagatis või taastuenergia sertifikaat. Ettevõtja esitab teabe selliste lepinguliste instrumentide osakaalu ja liikide kohta, mida kasutatakse energia müügil ja ostmisel koos energiatootmist käsitlevate väidetega või eraldi esitatud energiatootmist käsitlevate väidete toetuseks.
- (e) avalikustab biomassi põletamisel või biolagunemisel tekkiva CO₂ biogeense heite mõjuala 2 KHG heitest eraldi, kuid lisab teabe muud liiki KHG (eelkõige CH₄ ja N₂O) heite kohta. Kui kohaldatavates heitekoefitsientides ei eristata biomassi või biogeense CO₂ osakaalu, avalikustab ettevõtja selle asjaolu. Kui muude KHGde heitkogused peale CO₂ (eelkõige CH₄ ja N₂O) ei ole asukohapõhiste võrgu keskmiste heitekoefitsientide või turupõhise meetodi teabe alusel kättesaadavad või on sealt välja jäetud, avalikustab ettevõtja selle asjaolu;
- (f) jätab mõjuala 2 KHG heite arvutamisel välja KHG sidumise ning ostetud, müüdüd või ülekantud **süsinikukrediidid** või lubatud KHG heitkogused.

AR 46. Paragrahvis 51 nõutava mõjuala 3 KHG koguheite teabe ettevalmistamisel teeb ettevõtja järgmist:

- (a) võtab arvesse kasvuhoonegaaside protokollide ettevõtete väärtusahela (mõjuala 3) arvestus- ja aruandlustandardi põhimõtteid ja sätteid (2011. aasta versioon); samuti võib ettevõtja arvesse võtta komisjoni soovitusi (EL) 2021/2279 või vastavaid nõudeid **kaudse KHG heite** kvantifitseerimiseks standardis EN ISO 14064-1:2018;
- (b) kui tegemist on finantsasutusega, võtab arvesse finantssektori kasvuhoonegaaside arvestus- ja aruandlustandardit, mis põhineb süsiniku arvepidamise finantspartnerlusel (PCAF), eelkõige selle A osa „Rahastatud heitkogused“ (2022. aasta detsembri versioon);

- (c) kontrollib oma mõjuala 3 KHG koguheidet, tuginedes 15-le mõjuala 3 kategooriale, mis on kindlaks määratud kasvuhoonegaaside protokollis ettevõttestandardis ja kasvuhoonegaaside protokollis ettevõtete väärtusahela (mõjuala 3) arvestus- ja aruandlusstandardis (2011. aasta versioon), kasutades asjakohaseid hinnanguid. Teise võimalusena võib ta kontrollida oma **kaudset KHG heidet** standardi EN ISO 14064-1:2018 punktis 5.2.4 esitatud kategooriate alusel (v.a imporditud energiast tulenev kaudne KHG heide);
- (d) teeb kindlaks ja avalikustab oma olulised mõjuala 3 kategooriad, võttes aluseks nende hinnangulise KHG heite mahu ja muud kriteeriumid, mis on sätestatud kasvuhoonegaaside protokollis ettevõtete väärtusahela (mõjuala 3) arvestus- ja aruandlusstandardis (2011. aasta versioon, lk 61 ja 65–68) või standardi EN ISO 14064-1:2018 lisas H.3.2, näiteks rahalised kulutused, mõju, seotud **üleminekuriskid** ja **-võimalused** või **sidusrühmade** seisukohad;
- (e) arvutab või hindab KHG heidet olulistest mõjuala 3 kategooriates, kasutades sobivaid heitekoefitsiente;
- (f) ajakohastab mõjuala 3 KHG heitkogused igas olulises kategoorias igal aastal jooksvate tegevusandmete alusel; ajakohastab kogu mõjuala 3 KHG inventuuri vähemalt iga kolme aasta järel või olulise sündmuse või asjaolude olulise muutumise korral (oluline sündmus või asjaolude oluline muutus võib olla seotud näiteks muutustega ettevõtja tegevuses või struktuuris, muutustega ettevõtja väärtusahela(te) eelnevate ja järgnevate etappide tegevuses või struktuuris, muutusega arvutusmetoodikas või vigade avastamisega);
- (g) avalikustab ulatuse, mil määral ettevõtja mõjuala 3 KHG heidet mõõdetakse väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappide konkreetsete tegevuste sisendite abil, ning avalikustab heite protsentuaalse osakaalu, mis on arvutatud **tarnijatelt** või muudelt **väärtusahela** partneritelt saadud esmaste andmete alusel.
- (h) avalikustab mõjuala 3 KHG heite iga olulise kategooria puhul arvesse võetud aruandluspiirid, KHG heite hindamise arvutusmeetodid ning teabe selle kohta, kas ja milliseid arvutusvahendeid on kasutatud. Mõjuala 3 kategooriad peaksid olema kooskõlas KHG protokolliga ja hõlmama järgmist:
- i. konsolideerimisgrupi (emaettevõtja ja tütarvõtjad) kaudne mõjuala 3 KHG heide,
 - ii. sidus- ja ühissetevõtete ning konsolideerimata tütarvõtjate kaudne mõjuala 3 KHG heide, mille puhul ettevõtjal on võimalik kontrollida põhitegevust ja suhteid (st omab kontrolli tegevuse üle),
 - iii. mõjualade 1, 2 ja 3 heide sidus- ja ühissetevõtetest, konsolideerimata tütarvõtjatest (investeeringusüksused) ja ühistest kokkulepetest, mille **tegevuse üle** ettevõtjal puudub **kontroll**, kui need üksused on osa ettevõtja väärtusahela eelnevast või järgnevast etapist;
- (i) avalikustab loetelu mõjuala 3 KHG heite kategooriatest, mis inventuuris sisalduvad või on sellest välja jäetud, koos põhjendusega väljajäetud mõjuala 3 kategooriate kohta;
- (j) avalikustab oma **väärtusahela** eelnevas või järgnevas etapis biomassi põletamisel või biolagunemisel tekkiva CO₂ biogeense heite mõjuala 3 KHG koguheitest eraldi ning võtab mõjuala 3 KHG heite arvutamisel arvesse muud liiki KHG (nt CH₄, N₂O) heidet ja CO₂ heidet, mis tekib biomassi olelusringis, v.a põletamisel või biolagunemisel (nt biomassi töötlemisel või transportimisel tekkiv KHG heide);

- (k) jätab mõjuala 3 KHG heite arvutamisel välja ostenud, müüdüd või ülekantud **süsinikukrediidid** või KHG lubatud heitkoguse ühikud,

AR 47. Paragrahvis 52 nõutava KHG **koguheite** teabe ettevalmistamisel teeb ettevõtja järgmist:

- (a) kohaldab KHG koguheite arvutamiseks järgmisi valemeid:

$\text{KHG koguheide}_{\text{asukohapõhine}} (\text{CO}_2 \text{ ekvivalenttonnides}) = \text{mõjuala 1 koguheide} + \text{mõjuala 2 koguheide}_{\text{asukohapõhine}} + \text{mõjuala 3}$

$\text{koguheide KHG koguheide}_{\text{turupõhine}} (\text{CO}_2 \text{ ekvivalenttonnides}) = \text{mõjuala 1 koguheide} + \text{mõjuala 2 koguheideturupõhine} + \text{mõjuala 3 koguheide}$

- (b) avalikustab KHG koguheite, eristades heitkoguseid, mis tulenevad mõjuala 2 KHG heite mõõtmisel kasutatud asukohapõhistest ja turupõhistest meetoditest.

AR 48. Ettevõtja avalikustab oma KHG **koguheite**, mis on jaotatud mõjuala 1 ja 2 heitkoguste ning mõjuala 3 oluliste heitkoguste alusel vastavalt allpool esitatud tabelile.

	Tagasivaatav				Vahe-eesmärgid ja sihtaastad			
	Võrdlus-aasta	Võrdlus	N	% N /N-1	2025	2030	(2050)	Aastane eesmärk (%) / võrdlusaasta
Mõjuala 1 KHG heide								
Mõjuala 1 KHG koguheide Heide (CO ₂ ekvivalenttonnides)								
Mõjuala 1 KHG koguheite osakaal, mis on seotud heitkogustega kauplemise reguleeritud süsteemidega (%)								
Mõjuala 2 KHG heide								
Asukohapõhiselt mõõdetud mõjuala 2 KHG koguheide (CO ₂ ekvivalenttonnides)								
Turupõhiselt mõõdetud mõjuala 2 KHG koguheide (CO ₂ ekvivalenttonnides)								
Mõjuala 3 KHG olulised heitkogused								
KHG kaudse (mõjuala 3) koguheite üldkogus (CO ₂ ekvivalenttonnides)								
1. Ostetud kaubad ja teenused								
[Vabatahtlik alamkategoria: Piltvõrdmetöötlus ja andmekeskusteenused								
2. Kapitalikaubad								

3. Kütuse ja energiaga seotud tegevus (mis ei kuulu mõjualasse 1 või 2)								
4. Transport ja turustus väärtusahela eelnevates etappides								
5. Tegevuse käigus tekkinud jäätmed								
6. Ärireisid								
7. Töötajate tööle- ja kojusõit								
8. Väärtusahela eelnevate etappide rendivara								
9. Transport väärtusahela järgnevates etappides								
10. Müüdüd toodete töötlemine								
11. Müüdüd toodete kasutamine								
12. Müüdüd toodete käitlemine olelusringi lõpus								
13. Väärtusahela järgnevate etappide rendivara								
14. Frantsiisid								
15. Investeeringud								
KHG heide kokku								
KHG heide kokku (asukohapõhine) (CO ₂ ekvivalenttonnides)								
KHG heide kokku (turupõhine) (CO ₂ ekvivalenttonnides)								

AR 49. Võimalike **üleminekuriskide** esiletoomiseks võib ettevõtja avalikustada KHG **koguheit** jaotatuna peamiste riikide ja vajaduse korral tegevussegmentide kaupa (kasutades samu finantsaruannete segmente, mida on nõutud raamatupidamisstandardites, st standardiga IFRS 8 „Tegevussegmentid“ või riigisiseste üldtunnustatud raamatupidamis põhimõtetega). Kui asjaomased andmed ei ole hõlpsasti kättesaadavad, võib mõjuala 3 KHG heitkogused kõnealustest riigipõhistest jaotustest välja jätta.

AR 50. Mõjuala 3 KHG **heitkogused** võib esitada ka standardis EN ISO 14064–1:2018 määratletud kaudsete heitekategooriate kaupa.

AR 51. Kui see on ettevõtja mõjuala 3 heitkoguste jaoks oluline, avalikustab ta ostetud pilvandmetöötlusest ja andmekeskusteenustest tuleneva KHG **heit** **mõjuala 3** üldise **kategooria** „eelnevates etappides ostetud kaubad ja teenused“ alamrühmana.

AR 52. Mõjualade 1,2 ja 3 vahel jaotatud KHG **koguheide** võib olla **kestlikkusaruandes** graafiliselt esitatud (nt ring- või tulpdiaagrammina), näidates KHGde heite jagunemist **väärtusahelas** (eelnevad etapid, enda tegevus, transport, järgnevad etapid).

KHG heitemahukuse netotulu alusel

Arvutussuunised

AR 53. Paragrahvis 53 nõutava netotulul põhineva KHG heitemahukuse teabe avalikustamisel teeb ettevõtja järgmist:

(a) arvutab energiamahukuse suhtarvu järgmise valemi abil:

$$\frac{\text{KHG heide kokku (CO}_2\text{ ekvivalenttonnides)}}{\text{Netotulu (rahaühikutes)}}$$

(b) väljendab KHG **koguheidet** CO₂ ekvivalenttonnides ja netotulu rahaühikutes (nt eurodes) ning esitab tulemused turu- ja asukohapõhise meetodi alusel;

(c) esitab lugejas KHG koguheite ja nimetajas kogu netotulu;

(d) arvutab KHG koguheite, nagu on nõutud paragrahvi 44 alapunktis d ja paragrahvis 52, ja

(e) arvutab netotulu kooskõlas finantsaruannete suhtes kohaldatavate raamatupidamisstandardite nõuetega, st IFRS 15ga või riigisiseste raamatupidamis põhimõtetega.

AR 54. Kvantitatiivsed andmed võib esitada järgmise tabeli kujul.

KHG heite mahukuse netotulu alusel	Võrdlus	N	% N/ N-1
KHG koguheide (asukohapõhine) netotulu kohta (CO ₂ ekvivalenttonn / rahaühik)			
KHG koguheide (turupõhine) netotulu kohta (CO ₂ ekvivalenttonn / rahaühik)			

Tulupõhise KHG heitemahukuse ühilduvus finantsaruannete teabega

AR 55. KHG heitemahukuse arvutamiseks kasutatud netotulu võrdlemisel finantsaruannete asjaomase kirje või lisadega (nagu on nõutud paragrahvis 55) võib:

(a) viidata seotud kirjele või avalikustamisele finantsaruannetes või

(b) kui netotulu ei ole võimalik otsese viitega seostada rea või finantsaruannetes avalikustatud teabega, siis kvantitatiivse võrdluse abil, kasutades allpool esitatud tabelivormi.

KHG heitemahukuse arvutamiseks kasutatud netotulu	
Netotulu (muu)	

Netotulu kokku (finantsaruanded)	
----------------------------------	--

Avalikustamisnõue E1-7 – KHG sidumine ja KHG heite vähendamise projektid, mida rahastatakse süsinikukrediitide kaudu

KHG sidumine ja ladustamine enda tegevuses ja väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides

AR 56. Lisaks KHG heite inventuuridele tagavad ettevõtjad läbipaistvuse selle suhtes, kuidas ja millises ulatuses nad kas suurendavad looduslike CO₂ sidujaid või rakendavad tehnilisi lahendusi KHG sidumiseks atmosfäärist enda tegevuses ja väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides. Kuigi KHG sidumise arvestamiseks ei ole üldtunnustatud kontseptsioone ja meetodeid, on käesoleva standardi eesmärk suurendada läbipaistvust seoses ettevõtja tegevusega KHG atmosfäärist sidumisel (paragrahvi 56 alapunkt a ja paragrahv 58). Teave väljaspool **väärtusahelat** toimuva KHG sidumise kohta, mida ettevõtja toetab **süsinikukrediitide** ostmise kaudu, avalikustatakse eraldi, nagu on nõutud paragrahvi 56 alapunktis b ja paragrahvis 59.

AR 57. Ettevõtja enda tegevusest ja **väärtusahela** eelnevatest ja järgnevatest etappidest tuleneva **KHG sidumise ja ladustamise** kohta paragrahvi 56 alapunkti a ja paragrahvi 58 kohaselt nõutava teabe avalikustamisel kirjeldab ettevõtja iga sidumis- ja ladustamistegevuse kohta järgmist:

- (a) asjaomased KHGd;
- (b) kas sidumine ja ladustamine on biogeenne või **maakasutuse muutusest** tingitud (nt metsastamine, taasmetsastamine, metsade taastamine, linnapuude istutamine, agrometsandus, **mulla** süsiniku sidumine jne), tehnoloogiline (nt otsene õhu sidumine) või hübriid (nt bioenergia koos CO₂ kogumise ja ladustamisega) ja tehnoloogilised üksikasjad sidumise, ladustamise liigi ja vajaduse korral seotud KHGde transpordi kohta;
- (c) vajaduse korral lühike selgitus selle kohta, kas tegevust saab liigitada looduspõhiseks lahenduseks, ja
- (d) kuidas juhitakse mittepüsivuse riski, sealhulgas vajaduse korral lekete ja tagasipööramiste kindlakstegemist ja jälgimist.

Arvutussuunised

AR 58. Ettevõtja enda tegevusest ja **väärtusahelast** tuleneva **KHG sidumise ja ladustamise** kohta teeb ettevõtja paragrahvi 56 alapunkti a ja paragrahvi 58 kohaselt nõutava teabe ettevalmistamisel järgmist:

- (a) võtab niivõrd, kui see on asjakohane, arvesse kasvuhoonegaaside protokollide ettevõttestandardit (2004. aasta versioon), tootestandardit (2011. aasta versioon), põllumajandussuuniseid (2014. aasta versioon), maakasutuse, **maakasutuse muutuse** ja metsanduse suuniseid KHG projektiarvestuse jaoks (2006. aasta versioon);
- (b) kohaldab konsensuslike meetodeid KHG sidumise arvestamiseks niipea, kui need on kättesaadavad, eelkõige ELi õigusraamistikku CO₂ sidumise sertifitseerimiseks;
- (c) selgitab vajaduse korral sidumise rolli **kliimamuutuste leevendamise poliitikas**;
- (d) hõlmab sidumist tegevustest, mida ta omab või kontrollib või millele kaasa aitab, ja mida ei ole süsinikukrediitide kaudu müüdnud teisele isikule;

- (e) vajaduse korral märgistab need oma tegevuses või väärtusahelas toimuvad KHG sidumisega seotud tegevused, mis on muudetud süsinikukrediitideks ja müüdüd teistele vabatahtlikul turul tegutsevatele isikutele;
- (f) võtab vastavalt avalikustamisnõudele E1-6 arvesse KHG **heidet**, mis on seotud sidumistegevusega, sh transpordi ja ladustamisega (mõjuala 1, 2 või 3). Sidumistegevuse, sh transpordi ja ladustamise tõhususe läbipaistvuse suurendamiseks võib ettevõtja avalikustada selle tegevusega seotud KHG heite (nt KHG heide elektritarbimisest, mis on seotud kogumisega otse atmosfäärist) koos seotud KHG heite kogusega, kuid sellest eraldi;
- (g) tagasipööramise korral arvestab vastavat KHG heidet aruandeperioodil sidumise kompenseerimiseks;
- (h) kasutab IPCC avaldatud uusimaid **GWP**-väärtusi, mis põhinevad 100aastasel ajavahemikul, et arvutada heidet CO₂ ekvivalendina muude gaaside kui CO₂ puhul, ning kirjeldab tehtud eeldusi, meetodeid ja raamistikke, mida kasutati KHG sidumise arvutamiseks, ja
- (i) võtab arvesse **looduspõhiseid lahendusi**.

AR 59. Ettevõtja eristab KHGde sidumist enda tegevuses väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides toimuvast sidumisest ning avalikustab need andmed eraldi. KHGde sidumine **väärtusahela** eelnevates ja järgnevates etappides hõlmab tegevust, mida ettevõtja aktiivselt toetab, nt **tarnijaga** tehtava koostööprojekti kaudu. Ettevõtjalt ei eeldata, et ta võtaks arvesse KHG sidumist, mis võib tekkida tema väärtusahela eelnevates või järgnevates etappides, aga millest ta ei ole teadlik.

AR 60. KHG sidumise kvantitatiivsed andmed võib esitada järgmise tabeli kujul.

Sidumine	Võrdlus	N	% N/ N-1
KHG sidumistegevus 1 (nt metsade taastamine)	–		
KHG sidumistegevus 2 (nt kogumine otse atmosfäärist)	–		
...	–		
Enda tegevuses KHG sidumine kokku (CO₂ ekvivalenttonnides)			
KHG sidumistegevus 1 (nt metsade taastamine)	–		
KHG sidumistegevus 2 (nt kogumine otse atmosfäärist)	–		
...	–		
KHG sidumine kokku väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides (CO₂ ekvivalenttonnides)			
Tagasipööramine (CO₂ ekvivalenttonnides)			

Süsinikukrediitide kaudu rahastatavad KHG heite vähendamise projektid

- AR 61. KHG **heite vähendamise** projektide rahastamine väljaspool ettevõtja **väärtusahelat** kõrgetele kvaliteedistandarditele vastavate **süsinikukrediitide** ostmisega võib olla kasulik panus kliimamuutuste leevendamisse. Käesoleva standardi kohaselt peab ettevõtja avalikustama, kas ta kasutab **süsinikukrediite** eraldi KHG **heitest** (paragrahvi 56 alapunkt b ja paragrahv 59) ning KHG **heite vähendamise eesmärkidest** (avalikustamismäär E 1-4). Samuti nõutakse ettevõtjalt, et ta näitaks kasutamise ulatust ja kvaliteedikriteeriume, mida ta nende süsinikukrediitide puhul kasutab.
- AR 62. Paragrahvi 56 alapunktis b ja paragrahvis 59 nõutava **süsinikukrediitide** teabe avalikustamisel lähtub ettevõtja asjakohasuse alusel järgmisest jaotusest:
- vähendamis- ja sidumisprojektide osakaal (mahuprotsendina);
 - sidumisprojektidest saadud süsinikukrediitide puhul selgitus selle kohta, kas need on saadud biogeensetest või tehnoloogilistest sidujatest;
 - iga tunnustatud kvaliteedistandardi osakaal (mahu järgi);
 - ELi projektide osakaal (mahu järgi) ja
 - osa (mahuprotsendina), mis kvalifitseerub Pariisi kokkuleppe artikli 6 kohaselt vastava kohandusena.

Arvutussuunised

- AR 63. Paragrahvi 56 alapunktis b ja paragrahvis 59 nõutava **süsinikukrediitide** teabe ettevalmistamisel teeb ettevõtja järgmist:
- võtab arvesse **tunnustatud kvaliteedistandardeid**;
 - selgitab vajaduse korral süsinikukrediitide rolli oma **kliimamuutuste leevendamise tegevuskavas**;
 - ei lisa oma **väärtusahelas** KHG **heite vähendamise** projektidest saadud süsinikukrediite, kuna vastav KHG heite vähendamine avalikustatakse juba toimumise ajal avalikustamismäärade E1-6 (2. või mõjuala 3) alusel (et vältida topeltarvestust);
 - ei hõlma oma väärtusahelas KHG sidumise projektidest saadud süsinikukrediite, sest vastav KHG sidumine võib olla juba arvesse võetud selle toimumise ajal avalikustamismäärade E1-7 alusel (et vältida topeltarvestust);
 - ei avalikusta oma KHG **heite** kompenseerimiseks süsinikukrediite vastavalt KHG heite avalikustamismääradele E1-6;
 - ei avalikusta süsinikukrediite kui vahendit avalikustamismäärade E 1–4 kohaselt avalikustatud KHG heite vähendamise eesmärkide saavutamiseks ja
 - arvutab tulevikus tühistatavate süsinikukrediitide summa süsinikukrediitide summana CO₂ ekvivalenttonnides olemasolevate lepingute kestuse jooksul.
- AR 64. Teabe aruandeaastal tühistatud ja tulevikus tühistada kavatsatavate **süsinikukrediitide** kohta võib esitada järgmise tabeli vormis.

Aruandeaastal tühistatud süsinikukrediidid	Võrdlus	N
Kokku (CO₂ ekvivalenttonnides)		

Aruandeaastal tühistatud süsinikukrediidid	Võrdlus	N
Eemaldamisprojektide osakaal (%)		
Vähendamisprojektide osakaal (%)		
Tunnustatud kvaliteedistandard 1 (%)		
Tunnustatud kvaliteedistandard 2 (%)		
Tunnustatud kvaliteedistandard 3 (%)		
...		
ELi-siseste projektide osakaal (%)		
Vastavateks kohandusteks kvalifitseeruvate süsinikukrediitide osakaal (%)		
Süsinikukrediidid, mis kavatakse tulevikus tühistada	Summa kuni [ajavahemik]	
Kokku (CO2 ekvivalenttonnides)		

Avalikustamisnõue E1-8 – ettevõttesisene süsinikuheite hinnastamine

AR 65. Paragrahvide 62 ja 63 kohaselt nõutava teabe avalikustamisel, kui see on asjakohane, selgitab ettevõtja lühidalt, kas ja kuidas on süsinikuheite ettevõttesisestes hinnakujunduskavades kasutatavad CO₂ hinnad kooskõlas finantsaruannetes kasutatud CO₂ hindadega. Seda tehakse seoses CO₂ ettevõttesiseste hindadega, mida kasutatakse

- (a) vara (immateriaalne ja materiaalne põhivara) kasuliku eluea ja jääkväärtuse hindamisel;
- (b) varade allahindamisel ja
- (c) äritegevuse omandamise kaudu omandatud varade õiglase väärtuse määramisel.

AR 66. Teabe võib esitada järgmises tabelis:

CO ₂ sisehindade liigid	Asjakohane maht (CO ₂ ekvivalenttonnides)	Kohaldatud hinnad (CO ₂ ekvivalenttonnides)	Ulatuse kirjeldus
Kapitalikulude varihind			
Teadus- ja arendustegevus Investeeringute varihind			
CO ₂ ettevõttesisene tasu või fond			
CO ₂ hinnad väärtuse languse testimiseks			
jne			

Avalikustamiskoostamine E1-9 – olulistest füüsilistest ja üleminekuriskidest ning potentsiaalsetest kliimaga seotud võimalustest tulenev oodatav finantsmõju

Oluliste füüsiliste ja üleminekuriskide oodatav finantsmõju

AR 67. Olulised kliimaga seotud **füüsilised** ja **üleminekuriskid** võivad mõjutada ettevõtja finantsseisundit (nt ettevõtja omandis olevad varad, finantskontrolli all olevad rendivarad ja kohustised), tulemusi (nt netotulu ja -kulude võimalik suuremine/vähemine äritegevuse katkemise tõttu, kõrgemad tarnehinnad, mis võivad põhjustada kasumimarginaali vähenemist) ja rahavooge. Mõne kliimaga seotud füüsilise riskipositsiooni väike tõenäosus, suur tõsidus ja pikaajaline ajaperspektiiv ning kestlikule majandusele üleminekust tulenev ebakindlus tähendavad, et sellega kaasneb oluline **oodatav finantsmõju**, mis jääb kehtivate raamatupidamisstandardite nõuete kohaldamisalast välja.

AR 68. Praegu puudub üldtunnustatud meetodika, mis võimaldaks hinnata või mõõta, kuidas olulised **füüsilised** ja **üleminekuriskid** võivad mõjutada ettevõtja tulevast finantsseisundit, finantsstulemusi ning rahavooge. Seetõttu sõltub finantsmõju avalikustamine (nagu nõutud paragrahvides 64, 66 ja 67) ettevõtja sisemisest meetodikast ja sellest, kuidas koostatakse oluline hinnang sisendite kindlaksmääramisel, samuti eeldustest, mis on vajalikud nende **oodatava finantsmõju** kvantifitseerimiseks.

Arvutussuunised. Oluliste füüsiliste riskide oodatav finantsmõju

AR 69. Paragrahvi 64 alapunkti a ja paragrahvi 66 kohaselt nõutava teabe avalikustamisel selgitab ettevõtja, kas ja kuidas:

- (a) hinnati **oodatavat finantsmõju** olulisele füüsilisele riskile avatud varade ja äritegevuse puhul, sh kohaldamisala, ajaperspektiive, arvutusmeetodikat, kriitilisi eeldusi ning hindamise parameetreid ja piiranguid, ja
- (b) selliste varade ja äritegevuse hindamine, mida peetakse avatuks olulisele **füüsilisele riskile**, põhineb olulise füüsilise riski kindlaksmääramise (nagu on nõutud paragrahvi 20 alapunktis b ja kohaldamiskoostamises AR 11) ning **kliimastenaariumide** kindlaksmääramise (nagu on nõutud paragrahvis 19 ja kohaldamiskoostamises AR 13 – AR 14) protsessidel või on nende osa. Eelkõige selgitab ettevõtja, kuidas ta on määranud keskmise ja pika perspektiivi ning kuidas need määratlused on seotud tema varade eeldatava kasutusaja, strateegilise planeerimise ajaperspektiivide ja kapitali jaotamise kavadega.

AR 70. Valmistades ette paragrahvi 66 alapunktis a nõutavat teavet olulisele füüsilisele riskile avatud varade kohta, teeb ettevõtja järgmist:

- (a) arvutab olulisele füüsilisele riskile avatud varad rahalises väärtuses ja osakaaluna (protsendina) koguarvast aruandekuupäeva seisuga (st osakaal on olulisele füüsilisele riskile avatud varade hinnanguline bilansiline väärtus, mis on jagatud finantsseisundi aruandes või bilansis esitatud raamatupidamisliku koguväärtusega). Olulisele füüsilisele riskile avatud varade hinnanguletatakse finantsaruannetes kajastatud varadest. Hinnangulised rahalised summad ja füüsilisele riskile avatud varade osakaal võidakse esitada kas ühe summa või vahemikuna.
- (b) Olulisele füüsilisele riskile avatud varade kindlaksmääramisel võetakse arvesse igat liiki varasid, sh kapitalirendi / kasutusõiguse varasid.

- (c) Selle teabe konteksti seadmiseks teeb ettevõtja järgmist:
- avalikustab oma olulisele füüsilisele riskile avatud märkimisväärsete varade asukohta. ELi territooriumil asuvad olulised varad ⁽³²⁾ koondatakse NUTSi (ühine statistiliste territoriaalüksuste liigitus) 3. tasandi koodide alusel. Väljaspool ELi territooriumi asuvate märkimisväärsete varade puhul esitatakse jaotus NUTSi koodi alusel üksnes vajaduse korral;
 - jaotab riskile avatud varade rahalised summad akuutse ja kroonilise füüsilise riski alusel ⁽³³⁾;
- (d) arvutab paragrahvi 66 alapunktist a tulenevalt olulisele füüsilisele riskile avatud varade osakaalu, mida käsitletakse **kliimamuutustega kohanemise meetmetes**, võttes aluseks avalikustamisinõude E1-3 alusel avalikustatud teabe. Selle eesmärk on netoriske ühtlustada.

AR 71. Paragrahvi 64 alapunkti a ja paragrahvi 66 alapunkti d kohaselt nõutava teabe ettevalmistamisel võib ettevõtja hinnata ja avalikustada füüsilisele riskile avatud äritegevusest saadud puhastulu osa. See avalikustamine

- põhineb netotulul kooskõlas finantsaruannete suhtes kohaldatavate raamatupidamisstandardite nõuetega, st IFRS 15 või riigisiseste üldtunnustatud raamatupidamis põhimõtetega.
- võib sisaldada ettevõtja äritegevuse jaotust koos vastavate üksikasjadega puhastulu osakaalu kohta, riskitegurite kohta (ohud, riskipositsioon ja tundlikkus) ning võimaluse korral **oodatava finantsmõju** ulatuse kohta seoses kasumi vähenemisega lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis. Äritegevusi võib laadi järgi liigitada ka tegevussegmentide kaupa, kui ettevõtja on oma segmendiaruandluses finantsaruannetes avalikustanud kasumi osakaalu tegevussegmentide kaupa.

Arvutussuunised. Üleminekuriski eeldatav finantsmõju

AR 72. Paragrahvi 64 alapunkti b ja paragrahvi 67 alapunkti a kohaselt nõutava teabe avalikustamisel selgitab ettevõtja, kas ja kuidas:

- hinnati võimalikku mõju tulevastele majandustulemustele ja seisundile olulisele üleminekuriskile avatud varade ja äritegevuse puhul, sh kohaldamisala, arvutusmetoodikat, kriitilisi eeldusi ning hindamise parameetreid ja piiranguid, ja
- olulisele üleminekuriskile avatud varade ja äritegevuse hindamine põhineb olulise **üleminekuriski** kindlaksmääramise (nagu on kirjeldatud paragrahvi 20 alapunktis c ja kohaldamisinõudes AR 12) ning **stsenariumide** kindlaksmääramise (nagu on nõutud kohaldamisinõuetes AR 12 – AR 13) protsessidel või on nende osa. Eelkõige selgitab ettevõtja, kuidas ta on määratlenud keskmise ja pika perspektiivi ning kuidas need määratlused on seotud tema varade eeldatava kasutusaja, strateegilise planeerimise ajaperspektiivide ja kapitali jaotamise kavadega.

AR 73. Avalikustades paragrahvi 67 alapunktides a ja b nõutavat teavet olulisele üleminekuriskile avatud varade kohta teeb ettevõtja järgmist:

- esitab vähemalt hinnangu potentsiaalselt kasutuskõlbatute varade summa kohta (rahalistes summades ja protsendina) aruandeaastast kuni aastani 2030 ja aastatel 2030–2050. Kasutuskõlmatu vara all mõistetakse ettevõtja aktiivset või kindlalt kavandatud põhivara, millega on seotud märkimisväärne **tulevane KHG heide** selle kasutusaja jooksul. Kindlalt kavandatud põhivarad on need, mille ettevõtja järgmise viie aasta jooksul väga tõenäoliselt kasutusele võtab. Seda summat võib väljendada varade väärtuste vahemikuna, mis põhineb erinevatel kliima- ja **poliitikastsenariumidel**, sh stsenaariumil, mis on kooskõlas kliimamuutuste piiramisega 1,5 °C-ga;

⁽³²⁾ Avalikustamisinõue on kooskõlas komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/2453 sätestatud nõuetega (vorm 5: füüsilise riskiga seotud riskipositsioonid).

⁽³³⁾ Avalikustamisinõue on kooskõlas komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/2453 sätestatud nõuetega (vorm 5: füüsilise riskiga seotud riskipositsioonid).

- (b) ettevõtja avalikustab oma kinnisvara, sh kasutusõiguse vara jaotuse bilansilise väärtuse alusel energiatõhususe klasside kaupa. Energiatõhusus esitatakse kas energiatarbimise vahemikena kilovatt-tundides ruutmeetri kohta (kWh/m^2) või EPC ⁽⁵⁴⁾ energiamärgise (energiatõhususe sertifikaat) ⁽⁵⁵⁾ klassina. Kui ettevõtja ei saa seda teavet parimate jõupingutuste põhimõtte kohaselt, avalikustab ta selle kinnisvara täieliku raamatupidamisväärtuse, mille energiatarbimine põhineb sisehinnangutel;
- (c) ettevõtja arvutab selliste olulisele üleminekuriskile avatud koguvarade (sh kapitalirendi / kasutusõiguse varade) osakaalu (protsentides), mida käsitletakse **kliimamuutuste leevendamise meetmetega**, võttes aluseks vastavalt avalikustamismõnede E1-3 avalikustatud teabe. Varade koguväärtus on bilansiline väärtus aruandekuupäeva seisuga.

AR 74. Paragrahvi 67 alapunkti d kohaselt nõutava teabe avalikustamisel olulistest **üleminekuriskidest** tulenevate võimalike kohustiste kohta:

- (a) võivad heitkogustega kauplemise süsteemiga reguleeritavaid **käitisi** käitavad ettevõtjad hõlmata mitmesuguseid kõnealustest süsteemidest tulenevaid võimalikke tulevasi kohustisi;
- (b) ettevõtjad, kelle suhtes kohaldatakse ELi HKS-i, võivad avalikustada võimalikud tulevased kohustised, mis on seotud nende jaotuskavadega kuni 2030. aastani. Võimalikku kohustist võib hinnata järgmise alusel:
- i. aruandlusperioodi alguses ettevõtja valduses olevate lubatud heitkoguste ühikute arv;
 - ii. turult ostetavate lubatud heitkoguste ühikute arv igal aastal, st kuni 2030. aastani;
 - iii. lõhe eri üleminekutsenaariumide kohaselt tulevikus tekkivate hinnanguliste heitkoguste ja lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise vahel, mis on teada kuni 2030. aastani, ning
 - iv. hinnanguline aastane kulu tonni CO_2 kohta, mille jaoks on vaja osta lubatud heitkoguse ühik;
- (c) Oma võimalike tulevaste kohustiste hindamisel võib ettevõtja arvesse võtta ja avalikustada mõjuala 1 KHG lubatud heitkoguse ühikute arvu reguleeritud lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemides ning aruandeperioodi alguses hoitavate (eelmistest jaotamistest pärit) lubatud heitkoguse ühikute kumulatiivse arvu;
- (d) ettevõtjad, kes avalikustavad lähitulevikus tühistada kavatsetavate **süsinikukrediitide** mahu (avalikustamismõne E1-7), võivad avalikustada võimalikud tulevased kohustised, mis on seotud olemasolevatel lepingulistel kokkulepetel põhinevate kohustistega;
- (e) ettevõtja võib lisada ka oma rahalises väärtuses väljendatud kogu mõjualade 1 ja 2 KHG **heite** ja KHG koguheitte (rahaühikutes), mis arvutatakse järgmiselt:
- i. mõjualade 1 ja 2 KHG heite rahaline väärtus aruandeaastal järgmise valemi abil:
 - (a) (mõjuala 1 KHG koguheitte (CO_2 ekvivalenttonnides) + mõjuala 2 KHG koguheitte (CO_2 ekvivalenttonnides)) \times KHG heite kulumäär $\left(\frac{\text{€}}{\text{teqCO}_2} \right)$
 - ii. KHG koguheitte rahaline väärtus aruandeaastal järgmise valemi abil:
 - (b)

KHG koguheitte (CO_2 ekvivalenttonnides) \times KHG heite kulumäär $\left(\frac{\text{€}}{\text{teqCO}_2} \right)$

⁽⁵⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta direktiiv 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta (ELT L 153, 18.6.2010, lk 13).

⁽⁵⁵⁾ Avalikustamismõne on kooskõlas komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/2453 sätestatud nõuetega (vorm 2: kinnisvaratagatisega laenuid – tagatisena energiatõhusus).

- iii. kasutades madalamat, keskmist ja kõrgemat kulumäära ⁽⁵⁶⁾ KHG heitkoguste puhul (nt CO₂ turuhind ja erinevad hinnangud CO₂ ühiskondlike kulude kohta) ning nende valiku põhjused.

- AR 75. Selleks, et hinnata, kuidas **üleminekuriskid** võivad mõjutada ettevõtja tulevast finantsseisundit, võib kasutada muid lähenemisviise ja meetodeid. Igal juhul peab **oodatava finantsmõju** avalikustamine hõlmama ettevõtja kasutatud meetodite ja määratluste kirjeldust.
- AR 76. Paragrahvi 67 alapunkti d kohaselt nõutava teabe ettevalmistamisel võib ettevõtja hinnata ja avalikustada **üleminekuriskidele** avatud äritegevusest saadud puhastulu osa. See avalikustamine
- (a) põhineb netotulul kooskõlas finantsaruannete suhtes kohaldatavate raamatupidamisstandardite nõuetega, st IFRS 15 või riigisiseste üldtunnustatud raamatupidamis põhimõtetega.
- (b) võib sisaldada ettevõtja äritegevuse jaotust koos vastavate üksikasjadega netotulu osakaalu ja riskitegurite kohta (sündmused ja riskipositsioon) ning võimaluse korral teavet **oodatava finantsmõju** ulatuse kohta seoses kasumi vähenemisega lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis. Äritegevusi võib laadi järgi liigitada ka tegevussegmentide kaupa, kui ettevõtja on oma segmendiaruandluses finantsaruannetes avalikustanud kasumi osakaalu tegevussegmentide kaupa.

Ühenduvus finantsaruannete teabega

- AR 77. Ettevõtja võib esitada varade, kohustiste ja netotulu (mis on avatud olulistele **füüsilistele** või **üleminekuriskidele**) märkimisväärsete summade võrdluse finantsaruannetes asjaomase kirjega või avalikustatava teabega (nt segmendiaruandluses) (nagu on nõutud paragrahvis 68) järgmiselt:
- (a) viitena seotud kirjele või avalikustamisele finantsaruannetes, kui need summad on finantsaruannetes eristatavad, või
- (b) kui neile ei ole võimalik otseselt viidata, siis kvantitatiivse võrdlusena iga kirje või finantsaruandes avalikustatud teabega, kasutades allpool esitatud tabeli vormi:

Varade või kohustiste raamatupidamisväärtus või netotulu, mis on avatud kas olulistele füüsilistele või üleminekuriskidele	
Korrigeerimised	
Varad või kohustised või netotulu finantsaruannetes	

- AR 78. Ettevõtja tagab, et andmed ja eeldused, mida kasutatakse oluliste **füüsiliste riskide** ja **üleminekuriskide oodatava finantsmõju** hindamiseks ja kajastamiseks kestlikkusaruandes, on kooskõlas finantsaruannetes kasutatud vastavate andmete ja eeldustega (nt CO₂ hinnad, mida kasutatakse varade väärtuse languse, varade kasuliku eluea, hinnangute ja eraldiste hindamisel). Ettevõtja selgitab vasturääkivuste põhjuseid (nt kui kliimaga seotud riskide täielik finantsmõju on alles hindamisel või kui seda ei peeta finantsaruannetes oluliseks).

⁽⁵⁶⁾ Kulumäär on tegur, mida kasutatakse mitterahaliste mõjude (tonnid, hektarid, m³ jne) konverteerimiseks rahaühikutesse. Kulumäärad peaksid põhinema rahalisel hindamisel, need peavad olema teaduspõhised ja nende saamiseks kasutatavad meetodid peaksid olema läbipaistvad. Juhiseid nende meetodite kohta saab näiteks ELI-LIFE'i rahastatud projektist TRANSPARENT.

AR 79. Kohustistele avalduva võimaliku tulevase mõju puhul (nagu on nõutud paragrahvi 67 alapunktis d) esitab ettevõtja vajaduse korral viited heitkogustega kauplemise süsteemide kirjeldusele finantsaruannetes.

Kliimaga seotud võimalused

AR 80. Paragrahvi 69 alapunkti a kohase teabe avalikustamisel selgitab ettevõtja kulude kokkuhoiu laadi (nt vähenenud energiatarbimisest), ajaperspektiive ja kasutatud meetodikat, sh hindamise ulatust, kriitilisi eeldusi ja piiranguid ning seda, kas ja kuidas tehti **stsenariumianalüüs**.

AR 81. Paragrahvi 69 alapunkti b kohaselt nõutava teabe avalikustamisel selgitab ettevõtja, kuidas ta on hinnanud turu suurust või mis tahes eeldatavaid muutusi netotulus seoses vähese süsinikuheitega toodete ja teenuste või kohanemislahendustega, sh hindamise ulatust, ajaperspektiivi, kriitilisi eeldusi ja piiranguid ning seda, mil määral on see turg ettevõtjale kättesaadav. Turu suurust käsitleva teabe avalikustamisel võib seda kõrvutada taksonoomiaga kooskõlas olevatest tegevustest saadud müügituluga, mis avalikustatakse määruse (EL) 2020/852 sätete alusel. Üksus võib ka selgitada, kuidas ta kasutab kliimaga seotud **võimalusi**, ning võimaluse korral peaks see olema seotud avalikustamisnõuete E1-2, E 1-3 ja E1-4 kohaste **poliitika**, **eesmärkide** ja **meetmete** avalikustamisega.

ESRS E2**SAASTUS**

Sisukord

Eesmärk

Seosed teiste ESRSidega

Avalikustamisnõuded

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue IRO-1 – saastega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus
- Avalikustamisnõue E2-1 – saastega seotud poliitika
- Avalikustamisnõue E2-2 – saastega seotud meetmed ja ressursid

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue E2-3 – saastega seotud eesmärgid
- Avalikustamisnõue E2-4 – õhu, vee ja pinnase saaste
- Avalikustamisnõue E2-5 – probleemsed ja väga ohtlikud ained
- Avalikustamisnõue E2-6 – saastega seotud mõjude, riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

A liide. Kohaldamisnõuded

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- Avalikustamisnõue E2-1 – saastega seotud poliitika
- Avalikustamisnõue E2-2 – saastega seotud meetmed ja ressursid

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue E2-3 – saastega seotud eesmärgid
- Avalikustamisnõue E2-4 – õhu, vee ja pinnase saaste
- Avalikustamisnõue E2-5 – probleemsed ja väga ohtlikud ained
- Avalikustamisnõue E2-6 – saastega seotud riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

Eesmärk

1. Standardi eesmärk on täpsustada avalikustamisnõudeid, mis võimaldavad **kestlikkusaruande** kasutajatel mõista järgmist:
 - (a) kuidas ettevõtja mõjutab õhu, vee ja **pinnase saastet**, võttes arvesse olulisi positiivseid ja negatiivseid tegelikke ja võimalikke **mõjusid**;
 - (b) võetud **meetmed** tegelike või võimalike negatiivsete mõjude vältimiseks või leevendamiseks ning **riskide** ja **võimaluste** käsitlemiseks ja nende tulemused;
 - (c) ettevõtja plaanid ja suutlikkus kohandada oma **strateegiat** ja **ärimudelit** kooskõlas üleminekuga kestlikule majandusele ning saaste vältimise, kontrolli ja kõrvaldamise vajadusega. Selle eesmärk on luua nullsaastega mürgivaba keskkond, toetades nii ka ELI tegevuskava „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas“;
 - (d) ettevõtja selliste oluliste riskide ja võimaluste laad, liik ja ulatus, mis on seotud ettevõtja saastega seotud mõjude ja **sõltuvustega**, samuti saaste vältimise, kontrolli, kõrvaldamise või vähendamise, sh eeskirjade kohaldamise tõttu, ning kuidas ettevõtja seda haldab ja

- (e) ettevõtja saastega seotud mõjudest ja sõltuvustest tulenevate oluliste riskide ja võimaluste **finantsmõju** ettevõtjale lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis.
2. See standard hõlmab avalikustamismõudeid, mis on seotud järgmiste **kestlikkusaspektidega**: õhu-, **pinnase-** ja **veesaaste** ning **probleemsed ained**, sh **väga ohtlikud ained**.
 3. „Õhusaaste“ hõlmab teavet ettevõtja õhku eralduvate heitkoguste kohta (nii sise- kui ka välitingimustes) ning sellise **heite** vältimise, kontrolli ja vähendamise kohta.
 4. „Veesaaste“ hõlmab teavet ettevõtja heidet vette ning sellise **heite** vältimise, kontrolli ja vähendamise kohta.
 5. „**Pinnasesaaste**“ hõlmab teavet ettevõtja pinnasesse eralduvate heitkoguste ning sellise **heite** vältimise, kontrolli ja vähendamise kohta.
 6. Seoses **probleemsete ainete**ga hõlmab standard teavet, mis on seotud ettevõtja poolt probleemsete ainete, sh **väga ohtlike ainete** tootmise, kasutamise ja/või levitamise ja turustamisega. Probleemseid aineid käsitlevate avalikustamismõuete eesmärk on anda kasutajatele ülevaade selliste ainete seotud tegelikest või võimalikest mõjudest, võttes arvesse ka nende kasutamise ja/või levitamise ja turustamise võimalikke piiranguid.

Seosed teiste ESRSidega

7. **Saastuse** teema on tihedalt seotud muude keskkonnaalaste alateemadega, nagu kliimamuutused, vesi ja **mereressursid**, **elurikkus** ja **ringmajandus**. Et anda põhjalik ülevaade sellest, mis võib olla saastuse seisukohast oluline, on asjakohased avalikustamismõuded seega hõlmatud muude keskkonnastandarditega järgmiselt:
 - (a) ESRS E1 „Kliimamuutused“, mis käsitleb järgmist seitset õhusaastega seotud **kasvuhoonegaasi**: süsinikdioksiid (CO₂), metaan (CH₄), diämmastikoksiid (N₂O), fluorosüsivesinikud (HFCd), perfluorosüsivesinikud (PCFd), väävelheksafluoriid (SF₆) ja lämmastiktrifluoriid (NF₃);
 - (b) ESRS E3 „Vee- ja mereressursid“, mis käsitleb **veetarbimist**, eelkõige **veeriskile avatud piirkondades**, vee **ringlussevõttu** ja ladustamist. See hõlmab ka mereressursside vastutustundlikku majandamist, sh ettevõtja kasutatavate mereressurssidega seotud kaupade (nt kruusad, süvameremineraalid, mereannid) laad ja kogus. See standard hõlmab vee- ja mereressursside saastusega, sh mikroplastiga seotud negatiivseid mõjusid, mida selline tegevus põhjustab;
 - (c) ESRS E4 „Elurikkus ja ökosüsteemid“, mis käsitleb **ökosüsteeme** ja liike. Selles standardis käsitatakse saastet kui **elurikkuse kadumise** otsesest mõjurit;
 - (d) ESRS E5 „Ressursikasutus ja ringmajandus“, mis käsitleb eelkõige üleminekut taastumatute loodusvarade kaevandamiselt ja selliste tavade rakendamist, millega välditakse **jäätmete** teket, sealhulgas jäätmetest tulenevat saastet.
8. Ettevõtja **saastega** seotud mõjud võivad mõjutada inimesi ja kogukondi. Ettevõtja põhjustatud saastusega seotud olulisi negatiivseid mõjusid **mõjutatud kogukondadele** käsitletakse ESRS S3s „Mõjutatud kogukonnad“.
9. Seda standardit tuleks lugeda koostoimes ESRS 1 „Peamised nõuded“ ja ESRS 2ga „Üldine avalikustatav teave“.

Avalikustamismõuded

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

10. Käesoleva osa nõudeid tuleks lugeda ja nende alusel teavet esitada koos teabega, mille avalikustamist nõutakse ESRS 2 4. peatükiga „Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine“.

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

ESRS 2ga seotud avalikustamismõue IRO-1 – saastega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus

11. Ettevõtja kirjeldab oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** kindlakstegemise protsessi ning esitab teabe järgmise kohta:
 - (a) kas ettevõtja on kontrollinud oma **tegevuskohti** ja äritegevust, et teha kindlaks oma tegelikud ja võimalikud **saastega** seotud **mõjud, riskid** ja **võimalused** oma tegevuses ning **väärtusahela** eelnevates ja järgnevates etappides, ning kui see on nii, siis kontrollimisel kasutatud meetodid, eeldused ja vahendid;
 - (b) kas ja kuidas ettevõtja on pidanud konsultatsioone, eelkõige mõjutatud kogukondadega.

Avalikustamismõue E2-1 – saastega seotud poliitika

12. Ettevõtja kirjeldab oma poliitikat, mis on vastu võetud saaste vältimise ja kontrolliga seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste juhtimiseks.
13. Selle avalikustamismõude eesmärk on anda ülevaade sellest, mil määral ettevõtja **poliitika** käsitleb saastega seotud oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** kindlakstegemist, hindamist, juhtimist ja/või **heastamist**.
14. Paragrahvis 12 nõutav avalikustatav teave sisaldab kokkuvõtlikku teavet **poliitika** kohta, mida ettevõtja on rakendanud **saastega** seotud oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** juhtimiseks kooskõlas ESRS 2ga seotud poliitikaga MDR-P „Oluliste kestlikkusaspektide haldamiseks vastu võetud poliitika“.
15. Ettevõtja märgib seoses enda tegevuse ja **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappidega, kas ja kuidas tema **poliitika** hõlmab järgmisi valdkondi, kui need on olulised:
 - (a) õhu, **pinnase** ja vee **saastega** seotud negatiivsete **mõjude** leevendamine, sh vältimine ja kontroll;
 - (b) **probleemsete ainete** minimeerimine ja asendamine ning **väga ohtlike ainete** järkjärguline kasutuselt kõrvaldamine, eelkõige mitteolulise ühiskondliku kasutuse puhul ja **tarbekaupades**, ja
 - (c) **juhtumite** ja hädaolukordade vältimine ning nende esinemise korral inimestele ja keskkonnale avalduva mõju kontrollimine ja piiramine.

Avalikustamismõue E2-2 – saastega seotud meetmed ja ressursid

16. Ettevõtja avalikustab saastega seotud meetmed ning nende rakendamiseks eraldatud vahendid.
17. Selle avalikustamismõude eesmärk on anda ülevaade **saastega** seotud **poliitika** elluviimiseks ja **eesmärkide** saavutamiseks võetud ja kavandatud peamistest meetmetest.
18. Saastega seotud tegevuskavade ja ressursside kirjeldus sisaldab teavet, mis on esitatud ESRS 2 avalikustamismõudes MDR-A „Oluliste kestlikkusaspektidega seotud meetmed ja ressursid“.

19. Lisaks ESRS 2 avalikustamisnõudele MDR-A võib ettevõtja täpsustada, millise allpool esitatud leevendamishierarhia kihiga saab seostada meedet ja ressursse, mille eesmärk on:
- (a) **saaste** vältimine, sh selliste materjalide või ühendite järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamisega, millel on negatiivne mõju (saaste vältimine tekkekohas);
 - (b) saaste vähendamine, sh: materjalide või ühendite järkjärguline kasutuselt kõrvaldamine; täitmisnõuete, näiteks **parima võimaliku tehnika (PVT)** nõuete järgimine, või ELi taksonoomiamääruse ja selle delegeeritud õigusaktide kohaste saaste vältimise ja kontrolli **põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“** täitmine (saaste minimeerimine) ja
 - (c) saastunud **ökosüsteemide** taastamine, uuendamine ja ümberkujundamine (nii tavapärase tegevuse kui ka **juhtumite** mõjude kontroll).

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamisnõue E2-3 – saastega seotud eesmärgid

20. Ettevõtja avalikustab saastega seotud eesmärgid, mille ta on vastu võtnud.
21. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade **eesmärkidest**, mille ettevõtja on vastu võtnud **saastega seotud poliitika** toetamiseks ning saastega seotud oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** käsitlemiseks.
22. **Eesmärkide** kirjeldus peab sisaldama ESRS 2 avalikustamisnõudega MDR-T „Poliitika ja meetmete tõhususe jälgimine eesmärkide kaudu“ nõutavat teavet.
23. Paragrahvis 20 nõutud avalikustamisel märgitakse, kas ja kuidas ettevõtja **eesmärgid** aitavad vältida ja kontrollida järgmist:
- (a) õhusaastajad ja vastavad **erikoormused**;
 - (b) **heide** vette ja vastavad erikoormused;
 - (c) **pinnasesaaste** ja vastavad erikoormused ja
 - (d) **probleemsed ained** ja **väga ohtlikud ained**.
24. Lisaks ESRS 2 avalikustamisnõudele MDR-T võib ettevõtja täpsustada, kas eesmärkide seadmisel võeti arvesse **ökoloogilisi künniseid** (nt **biosfääri terviklikkus**, stratosfääri osoonikihti kahandamine, aerosooliosakeste paiskumine atmosfääri, mullaviljakuse vähenemine, ookeanide hapestumine) ja üksusepõhiseid kvoote. Sellisel juhul võib ettevõtja täpsustada järgmist:
- (a) kindlaksmääratud **ökoloogilised künnised** ja selliste künniste kindlaksmääramiseks kasutatud meetodika;
 - (b) kas künnised on üksusepõhised ja kui jah, siis kuidas need kindlaks määrati, ja
 - (c) kuidas jaotub ettevõttes vastutus kindlaksmääratud ökoloogiliste künniste järgimise eest.
25. Ettevõtja täpsustab taustteabe osana, kas tema seatud ja esitatud **eesmärgid** on kohustuslikud (õigusaktides sätestatud) või vabatahtlikud.

Avalikustamisnõue E2-4 – õhu, vee ja pinnase saaste

26. **Ettevõtja avalikustab oma tegevuse käigus tekkivad saastajad ning mikroplasti, mida ta tekitab või kasutab.**
27. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade **heitest**, mida ettevõtja oma tegevuse käigus õhku, vette ja **pinnasesse** väljutab, ning mikroplasti tekitamisest ja kasutamisest.

28. Ettevõtja avalikustab järgmiste ainete koguse:
- (a) iga Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 166/2006⁽⁵⁷⁾ (Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegister, E-PRTR-määrus) II lisas loetletud saasteained, mis satuvad õhku, vette ja pinnasesse, v.a **KHGde** heitkogused, mis on avaldatud kooskõlas ESRS E1ga „Kliimamuutused“⁽⁵⁸⁾;
 - (b) ettevõtja tekitatud või kasutatud mikroplast.
29. Paragrahvis 28 osutatud summad on konsolideeritud summad, mis sisaldavad heitkoguseid rajatistest, mille üle ettevõtjal on finantskontroll, ja rajatistest, mille tegevust ta kontrollib. Konsolideerimine hõlmab üksnes heitkoguseid, mis pärinevad rajatistest, mille puhul ületatakse määruse (EÜ) nr 166/2006 II lisas sätestatud künnis.
30. Ettevõtja asetab avalikustatava teabe konteksti ja kirjeldab järgmist:
- (a) aja jooksul toimunud muutused,
 - (b) mõõtmismeetodid ja
 - (c) **saastega** seotud arvestuse ja aruandluse jaoks andmete kogumise protsess(id), sh vajalike andmete liik ja teabeallikad.
31. Kui heite kvantifitseerimiseks valitakse **heite** otsese mõõtmisega võrreldes vähem usaldusväärne meetod, esitab ettevõtja selle meetodi valimise põhjused. Kui ettevõtja kasutab hinnanguid, avalikustab ta hinnangute aluseks oleva standardi, sektoripõhise uuringu või allikad, samuti võimaliku mõõtemääramatuse taseme ja mõõtemääramatust kajastavate hinnangute vahemiku.

Avalikustamisnõue E2-5 – probleemsed ja väga ohtlikud ained

32. **Ettevõtja avalikustab teabe eraldi, segudes või toodetes esinevate probleemsete ainete ja väga ohtlike ainete tootmise, kasutamise, jaotamise, turustamise ja impordi/eksporti kohta.**
33. Selle avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade ettevõtja mõjust tervisele ja keskkonnale ainete kaudu, mis on omaette ainetena **probleemsed ained** või **väga ohtlikud ained**. Samuti võimaldab see mõista ettevõtja olulisi riske ja **võimalusi**, sh kokkupuudet nende ainete ja eeskirjade muudatustest tulenevaid riske.
34. Paragrahvis 32 nõutud avalikustamine hõlmab selliste **probleemsete ainete** üldkoguseid, mis tekivad või mida kasutatakse tootmise käigus või mida hangitakse, ning selliste probleemsete ainete üldkogused, mis viiakse käitistest välja heitena, toodetena või toodete või teenuste osana ning mis esitatakse jagatuna peamisteks probleemsete ainete ohuklassideks.
35. Ettevõtja esitab eraldi teabe **väga ohtlike ainete** kohta.

⁽⁵⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. jaanuari 2006. aasta määrus (EÜ) nr 166/2006, mis käsitleb Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegistri loomist ning millega muudetakse nõukogu direktiive 91/689/EMÜ ja 96/61/EÜ (ELT L 33, 4.2.2006, lk 1).

⁽⁵⁸⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb a) põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 2 näitajana nr 2 („Õhusaasteainete heide“); b) I lisa tabelis 1 näitajana nr 8 („Vetteheide“); c) I lisa tabelis 2 näitajana nr 1 („Anorgaaniliste saasteainete heide“) ja d) I lisa tabelis 2 näitajana nr 3 („Osoonikihti kahandavate ainete heide“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

Avalikustamisnõue E2-6 – oluliste saastega seotud riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

36. Ettevõtja avalikustab oluliste saastega seotud riskide ja võimaluste oodatava finantsmõju.
37. Paragrahvis 36 nõutav teave täiendab ESRS 2 avalikustamisnõude SBM-3 paragrahvi 48 alapunktis d nõutavat teavet jooksva finantsmõju kohta ettevõtja finantsseisundile, finantstulemustele ja rahavoogudele aruandeperioodil.
38. Selle avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade järgmisest:
- (a) **saastega** seotud mõjudest ja **sõltuvustest** tulenevate oluliste riskide **oodatav finantsmõju** ning see, kuidas need riskid avaldavad (või põhjendatud eelduste kohaselt avaldaksid) olulist mõju ettevõtja finantsseisundile, finantstulemustele ja rahavoogudele lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis;
 - (b) **oodatav finantsmõju**, mis tuleneb **saaste** vältimise ja kontrolliga seotud olulistest **võimalustest**.
39. Avalikustatakse järgmine teave:
- (a) **oodatava finantsmõju** kvantifitseerimine rahalises väärtuses enne saastega seotud meetmete arvessevõtmist või kui see ei ole võimalik ilma liigsete kulude või jõupingutusteta, kvalitatiivne teave. **Võimalustest** tuleneva **finantsmõju** puhul ei nõuta kvantifitseerimist, kui selle tulemuseks oleks teabe kvalitatiivsetele omadustele mittevastava teabe avalikustamine (vt ESRS 1 B liide „Teabe kvalitatiivsed omadused“);
 - (b) arvesse võetava mõju kirjeldus, sellega seotud mõjud ja ajavahemikud, mille jaoks need tõenäoliselt realiseeruvad, ja
 - (c) **oodatava finantsmõju** kvantifitseerimiseks kasutatud kriitilised eeldused ning nende eeldustega seotud ebakindluse allikad ja tase.
40. Paragrahvi 39 alapunkti a kohaselt esitatav teave peab sisaldama järgmist:
- (a) **probleemsetest ainetest** koosnevate või neid sisaldavate toodete ja teenustega saadud puhastulu osa ning **väga ohtlikest ainetest** koosnevate või neid sisaldavate toodete ja teenustega saadud puhastulu osa;
 - (b) tegevus- ja kapitalikulud, mis tekkisid aruandeperioodil koos tõsiste **juhtumite** ja **sadestumisega**;
 - (c) keskkonnakaitset ja heastamiskulusid käsitlevad sätted, nt saastatud **tegevuskohtade** rehabiliteerimine, prügilate rekultiveerimine, keskkonnasaaste kõrvaldamine olemasolevates tootmis- või hoiustamiskohtades ning samalaadsed meetmed.
41. Ettevõtja avalikustab asjakohase taustteabe, sh selliste oluliste **juhtumite** ja **sadestumise** kirjelduse, mille puhul **saaste** avaldas keskkonnale negatiivset mõju ja/või millel on eeldatavasti negatiivne mõju ettevõtja rahavoogudele, finantsseisundile või finantstulemustele lühiajalises, keskmises ja pikas perspektiivis.

A liide.

Kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS E2 lahutamatu osa. See toetab käesolevas standardis sätestatud avalikustamisnõuete kohaldamist ja sel on standardi teiste osadega sama tähtsus.

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue IRO-1 – saastega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus

- AR 1. Keskkonda käsitlevate alateemade **olulisuse** hindamisel hindab ettevõtja saaste olulisust enda tegevuses ja **väärtusahela** eelnevates ja järgnevates etappides ning võib kaaluda järgmist nelja etappi, mida tuntakse ka LEAP (*locate-evaluate-assess-prepare*) lähenemisena:
1. etapp: tehakse kindlaks aspektid, kus ettevõtja enda tegevus ja **väärtusahela** eelnevad ja järgnevad etapid on seotud loodusega;
 2. etapp: hinnatakse **saastega** seotud **sõltuvusi** ja mõjusid;
 3. etapp: hinnatakse olulisi **riske** ja **võimalusi** ja
 4. etapp: valmistatakse ette ja esitatakse olulisuse hindamise tulemused.
- AR 2. ESRS E2 puhul vastab **olulisuse** hindamine LEAP-lähenemise kolmele esimesele etapile. Neljandas etapis käsitletakse protsessi tulemusi.
- AR 3. **Mõjude, sõltuvuste, riskide** ja **võimaluste olulisuse** hindamise protsessis võetakse arvesse ESRS 2 avalikustamisnõude IRO-1 „Saastega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus“ ning IRO-2 „ESRSide avalikustamisnõuded, mis on hõlmatud ettevõtja kestlikkusa-ruannetega“ sätteid.
- AR 4. ESRS E2 kohase **olulisuse** hindamisega hõlmatud alateemad hõlmavad järgmist:
- õhu, **pinnase** ja vee **saaste** (v.a KHG **heide** ja **jäätmel**), mikroplast ja **probleemsed ained**;
 - sõltuvus ökosüsteemi teenustest**, mis aitavad leevendada saastega seotud mõjusid.
- AR 5. 1. etapis, kus tehakse kindlaks aspektid, kus ettevõtja enda tegevus ja **väärtusahela** eelnevad ja järgnevad etapid on seotud loodusega, võib ettevõtja arvesse võtta järgmist:
- otseste varade ja tegevuse ning seotud eelnevate ja järgnevate etappide tegevuste **asukohad** kogu väärtusahelas;
 - tegevuskohad, kus tekivad vee-, pinnase- ja õhusaasteainete **heitmed**, ja
 - nende heitmetega või mikroplasti ning eraldi, segudes või toodetes esinevate **probleemsete ainete** ja **väga ohtlike ainete** tootmise, kasutamise, jaotamise, turustamise ja impordi/eksportiga seotud sektorid või äriüksused.
- AR 6. 2. etapp on seotud iga olulise **tegevuskoha** või sektori/äriüksuse mõju ja **sõltuvuse** hindamisega, sh hinnates keskkonnale ja inimeste tervisele avalduvate mõjude tõsidust ja tõenäosust.

- AR 7. 3. etapis võib ettevõtja oluliste **riskide** ja **võimaluste** hindamiseks 1. ja 2. etapi tulemuste põhjal:
- (a) teha kindlaks enda tegevuse ning **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappide **üleminekuriskid** ja **võimalused** järgmiste kategooriate alusel:
- i. **poliitika** ja õigusvaldkond: nt õigusaktide kehtestamine, karistuste ja kohtuvaidluste oht (nt hooletus **ökosüsteemide** suhtes), karmistatud aruandluskohustused;
 - ii. tehnoloogia: nt toodete või teenuste asendamine väiksema mõjuga toodete või teenustega, loobumine **probleemsetest ainetest**;
 - iii. turg: nt muutused pakkumises, nõudluses ja rahastamises, volatiilsus või suuremad kulud seoses mõne ainega, ja
 - iv. maine: nt ühiskonna, kliendi või kogukonna muutunud hoiakud, mis tulenevad organisatsiooni rollist **saaste** vältimises ja kontrollis;
- (b) teha kindlaks füüsilised riskid, mis hõlmavad nt ootamatut puhtale veele juurdepääsu katkestust, happevihma või muid **saastejuhtumeid**, mis tõenäoliselt põhjustavad või on põhjustanud saastet, millel on tagajärjed keskkonnale ja ühiskonnale;
- (c) teha kindlaks saaste vältimise ja kontrolliga seotud võimalused, liigitatuna järgmiste kategooriate alusel:
- i. ressursitõhusus: mõjude minimeerimiseks kasutatud ainete koguste vähendamine või tootmisprotsessi tõhususe parandamine;
 - ii. turud: nt äritegevuse mitmekesistamine;
 - iii. rahastamine: nt juurdepääs rohelistele fondidele, võlakirjadele või laenudele;
 - iv. säilenõtkus: nt kasutatavate ainete mitmekesistamine ja heitkoguste kontrollimine innovatsiooni või tehnoloogia abil, ja
 - v. maine: positiivsed suhted **sidusrühmadega**, mis tulenevad ennetavast riskijuhtimisest.

AR 8. **Olulisuse** hindamisel võib ettevõtja võtta arvesse komisjoni soovitusi (EL) 2021/2279 toodete ja organisatsioonide olemusringi keskkonnatoime mõõtmisel ja teatavakstegemisel kasutatavate keskkonnajalajälje määramise meetodite kasutamise kohta.

AR 9. **Olulisuse** hindamise tulemuste kohta teabe esitamisel avalikustab ettevõtja:

- (a) loetelu **tegevuskohtadest**, kus **saaste** on ettevõtja tegevuse ja väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappide seisukohast oluline probleem, ja
- (b) loetelu majandustegevustest, mis on seotud saaste oluliste mõjude, riskide ja võimalustega.

Avalikustamisnõue E2-1 – saastega seotud poliitika

AR 10. Selles avalikustamisnõudes kirjeldatud **poliitika** võib integreerida laiemasse keskkonna- või kestlikkuspoliitikasse, mis hõlmab eri alateemasid.

AR 11. **Poliitika** kirjeldus peab sisaldama teavet hõlmatud **saastaja(te)** või **aine(te)** kohta.

AR 12. Paragrahvi 12 kohasel teabe avalikustamisel võib ettevõtja lisada taustteavet rakendatud poliitikasuundade vaheliste seoste kohta ning selle kohta, kuidas need võivad aidata kaasa ELi tegevuskavale „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas“, kirjeldades näiteks järgmisi elemente:

- (a) kuidas teda mõjutavad või võivad mõjutada ELi tegevuskava **eesmärgid** ja meetmed ning olemasolevate direktiivide (nt tööstusheidete direktiiv) läbivaatamine;
- (b) kuidas ettevõtja kavatseb vähendada oma **saaste** jalajälge, et aidata kaasa nende eesmärkide saavutamisele.

Avalikustamisnõue E2-2 – saastega seotud meetmed ja ressursid

AR 13. Kui **meetmed** hõlmavad **väärtusahela** eelnevate või järgnevate etappide kohustusi, esitab ettevõtja teabe neid kohustusi kajastavate meetmete liikide kohta.

AR 14. Ressursside käsitlemisel võivad tegevuskulud olla näiteks investeeringud teadus- ja arendustegevusse, et uuendada ja arendada turvalisi ja kestlikke alternatiive probleemsete ainete kasutamisele või vähendada tootmisprotsessis tekkivat **heidet**.

AR 15. Kui see on asjakohane **saastega** seotud **poliitika** elluviimiseks ja **eesmärkide** saavutamiseks, võib ettevõtja esitada teavet **tegevuskoha** tasandi tegevuskavade kohta.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamisnõue E2-3 – saastega seotud eesmärgid

AR 16. Kui ettevõtja viitab **eesmärkide** seadmisel **ökoloogilistele künnistele**, võib ta tugineda esialgsetele suunistele, mis on esitatud loodust käsitlevas teaduspõhise eesmärkide algatuses SBTN („Esialgset suunised ettevõtetele“, 2020. aasta september) või mis tahes muudele suunistele, mis põhinevad teaduslikult tunnustatud meetodikal, mis võimaldab seada teaduspõhiseid eesmärke, määrates kindlaks ökoloogilised künnised ja vajaduse korral üksusepõhised kvoodid. Ökoloogilised künnised võivad olla kohalikud, riiklikud ja/või ülemaailmsed.

AR 17. Ettevõtja võib täpsustada, kas **eesmärk** käsitleb määruse (EL) 2020/852 artikli 14 lõike 2 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktides määratletud, saaste vältimise ja kontrolli olulise panustamise kriteeriumidega seotud puudusi. Kui määruse (EL) 2020/852 artikli 10 lõike 3, artikli 11 lõike 3, artikli 12 lõike 2, artikli 13 lõike 2 ja artikli 15 lõike 2 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktides määratletud saaste vältimise ja kontrolli kriteeriumid, mis lähtuvad põhimõttest „ei kahjusta oluliselt“, ei ole täidetud, võib ettevõtja täpsustada, kas eesmärk käsitleb nende kriteeriumidega seotud puudusi.

AR 18. Kui see on vastuvõetud **poliitika** toetamiseks asjakohane, võib ettevõtja esitada teavet **tegevuskoha** tasandil seatud **eesmärkide** kohta.

AR 19. **Eesmärgid** võivad hõlmata ettevõtja enda tegevust ja/või väärtusahelat.

Avalikustamisnõue E2-4 – õhu, vee ja pinnase saaste

AR 20. Paragrahvi 28 alapunkti b kohaselt esitatav teave mikroplasti kohta hõlmab mikroplaste, mis tekivad või mida kasutatakse tootmisprotsessides või mida hangitakse ning mis väljuvad ettevõtja rajatistest heitena, toodetena või toodete või teenuste osana. Mikroplasti võib toota tahtmatult, suuremate plastitükkide (nagu autorehvid või sünteetilised tekstiilid) kulumisega, või neid võib toota sihilikult ja lisada eriotstarbelistele toodetele (nt näo- või kehakoorigajates kasutatavad koorivad terakesed).

AR 21. **Saastajate** maht esitatakse asjakohaste massiühikutena, tonnides või kilogrammides.

AR 22. Käesoleva avalikustamisnõude kohaselt nõutav teave esitatakse aruandva ettevõtja tasandil. Ettevõtja võib siiski avalikustada täiendavaid jaotusi, sh teavet **tegevuskoha** tasandil, või oma heitkoguste jaotuse allika liigi, sektori või geograafilise piirkonna alusel.

AR 23. Heitkoguste kohta taustteavet esitades võib ettevõtja arvesse võtta järgmist:

- (a) kohalikud õhukvaliteedi indeksid piirkonna kohta, kus ettevõtjal esineb õhusaastet;
- (b) linnastumise määr (DEGURBA) ⁽⁵⁹⁾ piirkonnas, kus õhusaastet esineb, ja
- (c) veeriskile avatud piirkondades, sh suure veestressiga aladel esineva **heite** protsentuaalne osakaal ettevõtja **saastajate** koguheitest vette ja **pinnasesse**.

AR 24. Selle avalikustamisnõude kohaselt esitatud teave võib viidata teabele, mida ettevõtja on juba kohustatud esitama muude kehtivate õigusaktide alusel (nt tööstusheidete direktiiv, E-PRTR jne).

AR 25. Kui ettevõtja tegevuse suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu tööstusheidete direktiivi 2010/75/EL ⁽⁶⁰⁾ ja asjakohaseid parima võimaliku tehnika viitedokumente (**PVT-viitedokumendid**) võib ettevõtja olenemata sellest, kas tegevus toimub Euroopa Liidus või mitte, avalikustada järgmise lisateabe:

- (a) loetelu ettevõtja käitatavatest **käitistest**, mis kuuluvad tööstusheidete direktiivi ja ELi **PVT-järeluste** kohaldamisalasse;
- (b) loetelu kõigist nõuetele mittevastavuse **juhtumitest** või nõuete täitmise tagamise **meetmetest**, mis on vajalikud selleks, et tagada nõuetele vastavus loatingimuste rikkumise korral;
- (c) tegelikud tulemused, nagu on täpsustatud ELi **PVT-järelustes** tööstuslike **käitiste** kohta, ning ettevõtja keskkonnatoime võrdlus parima võimaliku tehnikaga saavutatava heitetasemega (**PVT-SHT**), nagu on kirjeldatud ELi PVT-järelustes;
- (d) ettevõtja tegelikud tulemused võrreldes **parima võimaliku tehnikaga** saavutatava keskkonnatoime tasemega (**PVT-SKTT**), tingimusel et neid sektori ja **käitise** suhtes kohaldatakse, ja
- (e) loetelu nõuete täitmise ajakavadest või eranditest, mille pädevad asutused on direktiivi 2010/75/EL artikli 15 lõike 4 kohaselt andnud ja mis on seotud **PVT-SHT** rakendamisega.

⁽⁵⁹⁾ Eurostati järgi näitab linnastumise määr (DEGURBA) põhinev liigitus piirkonna olemust. Tuginedes linnaklastrites ja linnakeskustes elavate kohalike elanike osakaalule, liigitatakse kohalikud haldusüksused (kohalikud omavalitsused) kolme liiki piirkondadeks: i) suurlinnad (tihedalt asustatud alad), ii) linnad ja eeslinnad (keskmise asustustihedusega alad) ja iii) maapiirkonnad (hõreda asustusega alad).

⁽⁶⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

Metoodika

AR 26. **Saastajate** kohta teabe esitamisel kaalub ettevõtja kvantifitseerimise meetodeid järgmises tähtsuse järjekorras:

- (a) heite, heitvee või muu **saaste** otsene mõõtmine tunnustatud pidevseire süsteemide (nt automaatsed mõõtmisüsteemid (AMS)) abil;
- (b) perioodilised mõõtmised;
- (c) tegevuskohapõhistel andmetel põhinev arvutus;
- (d) avaldatud saasteteguritel põhinev arvutus ja
- (e) hinnang.

AR 27. Seoses paragrahvis 30 nõutud metoodika avalikustamisega võtab ettevõtja arvesse järgmist:

- (a) kas seire toimub kooskõlas ELi **PVT-viitedokumentide** standarditega või muu asjakohase võrdlusalusega ja
- (b) kas ja kuidas tehti sõltumatute laborite poolt AMSi kalibreerimistest ning kontrolliti perioodilisi mõõtmisi.

Avalikustamisnõue E2-5 – probleemsed ja väga ohtlikud ained*Arvesse võetavate ainete loetelu*

AR 28. Selleks, et teave oleks täielik, tuleb lisada nii ettevõtja enda tegevusega seotud kui ka hangitud **ained** (nt koostisosades, pooltoodetes või lõpptootes sisalduvad ained).

AR 29. **Saastajate** maht esitatakse massiühikutes, näiteks tonnides või kilogrammides või muudes massiühikutes, mis on eralduvate saasteainete mahtu ja liiki arvestades asjakohased.

Taustteave

AR 30. Selle avalikustamisnõude kohaselt esitatud teave võib viidata teabele, mida ettevõtja on juba kohustatud esitama muude kehtivate õigusaktide alusel (nt direktiiv 2010/75/EL, määrus (EÜ) nr 166/2006, E-PRTR jne).

Avalikustamisnõue E2-6 – oluliste saastega seotud riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

AR 31. **Juhtumitega** ja **sadestumisega** seotud tegevus- ja kapitalikulud võivad hõlmata nt järgmist:

- (a) õhu, **pinnase** ja vee **saaste** kõrvaldamise ja heastamise kulud, sh keskkonnakaitsega seotud kulud;
- (b) kahju hüvitamise kulud, sh reguleerivate või valitsusasutuste määratud trahvid.

- AR 32. **Juhtumid** võivad hõlmata näiteks **saastet** põhjustanud tootmiskatkestusi, olenemata sellest, kas need tulenevad **tarneahelast** ja/või ettevõtja enda tegevusest.
- AR 33. Ettevõtja võib lisada lühikese, keskmise ja pika perspektiivi hinnangu oma toodete kohta, mis on riskile avatud, selgitades, kuidas need on määratletud, kuidas rahasummasid on hinnatud ja milliseid kriitilisi eeldusi on tehtud.
- AR 34. **oodatava finantsmõju** võib paragrahvi 38 alapunkti a kohaselt kvantifitseerida ühe summa või vahemikuna.

ESRS E3**VEE- JA MERERESSURSID**

Sisukord

Eesmärk

Seosed teiste ESRSidega

Avalikustamisnõuded

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue IRO-1 – vee- ja mereressurssidega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus
- Avalikustamisnõue E3-1 – vee- ja mereressurssidega seotud poliitika
- Avalikustamisnõue E3-2 – vee- ja mereressurssidega seotud meetmed ja ressursid

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue E3-3 – vee- ja mereressurssidega seotud eesmärgid
- Avalikustamisnõue E3-4 – veetarbimine
- Avalikustamisnõue E3-5 – vee- ja mereressurssidega seotud mõjude, riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

A liide. Kohaldamisnõuded

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue IRO-1 – vee- ja mereressurssidega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus
- Avalikustamisnõue E3-1 – vee- ja mereressurssidega seotud poliitika
- Avalikustamisnõue E3-2 – vee- ja mereressursside poliitikaga seotud meetmed ja ressursid

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue E3-3 – vee- ja mereressurssidega seotud eesmärgid
- Avalikustamisnõue E3-4 – veetarbimine
- Avalikustamisnõue E3-5 – vee- ja mereressurssidega seotud riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

Eesmärk

1. Standardi eesmärk on täpsustada avalikustamisnõudeid, mis võimaldavad **kestlikkusaruande** kasutajatel mõista järgmist:
 - (a) kuidas ettevõtja mõjutab vee- ja **mereressursse**, võttes arvesse olulist positiivseid ja negatiivseid tegelikke ja võimalikke **mõjusid**;
 - (b) võetud **meetmed** ja nende tulemused oluliste tegelike või võimalike negatiivsete mõjude vältimisel või leevendamisel ning vee- ja mereressursside kaitsmisel, pidades silmas ka **veetarbimise** vähendamist, ja **riskide** ja **võimaluste** käsitlemisel;

- (c) kas, kuidas ja mil määral aitab ettevõtja kaasa Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamisele seoses värskes õhu, puhta vee, heas seisundis mulla ja **elurikkusega** ning **sinise majanduse** ja kalandussektori kestlikkuse tagamisele, võttes arvesse järgmist: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/60/EÜ⁽⁶¹⁾ (ELi veepoliitika raamdirektiiv), Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/56/EÜ⁽⁶²⁾ (ELi merestrateegia raamdirektiiv), Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/89/EL⁽⁶³⁾ (ELi mereruumi planeerimise direktiiv), kestliku arengu eesmärgid (eelkõige eesmärk 6: puhas vesi ja sanitaaringimused ning 14: ookeani- ja mereökosüsteemid) ning ülemaailmsete keskkonnapiirangute järgimine (nt **biosfääri terviklikkus**, ookeanide hapestumine, **magevee** kasutamine ja biogeokeemilised voolud **planeedi taluvuspiirides**);
- (d) ettevõtja plaanid ja suutlikkus kohandada oma strateegiat ja **ärimudelit** kooskõlas üleminekuga kestlikule veekasutusele, mis põhineb olemasolevate veeressursside pikaajalisel kaitsel; vee **ökosüsteemide** kaitse ning **magevee-** ja **mereelupaikade** taastamine;
- (e) ettevõtja vee- ja **mereressurssidega** seotud **mõjudest** ja **sõltuvustest** tulenevate oluliste **riskide** ja **võimaluste** laad, liik ja ulatus ning see, kuidas ettevõtja neid juhib, ja
- (f) ettevõtja vee- ja mereressurssidega seotud mõjudest ja **sõltuvustest** tulenevate oluliste riskide ja võimaluste **finantsmõju** ettevõtjale lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis.
2. See standard hõlmab vee- ja **mereressurssidega** seotud avalikustamisnõudeid. Standardis tähendab mõiste „vesi“ **pinnavett** ja **põhjavett**. See hõlmab avalikustamisnõudeid **veetarbimise** kohta ettevõtja tegevuses, toodetes ja teenustes ning sellega seotud teavet **veevõtu** ja **veeheite** kohta.
3. Seoses **mereressurssidega** hõlmab standard selliste ressursside ammutamist ja kasutamist ning nendega seotud majandustegevust.

Seosed teiste ESRSidega

4. Vee- ja **mereressursside** teema on tihedalt seotud muude keskkonnaalaste alateemadega, nagu kliimamuutused, **saaste**, **elurikkus** ja ringmajandus. Et anda põhjalik ülevaade sellest, mis võib olla vee- ja mereressursside seisukohast oluline, on asjakohased avalikustamisnõuded hõlmatud muude keskkonnastandarditega järgmiselt:
- (a) ESRS E1 „Kliimamuutused“, milles käsitletakse eelkõige akuutseid ja kroonilisi **füüsilisi riske**, mis tulenevad vee ja ookeanidega seotud ohtudest, mida on põhjustanud või võimendanud kliimamuutused, sh tõusev veetemperatuur, sademete muustrite ja liigi (vihm, rahe, lumi/jää) muutused, sademete hulga või hüdroloogiline varieeruvus, ookeanide hapestumine, soolase vee sissetung, meretaseme tõus, põud, suur veestress, suur sademete hulk, üleujutused ja liustikujärvede kallaste murdumine;
- (b) ESRS E2 „Saastus“, milles käsitletakse eelkõige heidet vette, sh **heidet** ookeanidesse, ning mikroplasti kasutamist ja tekitamist;
- (c) ESRS E4 „Elurikkus ja ökosüsteemid“, milles käsitletakse eelkõige **magevee ökosüsteemide**, samuti ookeanide ja merede kaitset ja kestlikku kasutamist ning neile avalduvat mõju, ja

⁽⁶¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (veepoliitika raamdirektiiv) (ELT L 327, 22.12.2000, lk 1).

⁽⁶²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta direktiiv 2008/56/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse merikeskkonnapolitiika-alane tegevusraamistik (merestrateegia raamdirektiiv) (ELT L 164, 25.6.2008, lk 19).

⁽⁶³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta direktiiv 2014/89/EL, millega kehtestatakse mereala ruumilise planeerimise raamistik (ELT L 257, 28.8.2014, lk 135).

(d) ESRS E5 „Ressursikasutus ja ringmajandus“, milles käsitletakse eelkõige **jäätmekäitlust**, sh plastijäätmeid, ja üleminekut **heitvee** taastumatute ressursside ammutamisele, plasti kasutamise vähendamisele ja heitvee **ringlussevõtule**.

5. Ettevõtja mõjud vee- ja **mereressurssidele** mõjutavad inimesi ja kogukondi. Ettevõtjast lähtuvad vee- ja **mereressurssidega** seotud olulised negatiivsed mõjud **mõjutatud kogukondadele** on hõlmatud ESRS S3ga „Mõjutatud kogukonnad“.
6. Seda standardit tuleks lugeda koostoimes ESRS 1 „Peamised nõuded“ ja ESRS 2ga „Üldine avalikustatav teave“.

Avalikustamisinõuded

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

7. Käesoleva osa nõudeid tuleks lugeda ja nende alusel teavet esitada koos teabega, mille avalikustamist nõutakse ESRS 2 4. peatükiga „Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine“.

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

ESRS 2ga seotud avalikustamisinõue IRO-1 – vee- ja mereressurssidega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus

8. Ettevõtja kirjeldab oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise protsessi ning esitab teabe järgmise kohta:
 - (a) kas ja kuidas on ettevõtja kontrollinud oma varasid ja äritegevust, et tuvastada oma tegelikud ja võimalikud vee- ja **mereressurssidega** seotud **mõjud, riskid ja võimalused** oma tegevuses ning **väärtusahela** eelnevates ja järgnevates etappides, ning kui see on nii, siis kontrollimisel kasutatud meetodid, eeldused ja vahendid;
 - (b) kas ja kuidas ettevõtja on pidanud konsultatsioone, eelkõige mõjutatud kogukondadega ⁽⁶⁴⁾.

Avalikustamisinõue E3-1 – vee- ja mereressurssidega seotud poliitika

9. Ettevõtja kirjeldab poliitikat, mille ta on vastu võtnud vee- ja mereressurssidega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste haldamiseks ⁽⁶⁵⁾.
10. Selle avalikustamisinõude eesmärk on anda ülevaade sellest, mil määral ettevõtja **poliitika** käsitleb vee- ja **mereressurssidega** seotud oluliste **mõjude, riskide ja võimaluste** kindlakstegemist, hindamist, valitsemist ja/või **heastamist**.
11. Paragrahvis 9 nõutav avalikustatav teave sisaldab teavet **poliitika** kohta, mida ettevõtja on rakendanud vee- ja **mereressurssidega** seotud oluliste **mõjude, riskide ja võimaluste** juhtimiseks kooskõlas ESRS 2 MDR-Pga „Oluliste kestlikkusaspektide haldamiseks vastu võetud poliitika“.
12. Ettevõtja märgib, kas ja kuidas tema **poliitika** hõlmab järgmisi aspekte, kui need on olulised:
 - (a) veemajandus, sh:
 - i. vee- ja **mereressursside** kasutamine ja hankimine ettevõtja enda tegevuses;

⁽⁶⁴⁾ Allikas: IFC Performance Standard 6, 2012.

⁽⁶⁵⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 2 näitajana nr 7 („Investeeringud äriühingutesse, kus puudub veemajanduspoliitika“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

- ii. veekäitlus kui samm vee kestlikuma hankimise suunas ja
 - iii. ettevõtja tegevusest tuleneva veereostuse vältimine ja vähendamine;
- (b) toodete ja teenuste kavandamine veega seotud küsimuste lahendamiseks ja mereressursside säilitamiseks ja
- (c) kohustus vähendada olulist **veetarbimist veeriskile avatud piirkondades** nii enda tegevuses kui ka **väärtusahela** eelnevates ja järgnevates etappides.
13. Kui vähemalt üks ettevõtja **tegevuskohtadest** asub suure veestressiga piirkonnas ega ole hõlmatud mõne **poliitikaga**, teatab ettevõtja sellest ja põhjendab, miks ta ei ole sellist poliitikat vastu võtnud. Ettevõtja võib teatada ajakava, mille jooksul ta kavatseb sellise poliitika vastu võtta ⁽⁶⁶⁾.
14. Ettevõtja täpsustab, kas ta on vastu võtnud kestlike ookeanide ja meredega seotud **poliitika** ja tavad ⁽⁶⁷⁾.

Avalikustamisnõue E3-2 – vee- ja mereressurssidega seotud meetmed ja ressursid

15. **Ettevõtja avalikustab vee- ja mereressurssidega seotud meetmed ning nende rakendamiseks eraldatud vahendid.**
16. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade vee- ja **mereressurssidega** seotud **poliitika** elluviimiseks ja **eesmärkide** saavutamiseks võetud ja kavandatud peamistest **meetmetest**.
17. **Meetmete** ja ressursside kirjeldamisel järgitakse põhimõtteid, mis on määratletud ESRS 2 avalikustamisnõudes MDR-A „Meetmed ja ressursid seoses oluliste kestlikkusaspektidega“. Lisaks ESRS 2 avalikustamisnõudele MDR-A võib ettevõtja täpsustada, millise allpool esitatud leevendamishierarhia kihiga saab meetet seostada.
18. Ressursse saab eraldada selleks, et:
- (a) vältida vee- ja **mereressursside** kasutamist;
 - (b) vähendada vee- ja mereressursside kasutamist, nt tõhususmeetmete abil;
 - (c) vee ringlussevõtt ja korduskasutus või
 - (d) vee ökosüsteemi ja veekogude uuendamine ja **taastamine**.
19. Ettevõtja määrab kindlaks **meetmed** ja ressursid, mis on seotud **veeriskile avatud piirkondadega**, sh **suure veestressiga piirkondadega**.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamisnõue E3-3 – vee- ja mereressurssidega seotud eesmärgid

20. **Ettevõtja avalikustab vee- ja mereressurssidega seotud eesmärgid, mille ta on seadnud.**

⁽⁶⁶⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 2 näitajana nr 8 („Kokkupuude suure veestressiga aladega“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽⁶⁷⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 2 näitajana nr 12 („Investeeringud äriühingutesse, kus puuduvad kestlikud ookeane/meresid käsitlevad tavad“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

21. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade eesmärkidest, mille ettevõtja on seadnud vee- ja mereressurssidega seotud poliitika toetamiseks ning oluliste kliimaga seotud mõjude, riskide ja võimaluste käsitlemiseks.
22. Eesmärkide kirjeldus peab sisaldama ESRS 2 avalikustamisnõudes MDR-T „Poliitika ja meetmete tõhususe jälgimine eesmärkide kaudu“ nõutavat teavet.
23. Paragrahvis 20 nõutud avalikustamise käigus märgitakse, kas ja kuidas ettevõtja **eesmärgid** on seotud järgmisega:
 - (a) **veeriskile avatud piirkondadega** seotud oluliste **mõjude**, **riskide** ja **võimaluste** haldamine, sh vee kvaliteedi parandamine;
 - (b) **mereressurssidega** seotud mõjude, riskide ja võimaluste vastutustundlik haldamine, sh ettevõtja kasutatavate mereressurssidega seotud kaupade (nt kruusad, süvameremineraalid, mereannid) laad ja kogus, ja
 - (c) **veetarbimise** vähendamine, sh selgitus selle kohta, kuidas need eesmärgid on seotud veeriskile avatud piirkondadega, sh suure veestressiga piirkondadega.
24. Lisaks ESRS 2 avalikustamisnõudele MDR-T võib ettevõtja täpsustada, kas **eesmäärke** püstitades võeti arvesse **ökoloogilisi künniseid** ja üksusepõhiseid kvoote. Sellisel juhul võib ettevõtja täpsustada järgmist:
 - (a) kindlaksmääratud ökoloogilised künnised ja selliste künniste kindlaksmääramiseks kasutatud meetod;
 - (b) kas künnised on üksusepõhised ja kui jah, siis kuidas need kindlaks määrati, ja
 - (c) kuidas jaotub ettevõttes vastutus kindlaksmääratud ökoloogiliste künniste järgimise eest.
25. Ettevõtja märgib taustteabe osana ära, kas tema seotud ja esitatud **eesmärgid** on kohustuslikud (õigusaktides sätestatud) või vabatahtlikud.

Avalikustamisnõue E3-4 – veetarbimine

26. **Ettevõtja avalikustab teabe oma veetarbimise näitajate kohta seoses oluliste mõjude, riskide ja võimalustega.**
27. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade ettevõtja veetarbimisest ja edusammudest **eesmärkide** saavutamise suunas.
28. Paragrahvis 26 nõutav avalikustamine on seotud ettevõtja enda tegevusega ja hõlmab järgmist:
 - (a) **vee kogutarbimine** (m³);
 - (b) vee kogutarbimine (m³) veeriskile avatud piirkondades, sh **suure veeriskiga piirkondades**;
 - (c) ringlusse võetud ja korduskasutatud vee üldkogus (m³) ⁽⁶⁸⁾;
 - (d) kogu hoiustatav vesi ja muutused hoiustatava vee mahus (m³) ja

⁽⁶⁸⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 2 näitajana nr 6.2 („Veekasutus ja ringlussevõtt“ 2. Investeerimisobjektiks olevate äriühingute ringlusse võetud ja korduskasutatud vee kaalutud keskmine protsent) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

(e) mis tahes vajalik taustteave seoses alapunktidega a–d, sh vesikondade vee kvaliteedi ja kvantiteedi kohta, andmete kogumise viis, näiteks kasutatud standardid, meetodid ja eeldused, sh teave selle kohta, kas teave on arvutatud, hinnatud, mudeldatud või saadud otseste mõõtmiste põhjal ning selleks kasutatud lähenemisviis, näiteks sektoripõhiste tegurite kasutamine.

29. Ettevõtja esitab teabe oma **veemahukuse** kohta: vee kogutarbimine tema enda tegevuses (m³ miljoni euro netotulu kohta) ⁽⁶⁹⁾.

Avalikustamisnõue E3-5 – oluliste vee- ja mereressurssidega seotud riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

30. Ettevõtja avalikustab oluliste vee- ja mereressurssidega seotud riskide ja võimaluste oodatava finantsmõju.

31. Paragrahvis 30 nõutav teave täiendab ESRS 2 avalikustamisnõude SBM-3 paragrahvi 48 alapunktis d nõutavat teavet jooksva finantsmõju kohta ettevõtja finantsseisundile, finantstulemustele ja rahavoogudele aruandeperioodil.

32. Selle avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade järgmisest:

(a) vee- ja **mereressurssidega** seotud mõjust ja **sõltuvusest** tulenevate oluliste riskide **oodatav finantsmõju** ning see, kuidas need riskid avaldavad (või põhjendatud eelduste kohaselt avaldaksid) olulist mõju ettevõtja finantsseisundile, finantstulemustele ja rahavoogudele lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis, ja

(b) **oodatav finantsmõju**, mis tuleneb vee- ja mereressurssidega seotud olulistest võimalustest.

33. Avalikustatakse järgmine teave:

(a) **oodatava finantsmõju** kvantifitseerimine rahalises väärtuses enne vee- ja mereressurssidega seotud meetmete arvessevõtmist või kui see ei ole võimalik ilma liigsete kulude või jõupingutusteta, kvalitatiivne teave. Võimalustest tuleneva **finantsmõju** puhul ei nõuta kvantifitseerimist, kui selle tulemuseks oleks teabe kvalitatiivsetele omadustele mittevastava teabe avalikustamine (vt ESRS 1 B liide „Teabe kvalitatiivsed omadused“);

(b) arvesse võetava mõju kirjeldus ning sellega seotud mõjud ja sõltuvused ning ajavahemikud, mille jooksul need tõenäoliselt realiseeruvad, ja

(c) eeldatava finantsmõju kvantifitseerimiseks kasutatud kriitilised eeldused ning nende eeldustega seotud ebakindluse allikad ja tase.

⁽⁶⁹⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 2 näitajana nr 6.1 („Veekasutus ja ringlussevõtt“ 1. Investeeringusobjektiks olevate äriühingute tarbitud vee keskmine kogus (kuupmeetrites) investeeringusobjektiks olevate äriühingute tulu miljoni euro kohta) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

A liide.

Kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS E3 lahutamatu osa. See toetab käesolevas standardis sätestatud avalikustamisnõuete kohaldamist ja sel on sama tähtsus nagu standardi muudel osadel.

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue IRO-1 – vee- ja mereressurssidega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus

- AR 1. Keskkonnaga seotud alateemade **olulisuse** hindamisel hindab ettevõtja vee- ja mereressursside olulisust oma tegevuses ja väärtusahelas ning võib arvesse võtta nelja etappi, mida nimetatakse ka LEAP-lähenemiseks:
1. etapp: tehakse kindlaks aspektid, kus ettevõtja enda tegevus ja **väärtusahel** on seotud loodusega;
 2. etapp: hinnatakse **sõltuvusi** ja **mõjusid**;
 3. etapp: hinnatakse olulisi **riske** ja **võimalusi** ja
 4. etapp: valmistatakse ette ja esitatakse olulisuse hindamise tulemused.
- AR 2. ESRS E3 kohane **olulisuse** hindamine vastab LEAP-lähenemisviisi kolmele esimesele etapile, neljandas etapis käsitletakse protsessi tulemust.
- AR 3. **Mõjude, riskide** ja **võimaluste olulisuse** hindamise protsessides võetakse arvesse ESRS 2 avalikustamisnõude IRO-1 „Oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus“ ning IRO-2 „ESRSide avalikustamisnõuded, mis on hõlmatud ettevõtja kestlikkusaruandega“ sätteid.
- AR 4. **Olulisuse** hindamisega hõlmatud vee- ja mereressurssidega seotud alateemad on järgmised:
- vesi, mis hõlmab **pinnavee, põhjavee** tarbimist, samuti veevõttu ja heitvee **vettejuhtimist**, ja
 - mereressursside** alateema, mis hõlmab selliste ressursside ammutamist ja kasutamist ning nendega seotud majandustegevust.
- AR 5. 1. etapis võib ettevõtja selleks, et teha kindlaks, kus asuvad veeriskiga piirkonnad ja piirkonnad, kus on kokkupuude **mereressurssidega**, mis võib põhjustada tema enda tegevuses ja väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides olulisi mõjusid ja **sõltuvusi**, võtta arvesse järgmist:
- otseste varade ja tegevuse ning nendega seotud eelnevate ja järgnevate etappide tegevuse asukohad kogu **väärtusahelas**;
 - veeriskile avatud piirkondades**, sh suure veestressiga aladel, asuvad **tegevuskohad** ja
 - sektorid või äriüksused, millel on nendes esmatähtsates asukohtades seos vee- või mereressurssidega.
- AR 6. Ettevõtja käsitleb asukohtade hindamisel asjakohase tasandina vesikondi ja kombineerib selle lähenemisviisi enda rajatiste ning **tarnijate** oluliste mõjude ja riskidega rajatiste tegevusriski hindamisega.
- AR 7. Ettevõtja võtab veekogude seisundi määramisel arvesse kriteeriume, mis lähtuvad direktiivi 2000/60/EÜ (veepoliitika raamdirektiiv) asjaomastest lisadest ja direktiivi rakendamiseks ettenähtud juhenddokumentidest. Juhenddokumentide loetelu on kättesaadav Euroopa Komisjoni keskkonnateemalisel veebisaidil.

- AR 8. 2. etapis võib ettevõtja selleks, et hinnata iga kohaldamisnõude AR 5 kohaselt kindlaks määratud esmatähtsa asukoha mõjusid ja **sõltuvusi**, teha järgmist:
- (a) määrata kindlaks äriprotsessid ja tegevuse, mis põhjustavad mõju keskkonnavaradele ja **ökosüsteemi teenustele** ning sõltuvust nendest;
 - (b) määrata kindlaks vee- ja **mereressurssidega** seotud mõjud ja sõltuvused väärtusahelas ja
 - (c) hinnata vee- ja mereressurssidele avalduvate positiivsete ja negatiivsete mõjude tõsidust ja tõenäosust.
- AR 9. Vee- ja **mereressurssidega** seotud **sõltuvuse** kindlakstegemisel võib ettevõtja tugineda rahvusvahelistele klassifikatsioonidele, näiteks ökosüsteemi teenuste ühtsele rahvusvahelisele klassifikatsioonile (CICES).
- AR 10. **Mereressurssidega** seotud **sõltuvuse** kindlakstegemisel kaalub ettevõtja, kas ta sõltub peamisest mereressurssidega seotud kaupadest, sh kruusadest ja mereandidest.
- AR 11. **Mereressursid** määratakse kindlaks vastavalt nende kasutamisele inimühiskonnas ja neid tuleb arvesse võtta seoses neile avalduva survega. Mõnesid survenäitajaid on käsitletud teistes ESRSides, nt mikroplasti ja **heidet** vette ESRS E2s ning **plastijäätmeid** ESRS E5s.
- AR 12. Näited **mereressurssidega** seotud **sõltuvusest**, mida ettevõtja võib arvesse võtta, on:
- (a) sõltuvus kommertspüügina püütud kaladest ja karpidest enda tegevuses ja väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides ja
 - (b) püügtegevus, mis hõlmab liikuvat põhjatraalimist, millel võivad olla ka negatiivsed mõjud merepõhjale.
- AR 13. 3. etapis võib ettevõtja oluliste **riskide** ja **võimaluste** hindamiseks 1. ja 2. etapi tulemuste põhjal:
- (a) teha kindlaks enda tegevuse ning **väärtusahela üleminekuriskid** ja **võimalused** järgmiste kategooriate alusel:
 - i. **poliitika** ja õigusvaldkond: nt õigusaktide või poliitika vastuvõtmine (nt sellised muudatused nagu parem veekaitse ja vett käsitlevate õigusnormide parem kvaliteet, veevarustuse reguleerimine), veekogude ja **mereressursside** ebatõhus haldamine, eelkõige piiriülel (nt piiriülene majandamine ja koostöö), mis toob kaasa vee või ookeanide seisundi **degradeerumise**, karistused ja kohtuvaidlused (nt lubade nõuete või kvootide eiramine, ohustatud mereliikide hooletu kohtlemine või hävitamine), suuremad aruandluskohustused mere ökosüsteemide ja nendega seotud teenuste kohta;
 - ii. tehnoloogia: nt toodete ja teenuste asendamine toodete või teenustega, millel on veele ja mereressurssidele väiksem mõju, üleminek tõhusamale ja puhtamale tehnoloogiale (st millel on ookeanidele ja veele väiksemad mõjud), uued seiretehnoloogiad (nt satelliidipõhised), vee puhastamine, kaitse üleujutuste eest;
 - iii. turg: nt muutused pakkumises, nõudluses ja rahastamises, volatiilsus või suuremad kulud seoses vee- või mereressurssidega,
 - iv. maine: nt ühiskonna, klientide või kogukonna muutunud hoiakud, mis tulenevad organisatsiooni rollist seoses mõjudega vee- ja mereressurssidega, ja

- v. omaene tegevusest ning väärtusahela eelnevatest ja järgnevatest etappidest tulenev kaasaaitamine **süsteemsetele riskidele**, sealhulgas riskile, et mere ökosüsteem hävib või kriitiline loodussüsteem enam ei toimi (nt jõutakse murdepunkti või kui mitu füüsilist riski kumuleeruvad);
- (b) füüsilise riski, sh veehulga (**veenappus**, veestress), veekvaliteedi, taristu lagunemise või mõne mereressurssidega seotud kauba kättesaamatuse (nt mõne kalaliigi või muude veealuste elusorganismide (mida ettevõtja müüb toodetena) haruldaseks muutumise tõttu) kindlakstegemine, mis nt muudab tegevuse teatavates geograafilistes piirkondades võimatuks;
- (c) võimaluste kindlakstegemine järgmiste kategooriate alusel:
- i. ressursitõhusus: nt üleminek tõhusamatele teenustele ja protsessidele, mis nõuavad vähem vee- ja mereressursse;
- ii. turud: nt vähem ressursimahukate toodete ja teenuste arendamine, äritegevuse mitmekesistamine;
- iii. rahastamine: nt juurdepääs rohelistele fondidele, võlakirjadele või laenudele;
- iv. säilenõtkus: nt mere- või veeressursside ja äritegevuse mitmekesistamine (nt uue äriüksuse loomine **ökosüsteemi taastamiseks**), investeerimine rohelisse taristusse, **looduspõhised lahendused**, **ringlussevõtu**- ja ringmajandusmehhanismide kasutuselevõtt, mis vähendavad **sõltuvust** vee- või mereressurssidest, ja
- v. maine: **sidusrühmade** positiivne **kaasamine** tänu proaktiivsele hoiakule loodusega seotud riskide juhtimisel (mis toob kaasa nt eelistatud partneri staatuse).

AR 14. Ettevõtja võib oluliste mõjude, **sõltuvuste**, riskide ja võimaluste hindamisel tugineda esmastele, teistele või mudeldatud andmete kogumisele või muudele asjakohastele lähenemisviisidele, näiteks teabele, mis on esitatud komisjoni soovitusel (EL) 2021/2279 toodete ja organisatsioonide olulusringi keskkonnatoime mõõtmisel ja teatavakstegemisel kasutatavate keskkonnajalajälje määramise meetodite kasutamise kohta (I lisa (toote keskkonnajalajalg)), III lisa (organisatsiooni keskkonnajalajalg).

AR 15. **Olulisuse** hindamise tulemuste kohta teabe esitamisel võtab ettevõtja arvesse järgmist:

- (a) loetelu geograafilistest piirkondadest, kus vesi on ettevõtja enda tegevuse ja väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappide seisukohast oluline probleem;
- (b) loetelu ettevõtja kasutatavatest **mereressurssidega** seotud kaupadest, mis on mereala hea keskkonnaseisundi ja mereressursside kaitse seisukohast olulised, ja
- (c) loetelu vee- ja mereressursside oluliste mõjude, riskide ja võimalustega seotud sektoritest või segmentidest.

Avalikustamisnõue E3-1 – vee- ja mereressurssidega seotud poliitika

AR 16. Selles avalikustamisnõudes kirjeldatud **poliitika** võib integreerida laiemasse keskkonna- või kestlikkuspoliitikasse, mis hõlmab eri alateemasid.

AR 17. Paragrahvi 9 kohase teabe avalikustamisel võib ettevõtja avalikustada, kas ta on vastu võtnud **poliitika**, mis:

- (a) hoiab ära veekogude ja vee **ökosüsteemide** seisundi edasise halvenemise ning kaitseb ja parandab nende seisundit;

- (b) edendab kestlikku veekasutust, mis põhineb olemasolevate veevarude pikaajalisel kaitsel;
- (c) seab eesmärgiks veekeskkonna tõhusama kaitse ja parandamise;
- (d) edendab merevee head keskkonnaseisundit ja
- (e) aitab vähendada **veevõttu** ja **veeheidet**.

AR 18. Ettevõtja võib avalikustada ka teabe **poliitika** kohta, mis:

- (a) aitab tagada **pinnaveekogude** hea ökoloogilise ja keemilise kvaliteedi ja põhjaveekogude hea keemilise kvaliteedi ja koguse, et kaitsta inimeste tervist, veevarustust, looduslikke **ökosüsteeme** ja elurikkust, mereala head keskkonnaseisundit ning tagada merega seotud tegevuste aluseks oleva ressursibaasi kaitse;
- (b) minimeerib olulist **mõju** ja olulisi **riske** ning rakendab leevendusmeetmeid, mille eesmärk on säilitada esmatähtsate teenuste väärtus ja funktsionaalsus ning suurendada oma tegevuse ressursitõhusust, ja
- (c) aitab vältida **mõjutatud kogukondadele** avalduvaid mõjusid.

Avalikustamisnõue E3-2 – vee- ja mereressursside poliitikaga seotud meetmed ja ressursid

AR 19. Paragrahvi 15 kohaselt nõutava teabe avalikustamisel võtab ettevõtja arvesse **meetmeid** või tegevuskavasid, mis aitavad kaasa kindlaks tehtud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste käsitlemisele. Kasulikke juhiseid annab organisatsioon *Alliance for Water Stewardship*.

AR 20. Võttes arvesse, et vesi ja **mereressursid** on jagatud ressursid, mis võivad nõuda ühiseid **meetmeid** või teisi **sidusrühmi** kaasavaid tegevuskavasid, võib ettevõtja anda teavet nende konkreetsete ühismeetmete kohta, sh teavet teiste poolte (konkurentide, **tarnijate**, jaemüüjate, klientide, muude äripartnerite, kohalike kogukondade ja ametiasutuste, valitsusasutuste jne kohta) ning konkreetset teavet projekti, selle konkreetse panuse, sponsorite ja muude osalejate kohta.

AR 21. Kapitalikulude kohta teabe esitamisel võib ettevõtja arvesse võtta näiteks kulutusi, mis on seotud sademevee äravoolu taastamisega, torustiku või masinatega, mida kasutatakse uute vähese veekasutusega toodete tootmiseks.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamisnõue E3-3 – vee- ja mereressurssidega seotud eesmärgid

AR 22. Kui ettevõtja viitab **eesmärkide** seadmisel **ökoloogilistele künnistele**, võib ta tugineda esialgsetele suunistele, mis on esitatud loodust käsitlevas teaduspõhiste eesmärkide algatuse (*Science-Based Targets Initiative for Nature*) ajutistes suunistes („Esialgset suunised ettevõtetele“, 2020. aasta september). Ettevõtja võib viidata ka mis tahes muudele suunistele, mis põhinevad teaduslikult tunnustatud meetodikal, mis võimaldab seada teaduspõhiseid eesmärke, määrates kindlaks ökoloogilised künnised ja vajaduse korral organisatsioonikohased eraldised. Ökoloogilised künnised võivad olla kohalikud, riiklikud ja/või ülemaailmsed.

AR 23. Ettevõtja võib esitada **eesmärgid**, mis on seotud

- (a) **veevõttu** vähendamise ja
- (b) **veeheidet** vähendamisega.

- AR 24. Kui ettevõtja on kehtestanud veevõtu vähendamise **eesmärgid**, võib ta lisada teavet **veevõtu** kohta saastatud **pinnasest** ja põhjaveekihtidest ning **heastamise** eesmärgil puhastamiseks võetud vee kohta.
- AR 25. Kui ettevõtja on kehtestanud **veehteite eesmärgid**, võib ta arvesse võtta **veeheidet põhjavette**, näiteks põhjaveekihtidesse tagasijuhtimist, või vee tagasisuunamist põhjaveeallikasse äravoolukanali või nõva kaudu.
- AR 26. **Eesmärgid** võivad hõlmata ettevõtja enda tegevust ja/või väärtusahela eelnevaid ja järgnevaid etappe.
- AR 27. Ettevõtja võib täpsustada, kas **eesmärk** käsitleb määruse (EL) 2020/852 artikli 12 lõike 2 kohaselt vastu võetud komisjoni delegeeritud õigusaktides määratletud, vee- ja mereressurssidega seotud olulise panustamise kriteeriumidega seotud puudusi. Kui määruse (EL) 2020/852 artikli 10 lõike 3, artikli 11 lõike 3, artikli 13 lõike 2, artikli 14 lõike 2 ja artikli 15 lõike 2 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktides määratletud, vee- ja mereressurssidega seotud kriteeriumid, mis lähtuvad põhimõttest „ei kahjusta oluliselt“, ei ole täidetud, võib ettevõtja täpsustada, kas eesmärk käsitleb nende kriteeriumidega seotud puudusi.

Avalikustamisnõue E3-4 – veetarbimine

- AR 28. Ettevõtja võib tegutseda erinevates **veeriskile avatud piirkondades**. Paragrahvi 28 alapunkti b kohase teabe avalikustamisel lisab ettevõtja sellise teabe ainult nende piirkondade kohta, mis on vastavalt ESRS 2 avalikustamisnõuetele IRO-1 ja SBM-3 määratletud olulistena.
- AR 29. Kui ettevõtja avaldab taustteavet veetarbimise tulemuslikkuse kohta, mida nõutakse paragrahvi 28 alapunktis e, selgitab ta arvutusmeetodeid ja täpsemalt seda osa mõõtmistulemusest, mis on saadud otsese mõõtmise, proovide võtmise ja ekstrapoleerimise või parimate hinnangute põhjal.
- AR 30. Ettevõtja võib esitada teavet muude jaotuste põhjal (st sektorite või segmentide kaupa).
- AR 31. Paragrahvis 29 nõutud teabe avalikustamisel võib ettevõtja esitada täiendavaid suhtarve, mis põhinevad muudel nimetajatel.
- AR 32. Ettevõtja võib anda teavet ka oma **veevõtu** ja **veehteite** kohta.

Avalikustamisnõue E3-5 – oluliste vee- ja mereressurssidega seotud riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

- AR 33. Ettevõtja võib lisada lühikese, keskmise ja pika perspektiivi hinnangu oma toodete kohta, mis on riskile avatud, selgitades, kuidas need on määratletud, kuidas rahasummasid on hinnatud ja milliseid kriitilisi eeldusi on tehtud.
- AR 34. **Oodatava finantsmõju** võib paragrahvi 33 alapunkti a kohaselt kvantifitseerida ühe summa või vahemikuna.

ESRS E4**ELURIKKUS JA ÖKOSÜSTEEMID**

Sisukord

Eesmärk

Seosed teiste ESRSidega

Avalikustamisnõuded

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Strateegia

- Avalikustamisnõue E4-1 – üleminekukava ning elurikkuse ja ökosüsteemide arvessevõtmine strateegias ja ärimudelil
- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue IRO-1 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus
- Avalikustamisnõue E4-2 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud poliitika
- Avalikustamisnõue E4-3 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud meetmed ja ressursid

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue E4-4 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud eesmärgid
- Avalikustamisnõue E4-5 – elurikkuse ja ökosüsteemide muutusega seotud mõjunäitajad
- Avalikustamisnõue E4-6 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

A liide. Kohaldamisnõuded

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- Avalikustamisnõue E4-1 – üleminekukava ning elurikkuse ja ökosüsteemide arvessevõtmine strateegias ja ärimudelil
- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue IRO-1 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus
- Avalikustamisnõue E4-2 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud poliitika
- Avalikustamisnõue E4-3 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud meetmed ja ressursid

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue E4-4 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud eesmärgid
- Avalikustamisnõue E4-5 – elurikkuse ja ökosüsteemide muutusega seotud mõjunäitajad
- Avalikustamisnõue E4-6 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

Eesmärk

1. Standardi eesmärk on määrata kindlaks avalikustamisnõuded, mis võimaldavad **kestlikkusaruande** kasutajatel mõista järgmist:
 - (a) kuidas ettevõtja mõjutab **elurikkust** ja **ökosüsteeme**, võttes arvesse olulisi positiivseid ja negatiivseid tegelikke ja võimalikke mõjusid, sh seda, mil määral ta toetab elurikkuse ja ökosüsteemide kadumise ja degradeerumise mõjureid;

- (b) võetud **meetmed** eesmärgiga ennetada või leevendada olulisi negatiivseid tegelikke või võimalikke mõjusid ning kaitsta ja taastada elurikkust ja ökosüsteeme ning käsitleda riske ja võimalusi ning nende meetmete tulemused ja
- (c) ettevõtja plaanid ja suutlikkus kohandada oma strateegiat ja **ärimudelit** kooskõlas järgmisega:
- i. **planeedi taluvuspiiridest** kinnipidamine seoses **biosfääri terviklikkuse** ja **maasüsteemi muutusega**;
 - ii. Kunmingi-Montreali ülemaailmse elurikkuse raamistiku visiooniga ning selle asjakohaste sihtide ja **eesmärkidega**;
 - iii. ELi elurikkuse strateegiaga aastani 2030 ⁽⁷⁰⁾;
 - iv. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/147/EÜ ja nõukogu direktiiviga 92/43/EMÜ (linnudirektiiv ja elupaikade direktiiv) ⁽⁷¹⁾, ja
 - v. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2008/56/EÜ (merestrategie raamdirektiiv) ⁽⁷²⁾;
- (d) elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud oluliste riskide, sõltuvuse ja võimaluste laadi, liigi ja ulatusega ning sellega, kuidas ettevõtja neid juhib, ja
- (e) ettevõtja elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud mõjudest ja sõltuvusest tulenevate oluliste riskide ja võimaluste **finantsmõjuga** ettevõtjale lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis.
2. Selles standardis sätestatakse avalikustamismõõded, mis on seotud ettevõtja seosega maismaa-, **magevee** ja **mereelupaikade**, **ökosüsteemide** ning nendega seotud looma- ja taimeliikide populatsioonidega, sh liigisisese, liikidevahelise ja ökosüsteemide mitmekesisusega ning nende seotusega **põliselanike** ja muude mõjutatud kogukondadega.
3. Termin „**elurikkus**“ (**bioloogiline mitmekesisus**) hõlmab elusorganismide mitmekesisust maismaa, **magevee**, mere ja muudes **veeökosüsteemides**, samuti ökoloogilistes kompleksides, millesse nad kuuluvad.

Seosed teiste ESRSidega

4. **Elurikkus** ja **ökosüsteemid** on tihedalt seotud muude keskkonnaaspektidega. Elurikkuse ja ökosüsteemide muutuste peamised otsesed mõjurid on kliimamuutused, **saaste**, maakasutuse muutus, **mageveekasutuse** muutus ja merekasutuse muutus, organismide otsene ärakasutamine ja invasiivsed võõrliigid. Need mõjurid on käesoleva standardiga hõlmatud, v.a kliimamuutused (mida hõlmab ESRS E1) ja saaste (mida hõlmab ESRS E2).
5. Selleks et saada põhjalik ülevaade olulistest **mõjudest** ja **sõltuvustest** seoses **elurikkuse** ja **ökosüsteemidega**, tuleks muude keskkonnaalaste ESRSide avalikustamismõõdeid lugeda ja tõlgendada koos käesoleva standardi konkreetsete avalikustamismõõdetega. Muude keskkonnaalaste ESRSidega hõlmatud asjakohased avalikustamismõõded on järgmised:
- (a) ESRS E1 „Kliimamuutused“, milles käsitletakse eelkõige KHG *heidet* ja energiaressursse (energiatarbimine);

⁽⁷⁰⁾ „ELi elurikkuse strateegia aastani 2030. Toome looduse oma ellu tagasi“, COM(2020) 380 final.

⁽⁷¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7) ja nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (ELT L 206, 22.7.1992, lk 7).

⁽⁷²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta direktiiv 2008/56/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse merekeskkonnapoliitika-alane tegevusraamistik (merestrategie raamdirektiiv) (ELT L 164, 25.6.2008, lk 19).

- (b) ESRS E2 „Saastus“, mis käsitleb õhu, pinnase ja vee **saastet**;
 - (c) ESRS E3 „Vee- ja mereressursid“, mis käsitleb eelkõige veeressursse (veetarbimine) ja mereressursse;
 - (d) ESRS E5 „Ressursikasutus ja ringmajandus“, mis käsitleb eelkõige üleminekut taastumatute loodusvarade kaevandamiselt ja selliste tavade rakendamist, millega välditakse **jäätmete** teket, sealhulgas jäätmetest tulenevat saastet.
6. Ettevõtja mõjud **elurikkusele** ja **ökosüsteemidele** mõjutavad inimesi ja kogukondi. Elurikkusest ja ökosüsteemi muutustest **mõjutatud kogukondadele** avalduvatest olulistest negatiivsetest mõjudest teatamisel ESRS E4 alusel võtab ettevõtja arvesse ESRS S3 „Mõjutatud kogukonnad“ nõudeid.
7. Seda standardit tuleks lugeda koostoimes ESRS 1 „Peamised nõuded“ ja ESRS 2ga „Üldine avalikustatav teave“.

Avalikustamisnõuded

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

8. Käesoleva osa nõudeid tuleb lugeda koos avalikustamisnõuetega ESRS 2 2. peatükis „Valitsemine“, 3. peatükis „Strateegia“ ja 4. peatükis „Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine“.
9. Selle tulemusena avalikustatav teave esitatakse koos ESRS 2 kohaselt nõutava avalikustamisega, v.a ESRS 2 avalikustamisnõue SBM-3, mille puhul ettevõtjal on võimalus esitada avalikustatav teave koos teemapõhise avalikustamisega.
10. Lisaks ESRS 2 nõuetele sisaldab käesolev standard ka teemapõhist avalikustamisnõuet E4-1 „Üleminekukava ning elurikkuse ja ökosüsteemide arvessevõtmine strateegias ja ärimudelis“.

Strateegia

Avalikustamisnõue E4-1 – üleminekukava ning elurikkuse ja ökosüsteemide arvessevõtmine strateegias ja ärimudelis

11. **Ettevõtja avalikustab, kuidas tema strateegia ja ärimudeli kohandamine tuleneb tema mõjudest, sõltuvustest, riskidest ja võimalustest seoses elurikkuse ja ökosüsteemidega.**
12. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade ettevõtja strateegia ja **ärimudeli** säilenõtkusest seoses **elurikkuse** ja **ökosüsteemidega** ning ettevõtja strateegia ja ärimudeli kokkusobivusest elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud asjaomaste kohalike, riiklike ja ülemaailmsete avaliku poliitika **eesmärkidega**.
13. Ettevõtja kirjeldab oma strateegia ja **ärimudeli** säilenõtkust seoses **elurikkuse** ja **ökosüsteemidega**. Kirjeldus peab sisaldama järgmist:
- (a) hinnang praeguse ärimudeli ja strateegia säilenõtkuse kohta elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud füüsilistele, ülemineku- ja süsteemsetele riskidele;
 - (b) säilenõtkusanalüüsi ulatus seoses ettevõtja enda tegevuse ja väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappidega ning seoses kõnealusel analüüsis arvesse võetud riskidega;
 - (c) peamised tehtud eeldused;
 - (d) kasutatud ajaperspektiivid;
 - (e) säilenõtkusanalüüsi tulemused ja

- (f) sidusrühmade, sh vajaduse korral põlisrahvaste ja kohalike teadmiste valdajate kaasamine.
14. Kui ettevõtja avalikustab käesolevas avalikustamismõudes täpsustatud teabe osana ESRS 2 avalikustamismõude SBM-3 alusel nõutavast teabest, võib ta viidata teabele, mille ta on avaldanud ESRS 2 avalikustamismõude SBM-3 alusel.
15. Ettevõtja võib avalikustada oma **üleminekukava**, et parandada ja lõpuks saavutada oma **ärimudeli** ja strateegia kooskõla Kunmingi-Montreali ülemaailmse elurikkuse raamistiku visiooniga ning selle asjakohaste eesmärkide ja sihtidega, ELi elurikkuse strateegiaga aastani 2030 ning järgides **planeedi taluvuspiire**, mis on seotud biosfääri terviklikkuse ja **maasüsteemi muutusega**.

Avalikustamismõue SBM 3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seos strateegia ja ärimudeliga

16. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:
- (a) loetelu olulistest **tegevuskohtadest** tema enda tegevuses, sh tema kontrolli all olevatest tegevuskohtadest, mis põhinevad paragrahvi 17 alapunkti a tulemustel. Ettevõtja avalikustab need asukohad, esitades järgmise teabe:
- määrab kindlaks tegevuse, mis mõjutab negatiivselt **elurikkuse seisukohast tundlikke alasid** ⁽⁷³⁾;
 - esitab tegevuskohtade jaotuse vastavalt tuvastatud **mõjudele** ja **sõltuvustele** ning alade, kus tegevuskohad asuvad, ökoloogilisele seisundile (võrreldes konkreetse ökosüsteemi lähtetasemega), ja
 - täpsustab **elurikkuse seisukohast tundlikud** mõjutatud **alad**, et kasutajad saaksid kindlaks määrata asukoha ja vastutava pädeva asutuse seoses paragrahvi 16 alapunkti a alapunktis i täpsustatud tegevustega;
- (b) kas ta on kindlaks teinud olulised negatiivsed mõjud seoses **maa degradeerumise, kõrbestumise** või **mulla katmisega** ⁽⁷⁴⁾ ja
- (c) kas tema tegevus mõjutab **ohustatud liike** ⁽⁷⁵⁾.

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

ESRS 2ga seotud avalikustamismõue IRO-1 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud oluliste mõjude, riskide, sõltuvuste ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus

17. Ettevõtja kirjeldab oluliste mõjude, riskide, sõltuvuse ja võimaluste kindlakstegemise protsessi. Protsessi kirjeldus hõlmab seda, kas ja kuidas ettevõtja on:
- (a) kindlaks teinud tegelikud ja võimalikud mõjud **elurikkusele** ja **ökosüsteemidele** oma **tegevuskohtades** ja väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides ning neid hinnanud, sh kohaldatud hindamiskriteeriumid;

⁽⁷³⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse I lisa tabelis 1 näitajana nr 7 („Tegevus, mis mõjutab negatiivselt elurikkuse seisukohast tundlikke alasid“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽⁷⁴⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhilise negatiivse mõjuga seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse I lisa tabelis 2 näitajana nr 10 („Mulla degradeerumine, kõrbestumine, mulla katmine“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽⁷⁵⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhilise negatiivse mõjuga seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse I lisa tabelis 2 näitajana nr 14 („Looduslikud liigid ja kaitsealad“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

- (b) kindlaks teinud **sõltuvused** elurikkusest ja ökosüsteemidest ning nende teenustest oma tegevuskohtades ja väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides ja sõltuvust hinnanud, sh kohaldatud hindamiskriteeriumid, ning kas hindamine hõlmab häiritud või tõenäoliselt tulevikus häiritavaid **ökosüsteemi teenuseid**;
- (c) kindlaks teinud elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud **ülemineku-** ja **füüsilised riskid** ja võimalused ning neid hinnanud, sh kohaldatud hindamiskriteeriumid, mis lähtuvad ettevõtja mõjudest ja sõltuvusest;
- (d) võtnud arvesse **süsteemseid riske**;
- (e) konsulteerinud **mõjutatud kogukondadega** ühiste bioloogiliste ressursside ja **ökosüsteemide** kestlikkuse hindamise teemal ning eelkõige:
- kui tegevuskoht, **tooraine** tootmine või hankimine avaldab tõenäoliselt negatiivset mõju elurikkusele ja ökosüsteemidele, teinud kindlaks konkreetsed tegevuskohad, toorainete tootmise või hankimise, millel on negatiivsed või võimalikult negatiivsed mõjud mõjutatud kogukondadele;
 - kui on olemas tõenäolised mõjud mõjutatud kogukondadele, avalikustab ettevõtja, kuidas need kogukonnad olid kaasatud **olulisuse** hindamiseks, ja
 - seoses mõjudega **ökosüsteemi teenustele**, mis on mõjutatud kogukondade jaoks olulised ettevõtja enda tegevuses, märgib ettevõtja, kuidas negatiivseid mõjusid vältida. Kui sellised mõjud on vältimatud, võib ettevõtja esitada oma kavad nende minimeerimiseks ja leevendusmeetmete rakendamiseks eesmärgiga säilitada esmatähtsate teenuste väärtus ja funktsionaalsus.
18. Ettevõtja võib avalikustada, kas ja kuidas ta on kasutanud **elurikkuse** ja **ökosüsteemide stsenaariumianalüüsi**, et teha kindlaks ja hinnata olulisi riske ja võimalusi lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis. Kui ettevõtja on kasutanud sellist stsenaariumianalüüsi, võib ta avalikustada järgmise teabe:
- miks valiti välja kaalumisel olnud **stsenaariumid**;
 - kuidas kaalumisel olnud stsenaariume ajakohastatakse vastavalt muutuvatele tingimustele ja esilekerkivatele suundumustele ja
 - kas stsenaariumide aluseks on sellistes autoriteetsetes valitsustevahelistes allikates nagu bioloogilise mitmekesisuse konventsioon avaldatud ootused ja vajaduse korral teaduslik konsensus, nt IPBESi (valitsustevaheline elurikkust ja ökosüsteemi teenuseid käsitlev teaduslik-poliitiline foorum) väljendatud konsensus.
19. Ettevõtja avalikustab konkreetselt järgmise teabe:
- kas tal on **elurikkuse seisukohast tundlikel aladel** või nende läheduses asuvaid **tegevuskohti** ja kas nende tegevuskohtadega seotud tegevused mõjutavad neid alasid negatiivselt, tuues kaasa looduslike **elupaikade** ja liikide elupaikade halvenemise ning selliste liikide häirimise, mille kaitseks **kaitseala** on määratud, ja
 - kas on jõutud järeldusele, et on vaja rakendada elurikkuse suhtes leevendusmeetmeid, nt neid, mis on kindlaks määratud järgmistes dokumentides: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta; nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta; Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/92/EL⁽⁷⁶⁾ (teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta) artikli 1 lõike 2 punktis g määratletud keskkonnamõju hindamine, ja kolmandates riikides toimuva tegevuse puhul vastavalt samaväärsetele siseriiklikele sätetele või rahvusvahelistele standarditele, näiteks Rahvusvahelise Finantskorporatsiooni (IFC) tulemusstandardile 6 „Elurikkuse säilitamine ja elusloodusvarade kestlik majandamine“ (*Biodiversity Conservation and Sustainable Management of Living Natural Resources*).

⁽⁷⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1).

Avalikustamisnõue E4-2 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud poliitika

20. Ettevõtja avalikustab vastuvõetud poliitika elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud oluliste mõjude, riskide, sõltuvuste ja võimaluste haldamiseks.
21. Selle avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, mil määral ettevõtja **poliitika** käsitleb **elurikkuse** ja **ökosüsteemidega** seotud oluliste **mõjude, sõltuvuse, riskide** ja **võimaluste** kindlakstegemist, hindamist, juhtimist ja/või **heastamist**.
22. Paragrahvis 20 nõutav avalikustatav teave sisaldab teavet **poliitika** kohta, mida ettevõtja on rakendanud **elurikkuse** ja **ökosüsteemidega** seotud oluliste **mõjude, riskide, sõltuvuse** ja **võimaluste** juhtimiseks kooskõlas ESRS 2 avalikustamisnõudega MDR-P „Oluliste kestlikkusaspektide haldamiseks vastu võetud poliitika“).
23. Lisaks ESRS 2 avalikustamisnõudele MDR-P sätetele kirjeldab ettevõtja, kas ja kuidas tema **elurikkuse** ja **ökosüsteemidega** seotud **poliitika**:
- (a) on seotud aspektidega, mis on loetletud ESRS E4 kohaldamisnõudes AR 4;
 - (b) on seotud tema oluliste mõjudega elurikkusele ja ökosüsteemidele;
 - (c) on seotud olulise sõltuvuse ning oluliste füüsiliste ja üleminekuriskidega ja võimalustega;
 - (d) toetab selliste toodete, komponentide ja toorainete jälgitavust, millel on oluline tegelik või võimalik mõju elurikkusele ja ökosüsteemidele kogu **väärtusahelas**;
 - (e) käsitleb tootmist, hankimist või tarbimist ökosüsteemidest, mida on majandatud eesmärgiga säilitada või parandada elurikkuse tingimusi, mida on näidanud elurikkuse seisundi ja kasvu või kadumise korrapärane seire ja aruandlus, ja
 - (f) käsitleb elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud mõjude sotsiaalseid tagajärgi.
24. Ettevõtja avalikustab konkreetselt, kas ta on võtnud vastu:
- (a) **elurikkuse** ja **ökosüsteemide** kaitse **poliitika**, mis hõlmab **elurikkuse seisukohast tundlikul alal** või selle läheduses asuvaid omatavaid, liisitud või majandatavaid **tegevuskohti**;
 - (b) maakasutuse/põllumajanduse kestlikud praktikad või poliitika ⁽⁷⁷⁾;
 - (c) kestlikud ookeanide / meredega seotud tavad või poliitika ⁽⁷⁸⁾ ja
 - (d) **raadamist** käsitlev poliitika ⁽⁷⁹⁾.

⁽⁷⁷⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhilise negatiivse mõjuga seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 2 näitajana nr 11 („Investeeringud äriühingutesse, kus puuduvad kestlikud maakasutus-/põllumajandustavad“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽⁷⁸⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhilise negatiivse mõjuga seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 2 näitajana nr 12 („Investeeringud äriühingutesse, kus puuduvad kestlikud ookeane/meresid käsitlevad tavad“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽⁷⁹⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhilise negatiivse mõjuga seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 2 näitajana nr 15 („Raadamine“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

Avalikustamisnõue E4-3 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud meetmed ja ressursid

25. Ettevõtja avalikustab elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud meetmed ning nende rakendamiseks eraldatud vahendid.
26. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade **elurikkuse** ja **ökosüsteemidega** seotud **poliitika** elluviimiseks ja **eesmärkide** saavutamiseks võetud ja kavandatud peamistest **meetmetest**.
27. Peamiste **meetmete** ja ressursside kirjeldamisel järgitakse ESRS 2 avalikustamisnõudes MDR-A „Meetmed ja ressursid seoses oluliste kestlikkusaspektidega“ määratletud kohustuslikku sisu.
28. Lisaks:
 - (a) võib ettevõtja avalikustada, kuidas ta on kohaldanud leevendamishierarhiat seoses oma meetmetega (vältimine, minimeerimine, taastamine/uuendamine ning hüvitamine või kompenseerimine);
 - (b) peab ettevõtja avalikustama, kas ta on oma tegevuskavades kasutanud **elurikkuse** kompenseerimist. Kui **meetmed** hõlmavad elurikkuse kompenseerimist, lisab ettevõtja järgmise teabe:
 - i. kasutatud kompenseerimise ja tulemuslikkuse põhinäitajate eesmärk;
 - ii. elurikkuse kompenseerimise finantsmõju (otsesed ja kaudsed kulud) rahalises arvestuses ja
 - iii. kompensatsioonimeetmete kirjeldus, sh pindala, liik, kohaldatud kvaliteedikriteeriumid ja standardid, millele elurikkuse kompensatsioonimeetmed vastavad;
 - (c) kirjeldab, kuidas ta on lõiminud kohalike elanike ja põlisrahvaste teadmisi ning looduspõhiseid lahendusi elurikkuse ja **ökosüsteemidega** seotud meetmetesse.

Mõõdikud ja eesmärgid**Avalikustamisnõue E4-4 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud eesmärgid**

29. Ettevõtja avalikustab elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud eesmärgid, mille ta on seadnud.
30. Selle avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade **eesmärkidest**, mille ettevõtja on vastu võtnud **elurikkuse** ja **ökosüsteemidega** seotud **poliitika** toetamiseks ning seotud oluliste **mõjude**, **sõltuvuste**, **riskide** ja **võimaluste** käsitlemiseks.
31. **Eesmärkide** kirjeldamisel järgitakse ESRS 2 avalikustamisnõudes MDR-T „Poliitika ja meetmete tõhususe jälgimine eesmärkide kaudu“ määratletud kohustuslikku sisu.
32. Paragrahvi 29 nõuete kohaselt tuleb avalikustada järgmine teave:
 - (a) kas **eesmärkide** seadmisel kohaldati **ökoloogilisi künniseid** ja mõjude jaotamist ettevõtjale. Sellisel juhul täpsustab ettevõtja:
 - i. kindlaksmääratud ökoloogilised künnised ja selliste künniste kindlaksmääramiseks kasutatud meetodika;
 - ii. kas künnised on üksusepõhised ja kui jah, siis kuidas need kindlaks määrati, ja
 - iii. kuidas jaotub ettevõtja vastutus kindlaksmääratud ökoloogiliste künniste järgimise eest;
 - (b) kas eesmärgid põhinevad Kunmingi-Montreali ülemaailmsel elurikkuse raamistikul, ELi 2030. aasta elurikkuse strateegia asjaomastel aspektidel ning muudel **elurikkuse** ja **ökosüsteemidega** seotud riiklikel poliitikameetmetel ja õigusaktidel ja/või on kõnealuste dokumentidega koosõlas;

- (c) kuidas eesmärgid seostuvad elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud mõjudega, sõltuvustega, riskidega ja võimalustega, mis ettevõtja on määratlenud seoses enda tegevuse ja väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappidega;
- (d) vajaduse korral eesmärkide geograafiline ulatus;
- (e) kas ettevõtja kasutas eesmärkide seadmisel elurikkuse kompensatsioonimeetmeid ja
- (f) millisele leevendamishierarhia tasandile eesmärk kuulub (st vältimine, minimeerimine, taastamine ja uuendamine, hüvitamine või kompenseerimine).

Avalikustamisnõue E4-5 – elurikkuse ja ökosüsteemide muutusega seotud mõjunäitajad

- 33. **Ettevõtja esitab näitajad, mis on seotud tema oluliste mõjudega elurikkusele ja ökosüsteemidele.**
- 34. Käesoleva avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade ettevõtja tulemuslikkusest seoses **elurikkusele** ja **ökosüsteemide** muutustele avalduva **olulisuse** hindamisel olulisena määratletud mõjudega.
- 35. Kui ettevõtja on kindlaks teinud **tegevuskohad**, mis asuvad **elurikkuse seisukohast tundlikel aladel** või nende läheduses ja mida ettevõtja mõjutab negatiivselt (vt paragrahvi 19 alapunkt a), avalikustab ettevõtja selliste omatavate, renditavate või hallatavate tegevuskohtade arvu ja pindala (hektarites), mis asuvad kõnealustel kaitsealadel või võtmetähtsusega **elurikastel** aladel või nende lähedal.
- 36. Kui ettevõtja on teinud kindlaks maakasutuse muutusega seotud olulised mõjud või mõjud **ökosüsteemide** ulatusele ja seisundile, võib ettevõtja avalikustada ka oma maakasutuse olelusringi hindamise alusel.
- 37. Paragrahvides 38–41 sätestatud andmepunktide puhul võtab ettevõtja arvesse oma tegevust.
- 38. Kui ettevõtja on jõudnud järeldusele, et ta aitab otseselt kaasa **maakasutuse muutuse**, mageveekasutuse ja/või merekasutuse muutuse **mõjuritele**, esitab ta asjakohased **mõõdikud**. Ettevõtja võib avalikustada mõõdikud, mis mõõdavad:
 - (a) maakatte üleminekut aja jooksul (nt ühe või viie aastaga) (nt **raadamine** või kaevandamine);
 - (b) muutusi ökosüsteemi majandamises aja jooksul (nt ühe või viie aastaga) (nt intensiivsema põllumajandusliku majandamise või paremate majandamistavade rakendamise või metsaraie tõttu);
 - (c) muutused maastiku ruumilises konfiguratsioonis (nt **elupaikade** killustumine, muutused ökosüsteemide ühendatuses);
 - (d) muutused ökosüsteemi struktuurilises ühendatuses (nt elupaiga läbilaskvus, mis põhineb elupaikade füüsilistel omadustel ja paigutusel) ja
 - (e) funktsionaalses ühendatuses (nt kui hästi geenid või indiviidid liiguvad maismaal, magevees ja merel).
- 39. Kui ettevõtja jõudis järeldusele, et ta aitab otseselt kaasa invasiivsete võõrliikide juhuslikule või vabatahtlikule sissetoomisele, võib ta avalikustada **mõõdikud**, millega ta haldab **invasiivsete võõrliikide** sissetoomist ja levimist ning invasiivsetest võõrliikidest tulenevaid riske.
- 40. Kui ettevõtja on kindlaks teinud liikide seisundiga seotud olulised mõjud, võib ta esitada **mõõdikud**, mida peab asjakohaseks. Ettevõtja võib:
 - (a) viidata ESRS E1, ESRS E2, ESRS E3 ja ESRS E5 asjakohastele avalikustamisnõuetele;

- (b) võtta arvesse populatsiooni suurust, vahemikku konkreetses **ökosüsteemides** ning väljasuremisohtu. Need aspektid annavad ülevaate ühe liigi populatsiooni olukorrast ja selle suhtelisest säilenõtkusest seoses inimese põhjustatud ja looduslikult esinevatele muutustega;
 - (c) avalikustada mõõdikud, millega mõõdetakse muutusi liigi isendite arvus konkreetses piirkonnas;
 - (d) avalikustada väljasuremisriskiga liikide näitajad, ⁽⁸⁰⁾ millega mõõdetakse:
 - i. liikide ohustatuse kategooriat ja seda, kuidas tegevus/surve võib ohustatuse seisundit mõjutada, või
 - ii. **ohustatud liigi** asjaomase **elupaiga** muutuseid, mis on ettevõtete jaoks asendusnäitaja, et mõõta ettevõtja mõjusid kohaliku populatsiooni väljasuremisohule.
41. Kui ettevõtja on kindlaks teinud ökosüsteemidega seotud olulised mõjud, võib ta avalikustada:
- (a) seoses ökosüsteemide ulatusega **mõõdikud**, millega mõõdetakse konkreetse ökosüsteemi pindala, võtmata tingimata arvesse hinnatava ala kvaliteeti, näiteks **elupaiga** katvust. Näiteks metsaga kaetus on konkreetse ökosüsteemitüübi ulatuse mõõt, mis ei võta arvesse ökosüsteemi seisundit (st sellega esitatakse metsa pindala, kirjeldamata liikide mitmekesisust metsas);
 - (b) seoses ökosüsteemide seisundiga:
 - i. mõõdikud, mis mõõdavad ökosüsteemide kvaliteeti võrreldes eelnevalt kindlaks määratud lähteolukorraga;
 - ii. mõõdikud, mis mõõdavad ökosüsteemis mitut liiki, mitte üksiku liigi isendite arvu ökosüsteemis (näiteks: teaduslikult kindlaks tehtud liigirikkuse ja liikide arvukuse näitajad, mis mõõdavad ökosüsteemis (pärismaise) liigilise koosseisu arengut võrreldes lähteseisundiga esimese aruandeperioodi alguses ning Kunmingi-Montreali ülemaailmses elurikkuse raamistikus kirjeldatud sihtseisundiga, või liikide kaitsestaatuse koondandmed, kui see on asjakohane, või
 - iii. mõõdikud, mis võivad kajastada seisundi struktuurilisi komponente, nagu elupaiga ühendatus (st kuidas elupaigad on omavahel seotud).

Avalikustamisnõue E4-6 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

42. **Ettevõtja avalikustab elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste oodatava finantsmõju.**
43. Paragrahvis 42 nõutav teave täiendab ESRS 2 avalikustamisnõude SBM-3 paragrahvi 48 alapunktis d nõutavat teavet jooksva finantsmõju kohta ettevõtja finantsseisundile, finantstulemustele ja rahavoogudele aruandeperioodil.
44. Selle avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade järgmisest:
- (a) **oodatav finantsmõju** oluliste riskide tõttu, mis tulenevad elurikkuse ja ökosüsteemiga seotud mõjust ja **sõltuvusest**, ning kuidas need riskid mõjutavad oluliselt (või võivad põhjendatud eelduste alusel oluliselt mõjutada) ettevõtja finantsseisundit, finantstulemusi ja rahavooge lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis, ja
 - (b) oodatav finantsmõju, mis tuleneb elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud olulistest võimalustest.

⁽⁸⁰⁾ Nagu on märgitud IUCNi ohustatud liikide punases raamatus ja Euroopa Komisjoni avaldatud Euroopa punases raamatus.

45. Avalikustatakse järgmine teave:

- (a) **oodatava finantsmõju** kvantifitseerimine rahalises väärtuses enne **elurikkuse** ja **ökosüsteemidega** seotud meetmete arvessevõtmist või kui see ei ole võimalik ilma liigsete kulude või jõupingutusteta, kvalitatiivne teave. Võimalustest tuleneva **finantsmõju** puhul ei nõuta kvantifitseerimist, kui selle tulemuseks oleks teabe kvalitatiivsetele omadustele mittevastava teabe avalikustamine (vt ESRS 1 B liide „Teabe kvalitatiivsed omadused“). oodatava finantsmõju võib rahalises väärtuses kvantifitseerida ühe summa või vahemikuna;
- (b) arvesse võetava mõju kirjeldus, sellega seotud mõjud ja **sõltuvused** ja ajavahemikud, mille jooksul need tõenäoliselt realiseeruvad, ja
- (c) oodatava finantsmõju kvantifitseerimiseks kasutatud kriitilised eeldused ning nende eeldustega seotud ebakindluse allikad ja tase.

—

A liide.

Kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS E4 lahutamatu osa. See toetab käesolevas standardis sätestatud avalikustamisnõuete kohaldamist ja sel on sama tähtsus nagu standardi muudel osadel.

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Strateegia

Avalikustamisnõue E4-1 – üleminekukava ning elurikkuse ja ökosüsteemide arvessevõtmine strateegias ja ärimudelil

AR 1. Üleminekukava avalikustades võib ettevõtja:

- (a) selgitada, kuidas ta kohandab oma strateegiat ja **ärimudelit**, et parandada ja lõpuks saavutada kooskõla asjakohaste kohalike, riiklike ja ülemaailmsete avaliku poliitika **eesmärkide** ja sihtidega, mis on seotud **elurikkuse** ja **ökosüsteemidega**, sh visiooniga Kunmingi-Montreali ülemaailmsest elurikkuse raamistikust ja selle asjakohastest eesmärkidest, ELi elurikkuse strateegiaga aastani 2030, direktiiviga 2009/147/EÜ ja nõukogu direktiiviga 92/43/EMÜ (ELi linnudirektiiv ja elupaikade direktiiv) ning vajaduse korral **planeedi taluvuspiiridega**, mis on seotud biosfääri terviklikkuse ja **maasüsteemi muutumisega**;
- (b) lisada teavet oma tegevuse kohta ja selgitada, kuidas ta reageerib oma väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides esinevatele olulistele mõjudele, mis on kindlaks määratud tema olulisuse hindamises vastavalt ESRS 2 avalikustamisnõudele IRO-1 „Oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus“;
- (c) kirjeldada, kuidas tema strateegia on seotud üleminekukavaga;
- (d) selgitada oma panust elurikkuse ja ökosüsteemide mõjurite käsitlemisse ja võimalikesse leevendusmeetmetesse leevendamishierarhia alusel ning elurikkuse ja ökosüsteemide muutusega seotud peamisi rajasõltuvusi ja kasutusvõimaluseta (*locked-in*) varasid ja ressursse (nt tehased, toorained);
- (e) selgitada ja kvantifitseerida oma üleminekukava rakendamist toetavaid investeeringuid ja rahastamist koos viitega taksonoomiaga kooskõlas olevate kapitalikuludega seotud peamistele tulemusnäitajatele ja vajaduse korral kapitalikulude kavadele, mille ettevõtja avalikustab kooskõlas komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2021/2178;
- (f) kui tal on majandustegevusi, mis on hõlmatud taksonoomiamääruse kohaste elurikkust käsitlevate delegeeritud määrustega, selgitada mis tahes eesmärki või kavasid (kapitalikulud, kapitalikulude kavad), mis ettevõtjal on oma majandustegevuse (müügitulu, kapitalikulud) vastavusse viimiseks kõnealustes delegeeritud määrustes sätestatud kriteeriumidega;
- (g) selgitada, kuidas üleminekuplaani osana kasutatakse elurikkuse kompenseerimist ja kui seda kavatsetakse kasutada, siis kasutamise ulatus seoses üldise üleminekukavaga ja kas võeti arvesse leevendamishierariat;
- (h) selgitada, kuidas hallatakse üleminekukava rakendamise ja ajakohastamise protsessi;
- (i) selgitada, kuidas ta mõeldab edusamme, st ära näitama selleks kasutatavad mõõdikud ja meetodid;
- (j) märkida, kas haldus-, juht- ja järelevalveorganid on üleminekukava heaks kiitnud, ja
- (k) nimetada praegused probleemid ja piirangud, mis on seotud kava koostamisega märkimisväärse mõjuga valdkondades, ning kirjeldada, mida äriühing on teinud nende probleemide lahendamiseks.

AR 2. Üleminekukava avalikustamisel võib ettevõtja viidata näiteks järgmistele ELi elurikkuse strateegia 2030 **eesmärkidele**:

- (a) tolmeldajate arvukuse vähenemine on lakanud;
- (b) keemiliste pestitsiidide risk ja kasutamine on vähenenud 50 % ning ohtlikumate pestitsiidide kasutamine 50 %;
- (c) vähemalt 25 % põllumajandusmaast majandatakse mahedalt ja märkimisväärselt on suurenenud agroökoloogiliste tavade kasutuselevõtt;
- (d) kolme miljardi uue puu istutamine ELis, järgides igakülselt ökoloogilisi põhimõtteid;
- (e) saastunud **mullaalade tervendamisel** on tehtud märkimisväärsed edusamme;
- (f) jõgede vaba vool on taastatud vähemalt 25 000 km ulatuses;
- (g) väetistest saadavate toitainete kadu on vähenenud 50 % võrra ja seega väetiste kasutamine vähemalt 20 %;
- (h) Hea keskkonnaseisundi saavutamiseks on oluliselt vähendatud kalapüügi ja mineraalide kaevandamise negatiivseid mõjusid tundlikele liikidele ja elupaikadele, sealhulgas merepõhjale.

AR 3. Üleminekukava avalikustamisel võib ettevõtja viidata ka ÜRO kestliku arengu eesmärkidele, eelkõige järgmistele eesmärkidele:

- (a) 2. eesmärk. Kaotada nälg, saavutada toiduga kindlustatus ja täisväärtuslikum toitumine ning toetada kestlikku põllumajandust;
- (b) 6. eesmärk. Tagada kõigile puhas joogivesi, sanitaaringimused ja kestlik veemajandus;
- (c) 14. eesmärk. Kestliku arengu saavutamiseks kaitsta ja kasutada kestlikult ookeane, meresid ja **mereressursse**, ja
- (d) 15. eesmärk. Kaitsta ja taastada maismaa-ökosüsteeme, toetada nende kestlikku kasutamist, majandada kestlikult metsi, võidelda **kõrbestumisega**, peatada ja pöörata tagasi pinnase ja **mulla degradeerumine** ning peatada **elurikkuse vähenemine**.

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

ESRS 2ga seotud avalikustamisinõue IRO-1 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus

AR 4. ESRS E4 kohases **olulisuse** hindamises on esitatud ettevõtja:

- (a) osalus **elurikkuse kadumise** otsestes **mõjurites** ⁽⁸¹⁾:
 - i. kliimamuutused;
 - ii. **maakasutuse muutus** (nt maa kunstlik muutmine), mageveekasutuse muutus ja merekasutuse muutus;
 - iii. otsene eksploateerimine;
 - iv. **invasiivsed võõrliigid**;
 - v. **saaste** ja
 - vi. muud;

⁽⁸¹⁾ Kliimamuutuste otsesed mõjurid tuleb esitada ESRS E1 „Kliimamuutused“ ja saaste mõjurid ESRS E2 „Saastus“ alusel.

- (b) **mõjud** liikide seisundile (st liikide populatsioonide suurus, liikide ülemaailmne väljasuremisrisk);
- (c) mõjud **ökosüsteemide** ulatusele ja seisundile, sh **maa degradeerumise, kõrbestumise** ja **mulla katmise** kaudu), ja
- (d) mõjud ja **sõltuvused** seoses **ökosüsteemi teenustega**.

AR 5. **Mõjude, sõltuvuste, riskide ja võimaluste olulisuse** hindamisel võtab ettevõtja arvesse ESRS 2 avalikustamisnõuet IRO-1 ja ESRS 1 3. peatükki „Kahene olulisus kestlikkusteabe avalikustamise alusena“ ja kirjeldab oma kaalutlusi.

AR 6. Ettevõtja hindab elurikkuse ja ökosüsteemide olulisust omaenda tegevuses ja **väärtusahelas** ning võib kaaluda **olulisuse** hindamist kooskõlas LEAP-lähenemise kolme esimese etapiga: tee kindlaks (andmepunkt AR 7), hinda üldiselt (andmepunkt AR 8) ja hinda konkreetselt (andmepunkt AR 9).

AR 7. 1. etapp on seotud asjaomaste **tegevuskohtade** asukohtade kindlakstegemisega, arvestades selle seotust **elurikkuse** ja **ökosüsteemidega**. Nende asukohtade kindlaksmääramisel võib ettevõtja teha järgmist:

- (a) koostada loetelu ettevõtja äritegevuse seisukohast oluliste otsete varade ja tegevuste ning nendega seotud **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappide asukohtadest. Lisaks võib ettevõtja anda teavet tegevuskohtade kohta, mille puhul on ametlikult teatatud tulevases tegevusest;
- (b) loetleda biomid ja ökosüsteemid, millega ettevõtja on seotud, lähtudes kohaldamisnõude AR 7 alapunktis a esitatud tegevuskohtade loetelust;
- (c) teha kindlaks elurikkuse ja ökosüsteemi terviklikkus ja tähtsus igas asukohas, võttes arvesse paragrahvides 16 ja 17 esitatud teavet;
- (d) loetelu koostamine kohtadest, kus ettevõtja tegutseb **elurikkuse seisukohast tundlike aladel** või nende läheduses, võttes arvesse paragrahvides 16 ja 17 esitatud teavet, ja
- (e) teha kindlaks, millised sektorid, äriüksused, väärtusahelad või varaklassid on nendes olulistes tegevuskohtades seotud elurikkuse ja ökosüsteemidega. Nende seoste tegevuskohapõhise avalikustamise asemel võib ettevõtja otsustada avalikustada need seosed iga hangitud või müüdüd **tooraine** kohta massipõhiselt tonnides, kui selline tava tagab suurema läbipaistvuse.

AR 8. 2. etapis võib ettevõtja selleks, et hinnata oma tegelikke või potentsiaalseid mõjusid **elurikkusele** ja **ökosüsteemidele** asjaomastel **aladel** ja **sõltuvusi** nendest:

- (a) teha kindlaks elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud äriprotsessid ja tegevused;
- (b) teha kindlaks tegelikud ja võimalikud mõjud ja sõltuvused;
- (c) näidata ära elurikkusele ja ökosüsteemidele avalduvate mõjude suuruse, ulatuse, esinemissageduse ja aja, võttes arvesse paragrahvide 16 ja 17 kohast avalikustamist. Lisaks võib ettevõtja avalikustada:
 - i. oma **tarnijate** selliste rajatiste osakaalu, mis asuvad riskialdistel aladel (kus leidub **ohustatud liike** IUCNi ohustatud liikide punase raamatu, linnudirektiivi ja elupaikade direktiivi või riiklikult tunnustatud ohustatud liikide nimekirja alusel või mis asuvad ametlikult tunnustatud kaitsealadel, Natura 2000 kaitsealade võrgustikus ja võtmetähtsusega elurikastel aladel);
 - ii. nende tarnijatega sõlmitud hankelepingute väärtuse osakaal, kelle rajatised asuvad riskialdistel aladel (kus leidub ohustatud liike IUCNi ohustatud liikide punase raamatu, linnudirektiivi ja elupaikade direktiivi või riiklikult tunnustatud ohustatud liikide nimekirja alusel või mis asuvad ametlikult tunnustatud kaitsealadel, Natura 2000 kaitsealade võrgustikus ja võtmetähtsusega elurikastel aladel);

- (d) näidata elurikkusest ja ökosüsteemidest, sh toorainest, **loodusvaradest** ja **ökosüsteemi teenustest** sõltuvuse suurust ja ulatust. Ettevõtja võib tugineda sellistele rahvusvahelistele klassifikatsioonidele nagu ökosüsteemi teenuste ühtne rahvusvaheline klassifikatsioon (CICES).

AR 9. 3. etapis võib ettevõtja oluliste **riskide** ja **võimaluste** hindamiseks 1. ja 2. etapi tulemuste põhjal kaaluda järgmisi kategooriaid:

(a) **füüsilised riskid:**

- i. akuutsed riskid (nt looduskatastroofid, mida süvendab **ökosüsteemidest** tuleneva rannikukaitse kadumine, mis põhjustab rannikutaristule tormikahjustusi, haigusi või kahjureid, mis mõjutavad liike või põllukultuuride mitmekesisust, millest ettevõtja sõltub, eriti geneetilise mitmekesisuse puudumise või vähesuse, liikide kadumise ja ökosüsteemi **degradeerumise** tingimustes) ja
- ii. kroonilised riskid (nt põllukultuuride saagikuse vähenemine tolmeldamisteenuste vähenemise tõttu, peamiste looduslike sisendite suurenev nappus või kõikumine, ökosüsteemi degradeerumine nt rannikuerosiooni ja metsade killustumise, ookeanide hapestumise, **kõrbestumisest** ja **mulla degradeerumisest** tuleneva pinnase kao tõttu ning sellest tulenev mullaviljakuse vähenemine ja liikide kadumine);

(b) **üleminekuriskid**, sh:

- i. **poliitika** ja õigusvaldkond: nt eeskirja või poliitika kehtestamine (nt sellised muudatused nagu maakaitse suurenemine); kokkupuude sanktsioonide ja kohtuvaidlustega (nt saastava heitvee lekke tõttu, mis kahjustab inimeste ja ökosüsteemide tervist, elurikkusega seotud õigustest, lubadest või kvootidest ülestamise tõttu või **ohustatud liikide** hooletu kohtlemise või tapmise tõttu); rangemad aruandluskohustused seoses elurikkuse, ökosüsteemide ja nendega seotud teenustega;
- ii. tehnoloogia: nt toodete või teenuste asendamine toodete või teenustega, millel on väiksem mõju **elurikkusele** või mis sõltuvad vähemal määral **ökosüsteemi teenustest**, juurdepääsu puudumine andmetele või andmete halb kvaliteet, mis takistab elurikkuse hindamist, üleminek tõhusamatele ja puhtamatele (st elurikkust vähem mõjutavale) tehnoloogiatele, uued seiretehnoloogiad (nt satelliidipõhised), nõuded teatavate tehnoloogiate kasutamiseks (nt kliimakindlad põllukultuurid, mehaanilised tolmeldajad, vee puhastamine, kaitse ülejutuste eest);
- iii. turg: nt muutused pakkumises, nõudluses ja rahastamises, volatiilsus või suurenenud toorainekulud (nt elurikkusega seotud sisendid, mille hind on tõusnud ökosüsteemi **degradeerumise** tõttu);
- iv. maine: nt ühiskonna, klientide või kogukonna suhtumise muutumine seoses organisatsiooni rolliga elurikkuse kadumises, loodusega seotud õiguste rikkumine ettevõtja tegevuses, negatiivne meediakajastus mõjude tõttu kriitiliselt ohustatud liikidele ja/või ökosüsteemidele, elurikkusega seotud sotsiaalsed konfliktid seoses ohustatud liikidega, kaitsealadega, ressursside või **saastega**;

(c) **süsteemsed riskid**, sh:

- i. ökosüsteemi kokkuvarisemise oht: kriitilise tähtsusega loodussüsteem enam ei toimi, st see jõuab murdepunktini ja ökosüsteem variseb kokku, mis toob kaasa laialdased kaod geograafilises või sektori plaanis (mõjub mitu füüsilist riski korraga);

- ii. kogurisk, mis on seotud **elurikkuse kadumise** põhjanevate mõjudega üleminekutasemetele ja füüsilisele riskile (ettevõtte- või finants)portfelli ühes või mitmes sektoris, ja
- iii. ülekandumise risk: teatavate ettevõtete või finantsasutuste finantsraskused, mis on seotud suutmatusega võtta arvesse elurikkusega seotud riskipositsiooni, kanduvad üle majandussüsteemile tervikuna;

(d) võimalused, sh nt:

- i. äritegevuse tulemuslikkuse kategooriad: ressursitõhusus; tooted ja teenused; turud; kapitalivoog ja rahastamine; mainekapital ja
- ii. kestlikusalase tulemuslikkuse kategooriad: ökosüsteemide kaitse, **taastamine** ja uuendamine; loodusvarade kestlik kasutamine.

Teabeesitus:

AR 10. Ettevõtja võib arvesse võtta allpool esitatud tabeleid, et toetada kohaldamisnõude AR 7 kohaselt kindlaks määratud oluliste **tegevuskohtade olulisuse** hindamist:

Ökosüsteemi teenus ...	Tegelik või võimalik sõltuvus	
...	Funktsionaalsuse muutus	Finantskahju
...	Piiratud, mõõdukas või oluline	Piiratud, mõõdukas või oluline
...

Tegevuskoha asukoht	Ohustatud liigid, kaitsealad, võtmetähtsusega elurikkad alad	Tegelikud või võimalikud mõjud			
...	...	Esinemissagedus	Mõju kiirus	Mõju tõsidus	Leevendamispotentsiaal
...	...	Suur, keskmine või väike	Kuni 1 aasta või 1–3 aastat või üle 3 aasta	Suur, keskmine või väike	Suur, keskmine või väike
...

Kohaldamisnõude AR 7 alapunkti e puhul võib ettevõtja kaaluda järgmise tabeli kasutamist:

Kus tooraine on toodetud või kust hangitud?	Tooraine absoluutmass (ja tooraine massiprotsent)
IUCNi ohustatud liikide punasesse raamatusse kantud liikidega, linnudirektiivi või elupaikade direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate liikidega või ohustatud liikide riiklikesse nimekirjadesse kantud liikidega aladel	...
Ametlikult tunnustatud kaitsealadel	...

Muudel võtmetähtsusega elurikastel aladel	...
---	-----

Avalikustamisnõue E4-2 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud poliitika

- AR 11. Selles avalikustamisnõudes kirjeldatud **poliitikat** võib integreerida laiemasse keskkonna- või kestlikkuspoliitikasse, mis hõlmab eri alateemasid.
- AR 12. Ettevõtja võib esitada ka teavet selle kohta, kuidas **poliitikas** viidatakse tooraine tootmisele, hankimisele või tarbimisele, ja eelkõige selle kohta, kuidas ta:
- piirab hankeid **tarnijatelt**, kes ei suuda (nt sertifitseerimise kaudu) tõendada, et nad ei põhjusta olulist kahju kaitsealadele või võtmetähtsusega **elurikastele** aladele;
 - viitab tunnustatud standarditele või kolmandate isikute väljastatud sertifikaatidele, mille üle teostavad järelevalvet reguleerivad asutused, ja
 - käsitleb sellistest **ökosüsteemidest** pärinevat toorainet, mida on majandatud eesmärgiga säilitada või parandada elurikkuse tingimusi, mida on näidanud elurikkuse seisundi ning kasvu või kadumise korrapärane seire ja aruandlus.
- AR 13. Ettevõtja võib avalikustada seosed ja kooskõla muude ülemaailmsete eesmärkide ja kokkulepetega, nagu kestliku arengu 2., 6., 14. ja 15. eesmärk, või mis tahes muu elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud tunnustatud ülemaailmse konventsiooniga.
- AR 14. Avalikustades paragrahvi 23 alapunkti f kohaselt teavet **poliitika** kohta, mis on seotud **elurikkuse** ja **ökosüsteemidega** seotud **sõltuvuste** ja **mõjude** sotsiaalsete tagajärgedega, võib ettevõtja eelkõige viidata Nagoya protokollile ja bioloogilise mitmekesisuse konventsioonile.
- AR 15. Avaldades teavet selle kohta, kas ja kuidas tema **poliitikas** käsitletakse elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud **mõjude** sotsiaalseid tagajärgi vastavalt paragrahvi 23 alapunktile f, võib ettevõtja esitada teavet järgmise kohta:
- geneetiliste ressursside kasutamisest saadava tulu õiglane ja erapooletu jaotamine ja
 - eelnev vabatahtlik ja teadev nõusolek** juurdepääsu kohta geneetilistele ressurssidele
- AR 16. Ettevõtja võib selgitada ka seda, kuidas tema **poliitika** võimaldab tal teha järgmist:
- vältida negatiivseid mõjusid **elurikkusele** ja **ökosüsteemidele** enda tegevuses ning sellega seotud **väärtusahela** eelnevates ja järgnevates etappides;
 - vähendada ja minimeerida oma negatiivseid mõjusid elurikkusele ja ökosüsteemidele oma tegevuses ja väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides, kui seda negatiivset mõju ei saa vältida;
 - taastada ja uuendada degradeerunud ökosüsteeme või taastada hävinud ökosüsteeme pärast kokkupuudet mõjudega, mida ei ole võimalik täielikult vältida ja/või minimeerida, ja
 - leevendada oma rolli olulistest **elurikkuse kadumise** mõjurites.
- AR 17. Oma **poliitika** avalikustamisel, kui ettevõtja viitab kolmandate isikute välja antud tegevusstandarditele, võib ta avalikustada, kas kasutatud standard
- on objektiivne ja saavutatav, tuginedes teaduslikule lähenemisviisile probleemide kindlakstegemisel, ning võimaldab realistlikult hinnata, kuidas neid probleeme saab mitmesugustes praktilistes olukordades kohapeal lahendada;

- (b) on välja töötatud ja seda hallatakse pidevate konsultatsioonide käigus **sidusrühmadega** ja saades tasakaalustatud sisendit kõigilt asjaomastelt sidusrühmadelt, sh tootjatelt, kauplejatelt, töötlejatelt, rahastajatelt, kohalikelt elanikelt ja kogukondadelt, **põlisrahvastelt** ning **tarbijate**, keskkonna- ja sotsiaalseid huve esindavatel kodanikuühiskonna organisatsioonidel, ilma et ühelgi rühmal oleks sisu suhtes lubamatut võimu või vetoõigust;
- (c) toetab järkjärgulist lähenemisviisi ja pidevat täiustamist – nii standardis kui ka paremate juhtimistavade rakendamises – ning nõuab sisuliste **eesmärkide** ja konkreetsete vahe-eesmärkide seadmist, et näidata aja jooksul tehtud edusamme põhimõtete elluviimisel ja kriteeriumide täitmisel;
- (d) on kontrollitav sõltumatute sertifitseerimis- või kontrolliasutuste kaudu, kes on kindlaks määranud ranged hindamisprotseduurid, millega välditakse huvide konflikte, ning mis vastavad ISO akrediteerimis- ja kontrolliprotseduuride suunistele või määruse (EÜ) nr 765/2008 artikli 5 lõikele 2, ja
- (e) vastavad ISEALi hea tava juhendile.

Avalikustamisnõue E4-3 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud meetmed ja ressursid

AR 18. Ettevõtja võib siduda võetud või kavandatud meetmete rakendamiseks vajalikud märkimisväärsed kapitali- ja tegevuskulude rahalised summad järgmisega:

- (a) finantsaruannete asjakohased kirjed või lisad;
- (b) määruse (EL) 2020/852 artikliga 8 ja komisjoni delegeeritud määrusega nr 2021/2178 nõutud peamised tulemusnäitajad, ja
- (c) vajaduse korral komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2021/2178 nõutav kapitalikulude kava.

AR 19. Ettevõtja võib avalikustada, kas ta kaalub vältimise tegevuskava, mis hoiab ära kahjustava tegevuse enne selle toimumist. Vältimine hõlmab sageli otsust kalduda kõrvale tavapärasest projektiarenduskavast. Vältimise näide on projekti **elurikkuse** ja ökosüsteemiga seotud jalajälje muutmine, et vältida loodusliku **elupaiga** hävimist **tegevuskohas**, ja/või maa tootmisest kõrvalejätmine, kui on olemas prioriteetsed elurikkusega seotud väärtused, mis vajavad säilitamist. Vältimist tuleks kaaluda vähemalt siis, kui on olemas elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud väärtused, mis kuuluvad ühte järgmistest kategooriatest: on eriti haavatavad ja asendamatud, **sidusrühmadele** erilist muret valmistavad, või kui tulenevalt ebakindlusest seoses mõju hindamise või majandamismeetmete tõhususega on õigustatud ettevaatlik lähenemine. Vältimise kolm peamist liiki on järgmised:

- (a) vältimine tegevuskoha valimisega (kogu projekti paigutamine väljapoole elurikkuse seisukohast tundlikke alasid);
- (b) vältimine projekti kavandamisega (taristu konfigureerimine nii, et säätetakse elurikkuse seisukohast tundlikke alasid), ja
- (c) vältimine ajastamisega (projektitegevuste ajastamine nii, et arvesse võetakse liikide käitumismustreid (nt pesitsemine, ränne) või ökosüsteemi funktsioone (nt jõedünaamika).

AR 20. Peamiste **meetmete** kohta võib ettevõtja avalikustada:

- (a) loetelu peamistest asjaomastest **sidusrühmadest** (nt konkurendid, tarnijad, jaemüüjad, muud äripartnerid, mõjutatud kogukonnad ja ametiasutused, valitsusasutused) koos teabega selle kohta, kuidas nad on kaasatud; seejuures nimetatakse peamised sidusrühmad, keda meetmed negatiivselt või positiivselt mõjutavad, ning kuidas need seda teevad, sh mõjutatud kogukondade, väiketalunike, **põlisrahvaste** või muude haavatavas olukorras isikute suhtes avalduvad mõjud või kasu;

- (b) vajaduse korral selgitus asjakohaste konsultatsioonide vajalikkuse kohta ja vajaduse kohta austada mõjutatud kogukondade otsuseid;
- (c) lühihinnang selle kohta, kas peamistel meetmetel võivad olla märkimisväärseid negatiivseid **mõjud** kestlikkusele;
- (d) selgitus selle kohta, kas peamine meede on mõeldud ühekordse algatuse või süstemaatilise tavana;
- (e) selgitus selle kohta, kas peamist tegevuskava viib ellu ainult ettevõtja, kasutades oma ressursse, või on see osa laiemast algatusest, millesse ettevõtja oluliselt panustab. Kui peamine tegevuskava on osa laiemast algatusest, võib ettevõtja anda rohkem teavet projekti, selle sponsorite ja muude osalejate kohta;
- (f) kirjeldus selle kohta, kuidas see aitab kaasa kogu süsteemi hõlmavatele muutustele, eelkõige elurikkuse ja ökosüsteemide mõjurite muutmisele, nt tehnoloogiliste, majanduslike, institutsiooniliste ja sotsiaalsete tegurite ning aluseks olevate väärtuste ja käitumise muutuste kaudu;

AR 21. Selle avalikustamismõõde kontekstis viitab termin „kohalike elanike ja põlisrahvaste teadmised“ arusaamadele, oskustele ja filosoofiale, mille on välja arendanud ühiskonnad, mida iseloomustavad pikaajased suhted ümbritseva loodusega. Maaelanikud ja **põlisrahvad** teevad selliste teadmiste põhjal tähtsaid igapäevaelu mõjutavaid otsuseid.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamismõõde E4-4 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud eesmärgid

AR 22. Ettevõtja võib täpsustada, kas **eesmärk** käsitleb puudusi, mis on seotud määruse (EL) 2020/852 artikli 15 lõike 2 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktides määratletud elurikkuse jaoks olulise panuse kriteeriumidega. Kui määruse (EL) 2020/852 artikli 10 lõike 3, artikli 11 lõike 3, artikli 12 lõike 2, artikli 13 lõike 2 ja artikli 14 lõike 2 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktides määratletud, elurikkusega seotud kriteerium „ei kahjusta oluliselt“ ei ole täidetud, võib ettevõtja täpsustada, kas eesmärk käsitleb nende kriteeriumidega seotud puudusi.

AR 23. Paragrahvi 29 kohaselt nõutava teabe avalikustamisel **eesmärkide** seadmiseks peab ettevõtja arvesse võtma kohalike elanike ja **põlisrahvaste** teadliku ja vabatahtliku nõusoleku vajadust, vajadust asjakohaste konsultatsioonide järele ja vajadust austada nende kogukondade otsuseid.

AR 24. Oluliste mõjudega seotud **eesmärgid** võib esitada tabelis, nagu allpool näidatud:

Eesmärgi liik vastavalt leevendamishierarhiale	Lähteväärtus ja võrdlusaasta	Sihtväärtus ja geograafiline ulatus			Seotud poliitika või õigusaktid, kui see teave on asjakohane
		2025	2030	kuni 2050	
Vältimine					
Minimeerimine					
Taastamine ja uuendamine					
Hüvitamine või kompenseerimine					

AR 25. Käesoleva standardi kohaldamisnõudes AR 4 loetletud potentsiaalselt oluliste keskkonnaaspektidega seotud **eesmärgid** võib esitada tabelis järgmiselt:

Eesmärgi liik vastavalt keskkonnaaspektile	Lähteväärtus ja võrdlusaasta	Sihtväärtus ja geograafiline ulatus			Seotud poliitika või õigusaktid, kui see on asjakohane
		2025	2030	kuni 2050	

AR 26. **Elurikkuse** ja **ökosüsteemidega** seotud mõõdetavaid **eesmärke** võib väljendada järgmiselt:

- ettevõtja otsese või kaudse kontrolli all olevate kaitstud või taastatud **elupaikade** pindala ja asukoht ning teave selle kohta, kas taastamisemeetme edukuse on heaks kiitnud sõltumatud välisspetsialistid;
- taasloodud pinnad (keskkonnad, kus rakendatakse majandamisalgatusi elupaiga loomiseks **tegevuskohas**, kus seda algselt ei eksisteerinud), või
- selliste projektide/tegevuskohtade arv või osakaal, mille ökoloogiline terviklikkus paranes (nt kalade läbipääsude, eluslooduse koridoride abil).

Avalikustamisnõue E4-5 – elurikkuse ja ökosüsteemide muutusega seotud mõjunäitajad

AR 27. Selle avalikustamisnõude kohaselt nõutava teabe ettevalmistamisel võtab ettevõtja arvesse ja võib kirjeldada järgmist:

- kasutatud meetodid ja **mõõdikud** ning selgitus, miks need meetodid ja mõõdikud on valitud, samuti nende eeldused, piirangud ja nendega seotud ebakindlus ning aja jooksul tehtud meetodika muudatused ja nende põhjused;
- mõõdikute ja meetodite kohaldamise ulatus, nt:
 - ettevõtja, **tegevuskoht**, kaubamärk, kaup, äriüksus, tegevus;
 - hõlmatud aspektid (nagu on sätestatud kohaldamisnõudes AR 4);
- mõõdikute **elurikkusega** seotud komponendid: liigipõhised, ökosüsteempõhised;
- meetodikaga hõlmatud geograafilised piirkonnad ja selgitus selle kohta, miks on mõni asjakohane geograafiline piirkond välja jäetud;
- kuidas mõõdikutesse on integreeritud **ökoloogilised künnised** (nt **biosfääri terviklikkus** ja **maasüsteemi muutus** ning **planeedi taluvuspiirid**) ja kvoodid;
- seire sagedus, jälgitavad peamised näitajad ning lähteolukord/-väärtus ja võrdlusaasta/-periood, samuti vaatlusperiood;
- kas need mõõdikud põhinevad lähteandmetel, teisestel andmetel, mudeldatud andmetel või eksperdi hinnangul või nende kombinatsioonil;
- teave selle kohta, milliseid meetmeid nende mõõdikutega mõõdetakse ja jälgitakse ning kuidas need on seotud **eesmärkide** saavutamise;ga;
- kas mõõdikud on kohustuslikud (õigusaktides sätestatud) või vabatahtlikud. Kui need on kohustuslikud, võib ettevõtja loetleda asjakohased õigusaktid; kui need on vabatahtlikud, võib ettevõtja viidata kasutatud vabatahtlikule standardile/korrale, ja

- (j) kas mõõdikud põhinevad asjakohastel ja autoriteetsetel riiklikes, ELi tasandi või valitsustevahelistes suunistes, **poliitikas**, õigusaktides või kokkulepetes, näiteks bioloogilise mitmekesisuse konventsioonis ja IPBESis, esitatud ootustel või soovitudel või vastavad neile.

AR 28. Ettevõtja kaalub selliste **mõõdikute** valimist, mis on kontrollitavad ja mis on tehniliselt ja teaduslikult usaldusväärsed, võttes arvesse asjakohaseid ajakavasid ja geograafilist ulatus, ning võib avalikustada, kuidas tema valitud mõõdikud vastavad nendele kriteeriumidele. Selleks, et mõõdik oleks asjakohane, peaks olema selge seos näitaja ja mõõtmise eesmärgi vahel. Ebakindlust tuleks vähendada nii palju kui võimalik. Kasutatavaid andmeid või mehhanisme peaksid toetama tunnustatud organisatsioonid ja neid andmeid või mehhanisme tuleks aja jooksul ajakohastada. Kui esineb andmelünki, võib kasutada usaldusväärseid mudeldatud andmeid ja eksperdiarvamusi. Metoodika peab olema piisavalt üksikasjalik, et võimaldada mõjude ja leevendusmeetmete sisulist võrdlemist aja jooksul. Süstemaatiliselt tuleb kohaldada teabe kogumise protsesse ja määratlusi. See võimaldab ettevõtja tulemusi aja jooksul sisuliselt hinnata ning toetab organisatsioonisisest võrdlust ja vastastikust võrdust teiste organisatsioonidega.

AR 29. Kui mõõdik vastab eesmärgile, ühtlustatakse mõlema näitaja lähtetase. **Elurikkuse** lähtetase on elurikkuse ja **ökosüsteemide** laiemajandamisprotsessi oluline osa. Lähtetase on vajalik mõjude hindamiseks ja majandamise planeerimiseks, samuti seireks ja kohanemisvõimeliseks majandamiseks.

AR 30. Andmete kogumiseks ja ettevõtjate poolt **elurikkusele** ja **ökosüsteemidele** avaldatava mõju mõõtmiseks kasutatavad meetodid võib jagada kolme kategooriasse järgmiselt:

(a) esmased andmed: kogutud kohapealsete uuringute käigus;

(b) teisesed andmed: sh georuumilised andmekihid, mis kattuvad äritegevuse geograafilise asukoha andmetega:

i. liigi tasandil saab kasutada andmekihte eri liikide levilate kohta, et prognoosida eri kohtades esinevaid liike. See hõlmab **tegevuskohti** ja hankekohti. Igal levilakihil on erinev täpsusaste sõltuvalt teatavatest teguritest (nt kas liigi levilaid on täpsustatud **elupaiga** kättesaadavuse alusel). Teave liigi ohustatuse kategooria ja liiki ohustava tegevuse kohta võib anda märku sellest, kuivõrd äritegevus tõenäoliselt mõjutab populatsiooni suundumusi ja ohustatuse kategooriat;

ii. ökosüsteemi tasandil saab kasutada andmekihte, mis kajastavad ökosüsteemide ulatuse ja seisundi muutusi, sh **elupaikade killustatuse** ja ühendatuse taset;

(c) mudeldatud elurikkuse seisundi andmed: mudelipõhiseid lähenemisviise kasutatakse tavaliselt ökosüsteemi tasandi näitajate (nt ulatus, seisund või funktsioon) mõõtmiseks. Mudelitega kvantifitseeritakse, kuidas erinevate survetegurite ulatus mõjutab elurikkuse seisundit. Neid nimetatakse surveseisundi suheteks ning need põhinevad ülemaailmselt kogutud andmetel. Mudeldamise tulemusi kasutatakse kohalikul tasandil, et hinnata, kuidas ettevõtja tasandi surve põhjustab muutusi ökosüsteemi seisundis. Mõjuril on üldjuhul kolm omadust: suurus (nt saasteainete kogus, müra intensiivsus), ruumiline ulatus (nt saastatud maa pindala) ja ajaline ulatus (saasteaine püsivuse kestus).

AR 31. Maakasutuse olelusringi hindamisel võib ettevõtja viidata Teadusuuringute Ühiskeskuse koostatud dokumendile „Maakasutusega seotud keskkonnanäitajad olelusringi hindamiseks“.

AR 32. Seoses invasiivsete võõrliikide sissetoomisega võib ettevõtja avalikustada **invasiivsete võõrliikide** levikutee ja arvu ning invasiivsete võõrliikide hõivatud ala suuruse.

- AR 33. **Ökosüsteemide** ulatuse ja seisundi mõõdikute kohta leiab kasulikke juhiseid ÜRO keskkonnamajandusliku arvepidamise ökosüsteemi arvepidamise süsteemi (UN SEEA EA) materjalidest.
- AR 34. Ettevõtja võib avalikustada maakasutuse pindalaühikutes (nt m² või ha), kasutades keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemi (EMAS) ⁽⁸²⁾ juhiseid:
- (a) maakasutus kokku;
 - (b) vettpidava materjaliga kaetud ala suurus kokku;
 - (c) looduskaitse suunitlusega alad **tegevuskohas** kokku ja
 - (d) looduskaitse suunitlusega alad väljaspool tegevuskohta kokku..
- AR 35. Ettevõtja võib avalikustada näiteks maakatte muutuse, mis on mõjurite „elupaiga muutmine“ ja „tööstus- ja majapidamistegevus“ füüsiline kujutis, s.t maapinna füüsiliste omaduste inimekkeline või looduslik muutus konkreetses asukohas.
- AR 36. Maakate on tüüpiline muutuja, mida saab hinnata Maa seire andmete alusel.
- AR 37. **Ökosüsteemidega** seotud oluliste mõjude aruandluses võib ettevõtja lisaks ökosüsteemide ulatusele ja seisundile võtta arvesse ka ökosüsteemide toimimist, kasutades selleks:
- (a) mõõdikut, mis mõõdab protsessi või funktsiooni, mida ökosüsteem täidab, või mis kajastab ökosüsteemi võimet teostada kõnealust konkreetset protsessi või funktsiooni: nt esmane netootlikkus, mis on taime tootlikkuse näitaja, mis näitab, mil määral taim salvestab energiat ja teeb selle teistele ökosüsteemi liikidele kättesaadavaks. See on ökosüsteemide toimimiseks vajalik põhiprotsess. See on seotud paljude teguritega, näiteks liikide mitmekesisusega, kuid ei mõõda neid tegureid otseselt, või
 - (b) mõõdik, mis mõõdab teaduslikult määratletud ohustatud liikide populatsiooni muutumist.
- AR 38. Ökosüsteemi tasandil saab kasutada andmekihte, mis kajastavad **ökosüsteemide** ulatuse ja seisundi muutusi, sh **elupaikade killustatuse** ja ühendatuse taset.

Avalikustamisnõue E4-6 – elurikkuse ja ökosüsteemidega seotud riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

- AR 39. Ettevõtja võib lisada lühikese, keskmise ja pika perspektiivi hinnangu oma toodete kohta, mis on riskile avatud, selgitades, kuidas need on määratletud, kuidas rahasummasid on hinnatud ja milliseid kriitilisi eeldusi on tehtud.
- AR 40. **oodatava finantsmõju** võib paragrahvi 45 alapunkti a kohaselt kvantifitseerida ühe summa või vahemikuna.

⁽⁸²⁾ Kooskõlas komisjoni 19. detsembri 2018. aasta määrusega (EL) 2018/2026, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1221/2009 (organisatsioonide vabatahtliku osalemise kohta ühenduse keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS)) IV lisa (ELT L 325, 20.12.2018, lk 18).

ESRS E5

RESSURSIKASUTUS JA RINGMAJANDUS

Sisukord

Eesmärk

Seosed teiste ESRSidega

Avalikustamisnõuded

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue IRO-1 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus
- Avalikustamisnõue E5-1 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud poliitika
- Avalikustamisnõue E5-2 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud meetmed ja ressursid

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue E5-3 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud eesmärgid
- Avalikustamisnõue E5-4 – ressursside sisendvood
- Avalikustamisnõue E5-5 – ressursside väljundvood
- Avalikustamisnõue E5-6 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud mõjude, riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

A liide. Kohaldamisnõuded

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue IRO-1 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus
- Avalikustamisnõue E5-1 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud poliitika
- Avalikustamisnõue E5-2 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud meetmed ja ressursid

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue E5-3 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud eesmärgid
- Avalikustamisnõue E5-4 – ressursside sisendvood
- Avalikustamisnõue E5-5 – ressursside väljundvood
- Avalikustamisnõue E5-6 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

Eesmärk

1. Standardi eesmärk on määrata kindlaks avalikustamisnõuded, mis võimaldavad **kestlikkusaruande** kasutajatel mõista järgmist:
 - (a) kuidas ettevõtja mõjutab ressursikasutust, sh ressursitõhusust, vältides ressursside ammendumist, ning taastuvate ressursside kestlikku hankimist ja kasutamist (käesolevas standardis „ressursikasutus ja ringmajandus“) oluliste positiivsete ja negatiivsete tegelike või võimalike **mõjude** seisukohast;
 - (b) ressursikasutusest tulenevate tegelike või võimalike negatiivsete mõjude ennetamiseks või leevendamiseks võetud **meetmed** ja nende tulemused, sh meetmed, mis aitavad majanduskasvu lahti siduda materjalikasutusest, ning riskide ja võimaluste käsitlemiseks võetud meetmed;

- (c) ettevõtja kavad ja suutlikkus kohandada oma strateegiat ja **ärimudelit ringmajanduse põhimõtete**ga, sh **jäätmete** minimeerimisega, toodete, materjalide ja muude ressursside väärtuse säilitamisega kõrgeimal tasemel ning nende tõhusa kasutamise edendamisega tootmises ja tarbimises;
- (d) ettevõtja ressursikasutusest ja ringmajandusest tulenevate oluliste mõjude ja **sõltuvustega** seotud riskide ja võimaluste laad, liik ja ulatus ning see, kuidas ettevõtja neid juhib, ja
- (e) ettevõtja ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud mõjudest ja sõltuvustest tulenevate oluliste riskide ja võimaluste **finantsmõju** ettevõtjale lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis.
2. Käesolevas standardis sätestatakse ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud avalikustamismõõded, eelkõige seoses järgmisega:
- (a) **ressursside sisendvood**, sh oluliste ressursside sisendvoogude ringlus, võttes arvesse taastuvaid ja taastumatuid ressursse, ja
- (b) **ressursside väljundvood**, sh teave toodete ja materjalide kohta, ja
- (c) **jäätmed**.
3. **Ringmajandus** on majandussüsteem, kus toodete, materjalide ja muude ressursside väärtus majanduses säilib võimalikult kaua, suurendades nende tõhusat kasutamist tootmises ja tarbimises, vähendades seeläbi nende kasutamisest tulenevat keskkonnamõju, minimeerides **jäätmeid** ja ohtlike **ainete** eraldumist nende olelusringi kõigis etappides, sealhulgas **jäätmehierarhia** rakendamise kaudu. Eesmärk on maksimeerida ja säilitada tehniliste ja bioloogiliste ressursside, toodete ja materjalide väärtust, luues süsteemi, mis võimaldab **vastupidavust**, optimaalset kasutust või korduskasutamist, renoveerimist, taastootmist, **ringlussevõttu** ja toitainete ringlust.
4. Standard tugineb asjakohastele ELi õigusraamistikele ja **poliitikale**, sh ELi ringmajanduse tegevuskavale, Euroopa Parlamendi ja nõukogu ⁽⁸³⁾ direktiivile 2008/98/EÜ (jäätmete raamdirektiiv) ja ELi tööstusstrateegiale.
5. Et hinnata üleminekut tavapäraselt äritegevuselt (st majanduselt, mille puhul ammutatakse piiratud ressursse, et valmistada tooteid, mida kasutatakse ja mis seejärel ära visatakse, ehk nn võta, tooda ja viska ära mudelilt), ringmajandussüsteemile, tugineb käesolev standard ettevõtja kasutatud ja toodetud ressursside, materjalide ja toodete füüsiliste voogude kindlaksmääramisele, lähtudes avalikustamismõõdest E5-4 „Ressursside sisendvood“ ja avalikustamismõõdest E5-5 „Ressursside väljundvood“.

Seosed teiste ESRSidega

6. Ressursikasutus on muu keskkonnamõju, nt kliimamuutuste, **saaste**, vee- ja **mereressursside** ning elurikkuse üks suurimaid mõjureid. **Ringmajandus** on süsteem, mis on suunatud ressursside kestlikule kasutamisele ammutamisel, töötlemisel, tootmisel, tarbimisel ja **jäätmete** käitlemisel. Selline süsteem toob mitmesugust keskkonnakasut, eelkõige vähendades materjali- ja energiatarbimist ning heitmeid õhku (KHG **heide** või muu saaste), piirates **veevõttu** ja **heitmeid vette** ning **taastades** loodust, piirates mõjusid elurikkusele.

⁽⁸³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

7. Et anda põhjalik ülevaade sellest, millised muud keskkonnaaspektid on ressursikasutuse ja ringmajanduse seisukohast olulised, on asjakohased avalikustamisnõuded hõlmatud muude ESRSidega järgmiselt:
 - (a) ESRS E1 „Kliimamuutused“, milles käsitletakse eelkõige KHG **heidet** ja energiaressursse (energiatarbimine);
 - (b) ESRS E2 „Saastus“, milles käsitletakse eelkõige vette, õhku ja **pinnasesse** sattuvat heidet ning **probleemseid aineid**;
 - (c) ESRS E3 „Vee- ja mereressursid“, mis käsitleb eelkõige veeresursse (veetarbimine) ja mereressursse, ja
 - (d) ESRS E4 „Elurikkus ja ökosüsteemid“, mis käsitleb eelkõige ökosüsteeme, liike ja toormaterjale.
8. Ettevõtja mõjud, mis on seotud ressursikasutuse ja ringmajandusega, eelkõige **jäätmega** seotud mõjud, võivad avalduda inimestele ja kogukondadele. Ressursikasutusest ja **ringmajandusest** tulenevat ettevõtjaga seostatavat olulistest negatiivsetest mõjudest **mõjutatud kogukondadele** on käsitletud ESRS S3s „Mõjutatud kogukonnad“. Ressursside tõhus ja ringluspõhine kasutamine toob kasu ka konkurentsivõimele ja majanduslikule heaolule.
9. Seda standardit tuleks lugeda koostoimes ESRS 1 „Peamised nõuded“ ja ESRS 2ga „Üldine avalikustatav teave“.

Avalikustamisnõuded

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

10. Käesoleva osa nõudeid tuleks lugeda koostoimes ja nende alusel teavet esitada koos teabega, mille avalikustamist nõutakse ESRS 2 4. peatükiga „Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine“.

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue IRO-1 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus

11. Ettevõtja kirjeldab ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** kindlakstegemise protsessi, eelkõige seoses **ressursside sisendvoogude, ressursside väljundvoogude** ja **jäätmega**, ning esitab teabe järgmise kohta:
 - (a) kas ettevõtja on kontrollinud oma varasid ja tegevust, et teha kindlaks oma tegelikud ja võimalikud **mõjud, riskid** ja **võimalused** enda tegevuses ning väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides, ning kui see on nii, siis kontrollimisel kasutatud meetodid, eeldused ja vahendid;
 - (b) kas ja kuidas ettevõtja on pidanud konsultatsioone, eelkõige mõjutatud kogukondadega.

Avalikustamisnõue E5-1 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud poliitika

12. Ettevõtja kirjeldab oma poliitikat, mis on vastu võetud ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** juhtimiseks.
13. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, mil määral ettevõtja **poliitika** käsitleb ressursikasutuse ja **ringmajandusega** seotud oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** kindlakstegemist, hindamist, juhtimist ja/või **heastamist**.

14. Paragrahvis 12 nõutav avalikustatav teave sisaldab teavet **poliitika** kohta, mida ettevõtja on rakendanud ressursikasutuse ja **ringmajandusega** seotud oluliste **mõjude**, **riskide** ja **võimaluste** juhtimiseks kooskõlas ESRS 2 avalikustamismõnede MDR-P „Oluliste kestlikkusaspektide haldamiseks vastu võetud poliitika“.
15. Kokkuvõttes märgib ettevõtja, kas ja kuidas tema poliitika hõlmab järgmisi aspekte, kui need on olulised:
 - (a) järkjärguline loobumine esmase toorme kasutamisest, sh teiseste (ringlusse võetud) ressursside kasutamise suhteline suurenemine;
 - (b) taastuvate ressursside kestlik hankimine ja kasutamine.
16. Poliitika käsitleb olulisi mõjusid, riske ja võimalusi ettevõtja enda tegevuses ning väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides.

Avalikustamismõnue E5-2 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud meetmed ja ressursid

17. **Ettevõtja avalikustab ressursikasutuse ja ringmajanduse meetmed ning nende rakendamiseks eraldatud vahendid.**
18. Avalikustamismõnede eesmärk on anda ülevaade ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud **poliitika** elluviimiseks ja **eesmärkide** saavutamiseks võetud ja kavandatud peamistest **meetmetest**.
19. Ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud **meetmete** ja eraldatud ressursside kirjeldamisel järgitakse põhimõtteid, mis on esitatud ESRS 2 avalikustamismõnedes MDR-A „Oluliste kestlikkusaspektidega seotud meetmed ja ressursid“.
20. Lisaks ESRS 2 avalikustamismõnede MDR-A võib ettevõtja täpsustada, kas ja kuidas meede ja ressursid hõlmavad järgmist:
 - (a) suurem ressurssitõhusus tehniliste ja bioloogiliste materjalide ja vee kasutamisel, eelkõige seoses tooraine infosüsteemis loetletud kriitiliste toorainete ja haruldaste muldmetallide kasutamisega;
 - (b) sekundaarse toorme (ringlusse võetud materjali) suurem kasutusmäär;
 - (c) ringdisaini rakendamine, mis suurendab toote **vastupidavust**, optimeerib selle kasutamist ja toob kaasa kõrgemad korduskasutuse, parandamise, uuendamise, taastamise, kasutusotstarbe muutmise ja ringlussevõtu määrad;
 - (d) ringmajandusel põhinevate äritavade rakendamine, nagu i) väärtuse säilitamise **meetmed** (hooldus, parandamine, uuendamine, taastamine, komponentide hankimine, ajakohastamine ja pöördlogistika, suletud ringluse süsteemid, kasutatud kaupade jaemüük), ii) väärtuse maksimeerimise meetmed (toote-teenuse süsteemid, koostöö- ja jagamismajanduse ärimudelid), iii) kasutuselt kõrvaldamise meetmed (**ringlussevõtt**, väärindamine, laiendatud tootjavastutus) ja iv) süsteemide tõhususe meetmed (tööstussümbioos);
 - (e) meetmed, mis on võetud selleks, et vältida **jäätmete** teket ettevõtja väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides; ja
 - (f) **jäätmekäitluse optimeerimine** kooskõlas **jäätmehierahiaga**.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamismõnue E5-3 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud eesmärgid

21. **Ettevõtja avalikustab ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud eesmärgid, mille ta on seadnud.**

22. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade **eesmärkidest**, mille ettevõtja on seadnud oma ressursikasutuse ja **ringmajanduse poliitika** toetamiseks ning selle oluliste mõjude, riskide ja võimaluste käsitlemiseks.
23. **Eesmärkide** kirjeldus peab sisaldama ESRS 2 avalikustamisnõudes MDR-T „Poliitika ja meetmete tõhususe jälgimine eesmärkide kaudu“ nõutavat teavet.
24. Paragrahvis 21 nõutud avalikustamisel märgitakse, kas ja kuidas on ettevõtja **eesmärgid** seotud **ressursside sisend-** ja **väljundvoogude**, sh **jäätmete**, toodete ja materjalidega, ning täpsemalt:
 - (a) ringmajandust toetava tootedisaini (sh nt **vastupidavust**, demonteeritavust, parandatavust ja ringlussevõetavust jne toetav disain) suurendamisega;
 - (b) **ringleva materjali määra** suurendamisega;
 - (c) esmase toorme minimeerimisega;
 - (d) taastuvate ressursside kestliku hankimise ja kasutamise (kooskõlas kaskaadkasutuse põhimõttega);
 - (e) **jäätmekäitlusega**, sh ettevalmistamisega nõuetekohaseks töötlemiseks, ja
 - (f) muude ressursikasutuse või ringmajandusega seotud aspektidega.
25. Ettevõtja täpsustab, millise **jäätmehierarhia** tasandiga on eesmärk seotud.
26. Lisaks ESRS 2 avalikustamisnõudele MDR-T võib ettevõtja täpsustada, kas **eesmärke** püstitades võeti arvesse **ökoloogilisi künniseid** ja üksusepõhiseid kvoote. Sellisel juhul võib ettevõtja täpsustada järgmist:
 - (a) kindlaksmääratud ökoloogilised künnised ja selliste künniste kindlaksmääramiseks kasutatud meetod;
 - (b) kas künnised on üksusepõhised ja kui jah, siis kuidas need kindlaks määrati, ja
 - (c) kuidas jaotub ettevõttes vastutus kindlaksmääratud ökoloogiliste künniste järgimise eest.
27. Ettevõtja märgib taustteabe osana ära, kas tema seotud ja esitatud **eesmärgid** on kohustuslikud (õigusaktides sätestatud) või vabatahtlikud.

Avalikustamisnõue E5-4 – ressursside sisendvood

28. **Ettevõtja avalikustab teabe oma oluliste mõjude, riskide ja võimalustega seotud ressursside sisendvoogude kohta.**
29. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade ressursikasutusest ettevõtja enda tegevuses ja väärtusahela eelnevates etappides.
30. Paragrahvis 28 nõutav avalikustamine peab sisaldama oluliste **ressursside sisendvoogude** kirjeldust: tooted (sh **pakendid**) ja materjalid (märkides ära kriitilised toorained ja haruldased muldmetallid), vesi ja materiaalsed põhivarad, mida kasutatakse ettevõtja enda tegevuses ja väärtusahela eelnevates etappides.
31. Kui ettevõtja hinnangul on ressursside sisendvood oluline kestlikkusaspekt, avalikustab ta oma toodete ja teenuste tootmiseks aruandeperioodil kasutatud materjalide kohta järgmise teabe tonnides või kilogrammides:
 - (a) aruandeperioodi jooksul kasutatud toodete ning tehniliste ja bioloogiliste materjalide kogumass;

- (b) ettevõtja toodete ja teenuste (sh **pakendite**) valmistamiseks kasutatud, kestlikult hangitud bioloogiliste materjalide (ja mitteenergiaallikana kasutatavate biokütuste) osakaal koos teabega kasutatud sertifitseerimissüsteemi ja kaskaadkasutuse põhimõtte kohaldamise kohta ja
- (c) ettevõtja toodete ja teenuste (sh pakendite) valmistamiseks kasutatud teiseste, taaskasutatud või ümbertöödeldud komponentide, teiseste vahetoodete ja teiseste materjalide mass nii absoluutväärtuses kui ka protsendina.
32. Ettevõtja esitab teabe andmete arvutamiseks kasutatud meetodite kohta. Selles täpsustatakse, kas andmed pärinevad otsesest mõõtmisest või hinnangutest ning avalikustatakse peamised kasutatud eeldused.

Avalikustamisnõue E5-5 – ressursside väljundvood

33. **Ettevõtja avalikustab teabe oma ressursside väljundvoogude, sh jäätmete kohta, mis on seotud oluliste mõjude, riskide ja võimalustega.**
34. Selle avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade järgmisest:
- (a) kuidas ettevõtja panustab **ringmajandusse**, i) kavandades tooteid ja materjale kooskõlas **ringmajanduse põhimõtetega**, ning ii) suurendades või maksimeerides toodete, materjalide ja **jäätmete** pärast esmast kasutamist uuesti ringlussevõtmise määra, ja
- (b) ettevõtja jäätmete vähendamise ja **jäätmekäitluse** strateegia ja see, mil määral ettevõtja teab, kuidas tema tootmises tekkinud jäätmeid tema enda tegevuses käideldakse.

Tooted ja materjalid

35. Ettevõtja esitab kirjelduse peamistest toodetest ja materjalidest, mis väljuvad ettevõtja tootmisprotsessist ja on kavandatud vastavalt ringmajandust toetavatele põhimõtetele, sh **vastupidavus**, korduskasutatavus, parandatavus, demonteeritavus, taastamine, uuendamine, **ringlussevõtt**, bioloogilise ringluse abil ringlusse võtmine või toote või materjali kasutamise optimeerimine muude ringmajandusmudelite abil.
36. Ettevõtjad, kelle puhul on ressursside väljundvood olulised, avalikustavad järgmise teabe:
- (a) ettevõtja poolt turule lastud toodete eeldatav **vastupidavus** võrrelduna iga tooterühma tootmisharu keskmisega;
- (b) toodete parandatavus, kasutades võimalusel tunnustatud hindamissüsteemi;
- (c) ümbertöödeldava materjali sisalduse määrad toodetes ja nende **pakendites**.

Jäätmed

37. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe enda tegevuse käigus tekkinud **jäätmete** üldkoguse kohta tonnides või kilogrammides:
- (a) tekitatud jäätmete üldkogus;
- (b) kõrvaldamiselt ümbersuunatud kogus massi järgi (koos jaotusega **ohtlikeks jäätmeteks** ja tavajäätmeteks), ning jaotus järgmiste **taaskasutamistoimingute** liikide kaupa:
- i. korduskasutamiseks ettevalmistamine;
 - ii. **ringlussevõtt** ja
 - iii. muud taaskasutamistoimingud;

- (c) kõrvaldamisele juhitud kogus massi järgi jäätmetöötluse liikide kaupa ja kõigi kolme liigi liitmisel saadud kogusumma (koos jaotusega **ohtlikeks jäätmeteks** ja tavajäätmeteks). Jäätmetöötluse liigid, mis tuleb avalikustada, on järgmised:
- i. **põletamine**;
 - ii. prügilasse ladestamine ja
 - iii. muud kõrvaldamistoimingud;
- (d) ringlusse võtmata jäätmete üldkogus ja osakaal ⁽⁸⁴⁾.
38. **Jäätmete** koostise avalikustamisel täpsustab ettevõtja järgmist:
- (a) jäätmevood, mis on seotud tema sektori või tegevusega (nt kaevandussektoris tegutseva ettevõtja puhul rikastamisjäätmed, elektroonikajäätmed tarbeelektronika sektoris või toidujäätmed põllumajandus- või majutussektoris), ja
 - (b) jäätmetes sisalduvad materjalid (nt biomass, metallid, mittemetalsed mineraalid, plastid, tekstiilid, kriitilised toorained ja haruldased muldmetallid).
39. Ettevõtja avalikustab ka enda tekitatud **ohtlike** ja radioaktiivsete **jäätmete** üldkoguse; radioaktiivsed jäätmed on määratletud nõukogu direktiivi 2011/70/Euratom ⁽⁸⁵⁾ artikli 3 punktis 7.
40. Ettevõtja esitab taustteabe andmete arvutamiseks kasutatud meetodite kohta ning eelkõige kriteeriumide ja eelduste kohta, mida kasutatakse paragrahvi 35 kohaste ringmajanduse põhimõtete alusel kavandatud toodete kindlaksmääramiseks ja liigitamiseks. Selles täpsustatakse, kas andmed pärinevad otsestest mõõtmistest või hinnangutest, ning avalikustatakse peamised kasutatud eeldused.

Avalikustamisnõue E5-6 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud oluliste riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

41. **Ettevõtja avalikustab ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud mõjust tulenevate oluliste riskide ja võimaluste oodatava finantsmõju.**
42. Paragrahvis 41 nõutav teave täiendab ESRS 2 avalikustamisnõude SBM-3 paragrahvi 48 alapunktis d nõutavat teavet jooksva finantsmõju kohta ettevõtja finantsseisundile, finantstulemustele ja rahavoogudele aruandeperioodil. Selle avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade järgmisest:
- (a) **oodatav finantsmõju**, mis tuleneb olulistest **riskidest** seoses ressursside kasutamise ja **ringmajandusega** seotud oluliste mõjude ja **sõltuvustega** ning sellest, kuidas need avaldavad või võivad mõistlike eelduste kohaselt avaldada olulist mõju ettevõtja finantsseisundile, finantstulemustele ja rahavoogudele lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis, ja
 - (b) oodatav finantsmõju, mis tuleneb ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud olulistest võimalustest.

⁽⁸⁴⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 2 näitajana nr 13 („Ringlusse võtmata jäätmete suhtarv“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽⁸⁵⁾ Nõukogu 19. juuli 2011. aasta direktiiv 2011/70/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks (ELT L 199, 2.8.2011, lk 48). See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 9 („Ohtlike jäätmete ja radioaktiivsete jäätmete suhtarv“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

43. Avalikustatakse järgmine teave:
- (a) **oodatava finantsmõju** kvantifitseerimine rahalises väärtuses enne ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud meetmete arvessevõtmist või kui see ei ole võimalik ilma liigsete kulude või jõupingutusteta, kvalitatiivne teave. Olulistest võimalustest tuleneva **finantsmõju** puhul ei nõuta kvantifitseerimist, kui selle tulemuseks oleks teabe kvalitatiivsetele omadustele mittevastava teabe avalikustamine (vt ESRS 1 B liide „Teabe kvalitatiivsed omadused“;
 - (b) arvesse võetava mõju kirjeldus ning nendega seotud mõjud ja sõltuvus ja ajavahemikud, mille jooksul need tõenäoliselt realiseeruvad,
 - (c) **oodatava finantsmõju** kvantifitseerimiseks kasutatud kriitilised eeldused ning nende eeldustega seotud ebakindluse allikad ja tase.
-

A liide.

Kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS E5 lahutamatu osa. See toetab käesolevas standardis sätestatud avalikustamisnõuete kohaldamist ja sel on standardi teiste osadega sama tähtsus.

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue IRO-1 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus

- AR 1. Keskkonnaga seotud alateemade **olulisuse** hindamisel hindab ettevõtja ressursikasutuse ja ringmajanduse olulisust oma tegevuses ja väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides ning võib kaaluda nelja etappi, mida nimetatakse ka LEAP-lähenedamiseks:
1. etapp: tehakse kindlaks aspektid, kus ettevõtja enda tegevus ja **väärtusahela** eelnevad ja järgnevad etapid on seotud loodusega;
 2. etapp: hinnatakse **sõltuvusi** ja mõjusid;
 3. etapp: hinnatakse olulisi riske ja võimalusi
 4. etapp: valmistatakse ette ja esitatakse olulisuse hindamise tulemused.
- AR 2. ESRS E5 puhul tuginevad 1. ja 2. etapp peamiselt ESRS E1 (sh energiatarbimine), ESRS E2 (saaste), ESRS E3 (mereressursid, veetarbimine) ja ESRS E4 (elurikkus, ökosüsteemid, tooraine) raames tehtud **olulisuse** hindamistele. **Ringmajanduse** lõppeesmärk on vähendada toodete, materjalide ja muude ressursside kasutamise keskkonnamõju, minimeerida **jäätmep** ja ohtlike **ainete** eraldumist ning seega vähendada mõjusid loodusele. See kohaldamisnõue keskendub peamiselt LEAP-lähenedamise kolmandale etapile; neljandas etapis käsitletakse protsessi tulemusi.
- AR 3. **Mõjude, sõltuvuste, riskide ja võimaluste olulisuse** hindamise protsessis võetakse arvesse ESRS 2 avalikustamisnõude IRO-1 „Oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus“ ning IRO-2 „ESRSide avalikustamisnõuded, mis on hõlmatud ettevõtja kestlikkusaruandega“ sätteid.
- AR 4. **Olulisuse** hindamisega hõlmatud alateemad, mis on seotud ressursikasutuse ja **ringmajandusega**, on järgmised:
- ressursside sisendvood**, sh materjaliressursside sisendite ringlus, võttes arvesse ressursikasutuse optimeerimist, materjalide ja toodete ressursimahukust ning taastuvaid ja taastumatuid ressursse;
 - toodete ja teenustega seotud **ressursside väljundvood** ja
 - jäätmep**, sh **ohtlike jäätmep** ja tavajäätmep käitlemine.
- AR 5. 3. etapis võib ettevõtja oluliste **riskide** ja **võimaluste** hindamiseks 1. ja 2. etapi tulemuste põhjal:
- teha kindlaks enda tegevuse ning **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappide **üleminekuriskid** ja võimalused, sh tavapärase tegevuse jätkamise **stsenaariumiga** seotud risk:
 - poliitika** ja õigusvaldkond, nt taastumatute loodusvarade kaevandamise ja kasutamise keelud, jäätmepöötuse eeskirjad:

- ii. tehnoloogia, nt uute tehnoloogialahenduste turuletoomine toodete ja materjalide praeguse kasutuse asendamiseks;
 - iii. turg, nt muutused pakkumises, nõudluses ja rahastamises;
 - iv. maine, nt ühiskonna, klientide ja kogukondade muutuvad hoiakud;
- (b) teha kindlaks **füüsilised riskid**, sh varude ammendumine ning esmaste ja teiseste taastuvate ja taastumatute ressursside kasutamine;
- (c) võimaluste kindlakstegemine järgmiste kategooriate alusel:
- i. ressurstõhusus: nt üleminek tõhusamatele teenustele ja protsessidele, mis nõuavad vähem ressursse, ökodisain, mis aitab tagada **pika kasutusea**, parandatavuse, korduskasutatavuse, ümbertöötlemise, kõrvaltooted, tagasivõtusteemid, tegevuse lahtisidumine materjalide ammutamisest, ringleva materjali kasutamise intensiivistamine, dematerialiseerimist võimaldava süsteemi loomine (nt digiteerimise, kasutusmäärade parandamise ja massi vähendamise kaudu); tavad, millega tagatakse toodete ja materjalide kogumine, sortimine ja korduskasutamine, parandamine, renoveerimine ja taastamine;
 - ii. turud: nt nõudlus vähem ressurssimahukate toodete ja teenuste järele ja uued tarbimismudelid, nagu „toode teenusena“, maksmine kasutamise põhjal, jagamine ja liisimine;
 - iii. rahastamine: nt juurdepääs rohelistele fondidele, võlakirjadele või laenudele;
 - iv. säilenõtkus: nt ressursside ja äritegevuse mitmekesistamine (nt uute materjalide ringlussevõtuks äriüksuse loomine), rohelisse taristusse investeerimine, **sõltuvust** vähendavate **ringlussevõtu-** ja ringlusemehhanismide kasutuselevõtmine, ettevõtja suutlikkus kaitsta tulevasi varusid ja ressursivooge ja
 - v. maine.

AR 6. Ettevõtja võib kaaluda järgmisi meetodeid, et hinnata oma **mõjusid, riske** ja **võimalusi** enda tegevuses ning **väärtusahela** eelnevates ja järgnevates etappides:

- (a) komisjoni soovitus 2021/2279 toodete ja organisatsioonide olusringi keskkonnatoime mõõtmisel ja teatavakstegemisel kasutatavate keskkonnajalajälje määramise meetodite kasutamise kohta (I lisa (toote keskkonnajalajalg); III lisa (organisatsiooni keskkonnajalajalg), ja
- (b) materjalivoo analüüs (MFA), Euroopa Keskkonnaametilt.

AR 7. **Olulisuse** hindamise tulemuste kohta teabe esitamisel võtab ettevõtja arvesse järgmist:

- (a) loetelu äriüksustest, mis on seotud ressurssikasutuse ja **ringmajanduse** oluliste mõjude, riskide ja võimalustega ettevõtja toodete ja teenuste ning tekkivate **jäätmete** kontekstis;
- (b) ettevõtja kasutatud oluliste ressursside loetelu ja tähtsuse järjekord;
- (c) tavapärase äritegevuse jätkamisega seotud olulised mõjud ja riskid;
- (d) ringmajandusega seotud olulised võimalused;
- (e) ringmajandusele ülemineku olulised mõjud ja riskid ja
- (f) väärtusahela etapid, kuhu on koondunud ressursside kasutamine, riskid ja negatiivsed mõjud.

Avalikustamisnõue E5-1 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud poliitika

- AR 8. Selles avalikustamisnõudes kirjeldatud poliitika võib integreerida laiemasse keskkonna- või kestlikkuspoliitikasse, mis hõlmab eri alateemasid.
- AR 9. Oma poliitika kohta teavet andes kaalub ettevõtja, kas ja kuidas käsitletakse tema poliitikas järgmist:
- (a) **jäätmehierarhia**: a) vältimine, b) korduskasutamiseks ettevalmistamine, c) **ringlussevõtt**, d) muu **taaskasutamine**, sh jäätmete energiakasutus, ja e) kõrvaldamine. Selles kontekstis ei saa jäätmetöötlust pidada taaskasutamiseks;
 - (b) jäätmete vältimise või minimeerimise (korduskasutamine, parandamine, uuendamine, taastamine ja kasutusotstarbe muutmine) prioriseerimine, võrreldes jäätmetöötlusega (ümbertöötlemisega). Arvesse tuleks võtta ka mõisteid „ökodisain“, ⁽⁸⁶⁾ „jäätmed kui ressurss“ või „tarbijajäätmed“ (**tarbija**-toote olemusringi lõpus).
- AR 10. Oma poliitika määramisel võib ettevõtja võtta arvesse dokumenti „Ringmajanduse liigitussüsteem“, milles kirjeldatakse ringdisaini ja ringluspõhise tootmise mudeleid, ringkasutuse mudeleid, ringseid väärtuse taastamise mudeleid ja ringluse toetamist kooskõlas **ringmajanduse** üheksa strateegia või põhimõttega: keeldu, mõtle ümber, vähenda, korduskasuta, paranda, uuenda, taasta, kasuta uuel otstarbel ja töötle ümber.

Avalikustamisnõue E5-2 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud meetmed ja ressursid

- AR 11. Paragrahvi 17 kohase teabe esitamisel ja võttes arvesse, et ressursse jagatakse ja et **ringmajanduse** strateegiad võivad vajada ühistegevust, võib ettevõtja täpsustada **meetmeid**, mida võetakse selleks, et teha koostööd **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappidega ja/või kohaliku võrgustikuga eesmärgiga töötada välja toodete ja materjalide ringlust toetavaid koostööprojekte või algatusi.
- AR 12. Eelkõige võib ettevõtja täpsustada järgmist:
- (a) kuidas ta aitab kaasa ringmajandusele, sh nt **jäätmete** arukatele kogumissüsteemidele;
 - (b) muud ühistes **meetmetes** osalevad **sidusrühmad**: konkurendid, **tarnijad**, jaemüüjad, kliendid, muud äripartnerid, kohalikud kogukonnad ja ametiasutused, valitsusasutused;
 - (c) koostöö või algatuse korralduse kirjeldus, sh ettevõtja konkreetne panus ja eri sidusrühmade roll projektis.
- AR 13. **Meetmed** võivad hõlmata ettevõtja enda tegevust ja/või tema väärtusahela eelnevaid ja järgnevaid etappe.

⁽⁸⁶⁾ Nagu see on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiivis 2009/125/EÜ, mis käsitleb raamistiku kehtestamist energiamõjuga toodete ökodisaini nõuete sätestamiseks (ELT L 285, 31.10.2009, lk 10).

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamisnõue E5-3 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud eesmärgid

- AR 14. Kui ettevõtja viitab **eesmärkide** seadmisel **ökoloogilistele künnistele**, võib ta tugineda esialgsetele suunistele, mis on esitatud loodust käsitlevas teaduspõhiste eesmärkide algatuses SBTN („Esialgsed suunised ettevõtetele“, 2020. aasta september), või mis tahes muudele suunistele, mis põhinevad teaduslikult tunnustatud meetodikal, mis võimaldab seada teaduspõhiseid eesmärke, määrates kindlaks ökoloogilised künnised ja vajaduse korral üksusepõhised kvoodid. Ökoloogilised künnised võivad olla kohalikud, riiklikud ja/või ülemaailmsed.
- AR 15. **Eesmärkide** kohta teabe esitamisel seab ettevõtja eesmärgid tähtsuse järjekorda absoluutväärtuses.
- AR 16. **Eesmärkide** kohta paragrahvi 24 kohase teabe esitamisel võtab ettevõtja arvesse toodete ja materjalide tootmisetappi, kasutusetappi ning kasutusaja lõppu.
- AR 17. Paragrahvi 24 alapunkti c kohaselt teabe esitamisel taastuva **esmastoorainega** seotud **eesmärkide** kohta, kaalub ettevõtja, kuidas need eesmärgid võivad mõjutada **elurikkuse kadumist**, võttes arvesse ka ESRS E4.
- AR 18. Ettevõtja võib paragrahvi 24 alapunkti f kohaselt avalikustada muud **eesmärgid**, sh seoses kestliku hankimisega. Sel juhul selgitab ettevõtja kestliku hankimise määratlust, mille ta on vastu võtnud, ja seda, kuidas see on seotud paragrahvis 22 sätestatud eesmärgiga.
- AR 19. **Eesmärgid** võivad hõlmata ettevõtja enda tegevust ja/või tema väärtusahela eelnevaid ja järgnevaid etappe.
- AR 20. Ettevõtja võib täpsustada, kas eesmärk käsitleb puudusi, mis on seotud määruse (EL) 2020/852 artikli 13 lõike 2 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktides määratletud, ringmajandusega seotud olulise panuse kriteeriumidega. Kui määruse (EL) 2020/852 artikli 10 lõike 3, artikli 11 lõike 3, artikli 12 lõike 2, artikli 14 lõike 2 ja artikli 15 lõike 2 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktides määratletud, ringmajandusega seotud kriteerium „ei kahjusta oluliselt“ ei ole täidetud, võib ettevõtja täpsustada, kas eesmärk käsitleb nende kriteeriumidega seotud puudusi.

Avalikustamisnõue E5-4 – ressursside sisendvood

- AR 21. **Ressursside sisendvood** võivad hõlmata järgmisi kategooriaid: IT-seadmed, tekstiilid, mööbel, hooned, rasketehnika, keskmise kaaluga tehnika, kergtehnika, rasketransport, keskmise kaaluga transport, kergtransport ja laoseadmed. Materjalide puhul hõlmavad ressursside sisendvoogude näitajad tooraineid, **seotud protsessi-materjale** ning pooltoodetest kaupu või osi.
- AR 22. Kui ettevõtja suhtes kohaldatakse paragrahvi 31, võib see tagada läbipaistvuse ka **kõrvalsaadustest/jäätmete** voost hangitud materjalide (nt materjalijäätmed, mida varem pole toodetes kasutatud).
- AR 23. Paragrahvi 31 alapunktides b ja c nõutud protsentuaalse näitaja nimetaja on aruandeperioodil kasutatud materjalide kogumass.
- AR 24. Esitatud kasutusandmed peavad kajastama materjali selle alguses olekus ja andmeid ei tohi täiendavalt manipuleerida, esitades neid näiteks kuivmassina.

AR 25. Kui kategooriad „koduskasutatud“ ja „ümbertöödeldud“ kattuvad, täpsustab ettevõtja, kuidas on välditud topeltarvestust ja tehtud valikuid.

Avalikustamisnõue E5-5 – ressursside väljundvood

AR 26. Paragrahvi 35 kohaselt esitatav teave toodete ja materjalide kohta viitab kõikidele materjalidele ja toodetele, mis ettevõtja tootmisprotsessist väljuvad ja mida äriühing turule laseb (sh **pakendid**).

AR 27. Näitaja koostamisel kasutab ettevõtja nimetajana aruandeperioodi jooksul kasutatud materjalide kogumassi.

AR 28. Ettevõtja võib avalikustada teabe oma osalemise kohta kasutusea lõpu **jäätmekäitluses**, nt laiendatud tootjavastutuse süsteemide või tagasivõtusüsteemide kaudu.

AR 29. **Jäätmete** liigi all mõeldakse seda, kas tegemist on ohtlike või tavajäätmega. Mõned konkreetsete jätmed, nt radioaktiivsed jätmed, võidakse samuti esitada eraldi liigina.

AR 30. Oma tegevusvaldkondade või tegevuste seisukohast oluliste jäätmeevoogude arvessevõtmisel võib ettevõtja lähtuda Euroopa jäätmeloendis sisalduvatest jätmete kirjeldustest.

AR 31. Näiteid paragrahvi 37 alapunkti b alapunktis iii osutatud muud liiki **taaskasutus**toimingute kohta võib leida direktiivi 2008/98/EÜ (jätmete raamdirektiiv) II lisast.

AR 32. Näiteid paragrahvi 37 alapunkti c alapunktis iii osutatud muud liiki kõrvaldamistoimingute kohta võib leida direktiivi 2008/98/EÜ (jätmete raamdirektiiv) I lisast.

AR 33. Paragrahvi 40 alusel taustteavet esitades võib ettevõtja:

- (a) selgitada kõrvaldamisele suunatud **jäätmete** suure massi põhjuseid (nt kohalikud eeskirjad, millega keelatakse teatavat liiki jätmete prügilasse ladestamine);
- (b) kirjeldada valdkondlikke tavasid, majandussektori standardeid või väliseid eeskirju, millega nähakse ette konkreetne kõrvaldamistoiming, ja
- (c) täpsustada, kas andmed on saadud mudeldamise või otsese mõõtmise põhjal, nt lepinguliste jäätmekogujate saatelehtede alusel.

Avalikustamisnõue E5-6 – ressursikasutuse ja ringmajandusega seotud oluliste riskide ja võimaluste oodatav finantsmõju

AR 34. Paragrahvi 42 alapunkti b kohase teabe esitamisel võib ettevõtja kirjeldada, kuidas ta kavatseb suurendada väärtuse säilitamist, ja tuua näiteid.

AR 35. Ettevõtja võib lisada lühikese, keskmise ja pika perspektiivi hinnangu oma toodete kohta, mis on riskile avatud, selgitades, kuidas need on määratletud, kuidas rahasummasid on hinnatud ja milliseid kriitilisi eeldusi on tehtud.

AR 36. **oodatava finantsmõju** võib paragrahvi 43 alapunkti a kohaselt rahaliselt kvantifitseerida vahemikuna.

ESRS S1**Oma töötajaskond**

Sisukord

Eesmärk

Seosed teiste ESRSidega

Avalikustamisnõuded

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Strateegia

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad
- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- Avalikustamisnõue S1-1 – oma töötajaskonnaga seotud poliitika
- Avalikustamisnõue S1-2 – protsessid oma töötajate ja töötajate esindajatega suhtlemiseks mõjude teemal
- Avalikustamisnõue S1-3 – protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad oma töötajaskonnal probleeme tõstatada
- Avalikustamisnõue S1-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega oma töötajaskonnale ning lähenemisviisid oma töötajaskonnaga seotud oluliste riskide maandamiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete tõhusus

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue S1-5 – oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid
- Avalikustamisnõue S1-6 – ettevõtja palgatöötajate tunnused
- Avalikustamisnõue S1-7 – ettevõtja oma töötajaskonda kuuluvate mittepalgatöötajate tunnused
- Avalikustamisnõue S1-8 – hõlmatus kollektiivlääbirääkimistega ja sotsiaaldialoog
- Avalikustamisnõue S1-9 – mitmekesisuse näitajad
- Avalikustamisnõue S1-10 – piisav töötasu
- Avalikustamisnõue S1-11 – sotsiaalkaitse
- Avalikustamisnõue S1-12 – puuetega isikud
- Avalikustamisnõue S1-13 – koolituse ja oskuste arendamise mõõdikud
- Avalikustamisnõue S1-14 – tervishoiu ja ohutusega seotud mõõdikud
- Avalikustamisnõue S1-15 – töö- ja eraelu tasakaalu mõõdikud
- Avalikustamisnõue S1-16 – tasustamise mõõdikud (palgalõhe ja kogutöötasu)
- Avalikustamisnõue S1-17 – juhtumid, kaebused ning inimõigustele avalduvad tõsised mõjud

A liide. Kohaldamisnõuded

- Eesmärk

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Strateegia

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad
- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- Avalikustamisnõue S1-1 – oma töötajaskonnaga seotud poliitika
- Avalikustamisnõue S1-2 – protsessid oma töötajaskonna ja töötajate esindajatega suhtlemiseks mõjude teemal
- Avalikustamisnõue S1-3 – protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad oma töötajatel probleeme tõstatada
- Avalikustamisnõue S1-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega ning lähenemisviisid oma töötajaskonnaga seotud oluliste riskide maandamiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete tõhusus

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue S1-5 – oluliste mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid
- Avalikustamisnõue S1-6 – ettevõtja palgatöötajate tunnused
- Avalikustamisnõue S1-7 – ettevõtja oma töötajaskonda kuuluvate mittepalgatöötajate tunnused
- Avalikustamisnõue S1-8 – hõlmatus kollektiivläbirääkimistega ja sotsiaaldialog
- Avalikustamisnõue S1-9 – mitmekesisuse näitajad
- Avalikustamisnõue S1-10 – piisav töötasu
- Avalikustamisnõue S1-11 – sotsiaalkaitse
- Avalikustamisnõue S1-12 – puuetega inimesed
- Avalikustamisnõue S1-13 – koolituse ja oskuste arendamise mõõdikud
- Avalikustamisnõue S1-14 – tervishoiu ja ohutusega seotud mõõdikud
- Avalikustamisnõue S1-15 – töö- ja eraelu tasakaalu
- Avalikustamisnõue S1-16 – tasustamise mõõdikud (palgalõhe ja kogutöötasu)
- Avalikustamisnõue S1-17 – juhtumid, kaebused ning inimõigustele avalduvad tõsised mõjud

Liide A.1. ESRS 2 kohase avalikustamise kohaldamisnõuded

Liide A.2. ESRS S1-1 „Oma töötajaskonnaga seotud poliitika“ kohaldamisnõuded

Liide A.3. ESRS S1-4 „Meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega oma töötajaskonnale ning lähenemisviisid oma töötajaskonnaga seotud oluliste riskide juhtimiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete tõhusus“ kohaldamisnõuded

Liide A.4. ESRS S1-5 „Oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid“ kohaldamisnõuded

Eesmärk

1. Standardi eesmärk on täpsustada avalikustamisnõudeid, mis võimaldavad **kestlikkusaruande kasutajatel** mõista ettevõtja olulisi **mõjusid oma töötajaskonnale** ning sellega seotud olulisi **riske** ja **võimalusi**, sh järgmist:
 - (a) kuidas ettevõtja olulised positiivsed ja negatiivsed tegelikud või võimalikud mõjud mõjutavad tema **oma töötajaskonda**;
 - (b) võetud **meetmed** tegelike või võimalike negatiivsete mõjude vältimiseks, leevendamiseks või heastamiseks ning riskide ja võimaluste käsitlemiseks ja nende meetmete tulemused;
 - (c) ettevõtja oma töötajaskonnaga seotud mõjudest ja **sõltuvustest** tulenevate oluliste riskide ja võimaluste laad, liik ja ulatus ning see, kuidas ettevõtja neid juhib, ja
 - (d) ettevõtja oma töötajaskonnaga seotud mõjudest ja sõltuvustest tulenevate oluliste riskide ja võimaluste **finantsmõju** ettevõtjale lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis.

2. Eesmärgi saavutamiseks nõutakse standardiga ka selgitust üldise lähenemisviisi kohta, mida ettevõtja kasutab **oma töötajaskonnale** avalduvate oluliste tegelike ja võimalike **mõjude** kindlakstegemiseks ja juhtimiseks seoses järgmiste sotsiaalsete, sh inimõigustega seotud tegurite või küsimustega:
- (a) töötingimused, sh:
- i. tööhõivekindlus,
 - ii. tööaeg,
 - iii. piisav töötasu,
 - iv. sotsiaaldialoog;
 - v. ühinemisvabadus, töönõukogude olemasolu ning töötajate teavitamis-, konsulteerimis- ja osalemisõigus;
 - vi. **kollektiivlääbirääkimised**, sh kollektiivlepingutega hõlmatud töötajate osakaal ettevõtja töötajaskonnas,
 - vii. töö- ja eraelu tasakaal ja
 - viii. tervis ja ohutus;
- (b) **võrdne kohtlemine** ja **võrdsed võimalused** kõigile, sh:
- i. sooline võrdõiguslikkus ja võrdne **palk** võrdväärse töö eest;
 - ii. **koolitus** ja oskuste **arendamine**;
 - iii. **puuetega inimeste** tööhõive ja kaasamine;
 - iv. meetmed vägivald ja **ahistamise** vastu töökohal ja
 - v. mitmekesisus;
- (c) muud tööga seotud õigused, sh need, mis on seotud järgmisega:
- i. lapstööjõu kasutamine,
 - ii. **sunniviisiline töö**,
 - iii. korralik eluase ja
 - iv. privaatsus.
3. Standardiga nõutakse ka selgitust selle kohta, kuidas sellised **mõjud** ja ettevõtja **sõltuvused oma töötajaskonnast** võivad tekitada ettevõtjale olulisi **riske** või **võimalusi**. Näiteks võrdsete võimaluste valdkonnas võib naiste **diskrimineerimine** töölevõtmisel ja edutamisel vähendada ettevõtja juurdepääsu kvalifitseeritud tööjõule ja kahjustada tema mainet. Seevastu poliitikal, mille eesmärk on suurendada naiste esindatust töötajas- ja juhtkonnas, võib olla positiivne mõju, näiteks võib see suurendada kvalifitseeritud tööjõudu ja parandada ettevõtte mainet.
4. Standard hõlmab ettevõtte **oma töötajaskonda**, mis hõlmab nii töötajaid, kes on ettevõtjaga töösuhtes (**palgatöötajad**), kui ka **mittepalgatöötajaid**, kes pakuvad ettevõtjale lepinguga enda tööjõudu („iseenda tööandjad“), kui ka isikuid, kelle tööjõudu pakuvad ettevõtjad, kelle põhitegevust tähistatakse mõistega „tööhõivetegevus“ (NACE kood N78). Näiteid töötajatest, kes kuuluvad ettevõtja oma töötajaskonda, leiab kohaldamisnõudest 3. Teave, mis tuleb avalikustada mittepalgatöötajate kohta, ei mõjuta nende staatust kohaldatava tööõiguse alusel.
5. Standard ei hõlma ettevõtja **väärtusahela** eelnevate või järgnevate etappide töötajaid; need töötajate kategooriad on hõlmatud ESRS S2ga „Töötajad väärtusahelas“.
6. Standardi kohaselt peavad ettevõtjad kirjeldama **oma töötajaskonda**, sh selle hulka kuuluvate **palgatöötajate** ja **mittepalgatöötajate** põhitunnuseid. See kirjeldus annab **kasutajatele** ülevaate ettevõtja **oma töötajaskonna** struktuurist ja aitab muu avalikustatava teabe kaudu esitatud teavet konteksti asetada.

7. Samuti on standardi eesmärk aidata **kasutajatel** mõista, mil määral ettevõtja järgib või täidab rahvusvahelisi ja Euroopa inimõigusi käsitlevaid dokumente ja konventsioone, sh rahvusvahelist inimõiguste koodeksit, ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtteid ning OECD suuniseid rahvusvahelistele ettevõtetele, Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsiooni ja põhikonventsioone, ÜRO puuetega inimeste konventsiooni, Euroopa inimõiguste konventsiooni, läbivaadatud Euroopa sotsiaalharta, Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, ELi poliitilisi prioriteete, nagu need on sätestatud Euroopa sotsiaalõiguste sambas, ning ELi õigusakte, sh ELi tööõigustikku.

Seosed teiste ESRSidega

8. Seda standardit tuleb lugeda koos ESRS 1 „Peamised nõuded“ ja ESRS 2ga „Üldine avalikustatav teave“.
9. Käesolevat standardit tuleb lugeda koos ESRS S2 „Töötajad väärtusahelas“, ESRS S3 „Mõjutatud kogukonnad“ ning ESRS S4ga „Tarbijad ja lõppkasutajad“.
10. Standardi kohane aruandlus peab olema järjepidev, sidus ja vajaduse korral selgelt seotud ESRS S2 kohase aruandlusega ettevõtja **väärtusahela töötajate** kohta, et tagada tõhus aruandlus.

Avalikustamisnõuded

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

11. Selle osa nõudeid tuleks lugeda koos ESRS 2 strateegiat (SBM) käsitlevates paragrahvides nõutud avalikustamisega. Selle tulemusena avalikustatav teave esitatakse koos ESRS 2 kohaselt nõutava avalikustamisega, v.a ESRS 2 avalikustamisnõue SBM-3, mille puhul ettevõtjal on võimalus esitada avalikustatav teave koos teemapõhise avalikustamisega.

Strateegia

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad

12. Täites ESRS 2 avalikustamisnõuet SBM-2 avalikustab ettevõtja, kuidas tema strateegia ja **ärimudel** lähtuvad oma töötajaskonna huvidest, seisukohtadest ja õigustest, sh nende inimõiguste austamisest. Ettevõtja **oma töötajaskond** on üks peamine mõjutatud **sidusrühm**.

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

13. Täites ESRS 2 avalikustamisnõude SBM-3 paragrahvi 48, avalikustab ettevõtja järgmise teabe:
 - (a) kas ja kuidas tegelikud ja võimalikud **mõjud** tema **oma töötajaskonnale**, nagu on määratletud ESRS 2 avalikustamisnõudes IRO-1 „Oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus“:
 - i) pärineb ettevõtja strateegiast ja **ärimudelitest** või on nendega seotud ning ii) on aluseks ettevõtja strateegia ja ärimudeli kohandamisele ja toetab seda, ja
 - (b) seos oma töötajaskonnaga seotud mõjudest ja **sõltuvustest** tulenevate oluliste **riskide** ja **võimaluste** ning ettevõtja strateegia ja ärimudeli vahel.

14. Paragrahvi 48 nõuete täitmisel avalikustab ettevõtja, kas kõik tema **oma töötajaskonna** liikmed, keda ettevõtja võib oluliselt mõjutada, on hõlmatud ESRS 2 kohase avalikustamisega. Need olulised **mõjud** hõlmavad mõjusid, mis on seotud ettevõtja enda tegevuse ja **väärtusahelaga**, sh ettevõtja toodete ja teenuste ning ärisuhete kaudu. Lisaks avalikustab ettevõtja järgmise teabe:
- (a) lühikirjeldus ettevõtja oma töötajaskonda kuuluvate **palgatöötajate** ja **mittepalgatöötajate** liikidest, keda tema tegevus oluliselt mõjutab, koos täpsustamisega, kas need on **palgatöötajad**, iseenda tööandjad või isikud, kelle tööjõud on vahendatud selliste kolmandast isikust ettevõtete kaudu, mille põhitegevus on tööhõivetegevus;
 - (b) oluliste negatiivsete mõjude korral, kas see on i) ulatuslik või süsteemne olukorras, kus ettevõtja tegutseb (nt **lapstööjõu kasutamine** või **sunniviisiline töö** või kohustuslik töö konkreetsetes riikides või piirkondades väljaspool ELi), või ii) seotud üksikute **juhtumitega** (näiteks tööstusõnnetus või naftareostus);
 - (c) oluliste positiivsete mõjude korral lühikirjeldus tegevustest, mis on positiivsete mõjude allikaks, ja tema ettevõtja oma töötajaskonda kuuluvate palgatöötajate ja mittepalgatöötajate liikidest, kelle suhtes avaldub või võib avalduda positiivne mõju; ettevõtja võib ka avalikustada, kas positiivsed mõjud avalduvad konkreetsetes riikides või piirkondades;
 - (d) ettevõtja mis tahes olulised **riskid** ja **võimalused**, mis tulenevad tema oma töötajaskonnaga seotud mõjudest ja **sõltuvustest**;
 - (e) mis tahes oluline mõju **oma töötajaskonnale**, mis võib tuleneda negatiivsete keskkonnamõjude vähendamise ning keskkonnanahoidlikuma ja kliimaneutraalsema tegevuse saavutamise üleminekukavadest, sh teave selliste mõjude kohta oma töötajaskonnale, mida põhjustavad ettevõtja kavad ja **meetmed** süsinikdioksiidi **heite** vähendamiseks kooskõlas rahvusvaheliste kokkulepetega. Mõjud, riskid ja võimalused hõlmavad restruktureerimisest ja töökohtade kaotusest tulenevaid mõjusid ja riske ning töökohtade loomisest ja ümberõppest või oskuste täiendamisest tulenevaid võimalusi;
 - (f) toiminguid, mille puhul esineb märkimisväärne **sunniviisilise töö** või kohustusliku töö **juhtumite** oht, ⁽⁸⁷⁾ mis väljendub järgmises:
 - i. tegevuse liik (nt tootmisrajatis) või
 - ii. riigid või geograafilised piirkonnad, milles asuvat tegevust peetakse riskile avatuks;
 - (g) toimingud, mille puhul esineb märkimisväärne **lapstööjõu kasutamise** oht, ⁽⁸⁸⁾ mis väljendub järgmises:
 - i. tegevuse liik (nt tootmisrajatis) või
 - ii. riigid või geograafilised piirkonnad, milles asuvat tegevust peetakse riskile avatuks.
15. Kirjeldades ESRS 2 avalikustamismõttes IRO 1 sätestatud **olulisuse** hindamise alusel, millised peamised töötajate liigid on või võivad olla ettevõtja **oma töötajaskonnas** negatiivselt mõjutatud, peab ettevõtja avalikustama, kas ja kuidas ta on kujundanud arusaama sellest, kuidas konkreetsete tunnustega inimesed, konkreetsetes tingimustes töötavad inimesed või konkreetset tegevust teostavad inimesed võivad olla suuremas ohus.

⁽⁸⁷⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavatest näitajatest, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 13 („Tegevused ja tarnijad, mille/kelle puhul esineb märkimisväärne sunniviisilise või kohustusliku töö oht“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽⁸⁸⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavatest näitajatest, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 12 („Tegevused ja tarnijad, mille/kelle puhul esineb märkimisväärne lapstööjõu kasutamise oht“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

16. Ettevõtja avalikustab, millised olulised **riskid** ja **võimalused**, mis tulenevad **mõjudest** tema **oma töötajaskonna** liikmetele ja **sõltuvustest** neist, on seotud pigem konkreetsete inimrühmadega (nt teatud vanuserühmad või konkreetse tehases või riigis töötavad inimesed) kui kogu töötajaskonnaga (nt üldine palgakärbe või kõigile töötajatele pakutav **koolitus**).

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

Avalikustamisnõue S1-1 – oma töötajaskonnaga seotud poliitika

17. **Ettevõtja kirjeldab oma poliitikat, mis on vastu võetud tema oma töötajaskonnale avalduvate oluliste mõjude ning nendega seotud oluliste riskide ja võimaluste juhtimiseks.**
18. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, millises ulatuses on ettevõtja kehtestanud **poliitika**, mis käsitleb eelkõige ettevõtja **oma töötajaskonnale** avalduvate oluliste **mõjude** tuvastamist, hindamist, juhtimist ja/või **heastamist**, ning poliitika, mis hõlmab oma töötajaskonnaga seotud olulisi **mõjusid, riske** ja **võimalusi**.
19. Paragrahvis 17 nõutav avalikustatav teave sisaldab teavet ettevõtja poliitika kohta, mida on rakendatud ettevõtja **oma töötajaskonnaga** seotud oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** juhtimiseks kooskõlas ESRS 2 paragrahviga MDR-P „Oluliste kestlikkusaspektide haldamiseks vastu võetud poliitika“. Lisaks täpsustab ettevõtja, kas selline poliitika hõlmab konkreetseid töötajate rühmi või kõiki töötajaid.
20. Ettevõtja kirjeldab oma inimõiguste **poliitikas** võetud kohustusi, ⁽⁸⁹⁾ mis on seotud tema **oma töötajaskonnaga**, sh protsesse ja mehhanisme, mille abil jälgitakse, kas on järgitud ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtteid, ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsiooni ning OECD suuniseid hargmaistele ettevõtetele ⁽⁹⁰⁾. Avalikustamisel keskendub ettevõtja olulistele aspektidele ja oma üldisele lähenemisviisile seoses järgmisega:
- (a) oma töötajaskonna inimõiguste, sh tööõiguste austamine;
 - (b) suhtlemine **oma töötajaskonnaga** ja
 - (c) meetmed inimõigustele avalduvate mõjude **heastamiseks** ja/või nende võimaldamiseks.
21. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas tema oma töötajaskonnaga seotud poliitika on kooskõlas asjaomaste rahvusvaheliselt tunnustatud standarditega, sh ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete ⁽⁹¹⁾.

⁽⁸⁹⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 9 („Inimõigusi käsitleva poliitika puudumine“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽⁹⁰⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 11 seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega.

⁽⁹¹⁾ See teave toetab võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada määruse (EL) 2020/1816 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud näitajaga „Võrdlusportfelli riskipositsioon ettevõtete suhtes, kellel puuduvad hoolduskohustuse põhimõtted küsimustes, mida käsitletakse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni põhikongressioonis 1–8“ II lisa punktides 1 ja 2.

22. Samuti märgib ettevõtja, kas tema **oma töötajaskonnaga** seotud poliitika käsitleb sõnaselgelt inimkaubandust, ⁽²⁾ **sunniviisilist tööd** või kohustuslikku tööd ja **lapstööjõu kasutamist**.
23. Samuti teatab ettevõtja, kas ta on kehtestanud tööõnnetuste ennetamise **poliitika** või nende haldamise süsteemi ⁽³⁾.
24. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:
- (a) kas tal on konkreetne poliitika eesmärgiga kaotada **diskrimineerimine**, sh **ahistamine**, edendada **võrdsaid võimalusi** ning muid viise mitmekesisuse ja kaasatuse edendamiseks;
 - (b) kas see **poliitika** hõlmab konkreetset järgmisi tunnuseid, mis võivad olla **diskrimineerimise** aluseks: rassiline ja etniline päritolu, nahavärv, sugu, seksuaalne sättumus, sooline identiteet, puue, vanus, usutunnistus, poliitilised vaated, rahvuslik või sotsiaalne päritolu ning mis tahes muud diskrimineerimise vormid, mis on hõlmatud liidu õigusaktide ja siseriikliku õigusega;
 - (c) kas ettevõtjal on **poliitikaga** võetud konkreetset kohustused, mis on seotud **oma töötajaskonnaga** eriti haavatavate rühmade kaasamise või nende suhtes võetud positiivsete meetmetega, ja kui jah, siis millised need kohustused on, ja
 - (d) kas ja kuidas neid põhimõtteid rakendatakse erimeetmete kaudu, et tagada **diskrimineerimise** ärahoidmine, leevendamine ja selle vastu tegutsemine kohe, kui see avastatakse, ning edendada mitmekesisust ja kaasatust üldiselt.

Avalikustamisnõue S1-2 – protsessid oma töötajaskonna ja töötajaskonna esindajatega suhtlemiseks mõjude teemal

25. **Ettevõtja avalikustab üldised protsessid oma töötajaskonna ja töötajate esindajatega suhtlemiseks töötajaskonnale avalduvate tegelike ja võimalike oluliste mõjude teemal.**
26. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, kuidas ettevõtja suhtleb **oma töötajaskonnaga** ja **töötajate esindajatega** käimasoleva hoolsuskohustuse protsessi raames tegeliku ja võimalike oluliste positiivsete ja/või negatiivsete **mõjude** teemal, mis neid mõjutab või võib mõjutada, ning kas ja kuidas võetakse ettevõtja otsustusprotsessides arvesse töötajaskonna seisukohti.
27. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas tema **oma töötajaskonna** seisukohad on aluseks tema otsustele või tegevustele, mille eesmärk on hallata tegelikke ja võimalikke olulisi **mõjusid** oma töötajaskonnale. See hõlmab vajaduse korral selgitust järgmise kohta:
- (a) kas suhtlemine toimub otse ettevõtja enda töötajaskonna või töötajate esindajatega;
 - (b) etapid, kus selline suhtlemine toimub, suhtlemise liik ja sagedus;
 - (c) funktsioon ja kõige kõrgema astme roll ettevõtjas, kellel lasub operatiivvastutus sellise suhtlemise tagamise eest ning selle eest, et tulemused on aluseks ettevõtja lähenemisviisi kujundamisele;

⁽²⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 11 („Inimkaubandust toetavate menetluste ja meetmete puudumine“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽³⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhilise negatiivse mõjuga seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 1 („Investeeringud äriühingutesse, kus puudub tööõnnetuste ennetamise poliitika“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

- (d) vajaduse korral üldine raamleping või ettevõtja muud kokkulepped **töötajate esindajatega** seoses **oma töötajaskonnaga** inimõiguste austamisega, sh selgitus selle kohta, kuidas kokkulepe võimaldab ettevõtjal saada teavet oma töötajate seisukohtade kohta, ja
 - (e) vajaduse korral teave selle kohta, kuidas ettevõtja hindab oma töötajaskonnaga suhtlemise tulemuslikkust, sh mis tahes asjakohased kokkulepped või nende tulemused.
28. Vajaduse korral avalikustab ettevõtja meetmed, mida ta on võtnud eesmärgiga saada ülevaade **oma töötajaskonnaga** selliste liikmete seisukohtadest, kes võivad olla mõjude suhtes eriti haavatavad ja/või tõrjutud (nt naised, võõrtöötajad, puuetega töötajad).
29. Kui ettevõtja ei saa eespool nõutud teavet avalikustada, sest ta ei ole võtnud kasutusele oma üldist protsessi **oma töötajaskonnaga** suhtlemiseks, avalikustab ta selle asjaolu. Ettevõtja võib teatada ajakava, mille jooksul ta kavatseb sellise protsessi kehtestada.

Avalikustamisnõue S1-3 – protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad oma töötajatel probleeme tõstatada

30. Ettevõtja kirjeldab protsesse, mis ta on kehtestanud selleks, et tagada negatiivsete mõjude heastamine oma töötajatele, kellega ettevõtja on seotud, või teha koostööd selliste mõjude heastamiseks, ning kanalid, mida tema töötajatel on võimalik kasutada probleemide tõstatamiseks ja nende lahendamiseks.
31. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade ametlikest vahenditest, mille abil ettevõtte **oma töötajaskonnaga** saab oma muredest ja vajadustest otse ettevõtjale teada anda ja/või mille kaudu ettevõtja toetab selliste kanalite (nt **kaebuste esitamise mehhanismide**) kättesaadavust töökohal, ning sellest, kuidas toimub koos asjaomaste inimestega järelkontroll seoses tõstatatud küsimustega ja nende kanalite tõhususega.
32. Ettevõtja kirjeldab eesmärgi osa paragrahvis 2 määratletud aspektide käsitlemiseks kehtestatud protsesse, avalikustades järgmise teabe:
- (a) üldine lähenemisviis ja protsessid **õiguskaitsevahendite** tagamiseks või neile kaasaaitamiseks, kui ta on põhjustanud olulisi negatiivseid **mõjusid oma töötajaskonnale** või sellele kaasa aidanud, sh teave selle kohta, kas ja kuidas ettevõtja hindab, kas pakutud **õiguskaitsevahend** on tõhus;
 - (b) kõik konkreetsed kanalid, mida ettevõtja pakub **oma töötajaskonnale**, et töötajad saaksid esitada oma mured või vajadused otse ettevõtjale ja lasta neid käsitleda, sh teave selle kohta, kas need on loonud ettevõtja ise ja/või osaletakse kolmandate poolte mehhanismides;
 - (c) kas ettevõtja on kehtestanud töötajate kaebuste/probleemide käsitlemise mehhanismi ⁽⁹⁴⁾ ja
 - (d) protsessid, mille kaudu ettevõtja toetab selliste kanalite kättesaadavust oma töötajate töökohas, ja
 - (e) kuidas ettevõtja jälgib tõstatatud ja käsitletud küsimusi ning kuidas ta tagab kanalite tõhususe, sh kavandatud **kasutajateks** olevate **sidusrühmade** kaasamise kaudu.

⁽⁹⁴⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 5 („Töötajate küsimustega seotud kaebuste käsitlemise mehhanismi puudumine“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

33. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas ta hindab, et tema **oma töötajaskonna** liikmed on nendest struktuuridest või protsessidest teadlikud ja usaldavad neid kui viisi oma murede või vajaduste tõstatamiseks ning nende käsitleda laskmiseks. Lisaks avalikustab ettevõtja, kas ta on kehtestanud poliitika, mis käsitleb neid struktuure ja protsesse kasutavate isikute, sh töötajate esindajate kaitset kättemaksu eest. Kui selline teave on avaldatud ESRS G1-1 kohaselt, võib ettevõtja sellele teabele viidata.
34. Kui ettevõtja ei saa eespool nõutud teavet avalikustada, sest ta ei ole võtnud kasutusele kanalit probleemide tõstatamiseks ja/või ei toeta sellise kanali kättesaadavust oma töötajate töökohal, avalikustab ta selle asjaolu. Ettevõtja võib teatada ajakava, mille jooksul ta kavatseb sellise kanali luua.

Avalikustamisnõue S1-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega oma töötajaskonnale ning lähenemisviisid oma töötajaskonnaga seotud oluliste riskide maandamiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete tõhusus

35. Ettevõtja avalikustab **meetmed, mida ta võtab oluliste negatiivsete ja positiivsete mõjude korral ning oluliste riskide maandamiseks ja oma töötajaskonnaga seotud oluliste võimaluste kasutamiseks ning teabe nende meetmete tõhususe kohta.**
36. Avalikustamisnõudel on kaks eesmärki. Esiteks võimaldab see saada ülevaate **meetmetest** ja algatustest, mille abil ettevõtja püüab teha järgmist:
- (a) ära hoida, leevendada ja heastada **oma töötajaskonnale** avalduvaid olulisi negatiivseid **mõjusid** ja/või
 - (b) saavutada olulisi positiivseid mõjusid oma töötajaskonnale.
- Teiseks võimaldab see anda ülevaate viisist, kuidas ettevõtja tegeleb oluliste **riskidega** ja kasutab oma töötajaskonnaga seotud olulisi **võimalusi**.
37. Ettevõtja esitab kokkuvõtliku kirjelduse **oma töötajaskonnale** avalduvate oluliste **mõjude, riskide** ja **võimaluste** haldamise tegevuskavadest ja ressurssidest vastavalt ESRS 2 avalikustamisnõudele MDR-A „Oluliste kestlikkusspekptidega seotud meetmed ja ressursid“.
38. Seoses **oma töötajaskonnaga** seotud oluliste **mõjudega** kirjeldab ettevõtja järgmist:
- (a) võetud, kavandatud või käimasolevad **meetmed** eesmärgiga ära hoida, leevendada või heastada olulisi negatiivseid mõjusid oma töötajaskonnale;
 - (b) kas ja kuidas on ettevõtja võtnud meetmeid, et pakkuda või võimaldada **heastamist** seoses tegelike oluliste mõjudega;
 - (c) kõik täiendavad meetmed või algatused, mis on kehtestatud ennekõike selleks, et selle oleksid positiivsed mõjud oma töötajaskonnale, ja
 - (d) kuidas ettevõtja jälgib ja hindab nende meetmete ja algatuste tõhusust oma töötajaskonna jaoks tulemuste saavutamisel.
39. Seoses paragrahvi 36 kirjeldab ettevõtja protsesse, mille abil ta teeb kindlaks, milliseid meetmeid on vaja võtta ja mis on asjakohased selleks, et reageerida **oma töötajaskonnale** avalduvatele teatavatele tegelikele või võimalikele negatiivsetele **mõjudele**.
40. Seoses oluliste **riskide** ja **võimalustega** kirjeldab ettevõtja järgmist:
- (a) milliseid meetmeid kavandatakse või mis on käimas eesmärgiga leevendada ettevõtja jaoks olulisi riske, mis tulenevad tema mõjudest ja **sõltuvustest** seoses **oma töötajaskonnaga**, ning kuidas ta jälgib tõhusust praktikas, ja
 - (b) milliseid meetmeid kavandatakse või mis on käimas, et kasutada ettevõtja olulisi võimalusi seoses oma töötajaskonnaga.

41. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas ta tagab, et tema enda tavad ei põhjusta olulist negatiivseid mõjusid tema **oma töötajaskonnale** ega aita sellele kaasa, sh, kui see on asjakohane, oma hanke-, müügi- ja andmekasutusega seotud tavad. See võib hõlmata teavet selle kohta, millist lähenemisviisi kasutatakse, kui tekib pingeid oluliste negatiivsete mõjude ärahoidmise või leevendamise ja muude äritegevusele avalduvate survete vahel.

42. Paragrahvi 40 kohaselt nõutava teabe avalikustamisel võtab ettevõtja arvesse ESRS 2 avalikustamisnõuet MDR-T „Põhimõtete ja meetmete tõhususe jälgimine eesmärkide kaudu“, kui ta hindab meetme tõhusust eesmärgi seadmise teel.
43. Ettevõtja avalikustab oma oluliste mõjude juhtimiseks eraldatud ressursid koos teabega, mis võimaldab **kasutajatel** saada ülevaate sellest, kuidas olulisi mõjusid juhitakse.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamisnõue S1-5 – oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid

44. Ettevõtja avalikustab ajaliselt piiritletud ja tulemustele suunatud eesmärgid, mis tal võivad olla seoses järgmisega:
- (a) oma töötajaskonnale avalduvate negatiivsete mõjude vähendamine ja/või
 - (b) oma töötajaskonnale avalduvate positiivsete mõjude edendamine ja/või
 - (c) oma töötajaskonnaga seotud oluliste riskide ja võimaluste juhtimine.
45. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, mil määral ettevõtja kasutab tulemustele suunatud **eesmärke**, et juhtida ja mõõta oma edusamme **oma töötajaskonnale** avalduvate oluliste negatiivsete **mõjude** käsitlemisel ja/või positiivsete mõjude suurendamisel ja/või oma töötajaskonnaga seotud oluliste **riskide** ja **võimaluste** juhtimisel.
46. **Oma töötajaskonnaga** seotud oluliste **mõjude**, **riskide** ja **võimaluste** valitsemise **eesmärkide** kokkuvõtlik kirjeldus sisaldab ESRS 2 avalikustamisnõuetes MDR-T määratletud teabenõudeid.
47. Ettevõtja avalikustab **eesmärkide** seadmise protsessi, sh teabe selle kohta, kas ja kuidas ettevõtja suhtles otse **oma töötajaskonnaga** või **töötajate esindajatega**
- (a) selliseid eesmärke seades;
 - (b) mõõtes ettevõtja tulemuslikkust nende eesmärkide saavutamisel ja
 - (c) tehes kindlaks saadud õppetunnid või ettevõtja tegevusest tulenevad edusammud.

Avalikustamisnõue S1-6 – ettevõtja palgatöötajate tunnused

48. Ettevõtja kirjeldab oma töötajaskonda kuuluvate palgatöötajate põhitunnuseid.
49. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade ettevõtte lähenemisviisist tööhõivele, sh selle tööhõivetavadest tulenevate **mõjude** ulatusest ja laadist, anda kontekstuaalset teavet, mis aitab mõista muud avalikustatavat teavet, ning olla aluseks käesoleva standardi muude avalikustamisnõuete kohaselt avalikustatavate kvantitatiivsete **mõõdikute** arvutamisele.
50. Lisaks ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“ paragrahvi 40 alapunkti a alapunktis iii nõutud teabele avalikustab ettevõtja järgmise:
- (a) **palgatöötajate** koguarv töötajate arvu järgi ning soo- ja riigipõhine jaotus nende riikide puhul, kus ettevõtjal on 50 või rohkem töötajat, mis moodustab vähemalt 10 % töötajate koguarvust;
 - (b) töötajate koguarv või täistööajale taandatud töötajate arv järgmiste kategooriate kaupa:
 - i. alalised töötajad koos soopõhise jaotusega;
 - ii. ajutised töötajad koos soopõhise jaotusega ja

- iii. garanteerimata tööajaga töötajad koos soopõhise jaotusega;
- (c) aruandeperioodi jooksul ettevõttest lahkunud töötajate koguarv ja tööjõu voolavus aruandeperioodil;
- (d) andmete koostamiseks kasutatud meetodite ja eelduste kirjeldus, sh teave selle kohta, kas andmed on esitatud:
 - i. töötajate arvuna või täistööajale taandatud töötajate arvuna (koos selgitusega täistööajale taandatud töötajate määratluse kohta) ja
 - ii. aruandeperioodi lõpus aruandeperioodi keskmisena või kasutades muud meetodikat;
- (e) vajaduse korral andmete mõistmiseks vajaliku taustteabe esitamine (nt töötajate arvu kõikumise kohta aruandeperioodil) ja
- (f) alapunktis a esitatud teabe ristviide finantsaruannetes esitatud kõige esinduslikumale numbrile.

51. Paragrahvi 50 alapunktis b nimetatud teabe puhul võib ettevõtja lisaks avalikustada jaotuse piirkondade kaupa.

52. Ettevõtja võib esitada töötajate arvu või täistööajale taandatud töötajate arvu kohta järgmise teabe:

- (a) täistööajaga **palgatöötajad** koos soo- ja piirkonnapõhise jaotusega ja
- (b) osaaajatöötajad koos soo- ja piirkonnapõhise jaotusega.

Avalikustamisnõue S1-7 – ettevõtja oma töötajaskonda kuuluvate mittepalgatöötajate tunnused

53. Ettevõtja kirjeldab oma töötajaskonda kuuluvate mittepalgatöötajate põhitunnuseid.

54. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade ettevõtte lähenemisviisist tööhõivele, sh selle tööhõivetavade tulenevate **mõjude** ulatusest ja laadist, anda kontekstuaalset teavet, mis aitab mõista muud avalikustatavat teavet, ning olla aluseks käesoleva standardi muude avalikustamisnõuete kohaselt avalikustatavate kvantitatiivsete **mõõdikute** arvutamisele. Samuti võimaldab see mõista, kui palju sõltub ettevõtja oma töötajaskonnas **mittepalgatöötajatest**.

55. Paragrahviga 53 nõutav teave peab sisaldama järgmist:

- (a) ettevõtja **oma töötajaskonda** kuuluvate **mittepalgatöötajate** koguarv; mittepalgatöötajad on nii isikud, kes pakuvad ettevõtjale lepinguga enda tööjõudu („iseenda tööandjad“), kui ka isikuid, kelle tööjõudu pakuvad ettevõtjad, kelle põhitegevust tähistatakse mõistega „tööhõivetegevus“ (NACE kood N78);
- (b) andmete koostamiseks kasutatud meetodite ja eelduste selgitus, sh teave selle kohta, kas mittepalgatöötajate arv on esitatud:
 - i. töötajate arvuna või täistööajale taandatud töötajate arvuna (koos selgitusega täistööajale taandatud töötajate määratluse kohta) ja
 - ii. aruandeperioodi lõpus aruandeperioodi keskmisena või kasutades muud meetodikat;
- (c) vajaduse korral taustteabe esitamine, mis on vajalik andmete mõistmiseks (näiteks ettevõtja **oma töötajaskonda** kuuluvate töötajate arvu märkimisväärne kõikumine aruandeperioodil ning võrreldes eelmise aruandeperioodiga).

56. Paragrahvi 55 alapunktis a nimetatud teabe puhul võib ettevõtja avalikustada kõige levinumad **mittepalgatöötajate** liigid (nt iseenda tööandjad, isikuid, kelle tööjõudu pakuvad ettevõtjad, kelle põhitegevus on tööhõivetegevus, ja muud ettevõtja jaoks olulised liigid), nende suhted ettevõtjaga ja nende tehtava töö liigi.

57. Kui andmed ei ole kättesaadavad, esitab ettevõtja hinnangulise arvu ja märgib selle asjaolu ära. Hinnangulisi andmeid esitades kirjeldab ettevõtja hinnangu koostamise aluseid.

Avalikustamisnõue S1-8 – hõlmatus kollektiivlääbirääkimistega ja sotsiaaldialoog

58. Ettevõtja avalikustab teabe selle kohta, mil määral tema töötajate töötingimused ja töölepingutingimused on kindlaks määratud kollektiivlepingutega või nendest mõjutatud ning millises ulatuses on tema töötajad esindatud EMPs sotsiaaldialoogis.
59. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade **kollektiivlepingu** ja **sotsiaaldialoogiga** hõlmatast ettevõtja **palgatöötajate** puhul.
60. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:
- (a) **kollektiivlepingutega** hõlmatud **palgatöötajate** osakaal;
 - (b) kas ettevõtjal on Euroopa Majanduspiirkonnas (EMP) üks või mitu **kollektiivlepingut** ja kui see nii on, siis selliste lepingutega hõlmatud **palgatöötajate** üldine protsentuaalne osakaal igas riigis, kus ettevõtjal on märkimisväärsel arvul töötajaid, st vähemalt 50 töötajat, kes esindavad vähemalt 10 % tema töötajate koguarvust, ja
 - (c) väljaspool EMPd kollektiivlepingutega hõlmatud töötajate protsent piirkondade kaupa.
61. **Kollektiivlepingutega** hõlmamata **palgatöötajate** puhul võib ettevõtja avalikustada teabe selle kohta, kas ta määrab nende töötingimused ja töölepingutingimused kindlaks oma teisi töötajaid hõlmavate kollektiivlepingute või muude ettevõtjate kollektiivlepingute alusel.
62. Ettevõtja võib avalikustada, mil määral tema **oma töötajaskonda** kuuluvate **mittepalgatöötajate** töötingimused ja töölepingutingimused on kindlaks määratud **kollektiivlepingutega** või nendest mõjutatud, sh hinnangulise hõlmataste määra.
63. Ettevõtja avalikustab **sotsiaaldialoogiga** seoses järgmise teabe:
- (a) ettevõtte tasandil töötajate esindajate poolt esindatud **palgatöötajate** üldine osakaal, mis esitatakse riigi tasandil iga EMP riigi kohta, kus ettevõtjal on märkimisväärsel arvul töötajaid, ja
 - (b) mis tahes kokkulepped oma töötajatega nende esindamiseks Euroopa tööõukogus, Euroopa äriühingu (SE) tööõukogus või Euroopa ühistu (SCE) tööõukogus.

Avalikustamisnõue S1-9 – mitmekesisuse näitajad

64. Ettevõtja avalikustab soolise jaotuse tippjuhtkonnas ja oma palgatöötajate vanuselise jaotuse.
65. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade soolisest mitmekesisusest tippjuhtkonna tasandil ja **töötajate** vanuselisest jaotusest.
66. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:
- (a) tippjuhtkonna sooline jaotus arvu ja osakaaluna ja
 - (b) **palgatöötajate** vanuseline jaotus: alla 30aastased; 30–50aastased; üle 50aastased.

Avalikustamisnõue S1-10 – piisav töötasu

67. Ettevõtja avalikustab, kas tema töötajatele makstakse piisavat töötasu, ning kui kõigile piisavat töötasu ei maksta, siis asjaomased riigid ja töötajate osakaalu.

68. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, kas kõigile ettevõtja **palgatöötajatele** makstakse **piisavat töötasu** kooskõlas kohaldatavate võrdlusalustega.
69. Ettevõtja avalikustab, kas kõigile tema **palgatöötajatele** makstakse **piisavat töötasu** kooskõlas kohaldatavate võrdlusalustega. Kui see nii on, siis piisab avalikustamisnõude täitmiseks selle asjaolu teatavaks tegemisest ja lisateavet esitada ei ole vaja.
70. Kui kõigile **palgatöötajatele** ei maksta **piisavat töötasu** kooskõlas kohaldatavate võrdlusalustega, avalikustab ettevõtja riigid, kus töötasu jääb alla kohaldatava piisava töötasu võrdlusaluse, ning iga sellise riigi puhul nende töötajate osakaalu, kelle töötasu jääb alla kohaldatava piisava töötasu võrdlusaluse.
71. Ettevõtja võib avalikustada käesolevas avalikustamisnõudes märgitud teabe ka oma töötajaskonda kuuluvate **mittepalgatöötajate** kohta.

Avalikustamisnõue S1-11 – sotsiaalkaitse

72. **Ettevõtja avalikustab, kas tema töötajad on kaetud sotsiaalkaitsega pöördelistest elusündmustest tingitud sissetuleku kaotuse puhuks, ning kui see nii ei ole, siis riigid, kus see nii ei ole.**
73. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, kas ettevõtja **palgatöötajad** on kaetud **sotsiaalkaitsega** pöördelistest elusündmustest tingitud sissetuleku kaotuse eest, ning kui ei ole, siis riigid, kus see nii ei ole.
74. Ettevõtja avalikustab, kas kõik tema **palgatöötajad** on riiklike programmide või ettevõtja pakutavate hüvede kaudu kaetud **sotsiaalkaitsega** sissetuleku kaotuse puhuks, mis on tingitud mõnest järgmisest pöördelisest elusündmusest:
- (a) haigus;
 - (b) töötus, mis saab alguse ajal, mil töötaja ettevõtja jaoks töötab;
 - (c) omandatud puue, tööga seotud vigastus,
 - (d) vanemapuhkus, ja
 - (e) pensionile jäämine.
- Kui see nii on, siis piisab avalikustamisnõude täitmiseks selle asjaolu teatavaks tegemisest ja lisateavet esitada ei ole vaja.
75. Kui kõik ettevõtja **töötajad** ei ole kaetud **sotsiaalkaitsega** vastavalt paragrahvile 72, avalikustab ettevõtja lisaks riigid, kus töötajatel ei ole sotsiaalkaitset seoses ühe või mitme paragrahvis 72 loetletud sündmuse liigiga, ning iga sellise riigi kohta töötajate liigid, kellel puudub sotsiaalkaitse seoses iga pöördelise elusündmusega.
76. Ettevõtja võib avalikustada käesolevas avalikustamisnõudes märgitud teabe ka oma töötajaskonda kuuluvate **mittepalgatöötajate** kohta.

Avalikustamisnõue S1-12 – puuetega isikud

77. **Ettevõtja avalikustab puuetega töötajate osakaalu oma töötajate hulgas.**
78. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade **puuetega inimeste** osakaalust ettevõtja **töötajate** hulgas.

79. Ettevõtja avalikustab **puuetega inimeste** osakaalu oma **palgatöötajate** hulgas, järgides andmete kogumise suhtes kehtivaid õiguslikke piiranguid.
80. Ettevõtja võib avalikustada puuetega **töötajate** osakaalu soolise jaotuse.

Avalikustamisnõue S1-13 – koolituse ja oskuste arendamise mõõdikud

81. **Ettevõtja avalikustab oma töötajatele pakutava koolituse ja oskuste arendamise ulatuse.**
82. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade **koolituse** ja oskuste **arendamisega** seotud tegevustest, mida on **töötajatele** pideva kutsealase arengu tagamiseks pakutud, et parandada töötajate oskusi ja toetada nende jätkuvat tööalast konkurentsivõimet.
83. Paragrahviga 81 nõutav teave peab sisaldama järgmist:
- (a) nende **palgatöötajate** osakaal, kes osalesid korrapäraselt **arenguveestlustel** töötulemuste ja karjääri hindamiseks; see teave esitatakse soolise jaotuse alusel;
 - (b) keskmine koolitustundide arv töötaja kohta ja soolise jaotuse alusel.
84. Ettevõtja võib avalikustada korrapäraselt töötulemuste ja karjääriarengu hindamisel osalenud töötajate osakaalu jaotuse töötajate kategooriate alusel ning keskmise koolitustundide arvu töötaja kohta.
85. Ettevõtja võib avalikustada käesolevas avalikustamisnõudes märgitud teabe ka oma töötajaskonda kuuluvate **mittepalgatöötajate** kohta.

Avalikustamisnõue S1-14 – tervishoiu ja ohutusega seotud mõõdikud

86. **Ettevõtja avalikustab teabe selle kohta, mil määral tema oma töötajaskond on hõlmatud tema tervishoiu- ja ohutusjuhtimissüsteemiga, ning oma töötajate tööga seotud vigastuste, tervisehäirete ja surmajuhtumite arvu kohta. Lisaks avalikustab ta ettevõtja tegevuskohtades töötavate muude töötajate tööga seotud vigastustest ja tervisehäiretest põhjustatud surmajuhtumite arvu.**
87. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade **tööga seotud vigastuste** vältimiseks loodud tervishoiu- ja ohutusjuhtimissüsteemi ulatusest, kvaliteedist ja tulemuslikkusest.
88. Paragrahvis 86 nõutav avalikustamine hõlmab järgmist teavet, mis vajadusel esitatakse jaotatuna ettevõtja **oma töötajaskonda** kuuluvate **palgatöötajate** ja **mittepalgatöötajate** vahel:
- (a) nende töötajate osakaal töötajaskonnas, kes on hõlmatud ettevõtte tervishoiu- ja ohutusjuhtimissüsteemiga, mis põhineb õiguslikel nõuetel ja/või tunnustatud standarditel või suunistel;
 - (b) **tööga seotud vigastustest** ja **tööga seotud tervisehäiretest** põhjustatud surmajuhtumite arv ⁽⁹⁵⁾;

⁽⁹⁵⁾ See teave toetab võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada määruse (EL) 2020/1816 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud näitajaga „Õnnetuste, vigastuste ja surmajuhtumite kaalutud keskmine suhe“ II lisa jaos 1 ja 2. Teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 2 („Õnnetusjuhtumite määr“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega, ja aitab võrdlusaluste halduritel avalikustada määruse (EL) 2020/1816 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud näitajaga „Õnnetuste, vigastuste ja surmajuhtumite kaalutud keskmine suhe“ II lisa jaos 1 ja 2.

- (c) tõendatavate tööõnnetuste arv ja määr;
- (d) ettevõtja töötajate **registreeritavate tööga seotud tervisehäirete** arv, võttes arvesse andmete kogumise õiguslikke piiranguid, ja
- (e) ettevõtja töötajate tööõnnetuste ja surmaga lõppenud tööõnnetuste, tööga seotud terviseprobleemide ja nende põhjustatud surmajuhtumite tõttu kaotatud päevade arv ⁽⁹⁶⁾.

Alapunkti b kohane teave esitatakse ka ettevõtja **tegevuskohtades** töötavate muude töötajate, nt **väärtusahela töötajate** kohta, kui nad töötavad ettevõtja tegevuskohtades.

- 89. Ettevõtja võib avalikustada paragrahvi 88 alapunktides d ja e nimetatud teabe ka **mittepalgatöötajate** kohta.
- 90. Lisaks võib ettevõtja lisada tervise- ja ohutuskindlustuskatte kohta järgmise lisateabe: oma töötajate osakaal, kes on hõlmatud tervishoiu- ja ohutusjuhtimissüsteemiga, mis põhineb õiguslikel nõuetel ja/või tunnustatud standarditel või suunistel ning mis on läbinud siseauditi ja/või välise auditeerimise või sertifitseerimise.

Avalikustamisnõue S1-15 – töö- ja eraelu tasakaalu mõõdikud

- 91. Ettevõtja avalikustab teabe selle kohta, mil määral on töötajatel õigus saada perepuhkust ja seda kasutada.
- 92. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade **palgatöötajate** õigusest võtta sooliselt õiglasel viisil perepuhkust ja tegelikest perepuhkuse võtmise tavadest, kuna see on üks **töö- ja eraelu tasakaalu** mõõtmeid.
- 93. Paragrahviga 91 nõutav teave peab sisaldama järgmist:
 - (a) nende **palgatöötajate** osakaal, kellel on õigus võtta perepuhkust, ja
 - (b) perepuhkust võtnud töötajate osakaal selleks õigustatud töötajatest koos soolise jaotusega.
- 94. Kui kõigil ettevõtte **töötajatel** on sotsiaalpoliitika ja/või **kollektiivlepingute** kaudu õigus perepuhkusele, piisab paragrahvi 93 alapunkti a nõude täitmiseks selle asjaolu teatavaks tegemisest.

Avalikustamisnõue S1-16 – tasustamise mõõdikud (palgalõhe ja kogutasu)

- 95. Ettevõtja avalikustab nais- ja meestöötajate **palgaerinevuse protsentides ning oma kõrgeima palgaga isiku töötasu ja oma töötajatele makstava mediaantöötasu suhte**.
- 96. Avalikustamisnõudel on kaks eesmärki: anda ülevaade ettevõtja mees- ja naistöötajate **palga** erinevusest ja anda teavet palga ettevõtjasisese ebavõrdsuse taseme kohta ja selle kohta, kas erinevused on suured.

⁽⁹⁶⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 3 („Õnnetusjuhtumite määr“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

97. Paragrahviga 95 nõutav teave peab sisaldama järgmist:
- (a) sooline palgalõhe, mis on määratletud nais- ja meestöötajate keskmise palgataseme erinevusena ja väljendatud protsendina meestöötaja keskmisest palgatasemest ⁽⁹⁷⁾;
 - (b) kõrgeima palgaga isiku **aastase kogutöötasu** ja kõigi **töötajate** aastase mediaantöötasu (v.a kõrgeima töötasuga töötaja) suhe ⁽⁹⁸⁾, ja
 - (c) vajaduse korral mis tahes taustteave, mis on vajalik ülevaate saamiseks andmetest ja nende koostamisest ning alusandmete muudest muutustest, mida tuleb arvesse võtta.
98. Ettevõtja võib avalikustada paragrahvi 97 alapunktis a määratletud soolise palgalõhe töötajate kategooriate ja/või riikide/segmentide kaupa. Ettevõtja võib avalikustada soolise palgalõhe töötajate kategooriate kaupa ka jaotatuna tavalise põhipalga ja täiendavate või muutuvate komponentide vahel.
99. Seoses paragrahvi 97 alapunktiga b võib ettevõtja esitada selle arvu kohandatuna riikide ostujõu erinevustega; sellisel juhul esitab ta arvutuseks kasutatud metoodika.

Avalikustamisnõue S1-17 – juhtumid, kaebused ning inimõigustele avalduvad tõsised mõjud

100. Ettevõtja avalikustab tööga seotud juhtumite ja/või kaebuste ning inimõiguste rikkumisega seotud tõsiste mõjude arvu oma töötajaskonnas ning kõik nendega seotud trahvid, sanktsioonid või kahjuhüvitised aruandeperioodil.
101. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, mil määral mõjutavad **tööga seotud juhtumid** ning inimõigustega seotud tõsised juhtumid ettevõtja **oma töötajaskonda**.
102. Järgides asjaomaseid eraelu puutumatus eeskirju, hõlmab paragrahvis 100 nõutav avalikustamine aruandeperioodil kõigis tegevusüksustes toimunud **tööga seotud juhtumeid** seoses **diskrimineerimisega** soo, rassilise või etnilise päritolu, rahvuse, usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse, seksuaalse sättumuse alusel või muid diskrimineerimise vorme, millesse on kaasatud ettevõtjasisesed ja/või -välised **sidusrühmad** aruandeperioodil. See hõlmab ahistamisjuhtumeid kui diskrimineerimise erivormi.
103. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:
- (a) aruandeperioodil teatatud diskrimineerimisjuhtumite, sh ahistamisjuhtumite koguarv ⁽⁹⁹⁾;

⁽⁹⁷⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 12 („Korrigeerimata sooline palgalõhe“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega. See teave toetab võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada määruse (EL) 2020/1816 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud näitajaga „Kaalutud keskmine sooline palgalõhe“ II lisa jaos 1 ja 2.

⁽⁹⁸⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 8 („Liiga suur tegevjuhtide palga suhtarv“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽⁹⁹⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 7 („Diskrimineerimisjuhtumid“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

- (b) Selliste kaebuste arv, mis on esitatud ettevõtja **oma töötajaskonnale** mõeldud probleemidest teatamise kanalite kaudu (sh **kaebuste esitamise mehhanismid**), ja vajaduse korral OECD hargmaiste ettevõtete riiklikele kontaktpunktile seoses käesoleva standardi paragrahvis 2 määratletud küsimustega, v.a eespool alapunkti a kohaselt juba esitatud kaebused;
 - (c) eespool mainitud **juhtumitest** ja kaebustest tulenevate trahvide, karistuste ja kahjuhüvitiste kogusumma ning nimetatud rahasummade ja finantsaruannetes esitatud kõige asjakohasemate summade vastavusse viimine ja
 - (d) vajaduse korral taustteave, mis on vajalik selleks, et saada ülevaade andmetest ja nende koostamisest.
104. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe tuvastatud tõsiste **juhtumite** kohta, mis on seotud inimõiguste rikkumisega (nt **sunniviisiline töö**, inimkaubandus või **lapstööjõu kasutamine**):
- (a) inimõiguste rikkumisega seotud tõsiste juhtumite arv ettevõtja töötajaskonnas aruandeperioodil, sh märges selle kohta, kui paljud neist juhtumitest kujutavad endast ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete, ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsiooni ning OECD hargmaistele ettevõtetele mõeldud suuniste rikkumist. Kui selliseid juhtumeid ei ole toimunud, teeb ettevõtja selle teatavaks ⁽¹⁰⁰⁾, ja
 - (b) eespool alapunktis a mainitud juhtumitest tulenevate trahvide, karistuste ja kahjuhüvitiste kogusumma ning nimetatud rahasummade ja finantsaruannetes esitatud kõige asjakohasemate summade vastavusse viimine.

⁽¹⁰⁰⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust ja täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 10 ja tabelis 3 näitajana nr 14 („ÜRO üleilmse kokkuleppe põhimõtete ning Majanduskoostöö ja hargmaiseid ettevõtteid käsitlevate Arengu Organisatsiooni (OECD) suuniste rikkumine“, „Tuvastatud tõsiste inimõigustealaste probleemide ja vahejuhtumite arv“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega ja võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada määruse (EL) 2020/1816 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud näitajaga „Võrdlusaluse komponentide arv, mille puhul on sotsiaalalaseid rikkumisi (absoluutarv ja suhtarv, st jagatuna kõikide võrdlusaluse komponentidega), nagu on osutatud rahvusvahelistes lepingutes ja konventsioonides, ÜRO põhimõtetes ja, kui see on asjakohane, siseriiklikes õigusaktides“ II lisa jaos 1 ja 2.

A liide.

Kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS S1 „Oma töötajaskond“ lahutamatu osa. See toetab käesolevas standardis sätestatud avalikustamisnõuete kohaldamist ja sel on standardi teiste osadega sama tähtsus.

Eesmärk

- AR 1. Lisaks paragrahvis 2 loetletud aspektidele võib ettevõtja kaaluda ka teabe avalikustamist muude aspektide kohta, mis on seotud oluliste mõjudega lühema aja jooksul, nt algatused seoses **oma töötajaskonnaga** tervishoiu ja ohutusega pandeemia ajal.
- AR 2. Paragrahvis 2 esitatud ülevaade sotsiaalsetest aspektidest ei tähenda, et käesoleva standardi igas avalikustamisnõudes tuleks kõiki neid aspekte käsitleda. Pigem on need mõeldud äriühingute direktiivis 2013/34/EL sätestatud kestlikkusaruandluse nõuetest tuleneva loeteluna aspektidest, mida ettevõtja peab kaaluma ESRS 2 kohasel **olulisuse** hindamisel seoses **oma töötajaskonnaga** ja vajaduse korral avalikustama standardi kohaldamisalas oluliste **mõjude**, **riskide** või **võimalustena**.
- AR 3. Mõiste „**oma töötajaskond**“ alla kuuluvad näiteks järgmised töötajad:
- (a) **oma töötajaskonnaga** hulka kuuluvad näiteks järgmised töövõtjad (iseenda tööandjad):
- töövõtjad, kelle ettevõtja on palganud tegema tööd, mida muidu teeks **töötaja**,
 - töövõtjad, kelle ettevõtja on palganud tegema tööd avalikus kohas (nt maanteel või tänaval),
 - töövõtjad, kelle ettevõtja on palganud töö/teenuse osutamiseks otse ettevõtja kliendi töökohas.
- (b) Isikud, kelle tööjõudu pakuvad tööhõivetegevusega tegelevad kolmandad isikud, on inimesed, kes teevad sama tööd mis palgatöötajad, nt:
- isikud, kes asendavad ajutiselt töölt eemal viibivaid (haiguse, puhkuse, vanemapuhkuse jms tõttu) töötajaid;
 - isikud, kes teevad tööd lisaks alalistele töötajatele;
 - isikud, kes lähetatakse ajutiselt teisest ELi liikmesriigist ettevõtja heaks töötama („lähetatud töötajad“).

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Strateegia

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad

- AR 4. ESRS 2 avalikustamisnõudes SBM-2 on nõutud, et ettevõtja annaks teavet selle kohta, kas ja kuidas ta võtab arvesse rolli, mida tema strateegia ja **ärimudel** võivad mängida ettevõtja **oma töötajaskonnale** avalduvate märkimisväärsede oluliste **mõjude** tekitamisel, süvendamisel või leevendamisel, ning kas ja kuidas on ärimudelit ja strateegiat kohandatud selliste oluliste mõjude käsitlemiseks.
- AR 5. Kuigi **oma töötajaskond** ei pruugi ettevõtjaga strateegilisel või **ärimudeli** tasandil suhelda, võib ettevõtja nende seisukohti oma strateegia ja ärimudeli hindamisel arvesse võtta. Vajaduse korral võtab ettevõtja selle avalikustamisnõude täitmisel arvesse **töötajate esindajate** seisukohti.

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

- AR 6. **Mõjud** ettevõtja **oma töötajaskonnale** võivad tuleneda ettevõtja strateegiast või **ärimudelist** mitmel eri viisil. Näiteks võivad mõjud olla seotud ettevõtja väärtuspakkumisega (nt madalaima hinnaga toodete või teenuste pakkumine või kiire kohaletoimetamine viisil, mis avaldab ettevõtja tegevuses survet töötajate õigustele) või tema kulustruktuuri ja tulumudeliga (nt laovarudega seotud riski ülekandmine **tarnijatele**, mis mõjutab nende töötajate õigusi).
- AR 7. Strateegiast või ärimudelist tulenevad mõjud ettevõtja **oma töötajaskonnale** võivad põhjustada olulisi **riske** ka ettevõtjale. Näiteks tekivad riskid, kui mõne töötaja puhul esineb **sunniviisilise töö** risk ja ettevõtja impordib tooteid riikidesse, kus seadus lubab konfiskeerida importkaupa, mille puhul kahtlustatakse, et need on toodetud sunniviisilise töö abil. Ettevõtjale võib tekkida ka **võimalusi**, näiteks töötajaskonnale võimaluste pakkumisest töökohtade loomise ja oskuste täiendamisega õiglase ülemineku kontekstis. Teine näide, mis on seotud pandeemia või muu tõsise tervishoiukriisiga, puudutab ettevõtjat, kes võib toetuda ajutisele tööjõule, kellel puudub piisav juurdepääs haigus- ja tervisehüvitistele; selline ettevõtja võib kokku puutuda tõsiste tegevus- ja talitluspidevuse riskidega, kuna töötajatel ei ole haigena muud valikut kui töötamist jätkata, mis suurendab veelgi haiguse levikut ja põhjustab suuri **tarneahela** häireid. Suurenevad ka maine ja äri võimaluste riskid, mis on seotud madala kvalifikatsiooni ja madalapalgaliste töötajate ekspluateerimisega geograafilistes piirkondades, kus nende kaitse on minimaalne: sagenevate meediarünnakute taustal eelistavad **tarbijad** üha enam eetilisema päritoluga ja kestlikumaid kaupu.
- AR 8. Ettevõtja **oma töötajaskonda** kuuluvate inimeste eritunnused, mida ettevõtja võib paragrahvi 15 kohast avalikustamisnõuet täites arvesse võtta, on seotud näiteks noortega, kes võivad olla vastuvõtlikumad oma füüsilisele ja vaimsele arengule avalduvatele **mõjudele**, või naistega olukorras, kus töötingimused tavapärastelt naisi diskrimineerivad, või sisserändajatega olukorras, kus tööjõuturg on halvasti reguleeritud ja töötajatel nõutakse tavapärastelt värbamistasu. Mõne töötaja puhul võib risk seisneda nende töökohustuste olemuses (nt inimesed, kes peavad töötama kemikaalidega või käitama teatavaid seadmeid, või madalapalgalised töötajad, kellel on nn nulltunnilepingud).
- AR 9. Seoses paragrahvi 16 võivad olulised **riskid** tekkida ka ettevõtja **sõltuvuste** tõttu **oma töötajaskonnast**, kui väikese tõenäosusega, kuid suure mõjuga sündmused võivad tekitada **finantsmõju**: nt kui üleilmne pandeemia mõjutab tõsiselt ettevõtja töötajate tervist, mis toob kaasa suured tootmis- ja tarnekatkestused. Muud näited riskist, mis on seotud ettevõtja sõltuvusega oma töötajatest, on oskustöölise nappus või poliitilised otsused või õigusaktid, mis mõjutavad ettevõtja tegevust ja **oma töötajaskonda**.

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

Avalikustamisnõue S1-1 – oma töötajaskonnaga seotud poliitika

- AR 10. Ettevõtja kaalub, kas selgitused aruandeaasta jooksul vastu võetud poliitika oluliste muudatuste kohta (näiteks uued ootused välismaistele tüdarettevõtjatele, uued või täiendavad lähenemisviisid hoolekskohustusele ja heastamisele) annavad kasutajatele taustteavet, ja võib sellised selgitused avalikustada. See hõlmab ettevõtja poliitikat ja kohustusi, mille eesmärk on ära hoida või leevendada **oma töötajaskonnale** avalduvaid **riske** ja negatiivseid **mõjusid**, mis tulenevad CO₂ **heite** vähendamisest ning keskkonnasäästlikumale ja kliimanetraalsele tegevusele üleminekust, ning pakkuda töötajaskonnale **võimalusi**, nagu töökohtade loomine ja oskuste täiendamine, sh võttes sõnaselgeid õiglase ülemineku kohustusi.

- AR 11. See **poliitika** võib eraldiseisva poliitikanähtuseks käsitleda ettevõtja oma töötajaskonda või sisalduda üldisemas dokumendis, nt eetikakoodeksis või üldises kestlikkuspoliitikas, mille ettevõtja on juba avalikustanud mõne muu ESRSi osana. Sellistel juhtudel esitab ettevõtja täpsed ristviited, et teha kindlaks poliitika aspektid, mis vastavad käesoleva avalikustamisnõude nõuetele.
- AR 12. Avalikustades teavet oma poliitika vastavusseviimise kohta ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetele, võtab ettevõtja arvesse, et juhtpõhimõtetes viidatakse rahvusvahelisele inimõiguste koodeksile, mis koosneb inimõiguste ülddeklaratsioonist ja kahest seda rakendavast paktist, samuti Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni tööalaste põhiõiguste ja -põhimõtete deklaratsioonile ja seda toetavatele põhikonventsioonidele ning võib anda aru nende alusstandarditega vastavusse viimisest.
- AR 13. Selgitades, kuidas väljapoole suunatud poliitikameetmed on integreeritud, võib ettevõtja näiteks kaaluda vastutustundliku hankimise sisepoliitikat ja kooskõla muu oma töötajaskonna seisukohast olulise poliitikaga, nt seoses sunniviisilise tööga. Tarnija tegevusjuhendite kohta, mis ettevõtjal võivad olla, märgitakse, kas need sisaldavad sätteid, mis käsitlevad töötajate ohutust, ebakindlat tööd (st töötajate kasutamine lühiajaliste või piiratud töötundidega lepingute alusel, kolmandate isikute kaudu töötavad töötajad, allhanked kolmandatele isikutele või mitteametlike töötajate kasutamine), inimkaubandust, sunniviisilise töö või lapstööjõu kasutamist, ning kas need sätted on täielikult kooskõlas kohaldatavate ILO standarditega.
- AR 14. Ettevõtja võib esitada illustreeriva teabe viiside kohta, kuidas ta teavitab oma poliitikast üksikisikuid, üksikisikute rühmi või üksusi, kelle jaoks see on asjakohane kas seetõttu, et neil oodatakse selle rakendamist (nt ettevõtja **töötajad**, töövõtjad ja **tarnijad**), või seetõttu, et nad on nende rakendamisest otseselt huvitatud (näiteks ettevõtja **oma töötajaskonda** kuuluvad isikud, investorid). Avalikustada võib kommunikatsioonivahendid ja -kanalid (nt teabelehed, uudiskirjad, spetsiaalsed veebisaidid, sotsiaalmeedia, näost näkku suhtlemine, töötajate esindajad), mille eesmärk on tagada **poliitika** kättesaadavus ja selle mõju arusaadavus eri sihtrühmadele. Ettevõtja võib ka selgitada, kuidas ta tuvastab ja kõrvaldab levitamise võimalikud takistused, näiteks tõlkimisega asjaomasesse keeltesse või graafiliste kujutiste kasutamisega.
- AR 15. **Diskrimineerimine** tööhõives ja kutsealal toimub siis, kui kedagi koheldakse erinevalt või ebasoodsamalt tunnuste tõttu, mis ei ole seotud tema väärtuse või töökohta nõuetega. Need tunnused on üldiselt määratletud siseriiklikes õigusaktides. Lisaks selles avalikustamisnõudes nimetatud alustele võtab ettevõtja arvesse muid siseriiklike õigusaktidega keelatud diskrimineerimise aluseid.
- AR 16. **Diskrimineerimist** võib esineda mitmesugustes tööga seotud aspektides. Need hõlmavad töö saamise võimalusi, teatavaid kutsealasid, **koolitust** ja kutsenõustamist ning sotsiaalkindlustust. Lisaks võib see esineda seoses töö- ja töölepingutingimustega, nagu töölevõtmine, tasustamine, töö- ja puhkeaeg, tasustatud puhkus, emaduse kaitse, töösuhte kindlus, tööülesanded, töötulemuste hindamine ja edasimineku, koalitusvõimalused, edutamisvõimalused, tööohutus ja -tervishoid, töösuhte lõpetamine. Avalikustamisnõuet täites võib ettevõtja konkreetselt käsitleda neid valdkondi poliitika ja selle aluseks olevate protseduuride avalikustamisel.

AR 17. Ettevõtja võib avalikustada teavet selle kohta, kas ta:

- (a) on kehtestanud poliitika ja protseduurid, millega tagatakse, et töötajate värbamise, töölesuunamise, **koolituse** ja edutamise aluseks on kõikidel tasanditel kvalifikatsioon, oskused ja kogemused, võttes samal ajal arvesse asjaolu, et mõnel inimesel võib olla raskem sellist kvalifikatsiooni, oskusi ja kogemusi omandada kui teistel;
- (b) määrab vastutuse tööalase **võrdse kohtlemise** ja **võrdsete võimaluste** eest tippjuhtkonna tasandil, on töötanud või kavatses välja töötada kogu ettevõtet hõlmava selge poliitika ja protseduurid, et tagada võrdsed tööhõivetavad, ning sidunud või kavatses siduda edutamise soovitud tulemustega vastavas töövaldkonnas;
- (c) koolitab töötajaid diskrimineerimisvastase poliitika ja tavade teemal, pöörates erilist tähelepanu keskastme ja kõrgemale juhtkonnale, et suurendada teadlikkust ja käsitleda strateegiaid süsteemse ja juhusliku diskrimineerimise ärahoidmiseks ja sellega võitlemiseks;
- (d) kohandab füüsilist töökeskkonda, et kaitsta puuetega töötajate, klientide ja muude küllastajate tervist ja tagada nende ohutus;
- (e) hindab, kas tööõnõud on määratletud viisil, mis võiks seada teatavad rühmad süsteemselt ebasoodsamasse olukorda;
- (f) peab töölevõtmise, koolituse ja edutamise üle ajakohastatud arvestust, mis annab läbipaistva ülevaate **töötajate** võimalustest ja nende edutamisest ettevõtja juures;
- (g) on kehtestanud diskrimineerimise tuvastamisel kaebuste ja edasikaebuste lahendamiseks ja töötajatele õiguskaitse tagamiseks (eriti läbirääkimiste ja kollektiivlepingute raames) kaebuste esitamise korra ning on tähelepanelik ametlike struktuuride ja individuaalse kultuuritaustaga seotud asjaolude suhtes, mis võivad takistada töötajaid oma muresid ja kaebusi esitama, ja
- (h) on kehtestanud programmid, mis pakuvad oskuste arendamise võimalusi.

Avalikustamisnõue S1-2 – protsessid oma töötajaskonna ja töötajaskonna esindajatega suhtlemiseks mõjude teemal

AR 18. Kirjeldades, milline funktsioon või ametikoht on sellise kaasamise eest tegevustasandil ja/või lõplikult vastutav, võib ettevõtja avalikustada, kas see on eraldi ametikoht või funktsioon või osa üldisemast funktsioonist ning kas töötajatele on pakutud suutlikkuse suurendamise meetmeid, et toetada neid kaasamisel. Kui ettevõtja ei suuda sellist ametikohta või funktsiooni tuvastada, võib ta teha selle asjaolu teatavaks. Selle avalikustamisnõude täitmisel võib ta viidata ka ESRS 2 avalikustamisnõude GOV-1 „Haldus-, juht- ja järelevalveorganite roll“ kohaselt avalikustatud teabele.

AR 19. Paragrahvi 27 alapunktides b ja c kirjeldatud teabe koostamisel võib kaaluda järgmist illustreerivat materjali:

- (a) näited etappidest, kus kaasamine toimub: i) leevendusviisi kindlaksmääramine ja ii) leevendamise tõhususe hindamine;
- (b) kaasamise liigi puhul võib eristada osalemist, konsultatsiooni ja/või teavitamist;
- (c) kaasamise sagedusega seoses võib esitada teavet selle kohta, kas kaasamine toimub regulaarselt, projekti või äriprotsessi teatavates punktides (näiteks uue saagikoristusperioodi alguses või kui avatakse uus tootmisliin), samuti selle kohta, kas see toimub õiguslike nõuete alusel ja/või vastusena **sidusrühmade** taotlustele ning kas kaasamise tulemustega arvestatakse ettevõtte otsustusprotsessides, ja

- (d) tegevustasandil vastutava ametikoha puhul, kas ettevõtja vajab kaasamiseks teatavate oskustega töötajaid või kas ta pakub kaasamisega tegevatele töötajatele **koolitust** või suutlikkuse suurendamist.
- AR 20. Üleilmsete raamlepingute eesmärk on luua püsiv suhe hargmaise ettevõtte ja üleilmse ametiühingute liidu vahel, et tagada, et ettevõtja järgib samu standardeid igas riigis, kus ta tegutseb.
- AR 21. Ettevõtja võib tuua näiteid käesolevast aruandeperioodist, et näidata, kuidas **oma töötajaskonna** seisukohad on olnud ettevõtja konkreetsete otsuste või tegevuse aluseks.
- AR 22. Kui ettevõtjal on oma töötajaskonna õigustega seotud lepingud riigi, Euroopa või rahvusvaheliste ametiühingute või töönõukogudega, võib selle avalikustada, et näidata, kuidas kokkulepe võimaldab ettevõtjal saada ülevaate nende töötajate vaatenurkadest.
- AR 23. Kui see on võimalik, võib ettevõtja avalikustada näiteid aruandlusperioodist, et näidata, kuidas ettevõtja teatavates otsustes või tegevuses on arvesse võetud tema **oma töötajaskonna** ja **töötajate esindajate** seisukohti.
- AR 24. Selle avalikustamisnõude täitmisel võtab ettevõtja arvesse järgmisi aspekte:
- (a) töötajate kaasamise viis (nt teavitamine, konsulteerimine või osalemine) ja selle sagedus (nt pidev, kvartaalne, kord aastas);
 - (b) kuidas töötajate tagasiside registreeritakse ja integreeritakse otsustetegemisse ning kuidas töötajaid teavitatakse sellest, kuidas nende tagasiside on otsuseid mõjutanud;
 - (c) kas töötajate kaasamisega seotud tegevus toimub organisatsiooni või madalamal, nt **tegevuskoha** või projekti tasandil ning viimasel juhul teave selle kohta, kuidas töötajate kaasamisega seotud tegevusest saadav teavet keskselt koondatakse;
 - (d) kaasamiseks eraldatud vahendid (näiteks rahalised või inimressursid) ja
 - (e) kuidas ettevõtja kaasab oma töötajaskonda ja **töötajate esindajaid** seoses **oma töötajaskonnale** avalduvate mõjudega, mis tuleneb CO₂ **heite** vähendamisest ning keskkonناسäästlikumale ja kliimaneutraalsele tegevusele üleminekust, eelkõige restruktureerimisest, töökohtade kadumisest või loomisest, koolitusest ja täiendusõppest/ümberõppest, soolisest ja sotsiaalsest õiglusest ning tervishoiust ja ohutusest.
- AR 25. Seoses mitmekesisust käsitleva paragrahvi 24 võib ettevõtja avalikustada ka järgmise teabe:
- (a) kuidas ta suhtleb riskirühmade või haavatavas olukorras olevate isikutega (nt kas ta kasutab konkreetseid lähenemisviise ja pöörab erilist tähelepanu võimalikele takistustele);
 - (b) kuidas võetakse arvesse võimalikke takistusi töötajate kaasamisele (nt keele- ja kultuurierinevused, sooline ja võimu tasakaalustamatus, lõhe kogukonnas või rühmas);
 - (c) kuidas antakse töötajaskonnale arusaadavat ja asjakohaste sidekanalite kaudu kättesaadavat teavet;
 - (d) töötajaskonna liikmete võimalikud vastukäivad huvid ja see, kuidas ettevõtja on need lahendanud, ja
 - (e) kuidas püütakse austada kõigi kaasatud sidusrühmade inimõigusi, nt nende õigust eraelu puutumatusse, väljendusvabadusele ning rahumeelse kogunemise ja protestiõigust.

AR 26. Ettevõtja võib esitada ka eelmiste aruandeperioodide teavet **oma töötajaskonna** kaasamise protsesside tõhususe kohta. See kehtib juhul, kui ettevõtja on hinnanud nende protsesside tulemuslikkust või saadud kogemusi jooksva aruandeperioodil. Tulemuslikkuse jälgimiseks kasutatavad protsessid võivad hõlmata sise- või välisauditeid või -kontrolle, mõjuhindanguid, mõõtmisüsteeme, **sidusrühmade** tagasisidet, **kaebuste esitamise mehhanisme**, väliseid tulemushinnanguid ja võrdlusuuringuid.

Avalikustamisnõue S1-3 –protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad oma töötajaskonnal probleeme tõstatada

AR 27. Avalikustamisnõude ESRS S1-3 avalikustamiskriteeriumides sätestatud nõuete täitmisel võib ettevõtja juhinduda ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetest ning OECD hoolekoha suunistest vastutustundliku äritegevuse kohta, mis keskenduvad **heastamisele** ja **kaebuste esitamise mehhanismidele**.

AR 28. Probleemide või vajaduste tõstatamise kanalid hõlmavad **kaebuste esitamise mehhanisme**, vihjeliine, ametiühinguid (kui töötajad kuuluvad ametiühingutesse), tööõukogusid, dialoogiprotsesse või muid vahendeid, mille kaudu **oma töötajaskond** või **töötajate esindajad** võivad teada anda oma muredest seoses **mõjudega** või selgitada vajadusi, millele vastamist nad ettevõtjalt soovivad. Need võivad hõlmata nii ettevõtja otse pakutavaid kanaleid kui ka nende üksuste pakutavaid kanaleid, kus töötavad ettevõtte töötajad, lisaks mis tahes muudele mehhanismidele, mida ettevõtja võib kasutada, et saada ülevaade oma töötajaskonnale avalduvate mõjude juhtimisest, näiteks vastavusauditid. Kui ettevõtja tugineb selle nõude täitmisel üksnes oma **ärisuhete** kaudu saadud teabele selliste kanalite olemasolu kohta, võib ta teha selle asjaolu teatavaks.

AR 29. Kolmandate poolte mehhanismid võivad hõlmata valitsuse, valitsusväliste organisatsioonide, tööstusühenduste ja muude koostööalgatuste pakutavaid mehhanisme. Ettevõtja võib avalikustada, kas need on kättesaadavad kõigile töötajatele (või **töötajate esindajatele** või nende puudumisel üksikisikutele või organisatsioonidele, kes tegutsevad nende nimel või kellel on muul põhjusel vaja olla negatiivsetest **mõjudest** teadlik).

AR 30. Ettevõtja kaalub kõigi oluliste **mõjude** puhul, kas ja kuidas tema töötajatel, keda see võib mõjutada, ja nende **töötajate esindajatel** on juurdepääs kanalitele ettevõtja juures, kus nad töötavad või kellega neil on sõlmitud leping. Asjakohaste kanalite hulka võivad kuuluda vihjeliinid, ametiühingud (kui töötajad kuuluvad ametiühingusse) või tööõukogud või muud **kaebuste esitamise mehhanismid**, mida haldab asjaomane ettevõtja või kolmas isik.

AR 31. Selgitades, kas ja kuidas ettevõtja teab, et tema töötajad on neist kanalitest teadlikud ja usaldavad neid, võib ettevõtja esitada asjakohaseid ja usaldusväärseid andmeid nende kanalite tõhususe kohta asjaomaste isikute seisukohast. Teabeallikate näiteks on uuringud ettevõtja töötajate kohta, kes on selliseid kanaleid kasutanud, ning nende rahulolu selle protsessi ja tulemustega.

AR 32. **Oma töötajaskonna** ja **töötajate esindajate** probleemidest teatamise kanalite tõhususe kirjeldamisel võib ettevõtja juhinduda järgmistest küsimustest, mis põhinevad kohtuväliste **kaebuste esitamise mehhanismide** tõhususe kriteeriumidel, nagu on sätestatud ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetes, eelkõige põhimõttes 31. Allpool esitatud kaalutlusi võib kohaldada üksikute kanalite või mõne kanalite süsteemi suhtes.

- (a) Kas nende kanalite olemasolu on õigustatud, kuna nad vastutavad asjakohaselt oma õiglase käitumise eest ja suurendavad sidusrühmade usaldust?
- (b) Kas kanalid on **sidusrühmadele** teada ja kättesaadavad?

- (c) Kas kanalitel on selged ja teadaolevad protseduurid koos soovitusliku ajakavaga?
- (d) Kas kanalid tagavad **sidusrühmadele** mõistliku juurdepääsu teabeallikatele, nõuannetele ja eksperditeadmistele?
- (e) Kas kanalid pakuvad läbipaistvust, andes piisavalt teavet kaebuse esitajatele ja vajaduse korral vastates avalikele huvidele?
- (f) Kas kanalite kaudu saavutatud tulemused on kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud inimõigustega?
- (g) Kas ettevõtja tuvastab kanalite kaudu saadud teadmised, mis toetavad pidevat õppimist nii kanalite täiustamisel kui ka tulevaste mõjude ärahoidmisel?
- (h) Kas ettevõtja keskendub kaebuste esitajatega peetavale dialoogile kui kokkulepitud lahendusteni jõudmise vahendile, selle asemel, et tulemuse üle ühepoolselt otsustada?

Avalikustamisnõue S1-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega ning lähenemisviisid oma töötajaskonnaga seotud oluliste riskide juhtimiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete tõhusus

- AR 33. Selleks, et mõista negatiivseid **mõjusid** ja seda, kuidas ettevõtte võib sellega **oma töötajaskonna** kaudu seotud olla, ning ka selleks, et määrata kindlaks asjakohased vastumeetmed ja rakendada neid praktikas, võib kuluda aega. Seetõttu võib ettevõtja avalikustada:
- (a) oma üldised ja konkreetset lähenemisviisid oluliste negatiivsete mõjude käsitlemiseks;
 - (b) oma algatused, mille eesmärk on aidata kaasa täiendavatele olulistele positiivsetele mõjudele;
 - (c) teave selle kohta, milliseid edusamme on ettevõtja aruandeperioodil teinud, ja
 - (d) ettevõtja seotud eesmärgid olukorra pidevaks parandamiseks.
- AR 34. Asjakohased meetmed võivad varieeruda sõltuvalt sellest, kas ettevõtja tingib olulisi **mõjusid** või aitab neile kaasa või on ta kaasatud, sest mõjud on otseselt või ärisuhte kaudu seotud tema tegevuse, toodete või teenustega.
- AR 35. Võttes arvesse, et aruandeperioodil esinenud **oma töötajaskonda** mõjutanud olulised negatiivsed **mõjud** võivad olla ka seotud muude üksuste või tegevustega, mis ei ole ettevõtja otsese kontrolli all, võib ettevõtja avalikustada, kas ja kuidas ta püüab kasutada oma mõjujõudu asjaomastes **ärisuhetes** nende mõjude juhtimiseks. See võib hõlmata ärilise **mõjujõu** kasutamist (nt lepinguliste nõuete jõustamine ärisuhetes või stiimulite rakendamine), muid mõjutusvahendeid (nt **koolituse** või töötajate õiguste alase suutlikkuse suurendamise pakkumine üksustele, millega ettevõtjal on ärisuhe) või ühist mõjujõudu teiste osalejatega (nt vastutustundliku värbamise algatused või töötajatele **piisava töötasu** tagamine).
- AR 36. Kui ettevõtja avalikustab oma osaluse tööstusharu või mitut sidusrühma hõlmavas algatuses osana **meetmetest**, mille eesmärk on võidelda oluliste negatiivsete mõjudega, võib ettevõtja avalikustada, kuidas algatuse ja tema enda osalusega kavatakse asjaomaseid mõjusid vähendada. ESRS S1-5 alusel võib ettevõtja avalikustada algatuses seatud asjakohased **eesmärgid** ja nende saavutamisel tehtud edusammud.
- AR 37. Avalikustades, kas ja kuidas ettevõtja võtab **ärisuhte** lõpetamise otsustes arvesse tegelikke ja võimalikke mõjusid **oma töötajaskonnale** ning kas ja kuidas ta püüab käsitleda lepingu lõpetamisest tuleneda võivaid negatiivseid mõjusid, võib ettevõtja lisada näiteid.

- AR 38. **Meetmete** tulemuslikkuse jälgimiseks kasutatavad protsessid võivad hõlmata sise- või välisauditeid või -kontrolle, kohtumenetlusi ja/või seotud kohtuotsuseid, mõjuhinnanguid, mõõtmissüsteeme, sidusrühmade tagasisidet, **kaebuste esitamise mehhanisme**, väliseid tulemushinnanguid ja võrdlusuuringuid.
- AR 39. Tõhususe aruandluse eesmärk on anda ülevaade seostest ettevõtja võetud meetmete ja mõjude tulemusliku juhtimise vahel. Lisateave, mille ettevõtja võib esitada, sisaldab andmeid, mis näitavad tuvastatud **juhtumite** arvu vähenemist.
- AR 40. Algatuste või protsesside kohta, mille esmane eesmärk on saavutada positiivsed mõjud ettevõtja **oma töötajaskonnale**, mis põhineks töötajate vajadustel, ning selliste algatuste või protsesside rakendamisel tehtud edusammude kohta võib ettevõtja avalikustada järgmise teabe:
- (a) kas ja kuidas ettevõtja töötajad ja **töötajate esindajad** osalevad otsuste tegemisel nende programmide või protsesside kavandamise ja rakendamise kohta ja
 - (b) teave nende programmide või protsesside kavandatud või saavutatud positiivsete tulemuste kohta ettevõtja oma töötajaskonna jaoks.
- AR 41. Ettevõtja võib selgitada, kas sellised algatused on kavandatud ka ühe või mitme kestliku arengu eesmärgi saavutamise toetamiseks. Näiteks võib ettevõtja, kes kohustub täitma kestliku arengu eesmärki nr 8 – „toetada kestva, kaasavat ja kestlikku majanduskasvu ning täielikku ja tootlikku tööhõivet ning tagada kõigile inimväärne töö“– teha aktiivselt tööd **sunniviisilise töö** või kohustusliku töö kaotamise nimel või toetada arengumaades tootlikkuse suurendamist tehnoloogilise uuendamise ja kohaliku tööjõu **koolitamise** kaudu, millest võivad kasu saada nii konkreetsed isikud **oma töötajaskonnast**, kellele **meetmed** on suunatud, kui ka kohalikud kogukonnad.
- AR 42. Avalikustades, millised on **meetmete** kavandatud või saavutatud positiivsed tulemused ettevõtja **oma töötajaskonna** jaoks, tuleb eristada tõendeid teatavate tegevuste toimumise kohta (nt et x inimest on läbinud finantskirjaoskuse **koolituse** ja tõendeid asjaomaste inimeste tegelike tulemuste kohta (näiteks, et x inimest on teatanud, et nad suudavad paremini hallata oma palka ja pere elarvet).
- AR 43. Kui ettevõtja on võtnud meetmeid selleks, et leevendada keskkonnahoidlikumale ja kliimaneutraalsemale majandusele üleminekust tulenevaid negatiivseid **mõjusid oma töötajaskonnale** – näiteks **koolitus** ja ümberõpe, tööhõivegarantiid ning tootmise vähendamise või töötajate kollektiivse koondamise korral sellised meetmed nagu töönõustamine, juhendamine, ettevõttesisene töölerakendamine ja ennetähtaegse pensionile jäämise kavad –, avalikustab ettevõtja need meetmed. See hõlmab meetmeid kehtivate õigusaktide järgimiseks. Ettevõtja võib esile tõsta praeguseid ja/või eeldatavaid väliseid suundumusi, mis mõjutavad seda, kas **sõltuvus** muutub **riskideks**. See hõlmab keskkonnasäästlikumale ja kliimaneutraalsele tegevusele üleminekust tuleneda võivate mõjude arvessevõtmist.
- AR 44. Ettevõtja võib **oma töötajaskonnaga** seotud **mõjudest** või **sõltuvustest** tulenevate oluliste **riskide** ja **võimaluste** avalikustamisel kaaluda järgmist:
- (a) riskid, mis on seotud ettevõtja mõjudega oma töötajatele, võivad hõlmata maine- või õigusrisiki, kui leitakse, et ettevõtja töötajate suhtes rakendatakse **sunniviisilist tööd** või **lapstööjõu kasutamist**;
 - (b) riskid, mis on seotud ettevõtja sõltuvusega oma töötajaskonnast, võivad hõlmata äritegevuse häireid, kui märkimisväärne töötajate voolavus või oskuste/**väljaõppe** puudumine ohustab ettevõtja äritegevust, ja

- (c) võimalused, mis on seotud ettevõtja mõjudega oma töötajaskonnale, võivad hõlmata turu diferentseerimist ja suuremat klientide huvi, kui mittepalgatöötajatele on tagatud õiglane **palk** ja tingimused.

AR 45. Selgitades, kas **sõltuvus** muutub **riskideks**, võtab ettevõtja arvesse väliskeskkonna arengut.

AR 46. Oluliste **riskide** ja **võimaluste** juhtimisega seotud **poliitikat**, **meetmeid**, ressursse ja **eesmärke** avalikustades võib ettevõtja juhul, kui riskid ja võimalused tulenevad olulistest **mõjudest**, viidata nende mõjudega seoses oma avalikustatud poliitikale, meetmetele, ressurssidele ja eesmärkidele.

AR 47. Ettevõtja kaalub, mil määral ja kuidas on tema **oma töötajaskonnaga** seotud olulise **riski** juhtimise protsess(id) integreeritud tema olemasoleva(te)sse riskijuhtimisprotsessi(de)sse.

AR 48. Olulise mõju juhtimiseks eraldatud ressurside avalikustamisel võib ettevõtja selgitada, millised ettevõtjasisesed funktsioonid on seotud mõjude juhtimisega ning milliseid meetmeid nad võtavad negatiivsete mõjude käsitlemiseks ja positiivsete mõjude edendamiseks.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamisnõue S1-5 – oluliste mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid

AR 49. Eesmarke käsitleva teabe avalikustamisel vastavalt paragrahvile 44 võib ettevõtja avalikustada:

- (a) soovitud tulemused, mis tuleb saavutada teatava arvu **oma töötajaskonna** liikmete elus;
- (b) **eesmärkide** määratluste ja meetodite stabiilsus, et tagada ajaline võrreldavus, ja/või
- (c) eesmärkide aluseks olevad standardid või kohustused (nt käitumisjuhend, hankepoliitika, ülemaailmsed raamistikud või tööstuskoodeksid).

AR 50. **Riskide** ja **võimalustega** seotud **eesmärgid** võivad olla **mõjudega** seotud eesmärkidega samad või neist erineda. Näiteks eesmärk saavutada **mittepalgatöötajatele piisav töötasu** võib vähendada mõju nendele töötajatele ja sellega seotud äririske seoses nende toodangu kvaliteedi ja usaldusväarsusega.

AR 51. Ettevõtja võib teha vahet ka lühiajalistel, keskmistel ja pikaajalistel **eesmärkidel**, mis hõlmavad **poliitika** raames võetud sama kohustust. Näiteks võib ettevõtjal olla pikaajaline eesmärk vähendada oma kullereid mõjutavate tervise- ja ohutusvaldkondade **juhtumite** arvu 2030. aastaks 80 % võrra ning lühiajaline eesmärk vähendada kullerite **ületunnitööd** 2024. aastaks x % võrra, säilitades samal ajal nende sissetuleku.

AR 52. Kui ettevõtja muudab aruandeperioodil mõnd **eesmärki** või asendab selle, võib ta selleks, et anda taustteavet vastavalt ESRS 2 avalikustamisnõudele BP-2 „Avalikustamine seoses konkreetsete asjaoludega“, muudatust selgitada, viidates olulistele muudatustele **ärimudel**is või üldisematele muudatustele tunnustatud standardis või õigusaktides, millest eesmärk on tuletatud.

Avalikustamismõue S1-6 – ettevõtja palgatöötajate tunnused

AR 53. Avalikustamismõue hõlmab kõiki **palgatöötajaid**, kes töötavad selle kestlikkusaruandega hõlmatud ettevõtja mis tahes üksuse heaks.

AR 54. **Töötajate** jaotus riikide lõikes annab ülevaate tegevuse jaotumisest riikide vahel. Töötajate arv igas riigis on samuti oluline tegur, mis mõjutab paljude töötajate ja töötajate esindajate teavitamise, konsulteerimise ja osalemise õiguste kehtivust, tulenevalt nii liidu tööõigustikust (nt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/38/EÜ⁽¹⁰¹⁾ (Euroopa tööõiguskogude direktiiv) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/14/EÜ⁽¹⁰²⁾ (teavitamise ja konsulteerimise direktiiv)) kui ka riigisisest õigusest (näiteks õigus moodustada tööõiguskogu või töötajate esindatus juhtimisorganite tasandil). Töötajate jaotus soo ja töösuhte liigi alusel annab ülevaate soolisest esindatusest kogu ettevõttes. Lisaks annab töötajate piirkondlik jaotus ülevaate piirkondlikest erinevustest. Piirkonna all võib mõista nii riiki kui ka muud geograafilist asukohta, nt riigis asuvat piirkonda või maailma piirkonda.

AR 55. Ettevõtja avalikustab nõutud teabe järgmistes tabelivormingutes:

Tabel 1.

Vorm töötajate arvu esitamiseks soolise jaotuse järgi

Sugu	Töötajate arv
Mehed	
Naised	
muu	
Ei ole teatatud	
Töötajad kokku	

Mõnes liikmesriigis on isikutel võimalik end seaduslikult registreerida kolmanda (sageli neutraalse) soo esindajana, mis on eespool esitatud tabelis liigitatud kui „muu“. Kui aga ettevõtja avalikustab andmeid **töötajate** kohta riigis, kus see ei ole võimalik, võib ta seda selgitada ja märkida, et kategooria „muu“ ei ole kohaldatav.

Tabel 2.

Vorm töötajate arvu esitamiseks riikides, kus ettevõtjal on vähemalt 50 töötajat, kes esindavad vähemalt 10 % ettevõtja töötajate koguarvust.

Riik	Töötajate arv
Riik A	
Riik B	

⁽¹⁰¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiiv 2009/38/EÜ Euroopa tööõiguskogu asutamise või töötajate teavitamise ja nendega konsulteerimise korra sisseseadmise kohta liikmesriigiuulestes ettevõtetes või kontsernides (ELT L 122, 16.5.2009, lk 28).

⁽¹⁰²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/14/EÜ, millega kehtestatakse töötajate teavitamise ja nõustamise üldraamistik Euroopa Ühenduses. Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni ühisdeklaratsioon töötajate esindamise kohta (EÜT L 80, 23.3.2002, lk 29).

Riik C	
Riik D	

Tabel 3.

Vorm töötajate andmete esitamiseks lepinguliikide kaupa soolise jaotuse alusel (töötajate arvu või täistööaja ekvivalendi järgi) (täis- ja osalise tööajaga töötajate andmete esitamine on vabatahtlik)

[Aruandeperiood]				
NAISED	MEHED	MUUD*	EI OLE AVALIKUS-TATUD	KOKKU
Töötajate arv (töötajate arv / täistööaja ekvivalent)				
Alatiste töötajate arv (töötajate arv / täistööaja ekvivalent)				
Ajutiste töötajate arv (töötajate arv / täistööaja ekvivalent)				
Garanteerimata tööajaga töötajad (töötajate arv / täistööaja ekvivalent)				
Täistööajaga töötajate arv (töötajate arv / täistööaja ekvivalent)				
Osaaajatöötajate arv (töötajate arv / täistööaja ekvivalent)				

* Soo on kindlaks määratud töötajad ise.

Tabel 4.

Vorm töötajate andmete esitamiseks lepinguliikide kaupa piirkondliku jaotuse alusel (töötajate arvu või täistööaja ekvivalendi järgi) (täis- ja osalise tööajaga töötajate andmete esitamine on vabatahtlik)

[Aruandeperiood]		
PIIRKOND A	PIIRKOND B	KOKKU
Töötajate arv (töötajate arv / täistööaja ekvivalent)		
Alatiste töötajate arv (töötajate arv / täistööaja ekvivalent)		
Ajutiste töötajate arv (töötajate arv / täistööaja ekvivalent)		
Garanteerimata tööajaga töötajad (töötajate arv / täistööaja ekvivalent)		
Täistööajaga töötajate arv (töötajate arv / täistööaja ekvivalent)		
Osaaajatöötajate arv (töötajate arv / täistööaja ekvivalent)		

- AR 56. Alaliste, ajutiste, tagamata tööaja, täis- ja osalise tööajaga **töötajate** määratlused on riigiti erinevad. Kui ettevõtjal on töötajaid rohkem kui ühes riigis, kasutab ta riigi tasandi andmete arvutamiseks nende riikide õigusaktides sätestatud määratlusi, kus töötajad asuvad. Seejärel liidetakse riigi tasandi andmed, et arvutada koguarvud, võtmata arvesse erinevusi riikide õiguslikes määratlustes. Garanteerimata tööajaga töötajad on võetud tööle ilma minimaalse või kindla töötundide arvu garantiita. Töötajal võib olla vaja olla tööks kättesaadav vastavalt vajadusele, kuid ettevõtja ei ole lepinguliselt kohustatud pakkuma töötajale minimaalset või kindlat töötundide arvu päevas, nädalas või kuus. Sellesse kategooriasse kuuluvad näiteks juhutöötajad, nulltunnilepingutega töötajad ja valvetöötajad.
- AR 57. **Töötajate** arvu avalikustamine aruandeperioodi lõpu seisuga annab teavet selle ajahetke kohta, võtmata arvesse aruandeperioodi jooksul toimunud kõikumisi. Aruandeperioodi keskmiste näitajate avalikustamisel võetakse arvesse aruandeperioodi jooksul toimunud kõikumisi.
- AR 58. Ainult kvantitatiivsed andmed, nagu ajutiste või osalise tööajaga **töötajate** arv, ei ole tõenäoliselt piisavad. Näiteks võib suur osa ajutistest või osalise tööajaga töötajatest näidata tööhõivekindluse puudumisele, kuid see võib anda märku ka paindlikest töövõimalustest, kui seda pakutakse vabatahtliku valikuna. Seejärel peab ettevõtja avalikustama taustteabe, et aidata **kasutajatel** andmeid tõlgendada. Ettevõtja saab selgitada ajutise töötamise põhjuseid. Näiteks sellisest põhjusest on töötajate värbamine ajutise või hooajalise projekti või sündmuse jaoks. Teine näide on levinud tava pakkuda uutele töötajatele ajutist (näiteks kuuekuulist) lepingut enne alalise tööpakkumise tegemist. Ettevõtja võib selgitada ka garanteerimata tööaja põhjuseid.
- AR 59. Oma töötajate voolavuse arvutamiseks arvutab ettevõtja nende **töötajate** koguarvu, kes lahkuvad vabatahtlikult või töölt vallandamise, pensionile jäämise või surma tõttu. Ettevõtja kasutab seda arvu tööjõu voolavuse määra lugejana, võib määrata selle arvutamiseks kasutatava nimetaja ja kirjeldada arvutusmetoodikat.
- AR 60. Kui üksikasjalikud andmed ei ole kättesaadavad, kasutab ettevõtja töötajate arvu või suhtarvude hinnangut vastavalt ESRS 1-le ning näitab selgelt, kus on kasutatud hinnanguid.

Avalikustamisnõue S1-7 – ettevõtja oma töötajaskonda kuuluvate mittepalgatöötajate tunnused

- AR 61. Avalikustamisnõudega antakse ülevaade ettevõtja lähenemisviisist tööhõivele, samuti ettevõtja tööhõivetavadest tulenevate mõjude ulatusest ja laadist. Sellega esitatakse ka taustteavet, mis aitab mõista muus avalikustatavas teabes esitatud teavet. Avalikustamine hõlmab nii üksikettevõtjaid, kes pakuvad ettevõtjale oma tööjõudu („iseenda tööandjad“), kui ka isikuid, kelle tööjõudu pakuvad ettevõtjad, kelle põhitegevus on „tööhõivetegevus“ (NACE kood N78). Kui kõik ettevõtja heaks tööd tegevad töötajad on **palgatöötajad** ja ettevõtte töötajaskonnas ei ole töötajaid, kes ei ole palgatöötajad, ei ole see avalikustamisnõue ettevõtja jaoks oluline; sellele vaatamata võib ettevõtja selle asjaolu avalikustamisnõude S1-6 alusel teavet avalikustades taustteabena ära märkida, sest see võib olla **kestlikkusaruande kasutajatele** oluline.

- AR 62. Ettevõtja **oma töötajaskonda** kuuluvad näiteks järgmised töövõtjad (iseenda tööandjad): töövõtjad, kelle ettevõtja on palganud tegema tööd, mida muidu teeks palgatöötaja; töövõtjad, kelle ettevõtja on palganud tegema tööd avalikus kohas (nt maanteel või tänaval), ja töövõtjad, kelle ettevõtja on palganud töö tegemiseks / teenuse osutamiseks otse ettevõtja kliendi töökohas. Näiteid isikutest, kes töötavad ettevõtja alluvuses, kuid kelle tööandjaks on tööhõivetegevusega tegelev kolmas pool: inimesed, kes teevad sama tööd mis **palgatöötajad**, nt (haiguse, puhkuse, vanemapuhkuse jne tõttu) ajutiselt töölt eemal viibivate palgatöötajate asendajad; inimesed, kes teevad regulaarset tööd samas **tegevuskohas** kus palgatöötajad, ja isikud, kes lähetatakse ajutiselt teisest ELi liikmesriigist ettevõtja heaks töötama (lähetatud töötajad). Näiteid **väärtusahela töötajatest** (kes ei kuulu ettevõtja oma töötajaskonda ja kellest antakse teada ESRS S2 kohaselt): ettevõtja lepingulise **tarnija** töötajad, kes töötavad tarnija ruumides tarnija töömeetodeid kasutades; väärtusahela järgneva etapi üksuse – mis ostab ettevõtjalt kaupu või teenuseid – töötajad, ja ettevõtjale seadmete tarnija töötajad, kes ettevõtja ühes või mitmes töökohas hooldavad korrapäraselt tarnija seadmeid (näiteks koopiamasinat) vastavalt seadmete tarnija ja ettevõtja vahelisele lepingule.
- AR 63. Kui ettevõtja ei saa esitada täpseid andmeid, kasutab ta ESRS 1 sätetele vastavalt hinnanguid, et avalikustada **oma töötajaskonda** kuuluvate töötajate arv, kes ei ole **palgatöötajad**, ümardatuna lähima kümneni või – kui tema töötajaskonna mittepalgatöötajatest töötajate arv on suurem kui 1 000 – lähima sajani, ning selgitab seda. Lisaks sellele tuleb selgelt määratleda tegelikel andmetel ja hinnangutel põhinev teave.
- AR 64. Ettevõtja **oma töötajaskonda** kuuluvate mittepalgatöötajatest isikute arvu avalikustamine aruandeperioodi lõpu seisuga annab teavet selle ajahetke kohta, võtmata arvesse aruandeperioodi jooksul toimunud kõikumisi. Kui see arv esitatakse kogu aruandeperioodi keskmisena, võetakse arvesse aruandeperioodi jooksul toimunud kõikumisi ning see võib anda **kasutajatele** sisukamat ja asjakohasemat teavet.
- AR 65. Ettevõtja avalikustatud teave annab **kasutajatele** ülevaate sellest, kuidas **mittepalgatöötajate** arv ettevõtja **oma töötajaskonnas** on aruandeperioodil või eelmise aruandeperioodiga võrreldes muutunud (st kas see arv on suurenenud või vähenenud). Ettevõtja võib avalikustada ka kõikumiste põhjused. Näiteks võib mittepalgatöötajate arvu suurenemine aruandeperioodil olla tingitud mõnest hooajalisest sündmusest. Mittepalgatöötajate arvu vähenemine võrreldes eelmise aruandeperioodiga võib aga olla tingitud mõne ajutise projekti lõpuleviimisest. Kui ettevõtja avalikustab kõikumised, selgitab ta ka kriteeriume, mille alusel määratakse kindlaks, millised kõikumised avalikustatakse. Kui mittepalgatöötajate arv ei ole aruandeperioodil või jooksva ja eelmise aruandeperioodi vahelisel ajal märkimisväärselt kõikunud, võib ettevõtja selle asjaolu avalikustada.

Avalikustamisnõue S1-8 – hõlmatus kollektiivläbirääkimistega ja sotsiaaldialoog

Hõlmatus kollektiivläbirääkimistega

- AR 66. Kollektiivlepingutega hõlmatud **töötajate** protsent arvutatakse järgmise valemi abil:

Kollektiivlepingutega hõlmatud töötajate arv

X 100

Töötajate arv

AR 67. Kollektiivlepingutega hõlmatud **töötajad** ettevõtja **oma töötajaskonnas** on isikud, kelle suhtes ettevõtja on kohustatud sellist lepingut kohaldama. See tähendab, et kui ükski tema töötajatest ei ole kollektiivlepinguga hõlmatud, on teatatud protsendimäär null. Oma töötajaskonna hulka kuuluvad töötajat, kes on hõlmatud mitme kollektiivlepinguga, tuleb loendada ainult üks kord.

AR 68. Selle nõude eesmärk ei ole selliste **töötajate** protsendi leidmine, keda esindab töönoukogu või kes kuuluvad ametiühingutesse, mis võib olla erinev. Kollektiivlepingutega hõlmatud töötajate protsent võib olla suurem kui ametiühingutesse kuuluvate töötajate protsent, kui kollektiivlepinguid kohaldatakse nii ametiühingu liikmete kui ka muude töötajate suhtes. Samal ajal võib kollektiivlepingutega hõlmatud töötajate protsent olla ka väiksem kui ametiühingutesse kuuluvate töötajate protsent. Nii võib see olla juhul, kui kollektiivlepingud puuduvad või kui kollektiivlepingud ei hõlma kõiki ametiühingusse kuuluvaid töötajaid.

Sotsiaaldialoog

AR 69. Paragrahvi 63 alapunktis a nõutud teabe arvutamiseks teeb ettevõtja kindlaks, millistes Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) riikides on tal märkimisväärsel arvul töötajaid (st vähemalt 50 töötajat, kes esindavad vähemalt 10 % kõigist töötajatest). Nende riikide puhul teatab ta selle riigi **töötajate** osakaalu, kes töötavad tegevuskohas, kus töötajaid esindavad **töötajate esindajad**. Tegevuskoht on mis tahes koht, kus ettevõtja teostab püsivat majandustegevust, mis hõlmab inimressurse ja kaupu. Tegevuskoha näiteks on tehas, jaemüügiketi filiaal või ettevõtja peakorter. Riikide puhul, kus ettevõtjal on ainult üks tegevuskoht, on teatatud protsent kas 100 % või 0 %.

Töötajate arv, kes töötavad töötajate esindajatega tegevuskohas

X 100

Töötajate arv

AR 70. Selle avalikustamismõõdega nõutav teave esitatakse järgmiselt:

Tabel 1.

Kollektiivlääbirääkimistega hõlmatuse ja sotsiaaldialoogi aruandlusvorm

	Hõlmatuse kollektiivlääbirääkimistega		Sotsiaaldialoog
Hõlmatuse määr	Töötajad – EMP (Riikide puhul, kus on >50 töötajat, kes esindavad >10 % kõigist töötajatest)	Töötajad – EMP-välised (hinnanguliselt piirkondadele, kus on >50 töötajat, kes esindavad >10 % kõigist töötajatest)	Esindatus töökohal (ainult EMP) (riikide puhul, kus on >50 töötajat, kes esindavad >10 % kõigist töötajatest)
0–19 %		Piirkond A	
20–39 %	Riik A	Piirkond B	
40–59 %	Riik B		Riik A
60–79 %			Riik B
80–100 %			

Avalikustamisnõue S1-9 – mitmekesisuse näitajad

AR 71. Valmistades ette avalikustatavat teavet tippjuhtkonna soolise mitmekesisuse kohta, kasutab ettevõtja tippjuhtkonna määratlust, mille kohaselt see hõlmab juhtimistasandeid, mis on üks ja kaks tasandit haldus- ja järelevalveorganitest allpool, v.a juhul, kui see mõiste on juba ettevõtja tegevuse jaoks määratletud ja määratlus erineb eespooltoodust. Kui see on nii, võib ettevõtja kasutada tippjuhtkonna puhul omaenda määratlust ning avalikustada selle asjaolu ja oma määratluse.

Avalikustamisnõue S1-10 – piisav töötasu

AR 72. Madalaim **palk** arvutatakse madalaima töötasukategooria alusel, v.a praktikandid ja õpipoisid. See põhineb põhipalgal ja kindlaksmääratud lisatasudel, mis on tagatud kõigile **palgatöötajatele**. Madalaimat töötasu vaadeldakse eraldi iga riigi puhul, kus ettevõtja tegutseb, v.a EMP-välised riigid, kui asjakohane piisav või miinimumtöötasu on kindlaks määratud riigi tasandist madalamal tasandil.

AR 73. **Piisava töötasu** võrdlusalus, mida kasutatakse madalaima töötasuga

- (a) EMPs: minimaalne töötasu, mis on kehtestatud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2022/2041, ⁽¹⁰³⁾ mis käsitleb piisavat miinimumpalka Euroopa Liidus Kuni direktiivi (EL) 2022/2041 kohaldamiseni ja kui EMP riigis ei ole õigusaktidega või kollektiivlääbirääkimistega kindlaks määratud kohaldatavat minimaalset **töötasu**, kasutab ettevõtja **piisava töötasu** võrdlusalust, mis ei ole madalam kui sarnase sotsiaalmajandusliku staatusega naaberriigi miinimumpalk või madalam mõnest üldtunnustatud rahvusvahelisest normist, nt 60 % riigi mediaanpalgast ja 50 % keskmisest brutopalgast.
- (b) EMP-välistes riikides:
 - i. kehtivate rahvusvahelises, riiklikes või piirkondlikes õigusaktides, ametlikes normides või kollektiivlepingutes kehtestatud palgatase, mis põhineb inimväärse elatusaseme tagamiseks vajaliku palgatase hinnangul;
 - ii. kui pole kättesaadav ükski alapunktis i nimetatud vahenditest, siis õigusaktidega või **kollektiivlääbirääkimistega** kehtestatud mis tahes riiklik või piirkondlik minimaalne töötasu, või
 - iii. kui ükski alapunktides i või ii nimetatud vahenditest ei ole kättesaadav, siis mis tahes võrdlusalus, mis vastab kestliku kaubanduse algatuses (IDH) sätestatud kriteeriumidele (*Roadmap on Living Wages - A Platform to Secure Living Wages in Supply Chains* („Äraelamist võimaldava töötasu tegevuskava – platvorm äraelamist võimaldava töötasu tagamiseks tarneahelates“), sh kohaldatavad võrdlusalused, mis on kooskõlas Ankeri meetodikaga või mida pakub *Wage Indicator Foundation* või *Fair Wage Network*, tingimusel et töötingimuste kehtestamisel on tagatud kollektiivlääbirääkimiste ülimuslikkus.

AR 74. Direktiivis (EL) 2022/2041 piisava miinimumpalga kohta Euroopa Liidus viidatakse nii rahvusvahelisel tasandil üldiselt kasutatavatele soovituslikele võrdlusväärtustele, nagu 60 % brutomediaanpalgast ja 50 % keskmisest brutopalgast, kui ka riiklikul tasandil kasutatavatele soovituslikele võrdlusväärtustele. Andmed võrdlusväärtuste kohta – 60 % riigi keskmisest brutopalgast või 50 % riigi keskmisest brutopalgast – on kättesaadavad Euroopa tööjõu-uuringust.

⁽¹⁰³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2041, mis käsitleb piisavat miinimumpalka Euroopa Liidus (ELT L 275, 25.10.2022, lk 33).

Avalikustamisnõue S1-11 – sotsiaalkaitse

AR 75. **Sotsiaalkaitse** hõlmab kõiki meetmeid, mis tagavad juurdepääsu tervishoiuteenustele ja sissetulekutoetusele keeruliste elusündmuste korral, nagu töökoha kaotamine, haigus ja arstiabi vajadus, lapse sünnitamine ja kasvatamine või pensionile jäämine ja pensioni vajadus.

Avalikustamisnõue S1-12 – puuetega inimesed

AR 76. Paragrahvis 77 nõutava teabe avalikustamisel **puuetega inimeste** kohta esitab ettevõtja kogu taustteabe, mis on vajalik ülevaate saamiseks andmetest ja nende koostamisest (metoodika). Näiteks teave puuetega inimeste erinevate õiguslike määratluste mõjude kohta eri riikides, kus ettevõtja tegutseb.

Avalikustamisnõue S1-13 – koolituse ja oskuste arendamise mõõdikud

AR 77. Korraline arenguevestlus on määratletud kui töötajale ja tema ülemusele teadaolevatel kriteeriumidel põhinev hindamine, mis toimub töötaja teadmisel vähemalt kord aastas. Arenguevestlus võib hõlmata hinnangut **töötaja** otseselt ülemuselt ning lähematelt ja kaugematelt kolleegidelt. Arenguevestlusele võib olla kaasatud ka personaliosakond. Paragrahvi 83 alapunktis a nõutud teabe avalikustamiseks kasutab ettevõtja nimetajas avalikustamisnõudes ESRS S1-6 esitatud töötajate arvu näitajaid, et arvutada:

- (a) arenguevestluste arv/osakaal töötaja kohta ja
- (b) arenguevestluste arv osakaaluna juhtkonna poolt kokku lepitud arenguevestlustest.

AR 78. Paragrahvi 83 alapunkti b kohaselt nõutava keskmise avalikustamiseks teeb ettevõtja järgmise arvutuse: **töötajatele** pakutud ja nende poolt läbitud koolitustundide koguarv sookategooria kohta jagatuna töötajate koguarvuga sookategooria kohta. Koolituse keskmise kogunäitaja ja soopõhise keskmise näitaja puhul kasutatakse töötajate koguarvu ja soopõhiste koguarvude näitajaid, mis on esitatud avalikustamisnõudes ESRS S1-6.

AR 79. **Töötajate** kategooriad on töötajate jaotus tasandite (nt kõrgem juhtkond, keskastme juhid) või funktsioonide (nt tehniline, halduslik, tootmine) kaupa. Sellekohane teave pärineb ettevõtja enda personalisüsteemist. Töötajate liigitamisel määrab ettevõtja kindlaks mõistlikud ja sisulised töötajate kategooriad, mis võimaldavad teabe **kasutajatel** mõista eri kategooriate tulemuslikkusnäitajaid. Ettevõtja võib kohaldada juhtivtöötajate ja tegevjuhtkonda mittekuuluvate töötajate kategooriaid.

Avalikustamisnõue S1-14 – tervishoiu ja ohutusega seotud mõõdikud

AR 80. Seoses paragrahvi 88 alapunktiga a avalikustatakse selliste töötajate protsentuaalne osakaal ettevõtja **oma töötajaskonnast**, kes on hõlmatud ettevõtja tervishoiu- ja ohutusjuhtimissüsteemiga, pigem töötajate arvu kui täistööaja ekvivalendi alusel.

AR 81. Kui ettevõtja tervishoiu- ja ohutusjuhtimissüsteemi või selle teatavate osade suhtes on korraldatud siseaudit või välissertifitseerimine, võib ettevõtja seoses paragrahvi 90 märkida selle asjaolu või sellise auditi või sertifitseerimise puudumise ning vajaduse korral selliste auditite/sertifitseerimiste aluseks olevad standardid.

AR 82. Surmajuhtumite avalikustamisel võib eristada **tööga seotud vigastustest** ja **tööga seotud tervisehäiretest** tingitud surmajuhtumeid.

Suunised mõiste „tööga seotud“ kohta

AR 83. **Tööga seotud vigastused** ja **tööga seotud tervisehäired** tulenevad kokkupuutest ohtudega tööl. Sellest olenemata võib esineda muud liiki **juhtumeid**, mis ei ole seotud töö endaga. Näiteks kui kohaldatavates siseriiklikes õigusaktides ei ole sätestatud teisiti, ei loeta üldjuhul tööga seotud juhtumiteks järgmisi juhtumeid:

- (a) töötajat tabab tööl südameatakk, mis ei ole tööga seotud;
- (b) töötaja saab autoga tööle või töölt koju sõites autoõnnetuses vigastada (kui sõiduki juhtimine ei ole töö osa ja transporti ei ole korraldanud ettevõtja) ja
- (c) epileptikust töötajat tabab tööl haigushoog, mis ei ole tööga seotud.

AR 84. Mis puutub tööreisidesse, siis on töötaja reisimise ajal tekkinud vigastused ja tervisehäired seotud tööga, kui vigastuse või haigestumise ajal töötaja tegeles tööandja huvides tegevusega. Selliste tegevuste hulka kuuluvad näiteks sõitmine kliendi juurde ja sealt tagasi, tööülesannete täitmine ja tööloona korraldamine või sellel osalemine äri tegemise või äriasjade arutamise eesmärgil (tööandja korraldusel). Kui ettevõtja vastutab töötajate tööle- ja koju sõidu eest, loetakse tööesõidul toimunud **juhtumid** tööga seotud juhtumiteks. Sellegipoolest võib eraldi teatada juhtumitest, mis tekivad reisimise ajal väljaspool ettevõtja vastutusala (st tavapärane tööle- ja töölt koju sõit), tingimusel, et ettevõtjal on sellised andmed kogu ettevõtja ulatuses kättesaadavad.

AR 85. Kodukontoris töötamisel tekkivad vigastused ja tervisehäired on seotud tööga, kui vigastus või tervisehäired tekivad ajal, kui töötaja teeb kodus tööd ning vigastus või terviseprobleem on otseselt seotud töö tegemisega, mitte üldise kodukeskkonnaga.

AR 86. Psüühikahäire loetakse tööga seotud tervisehäireks, kui asjaomane isik on sellest vabatahtlikult teatanud ja seda toetab asjakohase **koolituse** ja kogemustega litsentseeritud tervishoiutöötaja arvamus, milles väidetakse, et haigus on tööga seotud.

AR 87. Tervisehäireid, mis tulenevad näiteks suitsetamisest, uimastite ja alkoholi kuritarvitamisest, vähesest kehalisest aktiivsusest, ebatervislikust toitumisest ja tööga mitteseotud psühhosotsiaalsetest teguritest, ei peeta tööga seotuteks.

AR 88. Kutsehaigusi ei käsitata **tööga seotud vigastustena**, vaid **tööga seotud tervisehäirete** all.

Suunised tööga seotud vigastuste määra arvutamiseks

AR 89. Tööga seotud vigastuste määra arvutamisel jagab ettevõtja juhtumite arvu **oma töötajaskonna** töötatud tundide koguarvuga ja korrutab selle arvuga 1 000 000. Seega väljendavad need määrad vastavate juhtumite arvu ühe miljoni töötatud tunni kohta. Määr, mis põhineb 1 000 000 töötunnil, näitab tööga seotud vigastuste arvu 500 täistööajaga töötaja kohta ühe aasta jooksul. Võrreldavuse huvides tuleb 1 000 000 töötunnil põhinevat määra kasutada ka vähem kui 500 töötajaga ettevõtjate puhul.

AR 90. Kui ettevõtja ei saa töötundide arvu otseselt arvutada, võib ta seda hinnata tavapäraste või standardsete töötundide alusel, võttes arvesse õigust tasustatud puhkusele (nt tasustatud puhkus, tasustatud haiguspuhkus, riigipühad), ning selgitada seda oma avalikustatavas teabes

AR 91. Ettevõtja võtab tööga seotud vigastuste arvu ja määra arvutamisel arvesse tööga seotud vigastuste tagajärjel toimunud surmajuhtumeid.

Suunised registreeritavate tööga seotud tervisehäirete kohta

AR 92. Tööga seotud tervisehäired võivad hõlmata akuutseid, korduvaid ja kroonilisi terviseprobleeme, mida põhjustavad või süvendavad töötingimused või -tavad. Nende hulka kuuluvad luu- ja lihaskonna vaevused, naha- ja hingamisteede haigused, pahaloomulised vähkkasvajad, füüsilistest mõjuritest põhjustatud haigused (nt mürist põhjustatud kuulmislangus, vibratsioonist põhjustatud haigused) ja psüühikahäired (nt ärevus, traumajärgne stressihäire). Avalikustamismõnede täitmiseks avalikustab ettevõtja vähemalt need juhtumid, mis on loetletud ILO kutsehaiguste loetelus.

AR 93. Standardi kontekstis kuuluvad tööga seotud luu- ja lihaskonna vaevused tööga seotud tervisehäirete (mitte vigastuste) alla.

AR 94. Paragrahvi 88 alapunktis d avalikustatavad juhtumid on seotud tööga seotud tervisehäirete juhtumitega, millest ettevõtjale on teatatud või mille ettevõtja on tuvastanud tervisekontrolli käigus aruandeperioodil. Ettevõtjat võidakse teavitada tööga seotud tervisehäiretest kannatanute, hüvitusasutuste või tervishoiutöötajate teatistega. Avalikustamine võib hõlmata tööga seotud tervisehäireid, mis avastati aruandeperioodil endistel töötajatel.

Suunised kaotatud päevade arvu kohta

AR 95. Ettevõtja arvestab kaotatud päevade arvu hulka äraoleku esimese täispäeva ja viimase päeva. Arvutuses võetakse arvesse kalendripäevi, nii et kaotatud päevade hulka loetakse päevad, mil asjaomane isik ei pidanud töötama (nt nädalavahetused, riigipühad).

Avalikustamismõnede S1-15 – töö- ja eraelu tasakaalu

AR 96. Perepuhkus hõlmab emapuhkust, isapuhkust, vanemapuhkust ja hooldaja puhkust, mis on ette nähtud siseriikliku õiguse või kollektiivlepingute alusel. Standardi kohaldamisel on need mõisted määratletud järgmiselt:

- (a) emapuhkus (mida nimetatakse ka rasedus- ja sünnituspuhkuseks) – puhkus töötavatele naistele vahetult enne ja pärast sünnitust (või mõnes riigis lapsendamise) ajal;
- (b) isapuhkus – isale või – kui liikmesriigi õiguses seda tunnustatakse ja selles õiguses tunnustatud määral – võrdväärsele teisele vanemale lapse sünni korral (või lapsendamise ajal) lapse eest hoolitsemiseks ette nähtud puhkus;
- (c) vanemapuhkus – lapsevanemate puhkus töölt tulenevalt lapse sünnist või lapsendamisest, et hoolitseda lapse eest, nagu iga liikmesriik on määratlenud;
- (d) hooldaja puhkus – töötajate puhkus, et pakkuda isiklikku hooldust või tuge sugulasele või samas leibkonnas elavale isikule, kes vajab olulist hooldust või tuge tõsise meditsiinilise põhjuse tõttu kooskõlas iga liikmesriigi määratlusega.

AR 97. Mis puudutab paragrahvi 93 alapunkti a, siis õigust perepuhkust saada on töötajal, kes on hõlmatud määruste, organisatsiooni poliitika, kokkulepete, lepingute või kollektiivlepingutega, mis sisaldavad perekonnaga seotud puhkuseõigusi ja kes on teatanud oma õigusest ettevõttele või ettevõtjale või ettevõtja on nende õigusest teadlik.

Avalikustamisnõue S1-16 – tasustamise mõõdikud (palgalõhe ja kogutasu)

Palgalõhe

AR 98. Paragrahvi 97 alapunkti a kohaselt nõutava teabe koostamisel naiste ja meeste **palga** erinevuse (palgalõhe) kohta kasutab ettevõtja järgmist metoodikat:

- (a) hõlmab kõigi **palgatöötajate** brutotunnitasusid ja
- (b) kohaldab palgalõhe arvutamiseks järgmist valemit:

$$\frac{(\text{Keskmine meestöötajate brutotunnitasu} - \text{keskmine naistöötajate brutotunnitasu})}{\text{Keskmine meestöötajate brutotunnitasu}} \times 100$$

AR 99. Paragrahvi 97 alapunktis a nõutava teabe avalikustamisel esitab ettevõtja kogu taustteabe, mis on vajalik ülevaate saamiseks andmetest ja nende koostamisest (metoodika). Võib esitada teabe selle kohta, kuidas soolist palgalõhet mõjutavad objektiivsed tegureid, nagu töö liik ja töökohariik.

AR 100. Ettevõtja palgalõhe näitaja esitatakse jooksva aruandeperioodi kohta ja, kui seda on kajastatud eelmistes kestlikkusaruannetes, kahe varasema aruandeperioodi kohta.

Üldine töötasu suhtarv

AR 101. Paragrahvi 97 alapunkti b kohaselt nõutava teabe avalikustamisel ettevõtja:

- (a) võtab arvesse kõik **palgatöötajad**;
- (b) kaalub sõltuvalt ettevõtja tasustamispoliitikast kõiki järgmisi aspekte:
 - i. põhipalk, mis on tagatud, lühiajalise ja muutumatu rahalise hüvitise summa;
 - ii. rahalised hüvitised, mis on põhipalga ja rahaliste toetuste, preemiate, komisjonitasude, rahalise kasumiosaluse ja muude muutuvate rahaliste väljamaksete summa;
 - iii. mitterahalised hüvitised, nagu autod, eratervisekindlustus, elukindlustus, healuprogrammid, ja
 - iv. otsene töötasu, mis on rahaliste ja mitterahaliste hüvitiste ja iga-aastaste pikaajaliste stiimulite (näiteks aktsioptsioonid, piiratud õigustega aktsiad või osakud, tulemuspõhised aktsiad või osakud, nn fantoomaktsiad, aktsia väärtuse suurendamise õigused ja pikaajalised rahalised preemiad) õiglase väärtuse summa;
- (c) kohaldab **aastase kogutöötasu** suhtarvu arvutamisel järgmist valemit:

$$\frac{\text{Ettevõtja kõige suurema töötasuga isiku aastane kogutöötasu}}{\text{Mediaantasu saava töötaja aastane kogutöötasu (v.a kõige suurema töötasuga isik)}}$$

AR 102. Ettevõtja võib taustteavet täiendada selgitusega, mis aitab mõista andmeid ja seda, kuidas need on koostatud (metoodika). Kvantitatiivsed andmed, näiteks **aastase kogutöötasu** määr, ei pruugi üksi olla piisavad, et mõista palgaerinevusi ja selle põhjustajaid, Palgamäärasid võivad mõjutada näiteks ettevõtja suurus (nt tulud, **töötajate** arv), sektor, personalistrateegia (nt tuginemine allhangetele või osalise tööajaga töötajatele, kõrge automatiseerituse tase) või valuuta volatiilsus.

Avalikustamismõue S1-17 –juhtumid, kaebused ning inimõiguste rikkumisega seotud tõsised mõjud

AR 103. Lisaks paragrahvides 103 ja 104 nõutud teabele võib ettevõtja avalikustada **juhtumite** ja/või kaebuste ja võetud meetmete seisuga seoses järgmisega teabe:

- (a) juhtumid, mille ettevõtja on läbi vaadanud;
- (b) rakendamisel olevad heastamiskavad;
- (c) rakendatud heastamiskavad, mille tulemused vaadatakse läbi tavapärase organisatsioonisisese arendusprotsessi käigus, ja
- (d) juhtumid, mille suhtes enam meetmeid ei võeta.

AR 104. Kui ettevõtja kogub kohaldamismõudes AR 103 kirjeldatud teavet, võtab ta arvesse järgmist:

- (a) **juhtumi** suhtes ei võeta enam meetmeid, kui see on lahendatud, juhtum on lõpetatud või ettevõtja ei nõua edasisi meetmeid. Juhtum, mille puhul ei ole vaja edasisi meetmeid võtta, võib hõlmata näiteks juhte, kui avaldus on tagasi võetud või mille puhul juhtumini viinud asjaolusid enam ei eksisteeri;
- (b) parandusmeetmed on suunatud väidetavale ahistajale ja väidetavale ohvrile. Ohvrile suunatud parandusmeede võib hõlmata pakkumist tasuda tema nõustamisseansside kulud, palgaliste puhkepäevade pakkumist, haiguspäevade/puhkepäevade ennistamise pakkumist, kui ohver on kandnud **ahistamise** tõttu kulusid (nt pidanud kasutama haigus- või puhkepäevi), ja
- (c) ahistaja suhtes võetavad parandusmeetmed võivad hõlmata ahistajale verbaalse ja/või kirjaliku hoiatuse tegemist, ahistamisvastase nõustamise kohustuslikuks tegemist või ahistaja saatmist asjakohasele seminarile, ahistamisalast teadlikkuse tõstmist ja ennetavat **koolitust**. Üks võimalus võib olla ka töösuhte peatamine ilma **palgata**. Kui ahistaja suhtes on varem võetud distsiplinaarmedeid, kuid ahistamine ei lõpe, võivad osutada vajalikuks rangemad distsiplinaarmedeid.

AR 105. Tõsised inimõigustega seotud **juhtumid** hõlmavad kohtuasju, ametlike kaebusi ettevõtja või kolmandate isikute kaebuste esitamise mehhanismide kaudu või tõsiseid süüdistusi avalikes teadetes või meedias, kui need on seotud ettevõtja **oma töötajaskonnaga**, ning ettevõtja ei ole juhtumite toimumise fakti vaidlustanud, samuti mis tahes muid tõsiseid mõjusid, millest ettevõtja on teadlik.

AR 106. Lisaks eespool paragrahvis 104 nõutud teabele võib ettevõtja avalikustada selliste tõsiste inimõigustega seotud **juhtumite** arvu, mille puhul ettevõtja mängis rolli **õiguskaitsevahendite** tagamisel isikutele, keda sellised juhtumid on aruandeperioodil mõjutanud.

Liide A.1.

ESRS 2 kohase avalikustamise kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS S1 „Oma töötajaskond“ lahutamatu osa. See toetab ESRS 2s sätestatud avalikustamisnõuete kohaldamist ja sel on sama tähtsus nagu standardi muudel osadel. Selles on esitatud mittetäielik loetelu teguritest, mida ettevõtja peab arvesse võtma ESRS 2 avalikustamisnõuete SBM-2 ja SBM-3 täitmisel. Käesolevas liites ei ole esitatud allpool mainitud terminite määratlusi. Kõik määratletud terminid on esitatud II lisas „Lühendid ja terminite sõnastik“.

Sotsiaalsed ja inimõigustega seotud aspektid	Mittetäielik loetelu teguritest, mida tuleb olulisuse hindamisel arvesse võtta
Tööhõivekindlus	% ajutiste lepingutega töötajatest, mittepalgatöötajate ja palgatöötajate suhtarv, sotsiaalkaitse
Tööaeg	Osalise tööajaga või nulltunnilepingutega töötajate protsent, töötajate rahulolu tööajaga
Piisav töötasu	Piisava töötasu, õiglase töötasu ja minimaalse töötasu ELi, riiklikud või kohalikud õiguslikud määratlused
Sotsiaaldialoog, töönõukogude olemasolu ning töötajate teavitamis-, konsulteerimis- ja osalemisõigus	Töökoha, piiriülese ja juhtimisorganite tasandi esindatuse ulatus ametiühingute ja/või töönõukogude kaudu
Ühinemisvabadus / kollektiivlääbirääkimised, sh kollektiivlepingutega hõlmatud töötajate määr	Kollektiivlepingutega hõlmatud oma töötajaskonna protsent, töökatkestused
Töö ja eraelu tasakaal	Perepuhkus, paindlik tööaeg, juurdepääs lapsehoiule
Tervishoid ja ohutus	Hõlmatud tervishoiu- ja ohutussüsteemiga, surmajuhutumite määr, mittesurmavad õnnetused, tööga seotud tervisehäired, kaotatud tööpäevad
Sooline võrdõiguslikkus ja võrdne palk võrdväärse töö eest	Naiste osakaal tippjuhtkonnas ja töötajaskonnas, meeste ja naiste palgalõhe
Koolitus ja oskuste arendamine	Koolituse maht ja jaotus, töötajate protsent, kellega toimuvad regulaarsed arenguveestlused
Puuetega inimeste tööhõive ja kaasamine	Puuetega inimeste protsent töötajatest ja ligipääsetavusmeetmed
Meetmed vägivalda ja ahistamise vastu töökohal	Vägivalda ja ahistamise esinemine
Mitmekeesus	Naiste ja/või etniliste rühmade või vähemuste esindatus ettevõtja oma töötajaskonnas Oma töötajaskonna vanuseline jaotus Puuetega inimeste protsent oma töötajaskonnas.
Lapstööjõu kasutamine	Lapstööjõu kasutamise riskiga tegevuste liik ja geograafilised piirkonnad
Sunniviisiline töö	Sunniviisilise riskiga tegevuste liik ja geograafilised piirkonnad

Liide A.2.

ESRS S1-1 „Oma töötajaskonnaga seotud poliitika“ kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS S1 „Oma töötajaskond“ lahutamatu osa ja sel on sama tähtsus nagu standardi muudel osadel. See toetab avalikustamisnõude ESRS S1–1 kohaldamist sotsiaal- ja inimõigustega seotud aspektides, tuues näiteid avalikustamise kohta.

Sotsiaalsed ja inimõigustega seotud aspektid	Poliitika näited:
Tööhõivekindlus	Koondamistest hoidumise poliitika, ajutiste lepingute pikendamise piirangud, tööandjapoolne sotsiaalkaitse tagamine juhul, kui riiklikud meetmed on puudulikud
Tööaeg	Piirangud ületunnitööle, pikkadele vahetustele ja tööpäeva tükeldamisele ning öö- ja nädalavahetusetööle, mõistlikud töögraafikud
Piisav töötasu	Poliitika, millega tagatakse piisav töötasu kogu töötajaskonnale
Sotsiaaldialog, tööõukogude olemasolu ning töötajate teavitamis-, konsulteerimis- ja osalemisõigus	Poliitika, millega ergutatakse sotsiaalse dialoogi institutsioone, edendatakse töötajate esindajate korrapärast teavitamist ja nendega konsulteerimist ning konsulteerimist enne lõplike otsuste vastuvõtmist tööhõivega seotud küsimustes
Ühinemisvabadus / kollektiivlääbirääkimised, sh kollektiivlepingutega hõlmatud töötajate määr	Sekkumisest hoidumine ametiühingute moodustamisel ja liikmete värbamisel (sh takistamata ametiühingute juurdepääsu ettevõttesse), heas usus peetavad läbirääkimised, töötajate esindajatele piisava aja ja tingimuste võimaldamine nende kohustuste täitmiseks, töötajate esindajate kaitse vallandamise eest, ametiühinguliikmete ja töötajate esindajate diskrimineerimise vältimine
Töö ja eraelu tasakaal	Perepuhkuse, paindliku tööaja ja päevahoiuvõimaluste võimaldamine kõigile töötajatele
Tervishoid ja ohutus	Kogu ettevõtja oma töötajaskonna hõlmatus tervishoiu- ja ohutussüsteemiga
Sooline võrdõiguslikkus ja võrdväärne tasu võrdväärse töö eest	Poliitika seoses soolise võrdõiguslikkusega ja võrdse tasuga võrdväärse töö eest
Koolitus ja oskuste arendamine	Töötajate oskuste ja karjäärivõimaluste parandamise poliitika
Puuetega inimeste tööhõive ja kaasamine	Puuetega inimestele töökohtade ligipääsetavuse tagamise poliitika
Meetmed vägivalda ja ahistamise vastu töökohal	Nulltolerantsi poliitika vägivalda ja ahistamise suhtes töökohal
Mitmekesisus	Kaasamispoliitika (st etniline mitmekesisus või vähemusrühmad) ja positiivsed meetmed.
Lapstööjõu kasutamine	Poliitika, millega tehakse kindlaks lapstööjõu kasutamise koht, tehakse kindlaks, kus toimub noorte töötajate kokkupuude ohtliku tööga, ning välditakse kokkupuuteohtu
Sunniviisiline töö	Poliitika sunniviisilise töö asukoha kindlakstegemiseks ja sunniviisilise töö ohu vähendamiseks

Liide A.3.

ESRS S1-4 „Meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega oma töötajaskonnale ning lähenemisviisid oma töötajaskonnaga seotud oluliste riskide juhtimiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete tõhusus“ kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS S1 „Oma töötajaskond“ lahutamatu osa ja sel on sama tähtsus nagu standardi muudel osadel. See toetab avalikustamislõuete ESRS S1-4 kohaldamist sotsiaal- ja inimõigustega seotud aspektides, tuues avalikustamise kohta näiteid:

Sotsiaalsed ja inimõigustega seotud aspektid	Näited:
Tööhõivekindlus	Ajutise töölepinguga töötajatele tähtajatute töölepingute pakkumine, sotsiaalkaitsekavade rakendamine juhul, kui riiklikud meetmed on puudulikud
Tööaeg	Vahetustega töö rotatsioon, töögraafiku koostamine etteteatamisega, ülemäärase ületunnitöö vähendamine
Piisav töötasu	Läbirääkimised õiglase palga üle kollektiivlepingute sõlmimisel, kontrollimine, kas tööhõiveametid maksavad õiglast töötasu.
Sotsiaaldialoog, töönõukogude olemasolu ning töötajate teavitamis-, konsulteerimis- ja osalemisõigus	Sotsiaaldialoogis käsitletavate kestlikkusaspektide laiendamine, koosolekute arvu suurendamine, töönõukogude ressursside suurendamine
Ühinemisvabadus / kollektiivläbirääkimised, sh kollektiivlepingutega hõlmatud töötajate määr	Kollektiivläbirääkimistel käsitletavate kestlikkusaspektide laiendamine, töötajate esindajate ressursside suurendamine.
Töö ja eraelu tasakaal	Perepuhkuse saamise õiguse ja paindliku töötaja laiendamine, suurendades päevahoiuteenuste pakkumist.
Tervishoid ja ohutus	Tervise- ja ohutusosalase koolituse suurendamine, investeerimine ohutumatesse seadmetesse
Sooline võrdõiguslikkus ja võrdne tasu võrdväärse töö eest	Naiste sihipärane värbamine ja edutamine, palgalõhe vähendamine kollektiivlepingute läbirääkimiste kaudu
Koolitus ja oskuste arendamine	Oskuste auditid, koolitus oskuste nappuse kõrvaldamiseks
Puuetega inimeste tööhõive ja kaasamine	Ligipääsetavusmeetmete suurendamine
Meetmed vägivalda ja ahistamise vastu töökohal	Kaebuste esitamise mehhanismide parandamine, vägivalda ja ahistamise vastaste sanktsioonide karmistamine, ennetuskoolituse pakkumine juhtkonnale
Mitmekeesisus	Mitmekeesisuse ja kaasamise alane koolitus (sh etnilise kuuluvusega seotud kaalutlused), alaesindatud rühmade sihipärane värbamine
Lapstööjõu kasutamine	Vanuse kontrollimise meetmed, partnerlus organisatsioonidega lapstööjõu kasutamise lõpetamiseks, meetmed lapstööjõu kasutamise halvimate vormide vastu võitlemiseks
Sunniviisiline töö	Meetmed, millega tagatakse vabatahtlik nõusolek töötamiseks ilma ähvardava karistusega, arusaadavas keeles lepingud, vabadus lõpetada töösuhe ilma karistusega, distsiplinaarmedet ei tohiks teha tööst kohustust, vabatahtlik nõusolek ületunnitööks, liikumisvabadus (sh vabadus töökohast väljuda), võõrtöötajate õiglane kohtlemine, järelevalve tööhõiveametite üle.

Liide A.4.

ESRS S1-5 „Oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid“ kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS S1 „Oma töötajaskond“ lahutamatu osa ja sel on sama tähtsus nagu standardi muudel osadel. See toetab avalikustamisnõude ESRS S1-5 kohaldamist sotsiaal- ja inimõigustega seotud aspektides, tuues avalikustamise kohta näiteid:

Sotsiaalsed ja inimõigustega seotud aspektid	Eesmärkide näited:
Tööhõivekindlus	Töölepingutega (eelkõige tähtajatute töölepingutega) ja sotsiaalkaitsega töötajate osakaalu suurendamine
Tööaeg	Paindliku tööaja korraldusega töötajate osakaalu suurendamine
Piisav töötasu	Piisava töötasu tagamine kogu töötajaskonnale
Sotsiaaldialoog, töönõukogude olemasolu ning töötajate teavitamis-, konsulteerimis- ja osalemisõigus	Sotsiaaldialoogi laiendamine rohkematele tegevuskohtadele ja/või riikidele
Ühinemisvabadus / kollektiivlääbirääkimised, sh kollektiivlepingutega hõlmatud töötajate määr	Kollektiivlääbirääkimistega hõlmatud töötajate osakaalu suurendamine töötajaskonnas, läbirääkimiste pidamine kollektiivlepingute üle kestlikkusaspektides
Töö ja eraelu tasakaal	Töö ja eraelu tasakaalu meetmete laiendamine suuremale osakaalule töötajaskonnast
Tervishoid ja ohutus	Vigastuste määra ja vigastuste tõttu kaotatud tööaja vähendamine
Sooline võrdõiguslikkus ja võrdne tasu võrdväärse töö eest	Naiste osakaalu suurendamine töötajaskonnas ja tippjuhtkonnas, meeste ja naiste palgalõhe vähendamine
Koolitus ja oskuste arendamine	Koolitusi läbinud töötajate osakaalu suurendamine, oskuste arengu korrapärane läbivaatamine
Puuetega inimeste tööhõive ja kaasamine	Puuetega inimeste osakaalu suurendamine töötajaskonnas
Meetmed vägivalda ja ahistamise vastu töökohal	Meetmete laiendamine kõigile töökohtadele
Mitmekesisus	Alaesindatud rühmade osakaalu suurendamine töötajaskonnas ja tippjuhtkonnas
Lapstööjõu kasutamine	Meetmete laiendamine, et suuremal protsendil tegevustest vältida noorte kokkupuudet ohtliku tööga
Sunniviisiline töö	Sunniviisilise töö vältimise meetmete laiendamine suuremale tegevuste arvule

ESRS S2

TÖÖTAJAD VÄÄRTUSAHELAS

Sisukord

Eesmärk

Seosed teiste ESRSidega

Avalikustamisnõuded

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Strateegia

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad
- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- Avalikustamisnõue S2-1 – väärtusahela töötajatega seotud poliitika
- Avalikustamisnõue S2-2 – protsessid väärtusahela töötajate kaasamiseks seoses mõjudega
- Avalikustamisnõue S2-3 – protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad väärtusahela töötajatel probleeme tõstatada
- Avalikustamisnõue S2-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega väärtusahela töötajatele, lähenemisviisid väärtusahela töötajatega seotud oluliste riskide valitsemiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete tõhusus

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue S2-5 – oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid

A liide. Kohaldamisnõuded

- Eesmärk

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Strateegia

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-2 –sidusrühmade huvid ja seisukohad
- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- Avalikustamisnõue S2-1 – väärtusahela töötajatega seotud poliitika
- Avalikustamisnõue S2-2 – protsessid väärtusahela töötajate kaasamiseks seoses mõjudega
- Avalikustamisnõue S2-3 – protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad väärtusahela töötajatel probleeme tõstatada
- Avalikustamisnõue S2-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega, lähenemisviisid väärtusahela töötajatega seotud oluliste riskide juhtimiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete ja lähenemisviiside tõhusus

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue S2-5 – oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid

Eesmärk

1. Standardi eesmärk on määrata kindlaks avalikustamissoodused, mis võimaldavad **kestlikkusaruande kasutajatel** saada ülevaade olulistest **mõjudest väärtusahela töötajatele**, mis on seotud ettevõtja enda tegevuse ja väärtusahelaga, sh tema toodete või teenuste ning ärisuhete kaudu, ning nende seotud olulistest riskidest ja võimalustest, sh:
 - (a) kuidas ettevõtja mõjutab oma väärtusahela töötajaid, võttes arvesse olulisi positiivseid ja negatiivseid tegelikke ja võimalikke mõjusid;
 - (b) võetud **meetmed** tegelike või võimalike negatiivsete mõjude vältimiseks, leevendamiseks või heastamiseks ning riskide ja võimaluste käsitlemiseks ja nende meetmete tulemused;
 - (c) ettevõtja oluliste riskide ja võimaluste laad, liik ja ulatus, sh riskid ja võimalused, mis on seotud tema mõjudega väärtusahela töötajatele ja **sõltuvusega** neist, ning kuidas ettevõtja neid riske ja võimalusi juhib, ja
 - (d) oluliste riskide ja võimaluste **finantsmõju** ettevõtjale lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis, sh mõju, mis tuleneb ettevõtja mõjust väärtusahela töötajatele ja sõltuvusega neist.
2. Selle eesmärgi saavutamiseks nõutakse käesolevas standardis selgitust üldise lähenemisviisi kohta, mida ettevõtja kasutab selleks, et teha kindlaks ja hallata olulist tegelikke ja võimalikke **mõjusid väärtusahela töötajatele** seoses järgmisega:
 - (a) töötingimused (näiteks tööhõivekindlus, tööaeg, **piisav töötasu**, **sotsiaaldialoog**, ühinemisvabadus, sh töönõukogude olemasolu, **kollektiivlääbirääkimised**, **töö ja eraelu tasakaal** ning tervishoid ja ohutus);
 - (b) **võrdne kohtlemine** ja **võrdsed võimalused** kõigile (näiteks sooline võrdõiguslikkus ja võrdne palk võrdväärse töö eest, **koolitus** ja **oskuste arendamine**, **puuetega inimeste** tööhõive ja kaasamine, meetmed vägivalda ja **ahistamise** vastu töökohal ning mitmekesisus);
 - (c) muud tööga seotud õigused (näiteks **lapstööjõu kasutamine**, **sunniviisiline töö**, piisav eluase, vesi ja kanalisatsioon ning eraelu puutumatus).
3. Standardis nõutakse ka selgitust selle kohta, kuidas sellised mõjud ja ettevõtja **sõltuvused** oma **väärtusahela töötajatest** võivad tekitada ettevõtjale olulisi riske või võimalusi. Näiteks võivad negatiivsed mõjud väärtusahela töötajatele häirida ettevõtja tegevust (kuna kliendid keelduvad tema tooteid ostmast või riigiasutused konfiskeerivad tema kaubad) ja kahjustada tema mainet. Seevastu töötajate õiguste austamine ja aktiivsed toetusprogrammid (näiteks finantskirjaoskuse algatuste kaudu) võivad luua ärivõimalusi, nagu usaldusväärsem pakkumine või tulevase tarbijabaasi laiendamine.
4. Standard hõlmab kõiki ettevõtja **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappide töötajaid, keda ettevõtja mõjutab või võib oluliselt mõjutada; see hõlmab nii ettevõtja enda tegevusega kui ka väärtusahelaga seotud mõjusid, sh ettevõtja toodete, teenuste või ärisuhete kaudu. See hõlmab kõiki töötajaid, kes ei kuulu ettevõtja **oma töötajaskonda** (oma töötajaskond hõlmab **palgatöötajaid**, üksikuid töövõtjaid, st iseenda tööandjaid, ja töötajaid, kelle tööjõudu pakuvad peamiselt tööhõivetegevustega tegelevad kolmandatest isikutest ettevõtjad. Oma töötajaskond on hõlmatud ESRS S1ga „Oma töötajaskond“. Näiteid käesoleva standardi kohaldamisala kohta vt kohaldamisnõudes AR 3.

Seosed teiste ESRSidega

5. Standardit kohaldatakse juhul, kui olulised **mõjud väärtusahela töötajatele** ja/või nendega seotud olulised **riskid ja võimalused** on kindlaks tehtud ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“ kohase **olulisuse** hindamise protsessi käigus.
6. Standardit tuleb lugeda koos ESRS 1 „Peamised nõuded“ ja ESRS 2ga, samuti ESRS S1, ESRS S3 „Mõjutatud kogukonnad“ ja ESRS S4ga „Tarbijad ja lõppkasutajad“.
7. Standardikohane aruandlus peab olema järjepidev, sidus ja vajaduse korral selgelt seotud ESRS S1 kohase aruandlusega ettevõtja **oma töötajaskonna** kohta, et tagada tõhus aruandlus.

Avalikustamisnõuded

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

8. Selle osa nõudeid tuleks lugeda koos ESRS 2 strateegiat (SBM) käsitlevates paragrahvides nõutud avalikustamisega. Selle tulemusena avalikustatav teave esitatakse koos ESRS 2s nõutud avalikustatava teabega, v.a avalikustamisnõue SBM-3 „Olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga“, mille kohta on ettevõtjal võimalus esitada avalikustatav teave koos teemapõhise avalikustatava teabega.

Strateegia

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad

9. Täites ESRS 2 avalikustamisnõude SBM-2 paragrahvi 43 nõudeid, avalikustab ettevõtja, kuidas ta võib oluliselt mõjutada oma **väärtusahela töötajate** huve, seisukohti ja õigusi, sh nende inimõiguste austamist, ja kuidas neid huve, seisukohti ja õiguseid võetakse arvesse ettevõtja strateegias ja ärimudelis. Väärtusahela töötajad on üks peamine mõjutatud **sidusrühm**.

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

10. Täites ESRS 2 avalikustamisnõude SBM-3 paragrahvi 48 nõudeid, avalikustab ettevõtja järgmise teabe:
 - (a) kas ja kuidas tegelikud ja võimalikud mõjud tema **väärtusahela töötajatele**, nagu on määratletud ESRS 2 avalikustamisnõudes IRO-1 „Oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus“, i) pärinevad ettevõtja strateegiast ja ärimudelitest või on nendega seotud ning ii) on aluseks ettevõtja strateegia ja ärimudeli kohandamisele ja toetavad seda, ja
 - (b) seos tema **väärtusahela** töötajatega seotud mõjudest ja **sõltuvustest** tulenevate oluliste riskide ja võimaluste ning ettevõtja strateegia ja ärimudeli vahel.
11. ESRS 2 avalikustamisnõude SBM-3 paragrahvi 48 nõudeid täites avalikustab ettevõtja, kas ESRS 2 kohases avalikustamises on arvesse võetud kõiki **väärtusahela töötajaid**, keda ettevõtja võib tõenäoliselt oluliselt mõjutada; see hõlmab nii ettevõtja enda tegevusega kui ka väärtusahelaga seotud mõjusid, sh ettevõtja toodete, teenuste või ärisuhete kaudu. Lisaks avalikustab ettevõtja järgmise teabe:
 - (a) lühikirjeldus väärtusahela töötajate liikidest, keda ettevõtja võib oluliselt mõjutada; see hõlmab nii ettevõtja enda tegevuse kui ka väärtusahelaga seotud mõjusid, sh ettevõtja toodete, teenuste ning ärisuhete kaudu, ning täpsustada, kas need on:
 - i. töötajad, kes töötavad ettevõtja **tegevuskohas**, kuid ei kuulu ettevõtja **oma töötajaskonna** hulka (oma töötajaskond on hõlmatud ESRS S1ga), st kes ei ole iseenda tööandjad või isikud, kelle tööjõudu pakuvad kolmandast isikust ettevõtjad, kelle põhitegevust tähistatakse mõistega „tööhõivetegevus“;

- ii. töötajad, kes töötavad ettevõtja väärtusahela eelneva etapi üksuste heaks (nt need, kes tegelevad metallide või mineraalide kaevandamisega või saagikoristusega, rafineerimise, tootmise või muude töötlemisviisidega);
 - iii. töötajad, kes töötavad väärtusahela järgneva etapi üksuste heaks (nt logistika- või turustusteenuste pakkujate, frantsiisivõtjate ja jaemüüjatega seotud töötajad);
 - iv. töötajad, kes töötavad aruandva ettevõtjaga seotud ühissettevõttes või eriotstarbelises majandusüksuses;
 - v. töötajad, kes kas oma tunnuste või konkreetse olukorra tõttu on eriti haavatavad negatiivsete mõjude suhtes, nagu ametiühinguliikmed, võõrtöötajad, kodutöötajad, naised või noored (võivad kuuluda ka elmistesse kategooriatesse);
- (b) mis tahes geograafilised piirkonnad (riigi või muul tasandil) või kaubad, mille puhul ettevõtja väärtusahelas esineb märkimisväärne oht, et kasutatakse **lapstööjõudu** või **sunniviisilist** või kohustuslikku **tööd** ⁽¹⁰⁴⁾.
- (c) oluliste negatiivsete mõjude korral, kas see on i) laialt levinud või süsteemne kontekstis, kus ettevõtja tegutseb või tal on hanke- või muud **ärisuhted** (nt **lapstööjõu kasutamine** või **sunniviisiline töö** teatavates riikides või piirkondades, eelkõige kaupade **tarneahelates**) või ii) seotud üksikute **juhtumitega** (nt tööstusõnnetus või naftareostus) või konkreetsete ärisuhetega. See hõlmab selliste mõjude arvessevõtmist, mida võib avaldada **väärtusahela töötajatele** üleminek keskkonnasäästlikumale ja kliimanetraalsele tegevusele. Võimalikud mõjud hõlmab innovatsiooni ja restruktureerimisega seotud mõjusid, kaevanduste sulgemist, kestlikule majandusele üleminekuks vajalike mineraalide ulatuslikumat kaevandamist ja päikesepaneelide tootmist;
- (d) oluliste positiivsete mõjude korral selliste tegevuste lühikirjeldus, millel on positiivsed mõjud (nt ajakohastatud ostutavad, tarneahela töötajate suutlikkuse suurendamine), sh töötajatele võimaluste pakkumine nt töökohtade loomise ja oskuste täiendamisega õiglase ülemineku kontekstis, ning väärtusahela töötajate liigid, kes on või võivad olla positiivselt mõjutatud; ettevõtja võib ka avalikustada, kas positiivsed mõjud avalduvad konkreetsetes riikides või piirkondades; ja
- (e) ettevõtja mis tahes olulised riskid ja võimalused, mis tulenevad mõjudest väärtusahela töötajatele või **sõltuvustest** nendest.
12. Kirjeldades ESRS 2 avalikustamismääruse IRO-1 sätestatud **olulisuse** hindamise alusel **väärtusahela töötajate** peamisi liike, kes on või võivad olla negatiivselt mõjutatud, avalikustab ettevõtja, kas ja kuidas ta on jõudnud arvamuseni, et konkreetsete tunnustega või konkreetsetes tingimustes töötavad või konkreetset tegevust teostavad töötajad võivad olla suuremas ohus.
13. Ettevõtja avalikustab, millised olulised **riskid** ja **võimalused** (kui neid on), mis tulenevad **mõjudest väärtusahela töötajatele** ja **sõltuvustest** nendest, avaldavad mõju pigem väärtusahela töötajate konkreetsetele rühmadele (nt teatavatele vanuserühmadele, teatava tehase või riigi töötajatele) kui kõigile väärtusahela töötajatele.

⁽¹⁰⁴⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavatest näitajatest, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajatena nr 12 ja 13 („Tegevused ja tarnijad, mille/kelle puhul esineb märkimisväärne lapstööjõu kasutamise oht“ ja „Tegevused ja tarnijad, mille/kelle puhul esineb märkimisväärne sunniviisilise või kohustusliku töö oht“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

Avalikustamisnõue S2-1 – väärtusahela töötajatega seotud poliitika

14. Ettevõtja kirjeldab oma poliitikat, mis on vastu võetud väärtusahela töötajatele avalduvate oluliste mõjude ning nendega seotud oluliste riskide ja võimaluste juhtimiseks.
15. Selle avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, mil määral on ettevõtjal olemas **poliitika**, mis käsitleb konkreetselt **väärtusahela töötajatele** avalduvate oluliste **mõjude** kindlakstegemist, hindamist, juhtimist ja/või **heastamist**, samuti poliitika, mis hõlmab väärtusahela töötajatega seotud olulisi **riske** või **võimalusi**.
16. Paragrahvis 14 nõutav avalikustatav teave sisaldab teavet ettevõtja poliitika kohta, mida on rakendatud ettevõtja **väärtusahela töötajatega** seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste juhtimiseks kooskõlas ESRS 2 avalikustamisnõudega MDR-P „Oluliste kestlikkusaspektide haldamiseks vastu võetud poliitika“. Lisaks täpsustab ettevõtja, kas selline poliitika hõlmab **väärtusahela töötajate** konkreetseid rühmi või kõiki väärtusahela töötajaid.
17. Ettevõtja kirjeldab oma inimõiguste **poliitikas** võetud kohustusi ⁽¹⁰⁵⁾, mis on seotud tema **väärtusahela töötajatega**, sh protsesse ja mehhanisme, mille abil jälgitakse, kas on järgitud ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtteid, ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsiooni ning OECD suuniseid hargmaistele ettevõtetele ⁽¹⁰⁶⁾. Avalikustamisel keskendub ettevõtja olulistele küsimustele ja oma üldisele lähenemisviisile seoses järgmisega:
 - (a) töötajate inimõiguste, sh tööõiguste austamine;
 - (b) väärtusahela töötajate kaasamine ja
 - (c) meetmed inimõigustele avalduvate mõjude heastamiseks ja/või nende võimaldamiseks.
18. Samuti märgib ettevõtja, kas tema **väärtusahela töötajatega** seotud poliitika käsitleb sõnaselgelt inimkaubandust ⁽¹⁰⁷⁾, **sunniviisilist tööd** või kohustuslikku tööd ja **lapstööjõu kasutamist**. Samuti märgib ta, kas ettevõtjal on **tarnija** tegevusjuhend ⁽¹⁰⁸⁾.

⁽¹⁰⁵⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 9 („Inimõigusi käsitleva poliitika puudumine“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽¹⁰⁶⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 11 („Puuduvad menetlused ja vastavuskontrollimehhanismid, mis võimaldaksid jälgida vastavust ÜRO üleilmse kokkuleppe põhimõtetele ja OECD hargmaistele ettevõtetele“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽¹⁰⁷⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 11 („Inimkaubandust tõkestavate menetluste ja meetmete puudumine“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽¹⁰⁸⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 4 („Tarnija tegevusjuhendi puudumine“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

19. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas on tema **väärtusahela töötajatega** seotud poliitika kooskõlas nende jaoks oluliste rahvusvaheliselt tunnustatud standarditega, sh ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetega ⁽¹⁰⁹⁾. Ettevõtja avalikustab ka selle, mil määral on tema väärtusahela eelnevates ja järgnevates etappides teatatud ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete, ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsiooni või OECD hargmaiste ettevõtete suuniste mittejärgimise juhtudest, mis on seotud väärtusahela töötajatega, ning kui see on asjakohane, siis selliste juhtumite laadi ⁽¹¹⁰⁾.

Avalikustamisnõue S2-2 – protsessid väärtusahela töötajate kaasamiseks seoses mõjudega

20. **Ettevõtja avalikustab üldised protsessid väärtusahela töötajate ja nende esindajatega suhtlemiseks neile avalduvate tegelike ja võimalike oluliste mõjude teemal.**
21. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, kas ja kuidas ettevõtja suhtleb oma **väärtusahela töötajatega** ja nende seaduslike esindajatega või **usaldusväärsete vahendajatega** hoolsuskohustuse protsessi raames tegelike ja võimalike oluliste positiivsete ja/või negatiivsete mõjude teemal, mis neid mõjutavad või võivad tõenäoliselt mõjutada, ning kas ja kuidas võetakse ettevõtja otsustusprotsessides arvesse väärtusahela töötajate seisukohti.
22. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas **väärtusahela töötajate** vaatenurk on aluseks tema otsustele või tegevustele, mille eesmärk on hallata tegelikke ja võimalikke mõjusid väärtusahela töötajatele. See hõlmab vajaduse korral selgitust järgmise kohta:
- kas suheldakse väärtusahela töötajate või nende **seaduslike esindajatega** otse või **usaldusväärsete vahendajate** kaudu, kellel on ülevaade nende olukorrast;
 - etapid, kus selline suhtlemine toimub, suhtlemise liik ja sagedus;
 - funktsioon ja kõige kõrgem ametikoht ettevõtjas, kes vastutab tegevustasandil sellise suhtlemise tagamise eest ning selle eest, et tulemusi võetaks arvesse ettevõtja lähenemisviisi kujundamisel;
 - vajaduse korral üleilmsed raamlepingud või kokkulepped, mis ettevõtjal on üleilmsete ametiühingute liitudega ja mis on seotud väärtusahela töötajate inimõiguste austamisega, sh nende kollektiivse läbirääkimisõigusega, ning selgitus selle kohta, kuidas kokkulepe võimaldab ettevõtjal saada ülevaade nende töötajate väljavaadetest, kui see on asjakohane; ja
 - vajaduse korral teave selle kohta, kuidas ettevõtja hindab väärtusahela töötajatega suhtlemise tulemuslikkust, sh mis tahes asjakohased kokkulepped või nende tulemused.

⁽¹⁰⁹⁾ See teave toetab võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada määruse (EL) 2020/1816 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud näitajaga „Võrdlusportfelli riskipositsioon ettevõtete suhtes, kellel puuduvad hoolsuskohustuse põhimõtted küsimustes, mida käsitletakse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni põhikonventsioonides 1–8“ II lisa punktides 1 ja 2.

⁽¹¹⁰⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 10 seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega ja võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada määruse (EL) 2020/1816 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud näitajaga „Võrdlusaluse komponentide arv, mille puhul on sotsiaalalaseid rikkumisi (absoluutarv ja suhtarv, st jagatuna kõikide võrdlusaluse komponentidega), nagu on osutatud rahvusvahelistes lepingutes ja konventsioonides, ÜRO põhimõtetes ja, kui see on asjakohane, siseriiklikes õigusaktides“ ja „Võrdlusportfelli riskipositsioon ettevõtete suhtes, kellel puuduvad hoolsuskohustuse põhimõtted küsimustes, mida käsitletakse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni põhikonventsioonides 1–8“ II lisa jaos 1 ja 2.

23. Vajaduse korral avalikustab ettevõtja meetmed, mida ta on võtnud eesmärgiga saada ülevaade selliste töötajate vaatenurgast, kes võivad olla mõjude suhtes eriti haavatavad ja/või tõrjutud (nt naised, võõrtöötajad, puuetega töötajad).
24. Kui ettevõtja ei saa eespool nõutud teavet avalikustada, sest tal puudub üldine protsess väärtusahela töötajatega suhtlemiseks, avalikustab ta selle asjaolu. Ettevõtja võib teatada ajakava, mille jooksul ta kavatseb sellise protsessi kehtestada.

Avalikustamisnõue S2-3 – protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad väärtusahela töötajatel probleeme tõstatada

25. Ettevõtja kirjeldab protsesse, mis ta on kehtestanud selleks, et tagada negatiivsete mõjude heastamine väärtusahela töötajatele, kellega ettevõtja on seotud, või teha koostööd selliste mõjude heastamiseks, ning kanaleid, mida väärtusahela töötajatel on võimalik kasutada probleemide tõstatamiseks ja nende lahendamiseks.
26. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade ametlikest vahenditest, mille abil **väärtusahela töötajad** saavad oma muredest ja vajadustest otse ettevõtjale teada anda ja/või mille kaudu ettevõtja toetab selliste kanalite (nt **kaebuste esitamise mehhanismide**) kättesaadavust väärtusahela töötajate töökohal, ning sellest, kuidas toimub koos asjaomaste töötajatega järelkontroll seoses tõstatatud küsimustega, ja nende kanalite tõhususest.
27. Ettevõtja kirjeldab järgmist:
 - (a) üldine lähenemisviis ja protsessid **õiguskaitsevahendite** tagamiseks või neile kaasaaitamiseks, kui ta on kindlaks teinud, et on tinginud olulisi negatiivseid mõjusid **väärtusahela töötajatele** või sellele kaasa aidanud, sh teave selle kohta, kas ja kuidas ettevõtja hindab, kas pakutud õiguskaitsevahend on tõhus;
 - (b) kõik konkreetsed kanalid, mida ettevõtja pakub oma väärtusahela töötajatele, et nad saaksid esitada oma mured või vajadused lahendamiseks otse ettevõtjale, sh teave selle kohta, kas need on loonud ettevõtja ise ja/või on need kolmandate poolte mehhanismid;
 - (c) protsessid, mille kaudu ettevõtja toetab selliste kanalite kättesaadavust väärtusahela töötajate töökohas või nõuab seda, ja
 - (d) kuidas ettevõtja jälgib tõstatatud ja käsitletud küsimusi ning kuidas ta tagab kanalite tõhususe, sh kavandatud **kasutajateks** olevate **sidusrühmade** kaasamise kaudu.
28. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas ta hindab, et **väärtusahela töötajad** on nendest struktuuridest või protsessidest teadlikud ja usaldavad neid selleks, et tõstatada oma muresid või vajadusi ning neid käsitleda. Lisaks avalikustab ettevõtja, kas ta on kehtestanud poliitika, mis käsitleb neid struktuure ja protsesse kasutatavate isikute esindajate kaitset kättemaksu eest. Kui selline teave on avaldatud ESRS G1-1 kohaselt, võib ettevõtja sellele teabele viidata.
29. Kui ettevõtja ei saa eespool nõutud teavet avalikustada, sest ta ei ole võtnud kasutusele kanalit probleemide tõstatamiseks ja/või ei toeta sellise kanali kättesaadavust **väärtusahela töötajate** töökohal, avalikustab ta selle asjaolu. Ettevõtja võib teatada ajakava, mille jooksul ta kavatseb sellise kanali või sellised protsessid luua.

Avalikustamisnõue S2-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega väärtusahela töötajatele, lähenemisviisid väärtusahela töötajatega seotud oluliste riskide juhtimiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete tõhusus

30. Ettevõtja avalikustab meetmed, mida ta võtab väärtusahela töötajatele avalduvate oluliste mõjude korral ning väärtusahela töötajatega seotud oluliste riskide juhtimiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning teabe nende meetmete tõhususe kohta.

31. Avalikustamismõudel on kaks eesmärki. Esiteks võimaldab see saada ülevaate meetmetest ja algatustest, mille abil ettevõtja püüab teha järgmist:

- (a) ennetada, leevendada ja **heastada** negatiivsete oluliste **mõjude** avaldumist **väärtusahela töötajatele** ja/või
- (b) saavutada olulised positiivsed mõjud väärtusahela töötajatele.

Teiseks võimaldab see anda ülevaate viisidest, kuidas ettevõtja tegeleb oluliste **riskidega** ja kasutab **väärtusahela töötajatega** seotud olulisi **võimalusi**.

Ettevõtja esitab kokkuvõtliku kirjelduse tegevuskavadest ja ressurssidest, mille abil ta haldab oma olulisi mõjusid, riske ja võimalusi, mis on seotud **väärtusahela töötajatega**, vastavalt ESRS 2 avalikustamismõudele MDR-A „Oluliste kestlikkusaspektidega seotud meetmed ja ressursid“.

32. Seoses oluliste **mõjudega** kirjeldab ettevõtja järgmist:

- (a) võetud, kavandatud või käimasolevad **meetmed** eesmärgiga ära hoida või leevendada **väärtusahela töötajatele** avalduvaid olulisi negatiivseid mõjusid;
- (b) kas ja kuidas on ettevõtja võtnud meetmeid, et pakkuda või võimaldada heastamist seoses tegelike oluliste mõjudega;
- (c) kõik täiendavad **meetmed** või algatused, mis on kehtestatud peamise eesmärgiga tingida positiivseid mõjusid väärtusahela töötajatele, ja
- (d) kuidas ettevõtja jälgib ja hindab nende **meetmete** ja algatuste tõhusust väärtusahela töötajate jaoks tulemuste saavutamisel.

33. Seoses paragrahviga 30 kirjeldab ettevõtja järgmist:

- (a) protsessid, mille abil ta teeb kindlaks, milliseid meetmeid on vaja võtta ja mis on asjakohased selleks, et reageerida **väärtusahela töötajatele** avalduvatele konkreetsetele tegelikele või võimalikele negatiivsetele mõjudele;
- (b) meetmete võtmine seoses konkreetsete oluliste negatiivsete mõjudega väärtusahela töötajatele, sh mis tahes meetmed, mis on seotud tema enda ostu- või muude sisetavade, samuti suutlikkuse suurendamine või muud väärtusahela üksustega suhtlemise vormid või koostöövormid tööstusharu kolleegide või muude asjaomaste pooltega, ja
- (c) kuidas ettevõtja tagab, et oluliste negatiivsete mõjude korral on **õiguskaitsevahendite** pakkumise või võimaldamise protsessid kättesaadavad ning rakendamisel ja tulemuste saavutamisel tõhusad.

34. Seoses oluliste riskide ja võimalustega kirjeldab ettevõtja järgmist:

- (a) milliseid meetmeid kavandatakse või mis on käimas eesmärgiga leevendada ettevõtja jaoks olulisi riske, mis tulenevad tema mõjudest ja **sõltuvustest** seoses **väärtusahela töötajatega**, ning kuidas ta jälgib tõhusust praktikas, ja
- (b) milliseid meetmeid kavandatakse või mis on käimas, et kasutada ettevõtja olulisi võimalusi seoses väärtusahela töötajatega.

35. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas ta tagab, et tema enda tavad, sh, kui see on asjakohane, tema hanke-, müügi- ja andmekasutusega seotud tavad ei põhjusta olulisi negatiivseid mõjusid töötajatele ega aita sellele kaasa. See võib hõlmata teavet selle kohta, millist lähenemisviisi kasutatakse, kui tekib pingeid oluliste negatiivsete mõjude ärahoidmise või leevendamise ja muude äritegevuse avalduvate survete vahel.

36. Samuti avalikustab ettevõtja, kas on teatatud tema **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappidega seotud tõsistest inimõigustega seotud probleemidest ja **juhtumitest**, ning vajaduse korral avalikustab need ⁽¹¹⁾.
37. Paragrahvi 32 alapunkti c kohaselt nõutava teabe avalikustamisel võtab ettevõtja juhul, kui ta hindab meetme tõhusust eesmärgi seadmise teel, arvesse ESRS 2e (Vt ESRS 2 avalikustamiskoodeksi MDR-T „Poliitika ja **meetmete** tõhususe jälgimine **eesmärkide** kaudu“).
38. Ettevõtja avalikustab oma oluliste mõjude juhtimiseks eraldatud ressursid koos teabega, mis võimaldab kasutajatel saada ülevaate sellest, kuidas olulisi mõjusid juhitakse.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamiskoodeksi S2-5 – oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid

39. Ettevõtja avalikustab ajaliselt piiritletud ja tulemustele suunatud eesmärgid, mis tal võivad olla seoses järgmisega:
 - (a) **väärtusahela** töötajatele avalduvate negatiivsete mõjude vähendamine ja/või
 - (b) **väärtusahela** töötajatele avalduvate positiivsete mõjude edendamine ja/või
 - (c) **väärtusahela** töötajatega seotud oluliste riskide ja võimaluste juhtimine.
40. Avalikustamiskoodeksi eesmärk on anda ülevaade sellest, mil määral ettevõtja kasutab ajaliselt piiritletud ja tulemuspõhiseid **eesmärke**, et juhtida ja mõõta oma edusamme **väärtusahela** töötajatele avalduvate oluliste negatiivsete mõjude käsitlemisel ja/või positiivsete mõjude suurendamisel ja/või oma väärtusahela töötajatega seotud oluliste riskide ja võimaluste juhtimisel.
41. **Väärtusahela töötajatega** seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste valitsemise **eesmärkide** kokkuvõtlik kirjeldus sisaldab ESRS 2 avalikustamiskoodeksi MDR-T määratletud teabenõudeid.
42. Ettevõtja avalikustab **eesmärkide** seadmise protsessi, sh teabe selle kohta, kas ja kuidas ettevõtja suhtles otse väärtusahela töötajate, nende seaduslike esindajate või **usaldusväärsete vahendajatega**, kellel on ülevaade nende olukorrast, järgmistel etappidel:
 - (a) selliseid eesmärke seades;
 - (b) mõõtes ettevõtja tulemuslikkust nende eesmärkide saavutamisel ja
 - (c) tehes kindlaks saadud õppetunnid või ettevõtja tegevusest tulenevad edusammud.

⁽¹¹⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 14 („Tuvastatud tõsiste inimõigustealaste probleemide ja vahejuhtumite arv“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega.

A liide.

Kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS S2 „Töötajad väärtusahelas“ lahutamatu osa. See toetab käesolevas standardis sätestatud avalikustamismisnõuete kohaldamist ja sel on sama tähtsus nagu ESRS S2 muudel osadel.

Eesmärk

- AR 1. Lisaks paragrahvis 2 loetletud aspektidele võib ettevõtja kaaluda ka teabe avalikustamist muude aspektide kohta, mis on seotud oluliste mõjudega lühema aja jooksul, nt algatused seoses **väärtusahela töötajate** tervishoiu ja ohutusega pandeemia ajal.
- AR 2. Paragrahvis 2 esitatud ülevaade sotsiaalsetest ja inimõigustega seotud aspektidest ei tähenda, et käesoleva standardi igas avalikustamismisnõudes tuleks kõiki neid aspekte käsitleda. Pigem on need mõeldud loeteluna aspektidest, mida ettevõtja peab kaaluma **olulisuse** hindamisel (ESRS 1 3. peatükk „Kahene olulisus kestlikkusteabe avalikustamise alusena“ ja ESRS 2 avalikustamismisnõue IRO-1) seoses **väärtusahela töötajatega** ja vajaduse korral avalikustama standardi kohaldamisalasse kuuluvad olulised mõjud, riskid või võimalused.
- AR 3. Standardi kohaldamisalasse kuuluvad nt järgmised töötajad:
- (a) allhanke korras ettevõtja töökohas teenuseid osutavad töötajad (nt kolmandast isikust toitlustus- või turvatöötajad);
 - (b) ettevõtja lepingulise **tarnija** töötajad, kes töötavad tarnija ruumides tarnija töömeetodeid kasutades;
 - (c) väärtusahela järgneva etapi üksuse – mis ostab ettevõtjalt kaupu või teenuseid – töötajad,
 - (d) ettevõtjale seadmete tarnija töötajad, kes mõnes ettevõtja kontrollitud töökohas hooldavad korrapäraselt tarnija seadmeid (nt koopiamasinat) vastavalt seadmete tarnija ja ettevõtja vahelisele lepingule, ja
 - (e) **tarneahelas** kaugemal asuvad töötajad, kes kaevandavad toorainet, mis seejärel töödeldakse ettevõtja toodete koostisosadeks.

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Strateegia

ESRS 2ga seotud avalikustamismisnõue SBM-2 –sidusrühmade huvid ja seisukohad

- AR 4. Vastavalt ESRS 2 avalikustamismisnõudele SBM-2 peab ettevõtja andma teavet selle kohta, kas ja kuidas ta võtab arvesse rolli, mida tema strateegia ja **ärimudel** võivad mängida **väärtusahela** töötajatele avalduva märkimisväärsete oluliste **mõjude** tekitamisel, süvendamisel või leevendamisel, ning kas ja kuidas on ärimudelit ja strateegiat kohandatud selliste oluliste mõjude käsitlemiseks.
- AR 5. Kuigi **väärtusahela** töötajad ei pruugi ettevõtjaga strateegilisel või ärimudeli tasandil suhelda, võib ettevõtja nende seisukohti oma strateegia ja ärimudeli hindamisel arvesse võtta. Ettevõtja võib avalikustada väärtusahela töötajate ja väärtusahela töötajate esindajate seisukohad.

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

- AR 6. **Mõjud** ettevõtja **väärtusahela** töötajatele võivad tuleneda ettevõtja strateegiast või **ärimudelist** mitmel viisil. Näiteks võivad mõjud olla seotud ettevõtja väärtuspakkumisega (nt madalaima hinnaga toodete või teenuste pakkumine või kiire kohaletoometamine viisil, mis ohustab **väärtusahela** eelnevate ja järgnevate etappide töötajate õigusi), tema väärtusahelaga (nt sõltuvus ebaselge päritoluga toodetest, mille mõju töötajatele ei ole selge) või tema kulustruktuuri ja tulumudeliga (nt laovarudega seotud riski ülekandmine tarnijatele, mis mõjutab nende töötajate õigusi).
- AR 7. Strateegiast või **ärimudelist** tulenevad mõjud **väärtusahela töötajatele** võivad põhjustada olulisi **riske** ka ettevõtjale. Näiteks pandeemia või muu tõsise tervishoiukriisi ajal võib ettevõtja, kes toetub ajutisele tööjõule, kellel puudub piisav juurdepääs haigus- ja tervisehüvitistele; kokku puutuda tõsiste tegevus- ja talitluspidevuse riskidega, kuna töötajatel ei ole haigena muud valikut kui töötamist jätkata, mis suurendab veelgi haiguse levikut ja põhjustab suuri **tarneahela** häireid. Teine näide on olukord, kus kaupade müügi lubadus klientidele kõige odavamate hindadega tekitab operatsiooniriske, sest äärmusliku hinnasurve all võivad **tarnijad** tootmist allhankida, mille tulemuseks on madalam kvaliteet ning pikem, vähem läbipaistev ja vähem kontrollitav tarneahel. Suurenevad ka maine ja ärivõimaluste riskid, mis on seotud madala kvalifikatsiooni ja madalapalgaliste töötajate eksploateerimisega geograafilistes piirkondades, kus nende kaitse on minimaalne: sagenevate meediarünnakute taustal eelistavad **tarbijad** üha enam eetilisema päritoluga ja kestlikumaid kaupu.
- AR 8. Ettevõtja **väärtusahela töötajate** eritunnused, mida ettevõtja võib punkti 12 kohast avalikustamisnõuet täites arvesse võtta, on seotud näiteks noortega, kes võivad olla vastuvõtlikumad oma füüsilisele ja vaimsele arengule avalduvate mõjude suhtes, või naistega olukorras, kus naised sageli töötingimustega diskrimineeritakse, või sisserändajatega olukorras, kus tööjõuturg on halvasti reguleeritud ja töötajatelt nõutakse tavapärastel töölevõtmistasu. Mõne töötaja puhul võib risk seisneda nende töökohustuste olemuses (nt inimesed, kes peavad töötama kemikaalidega või käitama teatavaid seadmeid, või madalapalgalised töötajad, kellel on nn nulltunnilepingud).
- AR 9. Seoses punktiga 13 võivad olulised riskid tekkida ka ettevõtja sõltuvuse tõttu **väärtusahela töötajatest**, kui väikese tõenäosusega, kuid suure mõjuga sündmused võivad tekitada **finantsmõju**: nt kui üleilmne pandeemia põhjustab tõsiseid mõjusid väärtusahela kõigi etappide töötajate tervisele, mis toob kaasa suured tootmis- ja tarnekatkestused. Muud näited riskist, mis on seotud ettevõtja sõltuvusega väärtusahela töötajatest, on oskustööliste nappus või poliitilised otsused või õigusaktid, mis mõjutavad logistikaettevõtjate juures töötavaid väärtusahela töötajaid. Näiteks kui mõne töötaja puhul esineb **sunniviisilise töö** risk ja ettevõtja impordib tooteid riikidesse, kus seadus lubab konfiskeerida importkaupa, mille puhul kahtlustatakse, et see on toodetud sunniviisilise töö abil.

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine**Avalikustamisnõue S2-1 – väärtusahela töötajatega seotud poliitika**

- AR 10. Kui poliitikat kohaldatakse ainult ettevõtja **oma töötajaskonna** suhtes ja see ei hõlma ahela eelneva ja järgneva etapi töötajaid ja suhteid, ei avalikustada seda käesoleva nõude, vaid ESRS S1 kohaselt.

- AR 11. Kui ESRS S1 alusel avalikustatav teave sisaldab väärtusahela töötajate jaoks olulist teavet, võib sellele viidata siin; ülejäänud elemendid avalikustatakse seejärel käesoleva avalikustamismõnede kohaselt.
- AR 12. Ettevõtja võib avalikustada selgitused aruandeaasta jooksul vastu võetud oluliste muudatuste kohta poliitikas (nt uued ootused **tarnijatele**, uued või täiendavad lähenemisviisid hoolsuskohustusele ja heastamisele).
- AR 13. See **poliitika** võib olla eraldiseisev **väärtusahela** töötajaid käsitlev poliitika või sisalduda üldisemas dokumendis, nt eetikakoodeksis või üldises kestlikkuspoliitikas, mille ettevõtja on juba avalikustanud mõne muu ESRSi osana. Sellistel juhtudel esitab ettevõtja täpsed ristviited, et teha kindlaks poliitika aspektid, mis vastavad käesoleva avalikustamismõnede nõuetele.
- AR 14. Avalikustades teavet oma poliitika vastavusseviimise kohta ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetega, võtab ettevõtja arvesse, et juhtpõhimõtetes viidatakse rahvusvahelisele inimõiguste koodeksile, mis koosneb inimõiguste ülddeklaratsioonist ja kahest seda rakendavast paktist, samuti Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni tööalaste põhiõiguste ja -põhimõtete deklaratsioonile ja seda toetavatele põhikontentsioonidele, ning võib anda aru oma poliitika vastavusse viimisest nende dokumentidega.
- AR 15. Avalikustades, kuidas väljapoole suunatud poliitikameetmed on integreeritud, võib ettevõtja näiteks kaaluda vastutustundliku hankimise sisepoliitikat ja kooskõla muu teabega, mis on **väärtusahela** töötajate seisukohast oluline, nt seoses **sunniviisilise tööga**. Tarnija tegevusjuhendite kohta, mis ettevõtjal võivad olla, märgitakse, kas need sisaldavad sätteid, mis käsitlevad töötajate ohutust, ebakindlat tööd (st töötajate kasutamine lühiajaliste või piiratud töötundidega lepingute alusel, kolmandate isikute kaudu töötavad töötajad, allhanked kolmandatele isikutele või mitteametlike töötajate kasutamine), inimkaubandust, sunniviisilise töö või **lapstööjõu kasutamist**, ning kas need sätted on täielikult kooskõlas kohaldatavate ILO standarditega.
- AR 16. Ettevõtja võib esitada illustreeriva teabe viiside kohta, kuidas ta teavitab oma poliitikast üksikisikuid, üksikisikute rühmi või üksusi, kelle jaoks see on asjakohane kas seetõttu, et neilt oodatakse selle rakendamist (nt ettevõtja **palgatöötajad**, töövõtjad ja **tarnijad**), või seetõttu, et nad on nende rakendamisest otseselt huvitatud (näiteks oma töötajad, investorid). Avalikustada võib kommunikatsioonivahendid ja -kanalid (nt teabelehed, uudiskirjad, spetsiaalsed veebisaidid, sotsiaalmeedia, näost näkku suhtlemine, töötajate esindajad), mille eesmärk on tagada **poliitika** kättesaadavus ja selle mõju arusaadavus eri sihtrühmadele. Ettevõtja võib ka selgitada, kuidas ta tuvastab ja kõrvaldab levitamise võimalikud takistused, näiteks tõlkimisega asjaomastesse keeltesse või graafiliste kujutiste kasutamisega.

Avalikustamismõnue S2-2 – protsessid väärtusahela töötajate kaasamiseks seoses mõjudega

- AR 17. Kirjeldades, milline funktsioon või ametikoht on sellise kaasamise eest tegevustasandil ja/või lõplikult vastutav, võib ettevõtja märkida, kas see on eraldi ametikoht või funktsioon või osa üldisemast funktsioonist ning kas töötajatele on pakutud suutlikkuse suurendamise meetmeid, et toetada neid kaasamisel. Kui ettevõtja ei suuda sellist ametikohta või funktsiooni tuvastada, võib ta teha selle asjaolu teatavaks. Selle avalikustamismõnede täitmisel võib ta viidata ka ESRS 2 avalikustamismõnede GOV-1 „Haldus-, juht- ja järelevalveorganite roll“ kohaselt avalikustatud teabele.

- AR 18. Paragrahvi 22 alapunktides b ja c kirjeldatud teabe koostamisel võib kaaluda järgmist illustreerivat materjali:
- (a) näited etappidest, kus kaasamine toimub: i) leevendusviisi kindlaksmääramine ja ii) leevendamise tõhususe hindamine;
 - (b) kaasamise liigi puhul võib eristada osalemist, konsultatsiooni ja/või teavitamist;
 - (c) kaasamise sagedusega seoses võib esitada teavet selle kohta, kas kaasamine toimub regulaarselt, projekti või äriprotsessi teatavates punktides, nt uue saagikoristusperioodi alguses või kui avatakse uus tootmisliin, samuti selle kohta, kas see toimub õiguslike nõuete alusel ja/või vastusena sidusrühmade taotlustele ning kas kaasamise tulemustega arvestatakse ettevõtte otsustusprotsessides, ja
 - (d) tegevustasandil vastutava ametikoha puhul, kas ettevõtja vajab kaasamiseks teatavate oskustega töötajaid või kas ta pakub kaasamisega tegelevatele töötajatele **koolitust** või suutlikkuse suurendamist.
- AR 19. Üleilmsete raamlepingute eesmärk on luua püsiv suhe hargmaise ettevõtte ja üleilmse ametiühingute liidu vahel, et tagada, et ettevõtja järgib samu standardeid igas riigis, kus ta tegutseb.
- AR 20. Ettevõtja võib tuua näiteid käesolevast aruandeperioodist, et näidata, kuidas **väärtusahela** töötajate seisukohad on olnud ettevõtja konkreetsete otsuste või tegevuse aluseks.

Avalikustamisnõue S2-3 – protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad väärtusahela töötajatel probleeme tõstatada

- AR 21. Avalikustamisnõude ESRS S2-3 täitmisel võib ettevõtja juhendada ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetest ning OECD hargmaiste ettevõtete suunistele, milles keskendutakse **heastamisele** ja **kaebuste esitamise mehhanismidele**.
- AR 22. Probleemide või vajaduste tõstatamise kanalite hulka kuuluvad **kaebuste esitamise mehhanismid**, vihjeliinid, ametiühingud (kui töötajad kuuluvad ametiühingutesse), dialoogiprotsessid või muud vahendid, mille kaudu **väärtusahela** töötajad või nende **seaduslikud esindajad** võivad teada anda oma muredest seoses mõjudega või selgitada vajadusi, millele vastamist nad ettevõtjalt soovivad. Need võivad hõlmata nii ettevõtja poolt otse pakutavaid kanaleid kui ka nende üksuste pakutavaid kanaleid, kus väärtusahela töötajad töötavad, lisaks mis tahes muudele mehhanismidele, mida ettevõtja võib kasutada, et saada ülevaade töötajatele avalduvate mõjude juhtimisest, näiteks vastavusauditid. Kui ettevõtja tugineb selle nõude täitmisel üksnes oma äripartneritelt saadud teabele selliste kanalite olemasolu kohta, võib ta teha selle asjaolu teatavaks.
- AR 23. Selleks, et saada parem ülevaade avalikustamisnõudega ESRS S2-3 hõlmatud teabe kohta, võib ettevõtja selgitada, kas ja kuidas **väärtusahela** töötajatel, kes võivad olla mõjutatud, on seoses kõigi oluliste mõjudega juurdepääs kanalitele ettevõtja tasandil, kus nad töötavad või kellega on sõlminud töövõtulepingu.
- AR 24. Kolmandate poolte mehhanismid võivad hõlmata valitsuse, valitsusväliste organisatsioonide, tööstusühenduste ja muude koostööalgatuste pakutavaid mehhanisme. Ettevõtja võib avalikustada, kas kanalid on kättesaadavad kõigile töötajatele, keda ettevõtja olulisel määral tegelikult mõjutab või võib mõjutada, või üksikisikutele või organisatsioonidele, kes tegutsevad nende nimel või kellel on muul põhjusel vaja olla negatiivsetest mõjudest teadlik.

- AR 25. Seoses neid mehhanisme kasutavate üksikisikute kaitsega kättemaksu eest võib ettevõtja kirjeldada, kas ta käsitleb kaebusi konfidentsiaalselt ning austades eraelu puutumatuse ja andmekaitse õigusi ning kas töötajad saavad neid kasutada anonüümselt (näiteks nii, et neid esindab kolmas isik).
- AR 26. Avalikustades, kas ja kuidas ettevõtja teab, et **väärtusahela** töötajad on neist kanalitest teadlikud ja usaldavad neid, võib ettevõtja esitada asjakohaseid ja usaldusväärseid andmeid nende kanalite tõhususe kohta väärtusahela töötajate endi seisukohast. Teabeallikate näiteks on uuringud töötajate kohta, kes on selliseid kanaleid kasutanud, ning nende rahulolu selle protsessi ja tulemustega.
- AR 27. **Väärtusahela** töötajate probleemidest teatamise kanalite tõhususe kirjeldamisel võib ettevõtja juhendada järgmistest küsimustest, mis põhinevad kohtuväliste kaebuste esitamise mehhanismide tõhususe kriteeriumidel, nagu on sätestatud ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetes, eelkõige põhimõttes 31. Üksikute kanalite või kanalite süsteemi suhtes võib kohaldada järgmisi kaalutlusi.
- (a) Kas need kanalid on õiguspärased, vastutades oma õiglase käitumise eest ja luues sidusrühmade usaldust?
 - (b) Kas kanalid on **sidusrühmadele** teada ja kättesaadavad?
 - (c) Kas kanalitel on selged ja teadaolevad protseduurid koos soovitusliku ajakavaga?
 - (d) Kas kanalid tagavad **sidusrühmadele** mõistliku juurdepääsu teabeallikatele, nõuannetele ja eksperditeadmistele?
 - (e) Kas kanalid pakuvad läbipaistvust, andes piisavalt teavet kaebuse esitajatele ja vajaduse korral vastates avalikele huvidele?
 - (f) Kas kanalite kaudu saavutatud tulemused on kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud inimõigustega?
 - (g) Kas ettevõtja tuvastab kanalite kaudu saadud teadmised, mis toetavad pidevat õppimist nii kanalite täiustamisel kui ka tulevaste mõjude ärahoidmisel?
 - (h) Kas ettevõtja keskendub kaebuste esitajatega peetavale dialoogile kui kokkulepitud lahendusteni jõudmise vahendile, selle asemel, et tulemuste üle ühepoolset otsustada?

Avalikustamisnõue S2-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega väärtusahela töötajatele, lähenemisviisid väärtusahela töötajatega seotud oluliste riskide juhtimiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete tõhusus

- AR 28. Selleks, et mõista negatiivseid mõjusid ja seda, kuidas ettevõtte võib nendega oma väärtusahela kaudu seotud olla, ning ka selleks, et määrata kindlaks asjakohased vastumeetmed ja rakendada neid praktikas, võib kuluda aega. Seetõttu võtab ettevõtja arvesse järgmist:
- (a) oma üldised ja konkreetsed lähenemisviisid oluliste negatiivsete mõjude käsitlemiseks;
 - (b) oma algatused, mille eesmärk on aidata kaasa täiendavatele olulistele positiivsetele mõjudele;
 - (c) teave selle kohta, milliseid edusamme on ettevõtja aruandeperioodil teinud, ja
 - (d) ettevõtja seatud eesmärgid olukorra pidevaks parandamiseks.

- AR 29. Asjakohased meetmed võivad varieeruda sõltuvalt sellest, kas ettevõtja tingib olulisi mõjusid või aitab neile kaasa või on ta kaasatud seeläbi, et mõjud on otseselt või ärisuhte kaudu seotud tema tegevuse, toodete või teenustega.

- AR 30. Võttes arvesse, et aruandeperioodil **väärtusahela** töötajatele avaldunud olulised negatiivsed mõjud võivad olla seotud ka muude üksuste või tegevustega, mis ei ole ettevõtja otsese kontrolli all, võib ettevõtja avalikustada, kas ja kuidas ta püüab kasutada oma mõjujõudu oma **ärisuhetes** nende mõjude juhtimiseks. See võib hõlmata ärilise **mõjujõu** kasutamist (nt lepinguliste nõuete jõustamine ärisuhetes või stiimulite rakendamine), muid mõjutusvahendeid (nt **koolituse** või töötajate õiguste alase suutlikkuse suurendamise pakkumine üksustele, millega ettevõtjal on ärisuhe) või ühist mõjujõudu teiste osalejatega (nt vastutustundliku värbamise algatused või töötajatele **püsava töötasu** tagamine).
- AR 31. Kui ettevõtja avalikustab oma osaluse tööstusharu või mitut sidusrühma hõlmavas algatuses osana **meetmetest**, mille eesmärk on võidelda oluliste negatiivsete mõjudega, võib ettevõtja avalikustada, kuidas algatuse ja tema enda osalusega kavatakse asjaomaseid mõjusid vähendada. Ettevõtja võib ESRS S2-5 raames avalikustada algatuses seatud asjakohased **eesmärgid** ja nende saavutamisel tehtud edusammud.
- AR 32. Avalikustades, kas ja kuidas ettevõtja võtab **ärisuhete** lõpetamise otsustes arvesse tegelikke ja võimalikke mõjusid **väärtusahela** töötajatele ning kas ja kuidas ta püüab käsitleda lõpetamisest tuleneda võivais negatiivseid mõjusid, võib ettevõtja lisada näiteid.
- AR 33. Avalikustades, kuidas ta jälgib oma **meetmete** tõhusust oluliste mõjude juhtimisel aruandeperioodil, võib ettevõtja avalikustada kõik aruandeperioodil ja varasematel aruandeperioodidel saadud õppetunnid.
- AR 34. **Meetmete** tõhususe jälgimiseks kasutatavad protsessid võivad hõlmata sise- või välisauditeid või -kontrolle, kohtumenetlusi ja/või seotud kohtuotsuseid, mõjuhinnanguid, mõõtmissüsteeme, sidusrühmade tagasisidet, **kaebuste esitamise mehhanisme**, väliseid tulemushinnanguid ja võrdlusuuringuid.
- AR 35. Tõhususe aruandluse eesmärk on anda ülevaade seostest ettevõtja võetud **meetmete** ja mõjude tulemusliku juhtimise vahel. Näiteks selleks, et näidata oma selliste **meetmete** tõhusust, mille eesmärk on toetada oma **tarnijaid** töötingimuste parandamisel, võib ettevõtja avalikustada tarnijate töötajatelt saadud küsitluse tagasiside, mis näitab, et töötingimused on paranenud alates ajast, mil ettevõtja hakkas nende tarnijatega koostööd tegema. Lisaks võib ettevõtja esitada näiteks sõltumatutel audititel põhinevaid andmeid, mis näitavad tuvastatud **juhtumite** arvu vähenemist.
- AR 36. Ettevõtja algatuste või protsesside kohta, mis põhinevad mõjutatud töötajate vajadustel, ning selliste algatuste või protsesside rakendamisel tehtud edusammude kohta võib ettevõtja avalikustada järgmise teabe:
- kas ja kuidas **väärtusahela** töötajad ja **seaduslikud esindajad** või nende **usaldusväärsed vahendajad** osalevad otsuste tegemisel nende programmide või protsesside kavandamise ja rakendamise kohta ja
 - teave nende algatuste või protsesside kavandatud või saavutatud positiivsete tulemuste kohta väärtusahela töötajate jaoks.
- AR 37. Ettevõtja võib avalikustada, kas mis tahes algatused või protsessid, mille peamine eesmärk on avaldada **väärtusahela** töötajatele positiivset mõju, on kavandatud ka selleks, et toetada ühe või mitme ÜRO kestliku arengu eesmärgi saavutamist. Näiteks võttes kohustuse edendada ÜRO kestliku arengu eesmärki nr 8 „Toetada kaasavat ja kestlikku majanduskasvu ja tööhõivet ning tagada kõigile inimväärne töö“, võib ettevõtja aidata oma **tarneahela** väiketalunikel suutlikkust suurendada, mille tulemusel suureneb nende sissetulek; samuti võib ta toetada **koolitust**, et suurendada nende naiste osakaalu, kes on võimelised töötama kullerina ettevõtja väärtusahela järgnevas etapis.

- AR 38. Avalikustades, millised on **meetmete** kavandatud või saavutatud positiivsed tulemused väärtusahela töötajate jaoks, tuleb eristada tõendeid teatavate tegevuste toimumise kohta (nt et x töötajat on läbinud finantskirjaoskuse **koolituse**) ja tõendeid töötajate tegelike tulemuste kohta (nt et x töötajat on teatanud, et nad suudavad paremini hallata oma pere-eelarvet ja viia ellu oma säästmisplaane).
- AR 39. Avalikustades, kas algatustel või protsessidel on roll ka oluliste negatiivsete mõjude leevendamisel, võib ettevõtja näiteks kaaluda naistöötajate finantskirjaoskuse edendamise programme, mille tulemusena suureneb edutatud naiste arv ning on teatatud seksuaalse **ahistamise** vähenemisest töökohal.
- AR 40. Ettevõtja võib **väärtusahela** töötajatega seotud mõjudest või **sõltuvustest** tulenevate oluliste riskide ja võimaluste avalikustamisel kaaluda järgmist:
- riskid, mis on seotud ettevõtja mõjudega väärtusahela töötajatele, võivad hõlmata maine- või õigusrisiki, kui leitakse, et väärtusahela töötajate suhtes rakendatakse **sunniviisilist tööd** või **lapstööjõu kasutamist**;
 - riskid, mis on seotud ettevõtja sõltuvusega väärtusahela töötajatest, võivad hõlmata äritegevuse katkemist, kui pandeemia sulgeb olulise osa tema **tarneahelast** või turustusvõrgust;
 - võimalused, mis on seotud ettevõtja mõjudega väärtusahela töötajatele, võivad hõlmata turu diferentseerimist ja suuremat klientide huvi, kui mittepalgatöötajatele on tagatud õiglane **palk** ja head töötingimused, ja
 - võimalused, mis on seotud ettevõtja sõltuvusega väärtusahela töötajatest, võivad hõlmata mõne tooraine kestlikku tarnet tulevikus, kui väiketalupidajatele tagatakse piisav teenistus selleks, et veenda tulevasi põlvkondi seda põllukultuuri kasvatama.
- AR 41. Avalikustades, kas **sõltuvus** muutub **riskideks**, võtab ettevõtja arvesse väliskeskonna arengut.
- AR 42. Oluliste **riskide** ja **võimaluste** juhtimisega seotud poliitikat, **meetmeid**, ressursse ja **eesmärke** avalikustades võib ettevõtja juhul, kui riskid ja võimalused tulenevad olulistest **mõjudest**, viidata nende mõjudega seoses oma avalikustatud poliitikale, meetmetele, ressurssidele ja eesmärkidele.
- AR 43. Ettevõtja kaalub, kas ja kuidas on **väärtusahela** töötajatega seotud olulise riski juhtimise protsess(id) integreeritud tema olemasoleva(te)sse riskijuhtimisprotsessi(de)sse.
- AR 44. Oluliste mõjude juhtimiseks eraldatud ressursside avalikustamisel võib ettevõtja avalikustada, millised ettevõtjasisesed funktsioonid on seotud mõjude juhtimisega ning milliseid meetmeid nad võtavad negatiivsete mõjude käsitlemiseks ja positiivsete mõjude edendamiseks.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamisnõue S2-5 – oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid

AR 45. **Eesmäärke** käsitleva teabe avalikustamisel vastavalt paragrahvile 39 võib ettevõtja avalikustada:

- väärtusahela** töötajate elus saavutatavad oodatavad tulemused, mis avalikustatakse võimalikult konkreetselt;

- (b) eesmärkide määratluste ja meetodite stabiilsus ajas, et tagada ajaline võrreldavus,
- (c) eesmärkide aluseks olevad standardid või kohustused (nt käitumisjuhend, hankepoliitika, ülemaailmsed raamistikud või tööstuskoodeksid).

- AR 46. Oluliste **riskide** ja **võimalustega** seotud **eesmärgid** võivad olla samad või erinevad oluliste **mõjudega** seotud eesmärkidest. Näiteks eesmärk saavutada **tarneahela** töötajatele äraelamist võimaldav piisav töötasu võib vähendada nende töötajatele avalduvaid mõjusid ja neist tulenevaid riske seoses nende toodangu kvaliteedi ja usaldusväarsusega.
- AR 47. Ettevõtja võib teha vahet ka lühiajalistel, keskmistel ja pikaajalistel **eesmärkidel**, mis hõlmavad **poliitika** raames võetud sama kohustust. Näiteks võib ettevõtjal olla pikaajaline eesmärk vähendada teatava **tarnija** töötajaid mõjutavate tervise- ja ohutuslaste **juhtumite** arvu 2030. aastaks 80 % võrra ning lühiajaline eesmärk vähendada kullerite **ületunnitööd** 2024. aastaks x % võrra, säilitades samal ajal nende sissetuleku.
- AR 48. Kui ettevõtja muudab aruandeperioodil mõnd **eesmärki** või asendab selle, võib ta selleks, et anda taustteavet vastavalt ESRS 2 avalikustamisnõudele BP-2 „Avalikustamine seoses konkreetsete asjaoludega“, muudatust selgitada, viidates olulistele muudatustele **ärimudelis** või üldisematele muudatustele tunnustatud standardis või õigusaktides, millest eesmärk on tuletatud.

ESRS S3**MÕJUTATUD KOGUKONNAD**

Sisukord

Eesmärk

Seosed teiste ESRSidega

Avalikustamisnõuded

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Strateegia

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad
- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- Avalikustamisnõue S3-1 – mõjutatud kogukonnaga seotud poliitika
- Avalikustamisnõue S3-2 – protsessid suhtlemiseks mõjutatud kogukondadega mõjude teemal
- Avalikustamisnõue S3-3 – protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad mõjutatud kogukondadel probleeme tõstatada
- Avalikustamisnõue S3-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega mõjutatud kogukondadele ning lähenemisviisid mõjutatud kogukondadega seotud oluliste riskide juhtimiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete tõhusus

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue S3-5 – oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid

A liide. Kohaldamisnõuded

- Eesmärk

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Strateegia

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad
- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- Avalikustamisnõue S3-1 – mõjutatud kogukonnaga seotud poliitika
- Avalikustamisnõue S3-2 – protsessid suhtlemiseks mõjutatud kogukondadega mõjude teemal
- Avalikustamisnõue S3-3 – protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad mõjutatud kogukondadel probleeme tõstatada
- Avalikustamisnõue S3-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega ning lähenemisviisid mõjutatud kogukondadega seotud oluliste riskide maandamiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete ja lähenemisviiside tõhusus

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue S3-5 – oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid

Eesmärk

1. Standardi eesmärk on määrata kindlaks avalikustamisnõuded, mis võimaldavad **kestlikkusaruande kasutajatel** saada ülevaate olulistest mõjudest, mis avalduvad **mõjutatud kogukondadele** seoses ettevõtja enda tegevuse ja väärtusahelaga, sh tema toodete või teenuste ning **ärisuhete** kaudu, ning sellega seotud olulisi riske ja võimalusi, sh:
 - (a) kuidas ettevõtja mõjutab kogukondi piirkondades, kus riskid on kõige tõenäolisemad ja tõsised, pidades silmas olulisi positiivseid ja negatiivseid tegelikke või võimalikke mõjusid;
 - (b) võetud **meetmed** tegelike või võimalike negatiivsete mõjude vältimiseks, leevendamiseks või heastamiseks ning riskide ja võimaluste käsitlemiseks ja nende meetmete tulemused;
 - (c) ettevõtja **mõjutatud kogukondadega** seotud mõjudest ja **sõltuvustest** tulenevate oluliste riskide ja võimaluste laad, liik ja ulatus ning see, kuidas ettevõtja neid juhib, ja
 - (d) ettevõtja mõjust mõjutatud kogukondadele ja nendest sõltuvusest tulenevate oluliste riskide ja võimaluste **finantsmõju** ettevõtjale lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis.
2. Selle eesmärgi saavutamiseks nõutakse käesolevas standardis selgitust üldise lähenemisviisi kohta, mida ettevõtja kasutab selleks, et teha kindlaks ja hallata olulisi tegelikke ja võimalikke mõjusid **mõjutatud kogukondadele** seoses järgmisega:
 - (a) kogukondade majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused (nt piisav eluase, piisav toit, vesi ja kanalisatsioon, maaga ja julgeolekuga seotud mõjud);
 - (b) kogukondade kodaniku- ja poliitilised õigused (nt sõnavabadus, kogunemisvabadus, mõjud inimõiguste kaitsjatele) ja
 - (c) konkreetseid **põlisrahvastega** seotud õigused (nt eelnev vabatahtlik ja teadev nõusolek, enesemääramine, kultuurilised õigused).
3. Standardiga nõutakse ka selgitust selle kohta, kuidas sellised mõjud ja ettevõtja **sõltuvused** mõjutatud kogukondadest võib tekitada ettevõtjale olulisi riske või võimalusi. Näiteks võivad negatiivsed suhted **mõjutatud kogukondadega** häirida ettevõtja enda tegevust või kahjustada tema mainet, samal ajal kui konstruktiivsed suhted võivad tuua äriksu, nt stabiilse ja konfliktivaba tegevuse ning hõlpsama kohaliku värbamise kaudu.

Seosed teiste ESRSidega

4. Standardit kohaldatakse juhul, kui ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“ kohase olulisuse hindamise protsessi käigus on kindlaks tehtud olulised mõjud **mõjutatud kogukondadele** ja/või nendega seotud olulised riskid ja võimalused.
5. Standardit tuleb lugeda koos ESRS 1 „Peamised nõuded“ ja ESRS 2ga, samuti ESRS S1, ESRS S2 „Töötajad väärtusahelas“ ja ESRS S4ga „Tarbijad ja lõppkasutajad“.

Avalikustamisnõuded

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

6. Selle osa nõudeid tuleks lugeda koos ESRS 2 strateegiat (SBM) käsitlevates paragrahvides nõutud avalikustamisega. Selle tulemusena avalikustatav teave esitatakse koos ESRS 2s nõutud avalikustatava teabega, v.a avalikustamisnõue SBM-3 „Olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga“, mille kohta on ettevõtjal võimalus esitada avalikustatav teave koos teemapõhise avalikustatava teabega.

Strateegia

ESRS 2ga seotud avalikustamismõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad

7. Täites ESRS 2 avalikustamismõude SBM-2 paragrahvi 43 nõudeid, avalikustab ettevõtja, kuidas **mõjutatud kogukondade** seisukohad, huvid ja õigused, sh nende inimõiguste (ja kui on tegemist **põlisrahvastega**, siis ka nende kui põlisrahvaste õiguste) austamine, on aluseks tema strateegiale ja ärimudelile. **Mõjutatud kogukonnad** on üks peamine mõjutatud **sidusrühm**.

ESRS 2ga seotud avalikustamismõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

8. Täites ESRS 2 avalikustamismõude SBM-3 paragrahvi 48 nõudeid, avalikustab ettevõtja järgmise teabe:
- (a) kas ja kuidas **mõjutatud kogukondadele** avalduvad tegelikud ja võimalikud mõjud, nagu on määratletud ESRS 2 avalikustamismõudes IRO-1 „Oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus“, i) pärinevad ettevõtja strateegiast ja ärimudelitest või on nendega seotud ning ii) on aluseks ettevõtja strateegia ja ärimudeli kohandamisele ja toetavad seda, ja
 - (b) seos mõjutatud kogukonnaga seotud mõjudest ja **sõltuvustest** tulenevate oluliste riskide ja võimaluste ning ettevõtja strateegia ja ärimudeli vahel.
9. Paragrahvi 48 nõudeid täites avalikustab ettevõtja, kas ESRS 2 kohases avalikustamises on arvesse võetud kõiki **mõjutatud kogukondi**, keda ettevõtja võib tõenäoliselt oluliselt mõjutada; see hõlmab nii ettevõtja enda tegevusega kui ka **väärtusahelaga** seotud mõjusid, sh ettevõtja toodete, teenuste või **ärisuhete** kaudu. Lisaks avalikustab ettevõtja järgmise teabe:
- (a) lühikirjeldus kogukondade liikidest, mida ta oluliselt mõjutab enda tegevuse või väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappide kaudu, koos täpsustusega, kas need on:
 - i. kogukonnad, kes elavad või töötavad ettevõtja **tegevuskohtade**, tehaste, rajatiste või muudes füüsiliste käitiste ümbruses või kaugemad kogukonnad, keda nende tegevuskohtade tegevus mõjutab (nt veereostuse allavoolu kandumise kaudu);
 - ii. kogukonnad ettevõtte väärtusahelas (nt need, keda mõjutab **tarnijate** rajatiste käitamine või logistika- või turustusteenuste pakkujate tegevus);
 - iii. väärtusahela ühes või mõlemas lõpp-punktis asuvad kogukonnad (nt metallide või mineraalide kaevandamise või tooraine kogumise kohas või **jäätmekäitluse** või **ringlussevõtu** kohtade ümbruses);
 - iv. **põlisrahvaste** kogukonnad;
 - (b) oluliste negatiivsete mõjude korral, kas see on i) laialt levinud või süsteemne kontekstis, kus ettevõtja tegutseb või tal on hanke- või muud ärisuhted (nt tõrjutud elanikkonnarühmad, kelle tervis ja elukvaliteet kõrgelt industrialiseeritud piirkonnas kannatab) või ii) seotud üksikute **juhtumitega** ettevõtja enda tegevuses (nt mürgiste **jäätmete** leke, mis mõjutab kogukonna juurdepääsu puhtale joogiveele) või konkreetse ärisuhtes (nt kogukondade rahumeelne protest äritegevuse vastu, millele ettevõtja julgeolekuteenistused reageerisid vägivaldselt). See hõlmab selliste mõjude arvessevõtmist, mis tuleneb mõjutatud kogukondadele üleminekust keskkonnasäästlikumale ja kliimaneutraalsele tegevusele. Võimalikud mõjud hõlmavad innovatsiooni ja restruktureerimisega seotud mõjusid, kaevanduste sulgemist, kestlikule majandusele üleminekuks vajalike mineraalide ulatuslikumat kaevandamist ja päikesepaneelide tootmist;

- (c) oluliste positiivsete mõjude korral lühikirjeldus tegevustest, mis on positiivsete mõjude allikaks (nt suutlikkuse suurendamine, et toetada rohkemaid ja uusi kohalikke elatusallikaid), ja kogukondade liigid, kelle suhtes avalduvad või võivad avalduda positiivsed mõjud; ettevõtja võib ka avalikustada, kas positiivsed mõjud avalduvad konkreetsetes riikides või piirkondades; ja
- (d) ettevõtja mis tahes olulised riskid ja võimalused, mis tulenevad mõjudest mõjutatud kogukondadele või **sõltuvusest** nendest.
10. Kirjeldades ESRS 2 avalikustamismõttes IRO-1 sätestatud **olulisuse** hindamise alusel kogukondade peamisi liike, kes on või võivad olla negatiivselt mõjutatud, avalikustab ettevõtja, kas ja kuidas ta on jõudnud arvamuseni, et konkreetsete tunnustega või konkreetsetes tingimustes elavad konkreetset tegevust teostavad **mõjutatud kogukonnad** võivad olla suuremas ohus.
11. Ettevõtja avalikustab, millised olulised riskid ja võimalused, mis tulenevad mõjutatud kogukondadele avalduvatest mõjudest ja **sõltuvusest** nendest, on seotud pigem **mõjutatud kogukondade** konkreetsete rühmade kui kõigi mõjutatud kogukondadega.

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

Avalikustamismõtte S3-1 – mõjutatud kogukonnaga seotud poliitika

12. Ettevõtja kirjeldab oma poliitikat, mis on vastu võetud mõjutatud kogukondadele avalduvate oluliste mõjude ning nendega seotud oluliste riskide ja võimaluste juhtimiseks.
13. Selle avalikustamismõtte eesmärk on anda ülevaade sellest, mil määral on ettevõtjal olemas poliitika, mis käsitleb konkreetset **mõjutatud kogukondadele** avalduvate oluliste mõjude kindlakstegemist, hindamist, juhtimist ja/või **heastamist**, samuti poliitika, mis hõlmab mõjutatud kogukondadega seotud olulisi riske või võimalusi.
14. Paragrahvis 12 nõutav avalikustatav teave sisaldab teavet ettevõtja poliitika kohta, mida on rakendatud ettevõtja **mõjutatud kogukondadega** seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste juhtimiseks kooskõlas ESRS 2 avalikustamismõttega MDR-P „Oluliste kestlikkusaspektide haldamiseks vastu võetud poliitika“. Lisaks täpsustab ettevõtja, kas selline poliitika hõlmab konkreetseid rühmi või kõiki mõjutatud kogukondi.
15. Ettevõtja avalikustab kõik konkreetset poliitikasätteid **põlisrahvaste** kogukondadele avalduvate mõjude ärahoidmiseks ja käsitlemiseks.
16. Ettevõtja kirjeldab oma inimõiguste **poliitika** võetud kohustusi ⁽¹¹²⁾, mis on seotud mõjutatud kogukondadega, sh protsesse ja mehhanisme, mille abil jälgitakse, kas on järgitud ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtteid, ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsiooni ning OECD suuniseid hargmaistele ettevõtetele. Avalikustamisel keskendub ettevõtja olulistele aspektidele ⁽¹¹³⁾ ja oma üldisele lähenemisviisile seoses järgmisega:
- (a) kogukondade ja konkreetset **põlisrahvaste** inimõiguste austamine;

⁽¹¹²⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 9 („Inimõigusi käsitleva poliitika puudumine“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽¹¹³⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 11 („Puuduvad menetlused ja vastavuskontrollimehhanismid, mis võimaldaksid jälgida vastavust ÜRO üleilmse kokkuleppe põhimõtetele ja OECD hargmaistele ettevõtetele“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

- (b) suhtlemine mõjutatud kogukondadega ja
 - (c) meetmed inimõigustele avalduvate mõjude heastamiseks ja/või nende võimaldamiseks.
17. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas on tema **mõjutatud kogukondadega** seotud poliitika kooskõlas kogukondade ja konkreetselt **põlisrahvaste** jaoks oluliste rahvusvaheliselt tunnustatud standarditega, sh ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete. Ettevõtja avalikustab ka selle, mil määral on tema enda tegevuses ja **väärtusahela** eelnevates ja järgnevates etappides teatatud ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete, ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsiooni või OECD hargmaiste ettevõtete suuniste mittejärgimise juhtudest, mis on seotud mõjutatud kogukondadega, ning kui see on asjakohane, siis selliste juhtumite laadi ⁽¹⁴⁾.
18. See **poliitika** võib olla eraldiseisev kogukondi käsitlev poliitika või sisalduda üldisemas dokumendis, nt eetikakoodeksis või üldises kestlikkuspoliitikas, mille ettevõtja on juba avalikustanud mõne muu ESRSi osana. Sellistel juhtudel esitab ettevõtja täpsed ristviited, et teha kindlaks poliitika aspektid, mis vastavad käesoleva avalikustamisnõude nõuetele.

Avalikustamisnõue S3-2 – protsessid suhtlemiseks mõjutatud kogukondadega mõjude teemal

19. **Ettevõtja avalikustab üldised protsessid mõjutatud kogukondade ja nende esindajatega suhtlemiseks neile avalduva tegelike ja võimalike oluliste mõjude teemal.**
20. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, kas ja kuidas ettevõtja suhtleb oma väärtusahela töötajatega ja nende seaduslike esindajatega või **usaldusväärsete vahendajatega** hoolsuskohustuse protsessi raames tegelike ja võimalike oluliste positiivsete ja/või negatiivsete mõjude teemal, mis neid mõjutab või võib tõenäoliselt mõjutada, ning kas ja kuidas võetakse ettevõtja otsustusprotsessides arvesse **mõjutatud kogukondade** seisukohti.
21. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas võetakse **mõjutatud kogukondade** seisukohti arvesse tema otsustes või tegevustes, mille eesmärk on hallata tegelikke ja võimalikke mõjusid väärtusahela töötajatele. See hõlmab vajaduse korral selgitust järgmise kohta:
- (a) kas suheldakse mõjutatud kogukondade või nende **seaduslike esindajatega** otse või **usaldusväärsete vahendajate** kaudu, kellel on ülevaade nende olukorrast;
 - (b) etapid, kus selline suhtlemine toimub, suhtlemise liik ja sagedus;
 - (c) funktsioon ja kõige kõrgem ametikoht ettevõtjas, kes vastutab tegevustasandil sellise suhtlemise tagamise eest ning selle eest, et tulemusi võetaks arvesse ettevõtja lähenemisviisi kujundamisel;
 - (d) vajaduse korral teave selle kohta, kuidas ettevõtja hindab mõjutatud kogukondadega suhtlemise tulemuslikkust, sh mis tahes asjakohased kokkulepped või nende tulemused.

⁽¹⁴⁾See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 10 („ÜRO üleilmse kokkuleppe põhimõtete ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) hargmaiseid ettevõtteid käsitlevate suuniste rikkumine“) seoses kestlike investeeringute kohta teave avalikustamise eeskirjadega, ja võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada määruse (EL) 2020/1816 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud näitajaga „Võrdlusaluse komponentide arv, mille puhul on sotsiaalalaseid rikkumisi (absoluutarv ja suhtarv, st jagatuna kõikide võrdlusaluse komponentidega), nagu on osutatud rahvusvahelistes lepingutes ja konventsioonides, ÜRO põhimõtetes ja, kui see on asjakohane, siseriiklikes õigusaktides“ II lisa jaos 1 ja 2.

22. Vajaduse korral avalikustab ettevõtja meetmed, mida ta on võtnud eesmärgiga saada ülevaade selliste **mõjutatud kogukondade** vaatenurgast, kes võivad olla mõjude suhtes eriti haavatavad ja/või tõrjutud ja mõjutatud kogukondade konkreetsete rühmade (nt naised ja tüdrukud) vaatepunktist.
23. Kui **mõjutatud kogukonnad** on **põlisrahvad**, avalikustab ettevõtja ka selle, kuidas ta võtab **sidusrühmade kaasamise** lähenemisviisis arvesse nende konkreetseid õigusi ja tagab nende austamise, sh nende eelneva vabatahtliku ja teadva nõusoleku õiguse seoses: i) nende kultuurilise, intellektuaalse, religioosse ja vaimse varaga; ii) nende maad ja territooriume mõjutava tegevusega ja iii) neid mõjutavate seadusandlike või haldusmeetmetega. Eelkõige juhul, kui kaasamisel on tegemist põlisrahvastega, peab ettevõtja avalikustama ka selle, kas ja kuidas on **põlisrahvastega** konsulteeritud kaasamise viisi ja parameetrite osas (nt kaasamise tegevuskava, laadi ja sobiva ajastuse kavandamisel).
24. Kui ettevõtja ei saa eespool nõutud teavet avalikustada, sest ta ei ole võtnud kasutusele üldist protsessi mõjutatud kogukondadega suhtlemiseks, avalikustab ta selle asjaolu. Ettevõtja võib teatada ajakava, mille jooksul ta kavatseb sellise protsessi kehtestada.

Avalikustamisnõue S3-3 –protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad mõjutatud kogukondadel probleeme tõstatada

25. Ettevõtja kirjeldab protsesse, mis ta on kehtestanud selleks, et tagada negatiivsete mõjude heastamine mõjutatud kogukondadele, kellega ettevõtja on seotud, või teha koostööd selliste mõjude heastamiseks, ning kanalid, mida mõjutatud kogukondadel on võimalik kasutada probleemide tõstatamiseks ja nende lahendamiseks.
26. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade ametlikest vahenditest, mille abil **mõjutatud kogukonnad** saavad oma muredest ja vajadustest otse ettevõtjale teada anda ja/või mille kaudu ettevõtja toetab selliste kanalite (nt **kaebuste esitamise mehhanismide**) kättesaadavust oma äripartnerite juures, ning sellest, kuidas toimub koos asjaomaste kogukondadega järelkontroll seoses tõstatatud küsimustega, ja nende kanalite tõhususest.
27. Ettevõtja kirjeldab järgmist:
 - (a) üldine lähenemisviis ja protsessid **õiguskaitsevahendite** tagamiseks või neile kaasaaitamiseks, kui ta on kindlaks teinud, et ta on avaldanud olulisi negatiivseid **mõjusid** mõjutatud kogukondadele või on sellele kaasa aidanud, sh teave selle kohta, kas ja kuidas ettevõtja hindab, kas pakutud õiguskaitsevahend on tõhus;
 - (b) kõik konkreetsed kanalid, mida ettevõtja pakub **mõjutatud kogukondadele**, et töötajad saaksid esitada oma mured või vajadused lahendamiseks otse ettevõtjale, sh teave selle kohta, kas need kanalid on loonud ettevõtja ise ja/või osaletakse kolmandate poolte mehhanismides;
 - (c) protsessid, mille kaudu ettevõtja toetab selliste kanalite kättesaadavust oma äripartnerite juures, ja
 - (d) kuidas ettevõtja jälgib tõstatatud ja käsitletud küsimusi ning kuidas ta tagab kanalite tõhususe, sh nende kanalite kavandatud **kasutajateks** olevate **sidusrühmade** kaasamise kaudu.
28. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas ta hindab, et mõjutatud kogukonnad on nendest struktuuridest või protsessidest teadlikud ja usaldavad neid selleks, et tõstatada oma muresid või vajadusi ning neid käsitleda. Lisaks avalikustab ettevõtja, kas ta on kehtestanud poliitika, mis käsitleb neid struktuure ja protsesse kasutavate isikute esindajate kaitset kättemaksu eest. Kui selline teave on avaldatud ESRS G1-1 kohaselt, võib ettevõtja sellele teabele viidata.
29. Kui ettevõtja ei saa eespool nõutud teavet avalikustada, sest ta ei ole võtnud kasutusele kanalit probleemide tõstatamiseks ja/või ei toeta sellise kanali kättesaadavust oma äripartnerite juures, avalikustab ta selle asjaolu. Ettevõtja võib teatada ajakava, mille jooksul ta kavatseb sellise kanali või sellised protsessid luua.

Avalikustamisnõue S3-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega mõjutatud kogukondadele ning lähenemisviisid mõjutatud kogukondadega seotud oluliste riskide juhtimiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete tõhusus

30. Ettevõtja avalikustab meetmed, mida ta võtab mõjutatud kogukondadele avalduvate oluliste mõjude korral ning mõjutatud kogukondadega seotud oluliste riskide juhtimiseks ja oma oluliste võimaluste kasutamiseks ning teabe nende meetmete tõhususe kohta.
31. Avalikustamisnõudel on kaks eesmärki. Esiteks võimaldab see saada ülevaate **meetmetest** ja algatustest, mille abil ettevõtja püüab teha järgmist:
- (a) ära hoida, leevendada ja heastada negatiivsete oluliste **mõjude** avaldumist mõjutatud kogukondadele ja/või
 - (b) saavutada olulised positiivsed mõjud mõjutatud kogukondadele.
- Teiseks võimaldab see anda ülevaate viisist, kuidas ettevõtja tegeleb oluliste **riskidega** ja kasutab mõjutatud kogukondadega seotud olulisi võimalusi.
- Ettevõtja esitab kokkuvõtliku kirjelduse tegevuskavadest ja ressurssidest, mille abil ta haldab oma olulisi mõjusid, riske ja võimalusi, mis on seotud mõjutatud kogukondadega, vastavalt ESRS 2 avalikustamisnõudele MDR-A „Oluliste kestlikkuspektidega seotud meetmed ja ressursid“.
32. Seoses oluliste mõjudega kirjeldab ettevõtja järgmist:
- (a) võetud, kavandatud või käimasolevad meetmed eesmärgiga ära hoida või leevendada mõjutatud kogukondadele avalduvat olulisi negatiivseid mõjusid;
 - (b) kas ja kuidas on ettevõtja võtnud meetmeid, et pakkuda või võimaldada heastamist seoses tegelike oluliste mõjudega;
 - (c) kõik täiendavad **meetmed** või algatused, mis on kehtestatud peamise eesmärgiga avaldada positiivseid mõjusid mõjutatud kogukondadele, ja
 - (d) kuidas ettevõtja jälgib ja hindab nende **meetmete** ja algatuste tõhusust mõjutatud kogukondade jaoks kavandatud tulemuste saavutamisel.
33. Seoses paragrahvi 30 kirjeldab ettevõtja järgmist:
- (a) protsessid, mille abil ta teeb kindlaks, milliseid meetmeid on vaja võtta ja mis on asjakohased selleks, et reageerida mõjutatud kogukondadele avalduvatele konkreetsetele tegelikele või võimalikele negatiivsetele mõjudele;
 - (b) Oma lähenemisviisi meetmete võtmisele seoses konkreetsete oluliste negatiivsete mõjudega kogukondadele, sh mis tahes meetmetega, mis on seotud maa omandamise, planeerimise ja ehitamise, käitamise või sulgemise tavadega, samuti sellega, kas tööstusharus on vaja laiaulatuslikumaid meetmeid või koostööd teiste asjaomaste osapooltega, ja
 - (c) kuidas ettevõtja tagab, et oluliste negatiivsete mõjude korral on õiguskaitsvahendite pakkumise või võimaldamise protsessid kättesaadavad ning rakendamisel ja tulemuste saavutamisel tõhusad.
34. Seoses oluliste riskide ja võimalustega kirjeldab ettevõtja järgmist:
- (a) milliseid meetmeid kavandatakse või mis on käimas eesmärgiga leevendada ettevõtja jaoks olulisi riske, mis tulenevad tema mõjudest **mõjutatud kogukondadele** või **sõltuvusest** nendest, ning kirjeldab, kuidas ta praktikas nende tõhusust jälgib, ja
 - (b) milliseid meetmeid kavandatakse või mis on käimas, et kasutada ettevõtja olulisi võimalusi seoses mõjutatud kogukondadega.
35. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas ta võtab meetmeid vältimaks, et tema enda tavad ei põhjusta ega aita kaasa olulistele negatiivsetele mõjule **mõjutatud kogukondadele**, sh, kui see on asjakohane, praktika, mis on seotud planeerimise, maa omandamise ja kasutamise, rahastamise, tooraine kaevandamise või tootmisega, loodusvarade kasutamisega ja keskkonnamõju juhtimisega. See võib hõlmata teavet selle kohta, millist lähenemisviisi kasutatakse, kui tekib pingeid oluliste negatiivsete mõjude ärahoidmise või leevendamise ja muude äritegevusele avalduvate survetega vahel.

36. Samuti avalikustab ettevõtja, kas seoses **mõjutatud kogukondadega** on teatatud tõsistest inimõigustega seotud probleemidest ja **juhtumitest**, ning vajaduse korral avalikustab need ⁽¹¹⁵⁾.
37. Paragrahvi 32 alapunkti d kohaselt nõutava teabe avalikustamisel võtab ettevõtja arvesse ESRS 2 avalikustamisnõuet MDR-T „Põhimõtete ja meetmete tõhususe jälgimine eesmärkide kaudu“, kui ta hindab meetme tõhusust eesmärgi seadmise teel.
38. Ettevõtja avalikustab oma oluliste mõjude juhtimiseks eraldatud ressursid koos teabega, mis võimaldab kasutajatel saada ülevaate sellest, kuidas olulisi mõjusid juhitakse.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamisnõue S3-5 – oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid

39. Ettevõtja avalikustab ajaliselt piiritletud ja tulemustele suunatud eesmärgid, mis tal võivad olla seoses järgmisega:
 - (a) **mõjutatud kogukondadele avalduvate negatiivsete mõjude vähendamine ja/või**
 - (b) **mõjutatud kogukondadele avalduvate positiivsete mõjude suurendamine ja/või**
 - (c) **mõjutatud kogukondadega seotud oluliste riskide ja võimaluste juhtimine.**
40. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, mil määral ettevõtja kasutab ajaliselt piiritletud ja tulemuspõhiseid **eesmärke**, et juhtida ja mõõta oma edusamme mõjutatud kogukondadele avalduvate oluliste negatiivsete mõjude käsitlemisel ja/või positiivsete mõjude suurendamisel ja/või mõjutatud kogukondadega seotud oluliste riskide ja võimaluste juhtimisel.
41. **Mõjutatud kogukondadega** seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste valitsemise **eesmärkide** kokkuvõtlik kirjeldus sisaldab ESRS 2 avalikustamisnõudes MDR-T määratletud teabenõudeid.
42. Ettevõtja avalikustab **eesmärkide** seadmise protsessi, sh teabe selle kohta, kas ja kuidas ettevõtja suhtles otse mõjutatud kogukondadega, nende seaduslike esindajatega või **usaldusväärsete vahendajatega**, kellel on ülevaade nende olukorrast, järgmistel etappidel:
 - (a) selliseid eesmärke seades;
 - (b) mõõtes ettevõtja tulemuslikkust nende eesmärkide saavutamisel ja
 - (c) tehes kokkuvõtteid saadud õppetundidest või ettevõtja tegevusest tulenevatest edusammudest.

⁽¹¹⁵⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 14 („Tuvastatud tõsiste inimõigustealaste probleemide ja vahejuhtumite arv“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega.

A liide.

Kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS S3 „Mõjutatud kogukonnad“ lahutamatu osa. See toetab käesolevas standardis sätestatud avalikustamisnõuete kohaldamist ja sel on sama tähtsus nagu standardi muudel osadel.

Eesmärk

- AR 1. Paragrahvis 2 esitatud ülevaade sotsiaalsetest ja inimõigustega seotud aspektidest ei tähenda, et käesoleva standardi igas avalikustamisnõudes tuleks kõiki neid aspekte käsitleda. Pigem on need mõeldud loeteluna aspektidest, mida ettevõtja peab kaaluma **olulisuse** hindamisel (ESRS 1 3. peatükk „Kahene olulisus kestlikkusteabe avalikustamise alusena“ ja ESRS 2 avalikustamisnõue IRO-1) seoses *mõjutatud kogukondadega* ja vajaduse korral avalikustama standardi kohaldamisalasse kuuluvad olulised mõjud, riskid või võimalused.
- AR 2. Lisaks paragrahvis 2 loetletud aspektidele võib ettevõtja kaaluda ka teabe avalikustamist muude aspektide kohta, mis on seotud oluliste mõjudega lühema aja jooksul, nt algatused seoses äärmuslikest ja äkilistest ilmastikutingimustest tingitud mõjudega ettevõtja tegevusega seotud kogukondadele.

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Strateegia

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad

- AR 3. ESRS 2 avalikustamisnõude SBM-2 kohaselt peab ettevõtja andma teavet selle kohta, kas ja kuidas ta võtab arvesse rolli, mida tema strateegia ja **ärimudel** võivad mängida *mõjutatud kogukondadele* avalduvate märkimisväärsete oluliste **mõjude** tekitamisel, süvendamisel või leevendamisel, ning kas ja kuidas on ärimudelit ja strateegiat kohandatud selliste oluliste mõjudega tegelemiseks.
- AR 4. Kuigi *mõjutatud kogukonnad* ei pruugi ettevõtjaga strateegilisel või **ärimudeli** tasandil suhelda, võib ettevõtja nende seisukohti oma strateegia ja ärimudeli hindamisel arvesse võtta. Ettevõtja võib avalikustada mõjutatud kogukondade ja mõjutatud kogukondade esindajate seisukohad.

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

- AR 5. *Mõjutatud kogukondadele* avalduvad **mõjud** võivad tuleneda ettevõtja strateegiast või **ärimudelist** mitmel viisil. Näiteks võivad mõjud olla seotud ettevõtja väärtuspakkumisega (nt selliste projektide ehitamine või käivitamine, mille ajakava ei jäta piisavalt aega konsulteerimiseks projektidest mõjutatud rühmadega), **väärtusahelaga** (nt **maakasutus** riikides, kus omandiõigus on sageli vaidlustatud või kus andmed on ebausaldusväärsed või sellised maakasutajad nagu **põlisrahvad** ei ole tunnustatud) või ettevõtte kulustruktuurist ja tulumudelist (nt agressiivsed strateegiad maksustamise minimeerimiseks, eelkõige seoses tegevusega arengumaades).
- AR 6. Strateegiast või ärimudelist tulenevad mõjud *mõjutatud kogukondadele* võivad põhjustada olulisi riske ka ettevõtjale. Näiteks kui ettevõtja strateegia hõlmab teatava tooraine otsingul suurema riskiga geograafilistesse piirkondadesse siirdumist ja mõjutatud kogukonnad on tema sealviibimise vastu või tema kohalike tegutsemistavade vastu, võib see põhjustada ulatuslikke ja kulukaid viivitusi ning mõjutada ettevõtja võimet hankida edaspidi maakontsessioone või lube. Teine sarnane näide: kui ettevõtja ärimudel põhineb intensiivsel veevõtul oma tehastes määral, mis mõjutab kogukondade juurdepääsu veele tarbimiseks, hügieeniks ja elatusvahendina, võib see kaasa tuua mainet kahjustavaid boikoteerimisi, kaebusi ja kohtuprotsesse.

- AR 7. Üks näide **mõjutatud kogukondade** konkreetsetest tunnustest, mida ettevõtja võib paragrahvi 10 nõuete täitmisel arvesse võtta, võib olla mõjutatud kogukond, mis on füüsiliselt või majanduslikult isoleeritud ning on eriti vastuvõtlik sissetoodud haigustele või kellel on piiratud juurdepääs sotsiaalteenustele ning kes seetõttu sõltub ettevõtja loodud infrastruktuurist. See võib olla tingitud sellest, et kui ettevõtja ostab naiste haritavat maad ja raha selle eest läheb meessoost perekonnapeadele, kaotavad naised kogukonnas veelgi enam õigusi. Põhjuseks võib olla ka see, et tegemist on põlisrahvaste kogukonnaga, mille liikmed püüavad olukorras, kus riik ei kaitse nende õigusi, teostada kultuurilisi või majanduslikke õigusi maa suhtes, mida omab või kasutab ettevõtja või mõni üksus, kellega tal on ärisuhe. Lisaks kaalub ettevõtja, kas erinevad tunnused kattuvad. Näiteks sellised tunnused nagu etniline päritolu, sotsiaal-majanduslik staatus, sisserändaja staatus ja sugu võivad tekitada kattuvate kahjuriskide ohu teatavatele mõjutatud kogukondadele või mõjutatud kogukondade mõnele osale, sest mõjutatud kogukonnad on oma olemuselt sageli heterogeensed.
- AR 8. Seoses paragrahviga 11 võivad olulised riskid tekkida ka ettevõtja sõltuvuse tõttu **mõjutatud kogukondadest**, kui väikese tõenäosusega, kuid suure mõjuga sündmused võivad tekitada **finantsmõju**: näiteks kui loodusõnnetus põhjustab ettevõtte tegevust mõjutava tööstuskatastroofi, mis põhjustab tõsist kahju mõjutatud kogukondadele.

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

Avalikustamisnõue S3-1 – mõjutatud kogukonnaga seotud poliitika

- AR 9. Kirjeldus sisaldab põhiteavet, mis on vajalik selleks, et tagada **mõjutatud kogukondadega** seotud poliitika usaldusvärsus, ning seetõttu kaalub ettevõtja selgitusi oluliste muudatuste kohta aruandeaasta jooksul vastu võetud poliitikas (nt uued või täiendavad lähenemisiivisid kaasamisele, hoolsuskohustusele ja heastamisele).
- AR 10. Avaldades oma poliitika kooskõla ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetega, võtab ettevõtja arvesse, et juhtpõhimõtetes viidatakse rahvusvahelisele inimõiguste deklaratsioonile, mis koosneb inimõiguste ülddeklaratsioonist ja kahest seda rakendavast paktist, samuti ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonile, Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni põlisrahvaste ja hõimurahvaste konventsioonile (ILO nr 169) ning seda toetavatele põhikonventsioonidele, ning võib avalikustada oma tegevuse kooskõla nende õigusaktidega.
- AR 11. Ettevõtja võib esitada illustreeriva teabe viiside kohta, kuidas ta teavitab oma poliitikast üksikisikuid, üksikisikute rühmi või üksusi, kelle jaoks see on asjakohane kas seetõttu, et neilt oodatakse selle rakendamist (nt ettevõtja **palgatöötajad**, töövõtjad ja **tarnijad**), või seetõttu, et nad on nende rakendamisest otseselt huvitatud (näiteks oma töötajad, investorid). Avalikustada võib kommunikatsioonivahendid ja -kanalid (nt teabelehed, uudiskirjad, spetsiaalsed veebisaidid, sotsiaalmeedia, näost näkku suhtlemine, töötajate esindajad), mille eesmärk on tagada **poliitika** kättesaadavus ja selle mõju arusaadavus eri sihtrühmadele. Ettevõtja võib ka selgitada, kuidas ta tuvastab ja kõrvaldab levitamise võimalikud takistused, näiteks tõlkimisega asjaomastesse keeltesse või graafiliste kujutiste kasutamise.
- AR 12. Tõsiste inimõigustega seotud probleemide ja mõjutatud kogukondadega seotud **juhtumite** avalikustamisel kaalub ettevõtja kõiki maaõigustega ning **põlisrahvaste eelneva vabatahtliku ja teadva nõusolekuga** seotud õigusvaidlusi.

Avalikustamisnõue S3-2 – protsessid suhtlemiseks mõjutatud kogukondadega mõjude teemal

- AR 13. Selgitused selle kohta, kuidas ettevõtja võtab arvesse põlisrahvaste kogukondade **eelneva vabatahtliku ja teadva nõusoleku** õigust ja tagab selle austamise, võivad sisaldada teavet protsesside kohta, mille eesmärk on konsulteerida põlisrahvastega sellise nõusoleku saamiseks. Ettevõtja kaalub, kuidas konsulteerimine hõlmab heas usus peetavaid läbirääkimisi mõjutatud **põlisrahvastega** nende eelneva vabatahtliku ja teadva nõusoleku saamiseks, kui ettevõtja mõjutab maad, territooriume või ressursse, mida põlisrahvad tavapäraselt omavad või muul viisil kasutavad, või paigutab nad ümber nende põlismaadelt või tavapäraselt nende kasutuses olnud maalt või territooriumidelt või mõjutab või ekspuuteerib nende kultuurilist, intellektuaalset, religioosset ja vaimset vara.
- AR 14. Kirjeldades, milline funktsioon või roll on sellise kaasamise ja/või lõpliku vastutuse eest operatiivselt vastutav, võib ettevõtja avalikustada, kas see on eraldi roll või funktsioon või osa üldisemast rollist või funktsioonist ning kas töötajatele on pakutud suutlikkuse suurendamise meetmeid, et toetada neid kaasamisel. Kui ettevõtja ei suuda sellist ametikohta või funktsiooni tuvastada, võib ta teha selle asjaolu teatavaks. Selle avalikustamisnõude täitmisel võib ta viidata ka ESRS 2 avalikustamisnõude GOV-1 „Haldus-, juht- ja järelevalveorganite roll“ kohaselt avalikustatud teabele.
- AR 15. Paragrahvi 21 alapunktides b ja c kirjeldatud teabe koostamisel võib kaaluda järgmist illustreerivat materjali:
- (a) näited etappidest, kus kaasamine toimub: i) leevendusviisi kindlaksmääramine ja ii) leevendamise tõhususe hindamine;
 - (b) kaasamise liigi puhul võib eristada osalemist, konsultatsiooni ja/või teavitamist;
 - (c) kaasamise sagedusega seoses võib esitada teavet selle kohta, kas kaasamine toimub regulaarselt või projekti või äriprotsessi teatavates punktides, ja
 - (d) tegevustasandil vastutava ametikoha puhul, kas ettevõtja vajab kaasamiseks teatavate oskustega töötajaid või kas ta pakub kaasamisega tegelevatele töötajatele **koolitust** või suutlikkuse suurendamist. **Põlisrahvastele** avalduvate oluliste mõjude, riskide ja võimaluste korral hõlmab see põlisrahvaste õiguste alast koolitust, sh eelneva vabatahtliku ja teadva nõusoleku teemal.
- AR 16. Ettevõtja võib tuua näiteid käesolevast aruandeperioodist, et näidata, kuidas kogukondade seisukohad on olnud ettevõtja konkreetsete otsuste või tegevuse aluseks.

Avalikustamisnõue S3-3 – protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad mõjutatud kogukondadel probleeme tõstatada

- AR 17. Avalikustamisnõude ESRS S3-3 täitmisel võib ettevõtja juhinduda ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetest ning OECD suunistest hargmaistele ettevõtetele, milles keskendutakse **heastamisele** ja **kaebuste esitamise mehhanismidele**.
- AR 18. Probleemide või vajaduste tõstatamise kanalid hõlmavad **kaebuste esitamise mehhanisme**, vihjeliine, dialoogiprotsesse või muid vahendeid, mille kaudu **mõjutatud kogukonnad** või nende **seaduslikud esindajad** võivad teada anda oma muredest seoses mõjudega või selgitada vajadusi, millele vastamist nad ettevõtjalt soovivad. See võib hõlmata otse ettevõtja pakutavaid kanaleid lisaks mis tahes muudele mehhanismidele, mida ettevõtja võib kasutada, et saada teavet kogukondadele avalduvate mõjude juhtimise kohta, näiteks vastavusauditid. Kui ettevõtja tugineb selle nõude täitmisel üksnes oma äripartneritelt saadud teabele selliste kanalite olemasolu kohta, võib ta teha selle asjaolu teatavaks.

- AR 19. ESRS S3-3s käsitletud teabe arusaadavamaks esitamiseks võib ettevõtja selgitada, kas ja kuidas on kogukondadel, kes võivad olla mõjutatud, iga olulise mõju puhul juurdepääs kanalitele ettevõtja tasandil, kes neid mõjutab. Asjakohane teave hõlmab teavet selle kohta, kas **mõjutatud kogukondadel** on juurdepääs kanalitele keeles, millest nad aru saavad, ja kas nendega on selliste kanalite kavandamisel konsulteeritud.
- AR 20. Kolmandate poolte mehhanismid võivad hõlmata valitsuse, valitsusväliste organisatsioonide, tööstusühenduste ja muude koostööalgatuste pakutavaid mehhanisme. Ettevõtja võib avalikustada, kas kanalid on kättesaadavad kõigile **mõjutatud kogukondadele**, keda ettevõtja olulisel määral tegelikult mõjutab või võib mõjutada, või üksikisikutele või organisatsioonidele, kes tegutsevad nende nimel või kellel on muul põhjusel vaja olla negatiivsetest mõjudest teadlik.
- AR 21. Seoses neid mehhanisme kasutavate üksikisikute kaitsega survemeetmete eest võib ettevõtja kirjeldada, kas ta käsitleb kaebusi konfidentsiaalselt ning austades eraelu puutumatuset ja andmekaitse õigusi, ning kas neid mehhanisme saab kasutada anonüümselt (näiteks kolmanda isiku poolt esindatuna).
- AR 22. **Põlisrahvastele õiguskaitse** pakkumise ja õiguskaitsevahendite võimaldamisega seotud protsesside avalikustamisel hõlmab asjakohane teave seda, kas ja kuidas ettevõtja on arvestanud nende tavasid, traditsioone, eeskirju ja õigussüsteeme.
- AR 23. Avalikustades, kas ja kuidas ettevõtja teab, et **mõjutatud kogukonnad** on neist kanalitest teadlikud ja usaldavad neid, võib ettevõtja esitada asjakohaseid ja usaldusväärseid andmeid nende kanalite tõhususe kohta mõjutatud kogukondade endi seisukohast. Teabeallikate näiteks on uuringud kogukondade liikmete kohta, kes on selliseid kanaleid kasutanud, ning nende rahulolu selle protsessi ja tulemustega.
- AR 24. **Mõjutatud kogukondade** probleemidest teatamise kanalite tõhususe kirjeldamisel võib ettevõtja juhinduda järgmistest küsimustest, mis põhinevad kohtuväliste **kaebuste esitamise mehhanismide** tõhususe kriteeriumidel, nagu on sätestatud ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetes, eelkõige põhimõttes 31. Allpool esitatud kaalutlusi võib kohaldada üksikute kanalite või kanalite süsteemi suhtes.
- (a) Kas need kanalid on õiguspärased, vastutades oma õiglase käitumise eest ja luues sidusrühmade usaldust?
 - (b) Kas kanalid on sidusrühmadele teada ja kättesaadavad?
 - (c) Kas kanalitel on selged ja teadaolevad protseduurid, kindlaks määratud tähtajad ja selgus protsesside suhtes?
 - (d) Kas kanalid tagavad mõistliku juurdepääsu teabeallikatele, nõuannetele ja eksperditeadmistele?
 - (e) Kas kanalid pakuvad läbipaistvust, andes piisavalt teavet kaebuse esitajatele ja vajaduse korral vastates avalikele huvidele?
 - (f) Kas kanalite kaudu saavutatud tulemused on kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud inimõigustega?
 - (g) Kas ettevõtja tuvastab kanalite kaudu saadud teadmised, mis toetavad pidevat õppimist nii kanalite täiustamisel kui ka tulevaste mõjude ärahoidmisel?
 - (h) Kas ettevõtja keskendub kaebuste esitajatega peetavale dialoogile kui kokkulepitud lahendusteni jõudmise vahendile, selle asemel, et tulemuste üle ühepoolset otsustada?

Avalikustamisnõue S3-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega mõjutatud kogukondadele ning lähenemisviisid mõjutatud kogukondadega seotud oluliste riskide juhtimiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete tõhusus

AR 25. Selleks, et mõista negatiivseid mõjusid ja seda, kuidas ettevõtte võib nendega oma väärtusahela kaudu seotud olla, ning ka selleks, et määrata kindlaks asjakohased vastumeetmed ja rakendada neid praktikas, võib kuluda aega. Seetõttu võtab ettevõtja arvesse järgmist:

- (a) oma üldised ja konkreetsed lähenemisviisid oluliste negatiivsete mõjude käsitlemiseks;
- (b) ettevõtja sotsiaalsed investeeringud või muud **arengu**programmid, mille eesmärk on täiendada olulisi positiivseid mõjusid;
- (c) teave selle kohta, milliseid edusamme on ettevõtja aruandeperioodil teinud, ja
- (d) ettevõtja seatud eesmärgid olukorra pidevaks parandamiseks.

AR 26. Asjakohased meetmed võivad varieeruda sõltuvalt sellest, kas ettevõtja tingib olulisi mõjusid või aitab neile kaasa või on ta kaasatud seeläbi, et mõju on otseselt või ärisuhte kaudu seotud tema tegevuse, toodete või teenustega.

AR 27. Võttes arvesse, et aruandeperioodil esinenud, kogukondi mõjutavad olulised negatiivsed mõjud võivad olla ka seotud muude üksuste või tegevustega, mis ei ole ettevõtja otsese kontrolli all, võib ettevõtja avalikustada, kas ja kuidas ta püüab kasutada oma mõjujõudu oma ärisuhetes nende mõjude juhtimiseks. See võib hõlmata ärilise **mõjujõu** kasutamist (nt lepinguliste nõuete jõustamine ärisuhetes või stiimulite rakendamine), muid mõjutusvahendeid (nt **koolituse** või põlisrahvaste õiguste alase suutlikkuse suurendamise pakkumine üksustele, millega ettevõtjal on ärisuhe) või ühist mõjujõudu teiste osalejatega (nt algatused, mille eesmärk on minimeerida julgeolekuga seotud mõjusid kogukondadele, või osalemine ettevõtete ja kogukondade partnerlustes)

AR 28. Mõjud kogukondadele võivad tuleneda keskkonnaaspektidest, mille ettevõtja avaldab ESRS E1–E5 alusel. Näidete hulgas on:

- (a) ESRS E1 „Kliimamuutused“: **kliimamuutuste leevendamise** kavade rakendamise käigus võidakse ettevõtjalt nõuda, et ta investeeriks **taastuenergia** projektidesse, mis võivad mõjutada **põlisrahvaste** maad, territooriume ja **loodusvarasid**. Kui ettevõtja ei konsulteeri mõjutatud põlisrahvaste kogukonnaga, võib see negatiivselt mõjutada mõjutatud kogukondade õigust **eelnevale vabatahtlikule ja teadvale nõusolekule**;
- (b) ESRS E2 „Saastus“: ettevõtja võib **mõjutatud kogukondi** negatiivselt mõjutada näiteks suutmatusega kaitsta neid **saaste** eest tootmisrajatisest, mis põhjustab neile terviseprobleeme;
- (c) ESRS E3 „Vee- ja mereressursid“: veevõtuga suure veestressiga aladel võib ettevõtja negatiivselt mõjutada kogukondade juurdepääsu puhtale joogiveele;
- (d) ESRS E4 „Elurikkus ja ökosüsteemid“: ettevõtja võib negatiivselt mõjutada kohalike põllumajandustootjate elatusvahendeid nt **mulda** saastavate toimingute kaudu. Muud näited hõlmavad maa katmist uue taristu rajamise kaudu, millega võidakse hävitada taimeliike, mis on kriitilise tähtsusega näiteks kohaliku **elurikkuse** jaoks või kogukondade jaoks vee filtreerimisel või **invasiivsete liikide** (taimed või loomad) sissetoomist, mis võib mõjutada **ökosüsteeme** ja põhjustada hilisemat kahju;
- (e) ESRS E5 „Ressursikasutus ja ringmajandus“: ettevõtja võib kogukondade elu negatiivselt mõjutada, kahjustades nende tervist **ohtrike jäätmete** vale käitlemise kaudu.

Kui avalikustamisnõuete ESRS E1–E5 kohases avalikustatavas teabes käsitletakse keskkonnamõju ja kohalike kogukondade vahelist seost, võib ettevõtja viidata nendele andmetele ja sellise avalikustamise selgelt esile tuua.

- AR 29. Kui ettevõtja avalikustab oma osaluse tööstusharu või mitut sidusrühma hõlmavas algatuses osana meetmetest, mille eesmärk on võidelda oluliste negatiivsete mõjudega, võib ettevõtja avalikustada, kuidas algatuse ja tema enda osalusega kavatsetakse asjaomaseid mõjusid vähendada. Ettevõtja võib ESRS S3-5 raames avalikustada algatuses seatud asjakohased eesmärgid ja nende saavutamisel tehtud edusammud.
- AR 30. Avalikustades, kas ja kuidas ettevõtja võtab **ärisuhete** lõpetamise otsustes arvesse **mõjutatud kogukondadele** avalduvaid tegelikke ja võimalikke mõjusid ning kas ja kuidas ta püüab käsitleda lõpetamisest tuleneda võivaid negatiivseid mõjusid, võib ettevõtja lisada näiteid.
- AR 31. Avalikustades, kuidas ta jälgib **meetmete** tõhusust oluliste mõjude juhtimisel aruandeperioodil, võib ettevõtja avalikustada kõik aruandeperioodil ja varasematel aruandeperioodidel saadud õppetunnid.
- AR 32. **Meetmete** tõhususe jälgimiseks kasutatavad protsessid võivad hõlmata sise- või välisauditeid või -kontrolle, kohtumenetlusi ja/või seotud kohtuotsuseid, mõjuhindanguid, mõõtmissüsteeme, sidusrühmade tagasisidet, **kaebuste esitamise mehhanisme**, väliseid tulemushinnanguid ja võrdlusuuringuid.
- AR 33. Tõhususe aruandluse eesmärk on anda ülevaade seostest ettevõtja võetud **meetmete** ja mõjude tõhusa juhtimise vahel.
- AR 34. Algatuste või protsesside kohta, mille esmane eesmärk on saavutada positiivsed mõjud mõjutatud kogukondadele, mis põhineks mõjutatud kogukondade vajadustel, ning selliste algatuste või protsesside rakendamisel tehtud edusammude kohta võib ettevõtja avalikustada järgmise teabe:
- (a) kas ja kuidas **mõjutatud kogukonnad** ja **seaduslikud esindajad** või nende **usaldusväärsed vahendajad** osalevad otsuste tegemisel nende investeringute või programmide kavandamise ja rakendamise kohta ja
 - (b) teave nende investeringute või programmide kavandatud või saavutatud positiivsete tulemuste kohta **mõjutatud kogukondade** jaoks.
 - (c) selgitus kirjeldatud sotsiaalsete investeringute või arenguprogrammidega hõlmatud **mõjutatud kogukondade** ligikaudse ulatuse kohta ning vajaduse korral põhjendus, miks teatava sotsiaalse investeringu või arenguprogrammi rakendamiseks valiti just need kogukonnad.
- AR 35. Ettevõtja võib avalikustada, kas mis tahes algatused või protsessid, mille peamine eesmärk on avaldada **mõjutatud kogukondadele** positiivseid mõjusid, on kavandatud ka selleks, et toetada ühe või mitme ÜRO kestliku arengu eesmärgi saavutamist. Näiteks võttes kohustuse edendada ÜRO kestliku arengu eesmärki nr 5 „Saavutada sooline võrdõiguslikkus ning võimestada kõiki naisi ja tütarlapsi“, võib ettevõtja võtta kaalutletud meetmeid, et kaasata naised konsultatsiooniprotsessi mõjutatud kogukonnaga, et täita tõhusa **sidusrühmade kaasamise** standardeid, mis võib aidata suurendada naiste mõjuvõimu nii asjaomase protsessi käigus kui potentsiaalselt ka nende igapäevaelus.
- AR 36. Avalikustades teavet oma **meetmete** kavandatud või saavutatud positiivsete tulemuste kohta **mõjutatud kogukondade** jaoks tuleb eristada tõendeid teatavate tegevuste toimumise kohta (nt et x arvule kogukonna liikmetest naistele on pakutud **koolitust** selle kohta, kuidas saada ettevõtja kohalikuks **tarnijaks**), tõenditest mõjutatud kogukondade tegelike tulemuste kohta (nt et x arvil kogukonna liikmetest naisi on asutanud väikeettevõtted ja nende lepinguid ettevõtjaga on aasta-aastalt uuendatud).

- AR 37. Avalikustades, kas algatused või protsessid aitavad kaasa ka oluliste negatiivsete mõjude leevendamisele, võib ettevõtja näiteks kaaluda programme, mille eesmärk on parandada ettevõtja tegevusega seotud kohaliku taristut, nt maanteed, mis on viinud kogukonna liikmetega seotud raskete liiklusõnnetuste arvu vähenemiseni.
- AR 38. Ettevõtja võib mõjutatud kogukondadega seotud mõjudest või **sõltuvustest** tulenevate oluliste riskide ja võimaluste avalikustamisel kaaluda järgmist:
- riskid, mis on seotud ettevõtja mõjudega **mõjutatud kogukondadele**, võivad hõlmata maine- või õigusriske, samuti tegevusriske, kui mõjutatud kogukonnad protestivad ümberasustamise või maale juurdepääsu kaotamise vastu, põhjustades kulukaid viivitusi, boikotte või kohtuasju;
 - riskid, mis on seotud ettevõtja sõltuvusega **mõjutatud kogukondadest**, võivad hõlmata talitluspidevuse kadumist, kui **põlisrahvaste** kogukonnad otsustavad oma maal mõnele projektile antud nõusoleku tagasi võtta, sundides ettevõtjat projekti oluliselt muutma või sellest loobuma;
 - võimalused, mis on seotud ettevõtja mõjudega **mõjutatud kogukondadele**, võivad hõlmata projektide lihtsamat rahastamist ning kogukondade, valitsuste ja muude ettevõtjate valitud partneriks olemist, ja
 - võimalused, mis on seotud ettevõtja sõltuvusega **mõjutatud kogukondadest**, võivad hõlmata positiivsete suhete arendamist ettevõtja ja põlisrahvaste kogukondade vahel, mis võimaldab olemasolevate projektide laiendamist tugeva toetuse najal.
- AR 39. Kohaldamisnõude AR 38 kohase teabe avalikustamisel võib ettevõtja kaaluda selgitusi keskkonnaga seotud mõjust või **sõltuvusest** tulenevate riskide ja võimaluste kohta (täpsem teave on esitatud avalikustamisnõudes AR 28), sh sellega seotud inimõigustealase (või sotsiaalse) mõju kohta. Näidete hulgas on maineriskid, mis tulenevad kontrollimata saastavate **heitmete** mõjudest kogukondade tervisele, või selliste meeleavalduste **finantsmõju**, mis võivad häirida ettevõtja tegevust või selle katkestada, nt vastuseks veestressiga piirkondades toimuvale tegevusele, mis võib mõjutada mõjutatud kogukondade elu.
- AR 40. Avalikustades, kas **sõltuvus** muutub riskideks, võtab ettevõtja arvesse väliskeskonna arengut.
- AR 41. Avalikustades teavet oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud poliitika, meetmete, ressursside ja **eesmärkide** kohta, võib ettevõtja juhul, kui riskid ja võimalused tulenevad olulistest mõjudest, viidata nende mõjudega seoses oma poliitika, meetmete, ressursside ja eesmärkide kohta avalikustatud teabele.
- AR 42. Ettevõtja kaalub, mil määral ja kuidas on tema **mõjutatud kogukondadega** seotud olulise riski juhtimise protsessid on integreeritud tema olemasolevatesse riskijuhtimisprotsessidesse.
- AR 43. Oluliste mõjude juhtimiseks eraldatud ressursside avalikustamisel võib ettevõtja avalikustada, millised ettevõtjasisesed funktsioonid on seotud mõjude juhtimisega ning milliseid meetmeid nad võtavad negatiivsete mõjude käsitlemiseks ja positiivsete mõjude edendamiseks.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamisnõue S3-5 – oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid

AR 44. **Eesmärke** käsitleva teabe avalikustamisel vastavalt paragrahvile 39 võib ettevõtja avalikustada:

- mõjutatud kogukondade elus saavutatavad oodatavad tulemused, mis avalikustatakse võimalikult konkreetselt;

- (b) **eesmärkide** määratluste ja meetodite stabiilsus ajas, et tagada ajaline võrreldavus,
- (c) eesmärkide aluseks olevad standardid või kohustused (nt käitumisjuhendid, hankepoliitika, ülemaailmsed raamistikud või tööstuskoodeksid).

AR 45. Oluliste **riskide** ja **võimalustega** seotud **eesmärgid** võivad olla samad või erinevad oluliste mõjudega seotud eesmärkidest. Näiteks eesmärk taastada pärast ümberasustamist täielikult **mõjutatud kogukondade** elatusvahendid võib vähendada nii nendele kogukondadele avalduvaid mõjusid kui ka nendega seotud riske, nagu kogukonna protestid.

AR 46. Ettevõtja võib teha vahet ka lühiajalistel, keskmistel ja pikaajalistel **eesmärkidel**, mis hõlmavad **poliitika** raames võetud sama kohustust. Näiteks võib ettevõtja peamine eesmärk olla võtta kohalikus kaevanduses tööle kogukonnaliikmeid, seades pikaajaliseks eesmärgiks, et 2025. aastaks on 100 % töötajaid kohaliku kogukonna liikmed ning lühiajalise eesmärgiga lisada igal aastal kuni 2025. aastani kuni x protsenti kohalikke töötajaid.

AR 47. Kui ettevõtja muudab aruandeperioodil mõnd eesmärki või asendab selle, võib ta selleks, et anda taustteavet vastavalt ESRS 2 avalikustamisnõudele BP-2 „Avalikustamine seoses konkreetsete asjaoludega“, muudatust selgitada, sidudes selle oluliste muudatustega ärimudelil või üldisematele muudatustele tunnustatud standardis või õigusaktides, millest eesmärk on tuletatud.

ESRS S4**TARBIJAD JA LÕPPKASUTAJAD**

Sisukord

Eesmärk

Seosed teiste ESRSidega

Avalikustamisnõuded

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Strateegia

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad
- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- Avalikustamisnõue S4-1 – tarbijate ja lõppkasutajatega seotud põhimõtted
- Avalikustamisnõue S4-2 – protsessid tarbijate ja lõppkasutajatega suhtlemiseks mõjude teemal
- Avalikustamisnõue S4-3 – protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad tarbijatel ja lõppkasutajatel probleeme tõstatada
- Avalikustamisnõue S4-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega tarbijatele ja lõppkasutajatele ning lähenemisviisid oluliste riskide juhtimiseks ja tarbijate ja lõppkasutajatega seotud oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete tõhusus

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue S4-5 – oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid

A liide. Kohaldamisnõuded

- Eesmärk

- ESRS 2 Üldine avalikustatav teave

Strateegia

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad
- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- Avalikustamisnõue S4-1 – tarbijate ja lõppkasutajatega seotud põhimõtted
- Avalikustamisnõue S4-2 – protsessid tarbijate ja lõppkasutajatega suhtlemiseks mõjude teemal
- Avalikustamisnõue S4-3 – protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad tarbijatel ja lõppkasutajatel probleeme tõstatada
- Avalikustamisnõue S4-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega ning lähenemisviisid tarbijate ja lõppkasutajatega seotud oluliste riskide juhtimiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete tõhusus

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue S4-5 – oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid

Eesmärk

1. Standardi eesmärk on määrata kindlaks avalikustamissoodused, mis võimaldavad **kestlikkusaruande kasutajatel** saada ülevaate **tarbijatele** ja **lõppkasutajatele** avalduvatest olulistest **mõjudest**, mis on seotud ettevõtja enda tegevuse ja **väärtusahelaga**, sh tema toodete või teenuste ning **ärisuhete** kaudu, ning sellega seotud olulistest **riskidest** ja **võimalustest**, sh:
 - (a) kuidas ettevõtja mõjutab oma toodete ja/või teenuste tarbijaid ja/või lõppkasutajaid (käesolevas standardis edaspidi „tarbijad ja lõppkasutajad“) seoses oluliste positiivsete ja negatiivsete tegelike või võimalike mõjudega;
 - (b) võetud **meetmed** tegeliku või võimaliku negatiivse mõju vältimiseks, leevendamiseks või heastamiseks ning riskide ja võimaluste käsitlemiseks ja nende meetmete tulemused;
 - (c) ettevõtjale tarbijatele ja lõppkasutajatele seotud mõjudest ja **sõltuvustest** tulenevate oluliste riskide ja võimaluste laad, liik ja ulatus ning see, kuidas ettevõtja neid riske ja võimalusi juhib, ja
 - (d) ettevõtja tarbijate ja/või lõppkasutajatega seotud mõjudest ja sõltuvustest tulenevate oluliste riskide ja võimaluste **finantsmõju** ettevõtjale lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis.
2. Selle eesmärgi saavutamiseks nõutakse standardis selgitust üldise lähenemisviisi kohta, mida ettevõtja kasutab selleks, et teha kindlaks ja hallata olulisi tegelikke ja võimalikke **mõjusid** oma toodete ja/või teenuste **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele** seoses järgmisega:
 - (a) teabega seotud mõjud tarbijatele ja/või lõppkasutajatele (nt eraelu puutumatus, sõnavabadus ja juurdepääs (kvaliteet)teabele;
 - (b) tarbijate ja/või lõppkasutajate isiklik ohutus (nt tervis ja ohutus, isiku turvalisus ja laste kaitse);
 - (c) tarbijate ja/või lõppkasutajate sotsiaalne kaasamine (näiteks mittediskrimineerimine, juurdepääs toodetele ja teenustele ning vastutustundlikud turundustavad).
3. Standardis nõutakse ka selgitust selle kohta, kuidas sellised mõjud ning ettevõtja **sõltuvus tarbijatest** ja/või **lõppkasutajatest** võib tekitada ettevõtjale olulisi **riske** või **võimalusi**. Näiteks võivad negatiivsed mõjud ettevõtja toodete ja/või teenuste mainele halvendada tema majandustulemusi, samal ajal kui usaldus toodete ja/või teenuste vastu võib tuua äriksu, nt suurema müügi või tulevase tarbijabaasi laienemise.
4. Ettevõtja toodete ja teenuste ebaseaduslik kasutamine või väärkasutamine **tarbijate** ja **lõppkasutajate** poolt ei kuulu käesoleva standardi kohaldamisalasse.

Seosed teiste ESRSidega

5. Standardit kohaldatakse juhul, kui ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“ kohase **olulisuse** hindamise protsessi käigus on kindlaks tehtud olulised **mõjud tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele** ja/või nendega seotud olulised **riskid** ja **võimalused**.
6. Standardit tuleb tõlgendada koostoimes ESRS 1 „Peamised nõuded“ ja ESRS 2ga, samuti ESRS S1 „Oma töötajaskond“, ESRS S2 „Töötajad väärtusahelas“ ja ESRS S3ga „Mõjutatud kogukonnad“.

Avalikustamismõuded

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

7. Selle osa nõudeid tuleks lugeda koos ESRS 2 strateegiat (SBM) käsitlevates paragrahvides nõutud avalikustamisega. Selle tulemusena avalikustatav teave esitatakse koos ESRS 2s nõutud avalikustatava teabega, v.a avalikustamismõue SBM-3 „Olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga“, mille kohta on ettevõtjal võimalus esitada avalikustatav teave koos teemapõhise avalikustatava teabega.

Strateegia

ESRS 2ga seotud avalikustamismõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad

8. Täites ESRS 2 avalikustamismõude SBM-2 paragrahvi 43 nõudeid, peab ettevõtja avalikustama, kuidas tema strateegia ja ärimudel lähtuvad **tarbijate** ja/või **lõppkasutajate** huvidest, seisukohtadest ja õigustest, sh nende inimõiguste austamisest. Tarbijad ja/või lõppkasutajad on üks peamine mõjutatud **sidusrühm**.

ESRS 2ga seotud avalikustamismõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

9. Täites ESRS 2 avalikustamismõude SBM-3 paragrahvi 48 nõudeid, avalikustab ettevõtja järgmise teabe:
- (a) kas ja kuidas tegelikud ja võimalikud **mõjud tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele**, nagu on määratletud ESRS 2 avalikustamismõuetes IRO-1 „Oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus“: i) pärinevad ettevõtja strateegiast ja **ärimudelist** või on nendega seotud ning ii) on aluseks ettevõtja strateegia ja ärimudeli kohandamisele ja toetavad seda, ja
 - (b) seos tarbijatele ja/või lõppkasutajatele avalduvate mõjude ja nendega seotud **sõltuvusest** tulenevate oluliste riskide ja võimaluste ning ettevõtja strateegia ja ärimudeli vahel.
10. Paragrahvi 48 nõudeid täites avalikustab ettevõtja, kas ESRS 2 kohases avalikustamises on arvesse võetud kõiki **tarbijaid** ja/või **lõppkasutajaid**, keda ettevõtja võib tõenäoliselt oluliselt mõjutada; see hõlmab nii ettevõtja enda tegevusega kui ka väärtusahelaga seotud **mõjusid**, sh ettevõtja toodete, teenuste või ärisuhete kaudu. Lisaks avalikustab ettevõtja järgmise teabe:
- (a) lühikirjeldus tarbijate ja/või lõppkasutajate liikidest, millele ta avaldab olulisi mõjusid enda tegevuse või väärtusahela kaudu, koos täpsustusega, kas need on:
 - i. inimestele olemuslikult kahjulike ja/või krooniliste haiguste riski suurendavate toodete tarbijad ja/või lõppkasutajad;
 - ii. selliste teenuste tarbijad ja/või lõppkasutajad, mis võivad negatiivselt mõjutada nende õigusi eraelu puutumatusse, isikuandmete kaitsele, sõnavabadusele ja mittediskrimineerimisele;
 - iii. tarbijad ja/või lõppkasutajad, kes sõltuvad täpsest ja kättesaadavast toote või teenusega seotud teabest, nagu käsiraamatud ja tootemärgised, et vältida toote või teenuse võimalikku kahjustavat kasutamist;
 - iv. tarbijad ja/või lõppkasutajad, kes on eriti haavatavad tervise või eraelu puutumatusse seotud mõjude või turundus- ja müügistrateegiate mõjude suhtes, näiteks lapsed või rahaliselt haavatavad isikud;
 - (b) oluliste negatiivsete mõjude korral, kas need on i) laialt levinud või süsteemne kontekstis, kus ettevõtja oma tooteid või teenuseid müüb või osutab (nt riiklik järelevalve mõjutab teenuse kasutajate eraelu puutumatus), või ii) seotud üksikute **juhtumitega** (nt konkreetse tootega seotud puudus) või konkreetsete ärisuhetega (näiteks äripartner kasutab turundust, mis on suunatud noortele **tarbijatele** viisil, mis ei ole sobilik);

- (c) oluliste positiivsete mõjude korral lühikirjeldus tegevustest, mis on positiivsete mõjude allikaks (nt disain, mis parandab toote juurdepääsetavust puuetega inimeste jaoks), ning tarbijate ja/või lõppkasutajate liigid, kelle suhtes avalduvad või võivad avalduda positiivsed mõjud; ettevõtja võib ka avalikustada, kas positiivsed mõjud avalduvad konkreetsetes riikides või piirkondades; ja
- (d) ettevõtja mis tahes olulised riskid ja võimalused, mis tulenevad mõjudest tarbijatele ja/või lõppkasutajatele või sõltuvustest nendest.
11. Kirjeldades ESRS 2 avalikustamismõudes IRO-1 sätestatud **olulisuse** hindamise alusel **tarbijate** ja/või **lõppkasutajate** peamisi liike, kes on või võivad olla negatiivselt mõjutatud, avalikustab ettevõtja, kas ja kuidas ta on jõudnud arvamuseni, et konkreetsete tunnustega või konkreetseid tooteid või teenuseid kasutavad tarbijad ja/või lõppkasutajad võivad olla suuremas ohus.
12. Ettevõtja avalikustab, millised olulised riskid ja võimalused, mis tulenevad mõjudest **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele** ja **sõltuvustest** nendest, avaldavad mõju konkreetsetele tarbijate ja/või lõppkasutajate rühmadele (nt konkreetsetele vanuserühmadele), mitte kõigile tarbijatele ja/või lõppkasutajatele.

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

Avalikustamismõue S4-1 – tarbijate ja lõppkasutajatega seotud poliitika

13. Ettevõtja kirjeldab oma poliitikat, mille ta on vastu võtnud selliste oluliste mõjude valitsemiseks, mida tema tooted ja/või teenused avaldavad tarbijatele ja lõppkasutajatele, ja sellega seotud oluliste riskide ja võimaluste haldamiseks.
14. Avalikustamismõude eesmärk on anda ülevaade sellest, mil määral on ettevõtjal olemas poliitika, mis käsitleb konkreetselt **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele** avalduvate oluliste **mõjude** kindlakstegemist, hindamist, juhtimist ja/või **heastamist**, samuti poliitika, mis hõlmab tarbijate ja/või lõppkasutajatega seotud olulisi riske või võimalusi.
15. Paragrahvis 13 nõutav avalikustatav teave sisaldab teavet ettevõtja poliitika kohta, mida on rakendatud **tarbijate** ja/või **lõppkasutajatega** seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste juhtimiseks kooskõlas ESRS 2 avalikustamismõudega MDR-P „Oluliste kestlikkusaspektide haldamiseks vastu võetud poliitika“. Lisaks täpsustab ettevõtja, kas selline poliitika hõlmab konkreetseid rühmi või kõiki tarbijaid ja/või lõppkasutajaid.
16. Ettevõtja kirjeldab oma inimõiguste **poliitikas** võetud kohustusi⁽¹⁶⁾, mis on seotud **tarbijate** ja/või **lõppkasutajatega**, sh protsesse ja mehhanisme, mille abil jälgitakse, kas on järgitud ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtteid, ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsiooni ning OECD suuniseid hargmaistele ettevõtetele. Avalikustamisel keskendub ettevõtja olulistele aspektidele ja oma üldisele lähenemisviisile seoses järgmisega⁽¹⁷⁾:
- (a) tarbijate ja/või lõppkasutajate inimõiguste austamine;

⁽¹⁶⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 9 („Inimõigusi käsitleva poliitika puudumine“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽¹⁷⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 11 seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega.

- (b) tarbijate ja/või lõppkasutajate kaasamine ja
- (c) meetmed inimõigustele avalduvate mõjude heastamiseks ja/või nende võimaldamiseks.

17. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas on tema **tarbijate** ja/või **lõppkasutajatega** seotud poliitika kooskõlas tarbijate ja/või lõppkasutajate jaoks oluliste rahvusvaheliselt tunnustatud standarditega, sh ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetega. Ettevõtja avalikustab ka selle, mil määral on tema **väärtusahela** järgnevates etappides teatatud ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete, ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsiooni või OECD hargmaiste ettevõtete suuniste mittejärgimise juhtudest, mis on seotud tarbijate ja/või lõppkasutajatega, ning kui see on asjakohane, siis selliste juhtumite laadi ⁽¹¹⁸⁾.

Avalikustamisnõue S4-2 – protsessid tarbijate ja lõppkasutajatega suhtlemiseks mõjude teemal

18. **Ettevõtja avalikustab üldised protsessid tarbijate ja lõppkasutajatega ja nende esindajatega suhtlemiseks neile avalduvate tegelike ja võimalike mõjude teemal.**
19. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, kas ja kuidas ettevõtja suhtleb oma **tarbijate** ja/või **lõppkasutajatega** ja nende seaduslike esindajatega või **usaldusväärsete vahendajatega** hoolsuskohustuse protsessi raames tegelike ja võimalike oluliste positiivsete ja/või negatiivsete mõjude teemal, mis neid mõjutavad või võivad tõenäoliselt mõjutada, ning kas ja kuidas võetakse ettevõtja otsustusprotsessides arvesse tarbijate ja/või lõppkasutajate seisukohti.
20. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas võetakse **tarbijate** ja/või **lõppkasutajate** seisukohti arvesse tema otsustes või tegevustes, mille eesmärk on hallata tegelikke ja võimalikke mõjusid tarbijatele ja/või lõppkasutajatele. See hõlmab vajaduse korral selgitust järgmise kohta:
- (a) kas suheldakse mõjutatud tarbijate ja/või lõppkasutajatega või nende **seaduslike esindajatega** otse või **usaldusväärsete vahendajate** kaudu, kellel on ülevaade nende olukorrast;
 - (b) etapid, kus selline suhtlemine toimub, suhtlemise liik ja sagedus;
 - (c) funktsioon ja kõige kõrgem ametikoht ettevõtjas, kes vastutab tegevustasandil sellise suhtlemise tagamise eest ning selle eest, et tulemusi võetaks arvesse ettevõtja lähenemisviisi kujundamisel, ja
 - (d) vajaduse korral teave selle kohta, kuidas ettevõtja hindab tarbijatega ja/või lõppkasutajatega suhtlemise tulemuslikkust, sh sellisest suhtlemisest tulenevad mis tahes asjakohased kokkulepped või nende tulemused.
21. Vajaduse korral avalikustab ettevõtja meetmed, mida ta võtab eesmärgiga saada ülevaade oma selliste **tarbijate** ja/või **lõppkasutajate** seisukohtadest, kes võivad olla mõjude suhtes eriti haavatavad ja/või tõrjutud (nt puuetega inimesed, lapsed jne).

⁽¹¹⁸⁾See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 10 („ÜRO üleilmse kokkuleppe põhimõtete ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) hargmaiseid ettevõtteid käsitlevate suuniste rikkumine“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega, ja võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada määruse (EL) 2020/1816 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud näitajaga „Võrdlusaluse komponentide arv, mille puhul on sotsiaalalaseid rikkumisi (absoluutarv ja suhtarv, st jagatuna kõikide võrdlusaluse komponentidega), nagu on osutatud rahvusvahelistes lepingutes ja konventsioonides, ÜRO põhimõtetes ja, kui see on asjakohane, siseriiklikes õigusaktides“ II lisa jaos 1 ja 2.

22. Kui ettevõtja ei saa eespool nõutud teavet avalikustada, sest tal puudub üldine protsess **tarbijate** ja/või **lõppkasutajatega** suhtlemiseks, avalikustab ta selle asjaolu. Ettevõtja võib teatada ajakava, mille jooksul ta kavatseb sellise protsessi kehtestada.

Avalikustamisnõue S4-3 – protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad tarbijatel ja lõppkasutajatel probleeme tõstatada

23. Ettevõtja kirjeldab protsesse, mis ta on kehtestanud selleks, et tagada sellistele tarbijatele ja/või lõppkasutajatele avalduvate negatiivsete mõjude heastamine, kellega ettevõtja on seotud, või teha koostööd selliste mõjude heastamiseks, ning kanalid, mida tarbijatel ja lõppkasutajatel on võimalik kasutada probleemide tõstatamiseks ja nende lahendamiseks.
24. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade ametlikest vahenditest, mille abil **tarbijad** ja/või **lõppkasutajad** saavad oma muredest ja vajadustest otse ettevõtjale teada anda ja/või mille kaudu ettevõtja toetab selliste kanalite (nt **kaebuste esitamise mehhanismide**) kättesaadavust oma ärisuhetes, ning sellest, kuidas toimub koos asjaomaste tarbijate ja/või lõppkasutajatega järelkontroll seoses tõstatatud küsimustega, ja nende kanalite tõhususest.
25. Ettevõtja kirjeldab järgmist:
- (a) üldine lähenemisviis ja protsessid **õiguskaitsevahendite** tagamiseks või neile kaasaaitamiseks, kui ta on kindlaks teinud, et on avaldanud **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele** olulisi negatiivseid mõjusid või sellele kaasa aidanud, sh teave selle kohta, kas ja kuidas ettevõtja hindab, kas pakutud õiguskaitsevahend on tõhus;
 - (b) kõik konkreetsed kanalid, mida ettevõtja pakub tarbijatele ja lõppkasutajatele, et töötajad saaksid esitada oma mured või vajadused lahendamiseks otse ettevõtjale, sh teave selle kohta, kas need kanalid on loonud ettevõtja ise ja/või osaletakse kolmandate poolte mehhanismides;
 - (c) protsessid, mille kaudu ettevõtja toetab selliste kanalite kättesaadavust oma ärisuhetes, ja
 - (d) kuidas ettevõtja jälgib tõstatatud ja käsitletud küsimusi ning kuidas ta tagab kanalite tõhususe, sh kavandatud **kasutajateks** olevate **sidusrühmade** kaasamise kaudu.
26. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas ta hindab, et **tarbijad** ja/või **lõppkasutajad** on nendest struktuuridest või protsessidest teadlikud ja usaldavad neid selleks, et tõstatada oma muresid või vajadusi ning lasta neid käsitleda. Lisaks avalikustab ettevõtja, kas ta on kehtestanud poliitika üksikisikute kaitsmiseks survemeetmete eest, kui nad selliseid struktuure või protsesse kasutavad. Kui selline teave on avaldatud ESRS G1-1 kohaselt, võib ettevõtja sellele teabele viidata.
27. Kui ettevõtja ei saa eespool nõutud teavet avalikustada, sest ta ei ole võtnud kasutusele kanalit probleemide tõstatamiseks ja/või ei toeta sellise kanali kättesaadavust oma ärisuhetes, avalikustab ta selle asjaolu. Ettevõtja võib teatada ajakava, mille jooksul ta kavatseb sellise kanali või sellised protsessid luua.

Avalikustamisnõue S4-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega tarbijatele ja lõppkasutajatele ning lähenemisviisid oluliste riskide juhtimiseks ja tarbijate ja lõppkasutajatega seotud oluliste võimaluste kasutamiseks ning nende meetmete tõhusus

28. Ettevõtja avalikustab meetmed, mida ta võtab tarbijatele ja lõppkasutajatele avalduvate oluliste mõjude korral ning tarbijate ja lõppkasutajatega seotud oluliste riskide juhtimiseks ja oluliste võimaluste kasutamiseks ning teabe nende meetmete tõhususe kohta.

29. Avalikustamismõudel on kaks eesmärki. Esiteks võimaldab see saada ülevaate **meetmetest** ja algatustest, mille abil ettevõtja püüab teha järgmist:
- ära hoida, leevendada ja heastada **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele** avalduvaid olulisi negatiivseid mõjusid ja/või
 - saavutada tarbijatele ja/või lõppkasutajatele olulisi positiivseid mõjusid.
- Teiseks võimaldab see anda ülevaate viisist, kuidas ettevõtja tegeleb tarbijate ja/või lõppkasutajatega seotud oluliste riskide ja võimalustega.
30. Ettevõtja esitab kokkuvõtliku kirjelduse tegevuskavadest ja ressursidest, mille abil ta haldab oma olulisi mõjusid, riske ja võimalusi, mis on seotud **tarbijate** ja **lõppkasutajatega**, vastavalt ESRS 2 avalikustamismõudele MDR-A „Oluliste kestlikkusaspektidega seotud meetmed ja ressursid“.
31. Seoses oluliste mõjudega kirjeldab ettevõtja järgmist:
- võetud, kavandatud või käimasolevad **meetmed** eesmärgiga ära hoida, leevendada või heastada olulisi negatiivseid mõjusid **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele**;
 - kas ja kuidas on ettevõtja võtnud meetmeid, et pakkuda või võimaldada **heastamist** seoses tegelike oluliste mõjudega;
 - kõik täiendavad algatused või protsessid, mis on kehtestatud esmase eesmärgiga aidata kaasa parematele sotsiaalsetele tulemustele tarbijate ja/või lõppkasutajate jaoks, ja
 - kuidas ettevõtja jälgib ja hindab nende **meetmete** ja algatuste tõhusust tarbijate ja/või lõppkasutajate jaoks kavandatud tulemuste saavutamisel.
32. Seoses paragrahvi 28 kirjeldab ettevõtja järgmist:
- protsessid, mille abil ta teeb kindlaks, milliseid meetmeid on vaja võtta ja mis on asjakohased selleks, et reageerida **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele** avalduvatele konkreetsetele tegelikele või võimalikele negatiivsetele mõjudele;
 - oma lähenemisviisi meetmete võtmisele seoses konkreetsete oluliste negatiivsete mõjudega tarbijatele ja/või lõppkasutajatele, sh mis tahes meetmetega, mis on seotud ettevõtja tootedisaini-, turundus- ja müügitavadega, samuti sellega, kas tööstusharus on vaja laiaulatuslikumaid meetmeid või koostööd teiste asjaomaste pooltega, ja
 - kuidas ettevõtja tagab, et oluliste negatiivsete mõjude korral on õiguskaitsevahendite pakkumise või võimaldamise protsessid kättesaadavad ning rakendamisel ja tulemuste saavutamisel tõhusad.
33. Seoses oluliste riskide ja võimalustega kirjeldab ettevõtja järgmist:
- milliseid meetmeid kavandatakse või mis on käimas eesmärgiga leevendada ettevõtja jaoks olulisi riske, mis tulenevad tema mõjudest **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele** ja **sõltuvusest** nendest, ning kuidas ta jälgib tõhusust praktikas, ja
 - milliseid meetmeid kavandatakse või mis on käimas, et kasutada ettevõtja olulisi võimalusi seoses tarbijate ja/või lõppkasutajatega.
34. Ettevõtja avalikustab, kas ja kuidas ta võtab meetmeid selleks, et vältida oma tavadega, sh, kui see on asjakohane, turundus-, müügi- ja andmekasutustavadega oluliste negatiivsete mõjude põhjustamist **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele** või sellele kaasaitamist. See võib hõlmata teavet selle kohta, millist lähenemisviisi kasutatakse, kui tekib pingeid oluliste negatiivsete mõjude ärahoidmise või leevendamise ja muude äritegevusele avalduvate survetevahel.

35. Selle avalikustatava teabe ettevalmistamisel kaalub ettevõtja, kas on teatatud tema **tarbijate** ja/või **lõppkasutajatega** seotud tõsisest inimõigustega seotud probleemidest ja **juhtumitest**, ning vajaduse korral avalikustab need ⁽¹¹⁹⁾.
36. Kui ettevõtja hindab meetme tulemuslikkust eesmärgi seadmisega, arvestab ta paragrahvi 31 alapunkti d kohaselt nõutava teabe avalikustamisel ESRS 2 avalikustamiskoodeksi MDR-T „Poliitika ja meetmete tõhususe jälgimine eesmärkide kaudu“.
37. Ettevõtja avalikustab oma oluliste mõjude juhtimiseks eraldatud ressursid koos teabega, mis võimaldab **kasutajatel** saada ülevaate sellest, kuidas olulisi mõjusid juhitakse.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamiskoodeksi S4-5 – oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid

38. Ettevõtja avalikustab ajaliselt piiritletud ja tulemustele suunatud eesmärgid, mis tal võivad olla seoses järgmisega:
 - (a) **tarbijatele ja/või lõppkasutajatele avalduvate negatiivsete mõjude vähendamine ja/või**
 - (b) **tarbijatele ja/või lõppkasutajatele avalduvate positiivsete mõjude suurendamine ja/või**
 - (c) **tarbijate ja/või lõppkasutajatega seotud oluliste riskide ja võimaluste juhtimine.**
39. Avalikustamiskoodeksi eesmärk on võimaldada mõista, mil määral ettevõtja kasutab ajaliselt piiritletud ja tulemuspõhiseid eesmäärke, et edendada ja mõõta edusamme oluliste negatiivsete mõjude käsitlemisel ja/või tarbijatele ja/või lõppkasutajatele avalduvate positiivsete mõjude suurendamisel ja/või tarbijate ja/või lõppkasutajatega seotud oluliste riskide ja võimaluste juhtimisel.
40. Kokkuvõtlik kirjeldus **eesmärkidest**, millega hallatakse olulisi **mõjusid, riske** ja **võimalusi** seoses **tarbijate** ja/või **lõppkasutajatega**, sisaldab ESRS 2 avalikustamiskoodeksi MDR-T määratletud teabele esitatavate nõuete kohast teavet.
41. Ettevõtja avalikustab **eesmärkide** seadmise protsessi, sh teabe selle kohta, kas ja kuidas ettevõtja suhtles otse **tarbijate** ja **lõppkasutajatega**, nende seaduslike esindajatega või **usaldusväärsete vahendajatega**, kellel on ülevaade nende olukorrast, järgmistel etappidel:
 - (a) selliseid eesmäärke seades;
 - (b) mõõtes ettevõtja tulemuslikkust nende eesmärkide saavutamisel ja
 - (c) tehes kokkuvõtteid saadud õppetundidest või ettevõtja tegevusest tulenevatest edusammudest.

⁽¹¹⁹⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 14 („Tuvastatud tõsiste inimõigustealaste probleemide ja vahejuhtumite arv“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

A liide.

Kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS S4 „Tarbijad ja lõppkasutajad“ lahutamatu osa. See toetab käesolevas standardis sätestatud nõuete kohaldamist ja sel on sama tähtsus nagu standardi muudel osadel.

Eesmärk

- AR 1. Ettevõtja võib juhtida tähelepanu eriküsimustele, mis on olulised seoses oluliste mõjudega lühema aja jooksul, nt algatused, mis on seotud **tarbijate** ja/või **lõppkasutajate** tervise ja ohutusega seoses toote saastumisega või eraelu puutumatusse tõsise rikkumisega andmete massilise lekkimise tõttu.
- AR 2. Paragrahvis 2 esitatud ülevaade sotsiaalsetest ja inimõigustega seotud aspektidest ei tähenda, et käesoleva standardi igas avalikustamisnõudes tuleks kõiki neid aspekte käsitleda. Pigem on need mõeldud loeteluna aspektidest, mida ettevõtja peab kaaluma **olulisuse** hindamisel (ESRS 1 3. peatükk „Kahene olulisus kestlikkusteabe avalikustamise alusena“ ja ESRS 2 avalikustamisnõue IRO-1) seoses **tarbijate** ja/või **lõppkasutajatega** ja seejärel olulisena avalikustama standardi kohaldamisalasse kuuluvad mõjud, riskid või võimalused.

ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Strateegia

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-2 – sidusrühmade huvid ja seisukohad

- AR 3. ESRS 2 avalikustamisnõude SBM-2 kohaselt peab ettevõtja andma teavet selle kohta, kas ja kuidas ta võtab arvesse rolli, mida tema strateegia ja ärimudel võivad mängida **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele** avalduva märkimisväärsete oluliste mõju tekitamisel, süvendamisel või leevendamisel, ning kas ja kuidas on ärimudelit ja strateegiat kohandatud selliste oluliste mõjude käsitlemiseks.
- AR 4. Kuigi **tarbijad** ja **lõppkasutajad** ei pruugi ettevõtjaga strateegilisel või ärimudeli tasandil suhelda, võib ettevõtja nende seisukohti oma strateegia ja ärimudeli hindamisel arvesse võtta. Ettevõtja võib avalikustada (tegelike või võimalike) oluliselt mõjutatud tarbijate ja/või lõppkasutajate **seaduslike esindajate** või nende olukorda mõistvate **usaldusväärsete vahendajate** seisukohad.

ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue SBM-3 – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende seosed strateegia ja ärimudeliga

- AR 5. Mõjud **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele** võivad tuleneda ettevõtja ärimudelist või strateegiast mitmel erineval viisil. Näiteks võivad mõjud olla seotud ettevõtja väärtuspakkumisega (näiteks võib ta pakkuda veebiplatvormi, mis võivad tekitada kahju internetis ja väljaspool seda), tema **väärtusahelaga** (näiteks toodete või teenuste kiire väljatöötamine või projektide elluviimine, millega kaasnevad tervise- ja ohutusriskid) või kulustruktuuri ja tulumudeliga (näiteks müügi maksimeerimisele suunatud stiimulid, mis ohustavad tarbijaid).
- AR 6. Strateegiast või ärimudelist tulenevad mõjud **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele** võivad põhjustada olulisi riske ka ettevõtjale. Näiteks kui ettevõtja ärimudel põhineb tema müügipersonali motiveerimisel müüa kiiresti suurel hulgal toodet või teenust (nt krediitkaardid või valuvaigistid) ja see põhjustab tarbijatele ulatuslikku kahju, võib ettevõtjat ähvardada kohtuasi ja mainekahju, mis mõjutab tema tulevast äritegevust ja usaldusväärset.

- AR 7. **Tarbijate** ja/või **lõppkasutajate** konkreetsed tunnused, mida ettevõtja võib paragrahvi 11 nõuete täitmisel arvesse võtta, hõlmavad näiteks tarbijate ja/või lõppkasutajate noorust: noored tarbijad võivad olla vastuvõtlikumad füüsilisele ja vaimsele arengule avalduvate mõjude suhtes, või puudulikku finantskirjaoskust, mis teeb inimese agressiivsetele müügi- või turundustavadele vastuvõtlikumaks. Arvesse võib võtta ka naisi kontekstis, kus naisi sageli diskrimineeritakse teatavatele teenustele juurdepääsu puudumisega või teatavate toodete turundamisel.
- AR 8. Seoses paragrahviga 12 võivad **riskid** tekkida ka ettevõtja sõltuvusest **tarbijatest** ja/või **lõppkasutajatest**, kui väikese tõenäosuse, kuid suure mõjuga sündmused võivad põhjustada **finantsmõju**, näiteks juhul, kui ülemaailmne pandeemia mõjutab tõsiselt teatavate tarbijate elatusvahendeid, tuues kaasa suured muutused tarbimisharjumustes.

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

Avalikustamisnõue S4-1 – tarbijate ja lõppkasutajatega seotud poliitika

- AR 9. Kirjeldus sisaldab põhiteavet, mis on vajalik selleks, et tagada **tarbijate** ja **lõppkasutajatega** seotud poliitika usaldusväärsus, ning seetõttu kaalub ettevõtja selgituste lisamist oluliste muudatuste kohta aruandeaasta jooksul vastu võetud poliitikas (nt uued ootused äriklientidele, uued või täiendavad lähenemisviisid hoolsuskohustusele ja heastamisele).
- AR 10. See **poliitika** võib olla eraldiseisev **tarbijaid** ja/või **lõppkasutajaid** käsitlev poliitika või sisalduda üldisemas dokumendis, nt eetikakoodeksis või üldises kestlikkuspoliitikas, mille ettevõtja on juba avalikustanud mõne muu ESRSi osana. Sellistel juhtudel esitab ettevõtja täpsed ristviited, et teha kindlaks poliitika aspektid, mis vastavad käesoleva avalikustamisnõude nõuetele.
- AR 11. Avalikustades teavet oma poliitika vastavusseviimise kohta ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetega, võtab ettevõtja arvesse, et juhtpõhimõtetes viidatakse rahvusvahelisele inimõiguste koodeksile, mis koosneb inimõiguste ülddeklaratsioonist ja kahest seda rakendavast paktist, ning võib anda aru oma poliitika vastavusse viimisest nende dokumentidega.
- AR 12. Avalikustades teavet väljapoole suunatud poliitikameetmete integreerimise kohta, võib ettevõtja näiteks kaaluda sissepoole suunatud müügi- ja turunduspoliitikat ja kooskõla muu poliitikaga, mis on **tarnijate** ja/või **lõppkasutajate** seisukohast oluline. Ettevõtja kaalub ka oma poliitikat, millega tagatakse nii enne kui ka pärast müüki potentsiaalsetele ja tegelikele tarbijatele ja/või lõppkasutajatele esitatud teabe õigsus ja kasulikkus.
- AR 13. Ettevõtja võib esitada illustreeriva teabe viiside kohta, kuidas ta teavitab oma poliitikast üksikisikuid, üksikisikute rühmi või üksusi, kelle jaoks see on asjakohane kas seetõttu, et neilt oodatakse selle rakendamist (nt ettevõtja **palgatöötajad**, töövõtjad ja **tarnijad**), või seetõttu, et nad on nende rakendamisest otseselt huvitatud (näiteks oma töötajad, investorid). Avalikustada võib kommunikatsioonivahendid ja -kanalid (nt teabelehed, uudiskirjad, spetsiaalsed veebisaidid, sotsiaalmeedia, näost näkku suhtlemine, töötajate esindajad), mille eesmärk on tagada **poliitika** kättesaadavus ja selle mõju arusaadavus eri sihtrühmadele. Ettevõtja võib ka selgitada, kuidas ta tuvastab ja kõrvaldab levitamise võimalikud takistused, näiteks tõlkimisega asjaomastes keeltesse või graafiliste kujutiste kasutamise.

Avalikustamisnõue S4-2 – protsessid tarbijate ja lõppkasutajatega suhtlemiseks mõjude teemal

- AR 14. **Usaldusväärsed vahendajad**, kes on teadlikud **tarbijate** ja **lõppkasutajate** huvidest, kogemustest või seisukohtadest, võivad mõne tarbija puhul hõlmata riiklikke tarbijakaitseasutusi.
- AR 15. Kirjeldades, milline funktsioon või ametikoht on sellise kaasamise eest tegevustasandil ja/või lõplikult vastutav, võib ettevõtja avalikustada, kas see on eraldi ametikoht või funktsioon või osa üldisemast funktsioonist ning kas töötajatele on pakutud suutlikkuse suurendamise meetmeid, et toetada neid kaasamisel. Kui ettevõtja ei suuda sellist ametikohta või funktsiooni tuvastada, võib ta teha selle asjaolu teatavaks. Selle avalikustamisnõude täitmisel võib ta viidata ka ESRS 2 avalikustamisnõude GOV-1 „Haldus-, juht- ja järelevalveorganite roll“ kohaselt avalikustatud teabele.
- AR 16. Paragrahvi 20 alapunktides b ja c kirjeldatud teabe koostamisel võib kaaluda järgmist illustreerivat materjali:
- (a) etapi/etappide puhul, kus kaasamine toimub, võib tuua näiteid leevendusmeetmete kindlaksmääramisest või nende tõhususe hindamisest;
 - (b) kaasamise liigi puhul võib eristada osalemist, konsultatsiooni ja/või teavitamist;
 - (c) kaasamise sagedusega seoses võib esitada teavet selle kohta, kas kaasamine toimub regulaarselt või projekti või äriprotsessi teatavates punktides, samuti selle kohta, kas see toimub õiguslike nõuete alusel ja/või vastusena sidusrühmade taotlustele ning kas kaasamise tulemustega arvestatakse ettevõtte otsustusprotsessides, ja
 - (d) tegevustasandil vastutava ametikoha puhul, kas ettevõtja vajab kaasamiseks teatavate oskustega töötajaid või kas ta pakub kaasamisega tegelevatele töötajatele **koolitust** või suutlikkuse suurendamist.
- AR 17. Ettevõtja võib tuua aruandeperioodist näiteid, et näidata, kuidas **tarbijate** ja/või **lõppkasutajate** seisukohad on olnud ettevõtja konkreetsete otsuste või tegevuse aluseks.

Avalikustamisnõue S4-3 – protsessid negatiivsete mõjude heastamiseks ja kanalid, mis võimaldavad tarbijatel ja lõppkasutajatel probleeme tõstatada

- AR 18. Avalikustamisnõude ESRS S4-3 täitmisel võib ettevõtja juhinduda ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetest ning OECD suunistest hargmaiste ettevõtetele, milles keskendutakse **heastamisele** ja **kaebuste esitamise mehhanismidele**.
- AR 19. Probleemide või vajaduste tõstatamise kanalid hõlmavad **kaebuste esitamise mehhanisme**, vihjeliine, dialoogiprotsesse või muid vahendeid, mille kaudu **tarbijad** ja/või **lõppkasutajad** või nende **seaduslikud esindajad** võivad teada anda oma muredest seoses mõjudega või selgitada vajadusi, millele vastamist nad ettevõtjalt soovivad. See võib hõlmata otse ettevõtja pakutavaid kanaleid ja avalikustatakse lisaks mis tahes muudele mehhanismidele, mida ettevõtja võib kasutada selleks, et saada teavet tarbijatele ja/või lõppkasutajatele avalduvate mõjude juhtimise kohta, näiteks vastavusauditid. Kui ettevõtja tugineb selle nõude täitmisel üksnes oma **ärisuhete** kaudu saadud teabele selliste kanalite olemasolu kohta, võib ta teha selle asjaolu teatavaks.
- AR 20. ESRS S4-3s käsitletud teabe arusaadavamaks esitamiseks võib ettevõtja selgitada, kas ja kuidas on **tarbijatel** ja/või **lõppkasutajatel**, kes võivad olla mõjutatud, iga olulise mõju puhul juurdepääs kanalitele ettevõtja tasandil, kes neid mõjutab.

- AR 21. Kolmandate poolte mehhanismid võivad hõlmata valitsuse, valitsusväliste organisatsioonide, tööstusühenduste ja muude koostööalgatuste pakutavaid mehhanisme. Nende mehhanismide ulatuse kohta võib ettevõtja avalikustada, kas need on kättesaadavad kõigile **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele**, keda ettevõtja oluliselt mõjutab või võib mõjutada, või üksikisikutele või organisatsioonidele, kes tegutsevad nende nimel või kellel on muul põhjusel vaja olla negatiivsetest mõjudest teadlik, ning kelle kaudu tarbijad ja/või lõppkasutajad (või üksikisikud või organisatsioonid, kes tegutsevad nende nimel või kellel on muul põhjusel vaja olla negatiivsetest mõjudest teadlik) võivad esitada kaebusi või probleeme seoses ettevõtja enda tegevusega.
- AR 22. Seoses neid mehhanisme kasutavate üksikisikute kaitsega survemeetmete eest võib ettevõtja kirjeldada, kas ta käsitleb kaebusi konfidentsiaalselt ning austades eraelu puutumatus ja andmekaitse õigusi ning kas **tarbijad** ja/või **lõppkasutajad** saavad neid kasutada anonüümselt (näiteks nii, et neid esindab kolmas isik).
- AR 23. Avalikustades, kas ja kuidas ettevõtja teab, et **tarbijad** ja/või **lõppkasutajad** on neist kanalitest teadlikud ja usaldavad neid, võib ettevõtja esitada asjakohaseid ja usaldusväärseid andmeid nende kanalite tõhususe kohta tarbijate ja/või lõppkasutajate endi seisukohast. Teabeallikate näiteks on uuringud tarbijate ja/või lõppkasutajate kohta, kes on selliseid kanaleid kasutanud, ning nende rahulolu selle protsessi ja tulemustega. Selliste kanalite kasutamise taseme näitlikustamiseks võib ettevõtja avalikustada tarbijatelt ja/või lõppkasutajatelt aruandeperioodil saadud kaebuste arvu.
- AR 24. Kirjeldades **tarbijate** ja/või **lõppkasutajate** jaoks probleemide tõstatamiseks kasutatavate kanalite tõhusust, võib ettevõtja juhendada järgmistest küsimustest, mis põhinevad kohtuväliste **kaebuste esitamise mehhanismide** tõhususe kriteeriumidel, nagu on sätestatud ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetes. Allpool esitatud kaalutlusi võib kohaldada üksikute kanalite või kanalite süsteemi suhtes.
- Kas need kanalid on õiguspärased, vastutades oma õiglase käitumise eest ja luues sidusrühmade usaldust?
 - Kas kanalid on **sidusrühmadele** teada ja kättesaadavad?
 - Kas kanalite kasutamise protseduurid on selged ja teada, tähtajad kindlaks määratud ja protsessid selged?
 - Kas kanalid tagavad mõistliku juurdepääsu teabeallikatele, nõuannetele ja eksperditeadmistele?
 - Kas kanalid pakuvad läbipaistvust, andes piisavalt teavet kaebuse esitajatele ja vajaduse korral vastates avalikele huvidele?
 - Kas kanalite kaudu saavutatud tulemused on kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud inimõigustega?
 - Kas ettevõtja tuvastab kanalite kaudu saadud teadmised, mis toetavad pidevat õppimist nii kanalite täiustamisel kui ka tulevaste mõjude ärahoidmisel?
 - Kas ettevõtja keskendub kaebuste esitajatega peetavale dialoogile kui kokkulepitud lahendusteni jõudmise vahendile, selle asemel, et tulemuste üle ühepoolset otsustada?

Lisateabe saamiseks vt ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete 31. põhimõte.

Avalikustamisnõue S4-4 – meetmete võtmine seoses oluliste mõjudega tarbijatele ja lõppkasutajatele ning lähenemisviisid tarbijate ja lõppkasutajatega seotud oluliste riskide ja võimaluste haldamiseks ning nende meetmete tõhusus

- AR 25. Selleks, et mõista negatiivseid mõjusid ja seda, kuidas ettevõtte võib nendega oma väärtusahela järgnevate etappide kaudu seotud olla, ning ka selleks, et määrata kindlaks asjakohased vastumeetmed ja rakendada neid praktikas, võib kuluda aega). Seetõttu võtab ettevõtja arvesse järgmist:
- (a) ettevõtja üldised ja konkreetsed lähenemisviisid oluliste negatiivsete mõjude käsitlemiseks;
 - (b) oma algatused, mille eesmärk on aidata kaasa täiendavatele olulistele positiivsetele mõjudele;
 - (c) teave selle kohta, milliseid edusamme on ettevõtja aruandeperioodil teinud, ja
 - (d) ettevõtja seatud eesmärgid olukorra pidevaks parandamiseks.
- AR 26. Asjakohased meetmed võivad varieeruda sõltuvalt sellest, kas ettevõtja tingib olulisi mõjusid või aitab neile kaasa või on ta kaasatud seeläbi, et mõju on otseselt või ärisuhte kaudu seotud tema tegevuse, toodete või teenustega.
- AR 27. Võttes arvesse, et aruandeperioodil **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele** avaldunud olulised negatiivsed mõjud võivad olla seotud ka muude üksuste või tegevustega, mis ei ole ettevõtja otsese kontrolli all, võib ettevõtja avalikustada, kas ja kuidas ta püüab kasutada oma mõjujõudu oma **ärisuhetes** nende mõjude juhtimiseks. See võib hõlmata ärilise **mõjujõu** kasutamist (nt lepinguliste nõuete jõustamine ärisuhetes või stiimulite rakendamine), muid mõjutusvahendeid (nt **koolituse** või suutlikkuse suurendamise pakkumine äripartneritele toodete nõuetekohase kasutamise või müügitavade valdkonnas) või ühist mõjujõudu teiste osalejatega (nt vastutustundliku turunduse või tooteohutuse algatused).
- AR 28. Kui ettevõtja avalikustab oma osaluse tööstusharu või mitut sidusrühma hõlmavas algatuses osana meetmetest, mille eesmärk on võidelda oluliste negatiivsete mõjudega, võib ettevõtja avalikustada, kuidas algatuse ja tema enda osalusega kavatsetakse asjaomaseid mõjusid vähendada. Ettevõtja võib ESRS S4-5 raames avalikustada algatuses seatud asjakohased eesmärgid ja nende saavutamisel tehtud edusammud.
- AR 29. Avalikustades, kas ja kuidas ettevõtja võtab **ärisuhete** lõpetamise otsustes arvesse tegelikke ja võimalikke mõjusid **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele** ning kas ja kuidas ta püüab käsitleda lõpetamisest tuleneda võivaid negatiivseid mõjusid, võib ettevõtja lisada näiteid.
- AR 30. Avalikustades, kuidas ta jälgib **meetmete** tõhusust oluliste mõjude juhtimisel aruandeperioodil, võib ettevõtja avalikustada kõik aruandeperioodil ja varasematel aruandeperioodidel saadud õppetunnid.
- AR 31. Meetmete tõhususe jälgimiseks kasutatavad protsessid võivad hõlmata sise- või välisauditeid või -kontrolle, kohtumenetlusi ja/või seotud kohtuotsuseid, mõjuhinnanguid, mõõtmissüsteeme, sidusrühmade tagasisidet, kaebuste esitamise mehhanisme, väliseid tulemushinnanguid ja võrdlusuuringuid.
- AR 32. Tõhususe aruandluse eesmärk on anda ülevaade seostest ettevõtja võetud **meetmete** ja mõjude tulemusliku juhtimise vahel.

- AR 33. Ettevõtja algatuste või protsesside kohta, mis põhinevad mõjutatud **tarbijate** ja/või **lõppkasutajate** vajadustel, ning selliste algatuste või protsesside rakendamisel tehtud edusammude kohta võib ettevõtja avalikustada järgmise teabe:
- (a) Teave selle kohta, kas ja kuidas tarbijad ja/või lõppkasutajad ja **seaduslikud esindajad** või nende **usaldusväärsed vahendajad** osalevad otsuste tegemisel nende programmide või protsesside kavandamise ja rakendamise kohta ja
 - (b) teave nende programmide või protsesside kavandatud või saavutatud positiivsete tulemuste kohta tarbijate ja/või lõppkasutajate jaoks.
- AR 34. Ettevõtja võib avalikustada, kas mis tahes algatused või protsessid, mille peamine eesmärk on avaldada **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele** positiivset mõju, on kavandatud ka selleks, et toetada ühe või mitme ÜRO kestliku arengu eesmärgi saavutamist. Näiteks võttes kohustuse edendada ÜRO kestliku arengu eesmärki nr 3 – „Tagada hea tervis ja heaolu kogu elukaare jooksul“, võib ettevõtja aktiivselt töötada selle nimel, et muuta oma tooted vähem sõltuvust tekitavaks ning füüsilisele ja psühholoogilisele tervisele vähem kahjulikuks.
- AR 35. Avalikustades ettevõtja **meetmete** kavandatud positiivseid tulemusi **tarbijatele** ja/või **lõppkasutajatele**, tuleb eristada tõendeid teatavate tegevuste toimumise kohta (näiteks seda, et x arvul tarbijat on saanud teavet tervislike toitumisharjumuste kohta) tõenditest tarbijate ja/või lõppkasutajate tegelike tulemuste kohta (näiteks et x arvul tarbijaid arv on muutnud oma toitumisharjumusi tervislikumaks).
- AR 36. Avalikustades, kas algatused või protsessid aitavad kaasa ka oluliste negatiivsete mõjude leevendamisele, võib ettevõtja näiteks kaaluda programme, mille eesmärk on toetada suuremat teadlikkust internetipettuste ohust, mille tulemusena väheneb selliste juhtumite arv, kus **lõppkasutajad** puutuvad kokku andmekaitseõuete rikkumisega.
- AR 37. Ettevõtja võib **tarbijate** ja/või **lõppkasutajatega** seotud mõjudest või **sõltuvusest** tulenevate oluliste riskide ja võimaluste avalikustamisel kaaluda järgmist:
- (a) riskid, mis on seotud ettevõtja mõjudega tarbijatele ja/või lõppkasutajatele, võivad hõlmata maine- või õiguslikke riske, kui halvasti disainitud või defektsed tooted põhjustavad vigastusi või surma;
 - (b) riskid, mis on seotud ettevõtja sõltuvusega tarbijatest ja/või lõppkasutajatest, võivad hõlmata talitluspidevuse katkemist, kui majanduskriisi tõttu ei ole tarbijatel võimalik endale teatavaid tooteid või teenuseid lubada;
 - (c) võimalused, mis on seotud ettevõtja mõjudega tarbijatele ja/või lõppkasutajatele, võivad hõlmata turu diferentseerumist ja suuremat klientide huvi, kui pakutavad tooted on ohutud ja teenused austavad eraelu puutumatust, ja
 - (d) võimalused, mis on seotud ettevõtja sõltuvusega tarbijatest ja/või lõppkasutajatest, võivad hõlmata tulevikus lojaalse tarbijabaasi saavutamist, kui ettevõtja tagab LGBTQI-inimeste austamise ja hoidub nende välistamisest oma pakutavate toodete ja teenuste sihtrühmast.
- AR 38. Avalikustades, kas **sõltuvus** muutub riskideks, võtab ettevõtja arvesse väliskeskonna arengut.
- AR 39. Oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud poliitikat, meetmeid, ressursse ja **eesmärke** avalikustades võib ettevõtja juhul, kui riskid ja võimalused tulenevad olulistest mõjudest, viidata nende mõjudega seoses oma avalikustatud poliitikale, meetmetele, ressursidele ja **eesmärkidele**.

- AR 40. Ettevõtja kaalub, mil määral ja kuidas on tema **tarbijate** ja/või **lõppkasutajatega** seotud oluliste riskide juhtimise protsessid integreeritud tema olemasolevatesse riskijuhtimisprotsessidesse.
- AR 41. Oluliste mõjude juhtimiseks eraldatud ressursside avalikustamisel võib ettevõtja avalikustada, millised ettevõtjasisesed funktsioonid on seotud mõjude juhtimisega ning milliseid meetmeid nad võtavad negatiivsete mõjude käsitlemiseks ja positiivsete mõjude edendamiseks.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamisnõue S4-5 – oluliste negatiivsete mõjude juhtimise, positiivsete mõjude suurendamise ning oluliste riskide ja võimaluste juhtimisega seotud eesmärgid

- AR 42. **Tarbijate** ja/või **lõppkasutajatega** seotud **eesmärkide** avalikustamisel võib ettevõtja avalikustada järgmise teabe:
- tarbijate ja/või lõppkasutajate elus saavutatavad oodatavad tulemused, mis avalikustatakse võimalikult konkreetselt;
 - mõistete ja meetodite stabiilsus ajas, et tagada võrreldavus, ja/või
 - eesmärkide** aluseks olevad standardid või kohustused (nt käitumisjuhendid, hankepoliitika, ülemaailmsed raamistikud või tööstuskoodeksid), mis tuleb aruandluses selgelt määratleda.
- AR 43. Oluliste **riskide** ja **võimalustega** seotud **eesmärgid** võivad olla samad või erinevad oluliste **mõjudega** seotud eesmärkidest. Näiteks eesmärk tagada alateenindatud **tarbijatele** võrdne juurdepääs rahastamisele võib nii vähendada **diskrimineerimise** mõju neile tarbijatele kui ka suurendada ettevõtja kliendibaasi.
- AR 44. Ettevõtja võib teha vahet ka lühiajalistel, keskmistel ja pikaajalistel **eesmärkidel**, mis hõlmavad **poliitika** raames võetud sama kohustust. Näiteks võib ettevõtja peamine eesmärk olla oma internetiteenuste puuetega inimestele ligipääsetavaks tegemine, seades pikaajaliseks eesmärgiks, et 2025. aastaks on 100 % ettevõtja teenustest kohandatud, ja lühiajaliseks eesmärgiks, et igal aastal kuni 2025. aastani lisandub x arvul ligipääsetavaid funktsioone.
- AR 45. Kui ettevõtja muudab aruandeperioodil mõnd eesmärki või asendab selle, võib ta selleks, et anda taustteavet vastavalt ESRS 2 avalikustamisnõudele BP-2 „Avalikustamine seoses konkreetsete asjaoludega“, selgitada muudatust, viidates oluliste muudatuste ärimudelil või üldisematele muudatustele tunnustatud standardis või õigusaktides, millest eesmärk on tuletatud.

ESRS G1

ÄRILINE KÄITUMINE

Sisukord

Eesmärk

Seosed teiste ESRSidega

Avalikustamisnõuded

- ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“

Valitsemine

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue GOV-1 – haldus-, juht- ja järelevalveorganite roll

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue IRO-1 – oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus
- Avalikustamisnõue G1-1 – ärilise käitumise poliitika ja ettevõtluskultuur
- Avalikustamisnõue G1-2 – tarneahela juhtimine
- Avalikustamisnõue G1-3 – korruptsiooni ja altkäemaksu ennetamine ja avastamine

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue G1-5 – poliitiline mõju ja lobitöö
- Avalikustamisnõue G1-6 – maksetavad

A liide. Kohaldamisnõuded

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

- Avalikustamisnõue G1-1 – ärilise käitumise poliitika ja ettevõtluskultuur
- Avalikustamisnõue G1-2 – tarneahela juhtimine
- Avalikustamisnõue G1-3 – korruptsiooni ja altkäemaksu ennetamine ja avastamine

Mõõdikud ja eesmärgid

- Avalikustamisnõue G1-5 – poliitiline mõju ja lobitöö
- Avalikustamisnõue G1-6 – maksetavad

Eesmärk

1. Standardi eesmärk on määrata kindlaks avalikustamisnõuded, mis võimaldavad ettevõtja **kestlikkusaruannete** kasutajatel mõista ettevõtja strateegiat ja lähenemisviisi, protsesse ja protseduure ning tema ärilist käitumist.
2. Standardis keskendutakse järgmistele aspektidele, millele ühiselt viidatakse kui „äriine käitumine“ või „äriine käitumise aspektid“:
 - (a) ärieetika ja **ettevõtluskultuur**, sh **korruptsiooni-** ja **alktäemaksuvastane** tegevus, rikkumisest teatajate kaitse ja loomade heaolu;
 - (b) **tarneahela juhtimine**, sh maksetavad, eelkõige seoses hilinenud maksetega väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele.
 - (c) ettevõtja tegevus ja kohustused, mis on seotud poliitilise mõju avaldamisega, sh **lobitöö**.

Seosed teiste ESRSidega

3. Standardi osi, mis käsitlevad avalikustamise üldreegleid, mõjude, riskide ja võimaluste valitsemist ning **mõõdikuid** ja **eesmärke** tuleb tõlgendada koostoimes vastavalt ESRS 1ga „Peamised põhimõtted“ ja ESRS 2ga „Üldine avalikustatav teave“.

*Avalikustamisnõuded***ESRS 2 „Üldine avalikustatav teave“**

4. Käesoleva osa nõudeid tuleks tõlgendada koostoimes ja teavet avalikustada kõrvuti teabega, mille avalikustamist nõutakse ESRS 2 selliste osadega, mis käsitlevad valitsemist (GOV), strateegiat (SBM) ning mõjude, riskide ja võimaluste juhtimist (IRO).

*Valitsemine***ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue GOV-1 – haldus-, juht- ja järelevalveorganite roll**

5. Teabe avalikustamisel **haldus-, juht- ja järelevalveorganite** rolli kohta käsitleb ettevõtja järgmisi tahke:
 - (a) **haldus-, juht- ja järelevalveorganite** roll seoses ärilise käitumisega ja
 - (b) haldus-, juht- ja järelevalveorganite eksperditeadmised ärilise käitumise aspektide suhtes.

*Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine***ESRS 2ga seotud avalikustamisnõue IRO-1 – oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus**

6. Ärilise käitumise aspektidega seotud oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise protsessi kirjeldamisel avalikustab ettevõtja kõik protsessis kasutatud asjakohased kriteeriumid, sh asukoha, tegevuse, sektori ja tehingu struktuuri.

Avalikustamisnõue G1-1 – ärilise käitumise poliitika ja ettevõtluskultuur

7. **Ettevõtja avalikustab oma ärilise käitumise aspektidega seotud poliitika ja teabe ettevõtluskultuuri edendamise kohta**
8. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade sellest, mil määral ettevõtja poliitika käsitleb ärilise käitumise aspektidega seotud oluliste **mõjude, riskide ja võimaluste** kindlakstegemist, hindamist, juhtimist ja/või **heastamist**. Samuti on selle eesmärk anda ülevaade ettevõtja lähenemisviisist **ettevõtluskultuurile**.
9. Paragrahvi 7 kohaselt nõutav avalikustamine hõlmab seda, kuidas ettevõtja loob, arendab, edendab ja hindab oma **ettevõtluskultuuri**.
10. Paragrahvis 7 osutatud avalikustatav teave hõlmab järgmisi küsimusi, mis on seotud ettevõtja ärilise käitumise aspektidega:
 - (a) ebaseadusliku käitumise või käitumisjuhendi või sarnaste dokumentidega vastuolus oleva käitumisega seotud probleemide tuvastamise, nendest teatamise ja nende uurimise mehhanismide kirjeldus ning kas see hõlmab asutusesisestelt ja/või -välistelt **sidusrühmadelt** saadavat teavet;

- (b) kui ettevõtjal ei ole korruptsiooni- või altkäemaksuvastast poliitikat, mis oleks kooskõlas ÜRO korruptsioonivastase konventsiooniga ⁽¹²⁰⁾, teatab ta sellest asjaolust ja sellest, kas tal on kavas sellist poliitikat rakendada, ning esitab rakendamise ajakava;
- (c) kuidas ettevõtja kaitseb rikkumisest teatajaid, sh:
- i. asutusesiseste rikkumisest teatamise kanalite loomise üksikasjad, sh teave selle kohta, kas ettevõtja pakub oma töötajatele teavet ja **koolitust**, ning teavet teateid saavate töötajate määramise ja koolitamise kohta ja
 - ii. meetmed, mille eesmärk on kaitsta oma töötajaid, kes on rikkumisest teatajad, survemeetmete eest kooskõlas kohaldatava õigusaktiga, millega võetakse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1937 ⁽¹²¹⁾;
- (d) kui ettevõtjal ei ole rikkumisest teatajate kaitse poliitikat ⁽¹²²⁾, teatab ta sellest asjaolust ja sellest, kas tal on kavas sellist poliitikat rakendada, ning esitab rakendamise ajakava;
- (e) lisaks protseduuridele, mille alusel võetakse rikkumisest teatajate teadete suhtes järeelmeetmeid kooskõlas kohaldatava õigusega, millega võetakse üle direktiiv (EL) 2019/1937, kas ettevõtjal on protseduurid ärilise käitumisega seotud **juhtumite**, sh **korruptsiooni-** ja **alkäemaksujuhtumite** kiireks, sõltumatuks ja objektiivseks uurimiseks;
- (f) vajaduse korral teave selle kohta, kas ettevõtja on kehtestanud loomade heaoluga seotud poliitika;
- (g) ettevõtja ärilise käitumise alase **koolituse poliitika** organisatsioonis, sh teave sihtrühma, sageduse ja ulatuse kohta, ja
- (h) ettevõtja need funktsioonid, kus **korruptsiooni** ja **alkäemaksu** oht on kõige suurem.
11. Ettevõtjad, kelle suhtes kohaldatakse rikkumisest teatajate kaitse suhtes direktiivi (EL) 2019/1937 ülevõtva liikmesriigi õiguse kohaseid õiguslikke nõudeid või samaväärseid õiguslikke nõudeid, võivad täita paragrahvi 10 alapunktis d sätestatud avalikustamise nõudeid, teatades, et nende suhtes kohaldatakse nimetatud õiguslikke nõudeid.

Avalikustamisnõue G1-2 –tarneahela juhtimine

12. **Ettevõtja annab teavet tema ja tema tarnijate vaheliste suhete juhtimise kohta ja oma mõjude kohta tarneahelale.**
13. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade ettevõtja hankeprotsessi juhtimisest, sh õiglasest käitumisest **tarnijate** suhtes.
14. Ettevõtja kirjeldab oma **poliitikat**, mille eesmärk on vältida maksete hilinemist, eelkõige VKEdele tehtavate maksete puhul.

⁽¹²⁰⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 15 („Korruptsiooni- ja altkäemaksuvastase poliitika puudumine“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽¹²¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019, lk 17).

⁽¹²²⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 6 („Rikkumisest teatajate ebapiisav kaitse“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

15. Paragrahvi 12 kohaselt tuleb avalikustada järgmine teave:
- (a) ettevõtja lähenemisviis suhetele **tarnijatega**, võttes arvesse ettevõtja **tarneahelaga** seotud riske ja **mõjusid kestlikkusaspektidele**, ja
 - (b) kas ja kuidas võetakse tarnijate valikul arvesse sotsiaalseid ja keskkonnakriteeriume.

Avalikustamisnõue G1-3 – korruptsiooni ja altkäemaksu ennetamine ja avastamine

16. **Ettevõtja annab teavet oma süsteemi kohta, mis võimaldab korruptsiooni ja altkäemaksuga seotud väiteid või juhtumeid vältida ja avastada, uurida ja neile reageerida, sh teavet asjaomase koolituse kohta.**
17. Avalikustamisnõude eesmärk on tagada läbipaistvus ettevõtja peamistes protseduurides **korruptsiooni** ja **alkkäemaksu** juhtumite vältimiseks, avastamiseks ja käsitlemiseks. See hõlmab oma töötajatele pakutavat koolitust ja/või asutusesiseselt või **tarnijatele** pakutavat teavet.
18. Paragrahvi 16 kohaselt tuleb avalikustada järgmine teave:
- (a) ülevaade protseduuridest, mis on kehtestatud väidetavalt või tegelikult aset leidnud **korruptsiooni-** või **alkkäemaksujuhtumite** vältimiseks, avastamiseks ja käsitlemiseks;
 - (b) kas uurijad või uurimiskomisjon on juhtumiga seotud valitsemisahelast eraldiseisvad ja
 - (c) **haldus-, juht- ja järelevalveorganitele** tulemuste esitamise protsess, kui see on olemas.
19. Kui ettevõtjal selliseid protseduure kehtestatud ei ole, avalikustab ta selle asjaolu ja kui see on asjakohane, oma plaanid nende vastuvõtmiseks.
20. Paragrahvis 16 nõutav avalikustamine hõlmab teavet selle kohta, kuidas ettevõtja teavitab oma poliitikast neid, kelle jaoks see on oluline, tagamaks, et **poliitika** on neile arusaadav ja nad mõistavad selle mõju.
21. Paragrahvi 16 nõuete kohaselt avalikustatakse järgmine teave koolituse kohta:
- (a) selliste **korruptsiooni-** ja **alkkäemaksuvastaste** koolitusprogrammide laad, ulatus ja põhjalikkus, mida ettevõtja pakub või nõuab;
 - (b) koolitusprogrammidega hõlmatud, riskile avatud funktsioonide protsent ja
 - (c) mil määral pakutakse koolitust haldus-, juht- ja järelevalveorganite liikmetele.

Mõõdikud ja eesmärgid

Avalikustamisnõue G1-4 – korruptsiooni- või altkäemaksujuhtumid

22. **Ettevõtja esitab teabe aruandeperioodi jooksul toimunud korruptsiooni- või altkäemaksujuhtumite kohta.**
23. Avalikustamisnõude eesmärk on tagada aruandeperioodi jooksul toimunud korruptsiooni- või altkäemaksujuhtumite ja nendega seotud tulemuste läbipaistvus.

24. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:
- Korruptsiooni- ja altkäemaksuvastaste õigusaktide rikkumise eest tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arv ja määratud trahvide suurus ⁽¹²³⁾ ja
 - mis tahes meetmed, mis on võetud korruptsiooni- ja altkäemaksuvastaste protseduuride ja standardite rikkumistega tegelemiseks ⁽¹²⁴⁾.
25. Ettevõtja võib avalikustada järgmise teabe:
- kinnitatud korruptsiooni- või altkäemaksujuhtumite koguarv ja laad;
 - nende **kinnitatud juhtumite** arv, mille puhul oma töötajad korruptsiooni või altkäemaksuga seotud juhtumite tõttu vallandati või kohaldati nende suhtes distsiplinaarmeetmeid;
 - kinnitatud juhtumite** arv seoses äripartneritega sõlmitud lepingutega, mis korruptsiooni või altkäemaksuga seotud rikkumiste tõttu lõpetati või mida ei pikendatud, ja
 - aruandeperioodil ettevõtja ja tema töötajate vastu algatatud **korruptsiooni** või **alktäemaksuga** seotud avalike kohtuasjade üksikasjad ning selliste juhtumite tulemused. See hõlmab varasematel aastatel algatatud juhtumeid, kus tulemus selgus alles aruandeperioodil.
26. Nõutav avalikustatav teave peaks hõlmama ettevõtja **väärtusahela** osalistega seotud **juhtumeid** üksnes juhul, kui ettevõtja või tema **palgatöötajad** on otseselt seotud.

Avalikustamisnõue G1-5 – poliitiline mõju ja lobitöö

27. **Ettevõtja annab teavet tegevuse ja kohustuste kohta, mis on seotud sellega, kuidas ta oma poliitilist mõju kasutab, sh tema oluliste mõjude, riskide ja võimalustega seotud lobitööga.**
28. Avalikustamisnõude eesmärk on tagada läbipaistvus seoses ettevõtja tegevuse ja kohustustega, mis on seotud tema poliitilise mõjuga, seejuures näidatakse ära **lobitöö** liigid ja eesmärk.
29. Paragrahviga 27 nõutav teave peab sisaldama järgmist:
- vajaduse korral nende tegevuste järelevalve eest vastutavad esindajad **haldus-, juht- ja järelevalveorganites**;
 - rahalise või mitterahalise poliitilise toetuse kohta:
 - ettevõtja poolt otseselt ja kaudselt tehtud rahalise ja mitterahalise poliitilise toetuse rahaline koguväärtus, mis on vajaduse korral koondatud riigi või geograafilise piirkonna ning abisaaja/toetusesaaja liigi kaupa, ja

⁽¹²³⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 17 („Korruptsiooni- ja altkäemaksuvastaste õigusaktide rikkumise eest tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arv ja määratud trahvide suurus“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega, ja võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada määruse (EL) 2020/1816 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud näitajaga „Korruptsiooni- ja altkäemaksuvastaste õigusaktide rikkumise eest tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arv ja määratud trahvide suurus“ II lisa punktides 1 ja 2.

⁽¹²⁴⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 3 näitajana nr 16 („Korruptsiooni- ja altkäemaksuvastase võitluse standardite rikkumise kõrvaldamiseks võetud meetmed on ebapiisavad“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

- ii. teave selle kohta, kuidas hinnatakse mitterahaliste sissemaksete rahalist väärtust, kui see on asjakohane;
 - (c) ettevõtja **lobitöö** põhiteemad ja lühidalt tema peamised seisukohad nendel teemadel. Lisatakse selgitused selle kohta, kuidas see on seotud ettevõtja oluliste mõjude, riskide ja võimalustega, mis on esitatud tema **olulisuse** hindamises vastavalt ESRS 2-le, ja
 - (d) kui ettevõtja on registreeritud ELi läbipaistvusregistris või mõnes samaväärses liikmesriigi läbipaistvusregistris, siis sellise registri nimi ja ettevõtja identifitseerimisnumber registris.
30. Avalikustamine hõlmab ka teavet **haldus-, juht- ja järelvalveorganite** selliste liikmete määramise kohta aruandeperioodil, kes töötasid ametisse nimetamisele eelnenud kahe aasta jooksul avalikus halduses (sh reguleerivates asutustes) võrreldaval ametikohal.

Avalikustamisnõue G1-6 – maksetavad

31. **Ettevõtja esitab teabe oma maksetavade kohta, eelkõige seoses hilinenud maksetega väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd).**
32. Avalikustamisnõude eesmärk on anda ülevaade lepingulistest maksetingimustest ja ettevõtja maksekäitumisest, eelkõige selle kohta, kuidas need mõjutavad VKEsid, ja täpsemalt VKEdele tehtud hilinenud maksetest.
33. Paragrahviga 31 nõutav teave peab sisaldama järgmist:
- (a) keskmine aeg päevades, mis kulub ettevõtjal arve tasumiseks alates kuupäevast, mil hakatakse arvutama lepingulist või seadusest tulenevat maksetähtaega;
 - (b) ettevõtja tüüpiliste maksetingimuste kirjeldus päevade arvuna peamiste **tarnijate** kategooriate kaupa ja nende tüüpitingimustega kooskõlas olevate maksete protsent;
 - (c) hilinenud maksetega seotud pooleliolevate kohtumenetluste arv ja
 - (d) täiendav teave, mis on vajalik piisava konteksti loomiseks. Kui ettevõtja on alapunktis a nõutud teabe arvutamiseks kasutanud representatiivset valimit, teatab ta sellest ja kirjeldab lühidalt kasutatud meetodikat.

A liide.

Kohaldamisnõuded

Käesolev liide on ESRS G1 „Äriline käitumine“ lahutamatu osa. See toetab käesolevas standardis sätestatud avalikustamisnõuete kohaldamist ja sel on sama tähtsus nagu standardi muudel osadel.

Mõjude, riskide ja võimaluste juhtimine

Avalikustamisnõue G1-1 – ärilise käitumise poliitika ja ettevõtluskultuur

AR 1. Ettevõtja võib paragrahvi 7 kohase avalikustamise kindlaksmääramisel võtta arvesse järgmisi aspekte:

- (a) **ettevõtluskultuuri** aspektid, mida **haldus-, juht- ja järelevalveorganid** arvesse võtavad ja arutavad ning millise sagedusega;
- (b) peamised teemad, mida edendatakse ja edastatakse osana ettevõtluskultuurist;
- (c) kuidas ettevõtja haldus-, juht- ja järelevalveorganite liikmed annavad suuniseid ettevõtluskultuuri edendamiseks ja
- (d) konkreetsed stiimulid või vahendid ettevõtja oma töötajatele ettevõtluskultuuri edendamiseks.

Avalikustamisnõue G1-2 – tarneahela juhtimine

AR 2. Standardi kohaldamisel võib **tarneahela juhtimine** hõlmata järgmist:

- (a) kuidas ettevõtja tavad, sh tegevus **tarneahela** häirete mõjude vältimiseks või minimeerimiseks, toetavad tema strateegiat ja riskijuhtimist;
- (b) ettevõtja hanke-/tarneahela valdkonna töötajate koolitamine **tarnijate** kaasamise ja nendega peetava dialoogi valdkonnas ning hangetega tegeleva personali stiimulid, sh teave selle kohta, kas stiimulid on seotud hinna, kvaliteedi või kestlikkusaspektidega;
- (c) tarnijate sotsiaalsetel ja keskkonnakriteeriumidel põhineva tulemuslikkuse seire ja hindamine;
- (d) kohalike tarnijate kaasamine tarneahelasse ja/või sertifitseeritud tarnijate kaasamine;
- (e) millised on ettevõtja tavad seoses haavatavate tarnijatega;
- (f) ettevõtja **eesmärgid** ja **meetmed** seoses tarnijatega suhtlemise ja suhete juhtimisega ja
- (g) kuidas hinnatakse nende tavade tulemusi, sh tarnijate külastused, auditid või uuringud.

AR 3. „Haavatavad tarnijad“ hõlmab **tarnijaid**, keda ohustavad märkimisväärsed majanduslikud, keskkonnavalased ja/või sotsiaalsed riskid.

Avalikustamisnõue G1-3 – korruptsiooni ja altkäemaksu ennetamine ja avastamine

AR 4. „Riskile avatud funktsioonid“ on funktsioonid, mida loetakse oma ülesannete ja kohustuste tõttu **korruptsiooni** ja **alktäemaksu** riskiga seotuks.

AR 5. Avalikustamine võib hõlmata üksikasju riskihindamiste ja/või kaardistamise ning järelevalveprogrammide ja/või sisekontrolliprotseduuride kohta, mida ettevõtja rakendab korruptsiooni- ja altkäemaksujuhtumite avastamiseks.

- AR 6. Ettevõtja **korruptsiooni-** ja **alkäemaksuvastane** poliitika võib olla oluline ka teatavatele rühmadele, kas seetõttu, et neilt oodatakse selle rakendamist (nt ettevõtja **töötajad**, töövõtjad ja **tarnijad**), või seetõttu, et neil on otsene huvi selle rakendamise vastu (nt **väärtusahela** töötajad, investorid). Ettevõtja võib avalikustada selliste rühmade poliitikast teavitamise vahendid ja kanalid (nt teabelehed, uudiskirjad, spetsiaalsed veebisaidid, sotsiaalmeedia, näost näkku suhtlemine, ametiühingud ja/või töötajate esindajad). See võib hõlmata ka levitamise võimalike takistuste kindlakstegemist ja kõrvaldamist, näiteks poliitika tõlkimisega asjaomastesse keeltesse või graafiliste kujutiste kasutamisega.
- AR 7. Ettevõtja võib avalikustada oma koolitustegevuse analüüsi nt koolituspiirkondade või **oma töötajaskonna** kategooriate põhjal, kui tema programmid selliste tegurite tõttu märkimisväärselt varieeruvad ja selline teave oleks kasutajatele kasulik.
- AR 8. Ettevõtja võib esitada koolituse kohta nõutava teabe, kasutades järgmist tabelit:

Illustreeriv näide korruptsiooni- ja alkäemaksuvastase koolituse kohta

Majandusaasta 20XY jooksul pakkus ABC oma riskile avatud töötajatele koolitus oma poliitika alal (vt lisa x). Riskile avatud funktsioonide puhul on see koolitus kohustuslik, kuid ABC tegi vabatahtliku koolituse kättesaadavaks ka teistele oma töötajatele. Üksikasjalik teave aasta jooksul pakutud koolituse kohta on esitatud allpool:

	Riskile avatud funktsioonid	Juhid	HJJO ¹	Muud oma töötajad
Koolitusega hõlmatus				
Kokku	20 000	200	16	70 000
Koolitustel osalemine kokku	19 500	150	8	5 000
Koolituse meetod ja kestus				
Koolitus klassiruumis	5 tundi			
Arvutipõhine koolitus	1 tund	2 tundi	1 tund	
Vabatahtlik arvutipõhine koolitus				1 tund
Sagedus				
Kui sageli koolitust vajatakse	Igal aastal	Igal aastal	Iga kahe aasta järel	–
Käsitatud teemad				
Korruptsiooni mõiste	X	X	X	X
Poliitika	X	X	X	X
Protseduurid kahtluse korral / tuvastamise korral	X	X		
jne	X			

(¹)

Mõõdikud ja eesmärgid**Avalikustamisnõue G1-5 – poliitiline mõju ja lobitöö**

- AR 9. Käesolevas standardis mõistetakse poliitilise toetuse all rahalist või mitterahalist toetust, mida antakse otse erakondadele, nende valitud esindajatele või poliitilist ametikohta taotlevatele isikutele. Rahaline toetus võib hõlmata annetusi, laene, sponsorlust, ettemakseid teenuste eest, piletite ostmist rahakogumisüritustele jms. Mitterahalised toetused võivad hõlmata reklaami, ruumide kasutamist, disaini ja trükkimist, seadmete annetamist, juhtimisorganite liikmesuse pakkumist, tööd või nõustamist ametisse valitud või ametisse kandideerivate poliitikute heaks.
- AR 10. „Kaudne poliitiline toetus“ on vahendusorganisatsiooni, näiteks lobi- või heategevusorganisatsiooni kaudu antud poliitiline panus või toetus, mis on antud organisatsioonile, nt mõttekojale või kutseliidule, mis on seotud konkreetsete erakondade või poliitiliste eesmärkidega või toetab neid.
- AR 11. Käesoleva standardi kohaselt „võrreldava ametikoha“ kindlaksmääramisel võtab ettevõtja arvesse erinevaid tegureid, sh vastutuse taset ja tegevuse ulatust.
- AR 12. Ettevõtja võib esitada oma lobitööga seotud rahalise või mitterahalise toetuse kohta järgmise teabe:
- selliste sise- ja väliskulude rahaline kogusumma ja
 - lobiorganisatsioonide liikmesuse eest makstud kogusumma.
- AR 13. Kui ettevõtja on õiguslikult kohustatud olema kaubanduskoja või muu tema huve esindava organisatsiooni liige, võib ta sellest teatada.
- AR 14. Paragrahvi 29 alapunktis c sätestatud nõude täitmisel kaalub ettevõtja, kas tema olulisi mõjusid, riske ja võimalusi käsitlevate avalike teadaannete ning **lobitöö** tasakaalu.
- AR 15. Sellise avalikustatava teabe näide:

Illustreeriv näide poliitilise kaasatuse (sh lobitöö) kohta

Majandusaasta 20XY jooksul osales ABC kavandatud määrusega XXX seotud tegevuses. Praegusel kujul rakendamise korral võivad määrusel olla märkimisväärsed negatiivsed mõjud tema **ärimudelile**. ABC leiab, et kuigi kavandatud määrusega parandatakse teataval määral regulatiivset korda, näiteks xxx, kaaluvad praegusel kujul xxx-i rakendamisega seotud kulud üles sellest saadava kasu. ABC ja sektori teised ettevõtjad jätkavad selle tasakaalu parandamiseks koostööd XXXga (reguleeriv asutus).

ABC toetas ka erakonda QRP riigis X ja erakonda EFG riigis Y, kuna mõlemad.... ABC on registreeritud kohalikus läbipaistvusregistris XYZ ja selle registreerimisnumber on 987234.

Summad (tuhandetes eurodes)

	2023	2022 [kinnitamisel]
Antud poliitiline rahastus	100	
Rahastus QRP-le	75	
Rahastus EFG-le	25	
	100	

Avalikustamisnõue G1-6 – maksetavad

AR 16. Mõnel juhul võivad ettevõtja tüüpilised lepingulised maksetingimused sõltuvalt riigist või **tarnija** liigist märkimisväärselt erineda. Sellistel juhtudel võib teave tüüptingimuste kohta peamiste tarnijate kategooriate või riikide või geograafiliste piirkondade kaupa olla näide täiendavast taustteabest paragrahvi 33 alapunktis b nimetatud teabe selgitamiseks.

AR 17. Näide selle kohta, milline võiks olla lepingu tüüptingimuste avalikustamise kirjeldus, mida on mainitud paragrahvi 33 alapunktis b:

ABC lepingu tüüptingimuseks on tasumine hulgiarvete alusel, mis moodustavad väärtuse järgi ligikaudu 80 % tema aastastest arvetest. Ettevõtja tasub saadud teenuste eest 30 päeva jooksul pärast arve saamist; sellised arved moodustavad tema aastastest arvetest ligikaudu 5 %. Ülejäänud arved tasutakse 60 päeva jooksul pärast arve saamist, v.a riigis X, kus arved tasutakse vastavalt turutingimustele 90 päeva jooksul pärast arve saamist.

II LISA

LÜHENDID JA TERMINITE SÖNASTIK

Selles lisas on esitatud kõik Euroopa kestlikkusaruandluse standardites (ESRS) esinevad suurtähtlühendid (tabel 1) ning kõik neis määratletud mõisted (tabel 2).

Tabel 1.

Lühendid

AMS	Automaatsed mõõtmisüsteemid
AQI	Õhukvaliteedi näitajad
AR	Kohaldamisnõuded
AWS	Veemajanduse liit (Alliance for Water Stewardship)
PVT	Parim võimalik tehnika
PVT-SHT	Heitetase, mis on saavutatav parima võimaliku tehnikaga
PVT-SKTT	Keskonnatoime tase, mis on saavutatav parima võimaliku tehnikaga
PVT-viitedokumendid	Parima võimaliku tehnika viitedokumendid
Btu	Briti soojusühik (<i>British thermal unit</i>)
CapEx	Kapitalikulud
CBD	Bioloogilise mitmekesisuse konventsioon
CDDA	Määratud alade ühine andmebaas
CEN	Euroopa Standardikomitee
CENELEC	Euroopa Elektrotehnika Standardikomitee
CH ₄	Metaan
CICES	Ühtne rahvusvaheline ökosüsteemiteenuste klassifikatsioon
CO ₂	Süsinikdioksiid
CRR	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus nr (EL) nr 575/2013 ⁽¹⁾ (kapitalinõuete määrus);
DEGURBA	Linnastumise määr
DR BP-1	Avalikustamisnõue – kestlikkusaruannete koostamise üldine alus
DR BP-2	Avalikustamisnõue – avalikustamine seoses konkreetsete asjaoludega
DR GOV-1	Avalikustamisnõue – haldus-, juht- ja järelevalveorganite roll
DR GOV-2	Avalikustamisnõue – ettevõtja haldus-, juht- ja järelevalveorganitele esitatud teave ja nende käsitletavat kestlikkusaspektid
DR GOV-3	Avalikustamisnõue – kestlikkuselase tulemuslikkuse kaasamine motivatsioonikavadesse
DR GOV-4	Avalikustamisnõue – avaldus kestlikkuselase hoolsuskohustuse kohta
DR GOV-5	Avalikustamisnõue – riskijuhtimine ja kestlikkusaruandluse sisekontroll

DR SBM-1	Avalikustamismõue – turupositsioon, strateegia, ärimudel(id) ja väärtusahel
DR SBM-2	Avalikustamismõue – sidusrühmade huvid ja seisukohad
DR SBM-3	Avalikustamismõue – olulised mõjud, riskid ja võimalused ning nende koostoime strateegia ja ärimudeli(te)ga
DR IRO-1	Avalikustamismõue – oluliste mõjude, riskide ja võimaluste kindlakstegemise ja hindamise protsesside kirjeldus
DR IRO-2	ESRSi avalikustamismõuded, mis on hõlmatud ettevõtja kestlikkusaruannetega
DNSH	Põhimõte „ei kahjusta oluliselt“
DR	Avalikustamismõuded
EBA	Euroopa Pangandusjärelevalve
EK	Euroopa Komisjon
EMP	Euroopa Majanduspiirkond
EFRAG	Euroopa finantsaruandluse nõuanderühm
EFRAG SRB	Euroopa finantsaruandluse nõuanderühma kestlikkusaruandluse komisjon
KMH	Keskkonnamõju hindamine
EMAS	Keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteem
EPC	Energiamärgis
E-PRTR	Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegister
ESA	Euroopa järelevalveasutus
ESMA	Euroopa Väärtpaperiturujärelevalve
ESRS	Euroopa kestlikkusaruandluse standardid
ESRS 1	Euroopa kestlikkusaruandluse standard 1 – Peamised nõuded
ESRS 2	Euroopa kestlikkusaruandluse standard 2 – Üldine avalikustatav teave
ESRS E1	Euroopa kestlikkusaruandluse standard E1 – Kliimamuutused
ESRS E2	Euroopa kestlikkusaruandluse standard E2 – Saastus
ESRS E3	Euroopa kestlikkusaruandluse standard E3 – Vee- ja mereressursid
ESRS E4	Euroopa kestlikkusaruandluse standard E4 – Elurikkus ja ökosüsteemid
ESRS E5	Euroopa kestlikkusaruandluse standard E5 – Ressursikasutus ja ringmajandus
ESRS G1	Euroopa kestlikkusaruandluse standard G1 – Äriline käitumine
ESRS S1	Euroopa kestlikkusaruandluse standard S1 – Oma töötajaskond
ESRS S2	Euroopa kestlikkusaruandluse standard S2 – Töötajad väärtusahelas
ESRS S3	Euroopa kestlikkusaruandluse standard S3 – Mõjutatud kogukonnad

ESRS S4	Euroopa kestlikkusaruandluse standard S4 – Tarbijad ja lõppkasutajad
EL	Euroopa Liit
ELi HKS	Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteem
EWC	Euroopa tööõukogu
FPIC	Eelnev vabatahtlik ja teadev nõusolek
FTE	Täistööaja ekvivalent
GAAP	Üldtunnustatud raamatupidamispõhimõtted
KHG	Kasvuhoonegaas
GJ	Gigadžaul
GRI	Globaalne aruandlusalgatus
GSP	Globaalse soojendamise potentsiaal
HFCd	Fluorosüivesinikud
IED	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/75/EL ⁽²⁾ (tööstusheidete direktiiv)
IFC	Rahvusvaheline Finantskorporatsioon
IFRS	Rahvusvahelised finantsaruandlusstandardid
ILO	Rahvusvaheline Tööorganisatsioon
IPBES	Valitsustevaheline elurikkust ja ökosüsteemi teenuseid käsitlev teaduslik-poliitiline foorum
IPCC	Valitsustevaheline kliimamuutuste eksperdirühm
ISEAL	Rahvusvaheline Sotsiaalse ja Keskkondliku Akrediteerimise ja Märgistuse Liit
ISO	Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon
ISSB	Rahvusvaheline kestlikkusstandardite nõukogu
ITS	Rakenduslikud tehnilised standardid
IUCN	Rahvusvaheline Looduskaitseliit
KBA	Võtmetähtsusega elurikkad alad
Kg	Kilogramm
Lb	Nael (kaaluühik)
LEAP	Leia, hinda üldiselt ja konkreetselt, valmista ette
LGBTQI	Lesbid, geid, biseksuaalid, trans- ja intersoolised ning <i>queer</i> -inimesed
MDR	Avalikustamise miinimumnõue
MWh	Megavatti tunnis
N ₂ O	Dilämmastikoksiid
NACE	Euroopa Liidu majanduse tegevusalade statistiline klassifikaator
NF ₃	Lämmastiktrifluoriid
NGO	Valitsusväline organisatsioon
NH ₃	Ammoniaak

NO _x	Lämmastikoksiidid
NUTS	Ühine statistiliste territoriaalüksuste liigitus
O ₃	Osoon
OKA	Osoonikihti kahandavad ained
OECD	Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon
OECM	Ühe Maa kliimamudel (One Earth Climate Model)
OpEx	Tegevuskulud
PBT	Püsiv, bioakumuleeruv ja toksiline aine
PCAF	Süsiniku arvepidamise finantspartnerlus
PCF	Perfluorosüsinik
PM	Peenosakesed
PMT	Püsivad, liikuvad ja toksilised ained
POP	Püsivad orgaanilised saasteained
REACH	Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine
SBTi	Teaduspõhiste eesmärkide algatus
SBTN	Teaduspõhiste eesmärkide võrgustik
SCE	Euroopa ühistu (<i>Societas Cooperativa Europaea</i>)
SDA	Sektoripõhine lähenemine CO ₂ heite vähendamisele
SDGd	Kestliku arengu eesmärgid
SDPI	Kestliku arengu tulemusnäitaja
SE	Euroopa äriühing (<i>Societas Europaea</i>)
SEEA	Integreeritud keskkonnamajanduslik arvepidamise süsteem
SEEA EA	Ökosüsteemide arvepidamine integreeritud keskkonnamajandusliku arvepidamise süsteemi raames
SFDR	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/2088 (*) (jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamise määrus)
SO _x	Vääveloksiidid
VOA	Väga ohtlik aine
TCFD	Kliimaga seotud finantsteabe avaldamise tööühm
TNFD	Loodusega seotud finantsteabe avalikustamise tööühm
ÜRO	Ühinenud Rahvaste Organisatsioon
UNEP	ÜRO Keskkonnaprogramm
UNESCO	ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon
vPvBd	Väga püsivad ja väga bioakumuleeruvad ained
vPvMd	Väga püsivad ja väga liikuvad ained
WDPA	Maailma kaitsealade andmebaas
WRI	Maailma Loodusvarade Instituut

WWF	Maailma Looduse Fond
-----	----------------------

(¹) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 575/2013 krediitiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176, 27.6.2013, lk 1).

(²) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

(³) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/2088, mis käsitleb jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamist finantsteenuste sektoris (ELT L 317, 9.12.2019, lk 1).

Tabel 2.

ESRSis määratletud terminid

Selles tabelis on määratletud terminid, mida tuleb kasutada juhendmaterjalina kestlikkusaruannete koostamisel kooskõlas ESRSiga.

Määratletud termin	Määratlus
Meetmed	Meetmed hõlmavad: i. meetmeid ja tegevuskavasid (sealhulgas üleminekukavasid), mida rakendatakse tagamaks, et ettevõtja täidab seatud eesmärke ja mille kaudu ettevõtja püüab käsitleda olulisi mõjusid, riske ja võimalusi , ning ii. otsuseid toetada neid majanduslike, inim- või tehnoloogiliste ressurssidega.
Väärtusahelas osaleja	Väärtusahela eelnevates või järgnevates etappides osalevad üksikisikud või üksused. Osalejat käsitatakse ettevõtjast järgneva etapi osalejana (nt turustajad, kliendid), kui ta saab ettevõtjalt tooteid või teenuseid; seda käsitatakse ettevõtjale eelneva etapi osalejana (nt tarnijad), kui ta pakub ettevõtjale tooteid või teenuseid, mida kasutatakse ettevõtja toodete või teenuste väljatöötamisel.
Piisav töötasu	Töötasu , mis rahuldab töötaja ja tema perekonna vajadused, võttes arvesse riigi majanduslike ja sotsiaalseid tingimusi.
Haldus-, juhtimis- ja järelevalveorganid	Juhtorganid, millel on ettevõtja üle kõrgeim otsustusõigus, sealhulgas komiteed. Kui ettevõtja juhtimisstruktuuris puudub haldus-, juhtimis- või järelevalveorgan , kuuluvad siia tegevjuht ja sellise ametikoha olemasolu korral tegevjuhi asetäitja. Mõnes riigis koosnevad juhtimissüsteemid kahest tasandist, kus järelevalve ja juhtimine on eraldatud. Sellistel juhtudel kuuluvad mõlemad tasandid haldus-, juhtimis- ja järelevalveorganite määratluse alla.
Mõjutatud kogukonnad	Samas piirkonnas elavad või töötavad inimesed või rühm(ad), keda/mida aruandev ettevõtja oma tegevuse või väärtusahela eelneva ja järgneva etapi kaudu on mõjutanud või võib mõjutada. Mõjutatud kogukondade hulka võivad kuuluda kogukonnad alates ettevõtja tegevuspaiga kõrval elavatest (kohalikud kogukonnad) kuni kaugemal elavate kogukondadeni. Mõjutatud kogukondade hulka kuuluvad tegelikult ja potentsiaalselt mõjutatud põlisrahvad .
Aastane kogutöötasu	Oma töötajatele makstav aastane kogutöötasu hõlmab palka, preemiaid, aktsiaid, optioone, mittekapitalipõhiste stiimulite kavasid, pensionivara väärtuse muutust ja aasta jooksul makstavat mittekvalifitseeruvat edasilükkuvat hüvitist.

Määratletud termin	Määratlus
Prognoositav finantsmõju	Finantsmõju , mis ei vasta aruandeperioodil finantsaruande kirjetes kajastamise kriteeriumidele ja mida praegused finantsmõjud ei hõlma.
Veeriskile avatud piirkond	Valgala, kus veega seotud mitme füüsilise aspekti tõttu ühe või mitme veekogu seisund ei ole hea ja/või halveneb (nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2000/60/EÜ ⁽¹⁾), osutades seega olulistele vee kättesaadavuse, kvaliteedi ja kvantiteediga (sealhulgas suure veestressiga) seotud probleemidele, <ul style="list-style-type: none"> i. ja/või ii. esineb ettevõtja rajatiste ja võtmetähtsusega tarnija(te) rajatistega seotud probleeme seoses vee kättesaadavusega, regulatiivsete või mainega seotud küsimustega (sh vee ühine kasutamine kogukondadega ja vee taskukohasus).
Suure veestressiga ala	Piirkond, kus Maailma Loodusvarade Instituudi (WRI) veeohu atlase vahendi „Aqueduct“ kohaselt on veevarudest ära kasutatud vee koguosakaal suur (40–80 %) või äärmiselt suur (üle 80 %). Vt ka „ veenappus “.
Seotud protsessimaterjalid	Materjalid, mida on vaja tootmisprotsessi jaoks, kuid mis ei ole lõpptootte osa, näiteks tootmismasinate määrdeained.
Järeldused parima võimaliku tehnika (PVT) kohta	Dokument, mis sisaldab PVT -viitedokumendi osi, milles esitatakse järeldused parima võimaliku tehnika kohta, selle tehnika kirjeldus, teave selle rakendatavuse hindamiseks, parima võimaliku tehnikaga saavutatud heitetasemed ja keskkonnatoime tasemed, keskkonnajuhtimissüsteemi miinimumsisu, sh parima võimaliku tehnikaga seotud võrdlusalused, sellega seotud seire ja tarbimistasemed ning vajaduse korral asjakohased heastamismeetmed tegevuskohas ⁽²⁾ .
Heitetase, mis on saavutatav parima võimaliku tehnikaga	Heitetasemete vahemik, mis on saadud tavapärastes tegutsemistingimustes PVT-järeldustes kirjeldatud parima võimaliku tehnika või parimate võimalike tehnikate kombinatsiooni kasutades, väljendatuna teatava aja keskmisena kindlaksmääratud võrdlustingimustes – st PVT ga seotud heitetase.
Keskkonnatoime tase, mis on saavutatav parima võimaliku tehnikaga	Keskkonnatoime tasemete vahemik (v.a heitetasemed), mis on saadud tavapärastes tegutsemistingimustes, kasutades PVTd või PVTde kombinatsiooni ⁽³⁾ .
Parim võimalik tehnika (PVT) ⁽⁴⁾	PVT on tehnilise arendustegevuse ja selles rakendatavate töömeetodite kõige tõhusam ja paremini välja arendatud aste, mis näitab selle praktilist sobivust heite piirnormide ja muude loa tingimuste määramise aluseks võtmiseks, et vältida või, kui see ei ole teostatav, vähendada heidet ja selle mõjusid keskkonnale tervikuna: <ul style="list-style-type: none"> i. „tehnika“ – hõlmab nii kasutatavat tehnoloogiat kui ka käitise projekteerimise, ehitamise, hooldamise, käitamise ja tegevuse lõpetamise viisi,

Määratletud termin	Määratlus
	<p>ii. „võimalik tehnika“ – niisugusel arengutasemel tehnika, mis võimaldab selle kasutamist vastavas tööstussektoris, mille kasutamine on kulusid ja eeliseid arvesse võttes majanduslikult ja tehniliselt otstarbekas, olenemata sellest, kas seda tehnikat kasutatakse või luuakse kõnealuses liikmesriigis, kui see tehnika on käitajale mõistlikul viisil kättesaadav, ja</p> <p>iii. „parim“ – keskkonna kui terviku kaitse kõrge üldise taseme saavutamiseks kõige tõhusam.</p>
Elurikkuse kadumine	Bioloogilise mitmekesisuse mis tahes aspekti (st mitmekesisus geneetilisel, liigi ja ökosüsteemi tasandil) vähenemine konkreetses piirkonnas surma (sh väljasuremise), hävitamise või füüsilise eemaldamise tõttu; see võib viidata elurikkuse skaala eri osadele alates üleilmsest väljasuremisest kuni populatsiooni väljasureamiseni, mille tulemuseks on kogu elurikkuse vähenemine samas mahus.
Elurikkus (bioloogiline mitmekesisus)	Mis tahes päritoluga elusorganismide mitmekesisus, sh maismaa-, mere- ja muudes vee ökosüsteemides ning neid hõlmavates ökoloogilistes kompleksides. See hõlmab geneetiliste, fenotüübiliste, fülogeneetiliste ja funktsionaalsete omaduste arvukuse ja leviku varieeruvust ning muutusi ajas ja ruumis liikide, elukoosluste ja ökosüsteemide sees ja vahel.
Elurikkuse seisukohast tundlik ala	Natura 2000 kaitsealade võrgustik, UNESCO maailmapärandi objektid ja võtme-tähtsusega elurikkad alad ning muud kaitsealad , millele on osutatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2021/2139 II lisa D liites ⁽⁵⁾ .
Biosfääri terviklikkus ehk ökoloogiline terviklikkus	Ökosüsteemi võime toetada ja säilitada ökoloogilisi protsesse ja mitmekesisist organismide kooslust.
Sinine majandus	Sinine majandus hõlmab kõiki ookeanide, merede ja rannikualadega seotud tööstusharusid ja sektoreid, olenemata sellest, kas need asuvad merekeskkonnas (nt laevandus, kalandus, energia tootmine) või maismaal (nt sadamad, laevatehased, maismaavesiviljelus ja vetikate tootmine, rannikuturism).
PVT-viitedokument ehk ELi parima võimaliku tehnika viitedokument	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/75/EL ⁽⁶⁾ (tööstusheidete kohta) artikli 13 kohaselt korraldatud teabevahetuse tulemusel koostatud dokument, mille on koostatud määratletud tegevusalade jaoks ning milles kirjeldatakse eelkõige rakendatavaid tehnikaid, praeguseid heite- ja tarbimistasemeid, parima võimaliku tehnika kindlaksmääramisel kaalutavaid tehnikaid ning PVT-järeldusi ja kõiki kujunemisjärgus tehnoloogiaid, pöörates erilist tähelepanu direktiivi 2010/75/EL III lisas loetletud kriteeriumidele.
Altkäemaksu andmine	Kellegi teise ebaaus veenmine enda kasuks tegutsema, pakkudes talle raha või muud meelehead.
Ärimudel	Süsteem, kuidas ettevõtja muudab sisendid oma tegevusega väljunditeks ja tulemusteks, mille eesmärk on täita ettevõtja strateegilisi eesmärke ning luua väärtust lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis. ESRSis kasutatakse mõistet „ ärimudel “ ainsuses, kuigi tunnistatakse, et ettevõtjatel võib olla rohkem kui üks ärimudel.

Määratletud termin	Määratlus
Ärisuhted	Ettevõtja suhted äripartnerite, oma väärtusahela üksuste ja mis tahes muude mitte-riiklike või riiklike üksustega, mis on otseselt seotud tema äritegevuse, toodete või teenustega. Ärisuhted ei piirdu otseste lepinguliste suhetega. Need hõlmavad kaudseid ärisuhteid ettevõtja väärtusahelas väljaspool esimest tasandit ja osalusi ühisetevõtetes ja -investeeringutes.
Kõrvalsaadus	Kõrvalsaaduse , mitte jäätmetena , käsitatakse ainet või eset, mis saadakse sellise tootmisprotsessi tulemusel, mille esmane eesmärk ei ole toota kõnealust ainet ega eset, kui täidetud on järgmised tingimused: <ul style="list-style-type: none"> i. aine või eseme edasine kasutamine on kindel; ii. ainet või eset võib kasutada vahetult ilma igasuguse täiendava töötlemiseta peale selle, mis on antud tööstusharus üldiselt tavaks; iii. aine või ese on toodetud tootmisprotsessi lahutamatu osana ning iv. edasine kasutamine on seaduslik, st aine või ese vastab konkreetse kasutamise osas kõigile asjakohastele tootele esitatavatele ning keskkonna- ja tervisekaitse nõuetele ning ei avalda lõppkokkuvõttes ebasoodsaid mõjusid keskkonnale ega inimese tervisele.
Süsinikukrediit	Ülekantav või kaubeldav instrument, mis kujutab endast ühe CO ₂ ekvivalenttonni heite vähendamist või sidumist ning mis on välja antud ja mida on kontrollitud tunnustatud kvaliteedistandardite kohaselt.
Süsinikdioksiidi (CO ₂) ekvivalent	Universaalne mõõtühik, mis näitab iga kasvuhoonegaasi globaalse soojendamise potentsiaali (GWP) , väljendatuna ühe süsinikdioksiidi ühiku globaalse soojendamise potentsiaalina . Seda kasutatakse ühtse alusena selleks, et hinnata erinevate kasvuhoonegaaside vabanemist või nende vabanemise vältimist.
Lapstööjõu kasutamine	Töö, mis jätab lapsed ilma lapsepõlvest, arengupotentsiaalset ja väärikusest ning kahjustab nende füüsilist ja vaimset arengut. Selle all mõeldakse tööd, mis: <ul style="list-style-type: none"> i. on vaimset, füüsiliselt, sotsiaalselt või moraalselt ohtlik ja lastele kahjulik ja/või ii. häirib nende kooliskäimist, jättes nad ilma võimalusest koolis käia; kohustab neid koolist enneaegselt lahkuma või nõuab neilt, et nad püüaksid kombineerida kooliskäimist liiga pika ja raske tööga. Lapsena määratletakse alla 18-aastane isik. See, kas teatavat töövormi võib nimetada lapstööjõu kasutamiseks, sõltub lapse vanusest, tehtud töö liigist ja tööajast ning töötingimustest. See varieerub sõltuvalt konkreetsest riigist ja majandussektorist. Vastavalt Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsioonile nr 138 vanuse alammäära kohta ei tohiks töötamise vanuse alampiir olla madalam kui vanus koolikohustuse lõppedes ning igal juhul mitte alla 15 aasta. Erandeid võib teha teatavates riikides, kus majandus ja haridusasutused ei ole piisavalt arenenud ning kehtib vanuse alampiir 14 aastat. Need erandlikud riigid määrab kindlaks Rahvusvaheline Tööorganisatsioon vastuseks asjaomase riigi eritaotlusele ning konsulteerides tööandjaid ja töötajaid esindavate organisatsioonidega.

Määratletud termin	Määratlus
	Siseriiklikud õigusaktid võivad lubada 13–15 aastaste isikute töölevõtmist kerge töö tegemiseks, kui ei ole tõenäoline, et see kahjustab nende tervist või arengut või piirab nende kooliskäimist või osalemist kutse- või koolitusprogrammides. Vanuse alampiir sellisele tööle lubamisel, mis oma laadi või töötamise asjaolude tõttu ohustab tõenäoliselt noorte tervist, turvalisust või kõlblust, ei tohi olla alla 18 aasta.
Ringmajandus	Majandussüsteem, kus toodete, materjalide ja muude ressursside väärtust majanduses säilitatakse nii kaua kui võimalik, tõhustades nende kasutamist tootmises ja tarbimisel ning vähendades seega sellise kasutamise keskkonnamõju, minimeerides jäätmeid ja ohtlike ainete keskkonda sattumist olelusringi kõigis etappides, sh jäätmehierarhia kohaldamise kaudu.
Ringmajanduse põhimõtted	Euroopa ringmajanduse põhimõtted on <ul style="list-style-type: none"> i. kasutatavus, ii. korduskasutatavus, iii. parandatavus, iv. demonteerimine, v. taastamine või uuendamine, vi. ringlussevõtt, vii. ringlus bioloogilise tsükli alusel, viii. toote- ja materjalikasutuse muu võimalik optimeerimine.
Materjali ringkasutuse määr	Materjalide, komponentide ja toodete ringlus praktikas pärast esmast kasutamist, kasutades järgmisi strateegiaid (eelistuse järjekorras): <ul style="list-style-type: none"> i. hooldus / pikem kasutusaeg; ii. korduskasutamine/ümberjagamine; iii. uuendamine/taastamine; iv. ringlussevõtt, kompostimine või anaeroobne lagunemine. Kasutusmäär on materjalide ringkasutuse ja materjalide üldise kasutamise suhe.
Salastatud teave	ELi salastatud teave , nagu on määratletud nõukogu otsuses 2013/488/EL (7) ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekueeskirjade kohta, või liikmesriigi salastatud teave, mis on tähistatud kõnealuse nõukogu otsuse B liite kohaselt.
Kliimamuutustega kohanemine	Tegelike ja eeldatavate kliimamuutuste ja nende mõjudega kohanemise protsess.
Kliimamuutuste leevendamine	KHG heite vähendamise protsess ja üleilmse keskmise temperatuuri tõusu hoidmine 1,5 °C juures võrreldes industriaalühiskonnaeelse tasemega, kooskõlas Pariisi kokkuleppega.
Kliimamuutustele vastupanu võime	Ettevõtja suutlikkus kohaneda kliimamuutustega ja nendega seotud suundumuste ja ebakindlusega. Kliimamuutustele vastupanu võime hõlmab suutlikkust juhtida kliimaga seotud mõjuala 1 KHG heidet ja saada kasu kliimaga seotud võimalustest , sh võimet reageerida üleminekuriskidele ja füüsilistele riskidele ning nendega kohaneda. Ettevõtja kliimamuutustele vastupanu võime hõlmab nii tema strateegilist vastupanuvõimet kui ka tegevuse vastupanuvõimet kliimamuutustega seotud muutustele, suundumustele või ebakindlusele.

Määratletud termin	Määratlus
Kliimaga seotud võimalus	Kliimamuutustega seotud võimalik positiivne mõju ettevõtjale. Jõupingutused kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks võivad pakkuda ettevõtjatele võimalusi . Kliimaga seotud võimalused varieeruvad sõltuvalt piirkonnast, turust ja tööstusest, kus ettevõtja tegutseb.
Kliimaga seotud füüsiline risk (kliimamuutustest tulenev füüsiline risk)	Kliimamuutustest tulenevad riskid , mis võivad olla tingitud sündmusest (akuutsed riskid) või pikemaajalistest (kroonilised riskid) kliimamuutustest. Akuutsed füüsilised riskid tulenevad konkreetsetest ohtudest, eelkõige sellistest ilmastikunähtustest nagu tormid, üleujutused, tulekahjud või kuumalained. Kroonilised füüsilised riskid tulenevad pikemaajalistest kliimamuutustest, nagu temperatuurimuutused ja nende mõju meretaseme tõusule, vee kättesaadavuse vähenemine, elurikkuse kadumine ning maa ja mulla viljakuse muutused.
Kliimaga seotud üleminekurisk	Riskid , mis tulenevad üleminekust vähese CO ₂ heitega ja kliimamuutustele vastupanuvõimelisele majandusele. Tavaliselt hõlmavad need poliitilisi riske , õiguslikke riske , tehnoloogiariske, tururiske ja maineriske.
Kollektiivläbirääkimised	Kõik läbirääkimised, mis toimuvad ühelt poolt tööandja, tööandjate rühma või ühe või mitme tööandjate organisatsiooni ja teiselt poolt ühe või mitme ametiühingu või nende puudumisel nende poolt vastavalt siseriiklikele õigusnormidele nõuetekohaselt valitud ja volitatud töötajate esindajate vahel, eesmärgiga: <ul style="list-style-type: none"> i. määrata kindlaks töö- ja töölepingutingimused ja/või ii. reguleerida töötajate ja tööandjate vahelisi suhteid ja/või reguleerida suhteid tööandjate või nende organisatsioonide ja töötajate organisatsiooni(de) vahel.
Kinnitatud juhtum (lapstööjõu kasutamine või sunniviisiline töö või inimkaubandus)	Lapstööjõu kasutamise või sunniviisilise töö või inimkaubanduse juhtum , mis on kinnitust leidnud. Kinnitatud juhtumid ei hõlma lapstööjõu kasutamise, sunniviisilise töö või inimkaubanduse juhtumeid , mida aruandeperioodil veel uuritakse.
Kinnitatud korruptsiooni- või altkäemaksujuhtum	Korruptsiooni- või alkäemaksujuhtum , mis on kinnitust leidnud. Kinnitatud korruptsiooni- või altkäemaksujuhtumid ei hõlma korruptsiooni- või altkäemaksujuhtumeid, mida aruandeperioodi lõpu seisuga veel uuritakse. Võimalikke nõuete täitmata jätmise juhtumeid võib kinnitatuks lugeda kas ettevõtja vastavuskontrolli spetsialisti või muu samalaadset funktsiooni täitva isiku või asutuse otsusel. Kohtulik kinnitus ei ole nõutav.
Tarbija	Üksikisikud, kes soetavad, tarbivad või kasutavad kaupu ja teenuseid isiklikuks tarbeks kas enda või teiste jaoks, kuid mitte edasimüügiks, ettevõtluseks või kaubandus-, äri-, käsitöö- või kutsetegevuseks.
Ettevõtluskultuur	Ettevõtluskultuur väljendab eesmärke väärtuste ja veendumuste kaudu. See suunab ettevõtja tegevust ühiste eelduste ja kontserni normide kaudu, nagu väärtused, missioonikirjeldused või käitumisjuhend.

Määratletud termin	Määratlus
Korruptsioon	Isikule usaldatud võimu kuritarvitamine omakasu eesmärgil, mille ajendiks võivad olla nii üksikisikud kui ka organisatsioonid. See hõlmab sellist tegevust nagu meelehea, pettus, väljapressimine, kokkumäng ja rahapesu. See hõlmab ka mis tahes isikule või mis tahes isikult kingituse, laenu, tasu, preemia või muu eelise pakkumist või saamist, kui see on mõeldud stiimulina sellise teo tegemiseks, mis on ebaaus, ebaseaduslik või kujutab endast usalduse kuritarvitamist ettevõtja äritegevuses. See võib hõlmata rahalisi või mitterahalisi hüvitisi, nagu tasuta kaubad, kingitused ja puhkused, või spetsiaalseid isiklike teenuseid, mida osutatakse põhjendamatu eelise saamiseks või mis võivad põhjustada moraalselt survet sellise eelise saamiseks.
Usaldusväärsed vahendajad	Isikud, kellel on piisavalt põhjalikud kogemused suhtlemisel konkreetsest piirkonnast pärinevate või konkreetse taustaga mõjutatud sidusrühmadega (näiteks nais-töötajad põllumajandusettevõtetes, põlisrahvad või võõrtöötajad) ja kes saavad aidata nende tõenäolisi muresid tõhusalt edastada. Praktikas võib see hõlmata arengu ja inimõigustega tegelevaid valitsusväliseid organisatsioone, rahvusvahelisi ametiühinguid ja kohalikku kodanikuühiskonda, sealhulgas usupõhiseid organisatsioone.
Praegune finantsmõju	Jooksva aruandeperioodi finantsmõju , mida kajastatakse raamatupidamise põhiaaruannetes.
CO₂ heite vähendamise hoovad	Leevendusmeetmete koondkategoriad, nagu energiatõhusus, elektrifitseerimine, kütuse vahetamine, taastuenergia kasutamine, toodete muutmine ja tarneahela CO ₂ heite vähendamine, mis sobivad kokku ettevõtja konkreetsete meetmetega .
Raadamine	Metsastatud maa ajutine või püsiv muutmine inimtegevuse tulemusel metsastamata maaks ⁽⁸⁾ .
Degradeerumine või degradeerunud ökosüsteem	Kroonilised inimõjud , mis on põhjustanud elurikkuse kadumist ning ökosüsteemi struktuuri, koostise ja funktsionaalsuse häireid.
Sõltuvus	Olukord, kus ettevõtja sõltub oma äriprotsessides looduslikest, inim- ja/või sotsiaalsetest ressurssidest.
Ladestumine vette ja pinnasesse	Kas regulaarse tegevuse või juhtumite või ettevõtjate jäätmete kõrvaldamise tagajärjel keskkonda – vette või pinnasesse – kogunenud teatud hulk ainet , olenemata sellest, kas selline kogunemine toimub ettevõtja tootmiskohas või väljaspool seda.
Kõrbestumine	Maa degradeerumine kuivadel ja poolkuivadel aladel ning alaniiskete alade kuivades osades mitmesuguste tegurite, sealhulgas kliimamuutuste ja inimtegevuse tagajärjel. Kõrbestumine ei tähenda olemasolevate kõrbete loomulikkude laienemist.
Vettejuhtimine	Heitvee vettejuhtimise all mõistetakse punkt- või ka hajureostusallikast veekogusse lisatud/lastud veehulka (m ³) või ainet (kg BHT/päev (biokeemiline hapnikutarve päeva kohta) või samaväärne mõõtühik). Reovee väljavoolu (või vettejuhtimise) all mõistetakse töödeldud reovett, mis juhatakse vette reoveepuhastist.

Määratletud termin	Määratlus
Diskrimineerimine	Diskrimineerimine võib toimuda otseselt või kaudselt. Diskrimineerimine on otsene, kui isikut koheldakse halvemini kui teisi sarnases olukorras olevat isikuid on koheldud või oleks koheldud, ja selle põhjus on isiku konkreetne omadus, mis kuulub kaitstavate tunnuste hulka. Kaudne diskrimineerimine leiab aset siis, kui näiliselt neutraalne eeskiri seab mõne isiku või teatavate samade tunnustega rühma ebasoodsasse olukorda. Tuleb tõendada, et otsus paneb mõne rühma võrreldes võrdlusrühmaga ebasoodsamasse olukorda.
Kahene olulisus	Kahesel olulisusel on kaks mõõdet: mõjudest tulenev olulisus ja finantsolulisus . Kestlikkusaspekt vastab kahese olulisuse kriteeriumile, kui see on oluline mõjude perspektiivist, majanduslikust perspektiivist või mõlemast.
Toote, komponendi või materjali vastupidavus	Toote, komponendi või materjali võime säilitada funktsioonid ja otstarve, kui seda kasutatakse ettenähtud viisil.
Ökoloogiline künnis	Künnis, mida ületades välistingimuste suhteliselt väike muutus põhjustab kiire muutuse ökosüsteemis . Kui ökoloogiline künnis on ületatud, ei pruugi ökosüsteemi sisemisest vastupanuvõimest enam piisata selle varasema olukorra taastumiseks.
Ökosüsteemi ulatus	Ökosüsteemi vara suurus: ökosüsteemi vara on konkreetse ökosüsteemi tüübiga, mida iseloomustavad eri biootilised ja abiootilised komponendid ning nende vastastikmõjud, külgnev ruum.
Ökosüsteemi taastamine	Mis tahes tahtlik tegevus, millega algatatakse degradeerunud ökosüsteemi taastamine või kiirendatakse seda.
Ökosüsteemi teenused	Ökosüsteemide panus hüvedesse, mida kasutatakse majanduslikus ja muus inimtegevuses, seega kasu, mida inimesed ökosüsteemidest saavad. Millenniumi ökosüsteemi hinnangu järgi saab ökosüsteemi teenused jagada toetavateks, reguleerivateks, varustavateks ja kultuurilisteks. Ökosüsteemi teenuste ühtses rahvusvahelises klassifikatsioonis (CICES) on esitatud ökosüsteemi teenuste liigitus.
Ökosüsteem(id)	Taime-, looma- ja mikroorganismikoosluste dünaamilisest kompleksist ja eluta keskkonnast koosnev ja nende vastastikustel mõjudel põhinev funktsionaalne üksus. Ökosüsteemide tüpologia on esitatud IUCNi ülemaailmses ökosüsteemide tüpologia 2.0 versioonis.
Heide	Ainete , vibratsiooni, soojuse või müra otsene või kaudne eraldumine punkt- või hajaallikatest õhku, vette või pinnasesse (°).
Palgatöötaja/töötaja	Isik, kes on ettevõtjaga töösuhtes vastavalt siseriiklikule õigusele või tavale.
Lõppkasutajad	Üksikisikud, kes lõppkokkuvõttes kasutavad konkreetset toodet või teenust või kellele konkreetne toode või teenus on mõeldud.
Võrdsed võimalused	Üksikisikute võrdne ja mittediskrimineeriv juurdepääs haridus-, koolditus-, töö- ja karjäärivõimalustele ning võimu kasutamisele, ilma et nad oleksid ebasoodsamas olukorras selliste tunnuste alusel nagu sugu, rassiline või etniline päritolu, rahvus, usutunnistus või veendumused, puue, vanus või seksuaalne sättumus.

Määratletud termin	Määratlus
Võrdne kohtlemine	Võrdse kohtlemise põhimõte on Euroopa Liidu õiguse üldpõhimõte, mis eeldab, et sarnaseid olukordi või sarnases olukorras olevaid isikuid käsitletakse või koheldakse ühtemoodi. ESRS S1 kontekstis tähistab mõiste „ võrdne kohtlemine “ ka mittediskrimineerimise põhimõtet, mille kohaselt ei tohi esineda otsest ega kaudset diskrimineerimist soo, rassi, nahavärvuse, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel.
Finantsmõju	Selliste riskide ja võimaluste mõju, mis mõjutab ettevõtja finantspositsiooni, finantstulemusi ja rahavooge lühikeses, keskmises või pikas perspektiivis.
Finantsolulisus	Kestlikkusaspekt on finantsiliselt oluline, kui see tingib riske ja loob võimalusi , mis mõjutavad (või millest võib põhjendatult eeldada, et need mõjutavad) ettevõtja finantsseisundit, finantstulemusi, rahavooge, juurdepääsu rahastamisele või kapitalikulu lühikeses, keskmises või pikas perspektiivis.
Sunniviisiline töö	Igasugune töö või teenistus, mida nõutakse mis tahes isikult ükskõik missuguse karistusega ähvardades ning milleks see isik ei ole ennast vabatahtlikult pakkunud. Terminiga tähistatakse kõiki olukordi, kus inimesi mis tahes meetodiga sunnitakse tööd tegema, sh nii traditsioonilist nn orjatööd kui ka töölase ärakasutamise seotud kaasaegseid sunnivorme, mis võivad hõlmata inimkaubandust ja kaasaegset orjandust.
Fossiilkütus	Süsinikul põhinev taastumatu energiaallikas, näiteks tahked kütused, maagaas ja nafta.
Eelnev vabatahtlik ja teadlik nõusolek	Eelnev vabatahtlik ja teadlik nõusolek väljendab põlisrahvaste õigust määrata ise kindlaks oma poliitilised, sotsiaalsed, majanduslikud ja kultuurilised prioriteedid. See kätkeb põlisrahvaste kolme omavahel seotud ja kumulatiivset õigust: õigus olla ära kuulatud, õigus osaleda ning õigus oma maale, territooriumidele ja ressurssidele. Eelnev vabatahtlik ja teadlik nõusolek kehtib põlisrahvaste puhul ja seda tunnustatakse rahvusvahelises inimõigustealases õiguses, nimelt põlisrahvaste õiguste ÜRO deklaratsioonis.
Magevesi	Põhjavesi ja pinnavesi, mille keskmine soolsus aastas on < 0,5 ‰ (s.o vee raamdirektiivi II lisas nimetatud piirmäär).
KHG heite vähendamine	Ettevõtja KHG mõjuala 1, 2 ja 3 heite või KHG koguheite vähenemine aruandlusperioodi lõpus võrreldes võrdlusaasta heitega . Heite vähendamine võib tuleneda muu hulgas energiatõhususest, elektrifitseerimisest, tarnijate CO ₂ heite vähendamisest, elektrienergia allikate jaotuse CO ₂ heite vähendamisest, säästvate toodete arendamisest või aruandluspiiride või tegevuste muutumisest (nt allhange, vähenenud võimsus), tingimusel et see saavutatakse ettevõtja enda tegevuses ja väärtusahela eelnevas ja järgnevas etapis. Sidumist ja välditud heidet ei arvestata heite vähendamisenä .

Määratletud termin	Määratlus
KHG sidumine ja ladustamine	(Inimtekkeline) sidumine tähendab KHG kõrvaldamist atmosfäärist tahtliku inimtegevuse tulemusena. See hõlmab inimtekkeliste bioloogiliste CO ₂ sidujate tõhustamist ning keemiatehnoloogia kasutamist, et saavutada pikaajaline sidumine ja ladustamine. Tööstuslikest ja energia tarbimisega seotud allikatest pärit süsinikdioksiidi kogumine ja ladustamine, mis üksinda ei eemalda atmosfäärist süsinikdioksiidi, võib CO ₂ atmosfäärist siduda, kui seda kombineeritakse bioenergia tootmisega (bioenergia tootmine koos CO ₂ kogumise ja ladustamisega). Sidumisel võib toimuda taasvallandumine, mis tähendab ladustatud KHG mis tahes liikumist kavandatud hoidlast välja, nii et see siseneb uuesti atmosfääri. Näiteks kui teatava koguse CO ₂ eemaldamiseks kasvatatud metsas toimub metsapõleng, vallandub puudesse talletatud heide uuesti.
Globaalse soojendamise potentsiaal (GWP)	Tegur, mis kirjeldab konkreetse KHG ühe ühiku kiirgusmõju (atmosfäärile tekitatava kahju määr) võrreldes ühe CO ₂ ühikuga.
Kasvuhoonegaasid (KHG)	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1999 V lisa 2. osas loetletud gaasid ⁽¹⁰⁾ . Nende hulka kuuluvad süsinikdioksiid (CO ₂), metaan (CH ₄), dilämmastikoksiid (N ₂ O), väävelheksafluoriid (SF ₆), lämmastiktrifluoriid (NF ₃), fluorosüsivesinikud (HFCd) ja perfluorosüsivesinikud (PFCd).
Kaebuste esitamise mehhanism	Kõik korralised, riiklikud või mitteriiklikud, kohtulikud või kohtuvälised protsessid, mille kaudu sidusrühmad saavad esitada kaebusi ja taotleda õiguskaitset . Riiklike kohtulikke ja kohtuväliseid kaebuste esitamise mehhanisme pakuvad näiteks kohutud, töökohtud, riiklikud inimõiguste institutsioonid, OECD suuniste kohased riiklikud kontaktpunktid hargmaistele ettevõtjatele, ombudsmani büroo, tarbijakaitseasutused, reguleerivad järelevalveasutused ja valitsuse juhitud kaebuste lahendamise bürood. Mitteriiklikud kaebuste esitamise mehhanismid on need, mida ettevõtja haldab kas üksi või koos sidusrühmadega , näiteks tegevustasandi kaebuste esitamise mehhanismid ja kollektiivlääbirääkimised , sealhulgas kollektiivlääbirääkimistega loodud mehhanismid. Need hõlmavad ka tööstusliitude, rahvusvaheliste organisatsioonide, kodanikuühiskonna organisatsioonide või mitut sidusrühma hõlmavate rühmade hallatavaid mehhanisme. Tegevustasandi kaebuste esitamise mehhanisme haldab organisatsioon kas üksi või koostöös teiste osapooltega ning need on organisatsiooni sidusrühmadele vahetult kättesaadavad. Need võimaldavad kaebusi varakult ja otse tuvastada ja lahendada, vältides seeläbi nii kahju suurenemist kui ka kaebuste tõsisemaks muutumist. Samuti annavad need otseselt mõjutatud isikutelt saadavat olulist tagasisidet organisatsiooni hoolsuskohustuse täitmise tulemuslikkuse kohta. ÜRO 31. juhtpõhimõtte kohaselt on tõhusad kaebuste esitamise mehhanismid õiguspärased, kättesaadavad, prognoositavad, õiglased, läbipaistvad, õigustega kooskõlas ja pideva õppimise allikad. Lisaks nendele kriteeriumidele põhinevad tõhusad tegevustasandi kaebuste esitamise mehhanismid ka kaasamisel ja dialoogil. Organisatsioonil võib olla keerulisem hinnata nende kaebuste esitamise mehhanismide tõhusust, milles ta osaleb, võrreldes nendega, mille ta on loonud.
Põhjavesi	Kogu vesi, mis asub maapinna all küllastusvööndis ja on otseses kokkupuutes pinnase või aluspinnasega ⁽¹⁾ .

Määratletud termin	Määratlus
Elupaik	Organismi või populatsiooni loodusliku esinemise paik või maa-ala liik. Kasutatakse ka konkreetse liigi või selle ökoloogilise niši jaoks vajalike keskkonnatunnuste tähistamiseks.
Elupaikade killustumine	Üldmõiste, mis kirjeldab protsesse, mille käigus elupaiga kadumine toob kaasa pidevate elupaikade jagunemise suuremaks arvuks väiksemateks, väiksema üldsuurusega paikadeks, mis on üksteisest eraldatud erinevate elupaikade maatriksiga. Elupaikade killustumine võib toimuda looduslike protsesside (nt metsa- ja rohumaapõlengud, üleujutused) ja inimtegevuse (metsandus, põllumajandus, linnastumine) tulemusena.
Ahistamine	Olukord, kui esineb soovimatu käitumine, mille eesmärk või tagajärg on isiku väärkuse alandamine ning ähvardava, vaenuliku, halvustava, alandava või solvava õhkkonna loomine ning mis on seotud diskrimineerimise eest kaitstava tunnusega (nt sugu vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2006/54/EÜ ⁽¹²⁾ või religioon või veendumus, puue, vanus või seksuaalne sättumus vastavalt nõukogu direktiivile 2000/78/EÜ ⁽¹³⁾).
Ohtlikud jäätmed	Jäätmed , millel on üks või mitu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/98/EÜ ⁽¹⁴⁾ (mis käsitleb jäätmeid) III lisas loetletud ohtlikku omadust.
Suure kliimamõjuga sektorid	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1893/2006 ⁽¹⁵⁾ I lisa A–H ja L jaos loetletud sektorid (nagu on määratletud komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2022/1288 ⁽¹⁶⁾).
Mõjud	Mõju, mida ettevõtja avaldab või võib avaldada keskkonnale ja inimestele, sh mõju nende inimõigustele, ja mis on seotud tema enda tegevuse ja väärtusahela eelneva ja järgneva etapiga, sh tema toodete ja teenuste ning ärisuhete kaudu. Mõjud võivad olla tegelikud või võimalikud, negatiivsed või positiivsed, kavandatud või tahtmatud ning tagasipööratavad või pöördumatud. Mõju võib avalduda lühikeses, keskpikas või pikas perspektiivis. Mõjud näitavad ettevõtja negatiivset või positiivset panust kestlikusse arengusse.
Mõjurid	Kõik tegurid, mis põhjustavad muutusi looduses, inimtekkelises varas, looduse panuses inimeste heaks ja heas elukvaliteedis. Muutusi esile kutsuvad otsesed mõjurid võivad olla nii looduslikud kui ka inimtekkelised. Neil on otsesed füüsikalised (mehaaniline, keemiline, müra, valgus jne) ja käitumist mõjutavad mõjud loodusele. Need hõlmavad muu hulgas kliimamuutusi, saastet , eri liiki maakasutuse muutust, invasiivseid võõrliike ja zoonoosi ning ekspuuteerimist. Kaudsed mõjurid toimivad hajutatult, muutes ja mõjutades nii otseseid mõjureid (nende taset, suunda või kiirust) kui ka muid kaudseid mõjureid. Kaudsete ja otseste mõjurite vastastikmõju loob erinevaid suhte, omistamise ja mõjude ahelaid, mis võivad varieeruda sõltuvalt liigist, intensiivsusest, kestusest ja kaugusest. Need suhted võivad kaasa tuua ka eri liiki ülekanduva mõju. Üleilmsed kaudsed mõjurid hõlmavad majanduslikke, demograafilisi, juhtimis-, tehnoloogilisi ja kultuurilisi mõjureid. Kaudsete mõjurite hulgas pööratakse erilist tähelepanu institutsioonide (nii ametlike kui ka mitteametlike) rollile ning tootmis-, tarne- ja tarbimismudelite mõjudele , mis avalduvad loodusele, looduse panusele inimeste heaks ja heale elukvaliteedile.

Määratletud termin	Määratlus
Mõjudest tulenev olulisus	Kestlikkusaspekt on mõjude seisukohast oluline, kui see on seotud ettevõtja tegelike või võimalike oluliste positiivsete või negatiivsete mõjudega inimestele või keskkonnale lühikeses, keskmises ja pikas perspektiivis. Mõjude seisukohast oluline kestlikkusaspekt hõlmab ettevõtja enda tegevuse ja väärtusahela eelneva ja järgneva etapiga seotud mõjusid , sh tema toodete ja teenuste ning ärisuhete kaudu avalduvaid mõjusid.
Juhtum	Ettevõtja või pädevate asutuste poolt ametliku menetluse teel registreeritud õigustoi- ming või kaebus või ettevõtja kehtestatud korra kohaselt tuvastatud nõuete rikkumine. Nõuete rikkumise juhtumite kindlakstegemiseks kehtestatud menetlused võivad hõlmata juhtimissüsteemi auditeid, ametlikke järelevalveprogramme või kaebuste esitamise mehhanisme .
Põletamine	Põletamine on jäätmete kontrollitud põletamine kõrgel temperatuuril koos energia taaskasutusega või ilma selleta.
Juhtorgani sõltumatu liige	Juhtorgani liikmed, kes teevad sõltumatuid otsuseid ilma igasuguse välise mõju või huvide konfliktita. Sõltumatus tähendab üldiselt objektiivset ja takistamatut otsustamist. Kui seda kasutatakse meetmena, mille abil hinnata sõltumatust või liigitada haldus-, juht- ja järelevalveorganite või nende komiteede tegevjuhtkonda mittekuuluv liige sõltumatuks, tähendab see sellise huvi, ametikoha, seotuse või suhte puudumist, mis mõistliku ja teadliku kolmanda isiku seisukohast hinnates võib otsuste tegemist nõuetevastaselt mõjutada või põhjustada erapoolikut otsuste tegemist.
Põlisrahvad	Rahvusvahelisel tasandil ei ole kokku lepitud põlisrahvaste ühtset määratlust. Tegelikult valitseb rahvusvahelistes asutustes üksmeel selle suhtes, milliseid rühmi võib pidada põlisrahvasteks ja tuleks sellisena eriliselt kaitsta. Üks põlisrahvaste määramise oluline kriteerium puudutab nende seotust traditsioonilise alaga, nagu on määratletud ILO konventsiooni nr 169 artiklis 1, milles sätestatakse, et konventsiooni kohaldatakse „a) iseseisvate riikide hõimurahvaste suhtes, kelle sotsiaalsed, kultuurilised ja majanduslikud tingimused eristavad neid teistest rahvusgruppidest ning kelle staatust reguleerivad täielikult või osaliselt nende endi tavad või traditsioonid või eriseadused või -eeskirjad; b) iseseisvate riikide rahvad, keda peetakse põlisrahvasteks, kuna nad pärinevad rahvastest, kes asustasid seda riiki või geograafilist piirkonda, kuhu riik kuulub, vallutuse või koloniseerimise või praeguste rüüpiiride kehtestamise ajal, ja kes, olenemata oma õiguslikust staatusest, on säilitanud osaliselt või täielikult oma sotsiaalsed, majanduslikud, kultuurilised ja poliitilised institutsioonid.“ ILO konventsiooni nr 169 artikli 1 lõikes 2 on samuti sätestatud, et „nende rühmade kindlaksmääramisel, mille suhtes kohaldatakse käesoleva konventsiooni sätteid, käsitatakse põhikriteeriumina põlis- või hõimude enesemääramist“.
Kaudne KHG heide	KHG heide , mis tuleneb ettevõtja tegevusest, kuid tekib teise ettevõtte omanduses või kontrolli all olevatest allikatest. Kaudne heide on mõjuala 2 ja 3 KHG heide kokku.

Määratletud termin	Määratlus
Käitis	Paikne tehniline üksus, kus viiakse läbi üht või mitut tegevust, mis võib mõjutada heidet ja saastust .
Ettevõttesisene CO ₂ hind	Hind, mida ettevõtja kasutab, et hinnata investeerimis-, tootmis- ja tarbimisharjumuste muutuste finantsmõju ning võimalikku tehnoloogilist arengut ja tulevase heite vähendamise kulusid.
Ettevõttesisene CO ₂ heite maksumise kava	Organisatsiooniline korraldus, mis võimaldab ettevõtjal kohaldada CO ₂ hindu strateegiliste ja operatiivsete otsuste tegemisel. Ettevõtjad kasutavad ettevõttesiseselt tavaliselt kahte liiki CO ₂ hindu . Esimene liik on varihind, mis on teoreetiline kulu või tinglik summa, mida ettevõtja sisse ei nõua, kuid mida saab kasutada majandusliku mõju või kompromisside hindamiseks selliste asjade puhul nagu riskide mõjud , uued investeeringud, projektide nüüdispuhasväärtus ja eri algatuste tasuvus. Teine liik on ettevõttesisene maks või tasu, mis on CO ₂ hind, mida nõutakse äritegevuselt, tooteliinilt või muult äriüksuselt ja mis põhineb KHG heitel (need ettevõttesisesed maksud või tasud sarnanevad ettevõttesesest siirdehindadega).
Invasiivsed või võõrliigid	Liigid, mille sissetoomine ja/või levimine inimtegevuse tõttu väljaspool nende looduslikku levilat ohustab bioloogilist mitmekesisust , toiduga kindlustatust ning inimeste tervist ja heaolu. „Võõrliik“ tähistab liiki, mis on sisse toodud väljaspoole selle looduslikku levilat (võõrliigi sünonüümid on „eksootiline liik“ ja „mittepärismaine liik“). „Invasiivne“ tähistab liiki, mis laieneb ökosüsteemides , kuhu see on sisse viidud, ja muudab selliseid ökosüsteeme. Seega võib liik olla võõrliik, ilma et see oleks invasiivne, või piirkonnas pärismaise liigi puhul võib see kasvada ja muutuda invasiivseks, olemata tegelikult võõrliik.
Võtmetähtsusega elurikas ala	Alad, mis aitavad märkimisväärselt kaasa elurikkuse säilimisele kogu maailma maismaa-, magevee- ja mere ökosüsteemides . Ala kvalifitseerub üleilmse võtmetähtsusega elurikkaks alaks , kui see vastab ühele või mitmele kriteeriumile 11st, mis on jagatud viide kategooriasse: ohustatud elurikkus , geograafiliselt piiratud elurikkus , ökoloogiline terviklikkus , bioloogilised protsessid ja asendamatud. Võtmetähtsusega elurikaste alade üleilmset andmebaasi haldab võtmetähtsusega elurikaste alade partnerluse nimel BirdLife International.
Maa degradeerumine	Paljud protsessid, millest tulenevalt vähenevad või kaovad elurikkus , ökosüsteemi funktsioonid või nende kasulikkus inimestele; mõiste hõlmab kõigi maismaa ökosüsteemide seisundi halvenemist .
Prügila	Jäätmekäitluskoht jäätmete ladestamiseks maa peale või maa sisse ⁽¹⁷⁾ .
Maasüsteem (muutus)	Maasüsteemi maismaakomponent, mis hõlmab kõiki inimeste maakasutusega seotud protsesse ja tegevusi. Nende seas on sotsiaal-majanduslikud, tehnoloogilised ja organisatsioonilised sisendid ja korraldused, samuti maast saadav kasu ning ühiskondliku tegevuse soovimatud sotsiaalsed ja ökoloogilised tagajärjed. Mõiste „ maasüsteemid “ hõlmab maakasutust (maakasutusega seotud tegevused, korraldused ja sisendid) ja maakatet (maa füüsiliste omaduste kogum, mida saab jälgida Maa seire abil).

Määratletud termin	Määratlus
Maakasutus (muutus)	Konkreetses maa-ala inimkasutus teataval eesmärgil (nt elamiseks, põllumajanduseks, puhkuseks, tööstuslikuks kasutamiseks jne). Maakate mõjutab seda, kuid need ei ole sünonüümid. Maakasutuse muutus tähendab muutust maa kasutamises või majandamises inimeste poolt, mis võib kaasa tuua maakatte muutuse.
Seaduslikud esindajad	Seaduse kohaselt või praktikas tunnustatud isikud, näiteks töötajate puhul ametiühingu valitud esindajad või muud mõjutatud sidusrühmade sarnaselt vabalt valitud esindajad.
Mõjujõud	Ettevõtja võime muuta sellise teise isiku õigusvastaseid tavasid, kes on seotud kestlikkusega seotud negatiivsete mõjudega.
Lobitöö	Tegevus, mille eesmärk on mõjutada poliitika või õigusaktide koostamist või rakendamist või valitsuste, valitsusasutuste, reguleerivate asutuste, Euroopa Liidu institutsioonide, organite ja asutuste või standardite kehtestajate otsustusprotsesse. Selline tegevus hõlmab järgmist (loetelu ei ole täielik): i. koosolekute, konverentside ja ürituste korraldamine ning nendel osalemine; ii. avalikele konsultatsioonidele, kuulamistele või muudele sarnastele algatustele kaasaaitamine või neil osalemine; iii. teavituskampaaniate, platvormide, võrgustike ja rohujuuresandide algatuste korraldamine; iv. poliitika ja seisukohadokumentide, arvamusküsitluste, küsitluste, avalike kirjade ja teadusuuringute ettevalmistamine/tellimine seoses läbipaistvusregistri eeskirjadega hõlmatud tegevusega.
Tulevane KHG heide	Hinnangud tulevase KHG heite kohta, mida tõenäoliselt põhjustavad ettevõtja põhilised varad või müüdüd tooted oma kasutusaja jooksul.
Pikk kasutusiga	Kavandatud hooldust ja vastupidavust silmas pidades viisil, mis soodustab pikemat kasutamist kui tööstusharu tavapraktika ning seda ulatuses ja viisil, mis ei kahjusta ringluspõhist töötlemist funktsionaalse eluea lõpus.
Mereresursid	Meredes ja ookeanides leiduvad bioloogilised ja mittebioloogilised ressursid. Siia kuuluvad näiteks süvameremineraalid, kruus ja mereannid.
Olulised võimalused	Kestlikkusega seotud võimalused , millel on positiivne majanduslik mõju , mis oluliselt mõjutavad (või millest võib põhjendatult eeldada, et need mõjutavad) rahavooge, juurdepääsu rahastamisele või kapitalikulu lühikeses, keskmises või pikas perspektiivis.
Olulised riskid	Kestlikkusega seotud riskid , millel on negatiivne majanduslik mõju , mis oluliselt mõjutavad (või millest võib põhjendatult eeldada, et need mõjutavad) rahavooge, juurdepääsu rahastamisele või kapitalikulu lühikeses, keskmises või pikas perspektiivis.
Olulisus	Kestlikkusaspekt on oluline, kui see vastab mõjudest tuleneva olulisuse, finantsolulisuse või mõlema määratlusele.

Määratletud termin	Määratlus
Mõõdikud	Kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed näitajad, mida ettevõtja kasutab, et mõõta kestlikkusega seotud põhimõtete rakendamise tulemuslikkust aja jooksul, lähtudes seatud eesmärkidest , ja anda selle kohta aru. Mõõdikud aitavad samuti mõõta ettevõtja tulemusi seoses mõjutatud inimeste, keskkonna ja ettevõtjaga.
Mikroplast	Väikesed plastitükid, tavaliselt väiksemad kui 5 mm. Keskkonnas, sh meres, ning toidus ja joogivees leidub üha rohkem mikroplasti . Kui mikroplast satub keskkonda, siis see ei biolagune ja kipub kuhjuma, v.a juhul, kui see on spetsiaalselt kavandatud avatud keskkonnas biolagunevaks. Biolagunevus on keerukas nähtus, eriti merekeskkonnas. Üha enam tuntakse muret mikroplasti esinemise pärast eri keskkonnaosades (nt vesi), nende mõju pärast keskkonnale ja potentsiaalselt inimeste tervisele.
Avalikustamise miinimumnõue	Avalikustamise miinimumnõue määrab kindlaks selle teabe nõutava sisu, mille ettevõtja esitab põhimõtete, meetmete , mõõdikute või eesmärkide kohta aru andmisel kas vastavalt mõne ERSi avalikustamisnõudele või üksusepõhiselt.
Loodusvarad	Looduses esinevad loodusvarad (toorained), mida saab kasutada majanduslikuks tootmiseks või tarbimiseks.
Looduspõhised lahendused	Meetmed , mille abil kaitstakse, säilitatakse, taastatakse, kasutatakse kestlikult ja majandatakse looduslikke või muudetud maismaa-, magevee -, ranniku- ja mereökosüsteeme ning mille eesmärk on tegeleda tulemuslikult ja kohanemisvõimeliselt sotsiaalsete, majanduslike ja keskkonnaprobleemidega ja tagada samal ajal inimeste heaolu, ökosüsteemi teenused , vastupanuvõime ja elurikkusega kaasnevad hüved.
Nullnetoeesmärk	Ühiskondlike kliimaeesmärkide saavutamiseks kooskõlas nullnetoeesmärgi kehtestamine ettevõtja tasandil tähendab <ul style="list-style-type: none"> i. väärtusahela heite sellise vähendamise ulatuse saavutamist, mis vastab heite vähendamise ulatusele ülemaailmsel nullnetoheite saavutamisel 1,5 °C juures ning ii. jääkheite mõju neutraliseerimist (pärast ligikaudu 90–95 % KHG heite vähendamist sektoripõhise varieeruvuse võimalusega, kui see on põhjendatud kooskõlas tunnustatud valdkondliku suunaga), kõrvaldades püsivalt samaväärse CO₂ koguse.
Mittepalgatöötajad	Ettevõtja oma töötajaskonna hulka kuuluvad mittepalgatöötajad hõlmavad nii üksikettevõtjaid, kes pakuvad ettevõtjale lepinguga enda tööjõudu (iseenda tööandjad), kui ka isikuid, kelle tööjõudu pakuvad ettevõtjad, kelle põhitegevust tähistatakse mõistega „tööhõivetegevus“ (NACE kood N78).
Taastumatu energia	Energia, mida ei saa pidada taastuvatest energiaallikatest pärinevaks.
Kontroll tegevuse üle	Kontroll tegevuse (üksuse, tegevuskoha , tegevuse või vara) üle on olukord, kus ettevõtja suudab juhtida üksuse, tegevuskoha , tegevuse või varaga seotud tegevust ja suhteid.

Määratletud termin	Määratlus
Võimalused	Kestlikkusega seotud võimalused , millel on positiivne finantsmõju .
Ületunnitöö	Töötaja tegelikult töötatud tundide arv, mis ületab tema lepingujärgset tööaega.
Oma töötajaskond / oma töötajad	Ettevõtjaga töösuhtes olevad palgatöötajad (töötajad) ja mittepalgatöötajad , kes on kas üksikettevõtjad, kes pakuvad ettevõtjale lepinguga enda tööjõudu (iseenda tööandjad), või isikud, kelle tööjõudu pakuvad ettevõtjad, kelle põhitegevust tähistatakse mõistega „tööhõivetegevus“ (NACE kood N78).
Osoonikihti kahandavad ained	Osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokollis loetletud ained .
Pakend	Mis tahes materjalist valmistatud mis tahes laadi toode, mida kasutatakse tootjalt kasutajale või tarbijale ettenähtud kaupade (alates toorainetest kuni töödeldud kaupadeni) pakkimiseks, kaitsmiseks, käitlemiseks, tarnimiseks, ladustamiseks, veoks ja esitlemiseks ⁽¹⁸⁾ .
Palk	Harilik põhi- või miinimumtöötasu või mõni muu tasu kas rahas või loonusena, mida töötaja tööandjalt oma töö eest otseselt või kaudselt (täiendavate või muutuvtasudena) saab. Palgatase – aastane brutopalk ja vastav brutotunnipalk. Mediaanpalgatase – sellise palgatöötaja palk, kellest pooled palgatöötajad teenivad rohkem ja pooled vähem.
Puuetega inimesed	Isikud, kellel on pikaajaline füüsiline, vaimne, intellektuaalne või meeleline kahjustus, mis võib koostoimel mitmesuguste takistustega tõkestada nende täielikku ja tõhusat osalemist ühiskonnaelus teistega võrdsetel alustel.
Füüsilised riskid	Kõik üleilmsed majandusettevõtted sõltuvad maasüsteemide toimimisest, näiteks stabiilsest kliimast ja ökosüsteemi teenustest , nagu biomassi (tooraine) pakkumine. Loodusega seotud füüsilised riskid tulenevad otseselt organisatsiooni sõltuvusest loodusest. Füüsilised riskid tekivad siis, kui looduslikke süsteeme ohustavad ilmastikutingimused (nt äärmuslikud ilmastikunähtused, nagu põud), geoloogilised sündmused (nt seismilised sündmused, nagu maavärin), ökosüsteemi tasakaalu muutused, näiteks mulla kvaliteet või mereökoloogia, millest sõltuvad ökosüsteemi teenuste organisatsioonid. Need riskid võivad olla akuutsed, kroonilised või mõlemat. Loodusega seotud füüsilised riskid tulenevad muutustest biotilistes (eluskeskkonnaga seotud) ja abiotilistes (eluta keskkonnaga seotud) tingimustes, mis toetavad terveid ja toimivaid ökosüsteeme . Füüsilised riskid on tavaliselt asukohapõhised. Loodusega seotud füüsilisi riske seostatakse sageli kliimaga seotud füüsiliste riskidega .
Planeedi taluvuspiirid	See mõiste võimaldab hinnata ohutut tegutsemisruumi, mis on inimkonnal Maa toimimise seisukohast. Kvantifitseeritud on iga olulise Maa süsteemi protsessi piirtase, mida ei tohiks ületada, kui soovime vältida vastuvõetamatuid ülemaailmseid keskkonnamuutusi.

Määratletud termin	Määratlus
Poliitika	Üldeesmärkide ja juhtimispõhimõtete kogum või raamistik, mida ettevõtja kasutab otsuste tegemisel. Poliitika kaudu rakendatakse ettevõtja strateegiat või juhtimisotsuseid, mis on seotud olulise kestlikkusaspektiga. Iga poliitika eest vastutab/vastutavad kindlaksmääratud isik(ud), selles on kindlaks määratud selle kohaldamisala ja see sisaldab üht või mitut eesmärki (mis on võimaluse korral seotud mõõdetavate eesmärkidega). Poliitika kinnitatakse ja vaadatakse läbi vastavalt ettevõtjate kohaldatavatele valitsemise reeglitele. Poliitikat rakendatakse meetmete või tegevuskavade kaudu.
Saastaja	Õhus, vees või pinnases eksisteeriv aine , vibratsioon, soojus, müra, valgus või muu saasteaine, mis võib kahjustada inimese tervist ja/või keskkonda, põhjustada varalist kahju või kahjustada või häirida keskkonna nautimist või keskkonna muud õiguspärasest kasutamist ⁽¹⁹⁾ .
Saaste	Inimtegevusest tulenev saastajate otsene või kaudne viimine õhku, vette või pinnasesse , mis võib ohustada inimeste tervist ja/või keskkonda, põhjustada varalist kahju või kahjustada või häirida keskkonna puhkeotstarbelist või muud õiguspärasest kasutamist ⁽²⁰⁾ .
Pinnase saastamine	Inimtegevusest tulenev ainete , vibratsiooni, soojuse või müra viimine pinnasesse olenemata sellest, kas see toimub ettevõtja tootmiskohas või väljaspool seda või ettevõtja toodete ja/või teenuste kasutamise kaudu, mis võib ohustada inimeste tervist ja/või keskkonda, põhjustada varalist kahju või kahjustada või häirida keskkonna puhkeotstarbelist või muud õiguspärasest kasutamist ⁽²¹⁾ . Pinnase saastajate hulka kuuluvad anorgaanilised saasteained , püsivad orgaanilised saasteained , pestitsiidid, lämmastiku- ja fosforiühendid jne.
Kaitseala	Selgelt määratletud geograafiline ala, mida tunnustatakse, kasutatakse sihtotstarbeliselt ja hallatakse õiguslike või muude tõhusate vahenditega, et saavutada looduse (koos sellega seotud ökosüsteemi teenuste ja kultuuriväärtuste) pikaajaline kaitse.
Ostetud või omandatud elektri-, soojus-, auru- või jahutusenergia	Elektri-, soojus-, auru- või jahutusenergia, mille ettevõtja on saanud kolmandalt isikult. Termin „omandatud“ tähendab olukorda, kus ettevõtte ei pruugi osta elektrit otse (nt hoone üürnik), vaid energia tuuakse ettevõtte rajatisse kasutamiseks.
Tooraine	Toote valmistamiseks kasutatav esmane või teisene materjal.
Süsinikukrediitide tunnustatud kvaliteedistandardid	Süsinikukrediitide kvaliteedistandardid, mida kontrollivad sõltumatud kolmandad isikud ning millega tehakse nõuded ja projektiaruanded üldsusele kättesaadavaks ja tagatakse vähemalt täiendavus, püsivus ja topeltarvestuse vältimine ning sätestatakse projekti KHG heite ja sidumise arvutamise, seire ja kontrolli eeskirjad.

Määratletud termin	Määratlus
Registreeritav tööga seotud vigastus või tervisehäire	Tööga seotud vigastus või tervisehäire, mis toob kaasa ükskõik millise järgmistest tagajärgedest: <ul style="list-style-type: none"> i. surm, töölt eemal oldud päevad, piiratud töö või üleviimine teisele töökohale, esmaabist kaugemale minev ravi või teadvuse kaotus või ii. märkimisväärne vigastus või tervisehäire, mille on diagnoosinud arst või muu tegevusloaga tervishoiutöötaja, isegi kui see ei põhjusta surma, töölt eemalviibimist, piiratud tööd või üleviimist teisele töökohale, esmaabist kaugemale minevat ravi või teadvuse kaotust.
Taaskasutamine	Mis tahes toimingud, mille peamiseks tulemuseks on jäätmete kasutamine kasulikult otstarbel selliselt, et need asendavad teisi materjale, mida muidu oleks kasutatud teatava funktsiooni täitmiseks, või jäätmete ettevalmistamine selle funktsiooni täitmiseks kas tootmises või majanduses laiemalt ⁽²⁾ .
Ringlussevõtt	Taaskasutamistoiming, mille käigus jäätmematerjalid töödeldakse toodeteks, materjalideks või aineteks kasutamiseks nende esialgsel või mõnel muul eesmärgil. See hõlmab orgaaniliste ainete taastöötlemist, kuid ei hõlma jäätmete energiakasutust ega taastöötlemist materjalideks, mida kasutatakse kütusena või tagasitäiteks.
Ressursside taastamine	Looduslike süsteemide eneseuundamisvõime soodustamine eesmärgiga taaskäivitada inimtegevuse tõttu kahjustatud või ülekasutatud ökoloogilised protsessid.
Õiguskaitsevahend/Heastamine	Vahendid negatiivse mõju vastu võitlemiseks või selle heastamiseks. Näited: vabandused, rahaline või mitterahaline hüvitis, kahju ennetamine ettekirjutuste või mittekordumise garantiide kaudu, karistusmeetmed (kriminaal- või halduskaristused, näiteks trahvid), tagastamine, taastamine, rehabiliteerimine.
Taastuenergia	Taastuvatest mittefossiilsetest allikatest pärit energia: tuuleenergia, päikeseenergia (päikesesoojusenergia ja fotogalvaaniliselt saadud energia), geotermiline, ümbritseva keskkonna, loodete ja lainete energia, muu ookeani- ja hüdroenergia ning biomassist, prügilagaasist , reoveepuhasti gaasist ja muust biogaasist toodetud energia ⁽²⁾ .
Taastuvad materjalid	Materjalid, mis on saadud ressurssidest, mille ökoloogilised tsüklid või põllumajandusprotsessid kiiresti taastavad, nii et nende ja muude seotud ressursside pakutavad teenused ei satu ohtu ja jäävad kättesaadavaks järgmisele põlvkonnale.
Ressursside sisendvood	Ettevõtja rajatistesse sisenev ressurss.
Ressursside väljundvood	Ettevõtja rajatistest väljuv ressurss.
Ressursikasutuse optimeerimine	Materjalide ja toodete kavandamine, tootmine ja turustamine eesmärgiga hoida neid kasutuses kõige suurema kasutusväärtusega. Pikka kasutusiga , parandamist, korduskasutamist , kasutusotstarbe muutmist, demonteerimist ja taastamist võimaldav disain ja ökodisain on näited ressursikasutamise optimeerimise vahenditest.
Korduskasutamine	Mis tahes toiming, millega tooteid või komponente, mis ei ole jäätmed , kasutatakse uuesti samal otstarbel, milleks need on loodud. See võib tähendada puhastamist või väikseid kohandusi, nii et toode/komponent on valmis järgmiseks kasutamiseks ilma oluliste muudatusteta.

Määratletud termin	Määratlus
Valgla	Maa-ala, millelt kogu äravoolav pinnavesi voolab ojade, jõgede ja mõnikord ka järvede kaudu merre ühe jõesuudme, estuaari või delta kaudu.
Riskid	Keskonna-, sotsiaal- või juhtimisaspektidest tulenevad kestlikkusega seotud negatiivse finantsmõjuga riskid , millel võib olla negatiivne mõju ettevõtte finantspositsioonile, finantstulemustele, rahavoogudele, juurdepääsule rahastamisele või kapitaliluludele lühikeses, keskmises või pikas perspektiivis.
Stsenaarium	Usutav kirjeldus selle kohta, milliseks tulevik võib kujuneda; see lähtub sidusast ja sisemiselt järjepidevast eelduste kogumist peamiste liikumapanevate tegurite (nt tehnoloogiliste muutuste kiirus, hinnad) ja suhete kohta. NB! Stsenaariumid ei ole prognoosid ega ennustused, vaid neid kasutatakse selleks, et anda ülevaade arengu ja meetmete mõjust.
Stsenaariumianalüüs	Ebakindlatest tingimustest lähtuv tulevaste sündmuste võimalike tulemuste kindlakstegemise ja hindamise protsess.
Mõjuala 1 KHG heide	Otsene KHG heide ettevõtja omandis või kontrolli all olevatest allikatest.
Mõjuala 2 KHG heide	Ettevõtja tarbitava ostetud või omandatud elektri-, auru-, soojus- või jahutusenergia tootmisel tekkinud kaudne heide .
Mõjuala 3 KHG heide	Kogu kaudne KHG heide (mis ei kuulu mõjuala 2 KHG heide alla), mis tekib aruandva ettevõtja väärtusahelas , sh nii eelnevate kui ka järgnevate etappide heide . Mõjuala 3 KHG heide võib jagada mõjuala 3 kategooriatesse .
Mõjuala 3 kategooria	Üks 15st mõjuala 3 KHG heide liigist, mis on kindlaks määratud KHG protokollide ettevõttestandardis ja mida on üksikasjalikult kirjeldatud KHG protokollide ettevõtete väärtusahela (mõjuala 3) arvestus- ja aruandlusstandardis (kohandatud KHG protokollide ettevõtete väärtusahela (mõjuala 3) arvestus- ja aruandlusstandardi põhjal, sõnastik (2011. aasta versioon)). Ettevõtjad, kes otsustavad arvestada oma mõjuala 3 heide standardi ISO 14064-1:2018 kaudse KHG heide kategooriate alusel, võivad viidata ka ISO 14064-1:2018 punktis 5.2.4 määratletud kategooriale (v.a imporditud energiast tulenev kaudne KHG heide).
Tundlik teave	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/697 ⁽²⁴⁾ (millega luuakse Euroopa Kaitsefond) määratletud tundlik teave .
Tegevuskoht	Ühe või rohkema füüsilise käitise asukoht. Kui on tegemist rohkema kui ühe käitisega , millel on sama omanik või käitaja või erinevad omanikud või käitajad, ning teatavat taristut ja rajatisi jagatakse, võib kogu ala, millel käitis asub, pidada tegevuskohaks .

Määratletud termin	Määratlus
Sotsiaaldialoog	Igat liiki läbirääkimised, konsultatsioonid või lihtsalt teabevahetus valitsuste esindajate, tööandjate, nende organisatsioonide ja töötajate esindajate vahel või nende seas majandus- ja sotsiaalpoliitikaga seotud ühist huvi pakkuvates küsimustes. See võib olla kolmepoolne protsess, kus valitsus on dialoogi ametlik pool, või see võib koosneda kahepoolsetest suhetest ainult töötajate esindajate ja juhtkonna (või ametiühingute ja tööandjate organisatsioonide) vahel.
Sotsiaalkaitse	Meetmed, mille eesmärk on vähendada ja ennetada vaesust ja haavatavust kogu elutsükli jooksul.
Pinnas/muld	Maakoore pindmine kiht, mis asub aluspõhjaki viimise ja maapinna vahel. Pinnase/mulla koostises on mineraalide osakesed, orgaaniline aine, vesi, õhk ja elusorganismid ⁽²⁵⁾ .
Mulla degradeerumine	Mulla vähenev võime pakkuda sidusrühmade soovitud ökosüsteemi kaupu ja teenuseid.
Mulla katmine	Mulla katmine nii, et kaetud ala ei lase vett läbi. Pinnase muutmine vett mitteläbilaskvaks võib tingida mõjusid keskkonnale, nagu on kirjeldatud komisjoni määruses (EL) 2018/2026 ⁽²⁶⁾ .
Erikoormus	Eralduva saasteaine mass valmistatud toote massi kohta. Erikoormus võimaldab võrrelda käitiste keskkonnatoimet, olenemata nende erinevast tootmismahust, ja seda ei mõjuta segamine ega lahjendamine ⁽²⁷⁾ .
Sidusrühmade kaasamine	Pidev suhtlus ja dialoog ettevõtja ja tema sidusrühmade vahel, mis võimaldab ettevõtjal kuulda sidusrühmade huvidest ja muredest, neid mõista ja neile reageerida.
Sidusrühmad	Isikud, kes saavad ettevõtjat mõjutada või keda ettevõtja mõjutab. Sidusrühmi on kaks peamist rühma: i. mõjutatud sidusrühmad : üksikisikud või rühmad, kelle huve mõjutavad või võivad positiivselt või negatiivselt mõjutada ettevõtja tegevus ning tema otsesed ja kaudsed ärisuhted kogu väärtusahelas , ning ii. kestlikkusaruannete kasutajad : üldotstarbeliste finantsaruannete põhikasutajad (olemasolevad ja potentsiaalsed investorid, laenuandjad ja muud võlausaldajad, sealhulgas varahaldurid, krediitiasutused, kindlustusandjad), samuti muud kasutajad , sh ettevõtja äripartnerid, ametiühingud ja sotsiaalpartnerid, kodanikuühiskond ja valitsusvälised organisatsioonid, valitsused, analüütikud ja teadlased. Mõned, kuid mitte kõik sidusrühmad võivad kuuluda mõlemasse rühma.
Ained	Keemilised elemendid ja nende ühendid, v.a järgmised ained : i. radioaktiivsed ained , nagu on määratletud nõukogu direktiivi 96/29/Euratom ⁽²⁸⁾ (millega sätestatakse põhilised ohutusnormid töötajate ja muu elanikkonna tervise kaitsmiseks ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest) artiklis 1;

Määratletud termin	Määratlus
	ii. geneetiliselt muundatud mikroorganismid, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/41/EÜ ⁽²⁹⁾ (geneetiliselt muundatud mikroorganismide suletud keskkonnas kasutamise kohta) artikli 2 punktis b; iii. geneetiliselt muundatud organismid, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2001/18/EÜ ⁽³⁰⁾ (geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ⁽³¹⁾) artikli 2 punktis 2;
Probleemne aine	<p>Aine, mis:</p> i. vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006 ⁽³²⁾ artiklis 57 sätestatud kriteeriumidele ja on määratletud kooskõlas kõnealuse määruse artikli 59 lõikega 1, ii. on klassifitseeritud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1272/2008 ⁽³³⁾ VI lisa 3. osas ühte järgmisse ohuklassi või -kategooriasse: <ul style="list-style-type: none"> — kantserogeensus, 1. ja 2. kategooria, — suguraku mutageensus, 1. ja 2. kategooria, — reproduktiivtoksilisus, 1. ja 2. kategooria, — Inimese endokriinfunktsiooni häired, — endokriinsed häired keskkonnas, — püsivad, liikuvad ja toksilised ning väga püsivad ja väga liikuvad ained, — püsivad, bioakumuleeruvad ja toksilised ning väga püsivad ja väga bioakumuleeruvad ained, — hingamiselundite sensibiliseerimine, 1. kategooria, — naha sensibiliseerimine, 1. kategooria, — krooniline oht veekeskkonnale, 1.–4. kategooria, — ohtlik osoonikihile, — mürgisus sihtelundi suhtes, korduv kokkupuude, 1. ja 2. kategooria, — toksilisus sihtelundi suhtes, ühekordne kokkupuude, 1. ja 2. kategooria või iii. mõjutab negatiivselt materjalide korduskasutamist ja ringlussevõttu tootes, milles seda esineb, nagu on määratletud asjakohastes liidu tootepõhistes ökodisaininõuetes.
Väga ohtlik aine (VOA)	<p>Aine, mis vastab määruse (EÜ) nr 1907/2006 (REACH) artiklis 57 sätestatud kriteeriumidele ja on kindlaks tehtud kooskõlas kõnealuse määruse artikli 59 lõikega 1.</p>
Tarnija	<p>Üksus, mis asub organisatsioonile väärtusahelas eelnevates etappides (st organisatsiooni tarneahelas) ja pakub toodet või teenust, mida kasutatakse organisatsiooni enda toodete või teenuste arendamiseks. Tarnija ärisuhe organisatsiooniga võib olla otsene (sageli nimetatakse teda esimese tasandi tarnijaks) või kaudne.</p>

Määratletud termin	Määratlus
Tarneahel	Kõik tegevused või protsessid, mida teostavad ettevõtjale väärtusahela eelnevates etappides asuvad üksused, kes pakuvad tooteid või teenuseid, mida kasutatakse ettevõtja enda toodete või teenuste arendamiseks ja tootmiseks. See hõlmab väärtusahela eelnevates etappides tegutsevaid üksusi, kellega ettevõtjal on otsene seos (neid nimetatakse sageli esimese tasandi tarnijaks), ja üksusi, kellega ettevõtjal on kaudne ärisuhe.
Pinnavesi	Siseveekogud, v.a põhjavesi ; siirdevesi ja rannikuvesi, välja arvatud keemilise seisundi osas, mispuhul on hõlmatud ka territoriaalvesi ⁽³⁴⁾ .
Kestlikkusaspektid	Keskonna- ja sotsiaalsed ning inimõigustealased ja juhtimistegurid, sh Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/2088 ⁽³⁵⁾ artikli 2 punktis 24 määratletud jätkusuutlikkustegurid.
Kestlikkusaruanne	Ettevõtja tegevusaruande eraldi osa, kus esitatakse kestlikkusaspekte käsitlev teave, mis on koostatud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2013/34/EÜ ⁽³⁶⁾ ja ESRSiiga.
Kestlikkusega seotud võimalused	Keskonna, sotsiaalvaldkonna või juhtimisega seotud ebakindlad sündmused või tingimused, mis realiseerumise korral võivad avaldada olulist positiivset mõju ettevõtja ärimudelile või strateegiale ja eesmärkide saavutamise ja väärtuse loomise võimekusele ning võivad seega mõjutada ettevõtja ja tema äripartnerite otsuseid seoses kestlikkusaspektidega . Nagu mis tahes muid võimalusi , mõõdetakse kestlikkusega seotud võimalusi kombinatsioonina mõju ulatusest ja esinemise tõenäosusest.
Kestlikkusega seotud riskid	Keskonna, sotsiaalvaldkonna või juhtimisega seotud ebakindlad sündmused või tingimused, mis realiseerumise korral võivad avaldada olulist negatiivset mõju ettevõtja ärimudelile või strateegiale ja eesmärkide saavutamise ja väärtuse loomise võimekusele ning võivad seega mõjutada ettevõtja otsuseid ja ärisuhteid seoses kestlikkusaspektidega . Nagu mis tahes muud riskid , on kestlikkusega seotud riskid kombinatsioon mõju ulatusest ja esinemise tõenäosusest.
Kestlikkusega seotud mõjud	Mõju, mida ettevõtja oma tegevuse või ärisuhetega avaldab või võib avaldada keskkonnale ja inimestele, sh inimõigustele. Mõjud võivad olla tegelikud või võimalikud, negatiivsed või positiivsed, lühiajalised, keskmise kestusega või pikaajalised, kavandatud või tahtmatud ning tagasipööratavad või pöördumatud. Mõjud näitavad ettevõtja negatiivset või positiivset panust kestlikusse arengusse.
Süsteemsed riskid	Riskid , mis tulenevad kogu süsteemi kokkuvarisemisest, mitte selle üksikute osade rikkedest. Neid iseloomustavad tagasihoidlikud murdepunktid, mis kaudselt kombinatsioonides tekitavad suuri tõrkeid koos füüsiliste ja üleminekuriskide vastasmõju kuhjumisega (ülekanduv mõju), kuna üks kadu vallandab teiste ahela ja süsteemid ei suuda pärast šokki tasakaalu taastada. Näiteks võib tuua mõne ökosüsteemide koosluste struktuuris kriitilist rolli täitva tugiliigi, näiteks kalaani kadumise. Kui 1900. aastatel olid kalaanid küttimise tõttu peaaegu välja suremas, muutusid ranniku ökosüsteemid järsult ja biomassi tootmine vähenes märkimisväärselt.

Määratletud termin	Määratlus
Eesmärgid	Mõõdetavad, tulemustele orienteeritud ja ajaliselt piiritletud sihid, mida ettevõtja soovib saavutada seoses oluliste mõjude, riskide või võimalustega . Ettevõtja võib need kehtestada vabatahtlikult või need võivad tuleneda ettevõtja suhtes kehtivatest õiguslikest nõuetest.
Ohustatud liigid	Euroopa punasesse raamatusse või IUCNi punasesse raamatusse kantud ohustatud liigid, sealhulgas taimestik ja loomastik, millele on osutatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2021/2139 II lisa 7. jaos.
Koolitus	Ettevõtja tehtud algatused, mille eesmärk on säilitada ja/või parandada oma töötajate oskusi ja teadmisi. Koolitus võib hõlmata erinevaid meetodeid, näiteks kohapealset koolitust ja veebikoolitust.
Üleminekukava	Konkreetset liiki tegevuskava, mille ettevõtja võtab vastu seoses strateegilise otsusega ja milles käsitletakse järgmist: <ul style="list-style-type: none"> i. avaliku poliitika eesmärk ja/või ii. üksusepõhine tegevuskava, mis on korraldatud struktureeritud eesmärkide ja meetmete kogumina, mis on seotud olulise strateegilise otsuse, ärimudeli olulise muutuse ja/või eriti oluliste meetmete ja eraldatud ressurssidega.
Kliimamuutuste leevendamise üleminekukava	Ettevõtja üldise strateegia osa, milles sätestatakse ettevõtja eesmärgid, meetmed ja ressursid üleminekuks vähese CO ₂ heitega majandusele, sh sellised meetmed nagu KHG heite vähendamine seoses eesmärgiga hoida globaalne soojenemine alla 1,5 °C ja kliimanetraalsus.
Üleminekuriskid	Riskid , mis tulenevad vastuolust organisatsiooni või investori strateegias ja juhtimises ning muutuvast regulatiivsest, poliitilisest või ühiskondlikust maastikust, kus organisatsioon tegutseb. Muutused, mille eesmärk on kliimale või loodusele tekitatud kahju peatamine või ümberpööramine, nagu valitsuse meetmed, murranguline tehnoloogia, turumuutused, kohtuvaidlused ja tarbija eelistuste muutumine, võivad kõik tekitada või muuta üleminekuriske .
Kasutajad	Kestlikkusaruannete kasutajad on üldotstarbeliste finantsaruannete põhikasutajad (olemasolevad ja potentsiaalsed investorid, laenuandjad ja muud võlausaldajad, sealhulgas varahaldurid, krediidiastutused, kindlustusandjad), samuti muud kasutajad , sh ettevõtja äripartnerid, ametiühingud ja sotsiaalpartnerid, kodanikuühiskond ja valitsusvälised organisatsioonid, valitsused, analüütikud ja teadlased.
Väärtusahel	Kõik tegevused, ressursid ja suhted, mis on seotud ettevõtja ärimudeli ja väliskeskkonnaga, milles ta tegutseb. Väärtusahel hõlmab tegevusi, ressursse ja suhteid, mida ettevõtja kasutab ja millele ta tugineb oma toodete või teenuste loomisel alates väljatöötamisest kuni tarnimise, tarbimise ja olelusringi lõppemiseni. Asjakohased tegevused, ressursid ja suhted on muu hulgas: <ul style="list-style-type: none"> i. need, mis on osa ettevõtja tegevusest, nt inimressursid,

Määratletud termin	Määratlus
	<p>ii. need, mis kuuluvad tema tarne-, turundus- ja müügikanalitesse, nagu materjalide ja teenuste hankimine ning toodete ja teenuste müük ja kohaletoi-metamine, ning</p> <p>iii. majanduslik, geograafiline, geopoliitiline ja regulatiivne keskkond, milles ettevõtja tegutseb.</p> <p>Väärtusahel hõlmab osalejaid, mis asuvad väärtusahelas ettevõtjast eelnevates ja järgnevates etappides. Väärtusahelas ettevõtjast eelnevates etappides osaleja (nt tar-nijad) pakub ettevõtjale tooteid või teenuseid, mida kasutatakse ettevõtja oma too-dete ja teenuste väljatöötamisel. Väärtusahela järgnevate etappide üksused (nt turus-tajad, kliendid), saavad ettevõtjalt tooteid või teenuseid.</p> <p>ESRSis kasutatakse terminit „väärtusahel“ ainsuses, kuigi tunnistatakse, et ettevõtja-tel võib olla mitu väärtusahelat.</p>
Väärtusahela töötaja	<p>Isik, kes teeb tööd ettevõtja väärtusahelas, olenemata ettevõtjaga sõlmitud lepingu-line suhte olemasolust või sellise suhte olemusest. ESRSis kuuluvad väärtusahela töötajate hulka kõik ettevõtja väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappide töötajad, keda ettevõtja oluliselt mõjutab või võib mõjutada. See hõlmab mõjusid, mis on seotud ettevõtja enda tegevusega, ja väärtusahelat, sh ettevõtja toodete ja teenuste ning ärisuhete kaudu. See hõlmab kõiki töötajaid, kes ei kuulu oma töötajate määratluse alla (oma töötajad on ettevõtjaga töösuhtes olevad palgatöötajad (töötajad) ja mitte-palgatöötajad, kes on kas üksikettevõtjad, kes pakuvad ettevõtjale lepinguga enda tööjõudu (iseenda tööandjad), või isikud, kelle tööjõudu pakuvad ettevõtjad, kelle põhitegevust tähistatakse mõistega „tööhõivetegevus“). (NACE kood N78).</p>
Töötasu	<p>Brutotöötasu, mille hulka ei kuulu muutuvkomponendid, nagu ületunnitöö ja tule-muspalk, ega toetused, välja arvatud juhul, kui need on garanteeritud.</p>
Jäätmed	<p>Kõik ained või esemed, mille valdaja ära viskab, kavatseb ära visata või on kohusta-tud ära viskama ⁽³⁷⁾.</p>
Jäätmehierarhia	<p>Jäätmetekke vältimise ja jäätmekäitluse tähtsuse järjekord ⁽³⁸⁾:</p> <ol style="list-style-type: none"> ennetamine; korduskasutamiseks ettevalmistamine; ringlussevõtt, muu taaskasutus, nt jäätmete energiakasutus, ning kõrvaldamine.
Jäätmekäitus	<p>Jäätmete kogumine, vedu, taaskasutamine ja kõrvaldamine, sh nende toimingute järelevalve ning jäätmekõrvaldamiskohtade järelhooldus, sh vahendaja ja eda-simüüja meetmed ⁽³⁹⁾.</p>
Heitvesi/reovesi	<p>Vesi, mis oma kvaliteedi, kvantiteedi või esinemise aja tõttu ei oma edasist otsest väärtust seoses otstarbega, milleks seda kasutati või milleks seda toodeti.</p> <p>Ühe kasutaja heitvesi võib olla mõne teise kasutaja jaoks potentsiaalne sisend. Jahu-tusvett ei loeta heitveeks.</p>

Määratletud termin	Määratlus
Veetarbimine	Ettevõtja (või rajatise) piiridesse võetud vee hulk, mida aruandlusperioodi jooksul ei ole suunatud tagasi veekeskkonda või kolmandale isikule.
Veeheide	Sellise heitvee ja muu vee summa, mis väljub organisatsiooni piiridest ja suunatakse aruandeperioodi jooksul pinnavette, põhjavette või kolmandatele isikutele.
Veemahukus	Parameeter, mis näitab seost vee mahulise aspekti ja loodud tegevusühiku (tooted, müük jne) vahel.
Vesi (ringlusse võetud ja korduskasutatud)	Vesi ja heitvesi (puhastatud või puhastamata), mida on enne ettevõtja territooriumilt ärajuhtimist kasutatud rohkem kui üks kord, et vähendada veenõudlust. See võib toimuda sama protsessi käigus (ringlussevõtt) või muu protsessi osana samas (oma või teiste ettevõtjatega jagatavas) rajatises või ettevõtja mõnes teises rajatises (korduvkasutus).
Veenappus	Magavee ressursi mahuline küllus või selle puudumine. Nappust põhjustab inimtegevus ja see sõltub inimeste veetarbimise mahust võrreldes teatava piirkonna veeresursside mahuga. Olukorda kuivas piirkonnas, kus vett on väga vähe, kuid puudub ka inimeste veetarbimine , ei käsitata seega veenappusena, vaid pigem kuivusena. Veenappus on füüsiline ja objektiivne tegelikkus, mida saab piirkonniti ja aja jooksul järjepidevalt mõõta. Veenappus kajastab pigem magevee füüsilist küllust kui seda, kas see vesi sobib kasutamiseks. Näiteks võib piirkonnas olla rikkalikult veevarusid (ja seega ei peeta seda veenappuses piirkonnaks), kuid seal võib olla nii tõsine reostus , et need varud ei sobi inim- või ökoloogiliseks kasutuseks.
Veevõtt	Kõigist allikatest ettevõtte piiridesse võetud vee kogus, mis on ette nähtud mis tahes otstarbel kasutamiseks aruandeperioodi vältel.
Töötajate esindajad	Töötajate esindajad tähendab järgmist: <ul style="list-style-type: none"> i. ametiühingu esindajad ehk riigi õigusnormide ja tavade kohaselt ametiühingute või sellistaoliste ühingute liikmete poolt määratud või valitud esindajad; ii. nõuetekohaselt valitud esindajad, kes on organisatsiooni töötajate poolt vabalt valitud, ilma tööandja valitseva seisundi või kontrollita, vastavalt siseriiklikele õigusnormidele või kollektiivlepingutele ning kelle ülesannete hulka ei kuulu tegevus, mis on asjaomase riigi ametiühingute ainupädevuses ja kelle olemasolu ei kasutata asjaomaste ametiühingute või nende esindajate positsiooni kahjustamiseks.
Töö ja eraelu tasakaal	Inimese töö- ja eraelu rahuldav tasakaal. Töö- ja eraelu tasakaal laiemas tähenduses ei hõlma mitte ainult perekondlike või hoolduskohustustega seotud töö- ja eraelu tasakaalu, vaid ka aja jaotust tööl oldud aja ja peale perekondlike kohustuste ka muu eraelu vahel.

Määratletud termin	Määratlus
Tööga seotud ohud	<p>Tööga seotud ohud võivad olla järgmised:</p> <ol style="list-style-type: none"> füüsilised (nt kiirgus, äärmuslikud temperatuurid, pidev vali müra, leke põrandal või komistamisohu, valveta masinad, defektsed elektriseadmed); ergonoomilised (nt ebakorrektselt reguleeritud tööjaamad ja toolid, ebamugavad liigutused, vibratsioon); keemilised (nt kokkupuude kantserogeenide, mutageenide, reproduktiivtoksiliste ainete, lahustite, süsinikmonooksiidi või pestitsiididega); bioloogilised (nt kokkupuude vere ja kehavedelike, seente, bakterite, viiruste või putukahammustustega); psühhosotsiaalsed (nt verbaalne väärkohtlemine, ahistamine, kiusamine); töökorraldusega seonduvad (nt liigne töökoormus, vahetustega töö, pikad töötunnid, öötöö, vägivald töökohal).
Tööga seotud juhtum	<p>Töö tagajärjel või töö käigus tekkinud juhtum, mis võib põhjustada või põhjustab vigastusi või tervisehäireid. Juhtumid võivad olla tingitud näiteks elektriprobleemidest, plahvatused, tulekahjust, ülevoolust, ümberpaiskumisest, lekkest, veevoolust, purunemisest, lõhkemisest, lõhustamisest, kontrolli kaotamisest, libisemisest, komistamisest ja kukkumisest, keha liikumisest pingevabas olukorras, keha liikumisest pingevalukorras, šokist, hirmust, vägivallast töökohal või ahistamisest (nt seksuaalne ahistamine).</p> <p>Vigastust või tervisehäiret põhjustavat juhtumit nimetatakse sageli õnnetuseks. Juhtumit, mis võib põhjustada vigastusi või tervisehäireid, kuid ei tee seda, nimetatakse ohuolukorraks, äärepealseks juhtumiks või riskantseks situatsiooniks.</p>

- (¹) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).
- (²) Direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (tööstusheidete direktiiv).
- (³) Komisjoni 10. veebruari 2012. aasta rakendusotsus, millega kehtestatakse eeskirjad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2010/75/EL (tööstusheidete kohta) osutatud andmete kogumist ning PVT-viitedokumentide väljatöötamist ning nende kvaliteedi tagamist käsitlevate suuniste kohta (ELT L 63, 2.3.2012, lk 1).
- (⁴) Direktiiv 2010/75/EL (tööstusheidete kohta (tööstusheidete direktiiv)) artikli 3 punkt 10.
- (⁵) Komisjoni 4. juuni 2021. aasta delegeeritud määrus (EL) 2021/2139, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2020/852, kehtestades tehnilised sõelumiskriteeriumid, millega määratakse kindlaks, millistel tingimustel võib majandustegevust pidada kliimamuutuste leevendamisele või nendega kohanemisele oluliselt kaasa aitavaks, ja mille alusel otsustatakse, ega see majandustegevus ei kahjusta oluliselt muid keskkonnanäidmeid (ELT L 442, 9.12.2021, p. 1).
- (⁶) Direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (tööstusheidete direktiiv).
- (⁷) Nõukogu 23. septembri 2013. aasta otsus 2013/488/EL ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekueeskirjade kohta (ELT L 274, 15.10.2013, lk 1).
- (⁸) Komisjoni 6. aprilli 2022. aasta delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 (millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/2088 seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, millega määratakse kindlaks põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“ seotud teabe sisu ja esitamise üksikasjad, kestlikkuse näitajate ja kestlikkusele avalduva negatiivse mõjuga seotud teabe sisu, meetodika ja esitusviis ning keskkonnanäidmete või sotsiaalsete omaduste edendamise ja kestliku investeerimise eesmärkidega seotud teabe sisu ja esitusviis lepingueelsetes dokumentides, veebisaitidel ja perioodilistes aruannetes (ELT L 196, 25.7.2022, lk 1)) I lisa punkt 21.
- (⁹) Direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (tööstusheidete direktiiv).
- (¹⁰) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).

-
- (¹¹) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määruse (EL) 2020/852 (millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088, ELT L 198, 22.6.2020, lk 13) artiklid 2 punkt 20.
- (¹²) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta direktiiv 2006/54/EÜ meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes (ELT L 204, 26.7.2006, lk 23).
- (¹³) Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (ELT L 303, 2.12.2000, lk 16).
- (¹⁴) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).
- (¹⁵) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1893/2006, millega kehtestatakse majanduse tegevusalade statistiline klassifikaator NACE Revision 2 ning muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 3037/90 ja teatavaid EÜ määrusi, mis käsitlevad konkreetseid statistikavaldkondi (ELT L 393, 30.12.2006, lk 1).
- (¹⁶) Komisjoni 6. aprilli 2022. aasta delegeeritud määrus (EL) 2022/1288, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/2088 seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, millega määratakse kindlaks põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“ seotud teabe sisu ja esitamise üksikasjad, kestlikkuse näitajate ja kestlikkusele avalduva negatiivse mõjuga seotud teabe sisu, metoodika ja esitusviis ning keskkonnaalaste või sotsiaalsete omaduste edendamise ja kestliku investeerimise eesmärkidega seotud teabe sisu ja esitusviis lepingueelsetes dokumentides, veebisaitidel ja perioodilistes aruannetes (ELT L 196, 25.7.2022, lk 1).
- (¹⁷) Nõukogu 26. aprilli 1999. aasta direktiivi 1999/31/EÜ (prügilate kohta, EÜT L 182, 16.7.1999, lk 1) artikli 2 punkt g.
- (¹⁸) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 1994. aasta direktiivi (94/62/EÜ) pakendite ja pakendijäätmete kohta, EÜT L 365, 31.12.1994, lk 10) artikli 3 punkt 1.
- (¹⁹) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852 (millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik) artikli 2 punkt 10.
- (²⁰) Direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (tööstusheidete direktiiv).
- (²¹) Direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (tööstusheidete direktiiv).
- (²²) Direktiivi 2008/98/EÜ (mis käsitleb jäätmeid) artikli 3 punkt 15.
- (²³) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiivi (EL) 2018/2001 (taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta, ELT L 328, 21.12.2018, lk 82) artikli 2 punkt 1.
- (²⁴) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/697, millega luuakse Euroopa Kaitsefond ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 149).
- (²⁵) Direktiivi 2010/75/EL (tööstusheidete kohta (tööstusheidete direktiiv)) artikli 3 punkt 21.
- (²⁶) Komisjoni 19. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/2026, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1221/2009 (organisatsioonide vabatahtliku osalemise kohta ühenduse keskkonnajuhtimis- ja auditeerimissüsteemis (EMAS)) IV lisa (ELT L 325, 20.12.2018, lk 18).
- (²⁷) Komisjoni 10. veebruari 2012. aasta rakendusotsus, millega kehtestatakse eeskirjad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2010/75/EL (tööstusheidete kohta) osutatud andmete kogumist ning PVT-viitedokumentide väljatöötamist ning nende kvaliteedi tagamist käsitlevate suuniste kohta.
- (²⁸) Nõukogu 13. mai 1996. aasta direktiiv 96/29/Euratom, millega sätestatakse põhilised ohutusnormid töötajate ja muu elanikkonna tervise kaitsmiseks ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest (EÜT L 159, 29.6.1996, lk 1).
- (²⁹) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiiv 2009/41/EÜ geneetiliselt muundatud mikroorganismide suletud keskkonnas kasutamise kohta (ELT L 125, 21.5.2009, lk 75).
- (³⁰) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiiv 2001/18/EÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ja nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (EÜT L 106, 17.4.2001, lk 1).
- (³¹) Direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (tööstusheidete direktiiv).
- (³²) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, 30.12.2006, lk 1).
- (³³) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1272/2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist ning millega muudetakse direktiive 67/548/EMÜ ja 1999/45/EÜ ja tunnistatakse need kehtetuks ning muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006 (ELT L 353, 31.12.2008, lk 1).
- (³⁴) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik.
- (³⁵) Määrus (EL) 2019/2088, mis käsitleb jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamist finantsteenuste sektoris.
- (³⁶) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/34/EL teatavat liiki ettevõtjate aruandeaasta finantsaruannete, konsolideeritud finantsaruannete ja nendega seotud aruannete kohta ja millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/43/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ (ELT L 182, 29.6.2013, lk 19).
-

-
- (³⁷) Direktiivi 2008/98/EÜ (mis käsitleb jäätmeid) artikli 3 punkt 1.
(³⁸) Direktiivi 2008/98/EÜ (mis käsitleb jäätmeid) artikli 4 punkt 1.
(³⁹) Direktiivi 2008/98/EÜ (mis käsitleb jäätmeid) artikli 3 punkt 9.”
-